Paul Gerhard Sand

Livet i Guds Sønn

Prekener over kirkeårets andre tekstrekke (med Jacob Traasdahl)

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Paul Gerhard Sand: *Livet i Guds Sønn* (Prekener over kirkeårets andre tekstrekke (med Jacob Traasdahl)).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Forord 1
1. søndag i advent: Herrens salvede med legedom for all vår nød 2
2. søndag i advent: Guds rikes vesen, dets rette borgere og dets foraktere 9
3. søndag i advent: Har Jesus funnet vei til ditt hjerte? 16
4. søndag i advent: Faderens vitnesbyrd om Sønnen 22
1. juledag: Noe av det viktigste juleevangeliet bærer i fanget som julegave til oss alle 28
2. juledag: Ordet ble kjød, og vi blir Guds barn ved å ta imot Ordet 33
Søndag mellom jul og nyttår: Guds barns lovsang på årets siste dag 39
Nyttårsdag: Hva sann frukt er, hvordan den kommer og øker 44
Søndag etter nyttår: Til hvilke sjeler Herren sier: «Frykt ikke» 50
Helligtrekongersdag: Hvordan et fruktbart misjonsarbeid som behager Gud, skal drives 56
1. søndag etter helligtrekonger: Hva skal det bli av dette barnet? 62
2. søndag etter helligtrekonger: Den søkende Frelser og frukten av hans søken 68
3. søndag etter helligtrekonger: De onde ånders makt og avmakt 75
4. søndag etter helligtrekonger: En stormfull reise mot evigheten – troen holder oppe, vantroen senker 82
5. søndag etter helligtrekonger: Guds rikes såkorn og vekst i denne verden . 88
Septuagesima: Hvordan en Herrens tjener skal bruke talentene han har fått betrodd 94
Seksagesima: Den medlidende Frelseren, hyrdene han kaller, og vårt forhold til hyrdeembetet 101
Fastelavnssøndag: Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd 107
1. søndag i faste: De syttis hjemkomst fra den første misjonsreisen 114
2. søndag i faste: Djevelens dobbelte angrep på Guds folk og hvordan vi overvinner ham 119
3. søndag i faste: Vår Frelsers makt og myndighet over djevelen, til vern for hans barn 125
Midtfastesøndag: Hva det er å ete Kristi kjød og drikke hans blod 132
Maria budskapsdag: Glede i Herren er vår styrke 138
Palmesøndag: Den sanne selvfornektelse 144
Skjærtorsdag: Den store, den daglige og den innbyrdes vaskingen i Herrens menighet 150
Langfredag: Hva lærer Guds ord om Kristi død? 156

1. påskedag: Vår store seier over alle våre fiender ved vår oppstandne Seierherre 162
2. påskedag: Hvordan påskebudskapet skal bringe trøst og glede til Guds folk 168
1. søndag etter påske: Vår gode hyrdes kjærlige omsorg for sine får 174
2. søndag etter påske: Hvordan Kristi rette underhyrder skal være 180
3. søndag etter påske: Den viktige undervisningen før avskjeden 186
Store bededag: Hvordan Guds ords hørere også skal være dets gjørere 192
4. søndag etter påske: Innbydelsen til den levende vannkilden 198
5. søndag etter påske: Herrens bønn som mønster for en rett bønn 204
Kristi himmelfartsdag: Han åpnet deres forstand, så de kunne forstå Skriftene 211
6. søndag etter påske: Menneskefrykten som skader Kristi bekjennere 216
1. pinsedag: Åndens verk til menneskets helliggjørelse 223
2. pinsedag: Hva har du i Jesus? 230
Treenighetssøndag: Vår konges makt og hvordan han bruker den til vår frelse 236
1. søndag etter treenighet: Det store tapet for den som forsømmer sin sjels frelse 241
2. søndag etter treenighet: Hvor ulikt menneskene forholder seg til Guds kall 248
3. søndag etter treenighet: «Hvorfor eter deres mester med syndere og tollere?» – fariseernes spørsmål og Jesu svar 254
4. søndag etter treenighet: Rettferdig og urettferdig dømming 261
5. søndag etter treenighet: Kristus og den troende bekjenner hverandre . . . 267
6. søndag etter treenighet: En kristens sedelige renhet og hans kamp for å bevare den 275
7. søndag etter treenighet: De rette barmhjertighetsgjerningene 280
8. søndag etter treenighet: En lumsk, falsk og hyklersk gudsdyrkelse 285
9. søndag etter treenighet: Troskap i Herrens tjeneste 291
10. søndag etter treenighet: Vil også dere gå bort? 296
11. søndag etter treenighet: Hvordan vi skal stille oss til vantro lærere 301
12. søndag etter treenighet: Ett vet jeg: at jeg som var blind, nå ser 307
13. søndag etter treenighet: Den sanne broderkjærligheten 312
14. søndag etter treenighet: Vantroen stenger ute, men troen åpner for Guds rikes velsignelser 318
15. søndag etter treenighet: Det åndelige øyet og dets sykdommer 323
16. søndag etter treenighet: Et virkelig lykkelig hjem 329
17. søndag etter treenighet: Frelserens preken om de små barna 334
18. søndag etter treenighet: Hva skal jeg gjøre for å arve evig liv? 339
19. søndag etter treenighet: Hviledagens rette bruk 344
20. søndag etter treenighet: Hva Gud har gjort for en utakknemlig menneskeslekt, og hva han venter 350
21. søndag etter treenighet: Vedholdende bønn 355
Allehelgensdag: De åndelig fattiges salighet og Jesu ve over de åndelig rike . 361

22. søndag etter treenighet: Hvordan Guds barn skal la sitt lys skinne 366
23. søndag etter treenighet: Den store friheten de troende har i Kristus 371
24. søndag etter treenighet: De dødes oppstandelse 377
25. søndag etter treenighet: En dommens dag står for døren 383
26. søndag etter treenighet: Kristus som dommer 388
27. søndag etter treenighet: Den herligheten som venter Guds folk 394
Om Paul Gerhard Sand 399

Forord

«Men vi forkynner Kristus korsfestet, for jøder et anstøt og for hedninger en dårskap» (1 Kor 1,23). «For jeg ville ikke vite av noe blant dere, uten Jesus Kristus, og ham korsfestet» (1 Kor 2,2).

Disse ordene passer utmerket som overskrift over hele den store apostelens forkynnelse av frelsens vei. Å, måtte de i noen grad også passe som overskrift over vår! Mens vi har arbeidet med disse prekenene, har det i alle fall hele tiden stått levende for oss at all vår forkynnelse bommer på målet hvis den ikke stadig peker på «Guds lam, som bærer bort verdens synd» (Joh 1,29). Den må vise synderen til den store ypperstepresten og hans offer alene, både når det gjelder å bli gjort levende og å bli helliggjort.

Livet i Guds Sønn – hvordan det blir til, hvordan det vokser, hvordan det kjemper mot døden og til slutt seirer – har stadig vært den store hovedsaken vi har kretset om. Kan vårt vitnesbyrd føre sjeler over fra døden til livet og grunnfeste dem i samfunnet med Herren, da har vi nådd det vi ville, og vårt ringe arbeid er rikelig lønnet.

Måtte da Guds Ånd, som vi ofte har kjent nær oss mens vi arbeidet med disse vitnesbyrdene, også få følge dem ut i livet og bane dem vei til manges hjerter.

Bergen i april 1889.

Utgiverne.

1. søndag i advent: Herrens salvede med legedom for all vår nød

> «Og han kom til Nasaret, hvor han var oppfostret. På sabbatsdagen gikk han inn i synagogen, slik han pleide å gjøre, og sto opp for å lese for dem. De ga ham da profeten Jesajas bok, og da han hadde åpnet boken, fant han stedet der det står skrevet: Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne evangeliet for fattige. Han har sendt meg for å forkynne for fanger at de skal få frihet og for blinde at de skal få syn, for å sette undertrykte fri, for å forkynne et nådens år fra Herren. Han lukket boken, ga den til tjeneren og satte seg. Alle som var i synagogen hadde øynene sine festet på ham. Han begynte så med å si til dem: I dag er dette Skriftens ord blitt oppfylt for ørene deres. Alle ga ham vitnesbyrd og undret seg over de nådens ord som lød fra hans munn …» (Luk 4,16–22).

Preken av Jacob Traasdahl.

I Jesu navn.

Opp, for dagen nå frembryter,
som den hele verden fryder!
Opp, for nådens gylne år
frem med lys og glede går,
som de gamle før så såre
ventet på med lengsels tåre!
Halleluja, halleluja!

Det gamle evangeliet for denne dagen handler om Frelserens inntog i Jerusalem. Det kan samles i disse ordene: «Si til Sions datter: Se, din konge kommer til deg» (Matt 21,5). Det var et herlig budskap til Herrens menighet, og det måtte med rette besvares med disse ordene: «Velsignet være han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste!» (Matt 21,9).

Evangeliet vårt i dag fører oss inn i den samme tankekretsen. Med herlige farger maler det Sions saktmodige konge for oss som

Herrens salvede med legedom for all vår nød.

Evangeliet forteller om vår kjære Frelsers første offentlige opptreden for sine bysbarn. Det skjedde i synagogen i Nasaret, der han så ofte hadde vært samlet med dem på sabbatsdagene helt fra sin tidligste barndom. For en gripende stund det må ha vært da han slo opp hos profeten Jesaja og leste den herlige

profetien som nettopp taler om ham selv og om hans store og opphøyde kall på jorden!

«Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne evangeliet for fattige.»

Hans himmelske Far hadde salvet og innviet ham til å forkynne det glade budskapet for de fattige og bringe dem hjelp i all nød, både legemlig og åndelig. Han var salvet og innviet til yppersteprest, profet og konge. Men denne innvielsen fikk han på grunnlag av sin store forsoningsgjerning. Med sitt eget blod kjøpte og gjenløste han hele den falne slekten. Gjennom sitt tredobbelte embete vil han nå løse den fra dødens makter og føre den over i en evig herlighet.

De fattige som han er sendt til med sitt glade budskap, er elendige, stakkars syndere som ikke har noe godt i seg selv – ingen kunnskap, ingen tro, ingen rettferdighet, ingen gode gjerninger. I stedet for alt dette er de sunket ned i en bunnløs gjeld, og de kan ikke betale et øre av den. Av naturen er vi riktignok alle slike fattige stakkarer. Likevel hører vi ikke alle til «de fattige i ånden» (Matt 5,3), som vår Herre får hjelpe.

Nei, dessverre hører det også med til vår dype fordervelse at vi ikke vet at vi er «ussel og ynkelig og fattig og blind og naken». I stedet innbiller vi oss at vi er rike og «har overflod» (Åp 3,17). Slike sjeler har verken øye eller hjerte for det glade budskapet. De hører til de rike som blir sendt tomhendte bort, mens de fattige blir overøst med gode gaver (Luk 1,53).

De fattige som han får forbarme seg over, er slike som bittert har erfart sin nød. De lengter etter frelse fra all denne elendigheten, for loven forbanner dem, og samvittigheten truer med gløden av Guds rettferdige vrede. Disse sjelene kommer til å forstå sin ynkelige fattigdom for alvor når loven som et tveegget sverd trenger inn til ledd og marg (Hebr 4,12). Da krever den ikke bare ytre gjerninger, men et indre sinnelag som stemmer helt overens med Guds hellige vesen.

Da begynner de å «veie ut penger for det som ikke er brød», og å bruke sitt arbeid på det «som ikke kan mette» (Jes 55,2). Slik blir de så ynkelig plukket for egenrettferdighetens fjær at de bare ser seg selv som uverdige syndemakk som ikke duger til annet enn synd og ondskap.

Hvor gjerne ville jeg ikke tegne et så tydelig bilde av dere fattige som hører mine ord i dag, at dere med fryd og glede kunne rope ut: «Altså er han sendt til meg – nettopp til meg!» Du vet jo med deg selv at du er ynkelig fattig.

Guds Ånd har arbeidet på hjertet ditt, og sannhetens lys har trengt inn der. Derfor er jo alt ditt eget sørgelig falmet. Du strever for å unngå en fullstendig fallitt. Du byr og forhandler, gir gode løfter og prøver å spenne deg for det tunge lasset av Guds hellige krav. Du anstrenger deg til det ytterste for å dra det opp bakkene. Men akk, du rykker maktesløs i byrden og glir gang på gang ned i avmaktens dyp. Er ikke du fattig?

Til slike kommer nå Frelseren med sitt glade budskap og forkynner dem «Herrens behagelige år».[1] Jubelårets basun lyder og forkynner frihet og frelse for disse elendige. Synden er strøket ut ved den store yppersteprestens offer.

[1] NB: «et nådens år fra Herren».

«Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser» (2 Kor 5,19). Alt loven krever, er fullbrakt. Innbydelsen til Lammets bryllupsbord går ut til alle uten unntak, og «det er ennå rom» (Luk 14,22).

Hører du til disse elendige, kjære venn, så vit at budskapet gjelder nettopp deg. Se deg ikke om etter noen egen verdighet, men stå stille for budskapet og la det også ringe «nådens behagelige år» inn i din sjel.

«Han er sendt for å helbrede dem som har et sønderknust hjerte.»[2]

Det må være en vond nød som sammenlignes med et sønderknust hjerte. Hjertet er jo midtpunktet som holder hele livet vårt i gang. Når det er knust – å, da kan det ikke bli annet enn død. Alle andre krefter og livsorganer er lammet og døde når hjertet er knust.

Kjenner du deg slik, kjære leser, åndelig tilintetgjort og elendig? Ingen jordisk lege kan helbrede et knust hjerte. Men Jesus sier selv i evangeliet vårt at han er sendt for å helbrede slike. Hans hjerte ble knust i døden for deg. Å, om jeg kunne få legge ditt knuste hjerte inntil hans! Da skulle du sannelig erfare at det finnes legedom for deg.

En bortkommen sønn fikk en gang kjenne hva et sønderknust hjerte er. Jaget av de mest forferdelige selvbebreidelser flyktet han fra en øm mor som var ute og lette etter ham. Til slutt kunne han ikke lenger unnslippe henne. Han ble lagt inn på et sykehus, der en uhelbredelig sykdom bandt ham til smertens leie. Der lå han og ropte i villelse: «Å, min mor, min mor! Jeg har knust ditt hjerte, jeg tør ikke se deg!» Han ante ikke at hans ømme mor satt der og holdt hånden sin på pannen hans.

«Gustav, min egen, kjære Gustav,» ropte hun, «din mor elsker deg! Din mor ville gjerne dø for deg om hun kunne redde deg. Din mors hjerte er fullt av tilgivelse og kjærlighet.» Ordene vekket ham til bevissthet. Han slo øynene opp og så henne ved sin side, full av kjærlighet og ømhet. Hun var for grepet til å få fram et ord, men hun falt sitt stakkars barn om halsen, trykket varme kyss på pannen hans og fuktet den med tårene sine.

Dette helbredet hans knuste hjerte. Han fikk frimodighet til å si med barnlig tillit: «Mor, mor, er det sant, eller er det bare innbilning? Sitter du virkelig ved sengen min og forsikrer meg om din kjærlighet – at du tilgir meg alt, at alt det stygge er glemt, og at du nå bare elsker meg? Mor, mor, er det sant? Ja, øynene dine, kjærtegnene dine og tårene dine sier meg at det er sant. Å, du leger hjertet mitt – mitt hjerte som var sykt til fortvilelse …»

Nå sier vår dyrebare Frelser at hans kjærlighet går lenger enn noen mors. Men du må klynge deg til det hjertet som er åpnet for deg i Ordet. Du må ikke gjøre som denne unge mannen og la skyldfølelsen jage deg bort fra det hjertet som kan lege deg. Han streifet lenge omkring og prøvde å unnslippe sin mor, men han høstet bare fortvilelse. Satan gjorde en øm mors kjærlighet om til bare anklager og dommer og pisket ham dypere og dypere inn i fortvilelsen. Til slutt fikk han høre ord fra hennes egen munn, og de helbredet ham.

[2] NB har ikke disse ordene i Luk 4,18. De står i Jes 61,1: «Han har sendt meg til å forbinde dem som har et nedbrutt hjerte».

Det er ved sitt ord Herren helbreder syke hjerter. Evangeliet om Jesu kjærlighet til syndere er det eneste plasteret som kan lege såret ditt. Derfor heter det: «Hør! Så skal deres sjel leve» (Jes 55,3). Kjenner du deg helt død, så står det at «de døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve» (Joh 5,25).

Videre sier han at han var sendt «for å forkynne for fanger at de skal få frihet».

Det hender ikke sjelden at edelmodige jordiske konger begynner sin regjering med å sette fanger fri. Om Sions konge kan det sies at han begynte sin regjering med å forkynne frihet for fanger, og det i det herligste omfang. Derfor sier det profetiske ordet om ham: «Han tok fangenskapet til fange og bortførte fangene.»[3] Ved sin lidelse og død i fangenes sted vant han retten til å sette fri hver eneste dødsfange i det store fengselet som er viet til evig fortapelse.

Av naturen erkjenner ingen sin åndelige fattigdom, og slik er det også med det åndelige fangenskapet. Å, hvor dypt det gikk vår Frelser til hjertet å se det stakkars Jerusalem så ynkelig forblindet i Satans fengsel – den byen han var kommet for å gi den sanne friheten! Han fikk ikke sette dem fri. Men han kunne gråte over dem, gråte smertens og medlidenhetens tårer over et folk som av fri vilje valgte å bli sittende i dødens fengsel. Og er det ikke slik den dag i dag?

Jesus gråter, verden ler,
vanvidd synger mellom graver.
Syndens trell ei dypet ser,
døden danser med sin slave.
Sjelen seg i lenker kleder,
verden ler, men Jesus gråter.

Ser ikke også vi dette triste, forferdelige synet i våre dager? I sitt evangelium forkynner Jesus frihet for de stakkars fangene. Men det åndelige vanviddet synger mellom gravene, og døden danser lystig av sted med de usle slavene, som drømmer om frihet selv om de er «forfallets treller» (2 Pet 2,19).

Frihet er vår tids løsen. Den begeistrer sinnene, og ungdommen vår danser etter de falske frihetspipene og løfter foten for å trampe ubarmhjertig ned alt som ligger i veien, enten det er guddommelige eller menneskelige ordninger. Men samtidig kler sjelen seg i lenker – enten i de grove lastenes lenker eller i de fine, skinnende gullenkene. Alle sammen holder de menneskene fanget i dødens fengsel. Hvor mange er det som sukker etter sann frihet? Sukker du, kjære leser, etter den friheten Sønnen gir når han gjør sjelen «virkelig fri» (Joh 8,36)?

Her trer et syn fram for vårt indre øye, et syn som kunne røre et hjerte av stein. Det er synet av de ulykkelige fangene som sitter der av fri vilje. Det er sannelig forferdelig å se de stakkars fangene som sitter lenket under lovens dødsdom og likevel er rolige, enda de bare har en kort frist før dommen skal fullbyrdes over dem.

Men enda mer forferdelig er det å se og høre de ulykkelige som ikke vil la seg si noe. De vil på ingen måte tro at Gud har satt dem fri. Fordi fienden og det stakkars hjertet bedrar dem, blir de sittende i fengselet. Det gjør de enda de er

[3] NB: «Du for opp i det høye, bortførte fanger» (Sal 68,19; Ef 4,8).

så inderlig ulykkelige i sitt fangenskap, og enda fengselsdøren står på vidt gap og utgangen er fri.

Vi har ikke noe annet å si til disse elendige enn at de vil gå til grunne i fengselet hvis de ikke går ut når Jesus kaller dem. Du vil jo så gjerne bli fri. Sjelen din sukker etter å bli løst fra fangenskapet. Men hva venter du på? Jo, du venter på at ditt eget hjerte skal si at nå er du fri fra syndens fengsel. Du venter på at din egen erfaring skal si at nå er du fri.

Men hva sier så hjertet og erfaringen? Jo, de sier at du er en trell, for «hver den som gjør synd, er syndens trell» (Joh 8,34). Og loven stemmer i med det samme vitnesbyrdet og sier: Ja, du ligger fanget under min dom.

Men Jesus sier: Jeg har kjøpt deg fri. Jeg har kjøpt deg fri fra ditt eget hjertes og din egen fornufts planer om å frigjøre deg selv. Jeg har kjøpt deg fri fra alle de syndene som din egen erfaring og lovens dommer ruller opp for deg. Du er fri. Gå ut i mitt navn, gå ut for min regning! Jeg har lagt ut løsepenge for deg, og Gud Fader har tatt imot denne løsepengen. Gå ut! Du trenger ikke sitte fanget et øyeblikk lenger. Du er fri!

Slik lyder Jesu stemme. Hvem vil du helst tro: den blinde mannen – din egen fornuft – eller Guds ord?

Men hør videre! Teksten vår sier at vår Frelser er sendt for å forkynne

«for blinde at de skal få syn».

Om du virkelig så at fengselsdøren var åpnet, om du så lyslevende for deg at hele din syndeskyld er strøket ut med Jesu blod – ja, da ville du nok føle deg både fri og lykkelig. Men min venn, det er nettopp dette du ikke ser. Det kan du heller aldri se med naturlige øyne eller naturlig fornuft. Fornuften har helt andre syn å trylle fram for deg, nemlig synet av all din usselhet og elendighet, slik du kjenner den i ditt kjød.

Det er med andre øyne du må se for å bli lykkelig, og nå står det her at Jesus er kommet for å gi de blinde syn. De øynene Frelseren åpner, er troens øyne – og det er underlige øyne, kan du tro! Det er øyne som ser det stikk motsatte av det fornuften ser, og det motsatte av det en føler og fornemmer. Ja, de ser frihet, barnekår, renhet og hellighet midt i bevisstheten om bare synd og udugelighet. Er ikke det rare øyne, som kan se det som verken finnes for fornuften eller følelsen?

Se, dette er de nye øynene som Jesus gir oss, og disse øynene er troens øyne.

Disse øynene har den underlige egenskapen at de bare ser det Gud har åpenbart i sitt ord. Og alt som står der, ser de som virkelighet, selv om følelsene og fornuften vår protesterer. Ordet sier for eksempel: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29). Og de nye øynene skuer atten hundre år tilbake og ser at all synd virkelig er båret bort, enda fornuft og følelse protesterer.

Ordet sier at han som ble gitt for våre synder, er «reist opp til vår rettferdiggjørelse» (Rom 4,25). Troens underfulle nye øyne ser dette. De ser at da Kristus stod opp, da stod vi opp hellige og rene, fri for all urettferdighet. Ordet sier at Gud har gitt oss sin nåde «i Den Elskede» (Ef 1,6). I disse deilige ordene ser de nye øynene frihet, barnerett og arverett, ja, all himmelens herlighet.

Derfor kunne Frelseren med rette si til disiplene, som hadde fått dette synet, selv om det sannelig ennå var svært dunkelt: «Salige er de øynene som ser det dere ser! For jeg sier dere: Mange profeter og konger har ønsket å se det som dere ser, men fikk ikke se det, og høre det som dere hører, men fikk ikke høre det!» (Luk 10,23–24).

Men hvordan gir Frelseren dette nye synet? spør du. Jo, til menighetens engel i Laodikea, som hadde mistet det åndelige synet, sier han: Kjøp av meg «øyensalve til å salve dine øyne med, for at du kan se» (Åp 3,18). Det er Åndens salve som skal til, og denne Åndens salve ligger i Ordet. Å bruke salven er derfor ikke noe annet enn å bruke Guds ord flittig og be om Den Hellige Ånds opplysning. Gjør vi dette i enfold og oppriktighet, skal vi snart få se underfulle ting i Guds lov.

Du må ikke sitte i den mørke kroken din og vente at Gud skal gi deg nye øyne uten midler. Det gjør han aldri. Apostelen sier: «Så kommer da troen av forkynnelsen som en hører, og forkynnelsen som en hører, kommer ved Kristi ord» (Rom 10,17). Hør Ordets underfulle beretning om en frelse som er beredt for alle folk, og altså også for deg.

Det er ikke troen som bereder frelsen, og heller ikke Den Hellige Ånd. Jesus har beredt den, og den er ferdig til å bli trodd. Nettopp derfor er det synd å ikke tro. Den Hellige Ånd skal overbevise verden «om synd, fordi de ikke tror på meg» (Joh 16,8–9).

Til slutt sier Frelseren at han var sendt «for å sette undertrykte fri, for å forkynne Herrens behagelige år».

For Israel hadde Herren fastsatt at hvert femtiende år skulle være et jubelår (3 Mos 25,10). Det skulle være et hvileår for jorden. Alle treller ble satt fri, og all eiendom, enten den var solgt eller pantsatt, gikk tilbake til sin opprinnelige eier. Hver stamme, hver slekt og hvert hus fikk tilbake sin opprinnelige lodd. Denne ordningen bruker Herrens profet her som et bilde på Herrens behagelige år under evangeliet. Og Jesus sier at nå var dette skriftordet oppfylt for ørene deres.

Nå forkynnes det frihet for alle stakkars treller som har vært plaget under lovens åk. I kraft av den forsoningstjenesten som vår Frelser har fullført, forkynner nå evangeliets jubelårsbasun frihet for fangene. Den forkynner at vi får tilbake den arvelodden vi mistet ved synden, og den forkynner frihet fra all den syndegjelden vi har pådratt oss i vår uvitenhets tid.

Evangeliets jubelårsbasun forkynner nå for deg, kjære bundne sjel, at du skal gis tilbake til din opprinnelige eier, din kjære Far i himmelen. Satan, din forfører, eier deg sannelig ikke lenger. Han prøver bare å holde deg fanget med list, svik og forblindelse. Hører du ikke basunen? Hører du ikke at Jesus selv blåser i den: Fri – frelst – fri – frelst! Slik lyder tonene fra jubelårsbasunen. Å, lytt til tonene!

Du er for god, du er for dyrt kjøpt til å sitte en dag lenger i det mørke fengselet. Dette er Herrens behagelige år. Det er behagelig for ham, for han «har lyst til miskunnhet» (Mika 7,18). Og det er behagelig for den stakkars syndetrellen. Av

fri barmhjertighet er han nå satt inn igjen i de rettighetene han mistet ved synden. Ja, enda mer: Han er blitt «Guds arving og Kristi medarving» (Rom 8,17).

For en deilig utsikt, kjære venner, i det nye kirkeåret! Måtte nå Guds gode Ånd få lede oss, så vi i sannhet kan få del i kirkeårets store velsignelser.

Og så har vi et enda herligere jubelår i vente. Da skal alle plagede Guds barn settes i fullkommen frihet. Da skal vi ikke lenger plages av synd og skrøpelighet, men i salig ungdomsfriskhet juble over en fullkommen forløsning fra alle våre plageånder. Da skal vi ikke lenger lide av den bedrøvelige vantroen som hindrer oss i å nyte fullt ut det Herren har beredt for oss.

Da skal ingen synd lenger tynge hjertene våre, ingen angst lenger bebyrde samvittigheten vår, ingen sykdom og skrøpelighet lenger plage legemene våre og ingen tåke lenger omgi vår frigjorte ånd. Da skal det bli jubelår – å Gud, for et jubelår, når vi for evig får se oss frie og salige ved Lammets trone!

Måtte da det nye kirkeåret bli et «Herrens behagelige år» for oss! La oss ikke sove bort våre store privilegier! La oss ikke gå og drømme i falske innbilninger, men gi vår konge et oppriktig hyllingskyss og i lydig underordning kjempe og stride for vårt store mål under hans fane! Amen.

2. søndag i advent: Guds rikes vesen, dets rette borgere og dets foraktere

> «Da fariseerne spurte ham om når Guds rike skulle komme, svarte han dem og sa: Guds rike kommer ikke på en slik måte at en kan se det med øynene. Heller ikke skal de si: Se her eller der er det. For se, Guds rike er inne i dere … Slik skal det også være på den dagen Menneskesønnen åpenbares» (Luk 17,20–30).

Preken av Jacob Traasdahl.

«Når kommer riket?» slik en hører
det spørres om i denne tid.
Om Kristi komme strid seg rører,
men hør, o sjel – ja, merk og vit:
Guds rikes herlighet forgjeves
du venter både her og hist,
hvis ei i hjertets dyp oppleves
et inntog av den Herre Krist.

I dette evangeliet stilles fram for oss

Guds rikes vesen, dets rette borgere og dets foraktere.

Det var en gang en mann som kom til Frelseren med dette spørsmålet: «Herre, er det få som blir frelst?» Frelseren gav ham ikke noe direkte svar på dette. Men han gav et svar som tydelig var ment å få mannen til å tenke alvorlig over om han selv skulle være blant de mange eller de få som blir frelst. Frelseren svarte nemlig slik: «Strid for å komme inn gjennom den trange døren! For mange, sier jeg dere, skal søke å komme inn og ikke være i stand til det» (Luk 13,23–24).

Det er mange mennesker som med stor interesse kan spekulere over åndelige spørsmål uten å sette dem i den minste forbindelse med seg selv. Ja, det er mange som til og med gransker Guds ord med interesse, har stor «nidkjærhet for Gud» (Rom 10,2) og er ivrige for ren lære og kirkelig orden. Likevel faller det dem aldri inn å prøve seg selv og se om de virkelig er Guds barn, gjort levende i Kristus, og altså hører til Guds rikes sanne borgere.

Også i teksten vår har vi med slike folk å gjøre. Noen fariseere stiller spørsmålet: «Når kommer Guds rike?» De ville vite når dette riket skulle begynne på

jorden. Frelseren gir dem slett ikke noe svar på spørsmålet om tiden. Derimot sier han noe om dette rikets vesen, og det var sannelig ment å føre dem til alvorlig selvprøvelse.

«Guds rike kommer ikke på en slik måte at en kan se det med øynene,» sier han. «Guds rike er inne i dere.» Det begynner i hjertenes skjulte dyp og er bare kjent av dem som har tatt imot det. «Guds rike består jo ikke i mat og drikke, men i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17). «Guds rike består ikke i ord, men i kraft» (1 Kor 4,20).

Det begynner med at «den sterke med våpen» blir kastet ut av sin gård av «en som er sterkere enn han». Derfor sa Frelseren: «Men er det ved Guds finger jeg driver de onde åndene ut, da er jo Guds rike kommet til dere» (Luk 11,20–22).

Ingenting er blitt mer misforstått i verden enn vesenet til dette velsignede Guds rike. Fariseerne som spør i teksten vår, drømte som jødene flest om et ytre, jordisk messiasrike som skulle tre fram i ytre makt og herlighet. En ætling av Davids hus skulle slå opp sin trone i Jerusalem og derfra utfolde et herlig styre. Han skulle samle det spredte Israel under sin fane, drive ut fiendene og opprette et herlig fredsrike.

De misforstod alle de herlige profetiene og løftene om Guds rikes vesen. Jo mer de ble trykket av det uverdige romerske åket, desto mer utviklet den falske messiasforestillingen seg hos dem. Til slutt drømte de bare om ytre makt og herlighet.

Nå vil Frelseren rive dem ut av disse farlige drømmene. Han holder fram for dem at Guds rike er av rent åndelig art og begynner i hjertenes skjulte dyp.

«Guds rike er inne i dere.»

Hvor mange er det ikke også i våre dager som setter Guds rike i noe ytre! De tar det for gitt at de hører til Guds rike når de er medlemmer av kirkesamfunnet, er døpt og konfirmert, går i kirken og til alters og ellers følger de kirkelige forordningene. Det faller dem aldri inn å prøve sitt eget indre: Er det opprettet et nytt styre der? Har den sterke med våpen måttet forlate gården, og er det kommet et regjeringsskifte?

De tenker aldri over at mørkets fyrste er helt likegyldig til den ytre styreformen, bare han får ha hjertene i sin makt. Hans undersåtter kan holde ham i hans egentlige, mørke avgrunnsskikkelse eller i skikkelse av «en lysets engel» (2 Kor 11,14). Styreformen kan være rent verdslig eller religiøs – det kommer ut på ett for ham. Det får rette seg etter omstendighetene, bare han får beholde hjertet.

Det er Guds rike i sitt sanne vesen han motarbeider. Bare sjelen ikke våkner til erkjennelse av sin syndighet, bare Kristus ikke tar herskertronen i hjertet og bringer sin rettferdighet, sin fred og sin glede inn der – da er det likegyldig for djevelen hvilken stilling mennesket har i det ytre.

Se på de verdslig kloke fornekterne, som bøyer kne for tidens guder. Se på de store massene, som ligger nedsunket i dagens matstrev, og de lastefulle i sin dyriske råhet. Se på de egenrettferdige og selvfromme i sin åndelige oppblåsthet og innbilskhet, og på de pyntelige kirkegjengerne uten liv i Gud. Se på de fromme og nidkjære arbeiderne for ytre og indre misjon som ikke har øye for

den innerste misjonen, og på de varmhjertede, følsomme menneskevennene som blir rørt av nestens nød uten noen gang å ha sett sin egen.

Alle disse kan mørkets fyrste utmerket godt holde under sitt styre, enda de er så ulike hverandre i det ytre. Av klokskapshensyn må han riktignok tillate at de opptrer under forskjellige faner og til dels fører krig mot hverandre.

«Guds rike er inne i dere.»

Er ikke dette riket opprettet i deg, min kjære venn, da må du ikke drømme om noen salighet i samfunn med Kristus. Det er mange i våre dager som venter på Herrens komme og gleder seg i håpet om at hans rike skal opprettes. Men du bedrar deg, min venn, hvis ikke Guds rike allerede er opp rettet i deg.

Skal du bli lykkelig på Menneskesønnens dag, må du bære Guds rike med deg i ditt indre. Det er mange som drømmer om salighet i himmelen og mener at de bare trenger å vade over dødens elv for å ta den i eie. Men bedra deg ikke, min venn! Du må ha Guds rike med deg fra dette livet. Fra denne tilværelsen må du ha med deg det som skal til for å kunne nyte saligheten, om du skal være blant de salige som jubler omkring Lammets trone. Guds rike må være opprettet i ditt indre allerede her på jorden.

Guds rikes rette borgere er altså de i hvis hjerte rikets konge allerede her på jorden har slått opp sin herskertrone. Selv om de for en tid også har et jordisk borgerskap, ser de likevel oppover med salig håp og kan rope ut med apostelen: «Vårt borgerskap er i himmelen.[1] Derfra venter vi også Herren Jesus Kristus som frelser. Han skal forvandle vårt fornedringslegeme og gjøre det likt med sitt herlighetslegeme ved den kraft han har til også å legge alle ting under seg» (Fil 3,20–21).

Her på jorden er vi gjester og fremmede, fattige pilegrimer som søker et fedreland. Men hjemlandet vinker deilig mot oss, og vi har allerede adkomstbrev og borgerrett der, så sant vi er nye mennesker i Kristus Jesus – gjenfødt «til et levende håp» (1 Pet 1,3).

Erfarer du, bror og søster, at det er kommet et regjeringsskifte i ditt indre? Vet du at du har hyllet Kristus som din konge og har din hjerteskatt og din sanne lykke i ham? Da kan du fryde deg, min venn! Dette hemmelighetsfulle riket skal en gang tre fram i dagen: «Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,4).

Så sa Frelseren til disiplene sine at «de dager skal komme, da dere skal lengte etter å få se en av Menneskesønnens dager, og dere skal ikke få se den». Og da skal farlige røster si til dem: «Se her! – eller: Se der er han!» – «Se, han er ute i ørkenen!» – «Han er i rommene der inne!» (Matt 24,26) og så videre. «Gå ikke dit og følg ikke etter!»

Her ser det ut til at Frelseren har for øye en granskende og spørrende tid som skulle gå forut for Herrens komme. Det er den tiden da ropet lyder for den sovende menigheten: «Se, brudgommen kommer!» (Matt 25,6). Det er tiden like før den nåværende verdensordenen tar slutt, da Kristus skal komme for å hente sin brud hjem til sitt herlighetsrike.

[1] NB: «Men vi har vårt hjemland i himmelen».

Mange opplyste Guds menn tror at vi er barn av denne tiden. Er det slik, har vi alvorlige ting i vente. Da vil vi bli utsatt for så farlige åndelige bedragere at de kan «føre også de utvalgte vill, om det var mulig» (Matt 24,24).

Det er mange i vår tid som lengter etter å se en av Menneskesønnens dager, som lengter etter å skue inn i det riket som han vil opprette for sin brud. Og vi får vel også snart høre røster som sier: «Se, der er han, han er allerede kommet!» Men den som vil følge Herrens ord, skal ikke bli bedratt. For han har selv sagt på forhånd: «For likesom lynet, når det glimter, lyser fra himmelbryn til himmelbryn, slik skal Menneskesønnen være på sin dag. Men først må han lide meget og bli forkastet av denne slekt.»

Ja, slik skal hans komme være. Lik en lynstråle som plutselig lyser opp alt innenfor horisonten, skal han komme som et mektig lyn fra himmelen og lyse opp hele verden. La oss derfor vokte oss for alle disse røstene som allerede lyder, og som sikkert snart vil lyde enda mektigere: «Se, her er Kristus! – eller: Se, der er han!»

Allerede nå hører vi dette ropet: «Se, han er i rommene der inne!» Partiene er ivrige etter å peke på sine små kammer og si: «Se, vi har allerede et glimt av ham. Han kommer til oss, og de som vil bli lykkelige, må også komme til oss.» Andre sier: «Se, han er ute i ørkenen! Steng deg ute fra verden, søk ut i den øde ørkenen, så vil du finne ham.»

Å, du som lengter etter å se en av Menneskesønnens dager i hans herlighetsrike: Ta vare på det lille Guds rike i ditt indre! Da skal du få se mer enn én dag; da skal du få være med i riket: «Når Kristus, vårt liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet.»

Disiplene skulle ikke oppleve Kristi komme, for ennå var mange forutsigelser ikke oppfylt. Og det kan vel også hende at vi som lever nå, ikke får være med blant dem som skal se ham komme i skyene med kraft og stor herlighet. For før den dagen bryter fram, må Antikrist ha utøvd sitt skrekkvelde på jorden. Men én ting er sikkert: Herren kan komme hvilken dag som helst og hente hver enkelt av oss herfra. Da skal vi likevel en gang få se Menneskesønnens dager i hans herlige rike og fryde oss med usigelig jubel.

Til de forventningsfulle disiplene sa han at før Menneskesønnens dag kunne bryte fram, «må han lide meget og bli forkastet av denne slekt». Dette er nå oppfylt. Han har gjennomgått sine lidelseskvaler på jorden, og jødene som folk har forkastet ham. Men ser vi nærmere på Guds ord, skal vi høre om en annen slekt som også skal forkaste ham. Det tales om en frafallets tid, da de folkeslagene som bærer det kristne navnet, også i stor målestokk skal kaste av seg Jesu åk.

Og ser det ikke ut til at denne tiden er kommet? Rådslår ikke tidens mektige åndsfyrster med hverandre «mot Herren og mot hans salvede: La oss sprenge deres bånd og kaste deres rep av oss!» (Sal 2,2–3)? Se på det protestantiske Tyskland, den lutherske kirkes vugge! Der ser det ut til at Herrens levende menighet allerede er skrumpet inn til en liten oase i ørkenen. Og hvordan er det vel ikke i de andre såkalte kristne landene? Kristendommen blir hånet og foraktet, og

de som bekjenner den, blir sett på som noen enfoldige drømmere som for lang, lang tid siden er blitt akterutseilt.

Og hvordan er det ikke i vårt eget kjære fedreland? For noen år siden måtte vantroens forkjempere omhyggelig skjule at de var fornektere, når de skrev i blader og bøker eller søkte folkets tillitsverv. Ellers ville de skremme folk fra seg. Men nå har de slått opp visiret. Nå erklærer de åpent at de er fritenkere, uten den minste frykt for å skremme folk med det.

Så er det de som ennå holder fast ved det kristne navnet. De vil sannelig ikke, og kan heller ikke, regnes til deres åndsfrender. Likevel holder de seg ikke for gode til å gå deres ærend. De tar dem med seg som forbundsfeller når det gjelder å løse de store og inngripende spørsmålene i vår tid. Jo da, vi rir også fram, vi følger med tiden! Og hvor lenge varer det før folkehavet er så opprørt og så grumset at avgrunnsdyret, den falske profeten, kan stige opp av det og samle massene til et hovedslag mot Herren og hans salvede?

Hvordan det skal se ut i dagene da Menneskesønnen kommer, får vi god greie på i evangeliet vårt:

«Og slik som det var i Noahs dager, slik skal det også være i Menneskesønnens dager. De åt og drakk, de tok til ekte og ble gitt til ekte – like til den dagen da Noah gikk inn i arken. Så kom vannflommen og ødela dem alle. På samme vis – slik som det var i Lots dager: De åt og drakk, de kjøpte og solgte, plantet og bygde. Men den dagen da Lot gikk ut av Sodoma, lot Gud det regne ild og svovel fra himmelen og ødela dem alle. Slik skal det også være på den dagen Menneskesønnen åpenbares.»

Er det ikke påfallende? Når Frelseren vil skildre den tilstanden som kalte Guds straffedom ned i Noahs og Lots dager, nevner han ikke et ord om det lastefulle livet som disse slektene var sunket ned i. Han nevner ikke Sodoma som et sted for de mest grusomme formene for utukt. Han nevner jo bare tillatte ting: å spise, drikke, gifte seg, gifte bort, kjøpe, selge, plante og bygge.

Kunne Guds straffedommer virkelig ramme disse folkene fordi de holdt på med disse lovlige og tillatte tingene? Nei, ikke derfor, men fordi de hadde sitt liv i disse tingene. De var så oppslukt av det jordiske at de ikke kjente noe høyere mål for livet sitt enn dette. Derfor heter det svært betegnende om den gamle verden som gikk under i vannflommen: «De er kjød» (1 Mos 6,3).

Alle høyere mål var forsvunnet, all høyere streben hadde opphørt, og alt åndelig liv var forkrøplet og drept under sanselighetens grus. Menneskene var i den grad blitt kjød at alt som vitnet om deres høyere opphav og mål, var visket ut. Og så kom straffedommen. Sodomas ugudelighet hadde lenge skreket mot himmelen. Og så sender Herren ildsluer som tjenere for å ødelegge den gudsforlatte byen.

Lots svigersønner kunne ikke tro at det var alvorlig ment da Lot forkynte dem Herrens straffedommer. Svigersønnene «tenkte at han drev gjøn» (1 Mos 19,14). Stakkars Lot! Det sier ikke noe godt om hvordan det stod til med fromheten hans, at svigersønnene trodde han spøkte med dem når han talte om alvorlige ting. Også mye annet tyder på at sinnet hans hadde tatt alvorlig skade under oppholdet i Sodoma.

Hvordan er det med oss, som er barn av den siste tiden? Kanskje også vi er «fordervet i sitt sinn» (2 Tim 3,8)? Kanskje tidens mangfoldige foreteelser har hatt en lammende innflytelse også på vårt åndelige liv?

«Når Menneskesønnen kommer, mon han da vil finne troen på jorden?» (Luk 18,8). «Og er det med nød og neppe den rettferdige blir frelst, hvordan skal det da gå med den ugudelige og synderen?» (1 Pet 4,18).

Og i Noahs dager … Også Guds mann Noah ser ut til å ha tatt skade av den dårlige innflytelsen, selv om han, tross all sin elendighet, på en måte holdt fast ved Herren. Han var lydig da Herren befalte ham å bygge arken, selv om han dermed utsatte seg for den største hån og forakt.

Bygningsmennene hans syntes vel også at det var noe komisk ved at de skulle bygge et så stort skip inne på det tørre land. Men de fikk vel lønn for arbeidet sitt, og derfor fortsatte de, selv om de i sitt indre måtte le av det de holdt på med. Men da verket var ferdig, «ble himmelens sluser åpnet» (1 Mos 7,11), og de stakkars mennene som hadde tømret sammen denne frelsens bolig for andre, ble slukt av vannet.

Å, for en alvorlig advarsel til oss som også er med og bygger på den arken som skal løfte seg som en frelsens bolig over vannflommens vann! Jeg har en sterk frykt for at mange bygningsmenn, både i kirke og skole, er smittet av tidens farlige ånd. De er på vei til å skamme seg over å være talsmenn for korsets forkynnelse, som verden holder for dårskap, men må likevel holde på med arbeidet for lønnens skyld, slik som Noahs tømmermenn. Gud hjelpe oss! Vi kan sannelig vente oss litt av hvert i denne siste, onde tiden.

Å, måtte vårt norske Sion bli bevart fra igjen å bli oversvømt av en slik vantroens bølge som den som gikk over landet vårt i slutten av forrige århundre! Vi hører allerede drønnet av en bølge som vil bli langt mer forferdelig enn den.

Å, hvilke redselsscener må ikke ha utspilt seg under redningsforsøkene da vannflommen brøt inn! Etter hvert som vannet steg, trakk skarene seg opp mot høydene. Og hvor mange fortvilte hender ble ikke nå rakt ut mot den frelsende arken! Men døren var lukket. Det var for sent.

Tusener var allerede druknet på toppene av de lavere høydene. Så ser vi en myldrende skare av menn, kvinner og barn, husdyr og ville dyr samlet på de høyeste fjelltoppene. Flommen forfølger dem med bølgene sine, og kampen for livet blir redselsfull. Å, for noen dårer vi var som foraktet den frelsende arken! Snart er alt dødsstille. Bølgene synger sine ensformige gravsanger over tusener av lik som flyter omkring. En hel verden er tilintetgjort ved Guds straffedom. For «Gud lar seg ikke spotte!» (Gal 6,7).

Og nå står disse straffedommene som alvorlige og redselsfulle advarsler for oss, barna av den siste tiden.

Har du Guds rike inne i deg, bror og søster, så fryd deg! Sjelen din er godt forsikret. Men har du ikke dette livet, så skjelv! For du skal snart få erfare at du egentlig ikke er satt inn i denne verden for å spise og drikke, bygge og plante. Du er satt her for at du igjen skal ta imot det tapte Guds rike i din sjel og slik bli skikket for det store herlighetens rike.

Forakter du Guds rikdom på godhet og tålmodighet, som skulle lede deg til omvendelse (Rom 2,4), da skal en gang «en brå undergang» komme over deg som «veer over en kvinne som skal føde», og du skal «slett ikke slippe unna» (1 Tess 5,3).

Og du som er utvalgt fra verden: Vokt deg så du ikke igjen blir fanget i garnet hennes! Vokt deg så ikke strevet for dette livet blir for viktig for deg! Bruk alle de nådemidlene Herren har gitt deg, og søk å tenne det nye livet i din sjel til lys lue. Puss lampen din og hold den brennende! For snart kommer brudgommen! Amen.

3. søndag i advent: Har Jesus funnet vei til ditt hjerte?

> «I det femtende året av keiser Tiberius' regjering, mens Pontius Pilatus var landshøvding i Judea, Herodes fjerdingsfyrste i Galilea, hans bror Filip fjerdingsfyrste i landene Iturea og Trakonitis, og Lysanias fjerdingsfyrste i Abilene, og mens Annas og Kaifas var yppersteprester, – da kom Guds ord til Johannes, Sakarjas sønn, i ørkenen. Og han dro omkring i hele landet ved Jordan og forkynte omvendelses dåp til syndenes forlatelse, som det står skrevet i boken med profeten Jesajas ord: Det er en røst av en som roper i ørkenen: Rydd Herrens vei, gjør hans stier rette! Hver dal skal fylles opp, hvert fjell og hver haug skal senkes. Det krokete skal rettes ut, og de ujevne veier skal bli jevne. Og alt kjød skal se Guds frelse» (Luk 3,1–6).

Preken av Jacob Traasdahl.

«Kongen kommer!» slik herolds stemme
lyder til enhver på denne dag.
Ta imot ham – hold deg modig fremme,
for han kommer for din frelses sak.
Fredens konge vil din sjel forløse,
gjøre fri fra hvert et trelldomsåk
og med salighet deg overøse,
tegne navnet ditt i livets bok.

«Har Jesus funnet vei til ditt hjerte?»

Se, dette er det spørsmålet evangeliet vårt i dag stiller til deg, kjære sjel. Det er et spørsmål som sannelig fortjener å bli tenkt igjennom med dødens og evighetens alvor for øye. Det er slett ingen selvfølge at Jesus har funnet vei til hjertet. Nei, akk nei! Så lenge vi er i vår naturlige tilstand, er hjertene våre en festning i makten til «den sterke med våpen». Den må erobres i en alvorlig kamp om Ærens konge skal få slå opp sin trone der inne. La oss derfor stå stille for hans ord i dag og undersøke om dette har skjedd.

Når en konge i gamle dager skulle reise der det ikke var farbar vei, måtte en veirydder dra foran og gjøre veien i stand. De dype kløftene måtte fylles opp, høydene senkes og det ulendte jevnes ut. Likeså var det vanlig at en herold drog foran og kunngjorde at kongen kom.

I evangeliet vårt i dag trer det fram en mann som er både veirydder og herold. Han har til oppgave både å rope ut at vår konge kommer, og å rydde vei for ham til ditt og mitt hjerte, så «herlighetens konge kan dra inn» (Sal 24,7).

Av naturen er hjertene våre stengt for denne kongen. Der inne troner «den sterke med våpen», og han beholder sin trone til en som er sterkere, kommer over ham. Hjertene våre er åpne og tilgjengelige for alt som hører denne verden til.

Det går en stor, bred landevei like inn i hjertet. På denne veien ferdes «onde tanker, mord, hor, utukt, tyveri, falskt vitnesbyrd, spott» (Matt 15,19), og Frelseren sier at hjertene våre er fulle av slike ting. Det står ikke i noe menneskes makt å drive bort disse uhyggelige gjestene, enda de fører ødeleggelse og død med seg og herjer forferdelig i hjertet.

Om mennesket nå forstod sitt sanne vel, ville det naturligvis føle seg svært ulykkelig over alt dette onde som huserer i hjertet. Men dessverre er det i forferdelig grad formørket og forblindet ved syndens bedrag, så det ikke forstår sitt sanne vel. Dessuten – hvor underlig det enn høres – har det sympati med disse morderne og ødeleggerne sine. Derfor må det et under fra Gud til, en oppvåkning av syndesøvnen, så mennesket lærer å forstå hvor farlig det står.

Herolden må komme og rydde vei. Johannes-røsten må lyde, dalene må fylles opp, hvert fjell og hver haug senkes og det krokete rettes ut. Den åndelige likegyldigheten er et tomrom som må fylles opp, så det i stedet kommer frelsestrang og behov for nåde. Egenrettferdigheten og de falske innbilningene om egen fortjeneste er de mektige fjellene som må slås ned ved lovens kraftige hammerslag og smeltes ved de første strålene fra evangeliets sol.

Et syndetrygt menneske vandrer på mange krokete veier: i lyster og villfarelser, i tomme innbilninger og løgnaktige unnskyldninger. Disse veiene skal rettes ut ved at det begynner en alvorlig kamp mot yndlingssyndene, og ved at et nødrop om frelse stiger opp i sjelen.

Dette forberedelsesarbeidet må Johannes-røsten utføre den dag i dag, om de som i egen innbilning er åndelig friske, skal føle trang til legedom, og om Herren Jesus skal få komme til hjertene med alle sine rike velsignelser.

Og evangeliet gir oss full beskjed om hvordan Johannes søkte å nå dette målet. «Øksen ligger allerede ved roten av trærne» (Luk 3,9). Han nøyde seg ikke med å ta bort en og annen tørr og råtten kvist, slik som mange moralpredikanter gjør. De bruker øksen på kvistene i stedet for på roten, og slik lærer de folk opp i egenrettferdighet og falske innbilninger. Nei, han satte øksen til selve roten og viste at det måtte en hel omvendelse til om de gode fruktene skulle komme fram.

Har du, kjære leser, erfart at kravet i Guds rettferdige lov arbeider ved roten av ditt livs tre? Har du fått øynene opp for hjertets grunnondskap, så du ser at du er helt fordervet fra isse til fotsåle (Jes 1,6)? Ja, ser du at det ikke bare er evnen til å gjøre det gode som mangler deg, men selve viljen? For viljen din er bundet i synden, og hele ditt sinn er fiendskap mot Gud (Rom 8,7), hvor mye du enn blir dømt der inne i samvittigheten for din ulykkelige tilstand.

Har du lært å erkjenne din tilstand slik, da er vel den gjenstridige viljen din brutt, så du ikke lenger trosser din Gud med vilje og velberådd hu. Men selv om den er brutt på denne måten, er det ennå ikke kommet noen ny livskraft i stedet. Derfor må du likevel føle deg ulykkelig og tilintetgjort. Du er lik en slave som har ligget og drømt i lenkene sine, men som nå sitter der våken, bundet på hender og føtter, og ser hvor ulykkelig han står.

Om hjertet er knust, er likevel hver bit en stein, og det må varme og ild fra det høye til om det skal smeltes.

Å, her går så mange blant oss som aldri får erfare at lovens «tveeggede sverd» trenger inn til «ledd og marg» og «dømmer hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12). De bedrar seg selv i en falsk, overfladisk åndelighet. Det er slike som stadig går og hører, men aldri kommer til erkjennelse av sannheten. De får aldri noen rett smak på Kristi evangelium, så det med sin livgivende kraft får synke ned i sjelen, og de kan aldri vise kristendommens kraft i livet. Og du spør kanskje, kjære leser, hvorfor sannhetens sverd ikke får trenge inn i dypet av din sjel.

Til det vil jeg svare: Fordi du omgås sannheten på en uærlig og falsk måte. Ja, du omgås Guds hellige og dyrebare ord slik at det virker sløvende og søvndyssende i stedet for å virke til død og liv, slik det er bestemt til.

Apostelen Jakob sier: «Dersom noen er en Ordets hører og ikke dets gjører, da ligner han en mann som ser på sitt naturlige ansikt i et speil – han så på seg selv og gikk bort, og glemte straks hvordan han så ut» (Jak 1,23–24). Ja, slik er det, Gud hjelpe oss, altfor ofte. Du hører om Guds vilje med deg, men når du kommer ut av kirken eller bedehuset, er alt glemt. Du tenker knapt på å sette ut i livet det du hører er Guds vilje.

Du går ut på kjøkkenet ditt eller i verkstedet ditt og oppfører deg som om du aldri hadde hørt hva Gud krever av deg i sitt ord. Du strever ikke for alvor etter å bli sannferdig i din tale, kjærlig, kysk og ren i ditt hjerte og et forbilde i hele ditt liv og din ferd. Hva blir så følgen av det? Jo, at Herrens sannheter, som du stadig hører, men aldri prøver å leve etter, blir som profeten sier, som «råttenhet i benene» (jf. Hab 3,16) på deg.

Vi påstår ikke at du i deg selv har kraften til å leve etter Guds ord. Men vi påstår med den største bestemthet at du aldri får en virkelig dyp og sann bevissthet om din tilstand før du med dødens og evighetens alvor for øye endelig begynner å ville innrette hele livet ditt etter Guds ord. Den som aldri har prøvd å ta et alvorlig tak, vet ikke hva han duger til.

Men her må vi stifte bekjentskap med en hel del elendige stakkarer som aldri riktig kan komme overens med Johannes-røsten, fordi de ikke får den til å virke i hjertene sine slik de ville. Disse sjelene arbeider sannelig på å gjøre Guds vilje. De tar alle lovens krav innover seg, også de mest åndelige. Deres høyeste ønske og begjær er å kunne komme i samklang med Guds vilje. Derfor er de også så ulykkelige og nedslåtte når de ser seg skuffet i sitt strev.

De ruger over seg selv og sitt eget indre som over en uløselig gåte. De mener at om det skulle være vei for Jesus til hjertene deres, da kunne de ikke kjenne noen hovmods- og egenrettferdighetsfjell der inne. De kunne heller ikke se daler

fulle av syndesøle og elendighet, og de kunne ikke kjenne en maktesløs vilje og en åndelig lammelse.

Kjære venn, du krever av Johannes-røsten det den aldri kan utrette. Det er kongen selv som kommer med liv og salighet, med fred og glede i Den Hellige Ånd. Johannes-røsten skal bare skremme deg, vekke deg opp av søvnen din og sammen med din vakte samvittighet drive deg til å gå igjennom ditt moralske regnskap og for fullt alvor prøve å få i stand et oppgjør med din Gud. Men den kan ikke gi deg det den viser deg at du mangler.

Den skal nettopp rydde vei ved å vise deg at du ikke har noe av alt det som Ærens konge kommer for å gi i sitt evangelium. Johannes-røsten skal gjøre deg til en synder – og det en slik synder som ikke duger til annet enn å synde – for at du skal ta imot nåden som en fri gave. Den skal gjøre deg sulten og tømme alle dine egne innbilte forrådskammer, for at du skal få trang til livets brød.

Den skal vise deg din sykdom og hvor unyttige alle dine egne legemidler er, for at du skal bli frisk ved den legedom som ligger i Lammets blod. Den skal vise deg at du er og blir død i deg selv tross alle kunstige oppvekkingsmidler, for at du som død skal «høre Guds Sønns røst» og «leve» (Joh 5,25).

Den skal vise deg at du er «ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17), for at du skal søke og finne alt du trenger i det velsignede evangeliet. Det har liv for døde, lys for blinde, legedom for sårede, klær for nakne, barnerett og evig salighet for fortapte.

Ja, Johannes-røsten skal lyde for at «alt kjød skal se Guds frelse», som det står her i evangeliet vårt. Ja, «alt kjød skal se Guds frelse». Merk deg: alt kjød, det vil her si alle mennesker. Ikke alt det kjød som vil frelse seg selv og slippe den ydmykende dommen at det er fortapt og dødt i synden. Nei, for dette kjødet, for denne vår gamle natur, er det ingen redning. Den må inn under dødsdommen, hvor mye den enn vrir seg.

Men alt kjød, det vil si alle mennesker, skal se Guds frelse. Dette er altså Herrens vilje. Han har stilt frelsen åpent til skue for alle i sitt evangelium. «Guds nåde er åpenbart til frelse for alle mennesker» (Tit 2,11). Kan du da ikke forstå at denne frelsen også er til for deg? Hører ikke du med til «alt kjød», det stakkars kjødet som «hadde fordervet sin ferd» (1 Mos 6,12)? Nå sier Herren at du skal «se frelsen». Å, om du hadde øyne å se med! For frelsen ligger sannelig der, klar som solen og herlig.

Herre, Herre, åpne du mitt øye
for de skatter jeg dog virkelig har.

Den bortkomne sønnen hadde ingen anelse om hvordan det så ut i farshuset. Han visste ikke at det slo et ømt, varmt farshjerte der, som han ikke trengte å blidgjøre med noen daglønnertjeneste. Han visste ikke at den nye kledningen, forlovelsesringen, de nye skoene og det fete gjestebudet ventet på at han skulle komme.

Stå derfor stille, kjære sjel, for det glade budskapet som din konge kommer med! Trenger du dette budskapet, da er du rett beredt til å ta imot det. Er det ingenting du heller ønsker enn at din konge må komme til deg – se, han kommer!

Hittil har vi talt om den virkningen Johannes-røsten skal ha på mennesker flest for å rydde vei for Herren til hjertene. Nå står spørsmålet igjen: Har Johannes-røsten noe med Guds barn å gjøre? Johannes var jo først og fremst en lovpredikant, og den som lever i Kristus, er jo fri, ja, «død for loven» (Gal 2,19)?

Nå vel, en kristen er sannelig fri fra loven som vilkår for frelsen:

Så fri og trygg i troens skrud
som om det ei var noe bud
på jorden gitt oss av Gud.

Men han er sannelig ikke fri fra loven som veiviser, den loven som åpenbarer for oss Guds gode vilje, det han har behag i. Tvert imot: Da det nye livet ble til i ham, fikk han loven skrevet på hjertets kjødtavler. Derfor er sinnet hans og hans innerste lengsel i full samklang med hele Guds vilje.

Men er da ikke all ytre forkynnelse av loven overflødig når man har fått den skrevet inn i sinnet? Nei, det nye sinnet må stadig vekkes, påminnes og drives fram. Derfor skriver apostelen til de kristne for å «vekke deres rene sinn ved min påminnelse» (2 Pet 3,1). Og videre: «Så legg nettopp derfor all vinn på at deres tro viser seg i rett liv, og i det rette liv kunnskap, og i kunnskapen selvbeherskelse, og i selvbeherskelsen utholdenhet, og i utholdenheten gudsfrykt, og i gudsfrykten broderkjærlighet, og i broderkjærligheten kjærlighet til alle» (2 Pet 1,5–7).

Guds ord er fullt av lignende formaninger til de kristne. Noen ganger er det også knyttet urovekkende trusler til dem, som når det heter: «For dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø. Men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve» (Rom 8,13).

Hva ville skje om Guds barn tok det mer alvorlig og nøye med å leve etter Guds vilje i alle ting, i smått som i stort? Jo, for det første ville det vokse fram en dypere trang i sjelen til fullt samliv med Jesus, og sjelen ville få et mer åndelig og dyptgående syn på hjertets mange krokveier. Den ville få en mer levende trang til stadig å drikke av strømmens bekker som «gleder Guds by» (Sal 46,5), og til å bade seg i den kilden som er «åpnet … for Davids hus … mot synd og urenhet» (Sak 13,1).

Av dette ville det igjen følge at sjelen fikk skarpere blikk for hva som er Guds vilje, «det gode, det som han har behag i, det fullkomne» (Rom 12,2). Guds Ånd ville gi seg rikere til sjelen, og Guds folk ville bli prydet med en herlighet som også verdens barn måtte undre seg over. De måtte ta det som et alvorlig varsel om at de selv ennå lever utenfor samfunnet med livets Gud.

Det får altså store og viktige følger når en kristen tar det alvorlig med å leve etter Guds vilje. Men blir han stående stille her og slår seg til ro med det lys og den erkjennelse han allerede har, og kjenner han ikke lenger en hellig lengsel i sjelen etter å bli mer lik Guds bilde og leve mer helhjertet og trofast etter Guds vilje – da begynner han sannelig å gå tilbake i sin kristendom.

Makelighet og dorskhet vil ta overhånd. Sjelen blir smittet av en farlig ånd som vil gå på akkord, så den ikke lenger helt og oppriktig spør etter Guds vilje. I stedet begynner den smått og i det skjulte å gi sin egen vilje fritt løp og gi etter for naturens sløvhet og likegyldighet. Regner du deg derfor blant de omvendte,

kjære venn, så skvett ikke tilbake for Johannesrøsten som sier: «Så bær da frukt som er omvendelsen verdig» (Matt 3,8).

Å, hvor fattige og ringe i egne øyne blir ikke de sjelene som tar det på fullt alvor med å leve etter Guds vilje! Der er sannelig den rette åndelige fattigdom, og der er sult og tørst etter rettferdighet. For slike sjeler blir Jesus stor. Ja, ingenting i himmelen eller på jorden er så stort for dem som navnet Jesus, for i dette navnet har de sitt alt. Der er det beredt en stor og åpen vei for ærens konge, og der er mang en salig stund når han får komme og holde nattverd hos sine barn.

Et svakt og vaklende trosliv har lite glede og fred med seg, for i grunnen er det en liten Jesus og en liten frelse som er åpenbart for sjelen. Et fyldig trosliv har derimot mye fred og glede i Den Hellige Ånd med seg. «Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn» (Rom 8,16). Og vi vet at «når Kristus, vårt liv, åpenbares», da skal også vi «åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,4).

La det så storme og bruse en liten stund, la verden håne og forakte og byrdene bli tunge – snart er vi hjemme, der ingen Johannesrøst lenger skal trenge å skynde på oss. Men inntil da er vi ennå i fiendeland og trenger alle Guds ords påminnelser og vink for å komme hjem. Måtte vi bare være «Ordets gjørere» (Jak 1,22)! Da skulle vi få skue inn i «frihetens fullkomne lov» og bli salige i det vi gjør (Jak 1,25). Amen.

4. søndag i advent: Faderens vitnesbyrd om Sønnen

> «Dersom jeg vitner om meg selv, da er mitt vitnesbyrd ikke sant. … Dere gransker Skriftene, fordi dere mener at dere har evig liv i dem – og disse er det som vitner om meg» (Joh 5,31–39).

Preken av P. G. Sand.

Herre Jesus, hit du trede,
kom og gjør det godt for meg!
Kom med Åndens lys og glede,
kom med fred fra himmerik!
La ditt nådesmil til fulle
smelte syndehjertets kulde,
at jeg glad med deg til gjest
holde kan min julefest.

Frelseren hadde nettopp helbredet den syke ved Betesda dam, og han hadde gjort det på en sabbat. Fiendene hans, fariseerne, tok anstøt av dette og ville derfor slå ham i hjel. Jesus svarte dem: «Min Far arbeider inntil nå, også jeg arbeider» (Joh 5,17). Derfor sto de ham enda mer etter livet, fordi han etter deres mening ikke bare brøt sabbaten, men også kalte Gud sin egen Far og gjorde seg selv lik Gud.

Dette fikk Jesus til å vitne om seg selv for sine fiender. Det var ikke for å skryte eller søke sin egen ære, men av kjærlighet til motstanderne. Så gjerne ville han føre dem til tro på seg som den Messias Gud hadde sendt, og som verdens Frelser. Derfor framstiller han seg selv som den som er ett med Faderen, og som ikke gjør noe annet enn det han ser Faderen gjøre. Hans gjerninger er altså Faderens gjerninger. Derfor skulle alle ære Sønnen slik som de ærer Faderen.

Det vitnesbyrdet jeg gir om meg selv, sier han, er egentlig ikke mitt vitnesbyrd, men Faderens. «Dersom jeg vitner om meg selv, da er mitt vitnesbyrd ikke sant.» Det vil si: Er mitt vitnesbyrd et syndig menneskes vitnesbyrd, slik dere mener, da er det ikke til å stole på. «Det er en annen som vitner om meg, og jeg vet at det vitnesbyrdet han vitner om meg, er sant.» Denne andre er nettopp Faderen. Han vitner om sin Sønn ved døperens forkynnelse, ved de mektige gjerningene han ga Sønnen å utføre, og ved Den hellige skrift.

Disse vitnesbyrdene burde være nok til å føre dem til tro, og de var også nok for alle dem som ikke med vilje forherdet sitt hjerte mot sannheten. Ennå i dag er det ved vitnesbyrdet om Kristus at troen blir til i en synders hjerte og holdes ved like. Derfor vil vi ut fra evangeliet vårt, i håp om at det kan bli til nytte for en fattig synder, se på:

Faderens vitnesbyrd om Sønnen.

I.

Jødene tok anstøt av at Jesus kalte Gud sin Far og gjorde seg selv lik Gud. De holdt ham for et vanlig menneske og mente derfor at det vitnesbyrdet han ga om seg selv, var falskt. Derfor forteller han dem at Faderen selv på forskjellige måter hadde vitnet om ham som sin Sønn.

For det første vitnet Johannes om hans guddom. Da jødene sendte prester og levitter fra Jerusalem for å spørre ham hvem han var, svarte han blant annet: «Jeg døper med vann, men midt iblant dere står den dere ikke kjenner, han som kommer etter meg, og som var før meg, han som jeg ikke er verdig til å løse skoremmen for» (Joh 1,26–27).[1]

Senere sa han: «Jeg har sett Ånden komme ned som en due fra himmelen, og han ble over ham. Jeg kjente ham ikke. Men han som sendte meg for å døpe med vann, han sa til meg: Ham du ser Ånden komme ned og bli over, han er den som døper med Den Hellige Ånd. Og jeg har sett det, og jeg har vitnet at han er Guds Sønn» (Joh 1,32–34).

Vi ser altså at denne bemerkelsesverdige profeten, som var sendt for å rydde vei for Frelseren, bestemt erklærer at han er Guds Sønn, ja, evig Gud. For han sier: Han var før meg. Som menneske, vil han si, kommer han riktignok etter meg, for han ble født seks måneder senere enn jeg. Men som Gud har han vært til fra evighet av, og altså før meg.

Men også de gjerningene som Faderen ga ham å gjøre mens han vandret på jorden, vitnet om at han var den han ga seg ut for å være. Kristus viste selv til disse gjerningene da døperen i anfektelsens mørke sendte to av disiplene sine for å spørre: «Er du den som skal komme, eller skal vi vente en annen?» Jesus svarte da: «Gå og fortell Johannes hva dere hører og ser: Blinde ser og lamme går omkring, spedalske blir renset og døve hører, døde står opp, og evangeliet forkynnes for fattige» (Matt 11,3–5).

Disse gjerningene vitnet om at han hadde guddommelig kraft. Riktignok hadde også profetene gjort under, men bare enkeltvis. Og ingen profet gjorde noen gang slike gjerninger i kraft av sin egen vilje. De var alltid avhengige av Gud og måtte i hvert enkelt tilfelle få kraft av den guddommelige nåden. Til de gjerningene som vitner om Jesu guddom, hører også de undrene som disiplene hans gjorde i hans navn, både mens han vandret her på jorden, og etter hans himmelfart.

Videre vitner Guds Ånd mange steder i Skriften om at den Messias som skulle komme i tidens fylde, skulle være sann Gud. Jesaja sier: «For et barn er oss født, en sønn er oss gitt. Herredømmet er på hans skulder, og han skal få navnet

[1] NB: «… han som kommer etter meg, han som jeg ikke er verdig til å løse skoremmen for». Ordene «han var før meg» står i NB i Joh 1,15 og 1,30.

Under, Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far, Fredsfyrste» (Jes 9,6). Og igjen: «Si til de urolige hjerter: Vær frimodige, frykt ikke! Se, der er deres Gud! Hevnen kommer, Guds gjengjeldelse. Han kommer selv og frelser dere. Da skal de blindes øyne åpnes, og de døves ører lukkes opp» (Jes 35,4–5).

Hos profeten Jeremia heter det: «Se, dager kommer, sier Herren, da jeg vil la det stå fram for David en rettferdig spire. Han skal regjere som konge og gå fram med visdom og gjøre rett og rettferdighet i landet. I hans dager skal Juda bli frelst, og Israel bo trygt. Dette er det navnet som han skal kalles med: Herren, vår rettferdighet» (Jer 23,5–6).

Til dette kan vi føye vitnesbyrd fra Det nye testamente. Apostelen Johannes sier: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud» (Joh 1,1). Videre framstiller han ham som den som alle ting er blitt til ved, og som er menneskenes liv og lys. Av hans fylde har vi alle fått nåde over nåde. I sitt første brev kaller han dem løgnere som ikke vil tro at Jesus er Guds Sønn, og han vitner at det ikke er liv eller frelse i noen annen enn i ham.

Likeså stiller de andre apostoliske brevene ham side om side med Faderen, og apostlene forkynte ham alltid som den som er gitt all makt i himmelen og på jorden. Å forkaste troen på Jesus som Guds Sønn er det samme som å forkaste hele Den hellige skrift. Da beskylder man også ham selv for å være en bedrager og fornekter hans oppstandelse fra de døde.

Og er ikke Kristus Guds Sønn, da har vi ikke noe gagn av ham. Noen av dem som fornekter hans guddom, mener at de vil holde seg til hans sedelære og moralske forskrifter. Men vi har ingen kraft til å følge dem, unntatt ved den tro som holder fast ved at han er Guds Sønn og verdens Frelser.

Ja, vår Frelser er sannelig Gud, rettferdig, allmektig og vis. Med sitt allseende øye ser han all din nød og trang, hver fristelse og kamp. Med sin guddoms sterke hånd kan han føre deg ut av all din nød og trengsel når han finner det tjenlig for deg. Og med den samme hånden holder han deg fast og verner deg mot dine fiender.

Glem ikke dette, du som er bekymret for at du kanskje skal falle fra Herren! Han som skal bevare deg, og som kaller seg din hyrde, han er «Gud over alle ting, velsignet i evighet» (Rom 9,5). Og han har lovet at han slett ikke vil slippe deg, men at din styrke skal være som dine dager (5 Mos 33,25). Av hans guddommelige nåde skal du få øse alt du trenger til liv og gudsfrykt.

Når du er nær ved å synke, skal han selv holde deg oppe. Snubler du, skal han selv reise deg opp. Og viker du av fra veien, har du hans løfte om at han vil føre det bortdrevne tilbake (Esek 34,16). Si med profeten: «Se, Gud er min frelse! Jeg er trygg og frykter ikke. For Herren Herren er min styrke og lovsang. Han ble meg til frelse» (Jes 12,2).

Og du som arbeider for at Kristi rike skal bre seg ut på jorden, og som ofte er nær ved å miste motet og bli forsagt når du ser på din egen svakhet og udugelighet: Glem ikke at han som har kalt deg til arbeid i sin vingård, er den Gud som gjør alt det han vil, i himmelen og på jorden (Sal 135,6). Det ordet du sprer, er et guddommelig ord og har derfor guddommelig kraft. Derfor skal det også seire tross all fiendens motstand.

II.

Men Faderen vitner ikke bare om at Jesus Kristus er hans Sønn og sann Gud. Han vitner også om at han er verdens Frelser. At han er verdens Frelser, vil si at han har sonet for hele verdens synd, og at han ved sitt ord og sin Ånd gjør alle som tar imot ham i tro, til nye mennesker. Han er både syndebærer og sjelelege.

Da han vandret omkring på jorden, sa døperen: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29). Han ville gjøre folket oppmerksom på at Jesus var den som var sendt til verden for å sone for våre synder. Derfor måtte hver den som var tynget av synden, gå til ham med byrden sin. Og når han forteller folket at Jesus er den som døper med Den Hellige Ånd og ild, vitner han om ham som sjelelege.

Den hellige skrift er full av slike vitnesbyrd. La oss høre noen av dem.

Hos profeten Jesaja sier Herren: «Se, min tjener, som jeg støtter, min utvalgte, som min sjel har velbehag i! Jeg legger min Ånd på ham, han skal føre rett ut til hedningefolkene. Han skal ikke skrike og ikke rope, og han skal ikke la sin røst høre på gaten. Det knekkede rør skal han ikke knuse, og den rykende veke skal han ikke slokke. I sannhet skal han føre retten ut til dem. Han skal ikke bli utmattet, og hans kraft skal ikke bli knekket før han får grunnlagt retten på jorden. Og på hans lov venter fjerne kyster.

Så sier Gud Herren, som skapte himmelen og utspente den, som bredte ut jorden med det som gror på den, han som gir åndepust til folket som bor på den, og ånd til dem som ferdes på den: Jeg, Herren, har kalt deg i rettferd og tatt deg ved hånden. Jeg vil verne deg og gjøre deg til en pakt for folket, til et lys for hedningene, for at du skal åpne blinde øyne, føre de bundne ut av fangehullet og føre dem som sitter i mørke, ut av fengselet» (Jes 42,1–7).

Og igjen: «Sannelig, våre sykdommer har han tatt på seg, og våre piner har han båret. Men vi aktet ham for plaget, slått av Gud og gjort elendig. Men han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom. Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,4–6).

Videre: «Herren Herrens Ånd er over meg, fordi Herren har salvet meg til å forkynne et godt budskap for de fattige. Han har sendt meg til å forbinde dem som har et nedbrutt hjerte, til å utrope frihet for de fangne og frigjørelse for de bundne» (Jes 61,1).

Og de gjerningene som Faderen hadde gitt ham å gjøre, var også vitnesbyrd om at han er en virkelig Frelser. Om det vitner hans hellige lydighet under loven, hans lidelse og død, hans omgang med syndere og den måten han tok imot alle som kom til ham i sin syndenød. Han innbød de elendige og sa: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). Og han sa: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). Etter dette ordet handlet han med hver og en.

La oss forhøre noen av dem som søkte til ham. Først kaller vi fram tolleren Sakkeus. Hva har du å vitne om Jesus, Sakkeus? Han svarer: «Jeg var en gjerrig, uærlig og forherdet synder. Mammon var min gud, og i synden søkte jeg min

fred. Men Guds ord: ‹Det er ingen fred for de ugudelige, sier min Gud› (Jes 57,21), gikk i oppfyllelse også på meg. Jo mer jeg syndet, desto ulykkeligere ble jeg.

Så fikk jeg en dag høre at Jesus fra Nasaret skulle komme til byen vår. Jeg skyndte meg derfor og klatret opp i morbærtreet for å få se denne synderes venn. Og hva skjedde? Da han på vandringen sin var kommet bort til treet, så han opp på meg med øyne som strålte av kjærlighet, og sa at han ville ta inn i huset mitt.

Han kom meg i møte med sin nåde, tilga meg mine mange synder og skapte hjertet mitt om. Så fikk jeg lyst til å gjøre godt igjen der jeg hadde gjort urett, og til å dele det jeg eide, med de fattige. Jeg som før var så ulykkelig, ble nå lykkelig, for jeg smakte den Guds fred som overgår all forstand.»

La oss høre et annet vitne. Kvinnen som oppsøkte ham i fariseeren Simons hus, forteller: «Jeg var en dypt falt kvinne. Jeg var sunket ned i synd og ugudelighet og hadde mistet min ære som kvinne. Som en utstøtt gikk jeg blant folket mitt, tråkket ned og foraktet av alle. Jeg var svært ulykkelig og nær fortvilelsen, for syndens beger som jeg drakk av, hadde bitter berme i bunnen.

Men så kom jeg en gang til å høre Jesus fra Nasaret da han talte til folket. Aldri før hadde jeg hørt en slik taler. Hans ord var ‹ånd og liv› (Joh 6,63). Det var sannelig ‹nåde utgytt på hans lepper› (Sal 45,3) da han fortalte oss at han var kommet for å søke og frelse de fortapte.

Ordene hans fant inngang i min sjel. Jeg fikk nåde til å tro på ham, og i fulle drag drakk jeg av livets elv og frydet meg i Gud, min Frelser. Å, hvor jeg elsket ham! Av hele mitt hjerte ønsket jeg bare dette ene: å få ofre meg til hans tjeneste med legeme og sjel.»

En annen kvinne vitner: «Jeg levde i synd og uvitenhet alle mine dager, helt til jeg en gang traff en underlig vandringsmann. Han satt ved brønnen nettopp da jeg kom for å hente vann. Han minnet meg om alt det onde jeg hadde gjort, og talte til meg om en levende vannkilde som jeg kunne øse syndenes forlatelse, fred, liv og evig frelse av. Jeg nølte ikke lenge, men begynte straks å drikke av kilden ved å ta imot ordet hans i hjertet mitt.

Da ble jeg så full av fryd at jeg lot vannkrukken min stå, løp inn i byen og forkynte for naboer og kjenninger at jeg hadde funnet Messias, verdens Frelser. Og mange, både menn og kvinner, kom til ham og fant fred for sitt hjerte.»

Men det var ikke bare i sitt kjøds dager at Herren Jesus gjorde sin gjerning som sjelelege og frelser. I de atten hundreårene som er gått siden hans himmelfart, har han gjort det samme hver dag. Han har sendt ut tjenere som har forkynt evangeliet om ham. Etter sitt løfte har han sendt Talsmannen, Den Hellige Ånd, som gjennom evangeliet har forklart ham for hjertene. Millioner på millioner har han dratt opp av syndens skitne gjørme. Han har satt føttene deres på frelsens klippe og lagt den nye sangen i deres hjerte og munn (Sal 40,3–4).

Tross all motstand fra fiendenes side har hans rike bredt seg stadig videre. Fra et lite sennepsfrø har det vokst til et stort tre, og under de skyggefulle greinene har skarer av fattige syndere fra de mest forskjellige folkeslag funnet hvile. Også i vårt land finnes det, Gud være lovet, tusener på tusener i by og

bygd, ved fjord og på fjell, som kan tale av egen erfaring om Jesus som Frelser. Ja, han er en virkelig Frelser.

Er du ennå ikke frelst, min venn, så kom bare til ham. Han lengter så inderlig etter deg. «Se, jeg står for døren og banker», sier han. «Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde nattverd med ham, og han med meg» (Åp 3,20).

Du bærer på en tung byrde: alle de mange syndene i tanker, ord, begjær og gjerninger. Men han bar din syndebyrde på sitt hellige legeme opp på treet (1 Pet 2,24). Se opp til ham i tro, så skal byrden falle av. Du er uren og tilsølt, men hos ham er det en kilde som renser fra synd og urenhet. Denne kilden er fylt med hans blod, som ble utøst på korset til forlatelse for dine synder. Om dette blodet sier apostelen Johannes: «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7).

Du er syk og såret, men hans frelsernavn er «en utgytt salve» (Høys 1,3) som helbreder den mest elendige. Du er urettferdig og ugudelig, men han led for urettferdige og døde til fastsatt tid for ugudelige (1 Pet 3,18; Rom 5,6). Du makter ikke å tenke, tale og gjøre det gode, men han levde et fullkomment hellig liv og handlet på dine vegne i alt han sa og gjorde. All denne nåden tilbyr han deg i dag for ingenting.

Bekjenn dine synder for ham, og han vil tilgi deg med det samme. Fortell ham om din nakenhet, og han vil straks gi deg helligdagsklær og smykke deg med rettferdighetens kappe. Si ham at du tørster etter fred, og han vil lede din sjel til de stille vannene og la deg drikke av livets vann uten at du har fortjent det.

Å, kom da til ham, alle dere ugudelige og fortapte, og la ham bli for dere det Faderen på så mange måter vitner om at han er: en virkelig Frelser, han som gjør salig.

Og du som en gang er kommet til ham og har lært å senke deg ned i hans nådes flod med all din syndeelendighet: Kom igjen og igjen! Hver dag vitner samvittigheten for deg at du ikke i noe stykke er det du skulle være. Derfor er du ofte inderlig bedrøvet i sjelen, og mer enn én gang hvisker sjelefienden: «Nå har du syndet så grovt at du ikke kan vende tilbake igjen.» Men treng deg gjennom alle hindringer og grip frimodig fatt i løftene om den stadige nåden for din stadige synd. Amen.

1. juledag: Noe av det viktigste juleevangeliet bærer i fanget som julegave til oss alle

> «Og det skjedde i de dager at det gikk ut et bud fra keiser Augustus at all verden skulle skrives inn i manntall. … Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag» (Luk 2,1–14).

Preken av Jacob Traasdahl.

Vær velkommen, Jesus, broder,
Davids sønn og kvinnens sæd!
Nådens gaver, livets goder
fører du fra himlen med,
vekker den i synd som sov.
Gud skje lov, o Gud skje lov!
Her du holde vil til huse,
ormens hode sønderknuse.

Slik lyder det mest underfulle budskap som noen gang er blitt forkynt i verden – et budskap som til alle tider har lokket fram et foraktelig smil hos overmodige dårer, men som også har fylt tusener av hjerter med usigelig fryd og jubel.

Skulle vi prøve å samle alt dette evangeliet inneholder, i én hovedsum, kunne vi ikke gjøre det bedre enn med apostelens ord: «Det er et troverdig ord, fullt verdt å motta: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere» (1 Tim 1,15).

Det er ikke underlig at han som kalte seg selv «den største» blant syndere, kunne lovprise vår Frelsers komme med et så varmt hjerte og så gripende ord. På denne dagen blir det talt, hørt, lest og tenkt mye om Frelserens komme til verden. Men alle skildringer, utleggelser og betraktninger blir åndsfattige og tomme så lenge man ikke sammen med apostelen Paulus har gjort den ydmykende erfaringen: «Blant dem er jeg den største.»

Usigelig store er sannelig de velsignelsene som strømmer fra Jesu komme til verden. Likevel vil vi prøve å dvele ved

noen av de viktigste tingene som juleevangeliet bærer i sitt fang som julegave til oss alle,

enten vi nå vil ta imot dem eller forkaste dem.

Det første og største av alt som møter oss i juleevangeliet, er dette budskapet: «I dag er det født dere en frelser» (Luk 2,11). Men hvem kan fatte hva dette ordet «en frelser» betyr? Ute på det stormende havet ligger en ulykkelig skipbrudden og prøver å holde seg oppe på vrakrestene av det knuste skipet. De veldige bølgene river det ene stykket etter det andre fra ham. Kreftene hans tømmes, og den fryktelige tanken farer gjennom sjelen hans med fortvilelsens gru: Du er fortapt!

Plutselig fanger øret hans lyden av åreslag i det fjerne, og gjennom bølgenes larm lyder ordene: en frelser! Se, en slik mann vil forstå hva ordene betyr.

Tenk på Saulus. Forfølgelsens raseri hadde herjet som en storm i hans formørkede sjel. Så kom han til seg selv, og det sto klart for ham at han i sin blindhet hadde forfulgt «herlighetens Herre» og hans fattige barn på jorden. Han var blind både på sjel og legeme og attpåtil knust i sitt indre av den fryktelige skyldbevisstheten. Slik ble han ledet til en fattig og ringe Jesu disippel som skulle tale frelsens ord til ham. Da sto han sannelig der som den største blant syndere, slik han selv sier.

Selvrettferdighetens stolte skip hadde gått i knas. Guds rettferdige dommer rullet inn over sjelen hans som veldige bølger som brølte sitt: Fortapt! Fortapt! Å, hvilken jubel måtte ikke ordene om frelse vekke i en slik sjel!

Ordene om frelse for fortapte slo så dype røtter i hans indre at alt han talte og virket fra den stunden, dreide seg om budskapet om frelse. Om dette sang han sine lovsanger, både når han skrev sine brev, når han forsvarte seg for øvrigheten, og når han lå hudflettet og pint i fengselet. Ja, om denne frelsen av fri nåde sang han også sin herlige svanesang da tiden for hans bortgang var inne og han løftet vingene til flukt.

Nå lyder dette frelsens budskap også til deg, kjære sjel. Allerede i den profetiske lovsangen som varslet hans komme, lød det at han skulle «fri oss fra våre fienders hånd» (Luk 1,74). Og nå vitner himmelens herold: «I dag er det født dere en frelser», mens en utallig skare av engler stemmer i en herlig lovsang til Gud for denne frelsen.

Er du en synder? Jesus Kristus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem ser Paulus seg selv som den største. Er du fortapt? Han er kommet for å søke og frelse det som var fortapt (Luk 19,10). Er du en arm fange i lovens fengsel? Han kom for å utrope frihet for de fangne og frigjørelse for de bundne (Jes 61,1).

Å, er du en av disse elendige som klager og jamrer seg under sin elendighet? Kjære deg, her er Frelseren som vil fri deg ut av dine fienders hånd! Kom ikke med innvendinger om at du er en for stor synder. Paulus kaller seg den største, og han framstiller sin frelse som et bevis på at ingen elendig er utelukket, men at alle sammen er innesluttet i den frelsen som det glade budskapet forkynner.

Du trenger derfor bare å lytte for å bli lykkelig, for lykken og velsignelsen strømmer inn over deg i det glade julebudskapet. Det er som om Guds hjerte tømmer seg ut over deg med alle sine rike velsignelser. Derfor: «Hør!» så skal din sjel leve (Jes 55,3).

For det andre lærer julebudskapet deg at han som bringer frelse til syndere, ikke går forbi de fattige og ringe.

Hvor underlig at Gud først skulle sende sin herold med frelsens budskap til de fattige gjeterne på Betlehemsmarkene! Hvorfor ble han ikke sendt til yppersteprestene, til folkets åndelige ledere, som etter en guddommelig ordning var satt til mellommenn mellom Gud og menneskene? Måtte ikke de se med mistro på det hele? Måtte de ikke holde det for oppspinn og dårskap, ja, for den reneste urimelighet, at det himmelske sendebudet skulle gå forbi deres dør og vende seg til noen fattige gjetere?

Her har vi sannelig en alvorlig advarsel både til dem som står som «rettmessig kalte» åndelige ledere, og til dem som skal ledes – et gripende «Gi akt!» midt inne i det herlige juleevangeliet. Vokt deg, du som mener at du på grunn av din stand og stilling, din store lærdom og ditt opphøyde embete skal ha fortrinnsrett til å få besøk og vink fra himmelens Gud!

Slik burde det sannelig være. Vi tenker også at de som hadde «kunnskapens nøkkel» (Luk 11,52), først og fremst ville ha fått den herlige åpenbaringen hvis de hadde vært skikket til å ta imot den. Men her ser vi folkets ledere sitte helt rolige i sine drømmer, mens Gud sender sitt sendebud til noen fattige gjetere på Betlehemsmarkene.

Ser vi ikke det samme den dag i dag? Tenk deg en by eller en menighet som lenge har sittet i mørke og dunkelhet. Da kommer det ikke bare englebud – Guds Ånd kommer selv og vekker tanker og anelser om noe stort og herlig som folk har sovet seg forbi. Det lyder vekkelsesrøster, det lyder budskap om frelse, og nådegaver blir utøst – alt tyder på at Herren er på besøk.

Hvem er det nå som tar imot dette besøket og går i spissen for å bære budskapet ut? Er det de åndelige lederne som er satt til denne gjerningen? Gud være lovet, det hender jo også, og ikke så sjelden i våre dager. Men langt oftere er det noen fattige, ringe og uanselige som tar imot budskapet og bringer det videre. Og da går det dessverre ennå gjerne slik at de som sitter inne med kunnskapens nøkkel, gjør som lederne på Kristi tid. De overser og underkjenner helt den bevegelsen som ikke har sitt utspring hos dem.

Merk deg da hva som skal til for å få besøk og åpenbaring fra Gud. Det trengs et mottakelig hjerte, et fattig og trengende synderhjerte. Sakarja hadde et slikt hjerte, derfor åpenbarte Herren seg for ham. Hadde yppersteprestene hatt samme sinn, ville Herren også ha åpenbart seg for dem.

Men vokt deg også, du som hører til det menige folk! Vokt deg for å sette ubetinget lit til mennesker fordi de etter en ytre ordning står som ledere. De kan føre deg i fordervelse hvis de ikke har åndelig lys. «Når en blind leder en blind, faller de begge i grøften» (Matt 15,14). Frelsens hemmelighet er den dag i dag skjult for de vise og åpenbart for de umyndige (Matt 11,25). De fattige har han fylt med rike gaver, men de rike har han sendt tomhendte bort (Luk 1,53).

Var det ikke en forferdelig ulykke at folkemengden på Kristi tid holdt seg til sine åndelig blinde ledere? Den samme ulykken ser vi den dag i dag, der åndelig blinde ledere står og vugger massene til ro med sin søvnige, døde forkynnelse. Men har vi her en advarsel om å vokte oss for dårlige ledere, så har vi også en alvorlig oppfordring til å lytte til dem som Herren sender, enten de har et offentlig kall eller ikke.

Men hvilken nåde blir ikke de fattige gjeterne til del! Tenk: Mens alt omkring dem ligger i den dypeste søvn, både legemlig og åndelig, kommer denne lysende herolden til dem og forkynner dem den store gleden. Hjertene deres var sannelig forberedt til å ta imot dette store budskapet. De gikk der og ventet på «Israels trøst» (Luk 2,25), og i nattens stille timer steg det nok dype sukk opp fra hjertene deres: Gid han snart måtte komme, han som skal fri Israel!

Det er vel mer enn sannsynlig at også de levde i den største dunkelhet og hadde høyst uklare og forvirrede begreper om Messias' rike. Men de hadde trengende hjerter. De hørte til de fattige i ånden som Herren kunne velsigne slik.

Er du lik dem, kjære venn? Når du går der og steller med gårdsbruket og dyrker åkrene dine, lengter da sjelen din etter frelse? Er denne lengselen den sterkeste i deg, så den tanken alltid bryter fram gjennom alle bekymringer for det jordiske: Å, om min sjel måtte få mer av de himmelske rikdommer!

Du som går der og steller med ditt jordiske kall – det være seg på kjøkkenet, på verkstedet, i butikken, på åkeren eller der ute på «blåmyra», det store havet – har du gjeternes sinn? Lengter du etter Jesus, og går det en altbeherskende lengsel gjennom sjelen din etter å bli fylt med all hans fylde? Se, dette vitner om at også du hører til det folket Herren bereder seg her på jorden.

Du kan ha en uanselig stilling, lite kunnskaper og ringe evner, og attpåtil kan mangt og mye være dunkelt og uklart for deg. Men hør, min venn: Lengter sjelen din etter Herren, begjærer du bare ham og ønsker du en mer inderlig forening med ham «som min sjel elsker» (Høys 3,1) – kjære deg, da hører du ham til. Da får du stille deg i gjeternes flokk og ta imot julebudskapet som et budskap også til deg.

Men for det tredje hører vi at julebudskapet bærer «en stor glede» i sitt fang. «For se, jeg forkynner dere en stor glede – en glede for alt folket» (Luk 2,10).

Og det var sannelig en underfull glede den minnerike julenatten. Da tidens fylde var kommet, og herolden var sendt ut for å bringe budskapet om den store frelsen til jorden, se, da dro også en hærskare av himmelens engler av sted for å feire den høytidelige stunden blant syndere på jorden. Du kan tro de jublet da de dalte ned på vår klode! For nå så de den herlige himmelstigen som englene skulle stige opp og ned på, og de frydet seg ved tanken på de millioner av frelste syndere som en gang sammen med dem skulle stå lovsyngende omkring Lammets trone.

Denne store englehærskaren stemmer da i lovsangen: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag» (Luk 2,14). Det står ikke at gjeterne stemte i. Jeg tenker at frykt og glede kjempet om herredømmet i deres indre, og at gleden i alle fall seiret så mye at de også i dypet av sin sjel kunne stemme i: Ja, lovet være Gud!

Det var ikke å vente at de med én gang skulle bli så klarsynte at de virkelig kunne se og forstå alt i sin sammenheng. Men hjertene deres begynte sannelig å smake – om enn bare noen dråper – av strømmens bekker som «gleder Guds by» (Sal 46,5). Hadde de forstått alt riktig, tenker jeg at englene hadde fått dem med seg hjem til himmelen med én gang. For deres skrøpelige leirhytter

hadde vel ikke maktet å romme all den salighet og fryd som en full forståelse av frelsens hemmelighet ville ha ført med seg.

Også du, kjære sjel, burde vel ha en gledelig jul, for det mangler sannelig ikke på ting å glede seg over. Men kanskje går du der og dømmer deg selv fordi du ikke kan være gladere, og denne dommen og anklagen legger seg som en mørk sky på din åndelige himmel. Det skulle vel ikke være slik at den listige sjelefienden har vridd om på selve julebudskapet for deg, så det lyder slik: «Se, jeg forkynner deg at du skal være glad»?

Det kan jo bli den mest forferdelige lov for deg, så du går der og piner deg med kravet om at du skal være glad. Og vi blir sannelig ikke glade av å høre at vi skal være glade. Vi må få høre noe som virker glede. Og slik er vårt deilige julebudskap: Det forkynner oss noe overmåte gledelig som er blitt alt folket til del.

Innholdet i forkynnelsen er ikke dette: Du skal være glad. Det er dette: Du har grunn til å være glad! For du har fått en Frelser som frir deg ut av alle dine fienders hånd, fra synden, døden og djevelen, og som gir deg igjen den tapte barneretten og et evig liv.

Se, dette er noe å være glad over! Men kan du likevel ikke være så glad som du burde, så minsker det ikke julebudskapets betydning for deg. Du kan heller si: «Er jeg glad, så er det godt og vel, for et slikt budskap fortjener vel at man gleder seg over det. Men kan jeg ikke glede meg slik jeg ønsker, så er budskapet, Gud skje lov, like sant for det. En gang kommer vel også min gledesdag, når jeg får legge av dette trege, dorske kjødet, og ingen vantroens skyer lenger skal formørke mitt livs himmel.»

Ja, min venn, den dagen skal nok bryte fram. «Når Kristus, vårt liv, åpenbares», da skal også vi «åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,4).

Men inntil da ville det jo være svært godt om vi kunne begynne å se litt allerede her i tiden. For så vi mer, ville vi sannelig også være gladere, og «glede i Herren» skal være vår styrke (Neh 8,10). Så vi litt mer, ville vi også bli mer nyttige redskaper på jorden. Vi ville tre tydeligere fram som lysets barn, som Herrens salige eiendomsfolk på jorden. Prydet med Herrens salighet ville vi nå herligere resultater i vårt arbeid for Guds rike.

I våre hjem, i slekten vår, blant vennene våre og ute i samkvem med våre medmennesker ville vi i større grad vise oss som verdens lys og jordens salt. Og vi ville ha noe mer dragende ved oss, noe som oppmuntret og drev folk til å søke den Frelseren som har gjort oss så lykkelige.

Herren velsigne oss med mye nåde og mye lys fra det høye! Da skal vi holde jul både her og hisset i all evighet. Amen.

2. juledag: Ordet ble kjød, og vi blir Guds barn ved å ta imot Ordet

> «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. … Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,1–14).

Preken av Jacob Traasdahl.

Lyset er i verden kommet;
vet du også om du tror?
Har du noen tid fornummet
at din Jesus i deg bor?
Har hans nådestrålers kraft
i din sjel sin virkning hatt?
Kan du i ditt hjerte finne
at det bor et lys der inne?

Stå opp, Guds menighet, deg fryd,
slå strengelek og harpelyd,
gi Gud i himlen æren!
Bryt ut og syng, du Jesu brud:
Min ånd den gleder seg i Gud,
min sjel den lover Herren.

Ja, skulle ikke du, Herrens levende menighet, fryde deg på denne dagen, så måtte steinene rope. Skulle ikke du fryde deg over budskapet som kommer til deg i det underfulle juleevangeliet som er lest i dag, budskapet om Ordet som ble kjød – da måtte alle himmelens hærskarer gråte, og himmelens sol trekke et slør for sitt ansikt. For da fantes det ingen på jorden som skjønte og verdsatte at Gud på en så underfull måte hadde sendt sin Sønn for å frelse slekten.

Men du fryder deg nok, du Herrens forløste, selv om du aldri kan fryde deg slik du burde. For sjelen din bor ennå i en forgjengelig hytte og er dessuten omgitt av all den tåken som driver her i lavlandet, så du ikke får helt klar sikt. Ja, vi fryder oss sammen – hele Guds menighet fryder seg og følger oppfordringen:

Stem opp og syng en brudesang!
La strengelek og harpeklang
av hjertens lyst nå lyde.

For med min Jesus skal jeg gå,
og ham til brudgom skal jeg få,
det skal meg evig fryde!
Synger, leker, jubilerer,
triumferer, roper, kjære:
Stor er Herren, til Guds ære!

La oss da dvele en stund ved den store, herlige sannheten:

Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss, og vi blir Guds barn ved å høre og ta imot Ordet.

Ingen makter å få fram det guddommelige i Jesu liv slik som kjærlighetens apostel Johannes, og ingen apostel har talt et mer opphøyd og dypsindig språk enn han. Som en ørn som svever høyt under åpenbaringens himmel, ser han klare, herlige syner som det er vanskelig for ham å kle i menneskelige ord. Likeså er det vanskelig for ham å si ut hva han følte da han lå inntil Jesu bryst og i store, dype drag drakk inn kjærlighetens underfulle livskraft.

I evangeliet vårt dveler han ved den underfulle julegaven som kjærlighetens Gud sendte en syndig slekt. Han taler om det evige Ord som var fra begynnelsen, som var hos Gud og var Gud, det Ord som alle ting er blitt til ved, og som likevel ble kjød og tok bolig iblant oss.

Ordet ble kjød. Et menneskes ord åpenbarer tankene hans, ja, hans indre vesen. Slik er Jesus en åpenbaring av Faderens vesen og av hans skjulte, hemmelighetsfulle tanker om å reise opp og frelse slekten. Det er en åpenbaring «i syndig kjøds lignelse» (Rom 8,3), for Jesus steg ned på vår jord som vår bror og blodsfrende og sa: «Den som har sett meg, har sett Faderen» (Joh 14,9), og: «Jeg og Faderen er ett» (Joh 10,30).

«Alt er blitt til ved ham» – det er frambrakt ved hans skapende «Bli!». «For av ham og ved ham og til ham er alle ting. Ham tilhører æren i all evighet» (Rom 11,36).

«I ham» – det vil si i Ordet – «var liv, og livet var menneskenes lys.» Her har vi jo den kilden som alt liv velter fram fra – legemlig, åndelig og evig. Det var i samråd med Jesus at Faderen skapte mennesket. Det går fram av disse ordene: «La oss» – merk: oss! – «gjøre mennesker» (1 Mos 1,26).

Skapelsens store tanke ville vel ikke ha blitt satt ut i livet hvis ikke den andre personen i guddommen hadde stilt seg fram som slektens stedfortreder. Ved ham og for hans regning skulle menneskene få sin tilværelse. Det var han som blåste livets ånde i mennesket, og «mennesket ble til en levende sjel» (1 Mos 2,7).

Og at han er kilden til alt åndelig liv, går som en rød tråd gjennom alle Skriftens vitnesbyrd om ham. Ordet var liv, sier Johannes her, og Paulus vitner: Kristus er mitt liv. Og Johannes igjen: «Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er i hans Sønn» (1 Joh 5,11).

«Og livet var menneskenes lys.» Det er en inderlig og dyp sammenheng mellom liv og lys. Derfor sa Frelseren at den som trodde på ham, skulle ha livets lys. De troende skulle bli gjort levende i ham og ved ham, og som levendegjorte skulle de ha lys til å forstå Guds rikes hemmeligheter og til å vandre verdig sitt høye kall.

Skal du ha det rette livets lys, både til å forstå Guds rikes hemmeligheter og til å kunne vandre som et «lysets barn» uten å snuble, må du først ha tatt imot Jesus som ditt liv. Den åndelige opplysningen hos de menneskene som ennå ikke er gjort levende, er et tvilsomt, upålitelig og skuffende lys.

Kristus, Ordet som ble menneske, er det lysende fyrtårnet som er reist ved innseilingen fra det brusende verdenshavet. Lykkelig den som seiler i strålene fra det! Han skal helt sikkert nå den gode havn. «Jeg er verdens lys! Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys» (Joh 8,12).

Men så kommer den tunge klagen over at lyset skinte inn i mørket, og «mørket tok ikke imot det» (Joh 1,5). «Verden er blitt til ved ham, og verden kjente ham ikke» (Joh 1,10). Akk, den arme verden, hvor langt den hadde forvillet seg i mørket, når den ikke merket strålene fra frelsens sol!

Men klagen blir enda mer gripende når det heter: «Han kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham» (Joh 1,11). Han kom først og fremst til sine slektninger etter kjødet, til det folket han hadde utvalgt til sin eiendom. Det var dem han hadde satt til å vokte sin helligdom, sin herlige åpenbaring under den gamle paktens ordning. Men de ville ikke kjennes ved ham.

Som folk hadde de latt seg lede så vill av de farlige irrlysene som hadde glimret for dem, at de satt innhyllet i det tykkeste mørke da han nå åpenbarte seg. Samtidig var de stolte og selvtilfredse i innbilningen om at de var rett opplyst. De kom til Skriften for å hente opplysning, men var helt blinde for den sannhet at det må bli liv før det kan bli lys. Læren om menneskets død og avmakt var fremmed for dem, for de var blendet av Satans list og slapp ikke lyset inn i hjertenes skjulte dyp.

Men det var likevel noen få som tok imot ham. Det fantes noen gjetere som hadde ventet med lengsel på ham. Det var en olding som het Simeon, og den gamle Anna, og visst ikke så få andre som ventet på Israels trøst. Ut fra sitt skjulte liv så de på hans åpenbaring med andre øyne enn folkemassen. De jublet over hans komme og hyllet ham som sin sjels konge.

Det er riktignok slik at det aldri blir noen rett åndelig opplysning før man tar imot Ordet som ble menneske, som sitt liv. Men det er også slik at livet kommer med lyset. Slik er det i naturens rike: Når solen begynner å kaste sine varme stråler på jorden, og det tunge, kalde, klamme vintermørket må vike, da begynner det å spire og gro overalt i naturen, så det er en lyst å se.

Slik er det også når rettferdighetens sol får lyse inn i hjertene med legedom under sine vinger (Mal 4,2), og gjøre det den naturlige solen ikke kan gjøre: stråle evig livsfrø inn der. Da blir det liv og sommer. Ordet som ble menneske, Jesus, er da livsfrøet som evangeliets sol stråler inn.

Den skinner inn i hjertets natt,
at det i sjelen dages,
og Jesus, den forborgne skatt,
i troen favnetages.
Da blir og vår vandring ny,
da vil og kan man synden fly
og følge Jesus etter.

Slik blir Jesus både vårt liv til lys og vårt lys til liv.

Men Johannes har klaget bittert over at verden ikke tok imot lyset som strålte fram fra Ordet som ble menneske, og at hans egne ikke tok imot ham. Så slutter han med å si:

«Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1,12–13).

Stå stille her, du som lengter etter en sann julefryd! Du som ikke ønsker noe høyere enn å bli et Guds barn, stå stille og la deg undervise om den eneste måten dette kan skje på.

Alle dem som tok imot ham! Se, dette er hemmeligheten. Dette ordet «ta imot» gir deg et rett begrep om hva det vil si å tro. For å tro er ikke noe annet enn å ta imot Jesus. Den tro som ikke tar imot Jesus, er ingen frelsende tro.

Du kan tro alt det evangeliet forteller om Jesus som historisk vitnesbyrd, og likevel ikke ta imot ham. Du kan være religionslærer, ja, til og med ha fått det viktige oppdraget å være hyrde i Herrens menighet, uten at du for din egen del har tatt imot Jesus til frelse. Og du kan være så viss på at de ordene du forkynner, er sanne, at du ville være rede til å dø for dem, og likevel ikke ha tatt imot Sønnen.

All tro som ikke tar imot Jesus, kan nok utstyre deg med alt som hører til kristendommen i det ytre, men selve livet mangler du likevel. For livet er i Guds Sønn.

Når Skriften taler om å tro på Sønnen, mener den ikke noe annet enn å ta imot ham. «Tro på Herren Jesus, så skal du bli frelst» (Apg 16,31). «Herrens øyne ser etter dem som tror» (Jer 5,3).[1] «Jeg vil forlove meg med deg i troen, og du skal kjenne Herren» (Hos 2,20).[2] «Din tro har frelst deg» (Luk 7,50). «Den rettferdige av tro, skal leve» (Rom 1,17). «Mennesket blir rettferdiggjort ved tro, uten lovgjerninger» (Rom 3,28).

«Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn» (Gal 2,20). «Alle er dere jo Guds barn ved troen på Kristus Jesus» (Gal 3,26). «For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er ikke av dere selv, det er Guds gave» (Ef 2,8). «Dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4). «Den som tror på meg, skal aldri noen gang tørste» (Joh 6,35). Han skal «ha evig liv» (Joh 6,40), han «skal leve om han enn dør» (Joh 11,25), og han «skal ikke bli til skamme» (1 Pet 2,6).

Alle disse stedene taler ikke om noe annet enn å ta imot Jesus slik han er gitt oss av Gud til liv og frelse.

Du må tenke på at Jesus er gitt oss i Ordet, i det glade budskapet. Og det som er gitt i ord, kan ikke tas imot på annen måte enn ved tro. Jeg trenger ingen tro når en gave blir lagt i hånden min, for da kan jeg både føle og se gaven. Men når Ordet forkynner meg noe som jeg verken kan se eller føle, da gjelder det å tro.

Dere har hørt om den rike engelskmannen som lot kunngjøre for den store skaren av sine fattige arbeidere at han på en bestemt dag ville ettergi all gjelden

[1] NB: «Herre! Dine øyne ser etter trofasthet.»
[2] NB: «Og jeg vil forlove meg med deg i troskap, og du skal kjenne Herren.»

deres og dessuten gi hver enkelt en sum penger. Betingelsen var at de den dagen møtte opp på kontoret hans med gjeldsbrevene sine.

Det ble stor oppstandelse blant alle disse skyldnerne. På den fastsatte dagen samlet de seg i store skarer utenfor kontoret til mannen, og den underlige kunngjøringen ble livlig drøftet. Endelig kom mannen på den tiden da forretningen skulle begynne. Han satte seg ved bøkene sine, åpnet pengekassen og ventet på at de stakkars fattige skulle benytte anledningen. Men ingen kom. Budskapet var altfor merkverdig til å bli trodd. Å få alt ettergitt – og penger på kjøpet! Nei, det kunne ikke stemme. Endelig kom en fattig mann og gikk rett inn på kontoret. Han la fram gjeldsbrevet sitt og fikk det kvittert, og samtidig fikk han en rikelig sum i kontanter.

Mannen ville gå ut, men herren hans sa: «Bli til utbetalingstiden er omme.» Endelig slo klokken i tårnet, og den rike mannen forlot kontoret sitt. Da den fattige også kom ut, stimlet mengden sammen om ham og spurte: «Hvordan gikk det? Fikk du gjelden din ettergitt?» «Ja», sa mannen med et ansikt som strålte av glede. Han tok fram boken sin og viste at gjelden var kvittert.

Nå ble forbauselsen stor, og den nådde toppen da mannen også viste fram en stor sum penger som han hadde fått. Nå ville gjerne alle inn, men det var for sent. Døren var lukket, og fristen i løftet var ute.

Se her de bedrøvelige følgene av vantroen! Det var ille nok å gå glipp av alle de fordelene denne rike mannen tilbød. Men tenk hva det vil si å gå glipp av syndenes forlatelse og den store medgiften som er lovet oss i og med Kristus – bare på grunn av vantro. Tenk å gå til et evig helvete bare fordi en ikke vil ta imot frelse – å, det er forferdelig!

Men Gud være lovet, det finnes likevel noen som tar imot ham. Og «alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn» (Joh 1,12). Kristus har gitt alle som tar imot ham, makt – det vil si rett – til å være Guds barn. Men denne retten bygger på det store forsoningsverket. Ved det ble de rettighetene vi hadde mistet ved synden, vunnet tilbake.

Denne retten og makten bruker en troende hver gang han frimodig trer fram for nådens trone og ser alle evangeliets skatter som sine egne. Han bruker den når han under all anfektelse, nød og kval holder fast ved sin løsepenge, og når han i selve døden er viss på at ingenting kan skille ham fra Guds kjærlighet.

Denne store makten og retten, som er vunnet for oss ved Kristi blod, gjør vi til vår egen ved en barnlig, enfoldig tro som tar Gud på ordet. Og når vi slik tror og tar imot vår frelses skatt, er følgen at vi også blir født som Guds barn – født «ikke av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1,13).

Tenk hvilken underfull og mektig virkning det har å ta imot Jesus! Med det samme blir vi født til nye skapninger. Fortapte og ugudelige tror på Herren Jesus – de tror «på ham som rettferdiggjør den ugudelige» (Rom 4,5) – og med det samme er de nyfødte, salige Guds barn.

Det er altså en stor villfarelse å mene at den nye fødselen må komme før en får lov til å tro på Herren Jesus. «Jeg må merke at et nytt liv har spirt fram i meg før jeg får tro at jeg er et Guds barn», tenker mange. Med slike bakvendte tanker

blir de gående i mørke og kval, for en slik forvrengt forestilling lukker hjertet deres for frelsens lys.

Om det var slik, hvordan kunne da Paulus si: «Den derimot som ikke har gjerninger, men tror på ham som rettferdiggjør den ugudelige, han får sin tro tilregnet som rettferdighet» (Rom 4,5)? Og om det bare var gjenfødte sjeler som ble innbudt til å tro og ta imot frelsen, hvordan kunne da Jesus si på den siste, den store dagen i høytiden: «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!» (Joh 7,37)?

Ja, hvordan kunne han da så fritt og uten forbehold fastsette at evangeliet hans skulle forkynnes for all skapningen (Mark 16,15)? Og hvordan kunne det da lyde til de frelste: «Alle er dere jo Guds barn ved troen på Kristus Jesus» (Gal 3,26)?

Nei, kjære venn! Du skal ikke prøve om du er gjenfødt for å vite om du har rett til å tro. Du skal gjøre som Luther sier: «Stikk hånden dypt inn i din egen barm for å forvisse deg om at du er en synder – et fattig, fortapt, ugudelig vesen. For det var bare for slike Kristus døde, og derfor er det også bare slike som har rett til å tro på ham.» Derfor heter det at vi «av Herrens hånd har fått dobbelt for alle» våre synder (Jes 40,2).

Om slike sjeler, som blir født ved å «ta imot ham», kan en derfor ikke si at de er «født av blod», slik det er ved den naturlige fødselen. De er heller ikke født «av kjøds vilje» – ved egen fornuft og kraft, egen viljeanstrengelse og fortjeneste eller ved egne kjødelige, naturlige krefter. De er heller ikke født «av manns vilje» – det vil si ved andre menneskers hjelp – men «av Gud», ved den «uforgjengelige sæd» (1 Pet 1,23), som lever og virker til evig tid.

Søndag mellom jul og nyttår: Guds barns lovsang på årets siste dag

> «Lovet være Herren, Israels Gud, fordi han så til sitt folk og forløste det! … for å lyse for dem som sitter i mørke og dødsskygge, for å styre våre føtter inn på fredens vei» (Luk 1,68–79).

Preken av Jacob Traasdahl.

Når en har en lang, tung og besværlig reise foran seg, og veien dels går gjennom dype daler, dels over høye bakker, kjenner den trette vandringsmannen trang til å sette seg ned og puste ut litt når han er kommet opp på høydene. Da kaster han blikket både på veien han har gått, og på den som ligger foran.

Guds barn har en lang og besværlig reise foran seg. Og det er visse tider i livet deres som er slike høydedrag, der det faller naturlig å kaste et blikk tilbake på veien de har gått.

Årets siste søndag må vel være en slik høyde. Her kjenner vi trang til å se tilbake på livet som er gått. Gjør vi det med åpne øyne for alt som har hendt med oss i denne tiden, vil vi finne mange nyttige lærdommer i det vi har opplevd. Det er lærdommer som kan fylle sjelen vår både med lovsang og med jammer.

I evangeliet vårt blir vi kjent med en gammel, ærverdig mann som er kommet opp på et viktig høydepunkt i livet sitt og stemmer i en lovsang til Israels Gud. Han er den siste som profeterer om Jesus, og livsdagen hans faller nettopp ved Det nye testamentes nyttår. Det er presten Sakarja, far til døperen Johannes.

Herrens engel hadde åpenbart seg for ham i templet og kunngjort for ham at hans hustru Elisabet skulle føde en sønn. Denne sønnen skulle gå fram «i Elias ånd og kraft» og «forberede et folk vel skikket for Herren» (Luk 1,17). Dette budskapet tok han ikke imot med tro og tillit, men med vantro og tvil, og han ba om et tegn.

Et tegn fikk han også, men ikke det han hadde ventet. Han ble nemlig stum, og det forble han helt til åtte dager etter at barnet var født. Da var slekt og venner kommet sammen fordi barnet skulle omskjæres, og nå ville de høre av gamle Sakarja hva barnet skulle hete. Han ba om en tavle og skrev: «Johannes er hans navn» (Luk 1,63) – akkurat som engelen hadde sagt.

Johannes betyr: Gud er nådig. Og straks han hadde holdt seg til engelens ord og gått god for dette navnet, ble tungen hans løst. Han begynte å synge den herlige lovsangen som evangeliet vårt i dag er en viktig del av. Herren hadde løftet

ham opp på en høyde der han aldri før hadde stått i livet sitt. Her slo herlige lysbølger mot ham fra den frelsesdagen som begynte å gry, og i dette lyset så han de synene som lovsangen hans handler om:

«Lovet være Herren, Israels Gud, fordi han så til sitt folk og forløste det! Han oppreiste for oss et frelsens horn i sin tjener Davids hus.»

Denne lovsangen kan også du, min kjære tilhører, stemme i. For du vet bedre enn gamle Sakarja å fortelle hvordan Gud har sett til sitt folk og forløst det. Men kjære, si meg på denne årets siste søndag: Har han også fått se til deg og forløse deg?

Når du i dag ser tilbake på livet som er gått, kan du da se et avgjørende tidspunkt da Herren møtte deg på veien, da han så til deg og forløste deg fra syndens lenker?

Kan du med minnets blikk se tilbake til et bestemt punkt på livsveien da Herren brøt med deg, slik han en gang gjorde med Jakob? Da han tok fra deg din egen kraft og dine falske innbilninger og forløste deg fra syndens lenker ved sitt dyrebare evangelium? Å, kan du se tilbake til et slikt tidspunkt i livet ditt, da må vel sjelen din fylles med jubel i dag, og du må gjøre Sakarjas lovsang til din egen.

Men kanskje ser du noen mørke svinger på livsveien når du ser tilbake. Der mistet du lovsangen i hjertet. Nå må du stå der og se tilbake med gru, som en som har vært utro mot Herrens kall – ja, kanskje som en som har falt fra. Sjelen din skjelver ved synet av disse mørke punktene i livet ditt, og du ønsker at den igjen måtte bli stemt til lovsang.

Kjære venn, gå ikke ned fra denne høyden før du har tatt en rask beslutning! Har du som Sakarja vært stum på grunn av vantro, så vil Herren åpne munnen din igjen i dag med dette dyrebare løsenordet: «Gud er nådig.» Din vantro har ikke gjort Guds trofasthet til intet.

Se Guds lam, som bar din synd! Se hvordan de mørke punktene i livet ditt synker ned og blir borte i avgrunnen av Guds barmhjertighet. Vil du være et Guds barn i dag, står det deg fritt. For ennå lyder det: «Nå er frelsens dag!» (2 Kor 6,2). «I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter» (Hebr 3,15). Fra i dag av kan du få begynne veien framover som et salig Guds barn – om bare Herren nå får finne deg og vaske deg ren i sitt blod.

Min kjære bror og søster! Trass i all din elendighet, trass i all din halting, snubling og fall på veien du har gått, får du likevel tro at du er et Guds barn. Vil du ikke da finne nok av gledesemner som kan stemme sjelen din til lovsang, når du ser tilbake?

Tenk at Gud gjennom disse mange årene, under alle disse vekslingene, syndefallene og skrøpelighetene av alle slag, likevel har holdt lengselen ved like i sjelen din – trangen og behovet for å høre Herren til! Er ikke dette stort? Er det ikke et under at du ikke er blitt helt sløv, at Herren ikke har overgitt deg til et forvendt sinn, og at livsgnisten ikke er helt slokket i sjelen din?

I et merkverdig bilde viser Bunyan hemmeligheten bak at du er blitt bevart. «Kristen» så en ild brenne et sted. En hel mengde fiender helte vann på den og prøvde på alle måter å kvele ilden. Da «Kristen» ikke kunne forstå hvordan ilden

likevel brant, førte For tolkeren ham bak en mur. Der fikk han se en mann som uopphørlig sto og helte olje på ilden.

Slik har det også vært med deg. Mange ganger – å, så mange ganger! – har du kjent deg tørr og treg ved bruken av nådemidlene. Men Den Hellige Ånd har likevel helt så mye av sin olje på ilden din at den ikke er blitt slokket, trass i alle forsøk fra djevelen, verden og kjødet på å slokke den.

Dette må være et usigelig herlig emne for lovsangen din. Herren har ikke villet slokke den rykende veken (Jes 42,3). Trofast har han gravd rundt livstreet ditt og gjødslet det. Hans navn være evig lovet!

Og når du ser tilbake på hvor mektige fiendene dine har vært, og hvor ynkelig avmektig du selv har vært – hvor må da ikke hjertet ditt fylles av lovsang når du i dag får regne deg blant de frelste! Der har du hatt djevelen og hærskarene hans mot deg. Du har hatt en kamp å stå «mot maktene, mot myndighetene … mot ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12). Du har hatt fiender rundt deg som du ikke har hatt anelse om, og som blir styrt av en fyrste som har makt i luften (Ef 2,2).

Der har veien din buktet seg fram mellom farlige stup på høyre og venstre side. Der var det mørkt rundt sjelen din, så du ikke kunne si: «Mine øynes lys frelste meg.» Der gikk veien over en fortryllet mark, bevokst med roser som så herlige ut, men som var giftige og ville dåre deg med duften sin.

Der var de tusen vanskelighetene som kallet ditt i livet førte med seg. Og der gikk du med mektige fiender inne i ditt eget bryst – fiender som sto i forbund med alt det onde og farlige rundt deg. Der ble du fristet av eksempelet til dem som kaller seg brødre, men som bøyer av fra korsveien og følger magelighetens vei.

Og likevel står du i dag frelst og salig, trass i alle disse store vanskelighetene, og ser tilbake på livsveien din. Kjære, har du ikke usigelig mye å prise Gud for? Ser du ikke at du er blitt bevart ved Guds makt?

Sakarja priser Gud fordi han har oppreist «et frelsens horn i sin tjener Davids hus … en frelse fra våre fiender og fra alle deres hånd som hater oss». Horn betegner kraft. Og i sannhet er det kraft, en underfull kraft, i frelsens evangelium, som Herren sty rer og leder sine «elendige» med – en kraft som «fullendes i skrøpelighet» (2 Kor 12,9).

Og det er mange andre gledesemner som dukker fram på veien du har gått. Kanskje så det mørkt ut for det daglige brødet. Du ble svak og skrøpelig. Tidene så truende ut, og du hadde en stor barneflokk rundt deg som hver dag skulle ha mat og klær.

Riktignok hadde du store løfter å holde deg til. Gud hadde jo satt sin ære i pant på at verken du eller dine skulle trenge å lide mangel, bare du satte din lit til ham. Han hadde latt himmelens fugler og markens liljer preke for deg om hans farsomsorg. Han hadde sagt: Skulle han ikke mye mer ville gi dere mat og klær, dere som er mer verd enn mange fugler og liljer til sammen?

Men se, ditt arme, uhelbredelige hjerte kunne aldri slå seg til ro under denne Guds farsomsorg. Det pinte seg uavlatelig med kvelende næringssorger og mørke, gudløse beregninger. Og nå har du gått et langt stykke av livsveien.

I dag står du på en høyde og ser tydelig hvordan hjertet ditt er en falsk profet, og hvordan Gud er trofast. Skulle ikke dette fylle deg med lovsang og riktig én gang for alle lære deg å hvile i «evige armer» (5 Mos 33,27)?

Og enda noe er verdt å tenke på mens du ser bakover. Hvor er de mange medvandrerne som dro ut av det åndelige Egypt sammen med deg? Hvor er det blitt av alle dem du en gang hilste som søsken for evigheten? Å, mange av dem er slått ned av fienden. De er blitt bedratt på mange slags vis.

Noen falt i grøftene på høyre side av veien og noen i grøftene på venstre side. Noen ble bedratt av falsk åndelighet. Andre sovnet inn på den fortryllede marken. Atter andre ble trette av korsvandringen. Og der står du, som ikke er det grann bedre enn disse ulykkelige, og kan synge en lovsang til Lammets blod. Å, min venn, la Brorsons oppfordring til de frelste hærskarene også få gjenklang i sjelen din:

Opphøy din røst, slå palmetakt
og syng av himlens kraft og makt:
Pris være deg evindelig,
vår Gud og Lammet sagt!

Men når du slik ser tilbake og betrakter Guds underfulle ledelse og trofasthet, blir da ikke erfaringene dine en dyrebar skatt for livet ditt framover? Er de ikke en borgen for at Herren vil verne deg i tiden som kommer, slik han har velsignet, vernet og bevart deg til denne stund?

Sakarja sto nok der på høyden i livet sitt og så med anelser framover mot den veien han ennå hadde å gå. Det underfulle som hadde hendt med ham i den siste tiden, kalte fram dunkle lysbilder for sjelen hans. Men du, min venn, trenger ikke stå der med dunkle anelser om hvordan framtidens gåter skal bli løst. Du har selve løsningen i det klare, usvikelige sannhetsordet som er gitt deg på veien.

I sitt ord sier Herren til deg: «Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!» (Matt 28,20). Aner du at veien din går gjennom mørke daler før du når frelsens mål? Da har han sagt deg at han vil være med deg også i de dagene som blir mørke og tunge. Bryt derfor ut med David: «I din hånd er mine tider» (Sal 31,16). Gå frimodig framover og syng: «Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt. For du er med meg, din kjepp og din stav, de trøster meg» (Sal 23,4).

Det er for øvrig ikke verdt å ta livet i så store porsjoner. Ta det helt enfoldig i småbiter, én dag av gangen, og la hver dag ha nok med sin egen plage (Matt 6,34). Det er slett ikke sagt at du skal ha så mange dager igjen. La så den ene dagen «la sin tale strømme fram til den andre» (Sal 19,3). La Herrens rike nåde og fred strømme til deg i dag og gi deg et løfte om hvordan det også skal gå i morgen.

Satan stiller deg gjerne en lang tid for øynene for å smugle inn i ditt arme hjerte en hel mengde unyttige og hedenske bekymringer for mat og drikke, helse og sunnhet og så videre. Kast alt dette på Herren og stem i med sangeren:

Bare én dag, et øyeblikk av gangen –
å, hvilken trøst, hva som enn kommer på!
Er jeg først av nådens armer fangen,

hvorfor skulle jeg, Guds barn, vel engstelig gå?
Han som har for meg et farshjerte,

og deler ut så til hver en dag
søtt og surt, velsignelse og smerte,
hva som tjener hans behag.

Selv han nær meg alle dager bliver
for hver særskilt tid med særskilt dåd.
Jeg hver omsorg på hans regning skriver,
for han heter både Kraft og Råd.
Å sin dyre eiendom bevare –
denne omsorg har han lagt på seg.
«Som din dag, så skal din styrke være»,
dette løfte ga han meg.

Vi har altså grunn til å hvile trøstig i de evige armene. Men er vi slik «fridd fra våre fienders hånd», sier gamle Sakarja til slutt i evangeliet vårt, skal vi «tjene ham uten frykt i hellighet og rettferd for hans åsyn alle vårt livs dager».

Fridd fra alle våre fiender og fri for all den frykt og omsorg som vår Herre vil bære for oss, skal vi tjene vår Gud i hellighet og rettferd alle vårt livs dager.

Se, kjære brødre og søstre, det er dette vi skal legge vinn på i den korte tiden vi ennå er her hjemme. Vi skal t*jene Herren*. Alle våre evner og krefter skal være viet til tjenesten for ham som har gjort oss så usigelig store tjenester. Han har en vingård her på jorden, og der har vi alle vår lille plass. Der skal vi arbeide etter det kallet og med de evnene han har gitt oss. Vi skal arbeide med troskap og oppriktighet og ikke følge eksempelet til ham som gravde ned pundet sitt i jorden i et tørkle.

Og vi skal tjene ham i *hellighet*. Vi hører til det åndelige presteskapet, og derfor lyder også disse ordene til oss: «Rens dere, dere som bærer Herrens kar!» (Jes 52,11). Hellighet og renhet sømmer seg for Guds husfolk, så også verden kan få et rett inntrykk av hvordan det er å tjene Herren på jorden.

Videre heter det at vi skal tjene ham i *rettferd*. Vi skal tjene ham iført Jesu Kristi rettferdighets herlige drakt. For bare da betyr tjenesten vår noe for ham. La oss vokte oss for å blande tjenesten vår inn i rettferdigheten vår. For da gjør vi oss skyldige i den forferdelige synden å gjøre Kristi rettferdighet til en ufullkommen rettferdighet, som må lappes med de skitne fillene av vår egen rettferdighet.

Kristi kjortel var hel og usydd. Slik er også Kristi rettferdighet hel og fullkommen i seg selv. Og det ville være forferdelig om vi skulle prøve å gjøre den fullkommen. Men vi skal tjene ham i rettferd – tjene ham i den herlige bryllupsdrakten han selv har gitt oss – og strebe etter at hele livet og hele vår ferd må stå i samklang med den.

Og så åpner snart den siste utsikten seg for oss, kjære venner. Vi er kommet ut i elven, og det nye Jerusalem, vårt evige fredshjem, stråler fram for øynene våre – og da?

Nyttårsdag: Hva sann frukt er, hvordan den kommer og øker

> «Han sa denne lignelsen: En mann hadde et fikentre plantet i vingården sin. Og han kom og lette etter frukt på det, men fant ingen. Han sa da til vingårdsmannen: Se, i tre år har jeg nå kommet og lett etter frukt på dette fikentreet, men ikke funnet noe. Hogg det ned. Hvorfor skal det stå her og utarme jorden? Men han svarte og sa til ham: Herre, la det få stå også dette året, til jeg får spadd opp rundt det og gjødslet det. Kanskje bærer det da frukt neste år. Gjør det ikke det, så får du hogge det ned» (Luk 13,6–9).

Preken av P. G. Sand.

Vi er i dag gått inn i et nytt år. Det gamle året, som vi nå har sagt farvel til, har forlatt oss for alltid, og vi er kommet et stort skritt nærmere død og evighet. Et årsskifte vekker alltid alvorlige tanker hos et menneske som har begynt å tenke litt over tilværelsen og målet for livet sitt.

Overgangen fra det gamle til det nye året preker mer enn noe annet om hvor fort tiden forsvinner. Den minner oss om at vi er vandringsmenn som ikke har noe blivende sted her. Ja, alle haster vi med ustanselig fart mot evigheten.

Evigheten er ukjent for hver eneste av oss så lenge vi er her hjemme. Likevel vet vi av Guds ord at det finnes to forskjellige oppholdssteder der. Det ene er frelsens land, der det er godt og herlig å være, og der det bare finnes lys og liv og glede. Det andre er fortapelsens sted, der mørke, død, uro og fortvilelse rår, der «deres orm aldri dør og ilden ikke slokner» (Mark 9,48).

På ett av disse to stedene vil også du, min venn, komme til å tilbringe evigheten. Enten himmelen eller helvete er målet for livsreisen din. Det nye året som du i dag er gått inn i, vil kanskje føre deg fram til dette målet. I alle fall vil det føre deg nærmere det. Derfor er det viktig for deg å være på det rene med hvilken vei du går på.

Bruk derfor denne nyttårsdagen som en dag til å prøve deg selv. Se til at du kommer til visshet om du er et tre som bærer frukt, eller et tørt tre. For «hvert tre som ikke bærer god frukt, blir hogd ned og kastet på ilden» (Matt 3,10). Skal du komme til himmelen etter døden, må du bære god frukt før døden.

Bare til slike skal Frelseren si på dommens dag: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt. For jeg var sulten, og dere ga meg mat» og så videre (Matt 25,34–35).

Til de andre skal han si: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild, som er beredt for djevelen og englene hans. For jeg var sulten, og dere ga meg ikke mat. Jeg var tørst, og dere ga meg ikke å drikke» og så videre (Matt 25,41–42). Det vil si: Dere bar ingen god frukt, og derfor er dere ikke skikket for mitt rike.

Den gode frukten skaffer ikke noe menneske adgang til himmelen. Det gjør bare Kristi rettferdighet, grepet ved troen. Men frukten åpenbarer at en har et sinnelag som passer for himmelen – med andre ord: at en har liv i Gud.

I lignelsen i evangeliet vårt viser Frelseren oss et menneske som Faderen ikke fant noen frukt hos, og som derfor ble dømt til å hogges ned. Men dommen ble utsatt ett år på grunn av vingårdsmannens forbønn – det vil si Frelserens. Kanskje er nettopp du en slik. Er du det, gjelder det å omvende seg straks. La deg overbevise om at du er uten frukt, og ta imot Guds nåde i Kristus. Den alene kan gjøre deg til et tre som bærer frukt i Herrens vingård.

For å komme deg til hjelp her vil vi i det følgende prøve å vise 1) hva sann frukt er og 2) hvordan den kommer fram. For de troendes skyld vil vi legge til 3) hvordan frukten øker hos Guds barn.

1) Hva er så den sanne frukten? Det har vi et tydelig svar på i disse ordene av Paulus: «Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet, trofasthet, ydmykhet, avholdenhet» (Gal 5,22–23). Av dette ser vi at frukt ikke er det samme som ytre gjerninger.

Mange mennesker driver med forskjellige fromme øvelser og gjør mange gode gjerninger i det ytre, men mangler likevel livet i Guds Sønn. Du kan leve et ulastelig liv og holde deg borte fra alle åpenbare synder, som drukkenskap, banning, løgn, baktalelse, misbruk av søndagen og så videre. I tillegg kan du være flittig til å be, lese Guds ord, ja, arbeide for Guds rike med tilsynelatende stor nidkjærhet. Du kan bli sett på som en høvding blant Guds folk og en søyle i Guds tempel – og likevel være uten frukt som treet i lignelsen vår.

Han som «ransaker hjerter og prøver nyrer» (Jer 17,10), ser at mange av dem som har navn av at de lever, er døde (Åp 3,1). Han ser at mange av de gjerningene som glimrer i menneskers øyne, ikke er annet enn råtne frukter. De er vokst fram av egenkjærlighetens og selviskhetens markspiste rot.

Slike gjerninger ligner kunstige epler eller blomster. På avstand kan de se ganske naturlige ut, men ser en nærmere etter, viser de seg å være fabrikkvarer og bare en etterligning av virkelig frukt. Forskjellen ligger i at den ene sorten er vokst på et tre eller på marken, mens den andre er laget av menneskehender.

Slik er det også med Åndens sanne frukter: De vokser fritt i et Guds barns hjerte, drevet fram av nådens regn, lys og varme. Det er altså ikke noe som blir virket av oss. Du har vel heller aldri hørt tale om å *gjøre* kjærlighet, fred, glede og så videre. En kan nok prøve å tvinge hjertet sitt til å frambringe disse herlige egenskapene, men det vil aldri lykkes. Men om dette skal vi tale mer senere.

Den fremste frukten av troen er kjærligheten. Derfor nevner også Paulus den først i skriftstedet ovenfor. Den er også nevnt i Skriften som det sikreste kjennetegnet på dem som hører Herren til. Kristus sier: «Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre» (Joh 13,35). Og

Johannes sier: «Vi vet at vi er gått over fra døden til livet, fordi vi elsker brødrene» (1 Joh 3,14).

Det er særlig den innbyrdes broderkjærligheten som blir nevnt som det sikre beviset på at en er født av Gud. Hvorfor nettopp broderkjærligheten? Jo, fordi en ikke så lett kan bedra seg selv med den som på mange andre områder. Den uomvendte verden forsikrer stadig at den elsker Gud over alle ting. Men spør du en slik om han holder mer av de hellige – eller «leserne» eller «bedefolket», som vi ofte kaller dem her hos oss – da kan han som regel ikke svare ja på et slikt spørsmål uten å vite med seg selv at han lyver.

På den annen side kan en oppriktig kristen ikke nekte for at han har en særlig kjærlighet til dem han får tro er født av Gud – hvor skrøpelig han enn finner sitt eget liv når han prøver seg selv. Og hender det en gang iblant at et Guds barn til og med tviler på om han elsker brødrene, kommer det av at anfektelsens mørke er så tett at han ikke klarer å bedømme seg selv rett.

Eier du da denne kjærligheten, min venn? Er de som i liv og tale søker å forherlige Herren og utbre hans ære på jorden, dine mest fortrolige og beste venner? Trives du best sammen med dem som bekjenner om seg selv at de har fått syndene sine tilgitt og funnet fred for hjertet ved Jesu dyrebare frelsernavn? Trives du best med dem som derfor ikke kan prise og berømme ham nok, han som har gjort så vel mot sjelen deres?

Kan du ikke svare ja på disse spørsmålene – bortsett fra særskilte tider med anfektelse – da sier jeg deg rett ut at det ikke står rett til med deg. Da er du et tørt tre som skal hogges ned og kastes på ilden. For du har et sinn som ikke duger for himmelen.

Du vil heller ikke kunne trives der. Du kjenner deg ille til mote i de helliges selskap her, enda de her har mange skrøpeligheter fordi de bærer på et ondt kjød som er i slekt med ditt. Hvordan skal du da kunne tåle selskapet deres i himmelen, der de alle sammen er fullkomment hellige og uten synd?

Fred og glede hører også med til de troendes frukter. Den som her i livet helt mangler denne frukten, kan heller ikke kjenne seg lykkelig om han kom inn i de saliges hjem. Det er ikke stedet de troende kommer til etter døden, som gjør oss salige. Det er synet av den treenige Gud, som vi elsker, og som vi allerede her ser med troens øye slik han er åpenbart gjennom Sønnen. Det er dette troens syn som frambringer disse herlige fruktene, fred og glede, i hjertene våre.

Kjenner du denne freden? Har du noen gang erfart hva det er å være lykkelig i Gud? Skulle disse tingene være fremmede for deg, vil jeg stille deg et nytt spørsmål: Ønsker du å få del i dem? Eller med andre ord: Ønsker du å bli et tre som bærer frukt i Herrens vingård? Svarer du ja på det, vil jeg i det følgende prøve å vise deg hvordan dette kan skje.

2) Vi har allerede pekt på at sanne frukter ikke er noe som blir virket av oss, men noe som vokser fritt. Men skal en slik vekst kunne skje hos deg, må du først bli et godt tre. Kristus sier: «Sanker en vel druer av tornebusker, eller fiken av tistler? Slik bærer hvert godt tre god frukt, men et dårlig tre bærer dårlig frukt. Et godt tre kan ikke bære dårlig frukt, heller ikke kan et dårlig tre bære god frukt» (Matt 7,16–18).

Her hjelper ingen selvforbedring, ingen egen anstrengelse for å gjøre det gode. Du må bli en annen, en ny skapning i Kristus. Med andre ord: Du må ved en ny fødsel bli podet inn i ham som en levende grein. Han sier selv: «Bli i meg, så blir jeg i dere. Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg. Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere intet gjøre» (Joh 15,4–5).

Denne innpodingen i Kristus skjer ved troen på ham. Oppgi all din egen gjerning, sett deg stille med Maria ved Jesu føtter og hør hans tale. «Så kommer da troen av forkynnelsen som en hører, og forkynnelsen som en hører, kommer ved Kristi ord» (Rom 10,17).

Dette ordet har vi i evangeliet om ham som kom til verden for å frelse syndere. Dette gode budskapet må du se på som talt til deg. Du er jo en synder, og det var syndere han kom for å frelse. Hør hva Guds ord vitner: «Alle har syndet og mangler Guds herlighet. Og de blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus. Ham stilte Gud til skue i hans blod som en nådestol ved troen» (Rom 3,23–25).

Dette blodet er utøst til syndenes forlatelse nettopp for deg. Hvor mange og store syndene dine enn er, så er nåden i Kristus likevel større. For «der synden ble stor, ble nåden enda større» (Rom 5,20). Begynn å sette din lit til dette nettopp nå! Stol på Herrens mange forsikringer om at det offeret Kristus brakte da han «ga seg selv til en løsepenge for alle» (1 Tim 2,6), er et fullgyldig offer. Ved det er den krenkede rettferdigheten én gang for alle fullkomment tilfredsstilt.

Evangeliet krever ingenting, men tilbyr alt. Det krever bare at du skal ta imot den gaven det bringer – med andre ord, at du skal tro det. «Dette er hans bud, at vi skal tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn» (1 Joh 3,23).

Kanskje innvender du: «Hvordan skal jeg kunne gjøre evangeliets løfter til mine, når jeg ennå ikke bærer noen frukt?» Du skulle heller si: «Hvordan skal jeg kunne bære frukt, når jeg ennå ikke har tatt imot det Gud tilbyr meg i evangeliet?» Vær viss på at du ikke kan elske ham før du har lært å tro på hans kjærlighet til deg. Johannes sier: «Vi elsker fordi han elsket oss først» (1 Joh 4,19). Og Jesus sier om kvinnen som oppsøkte ham i fariseeren Simons hus: «Hennes mange synder er henne forlatt, derfor elsker hun meget. Men den som lite er tilgitt, elsker lite» (Luk 7,47).

At en får Den Hellige Ånd – han som virker i oss både å ville og å virke (Fil 2,13) – ved å tro ordet om syndenes forlatelse, ser vi klart av Apostlenes gjerninger 10,43–44. Da Peter i talen sin i Kornelius' hus kom til disse ordene: «Ham gir alle profetene det vitnesbyrd at hver den som tror på ham, får syndenes forlatelse ved hans navn», da falt Den Hellige Ånd på alle dem som hørte Ordet.

At nådebudskapet har denne virkningen når det blir tatt imot, hadde også Paulus erfart. Derfor spør han galaterne: «Når Gud altså gir dere Ånden og gjør kraftige gjerninger blant dere, gjør han det ved lovgjerninger eller ved at dere hører troen forkynt?» (Gal 3,5).

Det var en gang en mann som forgjeves lette etter kjærlighetens frukt i hjertet sitt. Han forestilte seg at Jesus stilte ham det samme spørsmålet som

han stilte Peter: «Elsker du meg?» – og fant at han måtte svare nei. I denne nøden vendte han seg til en forkynner av Ordet. Forkynneren rådet ham til å snu spørsmålet og si til Jesus: «Elsker *du* meg?» Svaret skulle han lete etter i Den hellige skrift.

Mannen begynte nå å ransake Bibelen og fant at hvert eneste blad vitnet om Jesu kjærlighet til ham. Mens han betraktet Jesu kjærlighet, begynte hjertet hans å smelte, så han snart kunne si med Peter: «Ja, Herre, du vet at jeg har deg kjær» (Joh 21,15).

Gjør nå du det samme! Ta Bibelen din og fordyp deg i de mange herlige løftene der Gud forsikrer deg at han elsker deg for sin egen skyld, nettopp nå, så elendig og ugudelig som du er. Han vil nettopp nå tilgi deg alle syndene dine – om de så var røde som purpur og skarlagen (Jes 1,18) – for det blodets skyld som Guds Sønn utøste for deg på korsets forbannede tre.

Til en slik betraktning av evangeliet oppmuntrer apostelen Peter når han sier: «Og desto fastere har vi det profetiske ord, som dere gjør vel i å akte på. Det er som en lampe som lyser på et mørkt sted, inntil dagen lyser fram og morgenstjernen går opp i deres hjerter» (2 Pet 1,19).

3) Men du som ved Guds nåde har erfart hva det vil si å bli en ny skapning i Kristus ved troen på evangeliet – du er nok heller ikke fornøyd med de fruktene troen din bærer.

I de lysere stundene kan du nok oppdage at det finnes litt kjærlighet, glede og fred i hjertet ditt, sammen med lyst til å gjøre Herrens vilje. Men også da er du svært misfornøyd med tilstanden din. Når du prøver deg selv, finner du at du langtfra ligner ham som «etterlot dere et eksempel, for at dere skal følge i hans fotspor» (1 Pet 2,21).

I de mørke stundene synes du oftest å finne slett ingen frukt, og derfor blir du mang en gang fristet til å tvile på at du er i nåden. I slike tider kjenner du mangel på alt godt: ulyst til bønn og til å grunne på Guds ord, likegyldighet for din egen og dine medmenneskers frelse og feighet når du skal bekjenne Kristi navn. Samtidig er hjertet fullt av alle slags onde tilbøyeligheter og lyster. De ser ofte ut til å herske helt over deg og bryter iblant ut i ord og handling. Da synes det som om du er helt død og overgitt og forlatt av Herren.

Og dersom den gode hyrde ikke selv holdt fast på deg, ville du synke ned i fortvilelse. Men lovet være Herren, han lar deg ikke fristes over evne. Han lar det igjen bli dag etter den mørke natten. I sin visdom styrer han det slik at de mørke stundene blir til velsignelse for deg. I dem blir du tømt for all den innbilte kraften din, som står i veien for at du skal bære frukt. Og han gjør deg mer trengende og mottakelig for den nåden som er drivkraften til alt sant godt.

Anfektelse hører nemlig med til de lidelsene som den himmelske vingårdsmannen bruker når han renser den greinen som bærer frukt, «for at den skal bære mer frukt» (Joh 15,2). Målet for alt Herrens arbeid i oss er nettopp dette: at vi skal bli mer og mer fruktbare i all god gjerning.

Jo mer dette skjer, desto lykkeligere blir vi allerede her. Samtidig samler vi på den måten en skatt for oss i himmelen, der verken møll eller rust tærer, og der ingen tyvehånd kan nå (Matt 6,20).

En del av livsoppgaven vår her i verden er å gagne og glede medmenneskene våre ved å fremme deres timelige og åndelige vel. Hvor godt vi fyller denne delen, vil også alltid stå i forhold til hvor mye frukt vi bærer, og hvor ekte den er.

Som allerede nevnt er det Herren som virker frukten hos oss. Og likevel kommer det for en stor del an på oss selv om det skal lykkes for ham eller ikke. Vi kan hindre ham og stå ham imot i denne gjerningen, eller vi kan gi ham anledning til å utføre den. Herrens virksomhet er alltid knyttet til midler. Disse midlene har han gitt oss i hende, så vi kan bruke dem eller la være etter eget valg.

Av disse midlene vil vi først nevne Ordet. Det bør du lese hver dag og søke å omsette i livet. Legg vinn på å leve etter de mange forskriftene det har for ditt liv og din ferd, og øv deg i alt på å tro de mange løftene som er gitt der for samvittigheten din.

Ta dessuten flittig imot Herrens legeme og blod i sakramentet. La både bruken av Ordet og sakramentet være fulgt av vedholdende bønn. Våk dessuten over hjertet ditt og gi akt på alle rørelsene i det. Søk å kvele hver ond tilbøyelighet mens den fødes, og følg hver hellig tilskyndelse uten å nøle.

La oss så avslutte betraktningen vår ved å bekjenne og be med sangeren:

Død er min sjel til alt det gode,
slett intet vet og mindre kan.
Å, la din kraft den skade bode,
gi styrket vilje og forstand,
at jeg et slikt tre kan være
som deg utallig frukt kan bære!

Amen.

Søndag etter nyttår: Til hvilke sjeler Herren sier: «Frykt ikke»

> «Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket. Selg det dere eier, og gi det som almisser! Gjør dere pengepunger som ikke eldes, skaff dere en uforgjengelig skatt i himmelen, der hvor ingen tyv kommer til, og møll ikke tærer. For hvor din skatt er, der vil også ditt hjerte være» (Luk 12,32–34).

Preken av Jacob Traasdahl.

Det gamle evangeliet for denne dagen handler om Guds farsomsorg for sin Sønn. Gud beskyttet ham mot de mektige fiendene som «ville barnet til livs» (Matt 2,20) allerede da han kom til verden. I dagens evangelium lyser den samme farskjærligheten fram mot alle hans fattige barn på jorden, som også er utsatt for mange slags mektige fiender. «Frykt ikke, du lille hjord!» sier han. «For det har behaget deres Far å gi dere riket.»

Med utgangspunkt i dette evangeliet vil vi prøve å finne ut:

Til hvilke sjeler Herren sier: «Frykt ikke».

Det er ikke til de sikre verdensbarna. For de har den underlige egenskapen at de er uten frykt, enda faren som truer sjelene deres, er overhengende. Den åndelige dødens ro og fryktløshet er så forferdelig at de ikke et øyeblikk blir forstyrret av de mest alvorlige advarslene og truslene som Herren bruker for å vekke dem av den dype åndelige søvnen. Derfor sier han at dommene hans skal komme brått og uventet over dem: «Den kommer som veer over en kvinne som skal føde, og de skal slett ikke slippe unna» (1 Tess 5,3).

Mens de vandrer på jorden og i denne kostbare prøvetiden skal treffe et valg mellom livet og døden, er de like ubekymret som om de hadde gjort «en pakt med døden og et forbund med dødsriket» (Jes 28,15). Til disse sjelene sier Herren: «Bli forferdet, dere sorgløse! Bev, dere trygge!» (Jes 32,11).

Og slike sjeler har vi midt i menigheten vår. De går i kirken og sitter ganske andektige mens Guds ord blir forkynt. De våger seg fram til Herrens bord med den samme åndelige dødens trygghet og ro som Judas da han gikk bort til Frelseren og ga ham et forræderkyss.

Tilstanden deres ligner slående på den tilstanden en stor del av Israel var i, da Herren sa til sin tjener:

«Gå nå inn, skriv det opp på en tavle i deres påsyn og tegn det opp i en bok, så det kan være for kommende dager, for alltid, til evig tid! For det er et gjenstridig

folk, løgnaktige barn, barn som ikke vil høre Herrens lov. De sier til seerne: Dere skal ikke se! – og til profetene: Dere skal ikke skue for oss det som rett er! Tal smigrende ord til oss, se synkvervinger! Vik av fra veien, bøy av fra stien! Få Israels Hellige bort fra vårt ansikt!» (Jes 30,8–11).

For en forferdelig tilstand! Disse arme, villfarne menneskene førte nok ikke slik tale i munnen. De sa vel ikke rett ut til Herrens profeter at de skulle preke synkvervinger for dem og legge smigerens bløte puter under dem. Men i hjertet sa de det. Det var falskhet og svik i ånden deres, og derfor ønsket de bare å høre det som passet dem og var behagelig for dem.

Men hør hva Herren sier: Denne misgjerningen – at de forkastet ordet hans – skal «bli for dere som et falleferdig stykke av en høy mur som skyver seg mer og mer fram, inntil muren med ett, i et øyeblikk, styrter sammen» (Jes 30,13).

Å, bli forferdet, dere som er så trygge! Trass i all deres trygghet er dere likevel i Guds mektige hånd. Og dere vet ikke i hvilket øyeblikk den skjøre livstråden deres brister og dere synker ned i et evig helvete. Det vil gå dere som det gikk en mann som lå trygt og solte seg i en båt like ovenfor det mektige Niagarafallet. Alvorlige advarsler lød til ham fra stranden, men han lå der ubekymret. Til slutt grep mektige strømvirvler den lille båten og kastet den ut over kanten og ned i avgrunnen.

Til dere sier ikke Herren sitt «Frykt ikke». Han har gråt og tårer for dere, slik han hadde for Jerusalem, men ingen trøst. For dere er på dødens og fortapelsens vei. Dere ligner det arme dyret som sorgløst beiter ved veikanten mens det blir ført bort til slaktebenken. Det ville være grusomt å trøste dere. Bare han som er sjelens ødelegger, har trøst å gi i den forferdelige tilstanden dere er i.

Vi sier farvel til dere for denne gang, og vi ønsker at Guds Ånd må få vekke samvittigheten deres før det er for sent. Nå vender vi oss til det folket som Herren kaller «den lille hjord», og spør: Er det da ingen fare for dem, siden Herren sier: «Frykt ikke»?

Her må vi stanse ved en merkverdig ting. Det synes å være en selvmotsigelse i Herrens ord i denne saken. I teksten vår sier han: «Frykt ikke, du lille hjord!» Men andre steder innskjerper han på det alvorligste at det er nødvendig å frykte.

Sier han ikke at vi skal ferdes «i frykt i deres utlendighets tid» (1 Pet 1,17)? Sier han ikke at vi skal arbeide «på deres frelse med frykt og beven» (Fil 2,12), og at vi skal «tjene Herren med frykt» og «juble med beven» (Sal 2,11)? Og sier han ikke rett ut: «Frykt for meg vil jeg legge i deres hjerte, så de ikke skal gå bort fra meg» (Jer 32,40)?

Hvordan henger dette sammen? På den andre siden har vi ordene om den fullkomne kjærligheten som driver frykten ut (1 Joh 4,18). Til Israel sier han: «Frykt ikke! Jeg har gjenløst deg, kalt deg ved navn, du er min. Når du går gjennom vann, er jeg med deg, og gjennom elver, skal de ikke overskylle deg. Når du går gjennom ild, skal du ikke svies, og luen skal ikke brenne deg» (Jes 43,1–2). Og sier ikke David triumferende: «Herren er mitt lys og min frelse, hvem skulle jeg frykte?» (Sal 27,1) og «Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt» (Sal 23,4)?

Er ikke dette den klareste selvmotsigelse? Vi blir formant til å vandre i frykt i vår utlendighets tid, og likevel sier Herren: «Frykt ikke, du lille hjord!»

Nei, her er ingen motsigelse. Vi har grunn både til å frykte og til å være uten frykt. Om vi skal være i den ene eller den andre tilstanden, kommer an på forholdet vårt til Hyrden. Vi har ført fram mange Guds ord som sier oss at vi må vandre i frykt. Og la oss kaste et blikk på stillingen vår, så skal vi nok finne at det er farer på ferde.

Her har vi for det første det seige, onde kjødet, som alltid henger over oss – vår syndige, urene natur. Hvilke fristelser og farer kan ikke dette føre oss inn i ved sin dorskhet og treghet, ved sin urenhet og syndige lyst og ved sin higen etter verden og de tingene som er i verden!

Og så denne onde verden, som vi må vandre gjennom, med sine mange slags forførelser, sine skjulte snarer og hemmelige avveier. Dessuten svever ondskapens åndehær i himmelrommet rundt oss. Den blåser sin avgrunnsrøyk inn i sjelens øye, så det skal bli dunkelt, og sin gift inn i hjertene for å gjøre dem syke til døden.

Og så den mektige anføreren for denne åndehæren, vår motstander djevelen. Han «går omkring som en brølende løve og søker noen han kan oppsluke» (1 Pet 5,8), og som en lysets engel (2 Kor 11,14), og søker noen han kan dåre.

Jo, vi har nok grunn til å frykte. Det er et under at et Guds barns hjerte, som er seg alle disse farene bevisst, ikke kryper helt sammen og blir lammet av frykt og redsel. Det er nok også Guds ords mening at vi skal frykte disse ondskapens makter og vokte oss for å komme inn på det området der de rår.

Og likevel kan Guds barn leve i en så salig trygghet som om det ikke fantes noen fare å frykte for i verden. Denne tryggheten har de i sin Gud. De kan aldri bli for trygge i Gud. Herren gleder seg over barna sine, sine små lam, når han som den gode hyrde får bære dem i fanget sitt, og de i salig trygghet ler av alle farene som omgir dem i verden.

Det er denne tryggheten Herren vil gi barna sine når han sier: «Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket.» Det var denne tryggheten som fylte Davids hjerte med lov, så han kunne si: «Herren er mitt lys og min frelse, hvem skulle jeg frykte?»

Det var en gang et lite barn som lå svært sykt. Det hørte legen si til faren at det ikke var noe håp. «Pappa», sa barnet, «jeg skal altså ned i den mørke graven. Uff, jeg er så redd for mørket. Vil ikke du følge med meg?» «Nei, mitt kjære barn», sa faren, «jeg kan ikke følge med deg i graven.» «Men mamma da», sa barnet, «hun vil vel følge med meg og passe på meg på den mørke veien?» «Nei, mitt barn, mamma kan heller ikke følge med deg.»

Da strålte det et lys ut av barnets øyne, og det utbrøt, som om det så et deilig syn: «Men Jesus kan følge med meg, pappa, er ikke det sant?» «Jo», sa faren dypt beveget. Derfor sier David: «Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal, … du er med meg» (Sal 23,4).

Det gir trygghet i sjelen å være seg levende bevisst at en er vernet i armene til den gode hyrde. Sier ikke Herren at «ingen skal rive dem ut av min

hånd» (Joh 10,28)? Legg merke til dette, kjære sjel: Ingen fiende skal med makt rive deg bort når du henger fast ved din Jesus. For her setter Herren sin makt opp mot all djevelens makt, og den blir da til avmakt. Vi blir «ved Guds makt … holdt oppe ved tro, til den frelse som er ferdig til å bli åpenbart i den siste tid» (1 Pet 1,5).

Begynner vi å stole på vår egen makt, å leke med synden og våge oss utenfor det gjerdet som Herren har lovet å beskytte sine innenfor – ja, da har vi grunn til å frykte. Våger vi oss utenfor den veien Herren har lagt fram for oss fordi vi mener at Herrens løfte er en borgen for at vi skal bli bevart, da er det åndelig overmot.

Det var denne farlige avveien fristeren ville få Frelseren inn på da han ba ham styrte seg ned fra templets tinde og stole på disse ordene: «Han skal gi sine engler befaling om deg, … for at du ikke skal støte din fot mot noen stein» (Matt 4,6).

Legg merke til dette: Fristeren ville få Frelseren inn på en vei som Faderen ikke hadde lagt fram for ham – en vei der han ikke hadde Guds løfte om å bli bevart. For hvor hadde vel Faderen sagt at han skulle kaste seg ned fra tempeltinden i stedet for å gå ned den vanlige veien? Derfor sier Frelseren også til djevelen: «Du skal ikke friste Herren din Gud» (Matt 4,7). Det ville være å friste Gud om en tok mot til seg av løftet for å gjøre noe som Gud ikke hadde befalt.

Og se hvor listig Satan bar seg at! Da han nevnte Guds løfte, som Frelseren skulle stole på når han kastet seg ned fra tinden, utelot han den delen av løftet som viser oss i hvilke tilfeller vi frimodig skal våge oss ut på Herrens ord. Han utelot ordene «på alle dine veier» (Sal 91,11) – det vil si alle de veiene som Gud har lagt fram og åpenbart. Slik list bruker djevelen ennå i dag for å friste Guds barn til en overmodig trygghet der de burde ha den mest alvorlige frykt.

Hvor ofte har jeg ikke med forundring erfart at sjeler som er uten frykt, har grunn til å nære den mest alvorlige frykt! Og sjeler som er gjennomtrengt av frykt og beven, har grunn til å være uten frykt og engstelse. De som burde frykte, er rolige, og de som burde være rolige, frykter.

I evangeliet vårt sier Frelseren: «Frykt ikke, du lille hjord!» Han taler til dem som var seg levende bevisst at de ikke hørte til den store mengden, til de mange som går på den brede veien. De visste at de var en liten hjord av «de få» som hadde gått gjennom den trange porten. Og det var som hans hjord at de ikke trengte å frykte.

Det var fordi David visste at han hørte til Herrens hjord, at han kunne si: «Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting. Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til hvilens vann» (Sal 23,1–2). Legg merke til dette: «Han lar meg ligge» – «han leder meg». Når Herren lar oss ligge og leder oss, da kan vi være trygge. Når han holder oss på beitemarkene og ved vannet som gir hvile, da kan vi være trygge.

Videre sier David: «Han omvender min sjel, han fører meg på rettferdighets stier»[1]. Se, kjære venn, når Herren får ta ledelsen av hele livet vårt slik, så han hver dag og stadig får vende oss etter sitt sinn og «føre oss på rettferdighets

[1] NB: «Han fornyer min sjel».

stier» – ja, da kan vi være helt trygge. Når han «er med oss», kan vi gå trygge selv gjennom «dødsskyggens dal».

Når han «salver mitt hode med olje», da kan gjerne «mitt beger» flyte over. Når han dekker «bord for meg like for mine fienders øyne», da kan jeg trygt forsyne meg av alle hans kostelige retter. Når jeg er meg levende bevisst at «godhet og miskunnhet skal etterjage meg alle mitt livs dager» (Sal 23,6), ja, da kan jeg være lykkelig og trygg, enda jeg er meg bevisst all min synd, skrøpelighet og elendighet.

Se, kjære venner, slik kan Herren gi fårene sine en salig trygghet, så hvile og tillit blir deres styrke.

«Nå er du vel trygg, barnet mitt», sa en mor til den lille gutten sin da hun tok ham opp på fanget under et kraftig tordenvær. «Ja», sa han og så tillitsfullt henne inn i øynene: «Skulle jeg ikke være trygg når jeg sitter på fanget ditt?» Og likevel kunne lynet, tross den lille guttens trygghet, ha drept både ham og moren. Slik er det ikke med den tryggheten vi har i Jesu morsfang. Ham kan ikke noe lyn ramme. Han er den sikreste av alle lynavledere, og alle som er i hans fang, kan være fullkomment trygge.

Selv en stakkars fritenker kjente dette da det døende barnet hans spurte ham: «Pappa, vil du at jeg skal dø i din tro eller i mammas?» Dypt rystet brøt den stakkars faren ut: «Å, dø i mammas tro, du, barnet mitt, det er tryggest.»

Hører du til den lille hjorden, kjære sjel, så frykt ikke! Hyrden skal nok bevare deg. Frykt ikke om du er svak og maktesløs – «min kraft fullendes i skrøpelighet» (2 Kor 12,9). Frykt ikke om «vannene» bruser mot deg. «Når du går gjennom vann, … skal de ikke overskylle deg,» sier han. Frykt ikke om veien din også skal gå gjennom store ildprøver. «Når du går gjennom ild, skal du ikke svies, og luen skal ikke brenne deg,» sier han (Jes 43,2).

Se hvordan det gikk med de trofaste gudsmennene Sjadrak, Mesjak og Abed-Nego da de på befaling av den grusomme Nebukadnesar ble kastet i den glødende ovnen. «Vår Gud, som vi tjener, han er mektig til å frelse oss. Av den brennende ildovnen og fra din hånd, konge, vil han frelse. Men hvis ikke, så skal du vite, konge, at vi ikke vil dyrke dine guder eller tilbe det gullbildet du har stilt opp» (Dan 3,17–18).

Det er et myndig språk disse gudsmennene fører overfor den mektige kongen. De talte ut fra vissheten om at de var barn av en enda mektigere konge. Så ble de bundet og kastet inn i ildovnen. Den var så het at de mennene som kastet dem inn, ble «drept av ildsluen» (Dan 3,22). Og hvordan gikk det dem? Midt i den glødende ovnen falt de ned og tilba sin Gud.

Og kongen ble forferdet og sa: «Kastet vi ikke tre menn bundet i ilden? … Men jeg ser fire menn som går løse omkring midt inne i ilden, og det er ingen skade å se på dem. Og den fjerde ser ut som en gudesønn» (Dan 3,24–25). Så ble de kalt ut av ovnen, og nå viste det seg at «håret på deres hoder var ikke svidd» (Dan 3,27). Ilden hadde bare fortært båndene deres og gjort dem fri, og det var blitt klart at de hadde en mektig beskytter hos seg.

Slik skal det også gå deg, kjære Guds barn, når du må gå gjennom ildprøvene for Jesu navns skyld. Ilden skal ikke skade deg, den skal bare brenne opp bån-

dene dine. Korset og prøvelsene skal bare bli redskaper i den gode hyrdes hånd. Med dem løser han sinnet og hjertet ditt fra de mange båndene som ennå vil binde deg her på jorden. Herren skal styre alt som møter deg, slik at det får gjøre et stort frigjøringsarbeid. Det arbeidet er ikke fullført før du vel og lykkelig er kommet ut av «den store trengsel» (Åp 7,14).

Så trygge blir vi når vi vet at vi er i Herrens hånd.

Til sin lille hjord sier Frelseren videre: «Selg det dere eier, og gi det som almisser! Gjør dere pengepunger som ikke eldes, skaff dere en uforgjengelig skatt i himmelen, der hvor ingen tyv kommer til, og møll ikke tærer. For hvor din skatt er, der vil også ditt hjerte være» (Luk 12,33–34).

Denne formaningen kan sammenfattes slik: Løs sinnet og hjertet fra det jordiske, og samle dere bedre skatter enn denne verden kan by dere. Vokt dere så hjertene deres ikke igjen begynner å henge fast ved de jordiske tingene.

Den formaningen er svært viktig for oss så lenge vi er her. For så lenge vi ennå må dras med kjøtt og blod, kan det jordiske så lett få en plass i hjertene våre igjen, en plass det ikke har rett til. Når vi bruker vel alle de gavene Herren har gitt oss, både for sjelen og for legemet, samler vi oss skatter for det kommende livet. Sjelen vår modnes og vokser, så den kan ta imot en større fylde av Herrens herlighet.

Til sist skal vi få en nådelønn. Den blir slik at vi av ren og salig skam skal holde hendene for øynene når Herren lønner alle de småtjenestene vi har gjort ham på vandringen her på jorden.

Herren velsigne deg da, du kjære lille hjord! Det trekker opp til uvær på livshimmelen din. Nå gjelder det at du er tro mot din hyrde, og at lemmene dine holder sammen innbyrdes. Så kommer riket snart, det riket Herren skal gi oss når Kristus, vårt liv, åpenbares. Da skal også vi åpenbares med ham i herlighet (Kol 3,4). Amen.

Helligtrekongersdag: Hvordan et fruktbart misjonsarbeid som behager Gud, skal drives

> «Mange fulgte ham, og han helbredet dem alle. Og han påla dem strengt at de ikke skulle gjøre ham kjent, for at det skulle bli oppfylt som er talt ved profeten Jesaja, som sier: Se, min tjener som jeg har utvalgt, ham som jeg elsker, som min sjel har behag i; jeg vil legge min Ånd på ham, og han skal forkynne rett for hedningefolkene. Han skal ikke trette og ikke rope. Heller ikke skal noen høre hans røst på gatene. Han skal ikke knuse et knekket siv, og ikke slokke en rykende veke, inntil han har ført retten fram til seier. Og til hans navn skal hedningefolkene sette sitt håp» (Matt 12,15–21).

Preken av P. G. Sand.

«Se, mørke dekker jorden, og det er belgmørke over folkene» (Jes 60,2). Med disse ordene skildrer Guds Ånd hvordan det står til blant menneskene etter syndefallet. Et dypt, åndelig mørke har lagt seg over hvert eneste hjerte. Derfor sier også Skriften: «Det er ikke én som er forstandig, det er ikke én som søker Gud» (Rom 3,11).

Men Herren har tent sitt lys blant oss. Han har sendt sin Sønn, som vitner om seg selv: «Jeg er verdens lys!» (Joh 8,12). Gud være lovet, dette lyset har fått skinne inn i millioner av formørkede synderes hjerter. Slik er de blitt dagens barn og verdens lys, og deres oppgave er å skinne i denne mørke verden.

Men dessverre er det ennå så mange midt i kristenheten som ikke vil la seg opplyse. Som Kristus sier, elsker de «mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde» (Joh 3,19). Men er det ennå mye mørke i kristenheten, der Herren likevel har sine lys her og der, gjelder dette enda mer den stakkars hedningeverdenen. Den dype, svarte hedningenatten ruger ennå over den største delen av jordkloden vår.

Det er for det første uvitenhetens tette mørke. Den stakkars hedningen kjenner verken seg selv eller Gud rett. Han vet nok noe om sin synd, men hjertets store og dype fordervelse kjenner han ikke. Enda mindre kjenner han ham som er kommet til verden for å frelse syndere. Samvittigheten sier ham nok av og til at det finnes en Gud som hevner og straffer. Men at denne Gud også er kjær-

lighet, og at hans kjærlighet har drevet ham til å gi sin Sønn for våre synder, det vet hedningen ingenting om.

Og når han ikke har hørt noe og ikke vet noe om Guds nåde i Kristus, kan han heller ikke tro. Derfor er mørket som fyller sjelen hans, også vantroens mørke.

Videre er det ulydighetens og syndetjenestens mørke. Hedningen kjenner ikke Guds vilje. Og om han kjente den, har han likevel ingen kraft til å gjøre den, for han mangler troen, som er «den seier som har seiret over verden» (1 Joh 5,4). Derfor hersker alle slags synder over ham: hor, mord, tyveri og ran, løgn og bedrag. Alle tenkelige laster drives blant dem, både i skjul og åpenlyst.

Men også håpløshetens og fortvilelsens mørke behersker de stakkars hedningenes hjerter. «Det er ingen fred for de ugudelige» (Jes 57,21) – det må disse arme syndens slaver stadig sanne. De har en bestemt, om enn dunkel, anelse om at det finnes en evighet. Og de mener helt riktig at den vil bringe gjengjeldelse over alle syndens tjenere. Når de tenker på den, fylles sjelen deres med gru.

På mange måter prøver de å stille samvittigheten til freds ved å forsone den vrede Gud. Med selvpining og ved å ofre av eiendelene sine, ja, til og med sine egne barn, prøver de å tilfredsstille den krenkede rettferdigheten. Men disse lidelsene og ofrene kan like lite forsone Gud som de kan lege deres syke samvittigheter.

Hvor nødvendig er det derfor ikke at dette stakkars folket får høre om ham som «er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens» (1 Joh 2,2). Hans frelsergjerning gjelder hedningene også, og derfor kalles han «et lys for hedningene» (Jes 42,6). Det er altså Herrens vilje at det ordet som frelser og bringer lys, skal forkynnes også for hedningene. Slik kan de bli reddet ut av den store nøden de er kommet i, og få del i den herlige arven som er gjort i stand for oss ved at Guds Sønn ble menneske.

Og at han selv vil sørge for at dette skal skje, det har vi løfte om i evangeliet vårt i dag. Der blir Herren Jesus framstilt som den som skal «forkynne rett for hedningefolkene». Denne gjerningen, som Herren gjør ved sine tjenere på jorden, kalles som kjent hedningemisjon. Med utgangspunkt i evangeliet vårt vil vi derfor tale om:

Hvordan et fruktbart misjonsarbeid som behager Gud, skal drives.

Som allerede nevnt fører teksten vår misjonsgjerningen tilbake til Herren selv. Når noen får lyst til å dra ut til hedningene med evangeliets gledelige budskap, er det Herren som virker den lysten, så sant det er en rett lyst. Det er også han som utruster misjonæren med de evnene og kreftene han trenger til sitt kall. Likeså er det Herren som virker offervilje i sine barns hjerter, slik at de midlene misjonsarbeidet trenger, kommer inn.

Og Guds Ånd, som går i forbønn for oss «med sukk som ikke rommes i ord» (Rom 8,26), minner de troende om at det er nødvendig å be for misjonssaken. Og når ordet misjonæren forkynner, blir blandet med tro i hedningenes hjerter, så lyset tennes og det nye livet skapes i dem, er det alltid Herrens gjerning. Om alle Guds barn ville gå sammen og prøve å omvende én eneste hedning, ville det likevel ikke lykkes hvis ikke Frelseren med sin Ånd virket

forandringen i hjertet hans. Også her gjelder det: «Dersom Herren ikke bygger huset, arbeider bygningsmennene forgjeves» (Sal 127,1).

Vissheten om at dette er Herrens gjerning, bør gjøre at vi driver den i tro. Og i tro må den drives om den skal bære frukt og behage Gud. Det bør sendes ut menn som har tillit til at evangeliet har kraft i seg til å skape hedningenes hjerter om. De må stole på at Gud etter sitt løfte vil la sin Ånd være med evangeliets budbærere og stadfeste Ordet ved tegnene som følger med (Mark 16,20).

Men en slik tro finnes ikke hos en mann som bare er from eller vakt. Den finnes bare hos den som selv har funnet fred for sjelen sin i Kristi blod alene. Derfor har han erfart på seg selv at ordet om korset er en Guds kraft (1 Kor 1,18). Verden forakter det, og mange fromme og åndelige mennesker, bedefolk og predikanter misforstår det. Men det leger den sårede, løser den bundne og setter den fangne i frihet.

Å, la oss be om at Herren mer og mer må lære alle misjonærer at det ikke er vise ord eller vakre talemåter som kan hjelpe hedningene. Det er bare og alene den enfoldige forkynnelsen av Guds nåde i Kristus Jesus. Forkynner de bare den, skal de ikke arbeide forgjeves, selv om de ikke har store talegaver og fremragende evner. Gjerningen er Herrens. Han velger ofte det som er ringe, til sitt redskap (1 Kor 1,27–28), så det desto klarere kan ses at det er han som gjør det, og så han selv kan beholde æren.

Glem da heller ikke, du som arbeider her hjemme, at din gjerning er Herrens gjerning. Har du alltid dette for øye, blir du ikke så lett misfornøyd og motløs, selv om gjerningen din er ringe. Herren slo den store midjanittiske hæren med tre hundre mann som var væpnet med krukker og fakler. Senere mettet han en gang fem tusen og en annen gang fire tusen menn med noen få brød og fisker. Han er ennå i dag mektig til å gjøre noe stort med små midler.

Jeg leste nylig i et blad en fortelling med overskriften: «Hva en halvpenny kan utrette.» En dame i England holdt på å pakke forskjellige ting i en kasse som skulle sendes til en misjonær i Bakindia. Da kom et barn til henne med en halvpenny, en bitte liten mynt, som skulle gå til hedningene. For den kjøpte hun et traktat, som hun la i kassen. Misjonæren oversatte det til burmesisk og ga det til en hedensk høvding.

Ved traktatet kom hedningen til omvendelse og ble en kristen. Han talte så varmt til vennene sine om den nye Gud han hadde funnet, og om hvor glad han var for det, at også de kom til tro på Jesus og kastet avgudene sine. En misjonær ble sendt til stedet, en kirke ble bygd der, og det fortelles at sju hundre mennesker ble omvendt til kristendommen.

Vi har nå holdt fram at Herren også kan velsigne det som er ringe, når det gis i tro. Det har vi gjort for å oppmuntre dem som har lite å ofre til misjonen. Men det var ikke meningen å oppfordre deg til å gi små gaver. Mange ofrer svært lite av sin overflod og trøster seg med at de jo har gitt «enkens skjerv» (Mark 12,42). Disse kloke regnemestrene innbiller seg at de ligner den enken som Frelseren roser, når de legger svært lite i kisten hans.

Men hun ga alt hun hadde. Derfor må ingen kalle gaven sin «enkens skjerv» hvis han ikke ofrer hele eiendommen sin. Det er nok likevel ikke det Gud krever.

Men han vil at gaven vår skal stå i forhold til det godset vi er betrodd. «For dersom villigheten er til stede, da er den til behag etter det den har, og ikke etter det den ikke har!» (2 Kor 8,12).

Noen misbruker læren om at arbeidet for sjelenes frelse er Herrens gjerning alene, til å forsvare sin egen latskap. For noen år siden hadde jeg i en oppbyggelsestale lagt de troende på hjertet å arbeide for Guds rike mens det er dag. Da kom en mann bort til meg og ba om å få snakke med meg. «De river stadig ned egenrettferdigheten,» sa han. «Men nå har De talt om at vi skal gjøre både det ene og det andre for at syndere kan bli omvendt. Det synes jeg er å oppmuntre til egne gjerninger. Vi kan ikke gjøre noe i denne saken, for gjerningen er Herrens alene.»

Det denne mannen ikke forsto, var dette: Like sant som det er at vi ikke kan gjøre noe av oss selv for Guds rike, like sant er det at Gud som regel ikke gjør noe uten ved sine barn. En håndverkers verktøy kan riktignok ikke utrette noe på egen hånd. Men når mesteren tar det i hånden, da arbeider det.

Vi vil derfor ikke tenke slik: «Jeg kan ikke gjøre noe, for gjerningen er Herrens.» Vi vil heller tenke: «Jeg vil sette inn alle mine krefter for å virke for Guds rike. Og fordi jeg vet at det er Herren som gjør gjerningen, kan jeg på forhånd være viss på at arbeidet mitt ikke er forgjeves.»

Tanken på at misjonsgjerningen er Herrens egen gjerning, gjør at vi driver den i tro. Men den samme tanken skal også gjøre at vi driver den i ydmykhet. Er det Herren som gjør alt, tilkommer også all æren ham. Teksten vår sier om Frelseren: «Han skal ikke trette og ikke rope. Heller ikke skal noen høre hans røst på gatene.» Han sto ikke fram med stort bråk for å vekke oppmerksomhet. Tvert imot prøvde han ofte å holde undergjerningene sine skjult for å unngå mengdens hyllest.

Gå da også du i hans fotspor. Vær ikke så ivrig etter å få kunngjort det lille du gjør for Guds sak. Det er nok at Herren ser det. Han som ser det du gjør i det skjulte, «skal lønne deg i det åpenbare» (Matt 6,4). Bare du strever etter å fremme Guds ære, skal han sørge for din. Han har selv sagt: «Den som ærer meg, vil jeg ære» (1 Sam 2,30).

Videre skal du drive misjonsgjerningen i kjærlighet. Da Frelseren påla Peter å fø og vokte hans får og lam, spurte han ham først: «Simon, Johannes' sønn, elsker du meg?» (Joh 21,15). Og når Paulus taler om å vinne mennesker, sier han: «For Kristi kjærlighet tvinger oss» (2 Kor 5,14). Kjærligheten «tror alt, håper alt, tåler alt» (1 Kor 13,7). Og eier du den, ligner du ham som evangeliet vårt sier om: «Han skal ikke knuse et knekket siv, og ikke slokke en rykende veke, inntil han har ført retten fram til seier.»

Kjærligheten er utholdende, den lar seg ikke skremme av vanskeligheter. Den rydder alle hindringer til side og trenger seg fram til den når målet sitt, og målet er alltid å gagne og velsigne. Derfor er det viktig for enhver misjonsvenn at kjærlighetens ild stadig holdes ved like på hjertets alter.

Det skjer når du flittig betrakter Guds kjærlighet til deg. Tenk på hvor god han har vært mot deg! Han har ikke bare sendt sin Sønn for å frelse deg, men har også gitt deg anledning til å høre om det. Han sendte deg også sin Ånd. Ånden

vekket deg opp av syndesøvnen og førte deg til troen på evangeliet. Slik ble du et Guds barn og fant fred for hjertet ditt. Og du har ikke fortjent denne nåden mer enn de stakkars hedningene som ennå sitter i dødens natt.

Betrakter du altså Guds kjærlighet og nåde hver dag, og lar du det lille av kjærlighet du allerede har, få folde seg ut i gjerning, da skal den ikke bare holdes ved like. Den skal også vokse og tilta.

Vi vil med største ettertrykk understreke at den misjonsgjerningen som ikke springer ut av kjærligheten, er uekte. Men samtidig vil vi også advare mot den villveien at en ikke vil gjøre noe uten at en i øye blikket kjenner en særlig kjærlighetsdrift i sjelen. De som virkelig elsker, kjenner stadig at det mangler på dette punktet. Mang en gang synes de at det ikke finnes den minste gnist av kjærlighet i hjertet, og arbeidet for Guds sak kjennes da som en tung plikt.

Men at den sanne kjærligheten likevel bor i hjertet, ses best av at en er misfornøyd med seg selv, bekjenner sin kulde for Gud og hungrer og tørster etter å bli fylt med Kristi kjærlighet. Og føler en seg så likegyldig at en synes å savne til og med denne hungeren og tørsten, ønsker en likevel i det minste å bli kvitt likegyldigheten. Uansett hva vi kjenner i vårt indre, gjelder det å arbeide «i tide og utide» (2 Tim 4,2).

Gjør videre misjonsgjerningen din med glede. Elsker Gud «en glad giver» (2 Kor 9,7), så elsker han også en glad arbeider. Gled deg over at Herren i sin nåde vil bruke deg, et svakt og uverdig menneske, som sitt redskap. Se ikke på misjonsgjerningen som en sur og tung plikt, men som et salig privilegium som følger med det å være hans barn. Fryd deg i Herren og hans nåde, så vil du også kunne glede deg over den gjerningen han ga deg å gjøre.

Tenk også på hvilken lykke de hedningene får som kommer til omvendelse og tro på Gud når evangeliet blir forkynt for dem. Slik blir de reddet fra evig fortapelse og får del i den herlige arven Herren har gjort i stand for alle sine barn. Må du ikke glede deg over at du får være med i det store arbeidet som er felles for alle Guds barn? Det går ut på å bringe lys og fred inn i mørke hjerter som ikke har fred.

Frelseren gledet seg så inderlig over hver villfaren sau han fant mens han vandret her på jorden. Og både han og englene hans gleder seg den dag i dag over hver hedning som kommer til omvendelse. Derfor bør også vi glede oss over at vi får nåde til å være med i en gjerning som har frukter som fyller vår Frelsers hjerte med glede.

Men gjør også gjerningen din med frykt. Er gjerningen din Guds egen gjerning, så frykt for å gjøre den med svik! Gjør den med troskap, og bannlys alt hykleri og alt som bare er skinn. Når dere kvinner kommer sammen for å skaffe midler til misjonen ved arbeidet med hendene, så glem ikke å gjøre gjerningen deres for Herren. Legg vinn på at sammenkomstene deres blir slik at Herren Jesus kan være midt iblant dere.

Men skal han trives blant dere, må ikke møtene deres være sladdermøter. De bør heller ikke ha mer preg av selskap enn høyst nødvendig. Selg det dere har laget, direkte. For når dagens basarer, med sine fine utlodninger og tombolaer

som lokker til gevinstjag, skal veies på Guds ords vektskål, vil de sikkert bli funnet for lette.

Denne friingen til de uomvendtes pengepung, som nå er så vanlig, behager neppe Herren. Vi tør likevel ikke påstå at Herren ikke kan bruke også deres midler i sin tjeneste. Når de frivillig tilbyr gavene sine, bør en vel ikke vegre seg for å ta imot dem. Men en kristen burde aldri oppfordre noen som han mener ikke er omvendt, til å støtte gjerningen i noen som helst form.

Det er sin troende menighet Herren har overlatt å utbre hans rike på jorden. Den som ikke selv vil ta imot den nåden evangeliet bringer, har ingen som helst rett til å ta del i arbeidet for å utbre det. Gjør han det likevel, trenger han seg inn i en tjeneste som ikke er hans. Og alle må innrømme: Er det sant, som vi har holdt fram, at misjonsgjerningen må skje i tro, i kjærlighet, i ydmykhet, i glede og i gudsfrykt for å bære frukt og behage Gud, da mangler den uomvendte alt som skal til for denne gjerningen.

Ønsker du derfor å bli en arbeider i Herrens vingård, min uomvendte venn, så vend straks om til Herren! Ta imot Kristus i troen som din «visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» (1 Kor 1,30), og kom så og arbeid. La deg først selv trekke opp i redningsbåten, så kan du siden rekke ut hånden for å trekke andre skipbrudne inn i den.

Men du som har kjent kraften av Lammets blod på hjertet ditt, og som ved troen er blitt et levende lem av Herrens menighet – arbeid du så lenge det er dag. «Natten kommer da ingen kan arbeide» (Joh 9,4). Å, om Herren måtte få fylle hjertene våre med en inderlig, kjærlig omsorg for de stakkars hedningene! Det skje for Kristi skyld. Amen.

1. søndag etter helligtrekonger: Hva skal det bli av dette barnet?

> «Og de bar små barn til ham for at han skulle røre ved dem; men disiplene truet dem som bar dem. Men da Jesus så det, ble han harm og sa til dem: La de små barna komme til meg, hindre dem ikke! For Guds rike hører slike til. Sannelig sier jeg dere: Den som ikke tar imot Guds rike som et lite barn, skal slett ikke komme inn i det! Og han tok dem på fanget og la hendene på dem og velsignet dem» (Mark 10,13–16).

Preken av Jacob Traasdahl.

Lukas forteller oss i sitt evangelium at da døperen Johannes var kommet til verden, var det mange som sa ved seg selv: «Hva skal det da bli av dette barnet?» (Luk 1,66). Det var sagt underfulle ting om dette barnet, og forunderlige hendelser gikk forut for fødselen. Derfor var folk nysgjerrige på hvordan det skulle gå barnet i framtiden.

Men er det rart om det samme spørsmålet stiger opp fra hver fars og hver mors hjerte, av mer alvorlige grunner enn nysgjerrighet? Det skjer når de for første gang tar et lite, nyfødt barn i armene – et barn som er frukten av deres eget liv, og som er bundet til hjertene deres med blodets sterke bånd. Du som er far eller mor, ser og hører jo nok som kan vekke bekymring.

Du ser og hører om mang et barn som i den spede alderen var like uskyldig som ditt. Og likevel er det ikke kommet ut av barnealderen før det driver omkring som et vrak, med lastens og forbrytelsens stempel i pannen. Du ser også hvor ulikt det går menneskene i livet. Noen kjemper med armod og fattigdom hele livet igjennom. Andre må dras med sykdom og skrøpelighet. Atter andre går skuffet og bedratt gjennom livet. Beregningene deres slo ikke til, forhåpningene deres glapp, vinden har alltid vært mot dem, og de har ikke hatt lykken med seg.

Noen synes derimot å få leve hele livet i bare solskinn. De har overflod av jordens goder. De kan glede seg over helse og sunnhet, rikdom og anseelse. Atter andre synes, som verden sier, å være ynkelige kasteballer for skjebnens luner. I dag er de rike, i morgen fattige som kirkerotter. I dag er de æret og ansett, i morgen ser folk på dem som kjeltringer og bedragere. I dag nyter de livets lykke i fulle drag, i morgen er de kastet ned i kval og elendighet.

Videre ser vi noen mennesker som tilber Herren og følger hans ord, mens andre spotter den Herre som kjøpte dem (jf. 2 Pet 2,1). Noen vandrer samvittighetsfullt for Gud og mennesker og prøver hver dag å gå fram i det gode. Andre er samvittighetsløse og synes verken å bry seg om Gud eller om hva medmenneskene mener om dem. De synker bare dypere og dypere ned i det onde.

Og så vet foreldrene at barnas tilværelse ikke er over med dette livet. Dette livet er bare en prøvetid. I den treffer mennesket selv sitt valg for evigheten. Og evigheten blir grufull og forferdelig over all beskrivelse, eller usigelig salig – alt etter hvordan hver enkelt har forholdt seg her nede.

Når far og mor kaster et slikt granskende blikk ut over den verden som de kjære små er ført inn i, skulle ikke da spørsmålet: «Hva skal det bli av dette barnet?» stige opp i hjertet deres med den dypeste bekymring og et gripende alvor?

Noen av dere foreldre har særlig grunn til bekymring. Dere har ikke bare gitt barna den syndige naturen i arv. Dere har dyrket naturens syndige lyster slik at de er gått i arv til barna med økt styrke. Du far som har dyrket dine urene begjær og levd i usedelighet, drukkenskap, falskhet og lignende – etter arvelighetens lov har du lagt disse tingene ned i barnas natur som forsterkede spirer til synd. Du mor som har dyrket egne syndige lyster eller lidenskaper i naturen din – du fører synden videre til slekten din som en forsterket, ødeleggende makt.

Å, de stakkars barna! Hvor ofte må de ikke, i tillegg til den alminnelige elendigheten, også dras med en egen syndearv og syndedom som foreldrene og forfedrene har lagt på dem! Vi kjenner til de stygge legemlige sykdommene som foreldrene ofte fører over på barna sine. Men vi aner ikke hvilken særlig forferdelig arv sjelen kan være belastet med, når Gud «hjemsøker fedres misgjerninger på barn» (2 Mos 20,5). Og de små går der som levende botsprekener for dem som er satt til å fremme deres timelige og evige vel.

Våkn opp, far og mor! Se deres fryktelige ansvar! Søk legedom for dere selv og barna deres mens det ennå er tid.

Men når vi med bekymring spør: Hva skal det bli av dette barnet? – har ikke da vi som er foreldre, noe å gjøre og noe å passe på, så det kan bli noe riktig godt av barna våre? Kan vi legge hendene i fanget og si: «Jeg makter ingenting – det får overlates helt til Gud»?

Nå, det kan hende at du har forsømt «den laglige tid» (Ef 5,16). Kanskje er barna dine vokst deg over hodet, så du med skrekk må se dem forakte rådene og tårene dine. Da er det vel ikke annet å gjøre enn å overlate dem til Herren – bare du kunne gjøre det i sannhet!

Men er det noe Herren vil bruke oss mennesker til, så er det å oppdra barna våre. Derfor har han også gitt oss så mange alvorlige formaninger om dette. Han formaner oss til å være tidlig ute med tukt og god innflytelse, før fienden har fått satt sitt stempel på det myke barnehjertet.

Og vi trenger sannelig ikke stå rådville overfor barna våre, hvis vi vil «kjøpe den laglige tid» og lære visdom av Herrens ord. Vi kan gjøre det samme som mødrene i dagens evangelium gjorde – vi kan bære barna våre til Jesus. Mens

de ennå er små og umyndige, kan vi ta dem med til nådens trone. Der kan de få puste himmelsk luft før de er gamle nok til å forstå hva vi sier til dem.

Vi bærer dem til dåpen, og det er sannelig godt. Har Frelseren sagt at «Guds rike hører slike til», er det visselig også slik at dåpen hører dem til – så sant dåpen hører med til velsignelsene i Guds rike.

Men før vi går videre med å innskjerpe foreldrenes ansvar og plikter, må vi si noen ord til dem som nekter sine små dåpens velsignelse. Disiplene i evangeliet ville hindre mødrene i å bære barna sine til Jesus, så han kunne velsigne dem. Slik finnes det også nå disipler som vil hindre mødrene i å bære barna til den hellige dåp.

De sier: «Barna er ikke skikket til å ta imot dåpen. For det står: 'Den som tror og blir døpt' (Mark 16,16). Barnet kan ikke tro, derfor må det heller ikke døpes.»

Men Frelseren sier i evangeliet vårt at et lite barn virkelig tar imot Guds rike, og at de voksne må bli som barna for å kunne ta imot det. Hvordan tør de da holde barnet borte fra dåpen? Herren sier: «Den som ikke tar imot Guds rike som et lite barn, skal slett ikke komme inn i det!» Å ta imot er nettopp det samme som å tro. Se Joh 1,12.

Og hva er troen i sin begynnelse, også hos den voksne? Består den ikke i et behov, en trang, en lengsel i sjelens dyp, som Herren kommer i møte med sin nåde? Og går ikke vekkelsesarbeidet som Herren må gjøre hos den voksne, nettopp ut på å gjøre synderen til et umyndig barn, som vår Herre av fri kjærlighet kan forbarme seg over?

«Ja,» sier du, «det kan være sant nok. Men når Herren sier at Guds rike hører barna til, så trenger de ikke dåpen. De er jo allerede i Guds rike.»

I denne innvendingen ligger det skjult en svært farlig villfarelse, nemlig at barnet skulle være i Guds rike fordi det er barn. Det skulle ikke trenge å bli født på ny, slik vi voksne må, fordi det er barn. Dette er en fornektelse av at menneskenaturen er fortapt.

Det er også en fornektelse av alle de klare vitnesbyrdene om at mennesket, barn eller voksen, er «kjødelig, solgt til trell under synden» (Rom 7,14). Skriften sier jo at «det som er født av kjødet, er kjød» (Joh 3,6), at «kjødets attrå er … fiendskap mot Gud» (Rom 8,7), og at vi alle – barn og voksne – «var av naturen vredens barn» (Ef 2,3). Derfor kan ingen se Guds rike uten å bli født på ny (Joh 3,3) – enten det nå er barn eller voksne. For det er det dype fallet i naturen som gjør denne nye fødselen nødvendig.

Dessuten, når det står her at Guds rike hører barnet til, betyr det slett ikke at barnet også er i Guds rike. En ting kan høre meg til uten at jeg har tatt den i eie. Kristus har vunnet Guds rike også for det lille barnet. Derfor gjelder det at barnet ved dette nådens middel, dåpen, blir ført inn i riket, som allerede er dets eiendom fordi Kristus har gjenløst det.

Du sier at barnet uten videre er i Guds rike. Hvordan kan da Frelseren tale om å «ta imot Guds rike som et lite barn»? De små tar altså imot det. Men det en tar imot, har en ikke før en tar imot det.

Vi vil ikke oppholde oss lenger med disse innvendingene mot barnedåpen. Vi kan visselig med den største trygghet bære våre små fram til dåpen, fullt

overbevist om at de små som etter Jesu ord tar imot Guds rike, også får del i alle velsignelsene i dette riket.

Men nå tilbake til foreldrenes plikt og ansvar.

Har Herren i den hellige dåp lagt spirer til evig liv ned i barnets sjel, gjelder det at disse spirene blir pleid. Det gjelder at vi med særlig omsorg verner om de små, så ikke fienden får komme og ødelegge Herrens gjerning. Slik som det spede barnet får næring ved morsbrystet, gjelder det for foreldrene å legge sine små tett inntil Jesu hjerte. De må prøve å gi dem «den uforfalskede åndelige melken» fra Guds ord, så de kan vokse ved den (1 Pet 2,2).

Her er det visselig moren som har anledning til å øve den største innflytelsen. Hun kan gi det myke barnehjertet inntrykk som kan bli avgjørende for dets ve og vel både i tid og evighet. Å, mor, la ikke travelheten i jordelivet friste deg til å stenge ditt varme hjerte for det spede barnet! Det trenger kjærlighetens solstråler. Det trenger all den varmen du er i stand til å gi det. Ved kjærlighetens varme drar du barnet til deg og blir i stand til å gi det unge sinnet varige inntrykk.

Å, gi ikke barnet ditt grunn til å mistro deg! Om du bare ante hvor oppmerksomt de små følger med på deg! Om du ante hvilket dypt og varig inntrykk du gir dem, hvilken skuffelse og mistro du vekker hos dem – for eksempel når du sier noe usant, når du lover det du ikke holder, eller når livet ditt strider mot dine egne ord og grunnsetninger. Å, da skulle du sannelig stå på vakt og vokte deg vel for å bryte ned den aktelsen barnet har for deg.

Barnet blir heller ikke gammelt før det begynner å forstå om ditt vesen og din ferd stemmer med formaningene og advarslene dine. Merker det at du selv bryter de grunnsetningene du vil innprente det, tar den onde naturen anledning av det til å sette sine dårlige skudd. Barnet lærer da å slå av på sannheten og leke med synden.

Å, hvor nødvendig det er for dere fedre og mødre å stå i forbund med gode makter, om oppdragergjerningen deres skal lykkes! Sannelig, det er nok av onde innflytelser. De små trenger bare å komme ut på gaten til lekekameratene på samme alder for å bli utsatt for de farligste fristelsene. Og med hvilken oppmerksomhet og interesse lytter de ikke til de voksne dårene når de forteller dem skadelige historier, eller går foran dem med et dårlig eksempel i livet sitt! Tusener av onde makter står i forbund og truer barna deres med fordervelse på legeme eller sjel.

Men lovet være Herren, her finnes også gode makter som vi kan slutte forbund med! Finnes det en «ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12), så finnes det også en hær av gode ånder. De vil øve en god, om enn hemmelighetsfull, innflytelse. Og etter Guds ord har hvert barn sin egen engel (Matt 18,10), som en barmhjertig Far har sendt for å vokte over veien det går.

Og så har vi det dyrebare Guds ord, den uforgjengelige Guds sæd, som det framfor alt gjelder å få sådd ned i barnehjertets åker. Og her hviler et alvorlig ansvar på deg, du husfar, som av Gud selv har fått det viktige kallet å være prest i ditt eget hus. Du klager kanskje over at du ikke makter å røkte det ansvarsfulle kallet du har fått som oppdrager. Skulle ikke da nettopp denne følelsen av at du

ikke makter det, gjøre deg takknemlig for at Herren i sitt ord har gitt deg et så dyrebart hjelpemiddel til den viktige oppdragergjerningen?

Og skulle du ikke la dette ordet lyde sent og tidlig i huset ditt? Ved det kan Den Hellige Ånd få anledning til å virke i hjertene slik du aldri makter. Og skulle du ikke, som mødrene i evangeliet, føre barna dine til Jesus ved inderlig forbønn? Du kan jo tale med dem om alle slags timelige ting. Hvorfor skulle du ikke også kunne tale med dem om de åndelige tingene, og bøye kne sammen med dem for nådens trone, for å lede hjertene deres i bønn til Gud?

Hvis barnets sinn og hjerte blir tomt for åndelige inntrykk fordi foreldrene er forsømmelige, vil nok fienden sørge for at det tomme stedet blir fylt. Han fyller det med slike inntrykk og følelser som tidlig preger barnet som et frafalt barn. Det blir en elendig liten stakkar som, tross all den jordiske herligheten det kan få del i, likevel er ynkelig fillete og naken i åndelig forstand.

Til de gode maktene som en far bør knytte seg til, vil vi også regne gode skrifter. De er egnet til å vekke og nære barnas interesse både for det som angår sjelens frelse, og ellers for alt som er edelt, vakkert og godt i denne verden. Du er redd for at barnet ditt skal bli forgiftet i legemet. Vokt det også for åndelig gift, og led og øv opp dets smak for det som virkelig er godt på alle områder.

Når barnets naturlige drifter begynner å våkne, må du særlig være oppmerksom og omhyggelig med hvordan du steller det. Følg ikke den dårlige regelen at alt skal holdes skjult og hemmelig for barnet. Du kan være viss på at nysgjerrigheten og den lysten som våkner, finner vei til de hemmelighetene du vil skjule. Er det ikke langt bedre at barnet får opplysning av kjærlige foreldre, enn at det skal bli innviet av forførere som vil lokke det ned i syndens avgrunn?

Å, hvor mange barn går ikke her iblant oss med en orm i den innerste hjerteroten, uten at foreldrene har noen anelse om det! I sin uvitenhet, og ofte på en helt uskyldig måte, kan de stakkars små bli offer for et onde. Det er en egen sykdom som ødelegger legemet deres, så de går der gustne, bleke og kraftløse. Og den ødelegger sjelen deres, så all viljekraft og energi blir brutt ned ved en hemmelig synd. Under den ligger de fanget, og bare Gud i himmelen og deres egen samvittighet vet om den.

Å, dere foreldre, vokt disse edle plantene som Herren har betrodd dere! La ikke hjertene deres være så fylt av omsorgene i det jordiske livet at dere glemmer den største og viktigste oppgaven Herren har gitt dere i livet. Den oppgaven er å forme og utvikle barna både til gode og nyttige medlemmer av samfunnet her på jorden og framfor alt til borgere av evigheten.

Men mens dere slik arbeider med å oppdra barna, skulle også barna ha en oppdragende innflytelse på dere. Og mens målet med vår oppdragelse er at barna skal bli store, er målet med Guds oppdragelse av oss at vi skal bli små. Dette blir også stilt svært yndig fram for oss i dagens evangelium.

Tross disiplenes knurr hadde Frelseren tatt de små på fanget og velsignet dem. Så stiller han de små fram som forbilder for disiplene og sier: «Sannelig sier jeg dere: Den som ikke tar imot Guds rike som et lite barn, skal slett ikke komme inn i det!» Ved en annen anledning, da disiplene stredes om hvem som

var størst, stilte Frelseren også fram barna som eksempler for dem. Da sa han at de måtte omvende seg og «gjøre seg liten» og bli som barn (Matt 18,3–4).

Dette barnesinnet gir David et vakkert bilde av når han sier i Salme 131: «Herre! Mitt hjerte er ikke stolt, mine øyne er ikke overmodige. Jeg gir meg ikke av med ting som er for store og for underlige for meg. Sannelig, jeg har fått min sjel til å være stille og tie som et avvent barn hos sin mor. Som det avvente barnet er min sjel hos meg» (Sal 131,1–2).

Å, hvor vi trenger å lære denne leksen: å ta imot Guds rike som et lite barn! Guds rike kommer til oss i evangeliet, det glade budskapet. Og Herren selv setter sin ære i pant på at alt det store og herlige han forkynner oss, er ærlig og oppriktig ment. Men hvordan forholder vi oss til disse dyrebare løftene hans? Akk, da står vi jo der med hjertene fulle av men og om, akkurat som om hans tilsagn hvilte på vår egen verdighet og fortjeneste.

Men se nå på det lille barnet, og la det være din læremester! Har du, far eller mor, lovet det noe, se, da gleder barnet seg som om det allerede hadde gaven. For det tror fast og urokkelig på ordene dine – forutsatt at du ikke er en slik far som narrer barnet sitt og selv planter mistillit i barnesjelen. Slik skal vi ta barna til eksempel og sette ubetinget tillit til Herrens ord.

Og hvor glade og lykkelige skulle vi ikke da være! For vi mangler sannelig ikke ord og løfter som er sikre nok å stole på. Vår frelses sak skal vi legge i Jesu hender. For han har jo sagt oss at om så fjellene viker og haugene rokkes, skal hans fredspakt ikke rokkes (Jes 54,10).

Og har vi betrodd ham det viktigste, har vi kastet vår sjels sak på ham og lar ham sørge for frelsen vår – skulle vi da ikke også kunne betro ham våre stakkars legemer? Har han ikke pekt på fuglene under himmelen og liljene på marken, som han så underfullt gir føde og klær? Og har han ikke lagt til: «Skulle ikke da deres himmelske Far mye mer sørge for dere?» (jf. Matt 6,26–30).

Skal det altså bli noe godt av barna våre og av oss selv, så må Herren få lede oppdragelsen vår. Måtte det skje med oss alle, i Jesu navn. Amen.

2. søndag etter helligtrekonger: Den søkende Frelser og frukten av hans søken

> «Og Jesus kom inn i Jeriko og var på vei gjennom byen. Og se, der var en mann som hette Sakkeus. Han var overtoller og en rik mann. … For Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt» (Luk 19,1–10).

Preken av P. G. Sand.

Evangeliet vårt i dag stiller fram for oss et herlig trekk ved Jesu søkende hyrdekjærlighet. Han søker og finner en fortapt sau av Israels hus. Slik stadfester han det ordet han talte ved en annen anledning: «Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere til omvendelse» (Luk 5,32).

Sakkeus hørte til den klassen av mennesker som hederlige folk regnet for større syndere enn de fleste andre. Han var overhode for de forhatte tollerne. Som de fleste tollere hadde han brukt stillingen sin til å suge ut sine landsmenn. Det går fram både av at teksten forteller at han var rik, og av det han selv sa til Jesus: at han ville gi firedobbelt igjen til hver den han hadde gjort urett.

Men han hadde begynt å forstå at syndetjenesten ikke kunne skaffe hjertet hans noen fred. Derfor lengtet han etter noe bedre. Han hadde nok hørt ryktet om at profeten fra Nasaret pleide å ta seg av alle elendige syndere som kom til ham, også de foraktede tollerne. Derfor var det et gledelig budskap for Sakkeus da han fikk høre at Jesus skulle komme til byen.

Han lengtet så inderlig etter å få se ham. Og for å få dette ønsket oppfylt ga han avkall på sin verdighet som overhode og rikmann og klatret opp i et morbærtre. Det sto ved kanten av veien der Jesus skulle komme. Der satt han og ventet, og han brydde seg ikke om at mengden spottet.

Endelig kom han som Sakkeus hadde lengtet etter. Med ham fulgte disiplene hans, Bartimeus som lovpriste Gud fordi han nettopp hadde fått synet igjen, og mye folk. Rett under treet vender Frelseren blikket oppover og ser den stakkars Sakkeus sitte på grenen med bankende hjerte og speidende øyne. Han ser etter Jesus, og Jesus ser etter ham.

Her var det to som søkte hverandre. I Sakkeus' hjerte var det en trang til å bli frelst. Derfor søkte han å få se Jesus – mer turde han ikke kreve med det første. I Jesu hjerte var det en lengsel etter å frelse. Derfor søkte han Sakkeus.

Å, for et blikk han sendte opp til ham! Det lå en mektig og gripende preken i det blikket, og det gikk nok rett inn i Sakkeus' sjel som et tveegget sverd. Gjennom det strålte den inderligste kjærlighet til syndere ut fra Frelserens hjerte. Det virket på Sakkeus på en gang overbevisende, sønderknusende og dragende. Det gjorde ham visst inderlig godt. Han ville sikkert ha vært Frelseren hjertelig takknemlig selv om Jesus hadde gått videre uten å tale til ham.

Men hvor overrasket ble han ikke da det kjærlige blikket ble fulgt av den vennlige tiltalen: «Sakkeus, skynd deg og kom ned! For i dag må jeg bli i ditt hus.» Sakkeus betenkte seg ikke lenge. Han skyndte seg ned og tok imot ham med glede. Det ble til stor forargelse for de selvrettferdige folkene, som knurret over at han tok inn hos en syndig mann.

Som svar på knurringen bekjente Sakkeus for hele mengden at han fra nå av ville leve et nytt liv. Han ville begynne å gjøre kjærlighetsgjerninger og gjøre godt igjen mot hver den som hadde lidd urett ved ham. Og Frelseren minnet folket om at også denne tolleren var en Abrahams sønn, og at han selv nettopp var kommet for å søke og frelse det som var fortapt.

Historien om Frelseren, Sakkeus og folket som knurret, gjentar seg hver dag. Frelseren søker ennå syndere. Og det finnes ennå syndere som lar seg finne, slik det også finnes mennesker som knurrer. Dette vil vi se litt nærmere på når vi ut fra teksten vår setter som emne:

Den søkende Frelser og frukten av hans søken.

Vi har nevnt at Jesus og Sakkeus søkte hverandre. Men frelsestrangen og lengselen etter Jesus som fantes i Sakkeus' hjerte, hadde Herren selv virket ved sin Hellige Ånd. Frelseren hadde altså søkt ham allerede før han så opp i morbærtreet etter ham. For ikke noe menneske kan av seg selv komme på den tanken å søke Gud. Overlatt til seg selv vender mennesket alltid ryggen til Gud og vandrer stadig lenger bort fra ham.

Derfor sier Skriften: «Det er ikke én som er forstandig, det er ikke én som søker Gud» (Rom 3,11). Når vi likevel blir oppfordret til å søke Herren mens han er å finne (Jes 55,6), er meningen at vi skal la oss finne den stunden vi blir søkt. Når altså noen som før var likegyldig for sin frelse, begynner å spørre etter Herren, vitner det om at Herren allerede har søkt ham.

Om dette at han søker, sier Herren: «Se, jeg, ja, jeg vil selv spørre etter mine får og søke etter dem. Som en hyrde søker etter sin hjord den dagen han er midt iblant sine spredte får, slik vil jeg søke etter mine får og redde dem fra alle de stedene hvor de ble spredt den dagen det var skyer og skodde» (Esek 34,11–12).[1]

Og videre: «De fortapte vil jeg oppsøke, og de bortdrevne vil jeg føre tilbake, og de nedbrutte vil jeg forbinde, og de syke vil jeg styrke» (Esek 34,16).

Han sammenligner seg der for også med et menneske som hadde hundre sauer og mistet én av dem. Han forlater de nittini og går ut og leter etter den ene som er kommet bort. Og når han finner den, bærer han den tilbake med glede (Luk 15,4–6).

Da han frelste menneskene ved sitt hellige liv og sin bitre lidelse, skjedde det for alle på en gang. Men når han skal føre oss til troen på denne frelsergjernin-

[1] NB: «Se, jeg kommer og vil spørre etter min hjord og se til dem. Som en hyrde ser til sin hjord …».

gen sin, må han arbeide med hver enkelt for seg. Å, tenk på dette, du uomvendte synder: Herren Jesus bryr seg like alvorlig om deg som om du var den eneste han ville frelse!

Slik som han så opp i treet etter Sakkeus, speider han også etter deg. Kanskje sitter du selvtilfreds høyt oppe i egenrettferdighetens tre, på en av dine egne dyders råtne greiner. Eller kanskje ligger du nede i lastens gjørmete pøl. Og blikket hans er fortsatt fullt av medlidende kjærlighet. Han ser at du ikke har det godt, for «de troløses vei er hard» (Ordsp 13,15). Og han ser at du haster mot en evig fortapelse. Det gjør ham så inderlig vondt, og hjertet hans er fullt av den mest brennende lengsel etter å frelse deg.

Han trenger deg ikke for sin egen skyld. Det er bare og alene hans uuttømmelige kjærlighet som driver ham til å ofre så mye møye og bry på deg. Derfor søker han deg ikke bare med blikket sitt. Han taler også til deg, slik han en gang talte til Sakkeus. Han sier selv: «Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde nattverd med ham, og han med meg» (Åp 3,20).

Hørte du aldri denne røsten hans? Mang en gang og på så mange måter lød den for hjertets ører. Noen ganger talte han vekkende og overbevisende, andre ganger lokkende og dragende. Og alltid var ordene hans båret av den samme kjærligheten.

Kanskje satt du i kirken eller på et oppbyggelsesmøte og hørte en alvorlig botspreken. Det ble talt om synden og lønnen for den, om døden og dommen, og ordet traff deg. Du ble nedstemt og litt engstelig og måtte kanskje ty til alle slags midler for å bli kvitt uroen. Se, dette var Jesu advarende røst! Som en tordenkile trengte den inn i samvittigheten din, for han prøvde å vekke deg opp av syndesøvnen.

En annen gang ble evangeliets yndige budskap forkynt for deg. Guds store kjærlighet og den frie nåden i Kristus ble malt for deg med levende farger. Det ble sagt deg at også du er med blant dem som skal få komme og drikke av livets elv uten å ha fortjent det. Du fikk høre at Herren tar imot hver synder som kommer til ham, hvor elendig han enn er. Du fikk høre at han «rettferdiggjør den ugudelige» (Rom 4,5) og utsletter overtredelsene «som en tåke» og syndene «som en sky» (Jes 44,22), om de så er røde som purpur og skarlagen (Jes 1,18).

Kjente du ikke at dette vitnesbyrdet om Herren og hans nåde slo an visse strenger i det innerste av sjelen din? Kjente du ikke at den søkende Frelseren kjærlig banket på hjertedøren din? Merket du ikke din Jesu milde hyrderøst, som skalv av lengsel og kjærlighetssmerte?

Eller kanskje satt du hjemme i huset ditt og leste i Bibelen eller i en andaktsbok. Du hadde ofte lest uten at det gjorde noe særlig inntrykk på deg. Men denne gangen ble du så underlig til mote. Uten at du ville det, kom du til å tenke på at livet ditt ikke er som det burde være. Og det var som om en røst hvisket til deg: «Omvend deg før det blir for sent!»

Kjente du denne røsten? Det var den samme som en gang lød så herlig i Sakkeus' øre: «Skynd deg og kom ned! For i dag må jeg bli i ditt hus.» Slik har Herren talt til deg på mange måter. Han har talt ved at slektninger eller

venner døde, ved motgang eller ved medgang, ved at andre ble omvendt, og ved de troendes hellige liv. Ved alle disse ulike hjelpemidlene prøvde han å vende oppmerksomheten din mot det kallet som går ut til deg gjennom ordet.

«Sakkeus, skynd deg og kom ned! For i dag må jeg bli i ditt hus.» Av disse ordene får vi vite hva Frelseren vil når han kommer til oss på besøk: Han vil ta bolig hos oss. Huset han vil bli i, er hjertet vårt. Og når synderen åpner døren for ham, drar han inn, og det blir holdt nattverd der inne.

Både Frelseren og synderen får mat. Jesus hungret etter å frelse sjelen, og nå blir denne hungeren stilt. Synderen hungret etter fred og blir mettet ved å eie Fredsfyrsten, som han nå i troen tør kalle sin. Nå erfarer han det han aldri før riktig forsto, at Guds rike består i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd (Rom 14,17). Av hele sitt hjerte synger en slik sjel:

O hvor er jeg vel til mote,
siden jeg min Jesus fant!
Da jeg kom og falt til fote,
all min sorg med ett forsvant.
O, hvor er mitt hjerte glad,
som jeg snart i himlen sat!
Det kan kalles vel å havne,
når man får sin Jesus favne!

Å, hvor den arme, blinde verden tar feil når den mener at kristenlivet er et surt og gledeløst liv! Sannheten er at intet menneske er lykkelig så lenge det ikke ved troen på Kristus er blitt et Guds barn. Ingenting i verden kan slukke den tørsten etter sann lykke og fred som finnes i hvert menneskebryst.

På den andre siden finnes det ingenting i verden som kan gjøre den ulykkelig som har fått Herren Jesus som gjest i sitt hjerte. Med Asaf sier han: «Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig» (Sal 73,25–26).

Når jeg bare Jesus har,
hva bryr jeg meg om jorden?
Hva akter jeg på sludd,
på storm og ild og torden?
Hans kjærlighet den gjør
hver byrde meg til lyst;
jeg intet utenom ham
vil huse i mitt bryst.

Men gleden er ikke den eneste frukten som vokser fram i hjertet til den synderen som blir søkt og funnet av Herren Jesus. Teksten vår lærer oss at det også vokser fram kjærlighet og et hellig forsett om å begynne et nytt liv. «Se, Herre! Halvdelen av det jeg eier, gir jeg til de fattige. Og har jeg presset penger av noen, skal jeg gi det firedobbelt igjen» (Luk 19,8).

Med disse ordene vitner Sakkeus om at nåden han hadde fått, allerede hadde gjort ham til et nytt menneske. Før hadde han bare tenkt på hvordan han best

mulig kunne tjene på sine medmennesker. Nå kjenner han trang til å gjøre vel mot de trengende og hjelpeløse, og derfor bestemmer han seg for å gi halvdelen av det han eier, til de fattige. Før hadde han brukt hver anledning til å bedra sin neste. Nå vil han gi det stjålne firedobbelt tilbake.

Her har vi sannelig et herlig vitnesbyrd om nådens seier over den syndige naturen. Det stadfester Paulus' ord: «Guds nåde er åpenbart til frelse for alle mennesker. Den opptukter oss til å fornekte ugudelighet og de verdslige lystene, til å leve sedelig og rettferdig og gudfryktig» i denne verden (Tit 2,11–12).

Vil du derfor bli lykkelig og bli et nytt menneske med kraft til å vandre etter Herrens bud, da må du åpne ditt hjerte for Herren Jesus og ta imot den frelsesgaven han har med seg. Da skal du også bli til velsignelse for dine nærmeste, for gjennom deg får Frelseren anledning til å virke på de andre i huset. Og da skal også Frelserens ord bli oppfylt: «I dag er frelse blitt dette huset til del» (Luk 19,9). Vær nå ikke lenger så ubarmhjertig mot deg selv at du stenger ham ute fra ditt hjertes hus!

Her kommer en fremmed fra fjerne sted,
lukk opp, lukk opp!
Han vil deg gjeste med liv og fred,
lukk opp, lukk opp!

Hans blikk er kjærlighet, røsten blid,
lukk opp, lukk opp!
Han stiller blødende hjerters strid,
lukk opp, lukk opp!

Og hvor han kommer og finner hus,
å hør, å hør!
der blir det nattverd og fred og lys,
å hør, å hør!

Og Jesus heter den venn så god,
lukk opp, lukk opp!
For deg han utgjøt sitt dyre blod,
lukk opp, lukk opp!

Vil du da ha i ditt hjerte ro,
lukk opp, lukk opp!
Og vil du lykkelig på jorden bo,
lukk opp, lukk opp!

Og vil du alltid Guds veier gå,
lukk opp, lukk opp!
Og vil du salig til himlen nå,
lukk opp, lukk opp!

Men kanskje du spør: Hva vil det da si å lukke opp? Sangeren svarer:

Men lukke opp er bare ta imot,
hans nåde, ta imot,
hans evig gyldige syndebot,
ta imot, ta imot.

Ja, ta imot er det du må gjøre – dette og ikke noe annet. Herren Jesus gjester deg for å tilby deg sin nåde. Han kommer ikke for å kreve, men for å gi. Da han kledde seg i menneskelig kjød, kom han ikke «for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til en løsepenge i manges sted» (Matt 20,28). Slik kommer han også i dag for å tjene deg. Vil du ikke gi ham lov til det?

Han vil skjenke deg syndenes forlatelse. Tenk deg: en hel og full forlatelse! Syndene fra barndom og ungdom like mye som syndene i dag – synder i begjær, tanker, ord og gjerninger, det gode du forsømte, og det onde du gjorde. Alt sammen vil han tilgi deg i dag, fritt og for intet, i kraft av sitt eget forsoningsblod. «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu» (Jes 43,25).

Hør, for et herlig budskap! Han vil ikke bare stryke ut alle dine mange misgjerninger, men han vil også glemme dem. Han vil se på deg som om du aldri hadde gjort en eneste synd. Sakkeus var en ugudelig mann, men nåden veide opp alle hans synder.

«Men jeg er verre enn Sakkeus», innvender du kanskje. «Jeg har forferdelige synder på samvittigheten: hemmelige utuktssynder, bedrageri, spott mot det hellige og så videre. Og jeg er ikke i stand til å bedre meg.» Men kjære venn! Her er det ikke tale om forbedring før nåden virker den. Mener du det alvorlig at du gjerne vil komme i samfunn med Herren, å, så ta bare imot det han i dag tilbyr deg!

Akt ikke Guds nåde ringe, for den er uendelig og umålelig. Derfor er spørsmålet ikke om du er en stor eller en liten synder. Han spør bare om dette ene: Vil du ha min nåde eller ikke? Ta alenen din og gå ut og mål verdensrommet om du kan. Undersøk avstanden fra jorden til himmelen, fra øst til vest. Og når du er ferdig med det, kan du begynne å måle Guds nåde.

Husker du ikke at du leste i barnelærdommen at Frelseren måtte være sann Gud for at hans død og blod kunne ha uendelig forsoningskraft? Men det som er uendelig, har ingen grense. Det kan ikke måles og ikke tømmes. Det kan ikke økes, men heller ikke minkes. Det er altså en uendelig og evig nåde Frelseren har med seg når han kommer på besøk, en uendelig og evig nåde han vil at du skal ta imot.

Og du tar imot nåden når du begynner å tro på ham. Å tro på ham er det samme som å tro evangeliet om ham. Gransk derfor evangeliet, og be om at Guds Ånd må salve øynene dine. Begynn så å øve deg i å tro det. Hold det for sant, helt og fullt. Gi Gud rett når han forsikrer deg at Kristi offer er nok til å utslette dine synder, og at hans hellige lydighet er nok til rettferdighet for Gud. Er dette sant, hva mer ønsker du da?

Tenk om du på én gang var tynget av en stor gjeld som du ikke kunne betale, og et tungt pliktarbeid som du ikke kunne utføre. Så kom noen og fortalte deg at gjelden var betalt og pliktarbeidet utført av en annen. Hva mer kunne du da ønske deg? Ville du ikke juble av glede over et slikt budskap?

Men et slikt budskap er jo nettopp evangeliet. Derfor vil Herren at du skal ta imot det med glede, slik Sakkeus tok imot Herren Jesus med glede. Han er jo

selve innholdet i evangeliet. Og når du tar imot evangeliet, drar han inn i ditt hjertes hus, og det salige måltidet begynner.

La deg ikke skremme bort av dem som murrer. For også i dag finnes det selvrettferdige mennesker som ikke tåler at Frelseren drar inn i hjertet til virkelige syndere. De vil at hjertene først skal pusses og renses ved alle slags botsøvelser og menneskelige anstrengelser, så mennesket kan bli verdig til å ta imot Herren Jesus som gjest.

Men la deg ikke føre vill av disse kloke folkene. La dem bare murre så mye de vil, og overlat til Herren Jesus selv å rense ditt hjerte og oppdra deg til gudsfrykt ved sin nåde. Og når du har tatt imot denne nåden, så legg vinn på at hele din ferd viser hva Herren har gjort mot deg. Herren gi oss alle nåde til det for sitt navns skyld! Amen.

3. søndag etter helligtrekonger: De onde ånders makt og avmakt

> «De gikk så inn i Kapernaum. Og på sabbaten gikk han straks inn i synagogen og lærte. … Så dro han omkring i hele Galilea og forkynte i synagogene deres, og han drev ut de onde åndene» (Mark 1,21–39).

Preken av Jacob Traasdahl.

Om verden full av djevler var
som ville oss oppsluke,
vi frykter ei, vi med oss har
den mann som dem kan true.
Er verdens fyrste vred
og vil oss støte ned,
han ingenting formår,
fordi han dømt alt går;
ett Guds ord kan ham binde.

Med utgangspunkt i dette evangeliet vil vi i dag stille opp som emne for vår betraktning:

De onde ånders makt og avmakt.

Peter sier at Jesus «helbredet alle dem som var underkuet av djevelen» (Apg 10,38). Underkuet av djevelen! Å, for et mørkt og grufullt kapittel i menneskelivet vi her rører ved! Å være underkuet av noen er jo det samme som å være beseiret og overvunnet, å ligge som en maktesløs slave ved føttene til en mektig tyrann. Og å være underkuet av djevelen, det er å være i Satans vold.

Å, hvor mange mennesker er ikke i Satans vold! De kan skryte av sin frie vilje, men de er likevel djevelens slaver, like sikkert som de menneskene evangeliet forteller om. De ble revet og slitt i av onde ånder som hadde dem helt i sin vold.

Å, om vi bare trodde at det her omkring oss finnes legioner av onde ånder, en «ondskapens åndehær» (Ef 6,12) som forpester luften vi puster inn! Den fører en rasende krig mot alle gode makter for å styrte menneskesjeler i evig fortapelse.

At det finnes en ond åndeverden, en hærskare av onde åndsmakter, er uten tvil. Allerede i Det gamle testamente erkjennes det med stadig større klarhet at slike makter finnes. Men det er først Guds Sønn – han som «ble åpenbart for at

han skulle gjøre ende på djevelens gjerninger» (1 Joh 3,8) – som for alvor åpner øynene våre og avslører djevelens rike for oss.

Han nøyer seg heller ikke med dunkle antydninger om at det finnes onde ånder. Nei, hele hans lære om nåde og frelse for fortapte er gjennomvevd av vitnesbyrd om denne mørke motsetningen. Og det er ikke bare læren hans som vitner om dette. Han går jo selv til angrep på disse onde åndene. Han fører en veldig kamp mot dem og driver dem, slik som i teksten vår, ut av de arme menneskene som var blitt deres sørgelige bytte.

Men Gud være evig lovet! Med vår Frelsers komme til verden kom også dommen over de onde åndene. Derfor kunne han si: «Nå holdes dom over denne verden. Nå skal denne verdens fyrste kastes ut» (Joh 12,31).

Den makten disse onde åndene utøver, har sin dypeste grunn i de store gavene Skaperen opprinnelig utrustet alle engler med. Men hos de falne åndene er disse gavene nå vendt mot Gud og hans rike i et fryktelig raseri fra avgrunnen.

David kaller de gode englene «veldige i makt» (Sal 103,20), og det samme uttrykket kunne han sannelig bruke om de onde åndene også. Er det noe som trer klart fram i verden, så er det Satans makt.

Djevelen selv, «den onde», «mørkets fyrste», var opprinnelig en opphøyet åndsfyrste, en overengel. Da han falt, dro han med seg en mengde av «himmelens stjerner» (Åp 12,4), det vil si av englene. Siden ble han «de onde ånders fyrste» (Matt 12,24), en anfører for «ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12).

Med gripende farger maler Skriften for oss de forferdelige egenskapene til dette onde åndsvesenet. Hvor listig viser han seg ikke på syndefallets dag! Hvor rovgjerrig og grusom, når det heter om ham at han «går omkring som en brølende løve og søker noen han kan oppsluke» (1 Pet 5,8)! Hvor frekk, når han kunne innfinne seg blant Guds barn og anklage dem for Gud, og ikke engang vek tilbake for å gå tre ganger til angrep på selve livets fyrste!

Hans makt og egenskaper lyser også fram av navnene hans. Han kalles Abaddon, det vil si Forderveren, og Apollyon, Ødeleggeren (Åp 9,11). Han kalles Beelsebul, den gamle slangen, dragen, løgnens far, drapsmannen fra begynnelsen, mørkets fyrste, de onde ånders fyrste, denne verdens gud, den urene ånd.

Vi ser hvilken makt et høyt begavet menneske kan ha når det har stilt seg i det ondes tjeneste. Da kan vi tenke oss hvor forferdelig stor innflytelse Satan og de onde åndene kan utøve på de ånder de har i sitt bånd.

Ser vi nå nærmere på hvordan de onde åndene utøver denne makten, finner vi for det første at det skjer i menneskets indre.

Evangeliet taler om en mann som var besatt av en uren ånd. Det ser virkelig ut til at hvert av de onder et menneske kan være heftet med, har sin egen onde ånd som står bak det.

Slik har den urene, sanselige, kjødelige lysten sin ånd, et eget sendebud fra helvete. Den blåser på de urene lidenskapenes glør for å få dem til å blusse opp til en mektig flamme. Ser vi ikke – ja, har ikke noen av oss merket det i sitt eget bryst – hvordan den onde lysten kan bli så oppildnet at den flammer i øynene, og med uimotståelig makt vil drive sitt offer til å gjøre det lasten vil?

Og er det ikke en egen ond ånd som representerer mordersinnet? Den puster og blåser på sinnets og bitterhetens onde glør, så også denne farlige flammen viser seg i sjelens vinduer, øynene. Ofte presser den flammende, sinte ord fram fra hjertets dyp – ord som kan sette en stor skog i brann og føre mangt et elendig offer til de svarteste forbrytelser.

Og den gjerrige! Tror du ikke det finnes egne gjerrighetens demoner, som også kan ta hjertet i besittelse? Hvordan er det med de menneskene som blir behersket av et hovmod, en ærgjerrighet eller en forfengelighet som ikke har noen grenser? Vi sier at et menneske har mani for det ene eller det andre. Kunne ikke det vi kaller mani, skjule en virkelig besettelse av onde ånder?

Sinne, krenket hovmod eller endog den urene lysten kan sette blodet i heftig bevegelse. Slike lidenskaper «river og sliter» i et menneske og driver det hit og dit til å si ord og gjøre ting som det siden skammer seg over. Må vi ikke da tenke på den besatte mannen i evangeliet vårt, som djevelen rev og slet i? Eller på andre ulykkelige besatte som Skriften også taler om, som «stønnet» og «frådet» og oppførte seg som rasende?

Vi har grunn til å tro at djevelens makt ble åpenbart sterkere på Kristi tid enn ellers. Han visste selv at nå skulle det stå et avgjørende slag mellom mørkets og lysets rike, og at han var truet med å bli kastet ut som verdens fyrste. Gud kunne vel også tillate ham å vise sin makt, for at den store overvinneren og seierherren skulle få åpenbare seg som den sterkeste.

Men tar de ikke grovt feil, de som mener at disse fryktelige besettelsene i det vesentlige var begrenset til Kristi tid? Evangeliet taler om en ond ånd som kastet sitt offer «snart i ilden, snart i vannet» (Matt 17,15) eller drev det ut i ødemarken. Kunne ikke vi bli vitner til noe lignende? Se på disse elendige ofrene for lasten, som en tid drives fram på utuktens eller drukkenskapens vei og ender sitt ulykkelige liv som selvmordere. Kan det ikke sies om dem som det står om Judas Iskariot, at «Satan for inn i» ham (Luk 22,3)?

Eller når Skriften taler om besatte som var døve og stumme, må vi ikke da tenke på sjeler som er blitt åndelig forherdet, sløve, likegyldige og utilgjengelige for all åndelig påvirkning?

Men vi trenger ikke holde oss til slike grove, ytre ting for å oppdage de onde ånders makt over menneskenes hjerter. Etter hvert som verden er blitt forfinet, har vel også djevelen, den store forføreren, måttet finne en finere kledning å utføre sitt verk i. Skriften sier også at han kan opptre som en «lysets engel» (2 Kor 11,14).

Hvilken skrekkelig makt tror du ikke han utøver over menneskehjertene i vår høyt lovpriste, opplyste tid? Han lapper sammen en skinnende kledning av forskningens resultater. Så hvisker han til de stakkars sjelene som lett lar seg forføre, og som gjerne vil stå på høyde med tidens dannelse og opplysning: «Som dannet mann og kvinne kan du da ikke lenger tro på disse gamle sagnene.»

«Kristendommen hadde nok en viss betydning i de rå tidene som er forbi», sier han. Men nå kan den ikke lenger føre menneskene framover. «Toget har stoppet, for lokomotivet er koblet fra. Kristendommen er forlatt av ånden.

Den som vil framskritt og utvikling, må stige på opplysningens mektige framskrittstog, som nå suser fram med ild og damp.»

Slik lyder den overmodige talen fra vår tids guder, disse seiersdrukne forførerne i denne siste, onde tid. Og få aner at den nye, så lovpriste og frigjørende erkjennelsen er et skinnende slør, og at den onde ånd under dette sløret har holdt sitt inntog i de forblindedes hjerter.

For en forførende makt det ligger i disse tusener av bøker med de nye ideene! Hvor mange er det ikke som leser seg bort fra en sann erkjennelse av hva mennesket er, og hvilket mål det er bestemt for! De leser seg inn i en åndelig labyrint. Der vandrer de, blendet og bedåret av døgnets kalde, flakkende lyktemenn, og venter på at det ytterste mørket skal bryte inn, der det skal være «gråt og tenners gnissel» (Matt 8,12).

Å, om vi hadde en anelse om hvilken makt og innflytelse den onde åndeverdenen har! Da skulle vi sannelig prise oss lykkelige om vi med levende visshet vet at vår sjel er «sluppet fri … av fuglefangerens snare» (Sal 124,7). «For vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene … mot ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12).

De onde åndene er inndelt i makter og myndigheter, og de følger sikkert en svært klok slagplan for å «ødelegge dem som bor på jorden». Det er vel ikke for ingenting at Skriften taler om «Satans dybder» (Åp 2,24). Gud hjelpe oss til å være årvåkne og edrue!

Men nettopp fordi de onde åndene har dette indre herredømmet, kan de noen ganger også ta en særskilt ytre makt over menneskets legeme.

Dette er den egentlige besettelsen. Da styrer Satan ikke bare viljen, slik han gjør hos onde mennesker i alminnelighet, men han behersker direkte både det indre og det ytre mennesket. Mennesket blir et viljeløst redskap som tumles omkring i elendighet.

«Men forekommer noe slikt i vår tid?» spør du. Ja, helt sikkert. «Tiden har bare pyntet på saken ved å gi den et annet navn: den kaller det galskap eller sinnssyke. Det er mulig at ikke alle former for sinnssyke kan regnes som besettelse. Men mange arter av den kan man – med støtte i den eldste kirkes oppfatning – regne som framkalt av demoniske ånders innflytelse. Den eldste kirken hadde jo et eget embete til hjelp for disse elendige, de såkalte eksorsistene, det vil si besvergerne.

Gå bare gjennom et sinnssykehus, og tenk nøye over det du får se der. Hør livshistorien til disse menneskene, og du skal snart sanne mine ord. Som regel er det grove synder som over lengre tid har banet veien til det vi kaller galskap eller sinnssyke: drukkenskap, utukt eller den hemmelige lasten selvbesmittelse, som også brer seg blant barn. Eller det er et hovmod over byrd, rikdom eller åndelige gaver som grenser til vanvidd, eller et liv i fullstendig fornektelse av alt hellig.

Den onde har i stadig større grad tatt menneskets vilje i besittelse. Til slutt blir grensen til det ytre overskredet, og legemet kommer direkte i hans vold. Vi kan nok håpe at det finnes mildere former for sinnssyke som har sin grunn i

rent legemlige sykdommer. Men oftest åpenbarer Satan helt sikkert sin makt i de sinnssykes jammerlige tilstand» (Rudin).

Men vi vil ikke dvele lenger ved de onde ånders makt. Til slutt vil vi feste oppmerksomheten ved den gledelige sannheten at «Guds Sønn ble åpenbart for at han skulle gjøre ende på djevelens gjerninger» (1 Joh 3,8), og slik gjøre de onde åndene maktesløse overfor dem som overgir seg til hans omsorg.

Overfor Guds allmakt blir de onde åndene maktesløse. Det kan vi se av alle eksemplene evangeliene har på at onde ånder ble drevet ut. Da Guds Sønn steg ned på jorden, ble de onde ånders makt i verden møtt av allmakten. Og når det er tale om den legemlige besettelsen, kan Guds Sønn drive djevelen ut med bare et allmaktsord. Slik er de onde åndenes ulykkelige tilstand: de har makt bare for en tid, siden blir de forvist til avmaktens og dødens verden, avgrunnen.

«Men selv om allmakten knuser det ondes makt over legemet, er ikke det onde selv tilintetgjort med det. Hva er så selve det onde? Det er den onde viljen. Den er til stede med en viss makt hos de onde åndene og menneskene, men helt uten makt finnes den hos – de fortapte.

Kan så dette onde, den onde viljen, ikke overvinnes, så den blir god? På det kan vi ikke svare et ubetinget ja. Det finnes et stadium der den onde viljen ikke kan forandres: forherdelsens stadium. Viljen er – underlig å si – allmektig innenfor sitt område, allmektig over seg selv.

Der den onde viljen, i klar og bevisst motsetning til sannheten, bestemmer seg for å være det den er, der setter den sin allmakt opp mot allmakten. Slik forblir viljen sin egen allmektige herre. Men alt annet blir snart revet fra den, og maktesløs i alt synker den ned i – fortapelsen.

På forherdelsens stadium står allerede de onde åndene. Men ikke hver ond vilje er kommet dit. Den onde menneskeviljen er nok vendt bort fra Gud, men ikke med én gang i en trass som det ikke finnes hjelp mot. Viljen kan forandres, men ikke bare ved makt. Nei, ikke engang allmakten kan bryte den onde viljen. Hvordan skal det da skje? Her var det bare allvitenheten og allmakten som kunne finne råd. Det skjer ved den evige, selvoppofrende kjærligheten» (Rudin).

Den onde viljen kan nok rystes ved allmaktens trusler og dommer, men aldri bøyes. Fantes det ingen annen makt på jorden enn lover, trusler og bud, trengte ikke de onde åndene å frykte for sitt velde eller føle seg maktesløse. For det har ennå aldri hendt at en sjel er blitt løst ved slike midler.

Men kjærligheten er den stormakten som alle onde ånder må skjelve for. For ved den blir de drevet ut av sitt palass, og hjertet blir innviet til et Guds tempel.

I evangeliet stråler Kristi kjærlighet fram. Derfor er det ingenting de onde åndene frykter mer enn evangeliet og den kraften til frelse og frigjøring som ligger i dette glade budskapet. Legg merke til en bekymret, ulykkelig sjel som sitter og vrir seg under følelsen av sin fordervelse. «Å, jeg har alt mulig ondt i mitt hjerte», klager den. «Jeg er sannelig behersket av den ondes makt. Jeg er maktesløs mot alt det onde som rører seg i mitt hjerte. Og det verste av alt er at selve viljen er ond, og jeg makter ikke å bøye den.»

Tal til en slik sjel om kravet fra Guds hellighet og rettferdighet. Ja, rystet av lovens dommer bøyer den seg i støvet og sier at de er rettferdige – men Satan

er ennå ikke redd for å miste sitt bytte. Tal til en slik sjel om at den må bli en ny skapning og komme inn på rettferdighetens veier. Maktesløs sukker den: «Å ja!» Men den kjenner liksom en jernring omkring hjertet – og Satan føler seg ennå ikke maktesløs.

Men la Kristi kjærlighets sol få lyse inn i en slik sjel! La Ånden få åpne det indre øyet for den sannhet at Gud har elsket den syndige verden så høyt at han har gitt sin egen Sønn i døden for å frelse den. La evangeliets varmende og livgivende solstråler – vitnesbyrdene om fri nåde, fri frelse for fortapte – få spille inn i hjertets dyp.

Da skal det begynne å røre seg liv der inne, og Satan skal begynne å skjelve og kjenne sin avmakt. La så Ånden få fortsette sin gjerning, så skal den onde åndsfyrsten snart med ergrelse se et bytte revet ut av hendene sine.

Det ord om Jesu død og blod,
det har så sterk en tone
at det oppvekker den igjen
som døde før i synden hen,
når man det rett annammer.

Se, slik må djevelen kjenne sin avmakt overfor det livsalige evangeliet, der «kjærlighet fra Gud strømmer like ut som en kilde klar og ren».

Hver sjel som noen gang er revet ut av den sterkes armer, er ved dette glade budskapet revet ut som en brann av ilden. Derfor kan det lyde nå, slik som før om ypperstepresten Josva: «Herren refse deg, Satan! Herren refse deg, han som har utvalgt Jerusalem! Er ikke denne mannen her en rykende brann, revet ut av ilden?» (Sak 3,2).

Men selv om Satan for øyeblikket har mistet sin makt over en slik sjel, har han langt fra gitt den opp. Nei, han tenker: «Jeg har tiden for meg. Jeg er herre over ondskapens åndehær i himmelrommet. Jeg skal nok fange deg ennå. Jeg vet av erfaring hvordan en sjel kan bli bedratt igjen, og jeg har mektige forbundsfeller innenfor festningen.»

Nei, Satan gir sannelig ikke sjelen så lett opp. Det som hendte i Jobs dager, hender også nå. I Job 1,6–7 står det: «Så hendte det en dag at Guds sønner kom og stilte seg fram for Herren. Og blant dem kom også Satan. Og Herren sa til Satan: Hvor kommer du fra? Satan svarte Herren: Jeg har fartet og flakket omkring på jorden.»

Satan farer sannelig omkring på jorden den dag i dag for å forføre frelste sjeler. Frelseren sier at når den urene ånden er drevet ut av sin bolig, «flakker den om i tørre trakter og leter etter et hvilested». Og når den ikke finner noe, tenker den: «Jeg vil vende tilbake til huset mitt som jeg gikk ut av.» Og når den kommer tilbake og finner sin forrige bolig åpen, tar den den i besittelse igjen og fyller den med «sju andre ånder, verre enn den selv» (Matt 12,43–45).

Å, det er derfor ikke underlig om du, kjære Guds barn, skjelver for Satans list og makt. Men hør nå til slutt et deilig ord til oppmuntring: Vi blir «ved Guds makt … holdt oppe ved tro, til den frelse som er ferdig til å bli åpenbart i den siste tid» (1 Pet 1,5). «Han slumrer ikke og sover ikke, Israels vokter» (Sal 121,4).

Han skal bevare deg som sin øyesten. «Ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10,28). Merk deg: *rive*.

Satan skal ikke med sin grusomme makt kunne ta deg med vold, for da setter Gud sin allmakt opp mot Satans makt. Men Satan kan nok blende en sjel slik at den frivillig overgir seg til ham og river seg løs fra den mektige armen som vil bevare den. Derfor er det nødvendig å legge merke til ordene: «ved Guds makt … holdt oppe ved tro». Det er på troens vei vi har alle Guds løfter om beskyttelse og bevaring på vår side.

La oss da sukke til Gud slik som disiplene: «Herre, øk vår tro!» (Luk 17,5). Herre, la oss aldri komme ut av ditt frelserfang og begynne å prøve oss på egne ben – det fører til fall og fordervelse. La vår sjel finne hvile i din trofaste varetekt! Amen.

4. søndag etter helligtrekonger: En stormfull reise mot evigheten – tro-en holder oppe, vantroen senker

> «Og straks nødde han disiplene til å gå i båten og dra i forveien for ham over til den andre siden, mens han sendte folket fra seg. … Men de som var i båten, kom og falt ned for ham og sa: Sannelig, du er Guds Sønn!» (Matt 14,22–33).

Preken av Jacob Traasdahl.

På et øde sted hadde Jesus mettet «omkring fem tusen menn, foruten kvinner og barn» med fem brød og to fisker. Under hans velsignende hender var det blitt nok til å mette alle disse sultne.

Det var deilige dager for disiplene da de fikk være vitner til slike under. Hvor deres store Mester må ha strålt for dem i overnaturlig glans! Også vi, brødre og søstre, har slike dager sammen med vår Mester – dager da vårt lille åndelige matforråd plutselig blir forvandlet til uuttømmelige forrådshus. Da åpner Guds Ånd øynene våre for nådens underfulle rikdommer. Og vi blir forbauset over at vi noen gang kunne føle at vi sto på knapp kost – ja, til og med hadde våre fastetider, da vi ikke syntes å finne noen åndelig næring i det hele tatt, men overalt var omgitt av den mest håpløse, øde ørken.

Ja, da «fryder» vi oss, for da har vi i vår guddommelige Mester en bølgebryter som demper alle hedenske bekymringers bølger, og vi føler oss så usigelig trygge i hans selskap.

Men så kommer tider da han, som det står i evangeliet vårt, «nødde disiplene til å gå i båten», og selv blir stående igjen på stranden. Det er tider da vi ser veldige bølgetopper hope seg opp omkring oss i stedet for nådens under – bølger som løfter seg truende i været for å sluke oss. Å, det er nødens tider, tider i storm og uvær, og – slik det synes oss – uten en fører som er i stand til å få vårt arme livsskip i trygg havn.

Vi må gå ned fra det faste landet, som lå der så solid og trygt under føttene våre, og ut i båten, som beveger seg i et forrædersk element. Der er ingenting fast.

Er sjøen stille og rolig, kan det nok gå an. Men blir den opprørt av storm og uvær, ja, da blir den lille båten kastet forferdelig omkring av bølgene. Den er

virkelig et bilde på en hjelpeløs, forlatt og trøstesløs tilstand. Stormen, bølgene, det forræderske dypet – alt truer med undergang.

En slik stilling skildrer David når han sier: «De så Herrens gjerninger og hans underverker på dypet. Han bød og lot det komme en stormvind som reiste store bølger. De for opp mot himmelen, de for ned i avgrunnene, deres sjel ble motløs i ulykken. De tumlet og ravet som en drukken mann, med all deres visdom var det forbi» (Sal 107,24–27).

Ja, slik kan Guds barns stilling være i det åndelige. De har bare et minne med seg om undergjøreren, og minnet kan ikke true stormen. Den kjære skikkelsen som kunne hjelpe i all nød, er forsvunnet langt borte på stranden.

Slik kan det se ut for oss, og slik så det ut for disiplene. Men Gud være lovet, han følger likevel oss som dem med sin kjærlige omsorg. Også storm og bølger bruker han for å lære sine barn å henge fast ved ham under alt. La oss da i lyset av dette evangeliet se på:

1. Vårt liv som en stormfull reise mot evigheten.

2. Hvordan vi holdes oppe ved troen, men synker ved vantroen.

Når vi en fin sommerdag ror over den speilblanke fjorden, og båten glir så rolig og stille over dypet, har vi vanskelig for å tenke oss inn i den fryktelige stillingen en så liten båt kan komme i under de veldige stormene.

Slik er det også med kristenlivet. Det kan ligne en rolig, speilblank sjø der skipet vårt glir så lykkelig og trygt fram, badet i himmelens sol. Hvor vanskelig har vi ikke da for å sette oss inn i hvilken nød og elendighet uvær og storm fører med seg!

I dagens evangelium har vi et levende bilde av de stormfulle tidene i vårt liv. Men vi har også et bilde – ja, mer enn et bilde – av hvordan vi kan forholde oss forskjellig under stormen. Vi ser hvordan vi holdes oppe ved troen, men synker på grunn av vantroen.

Evangelisten forteller oss at Frelseren nødde disiplene til å gå i båten og dra over til den andre siden av sjøen, mens han selv gikk opp i fjellet for å tilbringe natten i bønn.

Brødre og søstre, vi skal også over til den andre siden av dette verdenshavet. Og vår dyre Frelser, som har vår frelse og bevaring i sin trofaste hånd, er gått opp på et fjell, høyt over alle Galileas fjell, for å tre fram for Gud for oss som vår yppersteprest. Riktignok er han på en usynlig måte til stede i båten, for før han gikk bort, sa han jo: «Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende» (Matt 28,20).

Men det er egentlig fra sitt høye sete ved Faderens høyre hånd han folder ut sin makt til beste for sine arme barn, som ennå ferdes der nede på havet. Derfra holder han også trofast utkikk over ferden deres.

Å, hvor salig å vite at vårt liv ligger i hans hånd! Han har vilje og evne som ingen annen til å hjelpe fattige syndere under alle de stormene og all den nøden som kan møte dem under overfarten til evighetens land.

Så forteller evangelisten oss at da disiplene var kommet midt ut på sjøen, stampet båten hardt mot bølgene, «for vinden var imot».

Stakkars disipler! Natten brøt inn over dem, og de hadde sterk vind og høy sjø mot den lille båten sin. Vinden var imot. Er det ikke også slik med oss mange ganger? Vinden synes å være mot oss på alle måter.

En tid seilte vi glade av sted for god bør; vi hadde vinden med oss. I hjertene våre var det glede og fryd. Vi merket så tydelig hvilken innflytelse nådens solskinn hadde på sjelen vår. Vi kjente at vi elsket den dyrebare Frelseren og var villige til å bringe hvilket som helst offer for ham. Vi kunne også glede oss over helse og sunnhet, venner og bekjente.

Heller ikke slo noen forfølgelsesbølger mot livsskipet vårt. Kristendommen syntes bare å ha brakt oss glede og fred, lykke og velsignelse, ære og framgang. Vi hadde medvind. Å, hvor glade vi drev båten vår fram over den solbelyste flaten!

Men så begynte himmelen å mørkne over oss. Det begynte å blåse kraftig motvind. Stormen satte havet i opprør, og vi fikk en alvorlig kamp med bølgene. Der inne i hjertets skjulte dyp fikk vi også motvind. Det var som om alt kom fra feil kant og ville drive livsskipet vårt inn mot den farlige kysten.

Følelsenes bølger slo hardt mot oss og syntes nesten å ville knuse det lille livsskipet vårt. Det var syndefølelse – mektige, sterke syndebølger. Det var følelsen av utroskap. Det var veldige bølger av selvbebreidelse, og det var som om dyp kalte på dyp for å sluke oss. Vinden var mot oss.

Det var også som om Herren var mot oss. «Som en løve i sitt skjulested, slik var han mot meg» (Klag 3,10). Og som det heter: «En ulykke kommer sjelden alene.» Slik var det også med oss. Det var som om vinden hadde snudd på alle måter. Hvor vi enn vendte øynene, så vi bare truende stormbølger. Og hva hjalp årene våre? Hva hjalp anstrengelsene og forsøkene våre? Alt vårt strev hjalp bare til å overbevise oss om vår avmakt. De veldige bølgene kastet oss hit og dit som en ussel spon.

Jo, det kan bli stormfullt nok på livets reise mot evigheten. En kristen skal mer og mer få erfare at han har motvind på livets stormfulle hav. Men det er en motvind som vi til slutt skal takke Gud for, når vi får se hvordan han gjennom den har trettet ut våre egne krefter for at hans «kraft fullendes i skrøpelighet» (2 Kor 12,9).

Da disiplene var i den største nød, fikk de se en skikkelse borte på bølgene, og de ble enda mer forferdet. De trodde de så et spøkelse. Og likevel – hvor underlig! – var det redningsmannen selv som kom til dem. Det var deres kjære Jesus, som hadde hatt øynene på dem oppe fra fjellet, og som nå kom til dem og sa: «Vær ved godt mot, det er meg. Frykt ikke!»

Mine venner! Skulle ikke også vi kunne gjøre den samme feilen som disiplene og se et redselsfullt spøkelse i den hjelpen Herren sender oss i nøden? Jo, så lenge øynene våre er tåkete, hender det nok ofte at Herren selv ser ut som et spøkelse for oss.

La oss tenke etter: Vi har våre meninger om hvordan hjelpen bør komme, og Herren har sine. Og når han så kommer, kommer han på en måte som skremmer oss.

Da Paulus hadde vært rykket opp til den tredje himmel, ba han nok inderlig til Gud om å bli bevart fra hovmodets djevel. Men hvordan hadde han det da Herren svarte med å sende ham en Satans engel som fikk lov til å slå ham på munnen? Var ikke de smertelige erfaringene av denne frelseskuren et fryktelig spøkelse for ham – en torn i kjødet som han helst ville bli kvitt?

Se her et annet eksempel: Du kjenner at de jordiske tingene Herren har gitt deg, har en farlig innflytelse på hjertet ditt. Du blir fristet til å gjøre en avgud av det kjære barnet Herren har gitt deg, eller av de jordiske midlene som strømmer rikelig inn til deg.

Som svar på dine bønner om bevaring og hjelp sender han dødens mørke skikkelse inn i huset ditt. Eller han lar en ågerkar eller en annen usling frarøve deg formuen din med list og falskhet. Ser ikke Herren ut som et spøkelse når han kommer for å hjelpe oss på en slik måte?

La oss ta enda et eksempel fra det indre livet. Du fikk jo fred og glede i sjelen da du som en helt ugudelig fikk tro at du hadde full forlatelse og frelse i Lammets blod. Og du var glad og lykkelig så lenge du ikke ville vite av noe annet til salighet enn Jesus Kristus og ham korsfestet.

Men den lille, hemmelighetsfulle tingen vi kaller hjertet – å, hvor svikefullt det er! Du merket jo at da du fikk Jesus til din hjertevenn, fikk du også en hel del deilige ting i medgift med ham. Du fikk barnekårets Ånd, som roper: «Abba, Far!» (Rom 8,15). Du fikk Åndens vitnesbyrd sammen med din ånd om at du var et Guds barn (Rom 8,16), og du fikk fred og glede i Den Hellige Ånd. Du fikk også ny kraft til å føre et nytt liv, og du fikk nådegaver som du skulle virke med i Herrens tjeneste.

Alt dette var en medgift som du fikk med Jesus da du ble trolovet med ham og fikk ham til din eneste frelsesgrunn. Men så begynte du smått og umerkelig å grunne ditt frelseshåp på medgiften i stedet for på Jesus alene. Ikke slik at du fikk falske teorier om disse tingene – men ditt hjerte, ser du, det er svikefullt. Det kan lett hende at du går én vei med teoriene og en annen med hjertet.

Men samtidig ba du nå om at Herren måtte bevare deg fra alle farer. Og så kom han og la sin hånd på medgiften. Freden og gleden ble forstyrret, og Åndens vitnesbyrd likeså. Den frivillige lydighetens ånd ble liksom lammet. Si meg: Kom ikke Herren som et spøkelse? Så ble det et nytt oppgjør fra hjerteroten av, og så ble det «Jesus alene» igjen.

Ja, hvor opplyste og dyktige vi enn er, kommer det Herren sender oss til frelse, ofte over oss som spøkelser.

Men la oss nå se hvordan det gikk med disiplene.

Da Peter merket at det var Herren, sa han: «Herre, er det deg, da byd meg å komme til deg på vannet!»

Hva skulle nå det være godt for? Jo, Peter ville ha et håndgripelig tegn på at det var Mesteren selv som meldte seg. Men hvis det nå hadde vært et spøkelse som hadde bedt ham komme ut på sjøen, hvordan hadde det da gått ham? Stakkars Peter, med ham går det fra den ene ytterligheten til den andre! Men det lå noe inderlig oppriktig under.

Derfor sier Frelseren til ham: «Kom!» Og så trer Peter frimodig ut av båten og går med løftet ansikt mot sin Jesus. Se, dette gjorde han på Jesu ord, og det var denne troen som holdt ham oppe.

Men da han hører hvordan stormen hyler og bølgene bruser, vender han øynene ut over det opprørte havet. Med ett begynner han å synke, og nå roper han i sin nød: «Herre, frels meg!»

Se, slik har det gått mange ganger under de alvorlige stormene som nå i snart nitten hundre år har gått over Herrens menighet.

Når Herren kommer til oss i nøden, er det ikke sikkert at han straks truer stormen. Men hva gjør det, når han hjelper oss til å gå på bølgene? Å, hvor utallige er ikke de vitnesbyrdene kirkens historie har å fortelle oss om Guds barns seiersgang over bølgene!

Se på de første blodvitnene. Da var havet forferdelig opprørt. Men se hvordan svake kvinner og menn, ja, til og med barn, kunne gå seiersvisse over det rasende havets fryktelige bølger, rett inn i fredens havn. Se på en Luther, en Paul Gerhardt – ja, la oss også nevne gudsmannen Hans Nielsen Hauge. Se hvordan disse troens vitner gikk på bølgene med blikket vendt mot Jesus. Men ser vi på det brusende havet omkring oss og begynner å beregne hvor sterk stormen og bølgene er, og lar oss imponere av hvor fæle de er, da synker vi snart.

Å, brødre og søstre, vi lever i en tid da det kanskje mer enn noen gang gjelder å se på Jesus og fordype oss i hans makt og herlighet. Sannelig, det bruser fælt ute på verdenshavet i vår tid, og det er sterkere motvind enn noen gang før. Aldri har vel heller Satan maktet å puste sin giftige avgrunnsvind mot kirkeskipet slik som i vår tid.

Måtte vi få denne sangen riktig inn i hjertene våre: «Vår Gud han er så fast en borg»! Da skal vi le av storm og bølger, og «ved Guds makt» bli «holdt oppe ved tro, til den frelse som er ferdig til å bli åpenbart i den siste tid» (1 Pet 1,5).

Men å, hvor godt passer ikke også på oss de ordene Frelseren sa til Peter da han tok ham i hånden og dro ham opp av dypet: «Du lite troende! Hvorfor tvilte du?»

Vi er sannelig mye talende og lite troende. Vi har store ord, store begreper og en stor bekjennelse, men hvor ofte gnager ikke tvilens orm inne ved selve hjerteroten!

Vår tid vender seg rastløst utover og vil bare forstå, erkjenne og vurdere det øynene ser og ørene hører. Den er sannelig ikke skikket for disse hemmelighetsfulle tingene vi kaller tro og tillit til Gud. Det er som om man ville dyrke fram en deilig plante ute i det kalde vinterlandet. Og har denne planten begynt å spire i hjertedypet ved den underfulle varmen fra Guds kjærlighet, da vil tidens kalde og giftige vinder trenge inn gjennom hver åpning for å ta livet av den.

La oss ikke være blinde for de farene som er særegne for vår tid. Men la oss heller ikke se på farene slik Peter så på bølgene. La oss se på ham som med majestetisk ro rir fram over det opprørte havet og har all makt i himmelen og på jorden. La ham få stige om bord i livsskipet vårt, og vi skal ennå få erfare at han er mektig til å stille stormen.

Og når vi erfarer hans underfulle makt, så la oss gjøre som disiplene: falle ned for ham og bekjenne: «Sannelig, du er Guds Sønn!» Og la oss aldri slippe dette dyrebare bildet av vår fører ut av hjertet, men holde fast ved det under alle tidens stormer, ja, i livet og i døden. Så skal vi snart se ham, forklaret, ansikt til ansikt, falle ned for hans trone og bekjenne: «Verdig er du … fordi du ble slaktet og med ditt blod kjøpte oss til Gud» (Åp 5,9). Amen.

5. søndag etter helligtrekonger: Guds rikes såkorn og vekst i denne verden

> «Og han sa: Med Guds rike er det som når en mann kaster såkornet i jorden. Han sover og står opp, natt og dag, og kornet spirer og vokser seg høyt – hvordan det går til, vet han ikke. Av seg selv bærer jorden grøde: først strå, så aks, så fullmodent korn i akset. Men når grøden er moden, sender han straks sigden ut, for høsten er kommet» (Mark 4,26–29).

Preken av Jacob Traasdahl.

O Gud, la Ordets edle frø
bli utsådd i mitt hjerte!
Og la det aldri bort så dø
til evig kval og smerte.
O, gi det vekst, du gartner god,
la ingen orm få skade
din lille plantes hjerterot,
la i ditt lys den bade!

Med utgangspunkt i dette evangeliet vil vi dvele en liten stund ved:

Guds rikes såkorn og vekst i denne verden.

Vi vet av Guds ord at Guds rike er av åndelig art, og at det begynner å spire fram dypt inne i synderens hjerte. «Guds rike er inne i dere» (Luk 17,21). «Guds rike består jo ikke i mat og drikke, men i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17).

Men både lignelsen om såmannen og andre Guds ord viser oss klart at dette riket må vokse opp av en særskilt sæd. De vitner om at en synder blir gjenfødt, «ikke av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds ord» (1 Pet 1,23).

Dette ser mang en stakkars bekymret sjel helt bort fra, enda den ikke ønsker noe heller enn at Guds rike må begynne å gro i hjertet. De oppfører seg som om de trodde at det et eller annet sted i hjertedypet skulle ligge et frø eller en skjult spire som Guds rike kan vokse fram av – bare man tar alvorlig fatt på seg selv for å frigjøre de bundne livskreftene i seg.

Men disse stakkars sjelene får ikke annet enn skam til takk for alt sitt arbeid og strev. De får nok erfare at det finnes spiredyktige frø i hjertets dyp, men

ikke frø som noe godt kan vokse fram av. Der er livskraftige ugressfrø, frø som kjødets gjerninger spirer fram av. Det er sannelig mektige frø, som skyter sine spirer selv om man står der med gråt og angst og ser på dem.

Hvor tåpelig ville ikke den bonden være som mente at han kunne skaffe seg en god høst bare ved å pløye og harve åkeren sin! Noe vokser nok fram i plogfårene, men det er sannelig ikke noe som kan gi håp om en god høst. Og når man graver i hjerteåkeren, er det bare de naturlige, onde syndespirene som begynner å røre på seg og vokse fram. Det er som om alle dårlige krefter blir sluppet løs ved denne gravingen i hjertejorden. «Da budet kom, våknet synden til live» (Rom 7,9).

Nei, bonden må så ut god sæd hvis han skal få en god høst. Riktignok er det nødvendig både å pløye og harve for å løse opp og smuldre den harde jorden. Men kommer det ikke god sæd i åkeren, får han bare se seg sørgelig skuffet for alt sitt strev.

Slik også i det åndelige. Det er sannelig helt nødvendig – ja, en ubetinget forutsetning for at den gode sæden skal kunne slå rot og spire – at den harde hjertebunnen blir pløyd opp, og at det åndelig døde og følelsesløse hjertet kommer i bekymring og uro. Men skjer det ikke noe mer, blir ikke evangeliets sæd sådd ut, da høster man tross all sin bekymring og nød bare torner og tistler. Man får bare den sørgelige erfaringen av hvilke fryktelige frø fra avgrunnen som ble sådd ut på syndefallets dag.

Nok er det mange som bare overfladisk bearbeider sinnet sitt med en ytre gudfryktighet, og som ikke bryr seg stort om å komme til klarhet over om det virkelig spirer et sant Guds rike i hjertene deres. Men du som ikke hører til disse overfladiske sjelene, disse døde formalistene i kristendommen – du som vet at «Guds rike består ikke i ord, men i kraft» (1 Kor 4,20) – du burde da stå stille et øyeblikk og la deg si at alt ditt strev og arbeid er til ingen nytte hvis ikke den gode sæden blir sådd ut i din hjerteåker.

«Med Guds rike er det som når en mann kaster såkornet i jorden», heter det i evangeliet vårt. Ja, slik er det, og slett ikke annerledes. Det er bare på én måte Guds rike spirer fram, slett ikke på forskjellige måter.

«Ja, men jeg hører jo Guds ord», sier du, «og det blir likevel ikke et gran bedre med meg. Jeg kan høre det deiligste evangelium, og mitt hjerte er likevel like følelsesløst og dødt.»

Ja, kan du undre deg over det? Du tror jo slett ikke det glade budskapet du hører. Du tror jo langt mer på de forskjellige slags røster som kommer fra ditt eget hjerte, enn på den røsten som lyder til deg fra Jesu hjerte. Bonden får jo ikke en god høst ved å se på såkornet i de store kornbingene sine. Han må ha det ut på åkeren og få det myldret ned i den svarte, kalde jorden. Så vil det nok spire med hjelp av himmelens sol og regn.

Evangeliet om frelsen som Gud «har beredt for alle folks åsyn» (Luk 2,31), om nåden «som han ga oss i Kristus Jesus fra evighet av» (2 Tim 1,9), må bli myldret ned i ditt arme, syke og sønderknuste hjerte. Medisinen må komme inn i såret hvis det skal bli legedom. Det vil med andre ord si: «Tro på Herren Jesus, så skal du bli frelst» (Apg 16,31).

«Ja, jeg synes jo at jeg strever med å ville tro også», sier du. Hva er det – å «streve etter å kunne tro»? Grip nå skurken og korsfest ham! Du strever etter å kunne tro, men se: Det du mener du skal tro, er jo ikke noe å stole på. Det er Guds verk i deg du famler etter og vil ha tak i, og når du griper etter det, er det som å gripe etter skyggen. Eller du vil føle at du tror, og så vil du tro på denne følelsen.

Nei, det er ikke noe slikt Guds ord oppfordrer oss til å tro. Du oppfordres til å se bort både fra Åndens verk i deg og fra alle dine skiftende følelser, og se rett hen til Jesus slik han henger på forbannelsens tre, blodig og slått for dine synders skyld. Du oppfordres til å høre Åndens røst – denne salige forklaringen av Golgatas store under: «Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53,5).

Når dette herlige såkornet blir sådd ned i hjertet ditt og tatt imot i enfoldig, barnlig tro som et deilig budskap fra din Frelser, da har du med det samme Sønnen. Og «den som har Sønnen, har livet» (1 Joh 5,12). Da er Guds rikes frø sådd ut i hjertet ditt.

Men så lærer evangeliet vårt oss også om dette rikets underfulle vekst. Det heter: «Med Guds rike er det som når en mann kaster god sæd i jorden og sover og står opp natt og dag, og sæden spirer og vokser, uten at han selv vet hvordan. For av seg selv bærer jorden grøde» (Mark 4,26–28).

Det første synes klart og innlysende: at det må sås god sæd før noe godt kan spire. Men ordene som følger, er svært dunkle og uforståelige for mange. Ja, hadde det ikke vært Jesus som sa dem, ville vi nok fått høre at de var det verste uttrykk for vranglære. Tenk bare over ordene: Når sæden først er sådd ut i jorden, vokser den av seg selv – både når bonden sover og når han er oppe, natt som dag, uten at han gjør det minste til det.

Det kan ikke nektes at det er slik med den jordiske sæden; det ser vi for våre øyne. Men at det skal være slik med den himmelske, synes vi er underlig. Der mener vi at vi må holde på og hjelpe til fra først til sist. Vi fingrer med sæden og gir den ikke ro. Vi fingrer med de svake spirene og får dem til å forkrøple, tross alt det gode vi mener å utrette ved å legge hendene på ting som Herren selv vil sørge for.

Når vi tror evangeliets ord, vil det gjerne få ligge i fred i hjertene våre, så det kan slå rot. Og vår kjære Gud vil gjerne slippe den omsorgen som kommer av vantro, og som bare skygger for nådens sol, så den ikke får skinne fritt og varmt inn i hjerteåkeren.

Det er underlig hvordan vi kan være så omsorgsfulle der Herren vil bære omsorgen alene, og så sløve og uaktsomme der han formaner oss til å være omsorgsfulle og omhyggelige. Han har aldri sagt til deg og meg: Pass på at det evangeliet du har tatt imot i hjertet ditt, også er et såkorn med kraft til å spire. Nei, er det først det rette evangeliet vi har tatt imot, slår det aldri feil at det spirer og bærer frukt til evig liv.

En annen sak er det med et evangelium laget av mennesker, og slike finnes det nok av. Men det er ikke dem vi taler om. Herren har heller ikke sagt at vi skal

hjelpe på veksten. For den følger en hemmelighetsfull lov i Åndens rike. Paulus planter, Apollos vanner, men Gud alene gir vekst (1 Kor 3,6).

Men så gjelder det at dette såkornet fra Guds rike får ligge i ro hos deg, så det kan gro og spire. Her passer Herrens ord: «I stillhet og i tillit skal deres styrke være» (Jes 30,15). Sjelen samler evige livskrefter ved å hvile i Herrens fred. Og ved tilliten til Guds herlige nådeløfter, som alle sammen er ja og amen i Kristus Jesus (2 Kor 1,20), åpner sjelen seg for solskinnet fra Guds kjærlighet. Det får stråle inn og varme opp hjerteåkeren, så den bærer mye frukt.

Å, om vi kunne hvile i salig trygghet når det gjelder vårt barnekår hos Gud! Da skulle helliggjørelsens arbeid gå fram med en helt annen kraft enn når vi går der, behersket av tvil og åndelig avmakt.

Derimot har Herren sagt at vi skal høre og flittig bruke hans ord. Han har aldri lovet at han vil høre for oss. Men han har sagt: «Hør på meg! Så skal dere ete det gode, og deres sjel skal glede seg over de fete retter» (Jes 55,2).

Hvordan er det med oss på dette punktet? Er vi ikke forsømmelige og etterlatende her – om ikke nettopp når det gjelder å høre ordet med ørene, så i alle fall når det gjelder å ta imot det og bevare det? Fra det velsignede Guds ord kommer det lys og varme over sæden, og det kommer himmelens regn, som er så nødvendig for at vårt åndelige liv skal trives og vokse.

Og hvordan forholder vi oss til formaningens ord? Går vi ikke sløvt forbi mange av dem? Han sier for eksempel: «Dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø. Men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve» (Rom 8,13). Herren peker på de mange farlige småkrypene – ja, store og stygge kryp også – og sier at vi skal ta livet av dem. Vi skal drepe den onde lysten, gjerrigheten, blodtørsten, både den fine og den grove forfengeligheten, egenæren, hovmodet og kjærligheten til verden. Hvordan forholder vi oss da?

Akk, brødre og søstre, la oss innrømme det og kle oss i sekk og aske! Ofte ser det ut blant de kristne som om Herren hadde sagt: Fôr disse stygge tingene, gi dem frie tøyler, spar dem for kniven! Og når Herren formaner oss til å vise rett liv i vår tro (2 Pet 1,5) og la de himmelske vekstene vokse fram hos oss i rik fylde, hvordan stiller vi oss da til disse formaningene? Hvordan arbeider vi for at Guds rike skal komme? Hvilket solskinn av sannhet og kjærlighet sprer vi rundt oss på veien vår?

Er du en levende kristen, min venn, da er det marker nok å arbeide på her, om du bare overlater til Herren det som er hans. Det er ikke med tanke på våre plikter i kallet og som kristne at Herren sier at Guds rike vokser like godt enten vi sover eller våker, enten vi gjør noe eller ingenting. Har du tatt imot livet som er «skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3), så har du også fått nye livskrefter og nye evner. Du kan både arbeide med din egen sjels frelse og utrette noe for Herren i hans vingård.

Brødre, la oss arbeide mens det er dag. Natten kommer da ingen kan arbeide (Joh 9,4).

Så sier Herren videre i evangeliet vårt at den gode sæden bærer frukt. Det er som med de jordiske frøene: Først vokser det strå, så aks, så fullmodent korn i akset. Slik er det også i Guds rike.

Det finnes trinn og framgang i Guds rikes vekst. Skriften taler om små barn, unge menn og fedre i Kristus. De er alle like i at de har den samme Frelseren og det samme livet i Kristus Jesus. Men dette livet har ikke trengt gjennom og modnet alle like mye. Skriften taler om å nå fram «til manns modenhet, til aldersmålet for Kristi fylde» (Ef 4,13). Dette er et mål som er satt for oss alle, og som alle Guds barn må strebe etter å nå.

Vi er bestemt «til å gå ut og bære frukt», sier Skriften (Joh 15,16). Og Frelseren sier: «Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt» (Joh 15,5).

Hvor sørgelig er det ikke at mange kristne aldri synes å komme over barnealderen og aldri synes å bære modne åndelige livsfrukter! Kan det ikke være en hemmelighetsfull klinte som kveler den gode sæden?

For noen år siden så det ut til at bøndene skulle få et herlig fruktår. En reisende som kom gjennom de traktene der frukten vokste, undret seg over hvor rikt lastet og pyntet de vakre frukttrærne stod. Men bonden ristet på hodet og sa: «Det blir dessverre uår på frukten likevel, for små ormer har ødelagt den.» Og når et eple ble skåret over, viste det seg at det var altfor sant. De vakre fruktene som hang og glødet i solen, var blitt bolig for utallige små ormer.

Dette har jeg ofte måttet tenke på når jeg har blitt kjent med eldre og yngre kristne som på avstand lignet disse frukttrærne. Men da jeg ble nærmere kjent med dem, viste det seg at kristendommen deres syntes å være et rent ormebol. Der hadde selviskheten og tusen andre slags hemmelighetsfulle ormer frått set i rikelig næring.

De kan være overmåte virksomme for Guds rike og suge til seg røkelsen av ros fra skarer av umyndige, som ikke forstår at disse kristne har mistet gudsfryktens ånd og helligdommens salt som vi må være saltet med, hvis vi ikke skal gå over i kjødelig forråtnelse. Og likevel kan disse stakkars bedratte sjelene – opplært som de ofte er i kunnskapen om Gud – tale så sant og godt om evangeliets sannheter. Men alt dette synes å være et klesplagg som et ubrutt jeg skjuler seg i.

«Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred», saktmodighet, ydmykhet og så videre (Gal 5,22).

Hvor mye arbeid legger ikke den omsorgsfulle gartneren på plantene sine for å få dem til å bære frukt! Han vet nok at frukten vokser fram etter en livets lov som er lagt ned i plantene, og at han altså ikke selv kan gi vekst. Men han vet også at denne livets lov har tusen fiender å kjempe mot, om den skal få fram fullmodne og uskadde livsfrukter. Derfor graver han rundt trærne og løsner jorden, så de kan strekke ut røttene sine, og han gjødsler dem, så de kan suge næring.

I tørre tider vanner han, og i stormfulle tider støtter og binder han opp trærne, så de ikke skal rykkes opp eller ta skade. Med gartnerkniven skjærer han bort villskuddene nede ved roten, som vil stjele kraften fra treet. Han fjerner tørre greiner og skraper av den døde barken. Og ser han at små insekter vil legge seg på bladene eller gnage seg inn i margen på treet, har han skarpe og kraftige midler for hånden til å drepe disse farlige småkrypene med.

Bruker vi nå alt dette på oss selv i åndelig forstand, skal vi nok snart innse at vår åndelige gartner, Guds gode Ånd, har en overmåte stor og viktig gjerning å utføre. Det nye livet hos oss skal utvikles, hegnes om og drives fram til å bære frukt for Gud.

Ta da til hjertet den lærdommen du får av dette evangeliet, kjære venn! La Guds rikes velsignede frø, det dyrebare evangeliet, bli sådd ut i hjertet ditt, og la det så få ligge i ro der inne. Hva ville du si om en bonde tok til å pløye og harve en åker som allerede var tilsådd? Du skjønner jo at han på den måten ville hindre den levende sæden, som har kraft til å spire, fra å vokse fram og bære frukt.

Gjør nå ikke selv det du ville bebreide bonden! Slipp ikke loven, med sine ploger og harver som river opp, inn i den hjerteåkeren som er tilsådd med evangeliets sæd. La det få være fullkommen ro der inne. «La Jesus og bruden få være alene i brudekammeret», sier Luther.

Derimot har du en annen mark der du ikke kan være virksom nok. Gå flittig til nådestolen, og pleie et inderlig samfunn med ditt livs Gud. La ingen sky komme mellom ditt hjerte og hans. Bruk Guds ord flittig. For på den måten gir du Den Hellige Ånd rom til å bruke alle gartnerredskapene sine og fremme ditt åndelige liv. Styrk sjelen din ved Herrens bord, og pleie et oppriktig fellesskap med brødre og søstre som vil leve for Herren.

Gi også nøye akt på alt Guds ord sier deg om hvordan du som Guds barn skal oppføre deg i denne verden. Vær omhyggelig med å prøve sinnet ditt: Vil det alltid bøye seg og innordne seg under Guds vilje, både i det som er søtt og i det som er bittert? Bærer du lydig og gudfryktig det korset Herren sender deg?

Her er sannelig en stor mark for din omsorg. Er du omhyggelig i disse stykkene, og øver du en slik omsorg for ditt evige vel ut fra den salige vissheten om at du er et Guds barn, benådet «i Den Elskede» (Ef 1,6), da kan du være viss på at din omsorg og ditt arbeid ikke er forgjeves. Amen.

Septuagesima: Hvordan en Herrens tjener skal bruke talentene han har fått betrodd

> «For det er som med en mann som var i ferd med å dra utenlands. Han kalte til seg tjenerne sine og overlot dem eiendommen sin. … For hver den som har, til ham skal det bli gitt, og han skal ha overflod. Men den som ikke har, skal bli fratatt selv det han har. Og kast den unyttige tjeneren ut i mørket utenfor. Der skal de gråte og skjære tenner» (Matt 25,14–30).

Preken av P. G. Sand.

«Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28).

Med disse ordene innbyr Herren Jesus alle sjeler som søker frelse, til å komme til ham. Mennesker flest er så tilbøyelige til å søke frelsen ved eget arbeid og strev. Men dette arbeidet er forgjeves. Det fører ikke til målet, men gir bare skuffelse og smerte. Derfor spør Herren hos profeten: «Hvorfor veier dere ut penger for det som ikke er brød, og deres fortjeneste for det som ikke kan mette?» (Jes 55,2).

Til alle slike arbeidere sier Frelseren: Kom til meg og hvil fra den gjerningen deres som ikke bærer frukt! Hold helt og fullt opp med den. For den er ikke bare fruktesløs, men også fullstendig unødvendig. Jeg har nemlig selv fullført denne gjerningen, og jeg lot ikke noe av den bli igjen til dere. Ved trettitre års tro tjeneste og smertefull lidelse fullførte jeg alt som hører med til forsoningen for synden og til at menneskeslekten ble forlikt med Gud. Det er fullbrakt!

Hold derfor opp med strevet deres, sett dere stille ned ved føttene mine, og ta imot for intet den frie og overstrømmende nåden som jeg har vunnet for dere.

Til denne tiltalen fra Kristus må du lytte, kjære venn, hvis du ennå ikke er et Guds barn, men ønsker å bli det. Herren forsikrer deg i sitt ord at du ikke trenger å gjøre noe og ikke trenger å bringe ham noe for å få hans nåde. Med inderlig glede tar han imot hvert ugudelig menneske som kommer til ham. Han vasker ham i sitt blod og kler ham i sin rettferdighets kjortel.

Det finnes ikke en synder på jorden som ikke straks blir tatt imot av Frelseren, så sant han virkelig kommer til nådestolen. Her spørres det ikke om du er kald eller varm, hard eller bøyd, bedrøvet eller glad, om du har mange synder eller

få, eller om du har stor eller liten erkjennelse av dine overtredelser – bare du kommer. Det er ingen som ikke får komme, men dessverre altfor mange som ikke vil komme.

Å, om du ville være lydig mot evangeliets salige budskap, kjære sjel! Kanskje går du der uten fred. Du lengter, venter og arbeider, blir skuffet gang på gang i strevet ditt, men begynner likevel om og om igjen i håp om at det skal lykkes bedre. Å, la deg da en gang for alle overbevise om at resultatet vil bli det samme, hvor lenge du enn holder på, og hvor alvorlig du enn tar fatt!

Du kan like godt prøve å samle stjernene i hånden, bygge bro til månen eller slukke solens lys som å prøve å gjøre deg verdig til Guds nåde ved noen egen anstrengelse. Skulle frelsen bero på vår egen flid, vår egen kamp og strid, da ble ikke ett menneske salig.

Men Herren være priset! «For det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse, for syndens skyld, og fordømte synden i kjødet» (Rom 8,3). For «det er et troverdig ord, fullt verdt å motta: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere» (1 Tim 1,15). Derfor sier Skriften også: «Den derimot som ikke har gjerninger, men tror på ham som rettferdiggjør den ugudelige, han får sin tro tilregnet som rettferdighet» (Rom 4,5).

Men å tro er nettopp å holde opp med sitt eget arbeid og sette sin lit helt og fullt til Kristi lidende og tjenende gjerning. Noen annen vei til å komme i samfunn med Gud finnes ikke.

Men er du på denne enfoldige troens vei blitt et levende lem i Herrens menighet på jorden, da gjelder det å arbeide mens det er dag, før natten kommer da ingen kan arbeide (Joh 9,4). Nå har du fått en plass i Herrens vingård. Den stiller deg overfor mange oppgaver som krever både flid og møye. Alle disse oppgavene kan sammenfattes i disse ordene: Guds rikes vekst i deg og omkring deg. Se, dette er målet for livet ditt. Dette er den store livssaken du skal leve for.

Og den Gud som har kalt deg til arbeidet i sin vingård, vil ikke bare stå deg bi mens du utfører det. Han har også gitt deg i hende de midlene som gjerningen skal gjøres med. I evangeliet vårt kalles disse midlene talenter. Noen får flere, andre færre. Men det Herren krever både av dem som har fått mindre, og av dem som har fått mer, er troskap.

I teksten vår stiller Frelseren fram to tjenere som var tro i bruken av pundene sine, og én som grov talentet sitt ned i jorden. De to første er et oppmuntrende og den siste et advarende eksempel. For at også vi i dag kan bli rett oppmuntret og advart, vil vi se litt nærmere på dette og stille fram for vår betraktning:

Hvordan en Herrens tjener skal bruke de talentene han har fått betrodd.

1. De betrodde talentene er alle de evner, krefter og midler som Herren har skjenket sine barn. Ved disse midlene kan vi gjøre både oss selv og våre medmennesker rike. Vi skal uavbrutt ta imot fra Herren og gi videre til andre. Vi skal altså være de kanalene som Herren lar sin nåde strømme gjennom ned til den fattige, fortapte verden.

Månen er en mørk klode som får sitt lys fra solen og sender dette lyset videre til jorden. Slik skal også vi, mørke som vi er i oss selv, ta imot lys fra nådens sol og

la det skinne videre for dem som er rundt oss. Derfor sier Kristus til sine barn: «Dere er verdens lys!» (Matt 5,14). I dette å ta imot og gi ligger hele gudsfryktens øvelse.

Vil du derfor være en tro Herrens tjener, kjære venn, må du for det første la Herren få gi deg rikelig av sine nådegaver. Han har mye å gi deg, og hans høyeste ønske er å få skjenke deg overstrømmende nåde. Og siden du ikke har noe av og i deg selv, har du bare så mye tro, lys, fred, kraft, frimodighet, kjærlighet, visdom og så videre som Herren skjenker deg og virker i deg. «Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen» (Joh 3,27).

Men Herren skjenker sin nåde og virker i oss gjennom midler. Dem har han gitt oss i hende og overlatt bruken av dem til oss selv. Slik skal vår vekst i helliggjørelsen virkes av Herren alene og likevel i en viss forstand bero på oss selv.

For det første har vi nådemidlene, ordet og sakramentene. Dem må du bruke flittig. Hvilken åndelig kapital ligger det ikke for eksempel i Guds ord! Ved stadig bruk av det vil sannheten mer og mer strømme gjennom hjertet ditt med alle sine stråler. Din kjennskap til deg selv og til Gud vil vokse. Øynene dine vil mer og mer åpnes for hans kjærlighet og for hans hellige vilje.

Hvor ille handler ikke den kristne mot seg selv når han leser Bibelen skjødesløst! Selv om han ikke helt begår åndelig selvmord – noe mange likevel gjør nettopp ved denne forsømmelsen – så er det i alle fall hans egen skyld at kristenlivet hans er gledesløst og kraftløst. Det er hans egen forsømmelse som gjør at han ikke kommer videre. Han oppdager ingen nye sider ved den sannheten han en gang har kjent. Han vokser ikke i visdom og frimodighet til å bekjenne Herren. Omsorgen hans for sjelene avtar heller enn den vokser, og hele hans åndelige liv blir sykelig og skrøpelig.

Akk, det finnes så mange slike lunkne og halvdøde kristne blant oss. Er du, min venn, en av dem? Å, kjære Guds barn, gjør flittig bruk av det herlige pundet dere har i Guds ord, så skal dere bli rike i alt! For «hele Skriften er innåndet av Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettledning, til opptuktelse i rettferdighet, for at Guds menneske kan være fullkomment, satt i stand til all god gjerning» (2 Tim 3,16–17).

Bruk dessuten flittig den hellige nattverd. Den er et nådemiddel som er gitt bare til de troende, for at de ved å ta imot den skal komme i et inderligere og mer fortrolig samfunn med Herren Jesus og hente kraft og styrke for sitt åndelige liv.

Dernest har Herren gitt oss lov til å tale med ham i bønnen så ofte vi vil. Han har gitt oss lov til å fortelle ham alle våre mangler og skrøpeligheter, kaste på ham alle våre sorger og bekymringer og be om alt som hører til liv og gudsfrykt. Se, her er noe å gjøre seg nytte av! Den som ber mye, får mye. Herren har sagt det, og derfor slår det aldri feil.

Hvordan er det med deg, min troende venn? Bruker du ofte den åpne adgangen du har til Guds nådestol i bønnen? Det er med bønnen som med betraktningen av Guds ord: Jo flittigere vi bruker det, desto mer lyst får vi til det, desto bedre evne til å forstå det, og desto mer glede og kraft henter vi fra det. Og jo mer vi øver oss i bønnen, desto større trang får vi til å be, og desto mer

fortrolige blir vi med vår Gud. Samtidig vokser troen på bønnhørelse. Å, kjære Guds barn: Be uten opphold! (1 Tess 5,17).

Herren har videre gitt deg evne til å tenke og overveie. Bruk denne evnen, så skal den bringe deg nåde fra Herren. Tenk flittig over din synd og utroskap. Prøv deg selv etter Guds ord, og søk å finne ut hvilke plikter du er mest tilbøyelig til å forsømme, og hvilke synder du helst gjør deg skyldig i. Dette skal både øke kjennskapen til deg selv og komme deg til hjelp når du strever etter å leve til Guds behag.

Overvei videre hva Herren Jesus har gjort for deg. Betrakt hver dag hans store kjærlighet til deg, og senk deg med hele din sjel ned i dypet av hans nåde. Frukten av dette skal ikke utebli. Hjertet ditt skal fylles med fred og glede og med kjærlighet til ham som har elsket deg først.

Bruk din evne til å iaktta! Se på de varmeste og helligste blant Guds barn, og hjertet ditt skal flamme opp av lyst til å ligne dem. Men legg også merke til de skrøpelige og feilende i flokken av troende, så du kan lære å vokte deg for deres svakheter og komme dem til hjelp i kjærlighet med formaning, tukt og trøst. Skriften sier: «La oss gi akt på hverandre, så vi oppgløder hverandre til kjærlighet og gode gjerninger» (Hebr 10,24).

Betrakt også de vantros synd og ugudelighet – den store åndelige nøden som hersker midt i kristenheten og ute i hedningeverdenen. Da kan hjertet ditt for alvor bli grepet av inderlig medlidenhet med de arme menneskene som vandrer uten fred og uten Gud i verden. Da ligner du ham som det heter om: «Da han kom nær og så byen, gråt han over den» (Luk 19,41). Og videre: «Da han så folket, fikk han inderlig medynk med dem, for de var herjet og forkomne som får uten hyrde» (Matt 9,36).

Et annet middel som Herren har gitt oss for at vårt åndelige liv skal bære frukt, er samværet med brødre og søstre. Men hvor skammelig blir ikke dette så ofte misbrukt av oss! Hvor ofte sløser vi ikke bort tiden ved slike anledninger på å snakke om unyttige og intetsigende ting – ja, enda verre, på baktalelse og på å sverte vår nestes gode navn og rykte! Venner, slik bør det ikke være.

De stundene da vi får treffe dem som elsker Herren, er særlige nådestunder. I dem vil Herren rikelig velsigne våre sjeler.

Og for at det skal skje, bør vi be sammen, lese Guds ord, prise Herren og samtale om det som hører Guds rike til. Da skal Herrens ord gå i oppfyllelse på oss: «Se, hvor godt og hvor vakkert det er at brødre også bor sammen! Det er som den gode oljen på hodet, som flyter ned på skjegget, Arons skjegg – den flyter ned på kanten av hans kledning. Det er som Hermon-dugg, som flyter ned på Sions berg. For der har Herren satt velsignelsen, liv til evig tid» (Sal 133,1–3).

2. Nå har vi minnet hverandre om noe av hvordan vi skal ta imot mer og mer av Herrens nåde i hjertene våre. Slik vokser vårt åndelige liv med en vekst fra Gud, og slik blir vi satt i stand til å virke utad. Så vil vi gå over til å vise hvordan vi stadig skal være givende overfor våre medmennesker.

En troende ligner en sparebank som tar imot innskudd og låner dem ut igjen. Den kjære Gud er den eneste innskyteren, og våre medmennesker er låntakerne. Men innskyteren betaler renter både av den innskutte og av den utlånte

kapitalen. Derfor er dette en svært lønnsom virksomhet for den troende. De talentene han har fått, gir ikke bare renter, men blir med tiden fordoblet, slik vi ser av lignelsen i evangeliet vårt.

Men hva består så den kapitalen i som vi skal gi ut? Svar: Den består i alle de åndelige og timelige midler som vi kan gagne vår neste med for tid og evighet.

Med dine jordiske midler, pengene og eiendelene dine, skal du søke å lindre den timelige nøden omkring deg. Dette kravet stiller Guds ord klart til de troende, og det følges av herlige løfter. «Men glem ikke å gjøre godt og dele med andre. For slike offer er til behag for Gud» (Hebr 13,16). «Den som sår sparsomt, skal også høste sparsomt, og den som sår rikelig, skal høste med rik velsignelse» (2 Kor 9,6).

Mange av oss trenger sannelig å våkne opp også på dette punktet. Det ser ut som om mange som kaller seg troende, har lest Bibelen sin helt baklengs her. For mens Guds ord sier om den som frykter Herren: «Han har strødd ut, han har gitt de fattige» (Sal 112,9), så er det så mange blant de kristne som hovedsakelig legger vinn på å samle.

Og mange samler og samler helt til de mister livet i Gud. Mens den timelige kapitalen vokser, minker den åndelige. Det svikefulle hjertet blir litt etter litt fanget av kjærligheten til mammon. Før en aner det, har rikdommen tatt den plassen i hjertet som Herren skulle ha, og den arme mammons trell er blitt en åndelig saltstøtte.

Den derimot som strør ut, han samler. Han samler for evigheten og «samler seg en skatt og legger en god grunnvoll for fremtiden» (1 Tim 6,19). «Samle dere ikke skatter på jorden, hvor møll og rust tærer, og hvor tyver bryter inn og stjeler. Men samle dere skatter i himmelen, der verken møll eller rust tærer, og tyver ikke bryter inn og stjeler. For hvor din skatt er, der vil også hjertet ditt være» (Matt 6,19–21).

Skatter i himmelen samler du når du, drevet av Kristi kjærlighet, som vi nevnte, bruker det du eier til å lindre den fattiges nød og til å støtte Guds rikes sak.

Men det jordiske godset er ikke det eneste pundet du skal forvalte. Herren har gitt deg åndelige evner som du skal bruke med troskap. Du har fått øynene åpnet for hvor elendig det er å tjene synden, og for hvor herlig det er å være et Guds barn. Men rundt deg går mange som søker sin glede nettopp i den synden som bringer smerte. De mener at et alvorlig kristenliv er et mørkt og surt tukthusliv.

Her har du en viktig oppgave: å få disse menneskene på andre tanker. Bruk hver anledning til å minne dem om ufreden og tomheten i det verdslige livet, og fortell dem at det er overmåte salig å være et Guds barn allerede her.

Det finnes også mange uomvendte mennesker blant oss som kjenner både ufreden og tomheten og føler tyngden av sin syndebyrde. Men de mener at de ikke kan komme i samfunn med Herren. Til det er misgjerningene deres altfor tunge og syndens makt over dem altfor stor, mener de.

Se, her er noe å gjøre! Ved nåde fra Guds Ånd har du lært å kjenne den store syndervennen, som har gitt sitt liv som løsepenge for alle. Og du vet at han er en Frelser som er mektig til å redde selv den mest forkomne synder. Å, behold ikke

denne kunnskapen for deg selv! Grav ikke dette pundet ditt ned i jorden, men gi det videre til dem som trenger det. «Med hjertet tror en til rettferdighet, og med munnen bekjenner en til frelse» (Rom 10,10).

Det er slett ikke sant, som noen som vil være kristne, påstår, at vi bare skal vitne ved et hellig liv. Visst er det nødvendig at hele vår ferd er et vitnesbyrd om Herrens nåde og hans hellige vilje. Men dette er ikke den eneste måten å bekjenne ham på. En troende mann har sagt: «De kristnes ord er spikrene, men de gode gjerningene deres er hammerslagene som driver spikeren inn.» Med ordene våre skal vi altså lage skarpe brodder for samvittigheten til våre uomvendte medmennesker, og med handlingene våre skal vi trykke dem dypt inn.

Men skal vårt muntlige vitnesbyrd bli til velsignelse for vår neste, gjelder det at vi ber Herren om visdom og nåde til å kjøpe den laglige tid (Kol 4,5). Likevel må vi ikke være så redde for å ta feil at vi ikke gjør noe, slik som den late tjeneren i evangeliet. Bruker vi ikke den visdommen og frimodigheten vi har, vil vi litt etter litt miste både det ene og det andre.

«Men jeg vekker bare anstøt om jeg sier noe», innvender du kanskje, «og Guds ord sier at vi ikke skal vekke anstøt.» Å, du listige gamle Adam! Hvor godt du forstår å smykke deg selv med Guds eget ord! Å vekke anstøt betyr i Bibelen å forføre vår neste til synd ved dårlig tale og dårlige gjerninger. Men vitner du i kjærlighet og alvor om det ene nødvendige for ditt medmenneske, og følgen er at han blir sint, da er det på ingen måte å vekke anstøt. Var det slik, hadde ingen vakt mer anstøt enn Herren Jesus selv og hans apostler.

Nei, saken er den at vi gjerne vil gjelde for måteholdne og forstandige kristne blant verdens barn. Vi er så redde for å bli sett på som svermere og som slike som overdriver gudsfrykten. Derfor tier vi så ofte når vi skulle tale. Vi bedrøver Guds Ånd, sårer vår egen samvittighet og synder mot vår stakkars neste, som kanskje kunne vært ført til Kristus ved vårt vitnesbyrd. Å, venner, «la oss da gå ut til ham utenfor leiren og bære hans vanære!» (Hebr 13,13).

Det finnes også mange andre måter vi kan søke å dra sjeler til Kristus på, for eksempel ved å dele ut traktater, låne bort gode evangeliske bøker, få uomvendte til å gå og høre Guds ord og så videre. Brenner Kristi kjærlighets ild i hjertene våre, vil den gjøre oss oppfinnsomme når det gjelder veier og midler til å fange mennesker.

Å, kjære venner, arbeid da for Herren! Tenk på hva Frelseren har gjort for oss, og tenk på hvor mye sjelene er verdt for evigheten. Husk at hver den som dør uten å være født på ny, går evig fortapt – ja, tenk på det: evig fortapt! På den andre siden av graven kan ingen bli reddet, og etter døden kan heller ikke du utrette noe for Guds rike. Men nå er det din arbeidsdag, og nå kan mye bli utrettet ved Guds nåde.

Vær bare ikke motløs! For det er Herren som skal gjøre gjerningen, og du er bare hans redskap. Vil du ikke være hans medarbeider, kjære sjel? Vil du ikke prøve å få noen med deg inn i himmelen? «De som sår med gråt, skal høste med fryderop» (Sal 126,5). Det er en kort tid vi har å arbeide i. Deretter kommer den evige sabbaten. Da skal du få hvile fra ditt arbeid, men dine gjerninger skal følge deg (Åp 14,13).

Da kommer den lykkelige stunden da din Frelser skal si til deg: «Du har vært tro over lite, jeg vil sette deg over meget. Gå inn til din herres glede!» (Matt 25,21). Da skal det bli fullt åpenbart både for deg selv og for andre hvordan de talentene du forvaltet, er blitt fordoblet. Allerede her kan vi stundom merke at det betrodde pundet øker.

Den som følger trangen til å vitne og bruker den frimodigheten som troen på syndenes forlatelse har gitt ham, får nettopp slik mer og mer trang til å vitne og mer frimodighet. Og den som lar sin første kjærlighet stråle ut til dem omkring seg og varmer og gleder med barmhjertighetsgjerninger, og som blir ved med det, skal få hjertet sitt mer og mer fylt av denne herlige nådegaven. Hver øvelse i gudsfrykt og hver god gjerning gjort i tro virker tilbake på vårt eget åndelige liv. Å, hvor herlig det er å leve helt for Jesus! Herren hjelpe oss til det av nåde! Amen.

Til virksomhet for Kristi navn,
han tjente deg til evig gavn!
Den vei som Mestern ville gå,
den sømmer tjeneren også.

Til virksomhet, gå raskt i dag,
gjør gladelig din Fars behag!
Om verden hater deg – hva så,
når Herrens bifall du kan få!

Til virksomhet! Det er jo ei
forgjeves for Guds rike – nei!
Den som i håp sin sæd vil så,
skal en gang glad sin grøde få.

Ennå er dag, ennå går det an,
om natten ingen virke kan;
så skynd deg nå og husk med flid:
Ei vinnes seier uten strid!

Se, Jesus står og banker på
og roper: Det er jeg, hør nå!
Hvem vil nå tjene Herren Gud?
Å, hvem vil bli hans sendebud?

Snart er vår tjenestetid slutt,
da hver og en har tjent det ut;
han kommer snart, han nærmer seg
og har sin store lønn med seg.

Seksagesima: Den medlidende Frelseren, hyrdene han kaller, og vårt forhold til hyrdeembetet

> «Da han så folket, fikk han inderlig medynk med dem, for de var herjet og forkomne som får uten hyrde. … Når dere går av sted, så forkynn: Himlenes rike er kommet nær!» (Matt 9,36–10,7).

Preken av Jacob Traasdahl.

Ut fra dette evangeliet vil vi tale noen ord om «den medlidende Frelserens store omsorg for sine får, de hyrdene han selv setter inn i embetet, og hvordan vi bør forholde oss til hyrdeembetet».

«Han fikk inderlig medynk med folket.» Slik be gynner Matteus evangeliet for denne søndagen. Aldri har vel et menneskehjerte slått så varmt for folkets nød som det hjertet det her er tale om. Det er et hjerte som er beveget av den evige kjærlighets varme. Det kjøles ikke, slik våre hjerter gjør, av de kalde vindpustene fra verden og egenkjærligheten.

Og han så den nøden disse arme menneskene var i. Det var en nød som ikke hvem som helst kan se – en sjelenød som ikke var mindre forferdelig fordi de som var i nøden, ikke selv kjente og erkjente den.

Og hva var det som så dypt beveget vår Frelsers hjerte til medynk? Jo, han så seg omgitt av store folkeskarer som i åndelig forstand var som spredte får uten hyrde. Han så tusenvis av sjeler styrte fram mot evig fortapelse. Og dette skjedde under skinn av å være et Guds folk – et folk Herren fra begynnelsen av hadde tatt seg av med så inderlig omsorg, men som ved sjelefiendens dårende list hadde tatt feil av Guds vilje og av veien til frelse og salighet.

Hyrdene på den tiden mente nok at Frelserens medynk var overflødig. De hadde jo midt iblant seg den gudstjenesten Herren selv hadde innstiftet. De hadde det hellige tempelet, der Herren hadde lovet å bo. Og de hadde en hel del synagoger, større og mindre forsamlingshus, der det ikke manglet på menn som tok seg av den offentlige gudstjenesten.

Hvordan kunne da Frelseren si at de var som villfarne får uten hyrde? Jo, han så at Ånden hadde forlatt hele denne ytre gudsdyrkelsen. Den hadde ikke lenger noen tiltrekning og makt over folket. I all denne seremonitjenesten savnet

folket den kjærlige hyrderøsten som med et herlig budskap fra Gud kunne samle dem i én fårekve.

Og som det var den gangen, slik er det også nå. Vi har Herrens velsignede innstiftelser iblant oss. Vi har prekenembetet, som skulle ha som sin hovedoppgave å vinne sjeler for Guds rike. Og det mangler heller ikke på storslåtte tiltak for å fremme dette riket.

Men hvordan er det med våre vitner, både de lege og de lærde, som har fått det store kallet å forkynne Herrens storverk? Er de rette hyrder for fårene – hyrder som makter å lokke og dra dem til den store overhyrden og samle dem som var spredt «den dagen det var skyer og skodde» (Esek 34,12)?

Å, det hjelper ikke at vi tjener «under en bedre husholdning». Det hjelper ikke at vi har «ren lære» og aldri så gode kirkelige ordninger. Tross alt dette kan gudshusene våre bli stående tomme, og de arme fårene kan bli spredt og ødelagt av ulvene. Og ulvene er sannelig både mange og grådige i vår tid.

Det er «Guds kjærlighet utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd» (Rom 5,5) som er grunnpreget hos den rette hyrden. Det er denne kjærligheten som utruster ham med en åndelig, magnetisk kraft til å dra sjelene til seg. Ved denne kjærligheten blir han opplyst og dyktiggjort til sin gjerning, så han levende kan skildre hvordan det står til med de villfarne, og forkynne frelsens evangelium med kraft og inderlighet. Da føler de arme, forvillede, ufredelige og ulykkelige menneskene at dette er noe for dem. Kjærlighetens forkynnelse drar dem til seg, frelser dem og hegner om dem.

Derfor er det en forferdelig forblindelse når hyrdene slår seg til ro med at de fører ren lære og følger de lovfestede bestemmelsene i embetet sitt – selv om de er kalde og døde som istapper og med hele sitt vesen og sin ferd støter bort de sjelene som de skulle dra til seg ved Kristi kjærlighets makt.

Men Frelseren gjør mer enn å «få medynk med folket». Han vender seg til sine troende barn og sier: «Be derfor høstens herre at han vil drive arbeidere ut til sin høst!» (Matt 9,38).

Han stod nettopp i begrep med å sende ut sine første vitner. De skulle gå i skole hos ham en tid mens han vandret her i verden, og siden, døpt med Åndens dåp, være med som grunnsteiner i den åndelige bygningen Herren ville reise på jorden. Det var en alvorsfull gjerning for Frelseren. Derfor forteller en annen evangelist at han var oppe på fjellet og bad hele natten før han gjorde det (Luk 6,12).

Ja, det er en viktig gjerning dette å kalle evangeliets vitner. Menigheten skal visst ikke ta så likegyldig på den som den gjør i vår tid. Dessverre er det heller ikke på tale at menigheten kan ha noen innflytelse på valget av sine hyrder.

«Be høstens herre at han vil drive arbeidere ut til sin høst!» Ved flere anledninger rettet Frelseren denne formaningen til disiplene sine. Det var altså en sak som lå ham inderlig og varmt på hjertet: at en skare vel utrustede arbeidere skulle komme ut på markene for å høste inn en rik grøde i Herrens låve.

Hvordan er det med oss, kjære brødre og søstre? Er vi varme og flittige forbedere, som stadig legger fram for Herren denne hans store og viktige rikssak: å

få levende arbeidere ut til sin høst? Hvor deilig er det ikke å sitte ved føttene til den hyrden som Herren har drevet ut!

Med ånd og liv forkynner han sannheten. Opplyst i Guds ord og erfaren som han er på Herrens veier, avdekker han stadig nye hemmeligheter i Guds råd for oss. Han fører oss inn i rike, uante dyp i åpenbaringens store gruve og hjelper oss å samle kostelig gull og edelsteiner. Ånden fryder seg, øyet blir klart og skuer landet på den andre siden, og sjelen begynner å løfte vingene for å fly av sted mot de evige fjell.

Ja, det er salig å sitte og høre et vitnesbyrd fylt av Ånden, som strømmer ut fra en kilde av levende erfaring. Det er noe annet enn å høre dette kalde, døde kramet av setninger som er lagret i forstandens gjemmer, og som ikke har noe særlig med liv og erfaring å gjøre.

Men når vi slik fryder og gleder oss over en levende forkynnelse, skulle vi ikke da be Herren enda flittigere om å drive arbeidere ut til sin høst? Eller skal vi slå oss til ro med at det hvert år melder seg en flokk unge menn ved universitetet vårt for å studere teologi, og tenke: «Her har vi dem som Vårherre driver ut»?

Akk, Gud hjelpe oss, det er smått med driften hos mange av dem. Det kan en snart få rede på i studenttiden. Lever en sammen med mange av disse unge mennene mens de forbereder seg, skal en sannelig lete forgjeves etter den driften Frelseren her taler om. Vi synes virkelig det er et stort Guds under at Herren under en slik ordning som den vi har, likevel har fått fram så mange levende vitner på denne veien, særlig i den senere tid. Det kommer vel av at det er mange her som ber høstens herre drive ut arbeidere.

Å ja, kjære venner, skulle vi ikke be mer og kritisere mindre? Når vi ser så mange udugelige hyrder som mangler ånd og liv, skulle vi ikke da be Herren drive dem ut til sin høst? De stakkars forblindede mener at de er i full virk somhet med høstarbeidet, og aner ikke at de ennå ikke er «drevet ut».

Vi skal be Gud drive dem ut av de døde og kalde teorienes luftige lysthus og inn i det nidkjære arbeidet til en levende hyrdeomsorg. Vi skal be ham drive dem ut av sorgløshetens sløve ro og fylle hjertene deres med en levende, brennende trang til å vinne sjeler for Guds rike.

Å, om de følte sitt ansvar! Å, om de levende visste at de skal kreves til regnskap for hver eneste sjel som er betrodd dem til omsorg! Jo, da skulle det bli nød og bekymring blant mange av hyrdene våre. Og vår kjære overhyrde skulle snart få innvie dem langt kraftigere til kallsgjerningen deres enn noen gang før.

Med vår kalde kritikk utretter vi svært lite. Sier jeg lite? Å, vi utretter forferdelig mye når det gjelder å skade! Men om vi ble flittige forbedere, hva skulle vi ikke da utrette?

Men vi skal ikke bare be for predikantene. Vi skal også tale med dem. Vi skal gi de oppriktige hyrdene som Herren har drevet ut, all den oppmuntring og støtte vi er i stand til. Vi skal gjøre som Aron og Hur og holde armene deres oppe når de mang en gang, motløse og trette, holder på å synke sammen i striden (2 Mos 17,12). Og vi skal vise at vi «akter dem meget høyt på grunn av den gjerning de gjør» (1 Tess 5,13).

Og de andre, som tydelig viser at de – akk – er fremmede for det rette hyrdesinnet og savner Åndens liv og varme til sin ansvarsfulle gjerning, med dem skal vi også tale. Vi skal tale mindre om dem, men desto mer med dem. Mange av dem vil ikke stille seg uvennlig til oss.

Jeg er overbevist om at det ikke er så få blant dem som lever under en tung og trykkende bevissthet om sine mangler. Men de blir støtt bort fra den levende delen av menigheten fordi de møter så lite velvilje og kjærlighet. Vi skal tale åpent og ærlig med dem om det som ligger oss på hjertet. Vi skal ikke gå krokveier eller tale tvetydig med en hel del baktanker. Vi skal søke å dra dem med oss inn i våre kretser og slik få dem inn under den innflytelsen som gjør seg gjeldende i den levende delen av menigheten.

Herren utrustet sine første vitner med makt til å drive ut onde ånder og til å helbrede sykdommer og plager. Også nå vil han utruste sine vitner – om ikke alltid med nådegaven til å gjøre under, så i alle fall med en underfull kraft til å gripe mektig inn i Satans rike.

Denne makten henger nøye sammen med deres personlige trosliv. Den viser seg i at de kan gå etter det villfarne fået på alle dets krokveier og få det til å kjenne levende at det har kommet bort fra sin sjels hyrde og tilsynsmann (1 Pet 2,25). Det er en Åndens makt til å stanse det i dets syndeløp og framfor alt en makt til å få det tilbake til den rette fårekveen. Et Herrens vitne utøver denne makten ved ordet, det levende og kraftige Guds ord, som han forstår å forkynne praktisk og avpasset etter forholdene.

Vi ser jo også at en slik gjerning går for seg overalt der sanne hyrder arbeider – hyrder som har fått den høyere innvielsen til sitt viktige kall. Sjeler blir vekket av syndesøvnen, vakte og bekymrede sjeler blir født til liv, de svake, snublende og falne blir hjulpet opp, og Herrens gjerning går framover tross all Satans list og makt. Det er et tegn som til alle tider skal følge dem som tror (Mark 16,17).

Ser vi nærmere på den disippelkretsen Herren her valgte ut, finner vi noen forskjeller blant dem. Der har vi en liten gruppe – Peter, Jakob og Johannes – som syntes å stå Frelserens hjerte nærmere enn noen av de andre. Derfor ble de også vitner til særlige åpenbaringer av hans herlighet. De stod i et særlig fortrolig forhold til sin Mester og kunne ta imot flere stråler av salighetens lys enn de andre.

Så har vi de åtte andre disiplene. De var ikke blitt opplyst og benådet slik som de tre vi nevnte, men de holdt likevel fast ved Herren og var hans trofaste følgesvenner mens han vandret her på jorden.

Og så til slutt den ulykkelige Judas, dette smertens barn, som skulle bli sin Mesters forræder. Han var nok en oppriktig sjel i begynnelsen. Men han ble gradvis fanget av den listige sjelefienden, som forstod å speide ut hans svake sider og fange ham i gjerrighetens og uærlighetens fryktelige garn.

Slik vil det være i Herrens hyrdeflokk til dagenes ende. Noen vil vise seg som vitner som er benådet og opplyst i særlig høy grad. Fordi de kjenner Herren så inderlig, vil de mer enn andre makte å bære fram de herlige skattene fra hans skjulte forråd. Andre er ikke særlig fremtredende, men er likevel levendegjorte

vitner og oppriktige, tro arbeidere i Herrens vingård. Og så til slutt de ulykkelige forræderne, som selger sin Mester for kjødelig ære, ros eller lettvint vinning.

Frelseren ga også sine første disipler visse forholdsregler. De skulle ikke «gå på veien til hedningene» og heller ikke inn i samaritanernes byer, men de skulle gå «til de tapte får av Israels hus». Det lå i Guds plan at evangeliet om riket først skulle lyde for eiendomsfolket, og bare unntaksvis for hedningene, inntil pinseånden var utøst og Herrens vitner, rustet med Åndens kraft, skulle gå ut i all verden og forkynne evangeliet.

Videre heter det i samme kapittel at de skulle helbrede syke, rense spedalske, vekke opp døde og drive ut onde ånder. Og slik de hadde fått det for intet, skulle de også gi det for intet. De skulle ikke ha gull, sølv eller kobber i beltet, ikke sekk, ikke to kapper, heller ikke sko eller stav. «For arbeideren er sin føde verd» (Matt 10,8–10). De skulle altså leve av frivillige gaver som de fikk, og ha så lite som mulig med seg av de jordiske tingene, så ingenting skulle feste seg ved dem og tynge dem i arbeidet for Guds rike.

Og når de kom inn i en by eller landsby, skulle de spørre etter en vert som var verdig til å ta imot dem, og bli der til de dro videre. Og når de kom inn i et hus, skulle de hilse det med fred. Var det en sjel der som var åpen for det, skulle Herrens fred være over den. Var det ikke slik, skulle freden vende tilbake til disiplene. Da skulle de forlate huset og riste støvet av føttene.

Og så sier Frelseren oss hvordan det skal gå dem som forakter hans sendebud: Sodomas og Gomorras land skal få det tåleligere på dommens dag enn den byen og det folket som fikk tilbud om fred fra Herren, men forkastet det. Som «får blant ulver» skulle Herrens utsendinger være her på jorden. Derfor trengte de også å være «kloke som slanger og enfoldige som duer» (Matt 10,16) om de skulle komme vel gjennom.

Av alle disse forskriftene har sannelig også en evangelisk budbærer noe å lære. Også han skal bringe fred og velsignelse med seg der han kommer. Og det gjelder vel ikke mindre for ham enn for dem å være så løst fra de jordiske tingene som mulig, så hjerte og sinn i større grad kan bli behersket av den saken han er kalt til å arbeide for. Men skal dette skje, må også Herrens menighet huske at «arbeideren er sin lønn verd» (Luk 10,7). Den må sørge for at Herrens vitner i dens midte slipper å gå tynget av jordiske bekymringer. De har sannelig nok å bekymre seg for likevel, om ikke matsorgen også skal legge seg over dem som en svart, kvelende mare.

Men til sist et ord til selvprøvelse: Hvorfor sender Herren oss sine vitner? Sannelig bare for å fange oss i sitt ords garn og føre oss frelst inn på salighetens strand. De er ikke sendt til oss for å gi oss en slags åndelig underholdning eller skaffe oss nytelsesrike stunder med fengslende taler – selv om også det, rett forstått, kan skje.

Men de er «sendebud i Kristi sted» (2 Kor 5,20) og har «forlikelsens tjeneste» (2 Kor 5,18). Ved den skal vi igjen bli ført i samfunn med Gud. Og fra den store overhyrden har de fått det ansvarsfulle kallet å vokte og lede oss, så vi blir bevart og ført trygt hjem.

Hvordan står det så til med oss i dette stykket? Har vi latt oss føre tilbake til vår sjels «hyrde og tilsynsmann» (1 Pet 2,25)? Er vi blitt forlikt med vår Gud, og tar vi imot fra hans kjærlige hånd både den tukt og den trøst vi trenger til vår åndelige oppdragelse?

Er dette kravene vi stiller til dem som har embetet – at de skal være rette hyrder i full samklang med sitt høye kall? Og er dette kravet vi stiller til oss selv – at vi skal høre dem og ta imot dem som sendebud i Kristi sted? Da skal vi visselig få erfare at hyrdegjerningen, som sprang fram av Jesu dype medynk og omsorg for folket, også blir oss til uberegnelig velsignelse for tid og evighet.

Gud, la ditt ord i nåde lykkes
og vokse både dag og natt,
men kveles og med rot oppryktes
hver planting du ei selv har satt!
All Satans løgn og lærdom knus,
med Ånd og sannhet fyll ditt hus.
Amen.

Fastelavnssøndag: Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd

> «Dagen etter ser han Jesus komme til seg, og sier: Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd! Det var om ham jeg sa: Etter meg kommer en mann som er kommet foran meg, fordi han var før meg. Og jeg kjente ham ikke. Men for at han skulle åpenbares for Israel, derfor er jeg kommet og døper med vann. Johannes vitnet og sa: Jeg har sett Ånden komme ned som en due fra himmelen, og han ble over ham. Jeg kjente ham ikke. Men han som sendte meg for å døpe med vann, han sa til meg: Ham du ser Ånden komme ned og bli over, han er den som døper med Den Hellige Ånd. Og jeg har sett det, og jeg har vitnet at han er Guds Sønn» (Joh 1,29–34).

Preken av P. G. Sand.

Det fortelles om en prest som en søndag morgen fant en lapp på prekestolen sin. Der sto det skrevet: «Vi vil gjerne se Jesus» (Joh 12,21). Lappen var lagt der av noen fattige syndere i menigheten som ikke fant føde for hjertene sine i prekenene de fikk høre i kirken. I begynnelsen ble presten forarget. Men da han prøvde seg selv, innså han etter hvert at han ikke hadde holdt Herren Jesus nok fram i forkynnelsen sin.

Følgen ble at prekenene hans fra da av fikk en annen klang. Nå ble Kristus og hans frelsergjerning midtpunktet som alt dreide seg om. Så fant han en søndag morgen igjen en lapp på prekestolen, og på den sto det: «Da ble disiplene glade, da de så Herren» (Joh 20,20).

Den som har lært å kjenne seg selv som en ugudelig og hjelpeløs synder, kan ikke finne trøst i noe annet enn ordet om den korsfestede. La en preken være så storslått og glimrende den bare vil – en stakkars synder går like tom og sulten hjem som han kom, når nåden i Kristi sår ikke er blitt holdt fram slik den skal. Med den gamle sangeren sier han:

Slett intet meg gleder og demper min ve
foruten min Jesus i troen å se.

Et slikt syn bringer lys og liv, fred og kraft. Det skaper hjertene våre om, fornyer og helliggjør dem. Og fikk vi se mer av Jesus på prekestoler og talerstoler enn vi gjør, skulle Guds rike blomstre på en annen måte enn nå. Hvor ofte ser og hører man ikke en stor predikant i stedet for en stor Frelser?

En predikant kan godt være svært liten og ringe. Forstår han bare å stille Kristus fram for tilhørerne, skal han ikke preke forgjeves. Ja, egentlig må han vel nettopp være liten for å kunne preke Kristus for alvor. Det vil si: Han må være avkledd all sin egen storhet og dyktighet, fromhet og kraft, så han hver dag ligger ved nådestolen som en synder som i seg selv er helt fortapt, og lever bare av Kristi fortjeneste.

En slik mann var døperen Johannes. Selv om han var en sjelden from mann, hadde han ikke sin trøst i sin egen rettferdighet. Han næret sjelen sin med løftene om den kommende Messias. Derfor var han også skikket til å ta imot Den Hellige Ånds åpenbaring om at Messias alt var kommet og vandret midt iblant det jødiske folket.

Johannes sto på gammeltestamentlig grunn og manglet derfor det fulle og klare synet på Kristi frelsergjerning som de troende eier i den nytestamentlige tiden. Likevel var det åpenbart for ham at Messias skulle bære menneskeslektens synd. Og for at tilhørerne hans skulle kjenne at de trengte en slik Messias, holdt han fram lovens krav til mennesket. Det var det han var sendt for, han som skulle rydde vei for Kristus. Med tordenrøst vitnet han om den dommen som venter alle overtredere.

Men han visste at ingen synder kan bli reddet bare ved å høre om sin synd og dens straff. Derfor la han vinn på å vise alle som ønsket frelse, til ham som var kommet for å gjøre syndere salige. Om dette vitner evangeliet vårt i dag. La oss derfor se litt nærmere på dette vitnesbyrdet Johannes gir om vår Frelser, og hjelpe hverandre å feste blikket på de dyrebare ordene han talte til jødene: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!»

Vi vil da først se på selve saken – at Herren Jesus er Guds lam, som bærer bort verdens synd. Deretter tar vi for oss oppfordringen til å se hen til ham.

1.

I Det gamle testamente ble det båret fram mange offer til Herren til soning for synden, og blant dem også en mengde lam. Men disse offrene kunne ikke sone synden, og derfor kunne de heller ikke gi dem som ofret, fred i samvittigheten. De hadde bare betydning som forbilder på ham som i tidens fylde skulle gi seg selv. Samtidig ble det jødiske folket minnet om sine overtredelser hver gang det ofret, og bekjente dem. «Ved ofrene kommer det hvert år en påminnelse om synder» (Hebr 10,3).

Men i tidens fylde kom han som påskelammet og alle offerdyrene var forbilder på. Ved å ofre seg selv fullbrakte han det som tjenesten i den gamle pakt ikke maktet å utrette. «For det er umulig at blod av okser og bukker kan bære bort synder. Derfor sier han når han trer inn i verden: Offer og gave ville du ikke ha, men et legeme dannet du for meg» (Hebr 10,4–5).

I teksten vår kalles han Guds lam, i motsetning til lammene i den gamle offertjenesten, som menneskene tok av hjordene sine og bar fram for Herren. Men her er det Gud selv som ofrer, og offeret er hans enbårne Sønn. Og denne Sønnen er selv sann Gud, likesom Faderen og Den Hellige Ånd. Derfor sier Johannes om ham: «Etter meg kommer en mann som er kommet foran meg», og videre: «Jeg har sett det, og jeg har vitnet at han er Guds Sønn.»

Dette Guds lam, på én gang sann Gud og sant menneske, var et fullkomment og lyteløst lam, uten flekk eller rynke. «For dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra den dårlige ferd som var arvet fra fedrene, men med Kristi dyrebare blod, som blodet av et feilfritt og lyteløst lam» (1 Pet 1,18–19). «For en slik yppersteprest var det vi måtte ha – hellig, uskyldig, ren, skilt fra syndere og opphøyet over himlene» (Hebr 7,26).

Hjertet hans var rent og godt, fullt av hellige drifter og tilskyndelser. Aldri steg det en uren lyst opp fra hans hellige sjel, og ingen syndig tanke fant rom der. Og ordene og gjerningene hans stemte med dette. Det var ikke svik i hans munn, og ingen kunne overbevise ham om noen synd.

Men samtidig som han selv var fullkomment ren og hellig og alltid lydig mot sin Fars befalinger, bar han på en tung syndebyrde. Verdens synd lå på ham, det vil si hele menneskeslektens synd, helt fra Adam til den siste som lever på jorden. Å, hvilken mengde misgjerninger! Hele denne store massen av synd ble tatt fra verden og lagt på ham.

Selve synden er vel ennå i verden. Den ble gjort i fullt monn mens Jesus vandret her nede, og den blir gjort den dag i dag i et forferdelig omfang i alle land. Men verdens syndeskyld ble lagt på ham. Han var villig til å ta på seg ansvaret og bære straffen for alle menneskers misgjerninger. Han ble vår stedfortreder.

«Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. Han ble mishandlet, og han ble plaget, men han opplot ikke sin munn, lik et lam som føres bort for å slaktes, og lik et får som tier når de klipper det. Han opplot ikke sin munn» (Jes 53,6–7).

Han «bar våre synder på sitt legeme opp på treet» (1 Pet 2,24). Der hang han som en forbannet ting og led alle de smerter på legeme og sjel som vi hadde fortjent å lide. «For også Kristus led én gang for synder, en rettferdig for urettferdige, for å føre oss fram til Gud» (1 Pet 3,18).

Å, for en kjærlighet! Gud lider for den synd som er gjort mot Gud. Derfor sier Skriften: «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser og la ned i oss ordet om forlikelsen» (2 Kor 5,19). Her står det uttrykkelig at han ikke tilregner verden deres overtredelser. Hvorfor? Jo, fordi han tilregnet Herren Jesus dem.

Så fullstendig ble vår synd overført på ham at han ble regnet, dømt og drept som om han var den virkelige overtrederen. Slik skal alle som vil tro på ham, bli regnet som rettferdige og som rettferdige arve det evige liv. «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2 Kor 5,21).

Han bar verdens synd. Når noen bærer en annens byrde, må han ta den helt bort fra den som byrden opprinnelig lå på. Slik har Frelseren tatt hele syndebyrden på seg. Han kom ikke for å hjelpe oss å bære den, men for å bære den helt alene.

Der ser jeg nå et Lam å gå,
som seg til døden skynder,
et tålig Lam, som bærer på
all verdens sorg og synder.

Til pinebenken står hans hu;
han sier: Se, her står jeg nu
for Adams kjønn å stride.
Man viser alle piner frem,
han svarer: Gjerne, hvert et lem
er ferdig til å lide.

2.

«Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» Slik lyder døperens oppfordring. Vi skal se ham, se på ham. Vi skal minnes, overveie og betenke at han bar nettopp våre synder. Vi skal se ham i troen som vår stedfortreder, som den som har tatt på seg å gjøre bot for alle våre misgjerninger.

La meg først rette denne oppfordringen til deg, du kjære Guds barn. Se på den lidende Jesus når du fristes til å overtre Guds bud. Si til deg selv: Har min synd kostet min Frelser slike smerter, å, da vil jeg helt holde meg borte fra den. Har han båret den, da vil jeg ikke ha mer med den å gjøre. Da vil jeg leve hellig og gi meg med legeme og sjel til min Herres tjeneste.

Han har ikke kjøpt meg frihet til å synde, men frihet fra syndens straff og herredømme, så jeg skal vie hele mitt liv til hans ære og min nestes gagn. Skulle jeg da fortsatt flekke min sjel med de syndene som brakte min Frelser på korset? Nei, nei! I kraft av hans hellige blod vil jeg stride mot dem, overvinne dem og legge dem under meg.

Faller noe ondt meg inn,
straks jeg tenker i mitt sinn
på din pine, som forbyder
meg å drive skjemt med lyder.

Om mitt kjøtt og blod vil skjenke
seg med syndelysters skål,
hva du led, jeg da vil tenke
og straks finne ro og tål;
setter Satan an på meg,
som mitt skjold jeg viser deg,
dine sår og blodestrømme,
straks må han tilbake rømme.

Se videre på Lammet når kors og trengsel tynger deg. Herren sender deg lidelse for å gi deg del i sin hellighet. Derfor er det onde som rammer deg, ofte et svar på bønnene dine om å vokse i alle kristne dyder. Likevel kjenner du deg ofte tilbøyelig til å knurre mot Herren i motgangens stunder, og i utålmodighet ønsker du straks å bli kvitt prøvelsen.

Se, denne utålmodigheten din er en sykdom du må søke midler mot. Og den beste medisinen mot denne svakheten er å se på Guds lam, som bærer bort verdens synd. Se hvor tålmodig han bærer på denne tunge byrden, som koster ham så mye møye og lidelse. Du hører ikke en eneste klage, ikke et utålmodig eller bittert ord fra hans munn. Han «skjelte ikke igjen når han ble utskjelt og truet ikke når han led» (1 Pet 2,23).

Villig bar han all den mistydning, spott og hån han fikk under vandringen her nede. Derfor: «Gi akt på ham som utholdt en slik motstand fra syndere, for at dere ikke skal gå trett i deres sjeler og bli motløse» (Hebr 12,3). Når han led så tålmodig til beste for deg, burde ikke også du lide tålmodig – du som selv høster uendelig gagn av all din lidelse?

Men hvor mye du enn strever for å være tålmodig i lidelsen og hellig i hele din ferd, vil det likevel aldri lykkes fullkomment for deg. Du hører forhåpentlig ikke til den sorten mennesker som har klart å bli helt fri for synd! Visselig er fullkommen renhet det målet alle sanne Kristi disipler har for øye. Det er den tilstanden alle sjeler som er født av Gud, hungrer og tørster etter. Men den som har sluttet å hungre og tørste i den tro at målet er nådd, er visselig blitt forblindet av sjelefienden og er i en svært farlig tilstand.

Men erfaringen viser at den som ber mest om nåde til å leve hellig, som bruker nådemidlene mest og med stort alvor kjemper mot det onde, også er den som dypest erkjenner sin egen store fordervelse. Han er også lengst fra å ha noen trøst i sin egen fromhet. Når han sammenligner sitt ytre og indre liv med Guds lov, som krever fullkommen kjærlighet til Gud og nesten og fullkommen renhet i tanker, ord og gjerninger, finner han at han står svært langt tilbake.

Til dette kommer at de fleste av disse Guds barn har en eller annen skjødesynd som i svakere stunder bryter ut i ord eller gjerning, så de synder på en noe grovere måte. Særlig gjelder dette troende med en svakere karakter. Hos dem mangler nåden i hjertet den støtten den hos andre har i en sterkere viljekraft.

Et eksempel på dette har vi i apostelen Peter. Han hadde et ildfullt og fyrig sinn, men var svak. Som vi vet, falt han svært dypt – uten likevel å miste nåden – da han fornektet sin Herre og Frelser den natten Jesus ble overgitt i fiendenes hender. En annen gang gjorde han seg skyldig i hykleri i Antiokia, så Paulus fant seg nødt til å refse ham som en bror i alles påhør (Gal 2,11 ff.).

Og slik går det vel også deg, min troende venn. Dessverre gjør du ofte det du ikke skulle, og som du i dypet av ditt hjerte heller ikke vil. Dette gjør deg sårt vondt, selv om du mang en gang også anklager deg selv for at du kjenner liten eller ingen smerte over synden din.

Denne syndenøden følger deg gjennom hele ditt kristenliv og tar ulike former til ulike tider. Det eneste som kan hjelpe deg i den, er blikket på Guds lam, som bar all verdens synd. Tenk på det, kjære venn: Det var ikke bare syndene du gjorde før du ble omvendt, som ble tilregnet Herren Jesus. Det var også disse daglige og vedvarende syndene som du hele tiden må stride mot – som du stundom overvinner, og som du stundom blir overvunnet av.

Disse syndene – din kulde, treghet og forsømmelse av nådemidlene, din pliktforsømmelse mot nesten, din feighet i bekjennelsen, din mangel på årvåkenhet og troskap av alle slag, og de utbruddene av din skjødesynd i de stundene du blir overvunnet og tatt til fange av loven i dine lemmer (Rom 7,23) – med ett ord: alt det samvittigheten din noen gang anklager og dømmer deg for, alt dette bar Herren Jesus på sitt legeme på treet. For alt sammen gjorde han fullkommen bot da han «ga seg selv til en løsepenge for alle» (1 Tim 2,6).

Ja, det er ikke nok med at han én gang for alle bar syndene dine under vandringen her nede. Han bærer dem i en viss forstand ennå. For i det høye trer han fram for din skyld som din yppersteprest og stedfortreder. Han fører din sak og viser fram merkene etter de sårene han ble slått med for dine misgjerningers skyld. Derfor sier apostelen til Guds barn: «Hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige. Og han er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens» (1 Joh 2,1–2).

Du skal visselig ikke synde. Du skal bruke alle mulige midler for å overvinne enhver fristelse, kjempe, be og stå imot inntil blodet. Men når du tross alt dette likevel faller, så fortvil ikke. Se opp til Lammet og tenk på at hans rettferdighet er større enn din urettferdighet, og at hans død og blod har en uendelig soningskraft. Tenk på at den nådekilden som springer fram på Golgata, aldri kan tømmes, nei, ikke en gang minke.

Å, du kjære Guds barn som daglig blir såret og trykket av din iboende synd, akt ikke Guds nåde ringe! Gjør ikke Frelseren den sorg at du i vantro regner din synd for større enn hans fortjeneste. Og legg godt merke til at vi her taler særlig om de syndene av alle slag som henger ved deg etter at du er blitt en kristen. Det er nettopp de syndene du har vanskeligst for å tro forlatelse for, og som ofte er skyld i at du fristes til å tvile på din nådestand.

Å, for troende hvor yndig
er vår Jesu dyre død,
å, hvor liflig, kraftig, fyndig!
Når man er i sjelenød
og da full forløsning får
ved vår Jesu blod og sår,
det er rett et himmerike
som har aldri hatt sin like.

Men også til deg som nok til en viss grad har lært å kjenne dine misgjerninger, men ennå ikke har begynt å ta Guds nåde til deg, vil vi rope: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» Kanskje går du og ser på deg selv. Du prøver og ransaker deg og undersøker om det finnes anger, sorg, oppriktighet, alvor og så videre hos deg. Men du kommer ikke til noen fred på den måten.

Det er godt og nødvendig at man lærer å se seg selv i lyset fra Guds ord som en fortapt og fordømt synder. Ellers er man ikke villig til å ta imot den nåden som evangeliet tilbyr. Men i dette synet er det verken liv eller frelse. Vil du bli frelst, så se på Jesus, slik israelittene som var bitt av slangene, så opp på kobberslangen (4 Mos 21,9). For «likesom Moses opphøyet slangen i ørkenen, slik må Menneskesønnen bli opphøyet, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv» (Joh 3,14–15).

Her hører du av Jesu egen munn hva det er å se på ham, nemlig det samme som å tro. Når du altså leser eller hører evangeliets herlige budskap, skal du tro det. Hold det for sant at Kristus har båret også alle dine synder, og at han frivillig har stilt seg fram til dom og død i ditt sted. Hans offer veier fullt opp for all din ugudelighet, hvor mange og store overtredelser du enn måtte ha på samvittigheten.

I Guds ord blir han jo stilt fram for deg som den som ga sitt liv til soning for deg, som den som betalte din gjeld ved sin offerdød på korsets tre og kjøpte deg fri fra lovens forbannelse.

Se ham i Getsemane, der han svetter blod for dine synder, pint av helvetes angst og kval, forlatt av Gud og mennesker. Følg ham fram for de urettferdige dommerne. Hør de forferdelige beskyldningene som blir slynget mot ham. Se de hatefulle blikkene som rettes mot ham. Lytt til de mange ondskapsfulle bemerkningene og alle de ordene av spott og hån som regner ned over ham. Se hvordan de ugudelige hendene trykker den grufulle tornekronen ned på hans hellige hode, hvordan piskeslagene faller på hans hellige rygg og river huden løs fra hans hellige legeme.

Følg ham til Golgata og se hvordan hendene og føttene hans blir gjennomboret, og hvordan siden hans blir åpnet etter at han har bukket under for de usigelige lidelsene og oppgitt ånden i døden. Se hvordan blodet strømmer ut av de mange sårene – det blodet som ble utøst til syndenes forlatelse nettopp for deg.

Å, venn, her er nok for deg! Her er en nåde som overgår all forstand. Ja, her er et hav av nåde som sluker alle dine misgjerninger. Her er en flod som fører bort all din urenhet. Her er rettferdighet, frelse og fred å finne nettopp nå. Å, vend da blikket ditt mot den korsfestede! Våg å begynne i dag å sette din lit til hans fortjeneste, så elendig som du nettopp nå er. Å, kjære venn! «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!»

Og du som vandrer som en bortkommen sønn eller datter langt borte fra farshuset, trygg og sikker i syndene dine eller pint av uro og samvittighetskval – se også du på Guds lam, som bærer bort verdens synd. Tenk på at også dine misgjerninger var med og flettet tornekronen på hans hode og svøpene han ble pisket med. Også på deg tenkte han under sin store lidelse, for også deg var han kommet for å frelse.

Du er et av de fårene som denne gode hyrden satte livet til for, en av de ugudelige som han døde for til fastsatt tid (Rom 5,6). Lær av dette at også du er gjenstand for Guds store kjærlighet, og at han derfor inderlig lengter etter å få frelse deg. La ikke dine mange synder hindre deg, for de lå alle sammen på Jesus. Derfor blir du tilbudt fri nåde og tilgivelse for alt det onde du har gjort. Hos Jesus er det redning for den elendigste blant elendige, for den største blant syndere.

Men vil du fortsatt forakte denne store nåden som Herren i dag tilbyr deg, vil jeg enda en gang rope til deg: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» Tenk over alt han måtte lide for dine synder mot Guds lov. Og tenk så på hva du kommer til å lide, du som i vantro tråkker Guds Sønns blod under føttene og krenker den Guds kjærlighet som han har elsket deg med inntil døden.

Til slutt vil jeg legge fram for deg et regnestykke som Frelseren selv satte opp på veien til Golgata: «For gjør de slik med det grønne treet, hva skal så skje med det tørre?» (Luk 23,31). Prøv om du kan finne svaret på det. Og la deg i dag bevege til å ta imot frelsens gave, så du kan unngå den forferdelige skjebnen som venter alle som forakter nåden. Amen.

1. søndag i faste: De syttis hjemkomst fra den første misjonsreisen

> «De sytti kom glade tilbake og sa: Herre, til og med de onde åndene adlyder oss i ditt navn! Da sa han til dem: Jeg så Satan falle ned fra himmelen som et lyn. Se, jeg har gitt dere makt til å trå på slanger og skorpioner og over alt fiendens velde, og ingen ting skal skade dere. Men gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!» (Luk 10,17–20).

Preken av Jacob Traasdahl.

Like etter løvhyttefesten hadde Herren sendt ut sytti andre disipler i tillegg til de tolv. To og to skulle de dra omkring og forkynne evangeliet om hans rike. I denne teksten forteller evangelisten at de kom tilbake og glade fortalte Mesteren hvordan det hadde gått dem på den første misjonsreisen. «De sytti kom glade tilbake og sa: Herre, til og med de onde åndene adlyder oss i ditt navn!»

Det ser ut til at det de hadde opplevd som Jesu vitner og forkynnere av hans navn, langt overgikk det de hadde ventet. Hjertene deres var fylt av usigelig glede over den kraft og de under som hadde fulgt virksomheten deres. Men denne gleden var nok ikke helt ublandet. Frelserens svar tyder på at de i noen grad hadde tatt de store resultatene av misjonsarbeidet til inntekt for seg selv og i det skjulte var i ferd med å ville dele æren med Herren.

Hadde ikke Frelseren sett noe slikt, hadde ikke hans skarpe øye oppdaget en farlig slange som lå skjult under det frodige løvverket i den glade rapporten deres – hvordan skulle vi da forstå dette svaret hans: «Jeg så Satan falle ned fra himmelen som et lyn»? Og senere: «Men gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige!»

Jeg vet nok at mange av de lærde forklarer saken annerledes. De mener at Frelseren med ordene «Jeg så Satan falle ned fra himmelen som et lyn» bare sikter til den store seieren Kristi evangelium skulle vinne over mørkets makter. Men har du, min kjære venn, sett noe dypere inn i Satans list og de arme menneskehjertenes skrekkelige falskhet, vil du ikke undre deg over at jeg ser noe annet i disse ordene.

Jeg tror Frelseren ville si: «Vokt dere for hovmod! Vokt dere for å ta de store virkningene av forkynnelsen deres til inntekt for dere selv! Jeg var vitne til den

opphøyde overengelens fall. Jeg så hvordan han «for ned fra himmelen som et lyn» da Gud kastet ham ut.

Han var et opphøyet, hellig og rent sendebud, og likevel kunne han falle i hovmod. Vokt dere! For dere bærer på onde, fordervede hjerter som vil rane æren fra den levende Gud. Jeg vil ikke ta gleden fra dere, men jeg vil vise dere noe dere kan glede dere over uten å ta skade på sjelen: Gled dere over at navnene deres er innskrevet i himmelen!»

Eller er det ikke slik, kjære venner, at hjertene våre er like grådige som en svamp etter å suge til seg ros og ære – til og med av de store Guds gjerninger som vi, arme og uverdige redskaper, får utføre i hans navn? Merker vi ikke ofte, også blant alvorlige kristne, en sørgelig blindhet og mangel på tukt overfor dette veldige uhyret, som vil rane æren fra Herren og blåse våre arme hjerter og sinn opp i selvros og innbilskhet?

Disiplene sa visselig ikke: «De onde åndene adlyder oss i vårt navn», men «i ditt». De var bedre opplært enn at de kunne si noe slikt med munnen. Men se, venner, hjertet kan bytte om ordene før vi aner det. Vi kan sitte og tale så pent og ydmykt om hva vi har «fått nåde» til å utrette, om hvordan Guds ord har seierskraft til å slå ned motstanden og vinne sjeler for himmelen. Og likevel kan en farlig slange ligge og lure under den vakre talen.

Ja, denne slangen er så farlig for vårt åndelige liv at Gud for å bevare oss stadig på ny må kle oss av all åndelig frimodighet og styrke. Han må til og med ta fra oss sine særlige velsignelser i arbeidet, så vi ikke skal bli fordervet og «falle under djevelens dom» (1 Tim 3,6).

Herren sier i sitt ord: «Jeg gir ikke noen annen min ære» (Jes 42,8). Med hellig alvor våker han over de ubestridelige rettighetene til sin trone. Kommer derfor en arm jordorm og vil rane hans ære fra ham, vil denne jordormen snart dele skjebne med den onde ånden som for ned fra himmelen som et lyn – om ikke den evige kjærlighet får føre ham til ydmyk erkjennelse.

Denne æresyken fører ikke bare til en slik forbrytelse mot Guds majestet. Når vi har kalt den en farlig orm, har vi særlig tenkt på det ødeleggelsesverket den kan utføre i hjertets skjulte dyp. Hva er grunnen til at det vakre frukttreet så plutselig begynner å henge med bladene og visne? Vi kan ikke oppdage noen ytre skade. Det står i fet jord og har tilsynelatende alt det trenger for å trives godt – og likevel sykner det hen og dør. Vi graver rundt roten og oppdager til slutt en liten orm som har gnagd seg inn i margen på treet og forgiftet livsroten.

Slik kan det også være med en kristen. Det fine åndelige hovmodet er en slik orm, som har forgiftet mer enn ett av Herrens vakreste frukttrær.

Vi sa at Herren ofte må gjøre et smertefullt arbeid med å kle oss av for å avsløre denne ormen og bevare oss fra å bli ødelagt av den. La oss spørre Guds tjener Job om han ikke har noen erfaring på det området. Vi sier til ham: Men hør, kjære Job, hvordan kunne Gud drive et så underlig spill med deg som han gjorde? Det ser jo nesten ut som om djevelen hadde størst glede av det hele, og som om den kjære Gud hadde regnet feil da han talte i så høye toner om din fromhet.

Hva tror du Job svarer på det? Jo, i dyp ydmykhet og hellig ærefrykt for Herren utbryter han: «Å nei, det var nok djevelen som tapte, og min Gud hadde et høyere mål enn det som først kunne se ut. Jeg hadde høstet mye ære og ros for min fromhet og hatt stor framgang i det timelige. Uten at jeg ante det, hadde jeg i all hemmelighet begynt å fostre en liten orm ved hjerteroten. Det var den farlige innbilningen at jeg var noe i meg selv.

Så kom Herren med lidelsens ild for å drive ormen ut. Men den krøp stadig dypere og gjemte seg, så ilden måtte gjøres så het at den nesten hadde fortært meg helt. Men da jeg var svidd inn til beina, kom ormen fram. Jeg begynte å gå i rette med Gud og forsvare min fromhet. Men da var det ikke godt å være meg! Da Gud begynte å forhøre meg, skammet jeg meg så at jeg helst ville ha gjemt meg i jordens dypeste huler. Men hans navn være lovet og æret – ormen kom fram og fikk hodet knust, og jeg ble reddet fra døden.»

Ja, slik ville sikkert gamle Job ha talt.

Vi undrer oss så ofte over at Gud ikke utruster menigheten sin med mer av sin krafts fylde i denne siste onde tiden. Kan du undre deg over det når du ser nøye på menneskene i vår tid? Se på en flokk riktig varme og nidkjære sjeler som særlig ligger Gud i øret med rop om at vi måtte få et mektig besøk fra det høye.

Det er sjeler som selv synes å stå Herren nærmere enn de fleste, og som går med store planer om at en ny kristen tid skal bryte fram. Kan disse være smittet av den framstormende ånden av hovmod, egenkjærlighet og forfengelighet som preger vår tid?

Har du noen erfaring med hvor det gamle jegets smutthull er? Vet du hvor den gamle Adam har liktornene sine, så trå litt på dem, og du skal få se hvor ydmykheten tar veien! Og er det slik med mange av dem som synes å være de mest nidkjære vitnene i vår tid, hvordan står det da til med oss andre? Å, Gud hjelpe oss!

Vi er selv årsak til den avmakten kristendommen vår befinner seg i. Vi er ikke formet til å bære Herrens kraft. Gjorde han mer bruk av oss, ville han gi oss anledning til å ødelegge oss selv, fordi vi straks ville rane æren fra ham. Etter sine høye åpenbaringer måtte apostelen Paulus ha et tungt lodd for å holdes nede i ydmykhet: en Satans engel som stadig slo ham i ansiktet (2 Kor 12,7). Hvilket lodd måtte da ikke vi hovmodige stakkarer få, om vi fikk utføre bare en liten brøkdel av det han utrettet!

Å, den kostelige ydmykheten! Å, om hjertene våre kunne bli bedre formet til å romme Herrens fylde! Da skulle vi også bli noe helt annet for den verden vi lever i. Vi skulle bli lys og salt fra Herren.

«Se, jeg har gitt dere makt til å trå på slanger og skorpioner og over alt fiendens velde, og ingen ting skal skade dere. Men – legg merke til dette «men» – gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!» Herlige, oppmuntrende ord midt inne i den gripende advarselstalen!

Frelseren vil si: Det er ikke underlig at dere erfarer en annen kraft over ondskapens makter når dere går ut i mitt navn. For se, det er jeg som har utrustet dere med denne makten.

Slanger og skorpioner står her som bilder på alle de skjulte maktene som alle Guds barn – men særlig Herrens offentlige vitner – er utsatt for. «Jeg har gitt dere makt til å trå på dem.» Slangene og skorpionene er kjent for sin dødelige gift, og er man så ulykkelig å tråkke på disse farlige krypene, kan man komme til å bøte med livet. Men jeg gir dere makt til å trå på langt farligere kryp, sier Frelseren.

Går vi vår vei framover i en ydmyk ånd, som tuktede og veloppdragne Guds barn som i alt vil følge sin Fars vilje, kan vi nok ikke unngå at det ligger slanger og skorpioner i veien – særlig når vi ofte må gå i ulende, og disse krypene har så lett for å gjemme seg. Men vi skal trå på dem uten å ta skade.

Og sjelen vår skal fylles med lovsang når vi først i ettertid oppdager at det lå både slanger og skorpioner på lur etter oss uten at vi ante det, og at vi likevel unngikk den farlige giften deres ved Herrens vern. Også den skrekkelige hovmodsslangen skal vi unngå ved Guds nåde. La oss bare sette hælen på hodet dens, så skal Gud redde sjelen vår fra den farlige giften.

«Men», sier Frelseren – selv om jeg har gitt dere denne forunderlige makten – «gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!»

Her har vi et opphøyet og herlig emne for glede, og her skal vi få glede oss så mye vi kan. Her får det åndelige hovmodets orm vanskelig krype inn. For da det gjaldt å få våre fortapte navn innskrevet i himmelen på ny, skjedde det sannelig ikke med en gjerrig penn, eller i kraft av noen egen verdighet eller fortjeneste. At navnene våre er innskrevet i himmelen, har vi jo bare Guds frie nåde og barmhjertighet å takke for.

Da Johannes så den store hvite tronen, så han også at «bøker ble åpnet», og at de døde «ble dømt etter det som var skrevet i bøkene». Men han så også at «en annen bok ble åpnet, som er livets bok» (Åp 20,12) – «livets bok hos Lammet» (Åp 21,27). La meg få tale så enfoldig og si at denne livets bok hos Lammet er den boken Jesus fører over sine frelste. Der har han skrevet opp navnene på alle som lar seg frelse ved hans blod – alle som finner sin fordømmelsesdom i alle andre bøker, men sin innskrivning til livet i Lammets livsens bok.

I denne boken står det ikke et ord om gjerninger, fortjeneste, verdighet, rang eller fortrinn. Nei, her er alle like – like høyt benådet, like fullt benådet og like salige på blodets regning. Over alle våker han med den samme omhu og kjærlighet. Alle er like verdige og dyrebare i hans øyne, og ingen fiendtlig makt skal få slette navnene ut av boken.

Ser man på den skaren av sjeler som har navnene sine der, er de nok svært forskjellige innbyrdes. Noen går i purpur, andre i filler. Noen er rike og fornemme, andre fattige inntil skinnet.

Noen jubler høyt mot skyene over sin lykke og salighet. Andre går nedtrykte og motfalne omkring, nærmest som i en drøm, fordi de ikke rett kan fatte sammenhengen i sin store lykke. Ja, det er til og med så ille at mange som utvilsomt har navnene sine i livets bok, ikke riktig kan tro det. Tvert imot går de i dyp engstelse og bekymring og ser aldri ut til å komme til klarhet og visshet i denne saken. Så ulike og så forskjellig stilt de enn er innbyrdes, er de alle like for Gud.

Under den siste store krigen mellom Tyskland og Frankrike lå en soldat på et sykehus og kjempet, etter det man trodde, med døden. Sykepleiersken for opp i forskrekkelse da den unge mannen ropte med kraftig stemme: «Her! Her!» Da han litt etter kom til seg selv, spurte hun hva dette skulle bety. Han svarte: «Å, jeg hørte navnene bli ropt opp fra livets bok, og da jeg var så lykkelig å høre også mitt, måtte jeg jo svare.»

Denne soldaten døde ikke. Da han var blitt så frisk at han kunne gå gjennom sakene sine, fant han ut at kulen som hadde såret ham, først hadde truffet lommebibelen han alltid bar på seg. Kulen var glidd til side, så den ikke hadde rammet selve hjertet, men bare revet opp de ytre delene av brystet hans.

For et herlig bilde! Han ble såret i krigen, men Guds ord reddet hjertet hans, så sårene ikke ble dødelige.

Noen sår og skrammer får vel også vi, kjære brødre og søstre. Men vel er det for oss om hjertet er vernet! «Bevar ditt hjerte fremfor alt du bevarer, for livet utgår fra det» (Ordsp 4,23).

Og så kommer vi snart hjem. Da skal vi stilles fram for tronen, og alle navnene som står i Lammets livsens bok, skal ropes opp. Lykkelig er da den som kan svare: «Her er eieren av navnet!» Det var et ringe og uanselig navn på jorden, men nå skal det stråle i herlighet og glans i himmelen.

Da kommer også vi, brødre og søstre, tilbake fra vår store misjonsreise og skal avlegge rapport for den levende Gud. Måtte da hver enkelt av oss ha noen med seg som det har lykkes oss å føre over fra mørket til lyset. Amen.

2. søndag i faste: Djevelens dobbelte angrep på Guds folk og hvordan vi overvinner ham

> «Mester, jeg har ført til deg sønnen min, som er besatt av en stum ånd … Dette slaget kan ikke bli drevet ut uten ved bønn og faste» (Mark 9,17–29).

Preken av P. G. Sand.

«Vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot maktene, mot myndighetene, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet» (Ef 6,12).

Slik taler Paulus når han formaner de troende i Efesos til å være godt rustet i den striden de hadde å føre for å bevare det livet de hadde fått ved troen på Kristus. Dere må kjempe mot åndelige og usynlige fiender, sier han. De har ikke kjøtt og blod som dere kan ta og føle på. Og derfor er de desto farligere, for som usynlige ånder har de så mye lettere for å liste seg inn på dere og bruke sin makt og sluhet til å ødelegge dere.

Hver kristen får gjøre bekjentskap med denne ondskapens åndehær i himmelrommet. Den blir anført av «høvdingen over luftens makter, den ånd som nå er virksom i vantroens barn» (Ef 2,2). Denne fyrsten, som i Skriften blir kalt Satan, djevelen, dragen, den gamle slangen og så videre, er – som vi alle vet – opphavet til alt det onde som er i verden.

Selv er han en fallen engel, støtt ut fra Gud og samfunnet med ham. Og han ga seg ikke til ro før han også hadde narret menneskene til å rive seg løs fra sin Skaper og rettmessige Herre. Slik fikk han makt over oss. Den makten rev Herren Jesus visselig fra ham da han knuste slangens hode ved sin død på korset. Men djevelen utøver den likevel ennå over alle som ikke ved troen har grepet den frigjøring og forløsning som er i Kristus.

Hver eneste av dem er djevelens slave, uten makt og evne til å frigjøre seg fra hans usalige herredømme. Og den onde ånd bruker sin stjålne makt over syndens ulykkelige treller til å plage og skade dem mest mulig. Det er bare én følelse som behersker ham, nemlig hat til Gud og mennesker. Og han har bare ett mål for alt han strever med, nemlig å ødelegge og forderve.

For å nå dette målet bruker han alle mulige midler. Snart trer han fram i skikkelse av en lysets engel, snart så svart og heslig som han er. «Ofte har den

kastet ham i ild og i vann for å gjøre ende på ham», sier faren til den besatte i evangeliet vårt. Han brukte begge disse motsatte elementene for å nå sin hensikt: å ødelegge.

Og det han her gjorde i det legemlige med den besatte, gjør han hver dag åndelig med menneskene. Snart bruker han én framgangsmåte, snart en annen, ofte stikk motsatt av den første, for riktig å kunne overrumple oss. Den uomvendte er, som sagt, helt i hans vold. Han blir virkelig, som den syke i evangeliet, kastet snart i ilden og snart i vannet, og han har verken rett vilje eller kraft til å yte noen motstand.

Alle disse har han i sin makt. Han er sikker på dem, så sant de ikke omvender seg til Herren. Derfor gjelder det for ham bare å feste dem så sterkt som mulig i syndens tjeneste og få dem til å øve synden i størst mulig målestokk. Slik skal deres egen fordervelse nå så langt som mulig, og Guds rike skal lide mest mulig skade ved deres ugudelige liv.

Annerledes er det med Guds folk. Ved nåden i Kristus har de sluppet ut av djevelens klør. De er revet som brander ut av ilden (Sak 3,2) ved Guds frelsende arm og satt over i hans elskede Sønns rike (Kol 1,13). Der er de vernet av hans kongelige septer, for den gode hyrden bruker den makten han har vunnet over den gamle dragen ved sin død og oppstandelse, til å verne om sine svake og hjelpeløse får.

Likevel søker den overvunne fyrsten å vinne tilbake det han har tapt. Derfor sier apostelen: «Deres motstander, djevelen, går omkring som en brølende løve og søker noen han kan oppsluke» (1 Pet 5,8). Derfor formaner Guds ord oss til å stride mot ham. Og skal vi kunne gjøre det med hell, er det nødvendig å kjenne måten han angriper på. Til veiledning for den som har mindre erfaring, vil vi derfor ta anledning av evangeliet vårt til å tale med hverandre om

den dobbelte måten djevelen angriper Guds folk på, og om midlene vi kan overvinne ham med.

1.

«Snart i ild og snart i vann.» Se, slik er hans måte å «arbeide» på. Når det gjelder verdens barn, viser denne dobbeltheten seg i hvordan han strever for å hindre dem fra en sann omvendelse. Én frister han til selvfromhet, en annen til å tjene lasten. Den ene gangen heter det at det er for tidlig å omvende seg, den andre gangen at det er for sent. Stundom preker han at det ikke er farlig å tjene synden, for Gud er nådig og barmhjertig. En annen gang søker han å innbille den samme sjelen at omvendelse og frelse er umulig.

Han narrer den uomvendte til å tro at ingen her på jorden kan komme til visshet om sin nådestand. Samtidig gir han syndens tjenere et håp om salighet som ikke har noen grunn i Guds ord, og som derfor fører den forvillede til en evig skuffelse. Tilskyndet av den gamle dragen fornekter det arme mennesket i vantro det dyrebare evangeliet, som har makt til å ta bort syndene våre og gjøre oss til Guds barn. Men det man ikke har fått fra Herren, tror man fullt og fast – at man skal komme til himmelen ved sitt eget skikkelige liv og så videre.

Men det var jo særlig djevelens angrep på Guds barn vi skulle tale om. Om dem kan det vel egentlig ikke sies at de blir kastet i ild og vann. Men vi er likevel

stadig utsatt for hans angrep, snart på den ene og snart på den andre måten. I disse angrepene får han støtte av verden og vårt onde kjød, og ikke minst av det siste, for fra det stiger onde lyster og begjær opp hver dag.

Vi ville derfor gjøre til og med djevelen urett om vi skrev hver fristelse på hans regning. Likevel er han den opprinnelige opphavsmannen til alt det onde, slik han også egger opp og tilskynder kjødet vårt.

En troende kristen blir ofte fristet til egenrettferdighet. Djevelen arbeider for å få sjelen som er frigjort ved Kristi blod, bundet på ny med lovens tunge lenker. Derfor søker han å vende blikket vårt bort fra Kristus og hans nådeord, så vi bare skal se på oss selv, vårt levnet og vår gudsfrykt. Med Guds ords herlige formaninger til et hellig liv søker han å snare samvittigheten. Og alle våre mangler i å etterleve formaningens ord bruker han som et gjerde. Med det vil han stenge oss ute fra nådestolen, som vi har daglig adgang til ved Kristi blod.

Og de dyrebare løftene vi eier i Guds ord, som er gitt oss til en legende salve for vår syke samvittighet, søker han å bruke til vår skade. Han frister oss til å misbruke friheten i Kristus til et påskudd for kjødet (Gal 5,13):

«Du kan nok gjøre det ene eller det andre, selv om det ikke er helt riktig. For du har jo full forlatelse i Jesu blod, og dessuten er jo alle kristne skrøpelige så lenge de vandrer på jorden. Du må vokte deg for lovtrelldom og egenrettferdighet og huske at du er fri fra loven og dens krav. Dessuten vil synden være til gagn for deg ved den ydmykende virkningen den har på deg. Den gjør deg fattig i ånden og er slik et middel til å øke troen» og så videre. Slik hvisker han i det skjulte inn i sjelen.

Videre søker han å drive de troende snart til sikkerhet, overmot og selvtillit, og snart til motløshet, håpløshet og frykt i utide. «Det er ikke farlig om du uten nødvendighet går på slike steder og i slike selskaper der du på forhånd kan vite at du blir fristet til synd. For du er nå så «grunnfestet i nåden» at du vil stå imot enhver forførelse.

Du er så sterk og dyktig at du ikke behøver å frykte, særlig siden Guds ord selv sier: Frykt ikke! Du er kommet så langt, og kjærligheten din til Herren er så sterk, at du ikke lenger kan falle fra Herren» og så videre. Se, her er ilden han vil brenne opp din tro og ditt åndelige liv i.

Lykkes ikke det, må han prøve med vannet i «motløshetens myr». Derfor heter det igjen i ditt indre: «Du kan like godt vende tilbake til verden først som sist. For det nytter likevel ikke for deg å nå det målet du har satt deg. Fristelsene er jo så mange og så sterke, og du er svak og udugelig. Du er ustø, og viljen din er kraftløs. Dessuten lever du jo under særlig vanskelige forhold.

Hadde ektefellen din, foreldrene dine, barna dine eller søsknene dine vært sanne kristne, kunne du kanskje ha holdt ut. Men nå er det ikke mulig. Du ser jo hvordan forsettene dine brytes og synden overrumpler deg gang på gang» og så videre.

Stundom søker han å blåse åndelige hovmodstanker inn i en kristens hjerte, og stundom byr han fram den falske ydmykheten. Den ene gangen heter det: «Å, for en innsikt du har i Guds ord! Du er blitt særlig opplyst av Guds Ånd, og de fleste kristne er bare skolegutter mot deg. Du bør derfor prøve å komme andre

til hjelp med ditt store lys, din innsikt og erfaring. Gå bare dristig fram som predikant og lærer for andre. Kommer du bare på talerstolen, skal folk få høre ting som vil vekke undring» og så videre.

En annen gang bruker den buktede slangen et annet språk: «Du er så elendig og står så langt tilbake at du ingenting kan gjøre for Herren. Du forstår så lite og mangler helt den visdommen som alle må ha som skal vitne om Frelseren, enten privat eller offentlig. Skulle du prøve, ville du bare gjøre feil, og da er det best ikke å gjøre noe. Dessuten er jo ditt kristenliv så skrøpelig at det ikke på noen måte vil nytte for deg å prøve å få andre omvendt» og så videre.

Noen blir fristet til å forsømme å bekjenne Kristi navn under påskudd av at det vekker anstøt. Og mange kristne unnskylder sitt kjøds treghet og feighet med dette, fordi de ikke forstår at de er fanget i djevelens snare. Andre igjen blir fristet til å vitne på slike steder, til slike tider og på en slik måte at Guds navn blir spottet ved det.

Noen ganger frister djevelen til gjerrighet. Han egger dem som har naturlige anlegg i den retningen, til å samle døde skatter her på jorden. Gjerrigheten får da navnet sparsommelighet, og det stadige jaget etter å øke formuen blir pyntet med det vakre navnet flid. Men til andre tider og overfor andre kristne preker han ofte det motsatte. Han påberoper seg den sannheten at det jordiske er forgjengelig og derfor mindre viktig, og søker slik å blåse inn ulyst til det jordiske kallsarbeidet og fremme likegyldighet og latskap.

Mens noen blir fristet til å smigre sine medmennesker, til stor skade for dem, blir andre fristet til stadig å klandre og kritisere. Han søker å gjøre oss den ene gangen for harde, den andre gangen for bløte. Stundom prøver han å vekke ond mistanke hos oss mot oppriktige brødre og sanne kristne. Til andre tider arbeider han for å få oss til å tro godt om hyklere og bedragere. Å, hvem kan kjenne hans list til bunns? Hvem kan utforske Satans dybder? Her trengs lyset fra Guds Ånd – her trengs en årvåken ånd.

2.

Men hvordan skal vi nå kunne stå imot en så slu fiende? Bare ved Guds åpenbarte ord, som troen griper og holder fast ved. Alle hans fristelser går i grunnen ut på dette ene: å føre oss bort fra den enfoldige troen som holder fast ved Herrens ord – både løftet, formaningen og advarselen. Når du derfor spør: «Hvordan kan jeg overvinne ham?», svarer Herren Jesus deg det samme som han svarte faren til den besatte i evangeliet: «Alt er mulig for den som tror.»

Ordet, ordet, kjære venn, må du tro! Og tror du det, bruker du det som våpen mot fienden din. Frister han deg til egenrettferdighet, så slå ham til jorden med ord som disse eller lignende: «Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke igjen legge under trelldommens åk» (Gal 5,1). «Uten meg kan dere intet gjøre» (Joh 15,5). Søker han å ta frimodigheten fra deg ved å peke på dine mange og store daglige synder, så si: «Der synden ble stor, ble nåden enda større!» (Rom 5,20). «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7). Vil han lokke deg inn i et likegyldig og vanhellig liv ved å holde fram for deg den åpne adgangen til nådestolen, så slå ham i ansiktet med Ordets sverd og si: «Skal

vi forbli i synden for at nåden kan bli dess større? Langt derifra! Vi som er døde fra synden, hvordan skulle vi ennå leve i den?» (Rom 6,1–2).

Vil han fange deg i selvtillit, så du stoler på din egen dyktighet, så rop til deg selv: «Arbeid på deres frelse med frykt og beven» (Fil 2,12), og: «Ferdes i frykt i deres utlendighets tid» (1 Pet 1,17). Da må fristeren vike. Og prøver han å stanse deg på halvveien ved å preke om din egen svakhet og fiendenes styrke, så si med profeten: «Se, Gud er min frelse! Jeg er trygg og frykter ikke. For Herren Herren er min styrke og lovsang. Han ble meg til frelse» (Jes 12,2).

Det gjelder altså å være godt rustet med Guds ord. Derfor må du prøve å prege både løftene og formaningene inn i hukommelsen, så du har våpenet for hånden hver gang det blir kamp. Slik kan vi stå ham imot, jage ham på flukt og beholde slagmarken – som de som seirer i kraft av den seieren vår Herre og Frelser har vunnet én gang for alle.

Men vi som arbeider i skrift og tale for å vinne sjeler for Herren, kan også høste en særlig lærdom av dagens evangelium, en lærdom som kan bli oss til nytte i vår gjerning.

Vårt arbeid går jo for en stor del ut på å drive djevler ut av de mange åndelig besatte blant oss. Men hvor ofte går det ikke oss som disiplene: Vi kunne ikke! Åndene som herjer i vår tid, er like hardnakkede som den som hadde besatt den ulykkelige unge mannen. Derfor passer Jesu ord også nå: «Dette slaget kan ikke bli drevet ut uten ved bønn og faste» (Mark 9,29).

Hvorfor står vi som oftest så kraftløse? Å, det er for lite bønn, mine venner! Det er for lite arbeid i lønnkammeret, for lite kamp med Gud, for lite fastholdelse av hans løfte om at hans ord ikke skal vende tomt tilbake. Derfor: mer bønn, mer bønn! La oss storme himmelens festninger, la oss rive himmelriket til oss med makt.

La oss rope daglig til Herren at han må fylle våre sjeler med sin Ånd, så hjertene våre kan bli brennende av Kristi kjærlighet. Måtte alle falske beveggrunner for vårt arbeid bli fortært, og måtte vi få den rette visdom til å forkynne korsets dyrebare evangelium. For det er «en Guds kraft til frelse for hver den som tror» (Rom 1,16), og derfor er det også den eneste makt som kan drive den onde ånd ut av hjertene til våre uomvendte medmennesker. Ja, la oss be om at Herren selv må lære oss å preke, så vi rett kan forstå å «tolke åndelige ting med åndelige ord» (1 Kor 2,13).

Og la oss også faste, i alle fall åndelig. La oss med andre ord være avholdende i alt. La oss holde oss fra den fornøyelsen å gjøre kunster med Guds ord, fra å gjøre inntrykk på tilhørerne ved å spille lærde eller ved å kile deres menneskelige følelser og så videre. La oss holde oss borte fra den ros og smiger som enfoldige mennesker iblant prøver å forderve oss med. La oss heller legge all ære ned for vår Frelsers føtter og huske at æren tilhører ham alene, men skammen oss.

La oss holde oss borte fra alle syndens tillokkelser og søke å leve helt for Herren. La oss ofre oss i tjeneste for våre medmennesker og i alle ting søke det som er til gagn for de mange. Skjer dette, skal også de onde åndene være oss lydige i Jesu navn. Herren gi oss nåde til det for sin egen skyld!

Den onde ånd
og djevel må dog bort,
ja, alle bånd
ved Jesu ord og Ånd
briste over snart og fort;
han aldri er i sitt verk
enn så sterk,
han for Guds finger må
jo skjelve og forgå;
synes enn hans skanse fast,
han ved Jesus i en hast
blir av sin festning kast.

O Jesus, som
til verden kommen er

å kaste om
alt Satans herredom,
med din hjelp vær alltid nær,
at Satan ei med sin makt
og sin akt
skal noen bolig få
i mitt hjertes vrå;
la mitt hjerte lukkes så,
at hans piler overgå,
la meg i Guds harnisk stå!

Amen.

3. søndag i faste: Vår Frelsers makt og myndighet over djevelen, til vern for hans barn

> «Han dro ned til Kapernaum, en by i Galilea, og lærte dem der på sabbaten. De var slått av undring over hans lære, for hans tale var med myndighet. I synagogen var det en mann som var besatt av en uren ånd, og han ropte med høy røst: Å! Hva har vi med deg å gjøre, Jesus fra Nasaret? Du er kommet for å ødelegge oss! Jeg vet hvem du er, du Guds Hellige! Men Jesus truet den og sa: Ti stille og far ut av ham! Den onde ånden kastet mannen ned midt iblant dem, og for så ut av ham uten å skade ham. Da kom det forferdelse over dem alle, de samtalte med hverandre og sa: Hva er dette for et ord? Med myndighet og kraft befaler han de urene åndene, og de farer ut. Og ryktet om ham kom ut til hvert sted i omegnen» (Luk 4,31–37).

Preken av Jacob Traasdahl.

I anledning av dette evangeliet vil vi dvele ved:

Vår Frelsers makt og myndighet over djevelen og alt ondt, til vern for hans barn.

Evangeliet i dag fører oss inn i en synagoge i Kapernaum. Der står en mektig lærer fram, og han taler slik at de forsamlede blir slått av undring over hans lære og over den myndighet han taler med. Det er ikke det eneste stedet vi hører at Frelseren talte med en myndighet som gjorde folket forbløffet.

Markus forteller det samme (Mark 1,22). Og Matteus, som har gjengitt Frelserens mektige bergpreken fullstendigst for oss, slutter den slik: «Og det skjedde da Jesus hadde endt denne talen, da var folket slått med undring over hans lære. For han lærte dem som en som hadde myndighet, og ikke som deres skriftlærde» (Matt 7,28–29).

Når Frelserens tale her sammenlignes med de skriftlærdes, forstår vi at hans myndighet må ha vært av et eget slag. De skriftlærde manglet nok ikke myndighet når de sto fram. Evangeliene er fulle av antydninger som lar oss forstå at disse lærde herrene sannelig opptrådte med både embetsmine og embetsmyndighet. Men når det her står at Jesus i motsetning til fariseerne talte med myndighet, kan vi gjøre oss et bilde av den opphøyde renhet, det dype alvor og den sannhetens kraft som må ha ligget i hans tale.

Han talte som den Faderen hadde sendt. De andre pralte av en innbilt verdighet og tok seg en myndighet som må fortone seg som selvironi når en ser nøye på dem som viste den fram, og legger merke til hvordan disse to helt forskjellige slags myndighet støtte sammen.

Vi fryder oss ved tanken på at vi har en Frelser som kunne opptre med myndighet. For vi vet at hans myndighet tjener til vårt vern. Han bruker den ikke til å utøve et jordisk herredømme. Han bruker den som vår frelses høvding, han som vil føre sin arme, trengte menighet lykkelig og vel gjennom alt det onde som møter den her i verden. Og han bruker den mot vår erkefiende, djevelen, og mot de legionene av onde ånder som står i hans sold. Lykkelig den sjel som har stilt seg under hans myndighet!

Frelseren kunne stå fram og tale med myndighet og makt. For han visste at han var Satans overvinner. Han visste at de sjelene han talte til, skulle bli hans ved et dyrt kjøp. Og han visste også at det budskapet han hadde å bringe, var et mektig ord som hadde frelseskraft i seg. Å vite dette kan også gjøre en vanlig budbærer myndig. Se på Paulus, hvordan han kunne tre fram for fyrster og øvrighet! Og hør en evangelist som er levende gjennomtrengt av vissheten om at han bringer et frelsens budskap med guddommelig autoritet og makt. Sannelig, du skal få merke en opphøyd myndighet.

I Åpenbaringen 12,12 leser vi: «Ve jorden og havet! For djevelen er steget ned til dere i stor vrede, fordi han vet at han bare har en liten tid.» Disse ordene ble ropt ned fra himmelen med sterk røst. Det var en av lysets budbærere som ropte, en som hadde vært vitne til at Satan ble kastet ut av himmelen. Men ordene roper ut et ve, et skremmende ve, over jordens arme barn. For engelen så at de skulle bli mål for den nedstyrtede onde åndens raseri.

«I stor vrede, fordi han vet at han bare har en liten tid.» Frådende av raseri mot Herren og hans menighet vil han utnytte den korte fristen han har igjen, så godt han kan, før han for evig skal styrtes ned i ildsjøen, den som er «beredt for djevelen og englene hans» (Matt 25,41).

Da hans store overvinner, «løven av Judas stamme» (Åp 5,5), sto fram på jorden, var det som om alle ondskapens makter slo seg sammen for å rette et hovedslag mot vår mektige Konge. Med Guds tillatelse fikk djevelens makt vise seg i besettelser så redselsfulle at vi må gyse. Slik skulle det bli klart for oss arme jordormer hvilke ynkelige lekeballer vi ville vært for ondskapens makter hvis ikke en mektigere Herre sto fram og gjorde sin myndighet gjeldende til vårt vern.

Men nå har vi, Gud skje lov, en ny sang å synge, en sang som krysser det forferdelige ve som lød ned fra himmelen. Den lyder slik: «Salig er du, jord, for den sterke Frelser er steget ned og har stor nåde og hjelp for arme syndere. Og han vet at seieren og riket, makten og æren skal være hans i all evighet.»

La oss da dvele litt ved myndigheten til vår frelses høvding og tenke over om vi ikke har grunn til å være trygge under hans vinger.

I det kapitlet evangeliet vårt er tatt fra, hører vi om en «uren ånd» som plaget et menneske. Vi hører om en kvinne som var plaget av sterk feber. Vi ser en stor

skare som led av skrøpeligheter og forskjellige sykdommer, og vi hører igjen om onde ånder som ble drevet ut.

Å, du arme menneskebarn, hvor mye ondt kan du ikke bli utsatt for! Og hvor forferdelig ville det ikke gå deg hvis du ikke hadde en Frelser!

Først utøver Frelseren sin myndighet mot djevelen. Han truer den og sier: «Ti stille og far ut av ham!» Den arme besatte mannen var så helt i djevelens vold at den onde rådde over tungen hans og sa: «Å! Hva har vi med deg å gjøre, Jesus fra Nasaret? Du er kommet for å ødelegge oss!» Ja, han var kommet for å ødelegge dem, og de skulle nok få merke at de hadde med ham å gjøre. For «nå holdes dom over denne verden. Nå skal denne verdens fyrste kastes ut» (Joh 12,31).

Kjære leser, kanskje du blir plaget av djevelen. Du er ulykkelig og vil gjerne bli frelst, og likevel blir du holdt fanget i hans garn. Undersøk da nøye, og du skal finne de smutthullene der den onde holder seg skjult, og der han med list utøver sin makt over deg.

Han vet at han ikke kan sette sin myndighet opp mot Kristi myndighet. Derfor må han herske over sjelene med løgn og bedrag. Han må bruke all sin list for å skjule, dekke over eller forvrenge det frelsesrådet som er åpenbart for syndere i evangeliet. Han vet at Jesus utøver sin myndighet gjennom sitt ord. Derfor er det ingenting han går så arglistig til verks mot som evangeliet.

I uvitenheten finnes mange slike smutthull, der mørkets fyrste holder seg skjult og angriper fra. Nå gjelder det at lyset fra det høye får trenge inn i disse mørke hullene, så han kan bli drevet ut. Fortvilet går du kanskje og vrir deg under en bestemt synd. Den er lenken han binder deg med. Fra sitt mørke rom roper han: «Denne lenken kan du aldri bryte. Du er min!»

Men evangeliets lys vil stråle inn i ditt mørke fangehull og si deg: Lenken er brutt! For også den stygge, forferdelige og hemmelige synden du særlig sukker under, er utslettet ved Jesu blod. Får dette lyset stråle inn til deg, faller lenken av, og djevelen må flykte.

Kanskje du blir plaget av spottende tanker som taler i ditt indre som en uren ånd, og som spotter Gud, Kristus og alt som er hellig. Og du kan umulig forstå annet enn at det er du selv som gjør det. Jeg har truffet mange slike ulykkelige – ja, noen som har vært nær ved å miste forstanden på grunn av disse Satans innskytelser. Særlig husker jeg en mann som var så anfektet av den onde at han måtte kjempe en fryktelig kamp for ikke å rope høyt ut sine spottord og forbannelser mot Frelseren.

Min venn, hvis du er en slik ulykkelig, tror jeg du vil oppdage et hemmelig smutthull i din sjel, der Satan utøver denne fryktelige makten fra. Si meg: Tror du fullt og fast at Jesus er din Frelser, og at du er en av Herrens velsignede? Eller sitter du kanskje fast i den klemmen at dette onde må ta slutt før du tør ta nåden til deg? Å, da er det ikke underlig at Satan plager deg slik og fyller sjelen din med redsler!

Også her må lyset få stråle inn, så du får se at det er djevelen som vil narre deg. Han vil innbille deg at du frivillig forkaster din eneste Frelser, han som gjør deg salig. Men hør, kjære, ulykkelige sjel: Jesus må få plass der hvor lovens krav og

dommer sitter i høysetet. Og han har allerede plass der, så sant din sjel lengter etter ham og ikke ønsker noe heller enn å være en av dem han har satt fri.

Herren sier om deg det han sa om Josva, ypperstepresten: «Herren refse deg, Satan! … Er ikke denne mannen her en rykende brann, revet ut av ilden?» (Sak 3,2). Se, du er også en slik brann som er revet ut av ilden. Bli ikke forferdet om det ennå ryker av deg! Tro at du ligger i Jesu mektige frelserhånd, så skal Satan bli til skamme med sin list.

Også opplyste Guds barn kan komme ut for denne forferdelige fristelsen og bli plaget så det er en ynk å se. Visse sykelige tilstander kan også gi denne Satans fristelse grobunn. Men i alle tilfeller gjelder det å holde motet oppe ved å flykte inn under Jesu myndighet og makt og holde fast ved sannheten: Om enn «fjellene kan vel vike, og haugene rokkes», så skal Herrens «fredspakt ikke rokkes» (Jes 54,10).

De grusomme kvalene som kan oppstå når man tror at man har syndet mot Den Hellige Ånd, kommer også fra den samme Satans list. Det finnes sjeler som ikke ønsker noe heller enn å bli frelst. De vrir seg under tvilens mørke innskytelser og frykter at de har syndet mot Guds Ånd og drevet ham bort. De kan ikke få tankene bort fra dette mørke bildet av sin ulykkelige tilstand, og de mener at de er helt overlatt til seg selv og til Satan.

Min venn, det er Guds Ånd som holder bekymringen levende i din sjel. Hadde han forlatt deg, ville du ikke et øyeblikk lenger engste deg og jamre over denne muligheten. Også her har Satan sikkert et smutthull som han må drives ut fra. Kanskje er det en bestemt synd som har gitt deg denne frykten, eller en lengre tids lunkenhet og utroskap mot din Gud.

Først narret Satan deg kanskje til å tenke lite om synden. Og når han så har ført deg til et visst mål av utroskap og fall, snur han bladet. Da blåser han tvilens avgrunnsgift inn i sjelen og preker bare fordømmelse. Min venn, det var visselig ille at du slumret inn på din post og lot deg forlede til synd og utroskap. Men det er Herrens stemme som ennå lyder til din samvittighet og fyller deg med uro og bekymring, for at du skal våkne opp av rusen i djevelens snare (2 Tim 2,26).

Står du der med en anklagende, dømmende samvittighet, så tenk på at det ikke er en bestemt enkeltsynd som kalles synd mot Den Hellige Ånd. Det er en tilstand av forherdelse, der man aldri spør etter Ånden. «All synd og spott skal menneskene få forlatelse for» (Matt 12,31). «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø» (Jes 1,18). David, Peter og andre Guds menn er talende eksempler på det.

Kanskje blir du ynkelig herjet i ditt indre av en «uren ånd» som hisser opp ditt arme kjød til motbydelig ukyskhet. Denne ånden er deg så overlegen at den håner all din kvide og jammer. Jesus kan også drive ut denne demonen, selv om den visselig er av det slaget som ikke drives ut «uten ved bønn og faste» (Mark 9,29). Evangeliet er den eneste livsmakt som kan blåse ned i din stinkende, urene Kedron-dal som et friskt, lindrende vindpust fra Libanon og jage bort denne likstanken fra helvete.

Se på din lidende Forløser! Kast deg ned ved hans side der han sveder blod for dine synder. Da skal et ord med myndighet drive ut den urene ånden, så den i alle fall ikke får slå seg fast i din gjenfødte sjel.

Men, kjære bekymrede sjeler, hvilken stilling dere enn er i, må dere tenke på dette: Det er ikke et tillegg av lovbud, krav og dommer som skal gi evangeliet dets myndighet. De vranglærerne som forførte galaterne til å tro noe slikt, er ikke utdødd ennå. Det er nok av dem, både blant lærde predikanter og lekpredikanter. De er ikke grepet av den egenartede myndighet og makt som evangeliet har. Derfor griper de til lovens slegge og dundrer løs med den når de for alvor skal bruke myndighet mot alt det onde Guds barn blir plaget av.

Riktignok skal også denne sleggen brukes, men aldri for å gi kraft til et maktesløst hjerte eller til helliggjørelsens arbeid. Det kan bare evangeliets ord gjøre. Det lyder som et myndig ord fra vår Frelser, som tar synderen i forsvar mot synden og djevelen. Det stråler lys og varme inn i den maktesløse sjelen, så druene i Guds hage begynner å gløde.

Hvordan Herren utøver nådens myndighet, ser vi av dagens epistel. Den er et av de sendebrevene han lot skrive til de sju menighetene i Lilleasia.

Hør hvordan han hevder sin myndighet med disse ordene: «Dette sier den første og den siste, han som var død og er blitt levende: Jeg vet om din trengsel og din fattigdom – men du er rik – og om spotten fra dem som sier de er jøder, men ikke er det, men er Satans synagoge. Frykt ikke for det du skal lide! Se, djevelen skal kaste noen av dere i fengsel, for at dere skal bli satt på prøve, og dere skal ha trengsel i ti dager. Vær tro inntil døden, så vil jeg gi deg livets krone» (Åp 2,8–10).

Den samme myndigheten han tar sine i forsvar med, kommer også til syne i brevet til menigheten i Filadelfia.

Også her hevder han sin myndighet med disse ordene: «Dette sier Den Hellige, Den Sannferdige, han som har Davids nøkkel, han som lukker opp og ingen lukker igjen, og som lukker igjen og ingen lukker opp.» Og så fortsetter han: «Se, jeg har satt foran deg en åpnet dør, og ingen kan lukke den igjen. For du har liten styrke, og har holdt fast på mitt ord og ikke fornektet mitt navn.» Og om fiendene, som han kaller Satans synagoge, sier han: «Jeg vil gjøre det så at de skal komme og falle ned for dine føtter, og de skal forstå at jeg har elsket deg» (Åp 3,7–9).

Slik stiller han seg på sine fattige barns side. Med kongelig myndighet forstår han å verne dem, og han vil også gjerne at det skal bli åpenbart for hele verden hvor høyt han elsker dem.

Det samme sinnelaget viser han også mot den falne disippelen Peter, når han sier til ham: «Satan krevde å få dere i sin makt for å sikte dere som hvete. Men jeg ba for deg at din tro ikke måtte svikte» (Luk 22,31–32). Det vil si: Jeg ba min himmelske Far om den nåden for deg at du, tross alle Satans siktinger og dine fryktelige synder, likevel måtte bli hengende ved meg og ved min nåde.

Og hva leste vel ikke Peter i sin Frelsers blikk da han forlot det stedet der Satan så ynkelig hadde kastet ham omkring! Han leste visselig nåde og forbarmelse.

Han så et salig, håpefullt glimt av den myndighet Jesus tar sine i forsvar med mot all deres elendighet.

Han taler myndig som vår Frelser fra synd, død og Satans rike og søker å verne og dekke sine elendige med evangeliets ord. Men han taler også myndig når det gjelder å verne dem mot alle de forferdelige plageåndene som heter timelige og hedenske bekymringer. Også de kan gjøre livet surt for Guds barn. Hvilken myndighet ligger det ikke i de ordene han vil jage næringssorgene bort med: «Skulle ikke deres himmelske Far – han som kler liljene på marken og sørger for spurvene – skulle ikke han mye mer gi dere mat og klær, han som vet at dere trenger alt dette?» (Matt 6,26–32).

Er det ikke uverdig at et Guds barn som vet at hans frelse har kostet Guds Sønns blod, og som vet at Gud har satt både himmel og jord i bevegelse for å redde mennesket fra fortapelsen – er det ikke uverdig at et slikt Guds barn skal gå nedsunket i tærende næringssorger og kvaler for framtiden? Han som kunne skape verdener med et eneste ord, skulle ikke han kunne og ville hjelpe sine barn med alt som hører til livets opphold?

Å, du svarte, motbydelige vantro, du forferdelige plageånd fra helvete, skulle ikke du kunne jages på dør av vår Herres myndighet! Vi kan ikke legge en eneste alen til vår livslengde, om vi så bekymrer oss aldri så mye for det (Matt 6,27). Vi kan ikke gjøre et eneste hår hvitt eller sort (Matt 5,36). Og likevel bekymrer vi oss som hedninger, som om Gud skulle ha overlatt oss til oss selv eller til verdens tilfeldigheter når det gjelder vårt timelige utkomme.

Men han taler også til oss med myndighet når det gjelder omsorgen for at vårt åndelige liv blir bevart. Riktignok innskjerper han at vår bevarelse avhenger av hvordan vi forholder oss til hans ord. Derfor ville det være formastelig om vi likegyldig trøstet oss med at alt skal gå godt til slutt, uten å være levende klar over at vi henger fast i den frelsens arm som han vil redde oss med.

Men vi er fulle av omsorg og bekymring også i det stykket der alt bare kommer an på Herrens makt og vilje til å bevare og frelse.

Har han først grepet oss med sin mektige arm og ført oss inn i sin saueinnhegning, burde vi med salig trygghet synge med David: «Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting. Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til hvilens vann. Han fornyer min sjel.» Han er med meg i dødsskyggens dal. Han salver mitt hode med olje og lar mitt beger flyte over. «Bare godhet og miskunnhet skal etterjage meg alle mitt livs dager» (Sal 23), til jeg til sist får bo i hans hus for evig.

Slik vil Herren ved sin myndighet og makt verne oss mot djevelen og alle hans plageånder. Å, lykkelig derfor hver sjel som har fått en slik verge!

Måtte vi bare dvele ved dette hver dag og ikke gå her med døde, ufruktbare teorier i hodet! Da kunne vi synge med gamle Luther:

Vår Gud han er så fast en borg,
han er vårt skjold og verge.
Han hjelper oss av nød og sorg
og vet oss vel å berge.
Vår gamle fiende hard

til strid imot oss står,
stor makt og argelist
han bruker mot oss visst,
på jord er ei hans like.

Om verden full av djevler var,
som ville oss oppsluke,
vi frykter ei, vi med oss har
den mann som dem kan true.

Amen.

Midtfastesøndag: Hva det er å ete Kristi kjød og drikke hans blod

> «Jødene trettet nå seg imellom og sa: Hvordan kan han gi oss sitt kjød å ete? Jesus sa da til dem: Sannelig, sannelig sier jeg dere: Dersom dere ikke eter Menneskesønnens kjød og drikker hans blod, har dere ikke liv i dere! … Det er Ånden som gjør levende, kjødet gagner ikke noe. De ordene jeg har talt til dere, er ånd og er liv. Men det er noen av dere som ikke tror. – For Jesus visste fra begynnelsen hvem det var som ikke trodde, og hvem det var som skulle forråde ham. Og han sa: Derfor har jeg sagt dere at ingen kan komme til meg uten at det er gitt ham av Faderen» (Joh 6,52–65).

Preken av P. G. Sand.

Verden er full av mennesker uten fred, og av ulykkelige mennesker. Slekten som var bestemt til lykke og salighet i samfunn med sin Skaper, er blitt en ulykkelig og håpløs slekt fordi synden har trengt inn i verden. Forgjeves søker man tilfredsstillelse i det verden har å by på. Forgjeves drikker man av lystenes ville strøm, forgjeves tømmer man syndens og lastens grumsete beger. Hjertets tørst blir ikke slukket. Uroen, fortvilelsen og håpløsheten blir bare verre.

Forgjeves kaster man seg ut i fornøyelsenes malstrøm – enten fornøyelsene bare kalles uskyldige og edle eller virkelig er det. Sjelen blir like tom. Forgjeves søker man til og med å mette sin ånd med nyttige og edle kunnskaper. Forgjeves hengir man seg til vitenskap og kunst. Ja, forgjeves ofrer man seg for et nyttig og virksomt liv, søker å tjene sine medmennesker og legger vinn på alle slags borgerlige dyder. Dette er rosverdig og fortjenstfullt, men sann fred og hvile for hjertet bringer det ikke.

Alt dette er «sprukne brønner som ikke holder vann» (Jer 2,13). Og alle som søker lykken på disse eller lignende måter, «veier ut penger for det som ikke er brød, og sin fortjeneste for det som ikke kan mette» (Jes 55,2). Hvor finnes vel den som tør påstå at han har funnet sann fred for sitt hjerte i noe i verden – uten å lyve for seg selv? Si meg, du kjære venn som ennå hører til dem som søker sin glede her: Har du virkelig funnet det du søkte? Vær nå ærlig og tal sant! Gjør du det, må du innrømme: Akk, i grunnen har jeg ingen fred.

Ja, du har ingen fred, og det har heller ingen av dem som er som deg. Dere jager og haster, venter og håper, men alt forgjeves. Dere mener at dere ser lykken langt borte, og derfor gjelder det å skynde seg for å nå den. Men dere

kommer alltid for sent. Når dere har nådd det stedet der dere syntes den var, oppdager dere at den er enda lenger borte. Og slik tilbringer de fleste mennesker livet – alltid på jakt etter den tomme skyggen.

Gang på gang blir man skuffet, og likevel fatter man mot igjen og igjen. Man blir forført og narret av «denne verdens gud» (2 Kor 4,4), som vekker håp der det ikke er noe å håpe, og som fyller sjelen med vakre løfter som aldri blir innfridd. Å, hvordan må ikke hans hatefulle hjerte fryde seg ved synet av alle de narrene som villig traver av sted i hans fordervelige ledebånd, og som fjerner seg mer og mer fra det som kan gi et menneske sann tilfredsstillelse!

Men finnes det da virkelig noe som kan gjøre et menneske lykkelig i sannhet allerede her på jorden? Ja, Gud være lovet, det finnes! Det finnes et herlig farshus der den bortkomne sønnen blir mettet med de kosteligste retter, så snart han er trett av å stille sin sult med denne verdens svinemat og vender tilbake til sin barndoms hjem.

Dette farshuset er Guds nåderike på jorden, der det er «rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17). Det er den himmelske kongesønnens bryllup med sin elskede brud, hans troende menighet i verden. Det er gjestebudet der gjestene blir mettet med «fete, margfulle retter» og slukker tørsten med «klaret, gammel vin» (Jes 25,6).

Ja, her er lykke! Her er fred og glede, her er lys og liv, her er håpet som ikke gjør til skamme. Her blir alle blødende sår leget, her blir alle smerter stilnet. Her finner alle trette hvile og alle slitne ro. Her blir sjelens dypeste lengsel stillet, her blir alt savn avhjulpet. Og alt dette finner man i den ene, Guds og menneskets Sønn, som er kommet til verden for at vi «skal ha liv og ha overflod» (Joh 10,10). Derfor sier han selv: «Den som kommer til meg, skal ikke hungre. Og den som tror på meg, skal aldri noen gang tørste» (Joh 6,35).

Og igjen: «Jeg er det levende brødet som er kommet ned fra himmelen. Om noen eter av dette brødet, skal han leve i evighet. Og det brødet som jeg vil gi, er mitt kjød, som jeg vil gi for verdens liv» (Joh 6,51). Dette er det særlige kjennetegnet på alle som hører ham til: Deres åndelige sult er blitt stillet ved ham alene, og ved det blir et nytt liv skapt og næret i hjertene deres. Derfor sier han i evangeliet vårt: «Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham» (Joh 6,56).

Vår sjels frelse avhenger altså av dette, og derfor er dette hovedsaken i vår kristendom. Og siden saken er så viktig, vil vi ut fra teksten vår legge fram for hverandre: **Hva det er å ete Kristi kjød og drikke hans blod.**

Når Herren Jesus i evangeliet vårt taler om å ete hans kjød og drikke hans blod, mener han troens åndelige eting og drikking. I sakramentet eter mange hans kjød og drikker hans blod under brød og vin, men til død og dom for seg selv. På denne måten kan en ta imot hans hellige legeme og blod og samtidig i sitt hjerte være helt fremmed for hans nåde og en fiende av alt som er hellig.

Dessverre strømmer store skarer av navnkristne fram til alterbordet. I ubotferdighet og vantro raner de til seg de nådens retter som Herren har dekket sitt bord med for sine sanne barn.

Denne ytre etingen og drikkingen kan derfor ikke være noe sant kjennetegn på Herrens rette disipler. Den fører heller ikke med seg de velsignelsene som vår Frelser i dagens tekst sier skal bli alle til del som i troen eter hans kjød og drikker hans blod.

Den etingen og drikkingen som evangeliet vårt taler om, betegner en inderlig nær forbindelse mellom Frelseren og den troende sjel. Den jordiske maten vi spiser for legemet, går ved fordøyelsen over i legemet og blir forvandlet til kjøtt, blod og alle de deler legemet består av. På samme måte tar vi ved troens eting Kristus helt og fullt inn i oss. Ved det blir vårt åndelige liv næret og utviklet. Det nye mennesket i oss, «som er skapt etter Gud i den rettferdighet og hellighet som er av sannheten» (Ef 4,24), vokser med en guddommelig vekst.

Ved dette blir altså ikke bare vår åndelige sult stillet. Vi får også guddommelige krefter som former oss etter hans bilde. Skriften stiller hans sinnelag, ord og handlinger fram for oss, for at vi skal slekte på ham både i vårt indre og ytre liv. «Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham.» Greinen er ett med stammen, holdes fast av den og henter all sin næring og kraft fra den. Slik er den sanne troende ett med Jesus. Stammens og greinens liv er det samme livet. Slik er også Jesus vårt liv.

«Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, har evig liv. … Likesom den levende Faderen har sendt meg, og jeg lever ved Faderen, slik skal også den som eter meg, leve ved meg» (Joh 6,54.57). Og det livet som blir skapt og bevart i oss ved denne etingen og drikkingen, er et evig liv. Derfor begynner det evige liv allerede her.

Måtte da ingen innbille seg at han skal få leve evig med Kristus i himmelen hvis han ikke står i en levende forbindelse med ham her – en forbindelse som må bevares til vi ved den legemlige død blir skilt herfra. Det hjelper deg altså ingenting at du en gang i den hellige dåp tok imot troens liv i ditt hjerte, hvis du ikke eier det nå. En grein har nok liv så lenge den henger fast ved stammen. Men blir den hogd av, dør den, for den kan ikke fortsette å leve på egen hånd.

Derfor sier han selv om dem som blir revet løs fra ham ved vantro: «Om noen ikke blir i meg, da kastes han ut som en grein og visner, og de samler dem sammen og kaster dem på ilden, og de brenner» (Joh 15,6). Dette skal skje på dommens dag. Da skal alle tørre greiner – det vil si alle mennesker som er uten liv i Gud – samles sammen og kastes i helvetes evige ild. Men de levende greinene skal han, som han sier i vår tekst, «reise opp på den siste dag». De skal oppstå i herlighet og ære.

Det livet som her var «skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3), skal da bli åpenbart for engler og mennesker i skjønnhet og kraft, som et virkelig gudsliv, et liv som aldri mer kan dø. Å, for en herlig tanke! Å bli reist opp av livets fyrste for aldri mer å synke sammen eller dø. Å se ham som er vår sjels glede, for aldri mer å miste ham av syne. Å være hos ham for aldri mer å bli skilt fra ham. Å ligne ham for aldri mer å bli tilsølt av noen ond lyst eller synd.

Å, hvor herlig skal ikke Herren Jesus da stråle midt i sin lovsyngende menighet! Da skal han «se etterkommere», som profeten sier (Jes 53,10), omgitt av frelste syndere av alle slekter og tungemål. Venn, vil du være med i denne

skaren? Vil du være med og synge din Frelsers pris i de himmelske saler? Vil du være med og skue og beundre hans guddommelige herlighet – han som er Menneskesønnen, som ble en av oss for at han kunne gi sitt kjød «for verdens liv»?

En gang skal du høre hans røst, når han kommer i skyene «med kraft og stor herlighet» (Matt 24,30). Men er du da ikke en av de lykkelige som han skal reise opp, kommer du til å oppstå til evig skam og ve. Så prøv deg selv nå i dag om du er en av dem som ved troens eting og drikking har tatt hans liv inn i din sjel.

For å hjelpe deg med dette vil vi beskrive denne etingen og drikkingen litt nærmere. I virkeligheten betyr den ikke noe annet enn å ha all sin trøst og fred, sin visdom, rettferdighet og helliggjørelse i Kristus og hans fortjeneste.

Det finnes en flokk mennesker på jorden som den store mengden kaller hellige, pietister, lesere, bedehusfolk og så videre. Disse menneskene skiller seg blant annet fra andre ved at de ber til Gud, bruker Guds ord, holder seg fra åpenbar synd og tar del i arbeidet for Guds rike. Alle bekjenner de om seg selv at de er pilegrimer som har sagt farvel til syndens fremmede land, og at de har håp om å nå den himmelske staden.

Det ser altså ikke ut til å være noen annen forskjell på dem enn at den ene kan være litt varmere og ivrigere i sin kristendom enn den andre. Den forskjellen er også virkelig der, for noen legger mer vinn på å gjøre sitt kall og sin utvelgelse fast enn andre. Men det finnes også en annen og mye dypere forskjell. Den merkes iblant av dem som har fått Guds Ånd, men ofte er det bare han som ransaker hjerter og prøver nyrer, som ser den.

Det som kløyver denne flokken i to deler, er hjertets forhold til Kristus. Alle bekjenner med munnen at saligheten bare er å finne i ham, og at man skal bli frelst bare av Guds nåde. Og vi håper at de fleste av dem også lever av denne nåden i sitt hjerte. Men det finnes andre som har sin trøst i noe hos seg selv.

Den ene bygger på at han er blitt grundig vakt. En annen bygger på sin ytre omvendelse fra å leve i åpenbar synd. En tredje bygger på sin bønn i enerom og på bønnemøter, en fjerde på sin forkynnelse og sitt arbeid for Guds rike. En femte bygger på sin alvorlige vilje, som Herren etter hans mening skal ta i stedet for gjerningen. En sjette bygger på sin store sønderknuselse og åndelige fattigdom, og så videre.

Hvor forskjellige disse enn kan være, er de likevel like i dette: Med all sin tale om Kristus og nåden bygger de i all hemmelighet sitt salighetshåp på noe de selv er eller gjør. De har ikke lært å miste tilliten til alt sitt eget strev og gjøremål. De er ikke ved loven blitt døde for loven (Gal 2,19). De har ikke lært å «akte alt for tap» fordi kunnskapen om Kristus Jesus er så mye mer verd (Fil 3,8).

Derfor er ordet om at Kristus døde for ugudelige, en tørr lære for dem. I stedet for å bygge opp, trøste og glede vekker det tvert imot uro og misnøye i sjelene deres.

Noen er riktignok ikke fornøyd med sin egen hellighet, men de håper på framtiden. Ved fortsatt arbeid og strev skal det vel til slutt lykkes, mener de, å komme så langt fram i fromhet at de blir verdige til himmelen.

Kjære venn, passer noe av dette på deg, er du ikke en av dem som har sitt liv i Guds Sønn. Men kanskje er du blitt til skamme med din omvendelse. Det har ikke lykkes for deg å angre og sørge slik du ville, ikke lykkes for deg å hate synden og holde deg fra den slik du ville, og ikke lykkes for deg å bli sterk og from og ren ved ditt eget strev, din kamp og strid.

Tvert imot er du blitt mer ugudelig jo mer du i egen kraft ville tilkjempe deg hellighet. For synden benyttet seg av budet og vakte alle slags begjær i deg (Rom 7,8). Så må du erkjenne at du er overvunnet av synden og helt fortapt i deg selv, og at du ikke har noen annen trøst mot lovens trusler og din egen elendighet enn dette ene: at den rettferdige har lidt for urettferdige (1 Pet 3,18). Se, da eter du Menneskesønnens kjød og drikker hans blod!

Er det slik med deg, vet jeg at synet av deg selv alltid bringer misnøye og smerte. For du finner alltid mangler og skrøpelighet hos deg når du sammenligner deg med Guds hellige lov, som skal være rettesnoren for alle dine tanker, ord og handlinger. Men synet av den korsfestede og oppstandne Frelser bringer fred og glede, lys og kraft inn i din sjel.

Den maten vi spiser for legemet, tar ikke bare bort sultens smerte. Den gir oss også styrke og kraft til nyttig arbeid. Slik gir også det himmelske manna, som vi allerede har pekt på, kraft til en hellig vandring i et nytt liv. Når vi så ofte har så lite kraft til å overvinne fiendene våre i livets kamp og strid, kommer det av at hjertet vårt er for lite styrket ved den frie og ufortjente nåden som er gitt oss i Kristus.

Vi trenger ikke være kraftløse. For i Sønnen er vi gitt «alt som tjener til liv og gudsfrykt» (2 Pet 1,3). Bordet er rikt dekket, kjære venn. Bare forsyn deg, et og drikk! Og jo mer du kan ta inn i ditt hjerte av nåden, desto mer gleder og ærer du den Gud som har mer behag i miskunnhet enn i offer. Fordyp deg i Guds kjærlighet, slik den er åpenbart i Kristus. La ikke sjelefienden få stenge den åpne adgangen du har til den nåden du står i.

Denne nåden er fullkommen, så den veier opp alle dine daglige synder og forsømmelser. Den er evig, så den aldri tar slutt for den som ikke selv stenger seg ute fra den ved vantro. Den er fri og blir gitt for intet til alle som trenger den. Av kjærlighet sendte Faderen Sønnen for å være verdens Frelser, og av kjærlighet lot Sønnen seg sende og ga sitt kjød for verdens liv. Av kjærlighet tok han en tjeners skikkelse på seg og ble lydig til døden – ja, døden på korset (Fil 2,7–8). Han «bar våre synder på sitt legeme opp på treet» (1 Pet 2,24).

Hold bare fast ved dette under alle samvittighetens anklager, du troende sjel! Løft troens blikk opp mot korset igjen og igjen, og se på ham som henger der som en forbannet for dine synders skyld. Der gir han seg selv som et hellig, lyteløst offer for dine over tredelser. Han tar dem bort og utsletter dem helt og fullt ved å tømme ut sin sjel i døden. Han kjenner Guds vrede og lider alt det legemlige og åndelige onde som ligger i det ene ordet: forbannelse.

Også for deg er påskelammet slaktet, det rene, ubesmittede og hellige Lammet. Han er på én gang sann Gud, evig, vis og allmektig, og sant menneske, kjøtt av vårt kjøtt og ben av våre ben, vår bror og frende, lik oss i alle ting, unntatt synden.

Å, hvorfor går du så nedbøyd, bror og søster? Løft da en gang hodet ditt og se på smertenes mann, som blir pint i hjel for de samme syndene som nettopp nå trykker deg! Du har sannelig grunn til å klage og jamre over synden. Men du har likevel mer grunn til å takke og prise, juble og glede deg. For Kristus og hans soning er større enn din synd.

Og kom også du som står langt borte, trett og lei av synden og dens tjeneste, sulten og utmattet, uten fred og fortapt! Å, kom tilbake til farshuset og la din sult bli stillet med det levende brødet, Kristus Jesus. Han er også din Frelser, og han har ikke noe høyere ønske enn å få legge sine kjærlige armer om deg og trykke deg til sitt hjerte.

Hva venter du på? Mener du at denne verdens svinemat noen gang vil strekke til for å mette deg? Mener du at du noen gang vil finne fred for ditt hjerte i synden, som jo er årsaken til all ulykke og elendighet i verden?

Å nei, nei! Vil du bli lykkelig, må du tilbake til Gud og la ham ta deg inn igjen i sitt salige samfunn. Og veien til Gud er Jesus Kristus. Når du griper ham i troen og bygger hele din tillit på hans fortjeneste, skal du bli ett med ham, slik greinen er ett med stammen, og det evige liv skal bli skapt i ditt hjerte. Og han er villig til å ta imot deg i denne stund, hvor elendig og ond du enn er.

«Denne mannen tar imot syndere og eter sammen med dem!» (Luk 15,2). «Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde nattverd med ham, og han med meg» (Åp 3,20). Amen.

Maria budskapsdag: Glede i Herren er vår styrke

> «Og Maria sa: Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg i Gud, min Frelser, fordi han har sett til sin tjenerinnes ringhet. For se, fra nå av skal alle slekter prise meg salig, … Han tok seg av Israel, sin tjener, for å komme i hu sin miskunn, – slik han hadde talt til våre fedre – mot Abraham og hans ætt, til evig tid» (Luk 1,46–55).

Preken av Jacob Traasdahl.

«Glede i Herren er deres styrke!» (Neh 8,10).

I dette evangeliet møter vi et hjerte som er fullt av hellig jubel. Tonene er så hemmelighetsfulle og dype, og likevel så henrivende vakre. De kommer fra et hjerte som er beruset av Guds kjærlighet, og som har vanskelig for å uttrykke sine dype og mektige følelser med menneskelig språk.

For oss er Marias lovsang som susen fra de milde vindene som om våren varsler at sommeren bryter fram. Egentlig er det solen for hennes og vår salighet hun jubler over. Riktignok forsto hun ikke fullt ut det underfulle budskapet som var forkynt henne. Men så mye forsto hun at hun kunne fryde seg i Gud, sin Frelser, og rope ut: «Fra nå av skal alle slekter prise meg salig.»

Å, om Den Hellige Ånd fikk tolke for oss de hemmelighetene som fylte hjertet til Maria, Jesu mor, med hellig jubel og salige aninger! Da skulle også vi få vårsolen inn i våre mørke hytter, og det skulle bli sommer der inne. Vinterens kulde og is skulle vike, og livets krefter skulle begynne å røre på seg til ære for vår Forløser. Vi skulle bli glade, og vi skulle få erfare at «glede i Herren er vår styrke».

Kjære leser, når du hører om Marias lovsang, tenker du kanskje slik: Ja, hun hadde grunn til å fryde seg. Jeg undrer meg ikke over hennes jubel. Tvert imot ville jeg blitt forbauset om det glade budskapet hun fikk høre, ikke hadde hatt en slik virkning.

Ja vel, du undrer deg altså ikke over hennes glede. Du mener det var helt naturlig at hun måtte bli glad. Men kjære deg – tenk om Maria hadde brukt fornuften sin en smule og tenkt over de sannsynlige følgene av det som hadde hendt henne! Hva ville slektninger og venninner, ja, folk flest si om henne når tilstanden hennes ble synlig for alle? Hva ville hennes kjære forlovede si? Ville

de bøye seg for hennes forklaring, eller ville de holde henne for en elendig tosk som attpå til hadde mistet forstanden?

Du synes Marias glede er så naturlig. Men hadde hun brukt sin blinde fornuft halvparten så mye som du gjør når det gjelder Guds frelsesråd, da hadde det aldri steget en lovsangstone opp fra hennes sjel. Da hadde det herlige budskapet bare senket henne ned i mørke grublerier.

Nei, se: Maria trodde enfoldig på det underfulle budskapet, og det er hemmeligheten bak hennes glede. Og til alle tider har det også vært den eneste hemmelighetsfulle grunnen til at Guds folk jubler på jorden.

Det finnes mange gledeskilder på jorden, urene og rene. De urene kildene fører med seg en damp fra avgrunnen som bedøver og beruser mennesket og gjør det fremmed for sin virkelige tilstand. Rene gledeskilder ser vi springe fram rundt arnen i et lykkelig familieliv og i den kjærligheten som binder hjerte til hjerte. Men evige gledeskilder springer bare fram i Herrens frelseåpenbaring, og de strømmer til det hjertet som tror enfoldig.

Ser vi på Guds ord, må vi bli helt overrasket over alt som blir sagt om Guds barns glade og lykkelige tilstand. Og det ville ikke være underlig om vi som kaller oss troende, for fullt alvor begynte å spørre oss selv hva vi egentlig tror, siden vi har så lite glede.

Mannen etter Guds hjerte sier: «Gled dere i Herren, dere rettferdige, og pris minnet om hans hellighet» (Sal 97,12). «Tjen Herren med glede, kom fram for hans åsyn med jubel!» (Sal 100,2). «Det høres fryderop om frelse i de rettferdiges telt» (Sal 118,15). «Klapp i hendene, alle folk! Juble for Gud med fryderop!» (Sal 47,2). «Under dine vingers skygge jubler jeg» (Sal 63,8). «Salig er det folket som kjenner til jubel! Herre, i ditt åsyns lys skal de vandre. I ditt navn skal de fryde seg hele dagen, og ved din rettferdighet blir de opphøyet» (Sal 89,16–17). Slik vitner David.

Evangelisten i Det gamle testamente, Jesaja, sier: «Dere skal øse vann med glede av frelsens kilder» (Jes 12,3). «For med glede skal dere dra ut, og i fred skal dere føres fram. Fjellene og haugene skal bryte ut i fryderop for deres ansikt, og alle markens trær skal klappe i hendene» (Jes 55,12). Og hos Jeremia: «Jeg vil vende deres klage til fryd og trøste dem og glede dem som sørget» (Jer 31,13).

Så går vi til Det nye testamente: «Guds rike består jo ikke i mat og drikke, men i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17). «Må så håpets Gud fylle dere med all glede og fred i troen, så dere kan være rike på håp ved Den Hellige Ånds kraft» (Rom 15,13). «Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred» (Gal 5,22).

«Gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!» (Luk 10,20). «Gled dere i Herren alltid! Igjen vil jeg si: Gled dere!» (Fil 4,4). «Be, og dere skal få, for at deres glede kan være fullkommen» (Joh 16,24).

Her mangler det ikke på vitnesbyrd om at Guds barn kan være glade, og vi har jo klare og inntrengende formaninger til å være glade. Gud, som «troner over Israels lovsanger» (Sal 22,4), vil også at hans barn skal være glade. Tenk på en jordisk far som har gjort alt mulig for å glede barna sine, og som likevel må se

dem gå der sorgtunge, triste og nedslåtte. For et sørgelig syn! Og hva må ikke vår kjære Far i himmelen tenke når han ser ned på sine barn?

Luther sier at gleden skal være de kristnes hoffarge. Og likevel har det dannet seg et bilde av kristendommen blant dem som kaller seg etter hans navn – et bilde med noe trist, mørkt og uhyggelig i bunnen. Da er det ikke underlig at slike kristne heller viser fram sorg og bedrøvelse enn fred og glede.

Etter Guds ords vitnesbyrd er det altså ingen tvil om at Vårherre helst vil se sine barn lykkelige og glade. Men vitner ikke Skriften også om at Guds barn er bedrøvet? Sier ikke Frelseren: «Salige er de som sørger, for de skal trøstes» (Matt 5,4)? Jo visst! «Som sørgende, men alltid glade», sier apostelen (2 Kor 6,10).

Det er nok av det som kan gjøre Guds barn bedrøvet i denne onde verden. Og om djevelen ikke kan oppnå noe annet, vil han i alle fall bruke all sin avgrunnsmakt for å forbitre livet for dem så mye som mulig. Også tukt og trengsler må til for at hjerterøttene deres ikke skal gro fast i jorden igjen. Men vi påstår at Guds barn likevel kan være glade. Selv om det går aldri så tunge bølger på havet av deres naturlige følelser, kan det likevel være stille i dypet – ja, en hemmelighetsfull fryd og jubel i ånden, tross alle Satans stormløp.

«Ingen tar deres glede fra dere» (Joh 16,22), sa Frelseren til disiplene sine. Vårt egentlige, store og salige gledesemne kan ingen fiendtlig makt rane fra oss. Satan kan hisse opp sine hærskarer til å forfølge oss, slik som de første kristne, men med vår Gud kan vi juble midt i ilden. Skarpe sverd kan trenge inn i vårt menneskeliv, slik som senere i Marias, da hun måtte være vitne til det grufulle opptrinnet på Golgata (Luk 2,35). Men også gjennom slike stormer lyder Jesu røst til sjelen: «Det er meg» (Matt 14,27), eller: «Alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud» (Rom 8,28).

Vi kan komme i et mørke så forferdelig at alle de tindrende lysene på nådens himmel skjuler seg for oss, og dyp kaller på dyp for å sluke oss (Sal 42,8). Likevel lever denne lovsangen innerst i sjelens dyp: «Hvorfor er du nedbøyd, min sjel, og bruser i meg? Vent på Gud! For ennå skal jeg prise ham» (Sal 42,6). Det kan ofte se ut som om tapene våre ikke kan erstattes. Og likevel oppdager vi etterpå at Gud bare beredte seg en desto større plass i hjertene våre.

Det hendte en gang i det katolske Irland at en liten gutt fikk tak i noen blader av Det nye testamente. De lot frelsens lys stråle inn i barnesjelen hans og gjorde ham overmåte lykkelig. Da han heller ikke kunne tie med sin lykkelige oppdagelse, men arbeidet sent og tidlig for å gi kameratene sine del i den, ble den katolske presten oppmerksom på ham. Han gikk til moren og spurte hvordan det hang sammen med gutten. «Å, han har fått tak i noen blader av en gammel bok, og de har omvendt ham helt – ja, til det bedre, herr pastor.»

Til slutt måtte gutten fram med bladene sine, enda han lenge strittet mot. Og hvor fortvilet ble han ikke da presten kastet dem på ilden! Men med ett ble guttens sorg vendt til glede, og han kunne ikke la være å le høyt. Da presten spurte hvorfor han lo, svarte han med strålende ansikt: «Jo, pastor, jeg kan ikke annet enn le av glede når jeg tenker på de mange kapitlene jeg har lært utenat. Dem kan De i hvert fall ikke brenne opp!»

Slik er det også med Guds barn. Det finnes noe som disse jordiske sorgene og lidelsene ikke kan brenne opp for dem. Tvert imot må de ofte bidra til en enda høyere jubel. For

Når hjertet sitter mest beklemt,
da bliver frydens harpe stemt,
at den kan bedre klinge.

Noe av dette hadde apostelen fått erfare da han kunne skrive: «Jeg har fått glede i overflod i all vår trengsel» (2 Kor 7,4). Det var en «usigelig og herliggjort glede» (1 Pet 1,8), en glede renset for alt det kjødelige slammet som alltid vil blande seg inn i fryden hos Guds barn så lenge de er her nede.

Men hva var egentlig grunnen til Marias glede? Det blir klart for oss når vi gir akt på lovsangen hennes. Hun sier: «Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg i Gud, min Frelser … fordi han har sett til sin tjenerinnes ringhet … fordi han har gjort store ting mot meg» (Luk 1,46–49). Det er Herren og hans gjerninger hun priser. Særlig priser hun dette underfulle rådet fra Gud: at verdens Frelser etter sin menneskelige natur skulle bli unnfanget i hennes jomfruelige liv.

Du, kjære leser, har den samme grunnen til fryd som Maria. For det hun gleder seg over, er egentlig dette: «Gud åpenbart i kjød» (1 Tim 3,16). Den evige enbårne Sønn kledde seg i din og min natur. Med guddommelig frelsermakt ville han løfte denne naturen opp av dens dype fornedrelse. Han tok hele slektens brøde på sin regning og naglet skyldbrevet til forbannelsens tre. Tror du like enfoldig som Maria, så bærer også du underbarnet i ditt hjerte og kan juble like fullt over din salighet som hun over sin.

Og når vi spør Maria hvorfor nettopp hun fikk del i en så stor glede, svarer hun: «Hungrende mettet han med gode gaver, men rikfolk sendte han tomhendte bort» (Luk 1,53). Hun visste med seg selv at hun som en fattig og hungrig sjel lenge hadde ventet på Israels trøst. Nå så hun denne hungeren og fattigdommen som et stort privilegium, for gjennom dem hadde Herren gjort plass for sine store gaver.

Når vi så ofte går her tomme for glede og fryd, kommer det nok for det meste av at vi er alt annet enn fattige og hungrige etter nåde. Vi er rike og mette og vet ikke at vi er «ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17). Glede i Herren og fattigdom i ånden kan ikke skilles fra hverandre.

Glede i Herren er en blyg og yndig himmelblomst. Den vokser og trives bare når den stadig får vende seg etter rettferdighetens sol og fange opp de livgivende strålene i begeret sitt. Den vokser ikke på den utadvendte åndelighetens kalde mark, og den spirer aldri fram på egoismens steinete åker. Den blekner og dør når menneskehender fingrer med den. Den lever bare av lys og varme ovenfra, og i hele sitt vesen åpenbarer den sin himmelske natur.

Denne gleden i Herren skal være vår styrke. Når sjelen fylles av denne hellige gleden, fylles den samtidig av guddommelig kraft. La oss spørre vår egen erfaring om ikke dette er sant. Vi trenger en særskilt styrke fra Herren om vi skal leve livet vårt til hans ære. Vi trenger styrke når vi skal seire over våre mange og

mektige fiender. Og vi trenger styrke ovenfra hver gang vi skal bringe Herren et offer, om det så er det minste.

La en trengende som fortjener hjelp, melde seg ved døren din, eller la det komme et krav om støtte til et eller annet arbeid for Guds rike. Er hjertet ditt da fylt av glede i Herren, vil du ha styrke nok til å ta dypere i pungen enn ellers. Kaller Gud deg til å rive deg løs fra de ømme båndene som binder deg til far og mor, slektninger og venner, og til å gå ut på en vei som er svært ubehagelig for kjøtt og blod, som budbærer til de stakkars hedningene – da vil gleden i Herren gjøre også dette offeret lett for deg.

Står du i fare for å miste ditt gode navn og rykte, eller formuen din, for Jesu navns skyld, da virker ikke engang dette så skremmende når sjelen er fylt av glede i Herren. Da kan du synge med Luther:

Og tok de enn vårt liv,
gods, ære, barn og viv,
la fare kun, la gå,
de kan ei mere få,
Guds rike vi beholde.

Så gjelder det den styrken vi trenger i vår daglige livsgjerning. Vi trenger den for å være tro i vårt jordiske kall og gjøre arbeidet vårt slik at Herren kan bli æret ved det, og for å oppfylle de særlige pliktene vi har som fedre og mødre, barn og tjenere. Da er det visst at ingen makt kan bøye oss inn under Guds vilje på alle disse områdene slik gleden i Herren kan. Er først Guds vilje klar for oss, blir det ingen nøling og somling når vi skal leve etter den.

Er gleden i Herren den indre drivkraften i alt vi gjør og lar være, får også alt et eget preg. Det er det nye livet og den nye naturen som kommer til syne i alt. Og de stakkars verdens barn må innse at vår kristendom er noe annet enn et mørkt pliktarbeid, for vi lever for vår Gud som nye og frivillige mennesker.

Og så gjelder det den styrken vi trenger for å holde stand mot stormene som den mektige tidsånden fører med seg, og som vil røve troen fra oss. Det er stormer som vår stakkars fornuft er så tilbøyelig til å sette seil for. Da er det ingenting annet som har makt til å bevare oss slik som gleden i Herren. Den kan holde fornuften fanget under troens lydighet og fylle sjelen med en salig visshet: Ingenting er så fornuftig som at vi stakkars mennesker styrer kursen etter det lyset Herrens sannhetsord sender ut, og setter seil for Åndens vind.

Stakkars Maria, om hun hadde latt fornuften sin råde! Og stakkars deg, du Guds barn, om du begynner å la deg rive med av tidens mektige vinder og lar din kjødelige fornuft bestemme hva du skal tro og godta som godt av alle de myldrende tankene som tidens vær og vind fører med seg!

Og så gjelder det til sist den styrken du trenger for å utføre ditt kall i det mer direkte arbeidet for Guds rike. Da vet du jo, du kjære Guds barn, av egen erfaring – både gledelig og bedrøvelig – at dette arbeidet aldri kan bli som det skal, om ikke «gleden i Herren» er den dypeste drivkraften bak det. Du vet at det ikke bare kommer an på å utføre gjerningen sin med pliktoppfyllende troskap. Framfor alt gjelder det at gjerningen blir gjort med det rette hjertelaget.

Gleden i Herren gir hjertelaget. Den gir prekenen din, talen din og sangen din en guddommelig ynde og kraft. Tal med barna dine ut fra denne gleden, så skal de lytte til deg og åpne hjertene sine, slik de små blomsterbegrene åpner seg for solen. Tal til dem av ren plikt, ut fra et kaldt og tvunget indre, så skal de små lukke hjertene sine for det du vil si dem.

Har du kall til å bære fram et offentlig vitnesbyrd om din Frelser, så vær viss på at tilhørerne snart merker om du selv har glede av det du forkynner, eller ikke. Merker de at det du forkynner, er en dyrebar skatt som fyller hjertet ditt med glede, da skal forkynnelsen din slå an. Den skal vekke tillit og være som det forfriskende regnet som faller på de tørre markene.

Menneskehjertet har ikke for mye glede. Derfor går det et sukk gjennom hvert menneskebryst etter noe som kan gi lykke og salighet. Merker de derfor toner fra en høyere verden i forkynnelsen din, toner som varsler om en gladere dag for dem, da vil de så smått begynne å åpne seg. Og du får den usigelige gleden å se livets sæd falle i god jord.

Måtte Herren da gi oss den gleden som utruster oss med slik styrke! Det er nok av det som bringer avmakt, treghet og åndelig tretthet inn i livet vårt. Men la oss ikke glemme å ty til salighetens kilder, der gleden strømmer fra og inn i sjelene våre.

Kom, sett deg som en flittig bi
på Ordets blomsterenge,
søk selv hva kraft der er udi,

bli ved å suge lenge,
så får du honning, visst og sant,
den frelse som deg Jesus vant,
du kan i Ordet finne.

Det søte ord er kommet av
Guds egen munn og hjerte,
det er et kyss som Gud oss gav
mot all vår nød og smerte,
det er Guds eget hjertes kraft
som bliver til en honningsaft
mot syndens byll og plage.

Amen.

Palmesøndag: Den sanne selvfornektelse

> «Blant dem som pleide å dra opp for å tilbe under høytiden, var det noen grekere. … Når jeg blir opphøyet fra jorden, skal jeg dra alle til meg. Dette sa han for å gi til kjenne hva slags død han skulle dø» (Joh 12,20–33).

Preken av P. G. Sand.

I dag går vi inn i den stille uke, vår Frelsers lidelses- og dødsuke. «Timen er kommet da Menneskesønnen skal bli herliggjort!» Han skal herliggjøres – gjennom fornedrelse, spott, lidelse og død. Om noen dager skal vi høre hvordan «hvetekornet faller i jorden og dør», for at det igjen kan stå opp rikt og vakkert og bære frukt tusen ganger.

Frelseren skalv for den tunge lidelsen. Når han tenkte på seg selv, kunne han nok kjenne trang til å si: «Far, frels meg fra denne time!» Men han var jo ikke kommet hit ned for sin egen skyld, «for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til en løsepenge i manges sted» (Matt 20,28). Han ble jo født for å kunne dø, og han tok imot et menneskelig legeme for å kunne lide. Noen annen vei til menneskeslektens frelse fantes ikke. Enten måtte han dø, eller så måtte alle mennesker gå fortapt for evig tid.

Fra evighet av var han salig og lykkelig hos sin Far. Han elsket sin Far og ble elsket av ham, og millioner av lykkelige engler, skapt ved ham til Guds lov og pris, tjente ham. Og likevel kunne denne saligheten hans økes. For på jorden vandret en ulykkelig og fredløs menneskeslekt. Den var fra først av skapt til salighet i samfunn med Gud, men ved synden var den blitt fordervet og hjemfalt til evig fordømmelse. Kunne han redde denne slekten og gi den tilbake den tapte lykken, ville slektens salighet øke hans egen.

Og kjærligheten ga ham ingen ro. Den drev ham bort fra Faderens fang, bort fra lovsangen og tilbedelsen, ned til vår forbannede jord. Her ble han født i fattigdom og ringhet. Han levde i arbeid og møye, under forfølgelse, spott og hån, og han døde som en misdeder på korsets forbannede tre, under de mest forferdelige åndelige og legemlige smerter. Å, for en kjærlighet og for et offer! Han ga seg selv helt og fullt, og mer kunne han ikke gi.

Her er kjærlighetens under, som ingen av oss fullt ut kan fatte, og som selv englene «trakter etter å skue inn i» (1 Pet 1,12). Her er nådens uuttømmelige dyp, barmhjertighetens bunnløse hav. Og hva er frukten av dette usigelige offeret?

Eller bærer det ingen frukt? Jo, Herren være lovet! En skare som ingen kan telle, av alle slekter og tungemål, har allerede her på jorden funnet fred og lykke i Kristi soning. De skal prise og opphøye hans hellige frelsernavn til evig tid, elske og tjene ham og alltid leve sammen med ham i den fullkomneste glede og salighet.

Se, dette er lønnen for hans store smerte. Dette er den æren og opphøyelsen som følger etter hans dype fornedrelse. Å, hvor hans elskende hjerte da skal fryde seg når han ser ut over de mange millioner sjeler som er blitt salige gjennom hans lidelse og har funnet livet gjennom hans død! Da er høstens time kommet, da hvetekornet som falt i jorden langfredag, skal bære mye frukt.

Lykkelig er hver sjel som her i tiden gjør vel mot seg selv og lar seg frelse ved å gripe og tilegne seg hans forløsning i tro! Hver slik sjel skal bli samlet inn i den himmelske låven som et ekte hvetekorn, når Herren kommer med kasteskovlen i hånden for å rense treskeplassen sin (Matt 3,12).

Men vi som tror på ham, er kalt til å gå i vår Frelsers fotspor så lenge vi er her nede, og til å hengi oss helt og fullt i kjærlighetens tjeneste, slik han gjorde.

For oss, som for ham, fører dette smerte og selvfornektelse med seg. Vi må hate og miste livet vårt dag for dag. Men denne selvoppofrelsen bærer også rik frukt for oss, både her og hisset. Det lover han oss i evangeliet vårt når han sier: «Den som hater sitt liv i denne verden, skal bevare det til evig liv.» Den som tjener ham i selvfornektelse, skal ikke bare være der han er. Han skal også bli æret av Faderen.

Ut fra evangeliet vårt vil vi tale med hverandre om

Den sanne selvfornektelse

Selvfornektelse kan bare øves av sanne troende. En uomvendt kan riktignok ofte gi avkall på mange ting av hensyn til sine medmennesker. Men det er ingen oppgivelse av selvet, det store og mektige «jeg». En slik person hater eller mister slett ikke livet sitt ved å ofre seg. Tvert imot blir dette livet næret og holdt ved like nettopp ved oppofrelsen. Han fornekter ikke seg selv, men søker seg selv i alle ting.

Et naturlig menneskehjerte avler bare egenkjærlighet. Denne egenkjærligheten er drivfjæren i alt det uomvendte mennesker gjør. Den får oss snart til å skade, snart til å gagne medmenneskene våre, alt etter hva som best kan tjene vårt eget jeg. For å fremme sin egen ære gir mangen en avkall både på eiendelene sine og på sin egen bekvemmelighet. Og for å skaffe næring til egenrettferdigheten gir man opp mangt og mye av det man har lyst til.

La et slikt menneske være så fromt det vil, og la det ofre så mye det vil for å lindre nestens nød – det lever likevel for seg selv og søker sitt eget. Dermed vil vi ikke klandre ham for de fromme gjerningene hans. Selv om de ikke er frukter som vitner om at den som gjør dem, er et godt tre, har de sin betydning, både for ham selv og for dem de blir gjort mot.

Men så lite som en vantro kan øve selvfornektelse i bibelsk og kristelig forstand, like lite kan en troende la være å gjøre det. En kristen uten selvfornektelse finnes ikke.

For det første er troen selv en fornektelse av oss selv. Den er et tap av vårt eget liv, nemlig vårt egenrettferdige liv. Det er ingenting et Adams barn holder fastere på enn sin egen innbilte åndelige kraft og fromhet. Vi vil så gjerne hjelpe oss selv og være våre egne frelsere. Og nettopp derfor er evangeliet om Jesus «for jøder et anstøt og for grekere en dårskap» (1 Kor 1,23).

Når et menneske i tro griper Kristi fortjeneste som sitt eneste salighetshåp, gir det avkall på all sin egen fortjeneste og ros. Veien til nådestolen går gjennom selvfordømmelse og gjennom å gi opp all sin egen fromhet. For en selvfornektelse når en Paulus, som hadde så mye utvortes rettferdighet, legger seg ned for Kristi føtter som en ugudelig, erkjenner seg selv som den største av syndere og avlegger denne bekjennelsen:

«Ja, jeg akter i sannhet alt for tap, fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, jeg akter det for skrap, for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men med den jeg får ved troen på Kristus, rettferdigheten av Gud på grunn av troen» (Fil 3,8–9).

Her er sannelig den trange porten, her er den smale veien. Man kommer ikke fram med den store pakningen av egne dyder som man før bar på. Nei, man blir kledd helt naken og tømt for all egen dyktighet og kraft.

Og denne smertefulle avdøingen fra selvrettferdigheten foregår hele kristenlivet igjennom, i stadig høyere grad. Man vokser og går fram, men det er en vekst nedover, slik døperen sier om Kristus: «Han skal vokse, jeg skal avta» (Joh 3,30). Men å avta er nettopp å miste sitt liv. Det er vårt eget kjære jeg som når det slik avtar, dør den langsomme og smertefulle korsdøden.

Når vi gir opp vår egen hellighet, er det begynnelsen på at en kristen korsfester seg selv. Og slik er det også kilden og kraften til all annen selvfornektelse. Ønsker du derfor å komme langt i å korsfeste kjødet, min venn – og det vet jeg at du ønsker, så sant Kristi Ånd bor i deg – da må du daglig senke deg ned i Kristi død.

Du må leve deg mer og mer inn i den sannheten som du allerede har begynt å erkjenne: at hans død er din død, slik Skriften sier: «Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14).

Du må se på deg selv som korsfestet med Kristus, for han tok ditt syndernavn, din syndeskyld og din syndestraff. Se på all den synd du ser og kjenner hos deg, gammel og ny, som hans synd. Og se på hans soning og fyldestgjørelse som om den var din egen. Hold deg stadig for øye at du i Kristus, din stedfortreder, allerede har lidt for synden din. Slik har du gitt den krenkede rettferdigheten et fullkomment offer, som gjør ethvert annet offer for synden helt overflødig.

På denne måten må du holde samvittigheten ren og fri for enhver syndebyrde som vil legge seg på den. Skjer ikke dette, vil du snart synke ned i avmakt og bli ute av stand til å bekjempe ditt onde kjød.

Men tilbøyeligheten til egenrettferdighet er ikke den eneste fristelsen et Guds barn må kjempe mot. Kan man ikke vinne ære og ros ved å være sin egen frelser, vil det listige hjertet så gjerne misbruke den friheten vi har i Kristus, «som et påskudd for kjødet» (Gal 5,13). Men for kjødet skal det ikke være noen

frihet. For «de som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster» (Gal 5,24).

Men et korsfestet menneske kan ikke røre seg. Hendene er naglet fast, så man ikke lenger kan gjøre noe med dem. Føttene er spikret fast, så man ikke lenger kan gå. Så lenge det er liv i ham, kan han nok kjenne lyst til å rive seg løs og løpe sin vei. Men naglene som er slått gjennom legemet hans, hindrer ham.

Slik skal også vi, i kraft av Kristi legeme som ble naglet fast og gitt for oss, hindre den gamle Adam ved stadig å stå imot ønskene hans. Det gjelder både når han vil at vi skal gjøre det onde, som er forbudt for oss, og når han frister oss til å forsømme det gode. En kristens selvfornektelse i liv og ferd går alltid ut på å møte disse to slags fristelser. Her er noen eksempler.

Du kjenner kanskje lyst til å dvele ved selvbehagelige tanker om dine virkelige eller innbilte fortrinn: din legemlige skjønnhet eller styrke, din formue, din dannelse eller din stilling i samfunnet, dine fornemme slektninger, din klokskap og forstand, dine dyder og de kjærlighetsgjerningene du har gjort, din åndelige innsikt eller til og med hjertets kjærlighet til Frelseren. Når du da straks dømmer disse tankene ved Guds ord og står dem imot ved nådens kraft, i stedet for å godta dem og gi dem næring, da fornekter du deg selv.

Det samme gjør du når du legger hånden på munnen og tier så ofte du kjenner lyst til å tale om dine antatte fortrinn, enten rett ut eller, som oftere skjer, på en indirekte måte. Det er videre selvfornektelse når du har lyst til å tenke vondt om nesten din og baktale ham, og du i stedet ikke bare tier, men til og med prøver å framheve for deg selv og andre det som kan stille ham i et godt lys, og unnskylde ham hvis han blir beskyldt for en feil.

Og når du bekjemper urene lyster, når du holder tilbake det lettsindige ordet du har lyst til å si, når du med makt vender øyet bort fra det kjødet ditt liker å se på, og lukker øret for den slags tale og sang som ditt gamle menneske liker å høre – om det så var din egen ros som ble forkynt – når du kveler vreden i fødselen og lar det bitre ordet dø før det kommer over leppene dine – da korsfester du deg selv.

Anledning til å dø slik fra deg selv har du også hver gang du blant fromme blir fristet til å late som om du er litt fromere enn du er, for at de skal få høye tanker om hvor alvorlig og kraftig kristendommen din er. Og likeså når du blant ugudelige blir fristet til å gjøre deg litt verre enn du er, for at de skal regne deg for en opplyst og frisinnet kristen som ikke hører til de forhatte surmulerne og mørke pietistene.

Likeså når det er anledning til å bekjenne Kristus, og du blir fristet til å tie for å slippe vanæren. Følger du da ikke det rådet som egenæren og feigheten gir deg, men griper frisk og frimodig det belei lige øyeblikket og vitner om din Herre og Frelser, da dør den gamle Adam.

Det går ham ikke det minste bedre når du deler eiendelene dine med den som trenger det, slik Guds ord formaner oss mange ganger, enda du har lyst til å bruke alt selv. Eller når du besøker de syke, enda det synes mye behageligere å pleie din egen magelighet hjemme eller tilbringe tiden blant gode venner. Eller

når du tar deg av den fremmede og forlatte, enda du har ulyst til det bryet og den kostnaden det fører med seg.

Ja, du må til og med fornekte deg selv for å kunne nære ditt eget åndelige liv. For ditt onde kjød står imot både bruken av Ordet og bønnen, og det flykter fra all alvorlig selvprøvelse. Også her må man så ofte gjøre vold på seg selv og ta fatt på det man har den største ulyst til.

Men en enda verre kamp venter deg hver gang nesten din gjør deg oppmerksom på feilene dine, enten rett ut eller ad omveier. Kan du da tie og gi ham rett, så er du kommet et godt stykke på vei i å døde ditt eget jeg.

Det vi nå har holdt fram, er bare noen få eksempler på de mange tingene en sann troende må ofre daglig når han skal gå i Kristi fotspor. Det gjelder å gi akt på seg selv til enhver tid, å våke over hjertets lyster og tanker, over munnens tale og over alt man gjør. Her kreves det også utholdenhet og tålmodighet om man ikke skal gå trett.

For den gamle Adam er seiglivet. Selv om han er blitt overvunnet én og ti, ja tusen ganger, løfter han hodet igjen og melder sine krav på ny. «Så la oss derfor, da vi har en så stor sky av vitner omkring oss, legge av alt som tynger, og synden som henger så fast ved oss, og løpe med tålmodighet i den kampen vi har foran oss, med blikket festet på Jesus, han som er troens opphavsmann og fullender. For å oppnå den gleden som ventet ham, led han tålmodig korset, uten å akte vanæren, og har nå satt seg på høyre side av Guds trone» (Hebr 12,1–2).

Å, ta det ikke lett med å døde kjødet ditt, kjære venn! Regn deg som «død for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus. La derfor ikke synden herske i deres dødelige legeme, så dere lyder dets lyster. Still heller ikke lemmene deres til rådighet for synden, som våpen for urettferdighet. Men fremstill dere selv for Gud som de som av døde er blitt levende, og by deres lemmer fram som rettferdighetens våpen for Gud» (Rom 6,11–13).

La oss ligne Abraham! Da han hadde fått befaling om å ofre sønnen sin, blødde nok hans ømme farshjerte. Men likevel sto han tidlig opp for å utføre den smertefulle befalingen (1 Mos 22). Det var sannelig en stor kamp i hans indre. Djevelen og hans onde kjød prøvde på mange måter å overtale ham til ulydighet mot det tunge budet. Men Gud være lovet, han seiret! Bestemt avviste han hvert eneste forslag om å søke utflukter. Uten barmhjertighet naglet han sin egen lyst til korset.

Gjør du det samme! Du har ikke bare én, men mange «Isaker» som Herren sier om: «Ta din sønn, som du har så kjær, og ofre ham.» Ta den og den onde lysten og legg den på slaktebenken. Ofre den og den bekvemmeligheten for din nestes eller for mitt rikes skyld. «Om ditt høyre øye frister deg til fall, da riv det ut og kast det fra deg! … Og om din høyre hånd frister deg til fall, da hogg den av og kast den fra deg!» (Matt 5,29–30).

Men fort, fort, kjære venn! Gi deg ikke tid til å regne og overveie. La ikke djevelen og kjødet få tid til å legge fram sine «kompromissforslag», som går ut på å dele hjertet mellom Gud og verden. La heller sannhetens dolk uten skånsel gjennombore ditt eget løgnaktige og ugudelige jeg.

«Og hva får jeg igjen for all den smerten jeg påfører meg selv på denne måten?» spør du. Mye, svært mye, troende venn! Dette er jo nettopp veien til den fullkomne lykken. På hvert offer følger en herlig lønn: «Den som hater sitt liv i denne verden, skal bevare det til evig liv.» Det gjør vondt å såre seg selv, men Herren gir legedom.

Ved selvfornektelsen gir du avkall på den nytelsen du kunne fått ved å gjøre det onde eller forsømme det gode – en nytelse som for øvrig alltid fører tomhet og smerte med seg. Men i stedet får du erfare den Guds fred som overgår all forstand. Herren sier: «Å, bare du ville akte på mine bud! Da skulle din fred bli som floden, og din rettferdighet som havets bølger» (Jes 48,18).

Slik som elven vokser seg større og større jo nærmere den kommer havet, fordi den stadig tar opp i seg nye tilløp, slik vokser gleden i Gud i hjertene til de troende som går fram i daglig selvfornektelse. «Salig er hver den som frykter Herren, som vandrer på hans veier. Frukten av dine henders arbeid får du nyte» (Sal 128,1–2).

Men man vokser ikke bare i fred og glede. Man vokser også i tro, i kjærlighet, i lys og kraft. Man blir mer og mer lik Gud, og derfor lærer man også å kjenne ham bedre og bedre. Fortroligheten med ham og tilliten til ham vokser. Man erfarer kraften i Guds ord stadig dypere i hjertet og blir derved fastere grunnet i sannheten. Man utvikles og modnes for det kommende livet og gjøres skikket til «de helliges arv i lyset» (Kol 1,12). Man blir stadig bedre i stand til å ta imot salighetens fylde i sitt hjerte.

Hvert offer vi bringer her for å tjene Herren, bærer herlig frukt i evigheten. Også i dette skal vi ligne vår Frelser. Slik vi lider med ham her, skal vi bli herliggjort med ham hisset. Må vi bære spott og hån her fordi vi ikke vil «skikke oss lik denne verden» (Rom 12,2), skal vi bli opphøyet hisset og «skinne som solen» i vår Fars rike (Matt 13,43). «Der jeg er, der skal også min tjener være. Om noen tjener meg, ham skal Faderen ære,» sier Frelseren i teksten vår. Det er ingenting som lønner seg så godt som å tjene Herren helt og fullt.

Måtte han selv gi oss som tror på ham, mer nåde til å hengi oss helt! Og hvor gjerne unner vi ikke også deg denne lykken, du stakkars syndens trell! Også i dag står den åpen for deg, om du bare vil. Skynd deg til din Frelser, bekjenn syndene dine for ham og ta imot hans nåde. Gjør din rett gjeldende og tilegn deg syndenes forlatelse i hans blod. Vent ikke til i morgen – da kan det være for sent. Amen.

Skjærtorsdag: Den store, den daglige og den innbyrdes vaskingen i Herrens menighet

> «Det var før påskehøytiden, og Jesus visste at hans time var kommet da han skulle gå bort fra denne verden til Faderen. … For jeg har gitt dere et forbilde, for at også dere skal gjøre slik som jeg har gjort mot dere» (Joh 13,1–15).

Preken av Jacob Traasdahl.

«Jeg har lengtet inderlig etter å ete dette påskemåltidet sammen med dere før jeg lider» (Luk 22,15). Slik lød Jesu ord da han satte seg til nattverdbordet i salen i Jerusalem den stille natten. Disiplene hadde vært med og gjort de nødvendige forberedelsene til dette høytidelige måltidet og hadde allerede satt seg på plassene sine.

Men plutselig reiste Mesteren seg fra bordet, la av seg klærne og gjorde seg klar til en handling som satte disiplene i den dypeste forundring. «Han slår vann i et fat og begynner å vaske disiplenes føtter og tørke dem med linkledet som han hadde bundet om seg.»

Denne handlingen, og det som ellers henger sammen med den, gir oss i dag anledning til å tale med hverandre om

Den store, den daglige og den innbyrdes vaskingen som må foregå i Herrens menighet

Da Herren kom til Peter for å vaske også hans føtter, reiste denne varme og ivrige, men ofte ubesindige disippelen seg. Han protesterte på det alvorligste mot at noe slikt skulle gjøres med ham. «Herre, vasker du mine føtter?» sa han, dypt grepet av sin egen uverdighet. Jesus svarte: «Det jeg gjør, forstår du ikke nå, men du skal skjønne det senere.» Dette svaret burde ha fått ham til å tie og underkaste seg den hellige handlingen. Likevel sier han med største bestemthet: «Aldri i evighet skal du vaske mine føtter!»

Vi forstår godt at det var en dyp følelse av uverdighet som fikk Peters hjerte til å gjøre opprør mot Frelserens selvfornedrende gjerning. Men vi forstår også at han manglet den «troens lydighet» som ydmykt bøyer seg under Frelserens underfulle kjærlighet. En slik lydighet lar seg behandle av denne kjærligheten, selv om den går så langt at hele vår forstand må stå stille.

Men Peters innvendinger ga Frelseren anledning til å si ord av den aller herligste betydning, både for ham og for oss: «Dersom jeg ikke vasker deg, har du ingen del med meg!» Da går Peter fra den ene ytterligheten til den andre og svarer: «Herre, ikke bare mine føtter, men også hendene og hodet!» Gjelder det å ha del i deg, min kjære Mester, tenkte han, ja, da må du vel få lov til å vaske meg – og ikke bare føttene, men også hendene og hodet.

Men så kommer Frelserens svar, som gir oss anledning til å tale om den store vaskingen. Den må skje med hver sjel som skal kunne komme inn i Guds rike, og uten den står vi alle urene og avskyelige for Gud: «Den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene, han er jo helt ren. Også dere er rene, men ikke alle.»

«Helt ren» er den sjelen som har fått del i den store vaskingen. Det er en vasking som ikke bare tar bort en og annen av syndens flekker. Den gjør oss så fullkomne, hellige og rene i Guds øyne som om vi aldri hadde syndet. Hver sjel må få del i denne vaskingen om den skal ha et grunnet håp om å komme inn i det nye Jerusalem. Byens perleporter har ennå aldri åpnet seg for noen uren.

Og hva er det for et rensemiddel som med én gang gjør synderen fullkommen ren i Guds øyne? Det er Jesu blod, og Jesu blod alene.

«Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7). «I ham har vi forløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse» (Ef 1,7). «Derfor led også Jesus utenfor porten, for å hellige folket ved sitt eget blod» (Hebr 13,12). Kristi blod skal «rense vår samvittighet fra døde gjerninger så vi kan tjene den levende Gud» (Hebr 9,14). Om den frelste skaren som er kommet ut av den store trengselen, heter det: «De har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod» (Åp 7,14).

Se, min venn, slik har Gud bestemt at sjelen skal renses om den vil komme inn i himmelen. Synden er noe så forferdelig at ingenting annet enn Gudmennesket Jesu blod kan rense den bort. Derfor har han også helt fra verdens begynnelse latt dette bli forkynt for oss på den mest gripende måte, gjennom alt det blodet som har rent på jødiske altersteiner: «Uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt» (Hebr 9,22).

Men nå, Gud være lovet, nå har soningsblodet rent og blitt en åpnet kilde for Davids hus «mot synd og urenhet» (Sak 13,1). Det har strømmet ut over hele verdens svarte syndeliste. For «han er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre» – det vil si de troendes – «men også for hele verdens» (1 Joh 2,2).

Men når teksten vår sier: «Også dere er rene, men ikke alle», forstår vi at det her egentlig ikke bare tales om den store soningen – den gjaldt sannelig også Judas. Det tales om den renselsen en troende har i Lammets blod, altså om hans rettferdiggjørelse. «Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud» (Rom 5,1). «Ved troen renset han … deres hjerter» (Apg 15,9).

Troen griper og tilegner seg den renselsen som er skjedd for alle i Lammets blod. Den renselsen troen tilegner seg, er ingen annen enn den som alle mennesker har rett til å tilegne seg, selv om de skulle ha sunket så dypt som Judas. Han som «hadde fullført renselsen for våre synder» og «satte seg ved Majeste-

tens høyre hånd» (Hebr 1,3), sitter nå der oppe «for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse» (Apg 5,31).

Her ser vi begge sider av denne viktige saken. Han har selv fullført renselsen. Den rettferdighetskledningen vi må ta på oss, er ferdig for alle. Nå gjelder det bare at hver fortapt sønn og datter kommer hjem, kommer tilbake til sin Gud og blir kledd i den nye kledningen. Å tro er altså ikke noe annet enn å ta imot og tilegne seg den renheten og rettferdigheten som allerede er ferdig for oss, og som blir tilbudt oss som en fri og ufortjent gave i det dyrebare evangeliet.

Har du denne renheten, kjære venn? Har du tatt på deg bryllupskledningen?

Jeg spør ikke om du har denne saken klar i hodet ditt. Jeg spør om du har selve saken. De kjære disiplene hadde svært uklare begreper, og likevel sier Jesus til dem: «Dere er rene.» For han visste at de hang fast ved ham i ett og alt.

Kan heller ikke du klare deg uten Jesus, men må ha ham og hans rettferdighet til å dekke deg med, da er også du ren – ren i Kristus. For dette er et navn han skal kalles med: «Herren, vår rettferdighet» (Jer 23,6). Er du levende viss på denne renheten din, kan du trosse synd, djevel og helvete og vende deg til Gud selv med denne bønnen av David: «Bevar min sjel, for jeg er hellig» (Sal 86,2).[1]

Den andre slags renselse som evangeliet vårt taler om, er en renselse som må skje hver eneste dag. Guds barn blir aldri ferdige med den så lenge de er her nede. Den renheten som troen griper i Kristi blod, er fullkommen. Men den renselsen som Ånden utfører i de kristnes liv, er og blir ufullkommen, for vi har ennå kjød og blod å dras med.

«Den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene,» sier Frelseren. Føttene berører stadig jorden og trenger derfor stadig å bli renset. Slik trenger også sinnet vårt, ja, hele vårt menneske, å bli vasket og renset i Lammets blod, for det kommer stadig i berøring med jordelivets skitt og urenheter.

Disiplene måtte vel selv ha en levende følelse av hvor nødvendig denne renselsen var. De hadde jo nettopp diskutert med hverandre om hvem som skulle være den største, og på mange andre måter vist hvor skrøpelig kjødet deres var. De måtte kjenne trang til stadig renselse og stadig forlatelse.

Men for et dyp av nåde åpenbarer seg ikke i at de bare trengte å vaske føttene! Frelseren ville jo si dem med dette at selv om de syndet på mange måter, skulle de likevel gjelde som fullkomment rene i Guds øyne så lenge de hang fast ved ham. Lovet være Herren! Dette er en sannhet som kan reise samvittigheten opp igjen når den holder på å bli ond og fordømmende fordi vi har vært skrøpelige på mange vis under vandringen.

Ingenting skal forstyrre din renhet hos Gud så lenge du holder fast ved Kristus. Helvetes makter kan nok kaste skitt på deg og mane fram syndens redsler. De kan nok også sette sjelen i skrekk og angst, særlig i de mørke, tunge timene i livet vårt. Men selve syndens skyld skal de likevel ikke få føre over oss til fortapelse så lenge vi blir i ham. Han skal skjule oss under sine nådevinger. Og om så fjellene viker og haugene rokkes, skal likevel ingen synd og skrøpelighet rokke fredspakten (Jes 54,10), som er grunnet på det evige offerlammets blod.

[1] NB: «Bevar min sjel, for jeg er from.»

Den som allerede er fullkomment ren ved troen på Lammets blod, trenger bare å vaske føttene. Med ett offer har vår store yppersteprest for alltid oppfylt alle rettferdighetens krav (Hebr 10,14), og troen hviler på dette store offeret, som gjelder fullt ut.

Men er det da en sak av mindre betydning å vaske føttene? Å nei! Frelserens ord til Peter: «Dersom jeg ikke vasker deg, har du ingen del med meg!» lar oss fullt ut forstå hvor viktig den daglige vaskingen er. Får ikke Jesus vaske oss daglig med sin tilgivende kjærlighet og sin Ånds tukt, og kjenner vi ikke trang til en slik vasking, da viser det at vi ennå ikke har fått del i Jesus.

For foreningen med ham – den sanne livsforeningen – fører alltid med seg at man føler seg ulykkelig over all den skitten som vil henge ved føttene. Det nye sinnet som blir født ved troen, kan ikke trives sammen med synden. Så sant det skal være friskt og sunt og få folde seg ut, må det føre en stadig kamp mot all synd og urenhet.

Tenk på en hærfører som har inntatt en by. Ingenting holder han så skarpt øye med som de hemmelige fiendene som gjemmer seg eller går forkledd omkring i byen. Slik er det også med det nye sinnet som er blitt herre i det gjenfødte mennesket: Det er ikke redd for noe så mye som for syndens skjulte ondskap, både i vår egen natur og ute i verden.

Men hvordan vasker Jesus føttene våre? Med denne gripende handlingen ville han jo gi disiplene et forbilde på hvordan de skulle vaske hverandres føtter. Hva mener han da med å vaske føttene?

Han mener at vi skal få leve under en daglig forlatelse og under kjærlighetens pleie. Se, dette er et viktig punkt. Vi kan komme til ham daglig med de urene føttene våre, og ved denne handlingen har han sagt oss at vi er hjertelig velkomne. Vi må søke daglig forlatelse for syndene våre. Og vi må daglig underkaste oss hans kjærlighets pleie. Ved den renser han stadig samvittigheten vår for all den syndeskitten som vil legge seg mellom oss og ham.

Bare på denne måten kan vi bevare troens frimodighet og den gleden i Herren som skal være vår styrke. På denne måten holdes Åndens vitnesbyrd friskt, og Guds Ånd vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn (Rom 8,16). Den åndelige frimodighet, fred og glede som kan bestå uten en slik daglig omgang med Frelseren, uten en slik kjærlighetens pleie og farslige tukt, er ikke mye verd.

Vi grunner ikke barnekåret vårt på denne daglige gjerningen Ånden gjør i hjertene våre, men bare på Kristi fullbrakte soningsverk. Og likevel vet vi så inderlig godt at barnekårets Ånd, som roper «Abba, Far!», bare kan få utvikle seg og trives når vi lever i en levende visshet om at vi står under den gode hyrdes kjærlige omsorg og pleie, og lar oss tukte og trøste av ham.

Men så kommer vi til den siste renselsen. Det er nok egentlig den vår Frelser særlig ville framheve ved denne dyrebare handlingen.

Da han hadde satt seg ned sammen med dem igjen, sa han: «Forstår dere hva jeg har gjort med dere? Dere kaller meg Mester og Herre. Og med rette sier dere det, for jeg er det. Når da jeg, som er Herre og Mester, har vasket deres føtter, så skylder også dere å vaske hverandres føtter. For jeg har gitt dere et forbilde, for at også dere skal gjøre slik som jeg har gjort mot dere.»

For en dyrebar lærdom! Å, måtte den også bli dypt innprentet i hjertene våre!

For det første skal vi ikke være likegyldige når det gjelder brødrenes urene føtter, deres skrøpelighet i liv og ferd. Vi skal prøve å hjelpe dem til rette, så de kan seire over det onde og rense seg «fra all urenhet på kjød og ånd» (2 Kor 7,1). Vi skal ikke være blinde eller likegyldige overfor brødrenes feil og skrøpeligheter. «Hjelp ham til rette,» sier Herren, «men ta deg i vare, så ikke du også blir fristet» (Gal 6,1).

Men for det andre skal vi lære av vår Mester den rette måten å behandle de skrøpelige på. Vi skal vaske føttene. Vi skal tilgi det de gjør galt mot oss, og i inderlig broderkjærlighet søke å hjelpe dem til rette når vi ser skrøpelighetene deres.

Men hvordan går det ikke så mange ganger på dette punktet? Når broren strekker fram de urene føttene sine, blir man så lett fristet til å gripe sverdet i stedet for linkledet som de skulle vaskes med. Tungens skarpe sverd hugger løs med harde ord og bebreidelser eller med syndig baktalelse. Da blir de stakkars føttene verre, ikke bedre. Syndeskitten gror inn i dem, de blir hovne og såre og kan svært lett komme til å bære eieren sin ut av samfunnet med Herren og inn på fortapelsens enemerker igjen.

Her burde vi merke oss disse ordene med alt det alvoret som ligger i dem: «Den som forfører én av disse små som tror på meg, for ham var det bedre om en kvernstein ble hengt om halsen på ham og han ble senket i havets dyp» (Matt 18,6). Herren har et ømt hjerte for sine elendige, og han vil at vi skal lære av ham å omgås hverandre i kjærlighet. Han har lært oss hvordan vi skal tilgi vår bror, selv om han krenker oss «sytti ganger sju» (Matt 18,22), når han bare kommer og ber oss om tilgivelse.

Ved stadige beviser på nåde og miskunn vasker han daglig de urene føttene våre. Ved denne behandlingen holder han sin skrøpelige barneflokk i live. Og slik han handler med oss, skal vi handle med hverandre. Å, hvor trengs ikke denne kjærligheten når det mange ganger syder og koker av all slags elendighet inne i brødresamfunnet! Kjærligheten er den reddende engelen som har legedom og hjelp mot alle sår og skrøpeligheter.

En bror hadde lenge sett med sure blikk på det kristne samfunnet. Han visste selv at hans egne føtter var svært urene. Men han gikk der og forarget seg over hvor kalde brødrene var, og var godt på vei til å forherde hjertet sitt ved syndens bedrag. Men en dag kom en fattig og ringe bror til ham og viste ham en dyp og inderlig medfølelse.

«Kjære bror,» sa han, «jeg har ikke fått sove i natt for din skyld. Jeg er redd du vender brødreflokken ryggen. Men jeg vil si deg at de brødrene du har krenket, har vært samlet og bedt inderlig til Gud for deg. Du skulle bare hørt med hvilken inderlig kjærlighet de omfavnet deg! Og nå er jeg kommet for å si deg at vi vil ikke og kan ikke slippe deg. Du er altfor dyrebar for oss til det. Og husk at din sjel er kjøpt med Jesu dyre blod, og at det er legedom i hans sår.»

Den stakkars mannen prøvde først å ta seg sammen og gi sitt forbitrede hjerte luft. Men kjærligheten i ordene og i hele vesenet til den medfølende broren

overvant ham slik at han brøt ut: «Er det sant at dere elsker meg ennå, og at dere tilgir meg?»

De to brødrene bøyde kne for nådens trone, og snart fikk kjærligheten vaske de urene føttene.

Kjære brødre, la oss følge denne mannens eksempel! Når vi merker all slags kjødelighet og urenhet omkring oss, la oss huske hvordan Jesus må behandle oss hver eneste dag og time i livet vårt, om han skal få bevare oss i sitt samfunn. La oss ta oss godt i vare for den ånden som bare krever, men ikke vil gi kjærlighet.

Vi har ingen egne krav å kreve inn, så sant vi har gitt opp vårt eget navn og lever i Kristus. Det er bare han som har rett til å gjøre krav gjeldende. Vår plikt er å elske og tilgi. Hvordan skulle vi kunne be: «Forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere» (Matt 6,12), om vi ikke selv forlater? Ber du denne bønnen og likevel går med et uforsonlig sinn mot broren, da ber du deg jo selv inn under dommen. Du ber om at Gud skal være like sinnet som du er.

Å, Herre, vår Gud, hjelp oss å tro på en fullkommen renhet i din Sønns blod, og hjelp oss til daglig å rense de urene føttene våre! Og når vi gjør dette, Herre, da skal vi også forstå å behandle vår skrøpelige bror på den rette måten. Men fyll hjertene våre med din kjærlighet, så vi kan ha den rette salven å legge på de mange sårene som viser seg i din skrøpelige menighet her på jorden!

Amen.

Langfredag: Hva lærer Guds ord om Kristi død?

> «Det var nå omkring den sjette time. Da ble det mørke over hele landet helt til den niende time. Solen ble formørket. Og forhenget i templet revnet midt etter. Og Jesus ropte med høy røst og sa: Far, i dine hender overgir jeg min ånd! Og da han hadde sagt dette, utåndet han» (Luk 23,44–46).

Preken av P. G. Sand.

Kjære venner! Denne dagen innbyr oss til å vandre i ånden til Golgata, et vanlig rettersted der mange store forbrytere har lidt en voldsom død som straff for sine lovbrudd. Går vi i tankene omkring nitten hundre år tilbake i tiden, finner vi her Guds og Menneskets Sønn, vår Frelser Jesus Kristus, hengende på et kors midt mellom to røvere. Etter usigelige lidelser på sjel og legeme overgir han sin ånd i Farens hender og bøyer hodet i døden.

Å, for et syn! De hellige hendene, som alltid var i arbeid i kjærlighetens tjeneste, og de hellige føttene, som daglig gikk kjærlighetens ærend, blir naglet fast til det forbannede treet. Den store legen, som gjorde at de blinde så og de døve hørte, at de spedalske ble renset og de lamme gikk, henger der full av sår i den mest forferdelige feberhete. Han som på den store dagen i høytiden sto i templet og ropte: «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!» (Joh 7,37), han lider nå selv den mest pinefulle tørst og får bare eddik og galle å slukke den med.

Han som hadde ropt ut frihet for fangene og at de bundne skulle få fengselet åpnet, henger nå bundet, ute av stand til å røre seg av flekken. De leppene som hadde talt så mange vennlige og kjærlige ord til trøst og formaning for stakkars syndere, blekner. Og de øynene som speidet så kjærlig etter alle fortapte, brister i døden. Livets høvding, som vakte opp Jairus' datter og enkens sønn i Nain og kalte Lasarus ut av graven, og som kalte seg selv oppstandelsen og livet, dør en vanærende og smertefull død.

Kan man undre seg over at solen nekter å skinne på en slik dag? Eller kan man undre seg over at Jesu disipler, som ennå ikke rett forsto hva hans komme til verden betydde, ble stående som lynslagne da de så dette? De hadde jo holdt ham for den Messias som Gud hadde sendt, han som profetene hadde vitnet om i herlighet og makt. De hadde holdt ham for jødenes konge, som skulle forløse

Israel fra alle dets fiender og opprette et herlig og rikt blomstrende gudsrike blant dem.

Profeten hadde jo sagt: «Herredømmet er på hans skulder,» og: «Så skal herredømmet bli stort og freden bli uten ende» (Jes 9,6–7). Og nå henger han som dette var sagt om, livløs på korsets tre. Og mens hans trofaste tilhengere gråter og klager, triumferer motstanderne hans i djevelsk glede over at de, som de mente, for alltid hadde ryddet denne forhatte mannen av veien.

Ja, denne verdens gud gledet seg nok selv over at han gjennom sine lydige tjenere fikk såre kvinnens ætt i hælen (1 Mos 3,15). Lite ante han at nettopp på denne måten ble hans egen makt knust, og han selv beseiret og overvunnet. Ja, hans makt ble knust ved Jesu død. Dette er det store og herlige som langfredagens hendelse forkynner. Dette får vi tale nærmere om når vi tar for oss dette emnet:

Hva lærer Guds ord om Kristi død?

I.

Kristi død er et vitnesbyrd om Faderens og Sønnens kjærlighet til menneskene. «Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere» (Rom 5,8). «Ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart iblant oss, at Gud har sendt sin enbårne Sønn til verden, for at vi skal leve ved ham. I dette er kjærligheten ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder» (1 Joh 4,9–10). «På dette har vi lært kjærligheten å kjenne at han satte livet til for oss» (1 Joh 3,16). Han «elsker oss og løste oss fra våre synder med sitt blod» (Åp 1,5). «Kristus elsket oss og ga seg selv for oss som en gave og et offer, en vellukt for Gud» (Ef 5,2).

Denne Guds kjærlighet går over all beskrivelse. Intet menneske kan fullt ut forstå den eller sette ord på den. Derfor sier også Frelseren selv: «Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for vennene sine» (Joh 15,13). Men det var ikke venner han døde for – det var fiender. Han døde for en opprørsk og ugudelig menneskeslekt, der kjødets attrå er fiendskap mot Gud (Rom 8,7). Om denne slekten sier Herren selv: «Det er ikke noen som gjør det gode, ikke en eneste» (Rom 3,12). Det er en slekt som hver dag bedrøver Gud med sin synd.

Men har Gud ved Jesu død åpenbart sin kjærlighet til slekten, så har han med det også åpenbart sin kjærlighet til hver enkelt. Også du, min kjære venn, er gjenstand for denne kjærligheten, enten du er omvendt eller uomvendt. Hvert sår på Jesu hellige legeme, hvert merke etter svøpeslag og mishandling er en levende preken om Farens og Sønnens kjærlighet til deg.

Å, måtte denne prekenen på vår Frelsers dødsdag få trenge inn også i ditt hjerte, du som til nå har levd uten å bry deg om din sjel! Kjære venn, still deg ved korset og se på den døende Jesus, som blør seg i hjel fordi han elsker nettopp deg. Glem alle andre mennesker og tenk bare på deg selv. Si: «For meg er han kommet til verden, og for mine synders skyld lider han all denne smerten. For å redde meg fra evig fortapelse tømmer han ut sin sjel i døden.»

«Og siden han er uforanderlig, må han ennå i dag ha den samme kjærligheten til meg. Og elsker han meg så inderlig, da må det smerte ham at jeg vandrer borte fra ham, uten fred og ulykkelig, i syndens tjeneste. Da vet jeg også at det

ville glede ham om jeg i dag kom til hans kors med min syndebyrde og tok imot den nåden som det har kostet ham så mye å vinne for meg.»

Vil du krenke og bedrøve denne kjærlige Frelseren lenger, du arme syndens trell? Skal det blodet han utøste for din skyld, komme over deg til dom og større straff? Å, våg det ikke, kjære venn! Du kommer til å angre det bittert.

II.

Guds ord lærer videre at Kristus i sin lidelse og død er vår stedfortreder. «For mens vi ennå var skrøpelige, døde Kristus til fastsatt tid for ugudelige» (Rom 5,6). «Men han som for en kort tid var satt lavere enn englene, Jesus, ham ser vi kronet med herlighet og ære fordi han led døden, for at han ved Guds nåde skulle smake døden for alle» (Hebr 2,9). «Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14). «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2 Kor 5,21).

Kristus sto for hele menneskeslekten og handlet og led på dens vegne. Derfor gjelder hans lidelse og død for oss, som om vi selv var døde. Dette ligger klart i ordene: «Én er død for alle, og derved har de alle dødd.» Derfor sier også Paulus et annet sted: «Jeg er korsfestet med Kristus» (Gal 2,19). Han fortjener evig liv, men lider den døden jeg har fortjent. Jeg fortjener evig død, men arver det evige livet som han har fortjent.

«Men er ikke dette toppen av all urettferdighet?» sier noen kloke mennesker som ikke vil bøye seg for det enfoldige Guds ord. «Er det ikke urettferdig at en uskyldig lider for en skyldig?» Men de som spør slik, glemmer at Frelseren tok denne lidelsen på seg av fri vilje. Det var ikke noe annet enn hans egen uendelige kjærlighet som tvang ham.

«Derfor elsker Faderen meg, fordi jeg setter mitt liv til for at jeg skal ta det igjen. Ingen tar det fra meg, men jeg setter det til av meg selv. Jeg har makt til å sette det til, og jeg har makt til å ta det igjen. Dette budet fikk jeg av min Far» (Joh 10,17–18).

Ingen pleier da å kalle det urettferdig når en som har gått i kausjon for en annens gjeld, må betale den fordi skyldneren selv ikke er i stand til det. Men Kristus er mer enn en kausjonist – hele syndegjelden er etter hans eget ønske ført over på hans regning. «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29). «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6).

En liten historie fra Napoleon den førstes dager kan belyse den sannheten vi nå har lagt fram. En ung mann var blitt utskrevet til soldat, men han var redd for å komme i krigen. Da tilbød en av vennene hans seg å gå i hans sted. Vennen meldte seg for de rette myndighetene og ga seg ut for å være den utskrevne soldaten. Senere falt han i et slag.

Etter en tid trengte keiseren flere soldater, og de ville også skrive ut den redde unge mannen. Men han protesterte og sa at han allerede var falt i krigen. Det ville de naturligvis ikke gi ham medhold i. Da ba han dem som hadde med saken å gjøre, om å se etter i protokollen over de falne. Der fant de både navnet hans og dødsdagen hans skrevet opp. Saken ble lagt fram for keiseren, og han dømte

at mannen skulle være fri, siden en annen var død i hans sted. Nettopp slik er det med Kristus og synderen: Langfredag døde Frelseren i overtrederens sted.

Kristus døde for å sone synden til dem han led i stedet for. Ved å ofre seg selv gjorde han forlikelse for verdens misgjerninger. «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser» (2 Kor 5,19). «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53,5).

«Også dere, som før var fremmede og fiender av sinnelag, i deres onde gjerninger, har Gud nå forlikt med seg selv ved hans kjøds legeme ved døden» (Kol 1,21–22). «Du ble slaktet og med ditt blod kjøpte oss til Gud av hver stamme og tunge og folk og ætt» (Åp 5,9). «For det er én Gud, og én mellommann mellom Gud og mennesker, mennesket Kristus Jesus, han som ga seg selv til en løsepenge for alle» (1 Tim 2,5–6). «Og han er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens» (1 Joh 2,2).

III.

Men hvem krevde da dette sonofferet? Svaret er: Rettferdigheten, som vi hadde krenket med våre synder. Og denne rettferdigheten har sitt utspring i den treenige Gud. Vi kan derfor ikke tenke oss Faderen som en vred og oppbrakt Gud som måtte blidgjøres ved Sønnens død.

Guds vrede er ikke noe annet enn hans hat mot synden og åpenbaringen av hans rettferdige straff over synderen. Og Sønnen har like mye del i dette hatet og denne straffen som Faderen, likesom Faderen er like full av kjærlighet som Sønnen. Sønnen sier jo selv: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn» osv. (Joh 3,16). Så sterkt brant Farens hjerte av kjærlighet til den falne verden at han ikke sparte det dyreste han eide, sin enbårne Sønn, men ga ham som et offer for våre synder.

Derfor åpenbarer Kristi kors, som allerede nevnt, Farens kjærlighet like mye som Sønnens. Og ved sin død gjorde Sønnen like mye fyllest for sin egen rettferdighet som for Farens.

Se her et bilde: I gamle dager levde det en konge som ga den loven at om noen gjorde seg skyldig i utukt, skulle begge øynene hans stikkes ut. Den første som ble anklaget for en slik forbrytelse, var kongens egen sønn. Nå kom farskjærligheten og rettferdigheten i strid med hverandre. På den ene siden kunne ikke loven brytes. På den andre siden smertet det faren at sønnen skulle bli helt blind.

Men kjærligheten er både oppfinnsom og oppofrende. For at loven skulle bli oppfylt og sønnen likevel beholde synet, lot faren stikke ut ett av sine egne øyne og ett av sønnens. Kristus har derimot tatt hele straffen på seg. Derfor går hver den som i troen godtar og tar imot det han har gjort til fyllest, helt fri. «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre» (Gal 3,13).

IV.

Og fordi Kristus har sonet for oss ved sin lidelse og død, kan Gud gi alle som tror på Herren Jesus, full forlatelse for syndene uten å krenke rettferdigheten.

Derfor nevner Guds ord også nåden med syndenes forlatelse som frukten av Kristi død. «I ham har vi forløsningen, syndenes forlatelse» (Kol 1,14). «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7). Da Frelseren innstiftet nattverden, sa han selv: «For dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse» (Matt 26,28).

Dersom Gud hadde tilgitt synden uten at noe offer var gitt for den, da hadde han krenket sin egen rettferdighet. Derfor sier Skriften: «Uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt» (Hebr 9,22). Men om han nå ikke ville tilgi synden til den som omvender seg og tror, da handlet han stikk imot den samme rettferdigheten. Derfor sier Johannes: «Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han forlater oss syndene og renser oss fra all urettferdighet» (1 Joh 1,9).

Og Paulus sier at Gud stilte Kristus Jesus til skue «i hans blod som en nådestol ved troen, for å vise sin rettferdighet, fordi han i sin langmodighet hadde båret over med de syndene som før var gjort. Ved dette ville Gud vise sin rettferdighet i den tiden som nå er, så han kunne være rettferdig og rettferdiggjøre den som har troen på Jesus» (Rom 3,25–26).

Tynges du derfor av dine synder, kjære venn, så gå bare til Kristi kors med dem. Bekjenn dem for Herren, og tro at de er tilgitt i Frelserens blod. Og fortsett med dette hver dag så lenge du er her. Glem ikke: Så sant du ikke vet om noe annet til frelse enn Jesus Kristus og ham korsfestet, lever du i et nåderike. Der blir syndene dine like lite regnet deg til fordømmelse som dine gode gjerninger blir regnet deg til rettferdiggjørelse.

V.

Og den som frimodig griper nåden med syndenes forlatelse og tar den til seg, han får ikke bare fred med Gud i en god samvittighet. Han får også kraft til å stå opp fra syndens leie og vandre i et nytt liv. Den samme nåden som rettferdiggjør den ugudelige, skaper også nytt liv i synderens hjerte og gir ham ny lyst, kraft og lengsel.

Den nåden som Kristus vant ved sin død, er en helliggjørende nåde. Og fullkommen hellighet er endemålet for Kristi forløsning. Derfor sies det om ham at han «er blitt åpenbart én gang ved tidenes ende for å ta bort synden ved sitt offer» (Hebr 9,26). Og dette å ta bort synden består ikke bare i at synden blir tilgitt, men også i at vi ved Kristi død mer og mer blir fridd fra synden som bor i oss, og fra dens herredømme.

Hva hjalp det oss om Gud tilga oss våre overtredelser, når vi til evig tid skulle sukke under syndens trelldomsåk? Da ble det jo likevel ingen salighet for oss. Saligheten består i hellighet og i å bli lik Gud. Derfor er en troende allerede her på jorden salig i forhold til den grad av hellighet som nåden i Kristus har fått virke i ham.

Det er derfor et grusomt selvbedrag når så mange mennesker blant oss misbruker ordet om Kristi død som sovepute midt i syndens tjeneste. De mener at Herren skal åpne paradisets porter for dem når de dør, enda de her i tiden ikke har villet ta imot Kristus i troen som visdom, rettferdighet og helliggjørelse

(1 Kor 1,30). La deg ikke narre, min venn! Tenk på at Kristus ved sin død ikke har kjøpt deg frihet til å synde, men frihet fra syndens ulykkelige tjeneste.

«For så sant blodet av bukker og okser, og asken av en kvige, helliger til kjødets renhet når det blir stenket på dem som er urene, hvor mye mer skal da Kristi blod – han som i kraft av en evig Ånd bar seg selv fram for Gud som et lyteløst offer – rense vår samvittighet fra døde gjerninger så vi kan tjene den levende Gud!» (Hebr 9,13–14).

Det er jo nettopp ved synden djevelen utøver sitt herredømme. Men «til dette ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle gjøre ende på djevelens gjerninger» (1 Joh 3,8). «Da nå barna har del i kjøtt og blod, fikk også han på samme vis del i det, for at han ved døden skulle gjøre til intet den som hadde dødens velde, det er djevelen, og fri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid» (Hebr 2,14–15).

Måtte vi som har livet vårt i Kristi lidelse og død, trenge dypere og dypere inn i forsoningens hemmelighet! Så kan vi bli mer og mer fri fra den synden som bor i oss, og snart bli skikket til å gå inn der hvor intet vanhellig og urent kommer inn. Herren gi oss denne nåden for sitt navns skyld, og velsigne også denne langfredagsbetraktningen til det!

Amen.

1. påskedag: Vår store seier over alle våre fiender ved vår oppstandne Seierherre

> «Etter sabbaten, da det lysnet mot første dag i uken, kom Maria Magdalena og den andre Maria for å se til graven. Og se, det ble et stort jordskjelv. For en Herrens engel steg ned fra himmelen, gikk fram og rullet steinen til side og satte seg på den. Han var som lyn å se til, og klærne hans var hvite som snø. De som holdt vakt, skalv av redsel for ham, og de ble som døde. Men engelen tok til orde og sa til kvinnene: Frykt ikke! Jeg vet at dere søker Jesus, den korsfestede. Han er ikke her, han er blitt reist opp, slik som han sa. Kom og se stedet hvor han lå! Skynd dere nå av sted og si til disiplene hans: Han er reist opp fra de døde. Og se, han går i forveien for dere til Galilea, der skal dere se ham. Se, jeg har sagt dere dette! De skyndte seg da bort fra graven med frykt og stor glede. De løp av sted for å fortelle det til disiplene hans» (Matt 28,1–8).

Preken av Jacob Traasdahl.

Igjen er påskens salige tid kommet til oss. Den fører tankene våre årtusener tilbake til pyramidenes land, til en tid da Guds utvalgte folk levde i ynkelig trelldom under faraoenes åk.

Gud hadde hørt sitt folks sukk, og frigjøringens morgenrøde viste seg i horisonten over deres liv. En mektig fører sto fram og åpenbarte Guds evige fredsplaner for folket. Den gamle paktens mellommann begynte sitt frigjøringsverk. Han stilte seg i spissen for det store toget som skulle forlate trelldomshuset og begynne vandringen mot det lovede land på den andre siden av elven.

Men først måtte en hellig handling utføres. Ved den ville Herren gjøre det klart for alle at hele utfrielsen var hans verk, et nådens verk. Og denne handlingen skulle, rett forstått, gjennom alle tider være det store skillet mellom trelldommens barn og dem som under Herrens ledelse dro fram mot evig frihet.

Et lyteløst lam skulle slaktes, og blodet strykes på dørstolpene i israelittenes hus. Herren ville sende en hevnens engel ut over alle egypternes hus. Men denne engelen skulle ikke få lov til å flekke sverdet sitt med en eneste israelitts blod. Han skulle gå forbi dem, og av det har påsken fått navnet sitt. Pascha, som ordet påske kommer av, betyr å gå forbi.

Å, hvordan hadde det ikke sett ut for deg og meg, kjære sjel, om ikke blodet fra det uskyldige påskelammet hadde flytt for oss? Da hadde ikke dette guddom-

melige maktordet «gå forbi» kunnet lyde til rettferdighetens engel. Han hadde løftet sverdet til evig ødeleggelse over hver sjel som hadde syndet.

Men rettferdigheten måtte jo skje fyllest. Et sonoffer, det sanne påskelammet, måtte dø. Det er den sannheten langfredagens fryktelige og blodige drama har rullet opp for oss. Når vi nå feirer påske etter langfredag, kan vi arme stakkarer, som hevnens sverd var løftet mot, bryte ut i høytidsfulle seierssalmer. Det kommer jo av at sverdet har rammet vår stedfortreder og utøst et blod som renser fra all synd.

Derfor synges det om seier i de rettferdiges boliger (Sal 118,15), og vi kan stemme i og rope ut med Paulus: «Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!» (1 Kor 15,57). I lyset av vårt påskeevangelium vil vi nå se på:

Vår store seier over alle våre fiender ved vår oppstandne Seierherre.

For det første har vi seier over døden.

Da Maria Magdalena og den andre Maria kom til graven tidlig den søndagsmorgenen, ventet de å finne et dødt legeme som de kunne vise den siste kjærlighetstjenesten. Men de fant graven tom. Og de fikk høre at Herrens engel under et mektig jordskjelv hadde steget ned fra himmelen og veltet steinen bort. Graven kunne ikke beholde dette byttet sitt.

Jordskjelvet på Golgata var et uttrykk for rettferdighetens dom: «Den som synder, skal dø» (Esek 18,4). Derfor måtte også han som bar all verdens synd, stige ned i dødens dyp. Men jordskjelvet påskemorgen kan vi også se som et uttrykk for det rettferdigheten sier: Den som har sonet sin skyld og brakt det fullkomne løsoffer, kan ikke holdes fast i dødens armer. Han har seiret over døden og graven. Og alle som har fått et rett syn på denne seieren hans, kan også bryte ut: «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?» (1 Kor 15,55).

Da døden angrep ham som var livet, da drepte døden seg selv. Og Kristus kunne stå opp av graven sin med liv og uforgjengelighet for hver sjel som ikke vil bli i døden. Det er ikke for ingenting at døden kalles den siste fiende (1 Kor 15,26), og at apostelen taler om «dødens brodd» (1 Kor 15,56). Som en uhyre kjempeslange har døden viklet seg om alt som lever. Før eller senere skal hver og en av oss få erfare hvor sterk den er.

Se på lidelsens og nødens barn i verden – er de ikke merket av døden? Se bare på deg selv, så skal du snart forstå at dødens øks arbeider ved roten av ditt livstre. Gå ut på kirkegården og la de tallrike, tause gravene fortelle deg om dødens makt. Hvert navn du kan lese over de mange haugene, har tilhørt et menneske som en gang lå der med brustne øyne og famlende hender. Litt før eller litt senere må du og jeg gjennom den samme kampen.

Alt dette visste Paulus svært godt, og likevel kunne han bryte ut: «Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!» For dem som tror på det herlige påskeevangeliet, har dødens kjempeslange mistet sin kraft. De vet at de nå er omsluttet av Frelserens armer.

Den som tror engelens budskap, slipper ikke å ligge med brustne øyne og famlende hender. Men døden blir ikke det siste for ham. Ved graven sitter en engel som viser ham at over den lukkede graven er det en åpen himmel. Og det siste sukket kan være begynnelsen på en evig seierssang.

For det andre er gravens redsler tatt bort.

Mens de to kvinnene vandret mot graven, var de rådville. Hvordan skulle de få flyttet den store steinen som dekket graven? Men Herrens engel, en av dem som er «veldige i makt» (Sal 103,20), hadde veltet steinen bort og satt nå triumferende på den. «Han var som lyn å se til, og klærne hans var hvite som snø. De som holdt vakt, skalv av redsel for ham, og de ble som døde.»

Graven kunne ikke holde ham fanget, han som hadde løst dødens veer (Apg 2,24) og hadde makt til å ta sitt liv igjen. Livet brøt dødens fengsel, slik sommerfuglens liv bryter den harde puppen. Jesu hvile i graven var i grunnen ikke noe annet enn en overgang fra død til liv. Slik er nå også graven blitt et hvilekammer. Den tar riktignok imot sitt bytte fra dødens arm, men den er et kammer der legemet skal stå fram til liv og uforgjengelighet når den oppstandne Seiersfyrsten roper.

Slik har graven mistet sin redsel. For den troende er den nå et fredens sovekammer, der leirhytta får hvile en stund. Så trenger den Oppstandnes seiersrop inn og løser legemet fra dødens bånd. Da tar den frelste sjelen det igjen i eie til evig herlighet. Fra Guds paradis har sjelen sett lengselsfullt ned mot graven og ventet på den dagen da den igjen skulle forenes med det legemet den har levd og virket i her på jorden.

Jesu tomme grav er altså ikke bare et vitnesbyrd om at han har ført sin sak fram til seier. Den vitner også om at min grav en gang skal bli tom, og at mitt legeme skal stå opp forklaret og herliggjort, slik som hans.

Vaktene skalv av redsel da Jesus sto opp, og det var nok ingen engel som sa «Frykt ikke!» til dem. Men en engel satt på steinen og sa disse ordene til kvinnene. Og han sa dem sikkert slik at de måtte drive frykten ut av de bedrøvede hjertene.

Ved sin oppstandelse har Kristus gitt oss seier over synden.

Det er jo synden som gjør døden og graven så forferdelige. Det var bevisstheten om synd og skyld som fikk våre første foreldre til å flykte fra den levende Gud. Og senere, gjennom alle tider, har den fått det arme menneskehjertet til å skjelve når det har sett de himmelske sendebudene, slik som Maria i vårt evangelium.

Men dette «Frykt ikke!» fra den Oppstandnes grav skal nå lyde ut over hele jorden til alle fryktsomme og engstelige sjeler. Hva er du redd for? «Jo», sier du, «kan jeg annet enn å frykte, jeg som drasser på all denne synden og elendigheten?»

Kjære venn, heller ikke jeg vet om noe så fryktelig som synden – eller så farlig som synden. Og likevel vet jeg sikkert at Frelseren med sitt «Frykt ikke!» også vil føre mitt engstelige hjerte til ro. Hans «Frykt ikke!» går ikke ut på å gjøre synden liten og ubetydelig. Det går ut på å vise meg hvor trygg jeg kan være i ham.

Synden er forferdelig, men den kunne vært enda mer forferdelig. Tenk om Kristi blod ikke hadde flytt! Men nå vet jeg at min synd er utslettet ved dette blodet, og beviset har jeg i Jesu tomme grav. For hadde han ikke maktet å utslette all verdens syndeskyld, var han aldri blitt reist opp fra de døde. Hans

oppstandelse er min oppstandelse. Jeg har seiret over synd, død og helvete ved ham.

Mine synder, hvor forferdelige de enn er, skal aldri ta fra meg oppstandelsens salige håp. For er Jesus, mitt hode, stått opp, skal også legemet følge med – også jeg, om jeg så er det ringeste av hans lemmer. Den beste medisinen mot alle sjelens sykdommer ligger i hans «Frykt ikke!». Får han tale sin fred og trygghet inn i hjertet ditt og virkelig fylle deg med oppstandelsens håp, da skal denne tryggheten og dette håpet vise seg som mektige guddommelige krefter i din sjel til seier over synd, død og helvete.

«Er Kristus ikke reist opp», sier apostelen, «da er … den troen dere har, … intet» (1 Kor 15,14). Da er alle som er sovnet inn i Kristus, fortapt, og da blir vi stående som falske vitner og bedragere når vi forkynner oppstandelsens håp. «Er ikke Kristus reist opp, da … er dere ennå i deres synder» (1 Kor 15,17).

Men, Gud være lovet, Kristus er stått opp, og vi som tror på ham, er ikke lenger i våre synder. Han har reist et skille mellom oss og synden, slik som påskelammets blod var et skille mellom eiendomsfolket, som var innviet til frelse, og de egyptiske undertrykkerne. Synden kan nok fortsatt plage oss, men vi vet at den har kort tid å røre seg på.

Dette dødens legeme skal ikke for alltid være syndens bolig. Vår sjel, som er vasket og renset i Lammets blod, skal snart få gå hjem til de evige boliger. Der skal den vente på den stunden da den Oppstandnes røst skal lyde inn i gravene, og det som ble «sådd i forgjengelighet», skal reises opp «i uforgjengelighet» (1 Kor 15,42).

Preker Satan for deg, kjære sjel, at du likevel til slutt skal følge ham til fortapelsen for dine synders skyld, så husk at du krenker din Frelsers ære når du tror en slik preken. Er han stått opp med seier, da er han sannelig stått opp av en syndegrav der alle verdens synder ble begravet, også dine. For han var Guds lam, som bar all verdens synd.

Er han stått opp – og Gud være evig lovet, det er han – da vil han at du skal se på hans oppstandelse som din oppstandelse. Den er et avgjørende seierstegn som du trofast skal ta vare på, så ingen fiendtlig makt skal kunne rokke deg fra oppstandelsens salige håp.

Men har han fridd oss fra synden og døden, har han også fridd oss fra dommen.

«Det er menneskenes lodd én gang å dø, og deretter dom» (Hebr 9,27). Du arme verdens barn, du kan lenge nok prøve å skyve tanken om dommen fra deg – den vil stadig komme tilbake. Herren har selv skrevet inn i din samvittighet at du en gang skal dømmes. Du kan lenge nok prøve å glemme dine synder, dekke over dem og tilsløre dem. Men en gang skal de likevel stille seg fram for deg som en stor hær. Da skal de i et fryktelig øyeblikk rope til din sjel med tusen munner: «Kjenner du oss igjen? Det var du som gjorde oss!»

Vi kan flykte fra disse skremmebildene og bestikke samvittigheten for en tid, men i dommen skal dette aldri lykkes. Når vi skal fram for den «store, hvite trone» (Åp 20,11), er det slutt på alt blendverk.

Men du, kjære Guds barn, du trenger ikke å skjelve for dommen. Hadde du bare hatt «langfredags bitre minne» å holde deg til – visste du bare om redselsscenen på Golgata, og at jorden hadde fått én grav til da den tok imot Jesu døde legeme – da kunne ingen laste deg for at du ikke hadde noen seierssang i din sjel.

Men så grydde den første dagen i uken. Og da engelen steg ned fra himmelen og veltet steinen fra inngangen, da viste det seg at alle de planene helvetes fyrste hadde lagt, var kuldkastet for alltid. Han hadde tenkt at døden skulle være den sterkeste, og at en mørk grav skulle bli endemålet for Guds Sønns frelserliv og frelsergjerning. Langfredag hadde Jesus skrevet «betalt» under vårt skyldbrev, og påskemorgen satte seglet under denne gjerningen.

Dommen til frelse og evig liv er gått over deg, du lykkelige, om enn skrøpelige Guds barn. Det viktigste har du bak deg: Hele regnskapet er gjort opp. Og så lenge du lever i Kristus og søker liv, lys og salighet i ham alene, står du aldri i fare for å komme i noen ny skyld.

Da han på den hvite tronen åpnet bøkene, og hver og en ble dømt etter det som sto skrevet, da heter det: «Og en annen bok ble åpnet, som er livets bok» (Åp 20,12). Der står det ikke at verdens barn var skyldnere etter innholdet i de første bøkene, mens Guds barn var uten skyld. Nei, der står det: «En annen bok ble åpnet.» Det var den boken som Lammet fører over sine frelste.

«Å, om jeg bare visste om jeg har navnet mitt der», sier du. Det kan du få vite, om du vil. Kanskje må du gjennom en alvorlig kamp, men du kan bli like viss i den saken som om du selv sto og leste navnet ditt. Her er en liten veiledning:

Da mange forlot Jesus fordi talen hans var anstøtelig for dem, vendte han seg til disiplene med dette spørsmålet: «Vil også dere gå bort?» Men da svarte Peter frimodig: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord» (Joh 6,67–68).

Har du fått smak på livets ord, og det slik at du umulig kan være foruten det? Beror ditt liv, ditt håp og ditt barnekår bare på dette ordet? Kjære, da viser du jo at du hører til den underlige flokken der hvert eneste lem har fått ny sans og smak, ja, en helt ny åndelig retning. Denne retningen står i den skarpeste motsetning både til verdens barn og til de selvrettferdige.

Spør noen om ditt håp om salighet, kan du svare med ett ord: Jesus, Jesus er den eneste stjernen som lyser på mitt håps himmel. Ja, han er mer enn en stjerne, han er solen, «rettferdighetens sol» med «legedom under sine vinger» (Mal 4,2). Han er den velsignede solen som opplyser meg med sitt lys, varmer meg med sin varme og med sin tiltrekningskraft bestemmer min bane, der jeg stadig kretser rundt ham.

Min venn, du har ditt navn i livets bok og trenger aldri å frykte for dommen. Under visse bedrøvelige erfaringer kan nok samvittigheten ennå trylle fram skremmebilder for din sjel. Men du trenger bare å gni deg litt i øynene, så ser du at alt er vel.

En gang satt en dødsdømt fange i sin mørke celle. Natt og dag klaget han under trykket av den forferdelige tanken: «Å, snart skal du jo på skafottet!» Denne arme mannen ble benådet av sin keiser, den store Napoleon, og snart sluppet fri igjen. Og det beste av alt: Han fikk også nåde «i Den Elskede» (Ef 1,6) da han søkte frelse ved korsets fot som en fortapt stakkar.

I dagboken sin forteller mannen at det skrekkelige bildet av hvordan dommen skulle fullbyrdes, hadde brent seg inn i sjelen hans. Ofte drømte han at han skulle føres til retterstedet, og våknet badet i angstsvette. Hver gang han våknet og ble helt klar over at det bare var en drøm, ble sjelen hans fylt av jubel.

En benådet sjel kan ofte plages av slike drømmer om natten. Mannens fantasi var en gang blitt skremt, og bildet av den fryktelige dommen satt så dypt i ham at det stadig kom tilbake og uroet ham i søvne. Slik kan også den levende skyldfølelsen, som lovens dommer har preget dypt inn i den vakte sjelen, igjen forstyrre samvittighetsfreden i mørke nattetimer.

Men når det fulle dagslyset kommer, når han får gnidd seg i øynene og funnet seg til rette, da blir disse nattens spøkelser bare grunn til ny jubel, og han kan synge:

Påskemorgen slukker sorgen,
slukker sorgen til evig tid.
Den har oss gitt lyset og livet,
lyset og livet i dagning blid.

Kvinnene kom til graven i den tidlige morgenstunden. Solen sto opp, og fuglene sang, og de må nok ha kjent en skarp motsetning mellom den mørke stemningen i sjelen og stemningen i naturen. Også vi har kanskje mang en gang syntes det var underlig å stå ved en grav som lyser i solskinnet, mens vårfuglene synger og alt vitner om liv som spirer fram. Visne blader, isende kulde og en høstvind som suser gjennom den mørke naturen, synes å passe best til stemningen vår ved graven.

Ja, uten noe påskeevangelium ville det nesten være skjærende hån at en grav glitret i solskinnet. Men det er annerledes når vi tror på livets seier. Da ser vi gravene til Guds barn i et herlig lys. Da vil vi gjerne ta engelens ord til kvinnene som en kjær befaling også til oss: Gå ut og vitne for brødrene at Kristus er stått opp! Ja, gå ut i all verden med det glade evangeliet, og forkynn for de arme menneskebarna som sukker og lengter etter fred, at døden har mistet sin brodd og helvete sin seier.

Ja, la oss gå ut, brødre og søstre, og spre påskelyset vidt og bredt omkring oss. Og måtte denne sangen aldri forstumme i vår sjel: «Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!» Amen.

2. påskedag: Hvordan påskebudskapet skal bringe trøst og glede til Guds folk

> «Og se, Jesus kom i møte med dem, og sa: Vær hilset! De gikk da fram og omfavnet føttene hans og tilba ham. Da sier Jesus til dem: Frykt ikke! Gå og si til mine brødre at de skal dra til Galilea. Der skal de se meg. Mens de ennå var på veien, se, da kom noen av vaktstyrken inn til byen og meldte fra til yppersteprestene om alt som var skjedd. Da kom disse sammen med de eldste til rådslagning, og de ga soldatene rikelig med penger og sa: Dere skal si: Disiplene hans kom om natten og stjal ham mens vi sov. Og skulle det komme landshøvdingen for øre, skal vi tale vel med ham så dere kan være trygge. De tok imot pengene og gjorde som de fikk beskjed om. Og dette ryktet ble spredt blant jødene og har holdt seg til denne dag» (Matt 28,9–15).

Preken av P. G. Sand.

Tidlig om morgenen på Kristi oppstandelsesdag gikk Maria Magdalena og Maria, Jakobs mor, ut til graven – og etter Markus' beretning også Salome. Der forkynte en engel dem at Frelseren ikke lenger var fanget i dødens bånd, men allerede hadde tatt igjen det livet han hadde gitt for våre synder. Engelen oppmuntret dem med et «Frykt ikke!» og ba dem gå og fortelle disiplene hans det herlige budskapet.

Det lot de seg ikke be om to ganger, men «de skyndte seg da bort fra graven med frykt og stor glede. De løp av sted for å fortelle det til disiplene hans.» Mens de løp, ble de til sin store overraskelse stanset av Frelseren selv. Han møtte dem på veien og sa: «Vær hilset!»

Dette fikk dem til å falle ned for ham, og de prøvde å omfavne knærne hans. Men etter Johannes' beretning avviste Frelseren denne tilnærmingen med ordene: «Rør ikke ved meg! For ennå er jeg ikke fart opp til Faderen!» (Joh 20,17). Den legemlige berøringen kunne ikke gi dem den frelsen han hadde vunnet for dem ved sin død og oppstandelse. Til det trengtes troens åndelige omfavnelse. Med troens hender skal man gripe det livgivende påskebudskapet, og nettopp disse kvinnene var de første som forkynte det.

«Frykt ikke!» Med disse ordene prøvde Jesus å berolige disse kjære kvinnelige disiplene sine. For da de så uventet møtte den oppstandne, herliggjorte og for-

klarede Frelseren, ble de grepet av en mektig skjelving, samtidig som hjertene deres strømmet over av den saligste glede.

Hva hadde de vel å frykte for? Det var jo deres egen dyrebare Jesus som sto foran dem. Det var jo den samme mannen som hadde gjort dem til lykkelige mennesker ved å forkynne dem sitt nådeord, tilgi dem syndene og lege sjelene deres. Det var ham de elsket mer enn alt annet. De visste at han ikke hadde noe ondt i sinne. For de kjente ham som den som ikke var kommet for å ødelegge menneskers sjeler, men for å frelse dem (Luk 9,56).

Og når han nå så plutselig åpenbarte seg for dem, gikk han sikkert som vanlig kjærlighetens ærend. Han kom ikke for å kreve eller dømme, men for å velsigne og vederkvege, for å trøste og lege. Og trøst og legedom var det disse kvinnene trengte. For i noen dager hadde de båret på den dypeste sorg i hjertene sine.

De hadde vært vitner til at deres kjære Herre og Mester – han som de holdt for den sanne Messias og Israels håp – var blitt grepet av sine fiender og korsfestet med urettferdige hender. Med smerte hadde de stått ved hans kors, sett sårene hans og hørt ham rope: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» (Matt 27,46). Ham som de så på som herre over liv og død, hadde de sett blekne i døden, tilsynelatende ute av stand til å rive seg løs fra dens makt.

Med det var deres håp om Israels forløsning og ære ved ham begravet. De vakre drømmene om et herlig messiasrike, der hans venner skulle ha makt og ære, ble forvandlet til bitter skuffelse og håpløshet ved dette grufulle synet: Kongen hang naglet fast til forbannelsens tre mellom to grove forbrytere, spottet og hånet av høye og lave.

At han skulle stå opp igjen som seierherre over synd, død, djevel og grav, det hadde han nok sagt på forhånd, men de fattet det ikke. For den jødiske fordommens slør dekket hjertene deres helt. Hadde de hatt den rette forståelsen av Kristi frelsergjerning, var de blitt spart for den fortvilte smerten som fylte sjelen deres etter korsfestelsen. Men Herren Jesus forkastet dem ikke for deres mangel på åndelig forstand og deres unødige frykt. Vennlig og kjærlig går han dem i møte for å velte bort den tunge sorgens stein som trykket sinnet deres.

Men det vår kjære Frelser den gangen gjorde mot disse kvinnene, det gjør han ennå i dag mot sine sørgende og bedrøvede barn. For også nå er det slik at sorg og frykt mang en gang vil trenge seg inn i de troendes hjerter. Men budskapet om Kristi oppstandelse er ett eneste «Frykt ikke!», bestemt til å veie opp for Guds barns sorg og frykt. Med dagens evangelium som utgangspunkt vil vi tale med hverandre om:

Hvordan påskebudskapet skal bringe trøst og glede inn i Guds folks hjerter.

Først vil vi tale om – og med Guds nåde også prøve å kalle fram – den virkningen ordet om den oppstandne Frelseren skal ha på dem som er i samme slags bekymring som kvinnene Frelseren møtte på veien.

Den som har gitt Gud hele sitt hjerte og av hele sin sjel har bestemt seg for å tjene Herren i liv og død, i tid og evighet, ligner på flere måter disse kvinnene. Så snart du tok en slik beslutning, min kjære venn, og begynte å sette den ut i livet, gjorde du oppdagelser som brakte frykt og sorg inn i din sjel. Visse drømmer

og forhåpninger begynte å gå til grunne, slik det gikk med disse kvinnene på Kristi dødsdag. De hadde bygd sin forventning om et mektig gudsrike på jorden på ham. Nå var han død, og med det var alt håp ute.

Men også du har hatt dine forventninger. Også du har håpet – riktignok ikke på ham som døde langfredag, men på deg selv. Helt i det skjulte har du drømt om at du skulle bli din egen frelser. Du har nok også tenkt på og talt om nåden i Kristus, at man må bli frelst ved den alene. Det kunne det vel ikke være noen tvil om, mente du, for det læres jo så klart i Guds ord.

Men for å vinne denne nåden, mente du, krevdes det ikke så lite. En sann omvendelse og hjertets rette forberedelse var jo et krav som Guds ord selv satte som betingelse for å ta imot nåden. «Derfor må jeg begynne for alvor og gjøre meg flid for å bli verdig til å bli tatt imot av Frelseren», tenkte du. Ordet om syndenes forlatelse for ingenting ved Kristi blod gjaldt ikke deg ennå.

«Jeg må vokte meg for å tro for tidlig. Jeg må i alle fall først bli virkelig botferdig og sønderknust. For uten at man har en sann og grundig anger over syndene sine, nytter det jo ikke å melde seg ved nådestolen», mente du.

Og du tok fatt med friskt mot og god tillit – til deg selv. «Jeg må, jeg skal, jeg vil», het det i hjertet ditt, ja, kanskje lyder det slik i ditt indre akkurat nå. I så fall vil jeg ønske deg god tur, og jeg håper at du snart lider skibbrudd på et eller annet skjær, så skipperen på din selvrettferdighets skute, ditt eget mektige jeg, kan drukne i bølgene.

Kanskje har du likevel allerede lidd skibbrudd på din egen kraft og fromhet. Kanskje kjenner du deg i denne stunden både hard og kald, død og maktesløs, ja, helt ugudelig og fortapt, full av syndige lyster og begjær, uten kraft til å overvinne dem. I så fall har jo håpet om frelse ved eget strev begynt å synke i graven.

Men på denne smerteveien din, kjære venn, kommer det en deg i møte, den samme som møtte kvinnene: Jesus Kristus, Frelseren som ble gitt for dine synder og reist opp for din rettferdighet. Og han hilser deg med denne kostelige påskehilsenen: «Frykt ikke!»

Du plages av din syndebyrde. For du ser at du hver dag har overtrådt Guds bud i tanker, ord, begjær og gjerninger. Du har forsømt det gode og gjort det onde og fortjent den forbannelsen som overtredelse av loven fører med seg, slik Skriften sier: «Forbannet er hver den som ikke holder fast ved alt det som står skrevet i lovens bok, slik at han gjør det» (Gal 3,10). Samvittigheten anklager deg, og du frykter for Guds dom og evig fortapelse, som du har fortjent hver eneste time i ditt liv.

Men Jesus sier: «Frykt ikke! All din synd har jeg båret på mitt legeme på treet. Med min lidelse og død har jeg gjort fyllest for all din misgjerning. Den rettferdigheten som du har krenket med din synd, har jeg fullkomment tilfredsstilt ved det store offeret jeg brakte. Jeg ga meg selv til en løsepenge for deg, og jeg kjøpte deg fri fra lovens forbannelse ved selv å bli en forbannelse på korsets tre. Jeg led for urettferdige og døde for ugudelige, og du er nettopp en av disse urettferdige og ugudelige.

Men det er ikke nok med at jeg døde. Jeg sto også opp fra de døde den tredje dagen, og ved min oppstandelse er det bevist at sonofferet jeg brakte da jeg tømte ut min sjel i døden, er nok. Ikke noe menneske trenger lenger å lide for sine synder mot Gud, så sant det bare i troen vil godta det jeg har gjort til fyllest, og ta imot det herlige påskebudskapet jeg lar forkynne.»

Å, kjære venn! Ta i dag imot det glade budskapet! La deg overbevise om dette: Slik du nå er – ugudelig, med hjertet fullt av alle slags onde lyster og begjær, ute av stand til å bli rett bedrøvet over synden eller angre den, ute av stand til å hate den rett eller overvinne den, ute av stand til å foreta noen rett og grundig omvendelse, hovmodig, sint, gjerrig og ukysk, uten kjærlighet til Gud og mennesker, ja, full av fiendskap og opprør mot Gud i ditt hjerte – som et slikt ondt og ugudelig menneske er du nettopp nå den som din Frelser tilbyr sin nåde.

Han forsikrer deg at syndene dine skal være så langt fra deg som øst er fra vest (Sal 103,12), at han har kastet dem bak sin rygg (Jes 38,17) og senket dem ned i nådens hav (Mika 7,19). For «der synden ble stor, ble nåden enda større!» (Rom 5,20). Tør du tro dette, kjære sjel, at nåden i Kristus er større og rikere enn dine mange og store synder? Tør du tro at Kristus er en langt større Frelser enn du er synder, at hans lydighet er større enn din ulydighet? Tør du tro at hans blod og død har en uendelig forsoningskraft?

Ja, tro det, eller la være å tro det – det er, Gud være lovet, like sant. Fornekter du det, da stenger du riktignok deg selv ute fra denne frelsen ved din vantro. Men med din vantro kan du likevel ikke gjøre Guds nåde til intet. Den står der like stor og sterk og mektig til å gjøre ugudelige, onde og kraftløse mennesker salige.

Og vi som har smakt denne nåden og erfart dens kraft i hjertene våre – den kraften som gir fred og liv – vi vil ikke bare fortsette å leve av den til vi dør. Vi vil også rope den ut og forkynne den med munn og penn, i liv og lære, så lenge det er pust i oss.

For dette står fast: Den «som ikke har gjerninger, men tror på ham som rettferdiggjør den ugudelige, han får sin tro tilregnet som rettferdighet» (Rom 4,5). «For dersom du med din munn bekjenner at Jesus er Herre, og i ditt hjerte tror at Gud reiste ham opp fra de døde, da skal du bli frelst» (Rom 10,9).

Men det er ikke bare syndeskylden som trykker den sjelen som har begynt å åpne sitt hjerte for Guds Ånd. Det er like mye, og ofte i enda høyere grad, synden selv. Et slikt menneske har begynt å bli lei av den fordervelsen som bor i ham, og trett av syndens usalige herredømme. Derfor er han mer enn noe annet bekymret for hvordan han skal få kraft til å seire over de mange fristelsene innenfra og utenfra. Og når han av erfaring lærer sin egen avmakt å kjenne, står han ofte der rådvill og elendig og synes at han er helt overgitt og solgt under synden.

Her trengs igjen det salige påskebudskapet. «Frykt ikke!» heter det igjen. I den korsfestede og oppstandne Frelseren er det botemiddel også mot dette onde. Ved sin oppstandelse fra de døde har han beseiret alle våre fiender, og altså også synden. Han har beseiret den slik at vi ikke lenger trenger å være dens treller.

Og når du i troen tar hans fortjeneste til deg, da tar du også imot «kraften av hans oppstandelse» (Fil 3,10), og ved den blir syndens makt brutt i ditt hjerte. Da kommer du inn under Guds nådes herredømme, og Skriftens ord går i oppfyllelse på deg: «For synden skal ikke få herske over dere, for dere er ikke under loven, men under nåden» (Rom 6,14). «Likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt liv» (Rom 6,4).

Det er nok sant at synden fremdeles henger ved den troende. Han kjenner daglig kjødets onde lyster og begjær, ja, av og til kjenner han til og med opprør og fiendskap mot Gud. Og den fordervelsen som bor i ham, bryter iblant ut i ord eller gjerning. Men synden er likevel ikke lenger det han driver med. Faller han i den, faller han, som det er blitt sagt, som i ild eller vann. Derfor reiser han seg straks igjen, flykter til nådestolen, renser seg ved troen i Kristi blod og begynner på nytt sin rette vandring i helliggjørelse og gudsfrykt.

Du har kanskje allerede lenge vært en troende, kjære venn, og har derfor lenge kjempet med den fordervelsen som bor i deg. Men du synes du nesten ikke kommer noen vei, for de gamle yndlingssyndene bryter ut og overvinner deg gang på gang. Derfor er du nær ved å miste motet i de mørkere timene av ditt kristenliv, og du fristes til å tvile på at du noen gang skal nå hel og full frihet fra syndens makt.

Men frykt ikke, du motløse sjel! Fortsett bare å bekjenne din skrøpelighet for Herren, og ta evangeliets trøst til deg i enfoldig tro på Herrens løfter. Bruk nådemidlene, øv deg i bønnen, og bruk flittig den kraften nåden gir, hver gang det blir kamp. Gjør du dette, skal du gå sikkert og jevnt framover. Og det gamle mennesket skal dø mer og mer i deg ved Kristi kraft, inntil du står «hellige og ulastelige for hans åsyn» (Ef 1,4).

Og kommer du iblant i så dypt mørke at det kjennes som om du var helt overgitt og forlatt av Gud, og som om nådens og Åndens liv var helt dødt i din sjel, så skal nok den trofaste Hyrden vite å bruke også dette til å fremme din hellighet. Gjennom det tar han hver gang på nytt bort noe av din egen visdom og kraft og gir mer rom i hjertet ditt for den nåden som er kilden til alt sant åndelig liv.

Og blir du grepet av engstelse for dine mange store, sterke og listige sjelefiender, og frykter at du før eller siden skal bli et rov for deres angrep og ved deres forførelse komme til å falle ut av nåden, så møter Herren Jesus deg igjen på sin oppstandelsesmorgen med sitt «Frykt ikke!».

Ved sin oppstandelse seiret han en gang for alle over dine sjelefiender, og hans seier er din seier. Ved kraften av det han har gjort til fyllest for deg, kan du overvinne alle dine fiender og trå dem i støvet. Sett bare din lit til ham, for han har jo sagt om sine får: «Ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10,28).

Og engster du deg for Guds rikes sak, fordi det av og til kan synes forgjeves å arbeide for den, mens Kristi fiender ser ut til å triumfere over Herrens menighet, så kommer Herren Jesus deg igjen i møte med sitt «Frykt ikke!». Glem ikke at det er en seirende Kristus du har å forkynne, en Kristus som har sagt: «Frykt ikke! Jeg er den første og den siste og den levende. Jeg var død, og se, jeg er levende i all evighet. Og jeg har nøklene til døden og dødsriket» (Åp 1,17–18).

Kjære Guds barn! La påskebudskapets «Frykt ikke!» jage bort all din angst og skjelving, all din skrekk for død, djevel og helvete, all din bekymring og sorg for åndelige og til og med timelige ting.

«Er Gud for oss, hvem er da imot oss? Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham? Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som rettferdiggjør. Hvem er den som fordømmer? Kristus er den som er død, ja, mer enn det: som også er blitt reist opp, som også er ved Guds høyre hånd, som også går i forbønn for oss» (Rom 8,31–34).

Hør, dere som gråter
og med tårer væter
Jesu hvilested:
Bort med gråt og klage,
her er gode dager,
her er fryd og fred!
Jesus tok til makten, slo
sønder alle fiendens skjolde,
intet kunne holde.

Han er fra de døde
stått opp for å møte
dere seierfull.
Engler kan dere finne
der de lukket ham inne
i den sorte muld.
Se nå på det sted han lå,
kast så derhen all den smerte
bort fra deres hjerte.

Amen.

1. søndag etter påske: Vår gode hyrdes kjærlige omsorg for sine får

> «Mens de talte om dette, sto han selv midt iblant dem og sa til dem: Fred være med dere! Men de ble forferdet og fylt av frykt, og trodde det var en ånd de så. Han sa til dem: Hvorfor er dere forferdet? Hvorfor stiger tvilende tanker opp i hjertene deres? Se mine hender og mine føtter, at det er meg selv! Rør ved meg og se! For en ånd har ikke kjøtt og ben, slik dere ser at jeg har. Og da han hadde sagt dette, viste han dem sine hender og sine føtter. Men da de ennå ikke trodde for glede, og undret seg, sa han til dem: Har dere noe å spise her? De ga ham da et stykke stekt fisk og noe av en honningkake. Og han tok det og spiste det mens de så på» (Luk 24,36–43).

Preken av Jacob Traasdahl.

«Jeg vil se til mine får og redde dem fra alle de stedene hvor de ble spredt den dagen det var skyer og skodde. … På en god beitemark vil jeg la dem beite, på Israels høye fjell skal deres havnegang være. … De fortapte vil jeg oppsøke, og de bortdrevne vil jeg føre tilbake, og de nedbrutte vil jeg forbinde, og de syke vil jeg styrke. Men det fete og det sterke vil jeg ødelegge» (Esek 34,12–16).

Vår kjære Frelsers omsorg som hyrde lyser vel ingen steder så klart fram som i påskeevangeliene. Og det kan ikke undre oss når vi vet hvordan hans arme saueflokk var blitt spredt på den dagen med «skyer og skodde» som så uventet kom over dem, da deres fører og Herre ble grepet av fiendehånd og dømt til en forbryters død. Han måtte samle sine spredte får igjen og føre dem inn på de gode beitene, om de ikke skulle bli ødelagt av ulven eller rett og slett sulte i hjel.

Å, for en dag med skyer og skodde som var kommet over de arme disiplene! Hadde de forstått det han hadde sagt på forhånd, og tatt vare på hans ord i hjertene sine, da hadde de hatt en ufeilbarlig ledestjerne i den mørke natten. Men det var deres ulykke at de ikke hadde aktet på ordet. Derfor ble himmelen over livet deres så fryktelig overskyet og sjelen deres hyllet inn i et så grufullt mørke da det gikk Frelseren nettopp slik som han med tydelige ord hadde sagt dem på forhånd.

Men se hvilken kjærlig omsorg han viser etter at han var stått opp fra de døde! Han åpenbarer seg snart her, snart der for å føre sine spredte og forvirrede får tilbake. Han kommer til graven for å trøste den dypt sørgende Maria. Han sender en hilsen til disiplene sine og nevner Peter, fordi Peter sikkert trengte en

særlig trøst. Da noen av disiplene var vendt tilbake til arbeidet sitt og forgjeves hadde arbeidet hele natten, fikk de øye på hans kjære skikkelse inne på stranden. Og så styrker han dem både til legeme og sjel. Og da to andre disipler i skuffelsens bitre nød hadde forlatt Jerusalem – skueplassen for det forferdelige som hadde hendt – og hadde slått inn på veien til Emmaus, se, da kommer han som en fremmed og slår følge med dem. Han taler ord som får hjertene deres til å brenne. Da han hadde åpenbart seg for dem, vendte de tilbake til Jerusalem for å fortelle disiplene den glade nyheten.

Men plutselig, mens de holdt på å fortelle, sto han lys levende midt iblant dem og sa: «Fred være med dere!» (Luk 24,36). Det er denne åpenbaringen dagens evangelium forteller om, og den skal gi oss anledning til å tale litt nærmere om hans kjærlige omsorg for sjelene.

Begge de ytterpunktene Guds barn kan komme ut i «den dagen det var skyer og skodde» (Esek 34,12), stilles fram for oss i dagens evangelium. Enda han møtte disiplene med det herlige «Fred være med dere!», ble de likevel «forferdet og fylt av frykt, og trodde det var en ånd de så» (Luk 24,37). Men da øynene deres endelig ble åpnet så de kjente ham igjen, ble de så overveldet av glede at de «ennå ikke trodde for glede» (Luk 24,41).

Er det ikke underlig? Det ene øyeblikket kunne de ikke tro for redsel, det neste kunne de ikke tro for glede! Og er det ikke slik at vårt fattige liv egentlig beveger seg mellom disse to ytterpunktene? Snart går vi forvirret omkring i slike vantro tanker at vi rett og slett blir forskrekket når han åpenbarer seg. Snart blir vi igjen overveldet av en rus av følelser, og under den er det egentlig svært smått med den nøkterne og enkle troen på hans sannhets ord.

Men «han vet hvordan vi er skapt, han kommer i hu at vi er støv» (Sal 103,14). Derfor tar han hensyn til våre skrøpeligheter, så han kan komme til oss med sin legedom og hjelp.

Ledet av disse innledningsordene og i lyset av den herlige beretningen i påskeevangeliene vil vi da en stund dvele ved:

Vår gode hyrdes kjærlige omsorg for sine får

I ordene som vi begynte betraktningen med, sier han: «De fortapte vil jeg oppsøke» (Esek 34,16).

For å stadfeste denne sannheten må vi kalle fram et av langfredagens bitre minner. Hvordan søkte han ikke etter «fortapelsens sønn», Judas! Han søkte ham med disse forferdelige ordene: «Ve det mennesket som forråder Menneskesønnen. Det hadde vært godt for det mennesket om han aldri var født» (Matt 26,24). Det er lovens torden som lyder i disse ordene. Det er fryktelige drønn fra de fortaptes verden. Man kan ikke tenke seg ord som er fylt av større redsler: «Ve det mennesket som forråder Menneskesønnen. Det hadde vært godt for det mennesket om han aldri var født.»

I Frelserens munn måtte dette «ve» ha en forferdelig betydning. Ve deg, Judas! Du pønsker på å forråde Menneskesønnen – å forråde din egen sjels eneste Frelser. Ve deg! Det hadde vært bedre for deg om du aldri var født – bedre om du var blitt kvalt i mors liv og hadde fått en grav i stedet for en vugge på jorden. Ve deg, Judas, du styrter din sjel ned i en evig fortapelses avgrunn!

Dette var det mest forferdelige og virkningsfulle middelet av dette slaget. Men kunne det ryste den forherdede samvittigheten? Å nei, Satan hadde allerede smidd ham fast i altfor grusomme jernlenker. Dette skuddet fra rettferdighetens batteri prellet av på hans forherdede samvittighet.

Så skulle det siste middelet tas i bruk! Han skulle stilles under strålene fra den mest glødende kjærlighet. Kanskje de kunne tine ham opp og få ham til å ane det fordervelsens dyp han svevet over. Men er det mulig at Frelseren kunne tale kjærlighetens ord til ham? Hør og bli forbauset: «Venn, hvorfor er du her?» (Matt 26,50). «Judas, forråder du Menneskesønnen med et kyss?» (Luk 22,48).

Enda en gang lar han den urene røre ved seg med broderkysset, og opp fra hans glødende hjertedyp stiger dette: «Venn, hvorfor er du her?» Hvilket ord kunne være bedre egnet til å tine opp hans forherdede sjel enn dette «venn»? Det ble visselig sagt med kjærlighetens mektige klang, og med det fulgte et blikk der kjærligheten – på vei mot døden – søkte å redde ham.

Og ordene «hvorfor er du her?» måtte jo fylle sjelen hans med en anelse om at Jesus gjennomskuet det nettet av satanisk bedrag som han var fanget i, og at han nå i det siste øyeblikket ville bringe ham til sans og samling. Hadde han ennå vært mottakelig for inntrykk, måtte han ha tenkt: «Ja, hvorfor er jeg her? Er jeg virkelig kommet for å gi ham broderkysset i ærlighet? Hvorfor? Hvorfor?» Å, dette «hvorfor» måtte vekke ham, om han så sov som en stein!

Men nei, det finnes hemmelighetsfulle dyp i Satans bedrag som vi ikke kan gjennomskue. Judas forble fremdeles urørt, og den siste broen mellom ham og frelsens klippe var brutt ned.

Her ser du hvordan Frelseren søker etter det som var fortapt. Kanskje det også kunne gi deg noe å tenke på, kjære tilhører.

Men så skal vi vende oss til ulike slags syke som vår sjelelege vil helbrede. Han sier: «De bortdrevne vil jeg føre tilbake.»

Finner vi slike bortdrevne på den dagen med skyer og skodde som kom over disiplene da Jesus døde? Ja, og vi behøver ikke å lete lenge etter dem. Hva mener du om de to på veien til Emmaus? Var ikke de bortdrevne? Bortdrevne er jo slike sjeler som ulven har drevet bort fra de rette beitene og den rette fårekveen. Ved ordet «bortdrevne» kan vi også tenke på skip som mektige stormer og sterke strømmer har drevet ut av riktig kurs.

Var det ikke nettopp slik med disse disiplene? Ja, var det egentlig ikke slik med alle disiplene? De hadde hatt sine forutfattede meninger. Og disse forutfattede meningene – å Gud, hvilken ulykke har de ikke til alle tider ført over Guds barn, og revet dem med seg som en strøm!

«Vi håpet at han var den som skulle forløse Israel» (Luk 24,21), sa de, og se, nå er håpet vårt gått i graven med ham. Stakkars disipler, vi føler medlidenhet med dere – men har dere da ikke lest Skriftene? «Måtte ikke Messias lide dette» (Luk 24,26) – gå denne smertefulle veien gjennom lidelse og død?

Hvorfor var disse disiplene drevet bort? Egentlig var det et uvær fra Herren som hadde drevet dem bort, og det blåste fra en helt annen kant enn deres egne forestillinger og følelser. Og så underlig kunne det gå: Det som skulle ha fylt

hjertene deres med usigelig jubel – om de hadde vært rotfestet i Guds ord – ble nå en kilde til usigelig kval for dem. Alt de hadde håpet på, var begravet.

For et merkverdig bilde på hvordan de bortdrevne har det den dag i dag! Å, disse forutfattede meningene! Når det går etter Guds ord med oss, går det stikk imot det vi selv tenker og trakter etter.

Men la oss se hvordan Herren «fører de bortdrevne tilbake». Han begynner helt enkelt med å holde fram for dem det de så mange ganger hadde lest og trodd. Han forklarte dem Moses og profetene, og straks det falt lys over sannhetens ord, kom det et mektig streiflys inn i deres mørke indre. Nå begynte hjertene deres å gløde. Nå åpnet han «Skriftene for oss» (Luk 24,32), og øynene deres ble åpnet for ham som gikk der sammen med dem. Kvalen deres ble vendt til jubel.

Slik handler Herren fremdeles den dag i dag med Guds barn som er drevet bort – som forutfattede meninger, uventede omstendigheter og Satans jag har ført ut av riktig kurs. Det trengs bare at Skriftene blir åpnet, så er de med ett inne i rett lei. Vi ville nok gjerne gjøre en grundigere anvendelse av dette, men vi må overlate det til tilhøreren selv, for å gå over til

«de nedbrutte», som han vil forbinde.

Har vi slike nedbrutte på denne dagen med skyer og skodde? Å ja, vi har i det minste én som var så nedbrutt at vi vanskelig kan gjøre oss en forestilling om det. La oss se på den kjære Peter. Hvor hel følte han seg ikke i alle lemmer da han i det høytidelige øyeblikket sa: «Om så alle tar anstøt av deg, skal jeg aldri ta anstøt!» – «Om jeg så måtte dø med deg, skal jeg så visst ikke fornekte deg!» (Matt 26,33.35).

Men når vi finner ham igjen etter at denne dagen med skyer og skodde var kommet, hvordan har ikke alt forandret seg! De andre, som han hadde hevet seg over, sitter der – riktignok innhyllet i mørke, men uten å ha det samme på samvittigheten som Peter. Han hadde fornektet verre enn noen av de andre. Og enda han på ingen måte kunne skille lag med brødrene sine, satt han der visselig som den største synderen i forsamlingen.

Å, hvor nedbrutt måtte han ikke føle seg! Kunne David etter sitt fall klage over de ben som Gud hadde knust (Sal 51,10), da kunne Peter det enda mer.

Han hadde falt forferdelig, og hele hans indre føltes som knust. Men la oss nå se hvordan Frelseren leger det som er nedbrutt. Oppstandelsesmorgenen sender han en hilsen med Maria til alle disiplene sine: «Jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud» (Joh 20,17). Legg merke til det: min og deres. Og i denne hilsenen nevner han Peter særskilt, fordi han visste at den nedbrutte Peter trengte en egen trøst.

Er ikke det underlig? På forhånd hadde han sagt til ham at Satan hadde krevd å få sikte ham som hvete, men han la til at han hadde bedt for ham, «at din tro ikke måtte svikte» (Luk 22,31–32). Satan skulle få Peter opp i sitt såld. Frelseren så at hans kjære disippel var beheftet med en hel del agner – høye tanker om seg selv – som Satan skulle få lov til å sålde ut av ham. Men han hadde et kjærlig øye vendt mot Peter mens han lå i sålden, og ba for ham at hans tro ikke måtte svikte.

Se hvordan Jesus leger den nedbrutte! Han skulle likevel få ha Jesu Far som sin Far og slik få være Jesu bror. Det skulle være bindet som Den Hellige Ånd skulle legge om hans nedbrutte indre, og slik skulle skaden hans leges.

«Og de syke vil jeg styrke», sier Herren.

Har vi noen syke på denne dagen med skyer og skodde? Ja, mange. Men vi lar Maria representere dem alle. Alle de kjære disiplene, menn og kvinner, var syke denne dagen. Tomas var syk på sin måte. Det var gått så helt galt for ham at hele hans indre var i opprør av trass. Trassen kom til uttrykk i disse ordene: «Dersom jeg ikke får se naglemerket i hendene hans og stikke fingeren min i naglegapet og legge hånden min i hans side, vil jeg ikke tro!» (Joh 20,25).

Stakkars Tomas, han var rett og slett trassig – og likevel oppriktig. Hvor underlig! Disiplene i evangeliet kunne først ikke tro for redsel, og siden kunne de ikke tro for glede. Hvor underlig!

Og Maria – ja, hun står der som en representant for dem alle. Hun var kommet til graven for å vise den kjære avdøde den siste kjærlighetstjenesten, enda håpet hennes var blitt skuffet. Og nå står han der lys levende foran henne og spør: «Kvinne, hvorfor gråter du? Hvem leter du etter?» (Joh 20,15). Det er to spørsmål som til alle tider kan veilede hver den som har med bekymrede og frelsessøkende sjeler å gjøre.

De syke som Jesus er kommet for å styrke, er egentlig syke fordi den åndelige næringen ikke får omsettes til livskraft i deres åndelige organisme. Jeg blir syk så snart mine åndelige fordøyelseskrefter ikke klarer å fordøye den maten jeg spiser. Det kan ha sin grunn i mange ting. Det kan komme av en særlig innbilskhet om egen dyktighet, som hos Peter. Det kan komme av en viss sykelig tilbøyelighet til å ville se i stedet for å tro, som hos Tomas.

Det kan komme av kjødelige, forutfattede meninger, som hos disiplene i alminnelighet, eller av andre hemmelighetsfulle omstendigheter. Men i alle tilfeller er det slik: Når den åndelige næringen jeg skal leve av, ikke blir omsatt i kraft og åndelig helse, da er jeg syk.

Men hvordan leger Herren disse åndelig syke? Mye hører med til hans kur som vi ikke kan nevne her, men alt tar sikte på å bringe dem til sans og samling. Ordet «Maria!» (Joh 20,16) var nok til å bringe den dypt bedrøvede og elskende søsteren til seg selv. Det begynner allerede å lysne for oss når det blir klart at Jesus kjenner vår stilling og er med oss i vår nød.

Men så ville Maria ta og føle på ham, og det er et nytt uttrykk for vår sykelighet. Som kur mot dette onde lyder Frelserens ord: «Rør ikke ved meg! For ennå er jeg ikke fart opp til Faderen!» (Joh 20,17). Tiden for å føle og røre ved ham er ennå ikke kommet. Den skal komme, Gud være lovet! Nå gjelder det å ha ham i ordet og løftet. Og om vi fullt og helt tok imot ham der i barnlig tro, skulle alle våre sykdommer snart bli helbredet.

Men har da ikke Herren andre får enn slike syke og elendige? Her står det jo ikke et ord om hvordan han vil behandle de friske. Jo, her står et ord, et forferdelig ord – hør hva han sier: «Men det fete og det sterke vil jeg ødelegge» (Esek 34,16).

Herren har virkelig ikke andre barn på jorden enn slike som må dras med sykdommer og skrøpeligheter. Men han har innrettet et felles sykehus for dem alle, og når de er kommet inn der, heter det: «Ingen innbygger skal si: Jeg er syk! Det folket som bor der, har fått sin synd forlatt» (Jes 33,24).

Men det fete og sterke – ja, Gud forbarme seg over dere! Dere er utelukket fra nådens privilegier. Og hvor gjerne jeg enn ville si dere et alvorsord i dag, må jeg likevel slutte med disse ordene av vår Frelser: «Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt» (Matt 9,12). Amen.

2. søndag etter påske: Hvordan Kristi rette underhyrder skal være

> «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som ikke går inn i fårekveen gjennom døren, men stiger over et annet sted, han er en tyv og en røver. … Tyven kommer bare for å stjele og myrde og ødelegge. Jeg er kommet for at de skal ha liv og ha overflod» (Joh 10,1–10).

Preken av P. G. Sand.

I det gamle evangeliet for denne søndagen, som er fortsettelsen av dagens tekst, blir Herren Jesus stilt fram for oss som den gode hyrde. Hele hans frelsesverk er sammenfattet i dette kjære bildet. Det passer svært godt, for vi fattige mennesker blir med rette sammenlignet med får som har gått seg vill og er fortapt.

Som den gode hyrde, som elsker sine får med en uendelig kjærlighet, har han satt sitt liv til for å sone all vår synd og skyld. Til det ble han selv et får, eller rettere et lam, som Skriften kaller ham – en av oss, et virkelig og sant menneske med legeme og sjel, forstand og sanser, tanke og vilje, ja, lik oss i alle ting, men uten synd (Hebr 4,15).

Som sant menneske og sann Gud, hellig og rettferdig, ofret han seg helt og fullt for den fortapte fåreflokken. Han bar vår synd, og for dens skyld utøste han sin sjel i døden. «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29). «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6). «Jeg er den gode hyrde. Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene» (Joh 10,11).

Men han gjør mer enn å dø for fårene. Det gjorde han én gang for hele menneskeslekten. Men for at denne slekten skal få del i hans forløsning, går han ut etter hver enkelt, slik en hyrde leter etter fåret som er kommet bort. «Og når han har funnet den, legger han den på skuldrene sine og gleder seg» (Luk 15,5).

Så fører han det inn i sin fårekve, som er hans sanne menighet på jorden. Der gir han det føde og styrke, holder det oppe og bevarer det og verner det med sin «kjepp» og «stav» (Sal 23,4) mot alle dets fiender.

«Jeg vil føre dem ut fra folkene og samle dem fra landene og føre dem til deres eget land. Og jeg vil røkte dem på Israels fjell, i dalene og på alle de stedene i landet hvor de bor. På en god beitemark vil jeg la dem beite, på Israels høye fjell skal deres havnegang være. Der skal de hvile på en god havnegang, og på en fet

beitemark skal de beite på Israels fjell. Jeg vil selv være hyrde for min hjord og selv la den hvile, sier Herren Herren» (Esek 34,13–15).

Og den siste hyrdegjerningen han skal gjøre for sine får, etter at han har søkt og funnet dem og bevart dem i sin menighet inntil enden, er denne: Han skal skille dem fra alle fiendene deres og føre dem inn i de evige boliger. Der er det ikke lenger noen anledning til å falle fra ham, og der kan ingen lenger stå en etter livet og frelsen. «Og alle folkeslag skal samles fremfor ham. Han skal skille dem fra hverandre, likesom gjeteren skiller sauene fra geitene» (Matt 25,32).

En del av sin hyrdegjerning utfører vår Frelser gjennom sine redskaper på jorden: å oppsøke fårene og føre dem inn i fårekveen, og å gi dem føde og bevare dem der. Da han sonet for våre synder, var han helt alene. Men når han utbrer sitt rike gjennom sitt ord og ved sin Ånd, bruker han medarbeidere. Disse er underhyrder i den store overhyrdens tjeneste, og de virker med den kraft og den visdom som han gir hver enkelt av dem.

I snevrere forstand er det bare menighetens forstandere – de som vi kaller prester – som er slike underhyrder. Men i videre betydning kan man kalle hver den som arbeider for Guds rikes sak, en hyrde. Og etter Guds ord har hver troende både rett og plikt til å virke etter beste evne for at sjeler kan bli vunnet for Herren og bevart for ham. Derfor er hvert sant får av Jesu hjord i virkeligheten samtidig hyrde for andre får.

Når Frelseren i evangeliet ruller opp bildet av en rett hyrde, står bildet av den store overhyrden i bakgrunnen. Likevel gir teksten oss nærmest anledning til å tale om underhyrdene. På grunnlag av teksten vil vi derfor sammen prøve å se:

Hvordan Kristi rette underhyrder skal være

Den første og viktigste betingelsen for å kunne være en hyrde etter Guds hjerte er at man selv har gått gjennom døren inn til fårekveen. Men den som går inn gjennom døren, han skal bli frelst, sier Frelseren. Altså er de rette hyrdene bare slike som er på vei til saligheten. Men på vei til saligheten er bare den som allerede her er salig og lykkelig i sin Gud – altså en som lar seg lede av den store overhyrden til de skjønne beitene og de stille vannene. Derfor kan han av hele sitt hjerte si med David: «Herren er min hyrde, det mangler meg ingen ting» (Sal 23,1).

Det er slike som etter Jesu ord i teksten går inn og går ut og finner føde. Vi vil derfor vise litt nærmere hva det er å gå inn gjennom døren til fårekveen. Den inngangen trengs ikke bare for å kunne bli en rett hyrde, men også for å få sin sjel frelst.

Hva døren er, sier Frelseren selv med ordene: «Jeg er døren inn til fårene.» Likesom han etter Joh 14,6 er veien som fører til saligheten, slik er han også den døren som fører inn på denne veien. Om denne døren og veien sier han et annet sted: «For trang er den porten, og smal er den veien som fører til livet, og få er de som finner den» (Matt 7,14). En rett sjelehyrde må altså høre til disse få som finner porten og veien.

Men hva vil det nå si å finne denne døren og gå inn gjennom den? Ikke noe annet enn at man blir kledd av all sin egen fromhet og dyd og har all sin rettferdighet og fred i Jesus alene.

I det øyeblikket et menneske slutter å stole på noe hos seg selv når det gjelder sin frelse – enten det er egne dyder og fortjenester eller Den Hellige Ånds nådefulle rørelser – og fester øyet på Kristus alene, da går han gjennom døren til fårekveen. Da stoler han på noe som er helt utenfor ham selv, nemlig Jesu hellige liv og smertefulle død – altså ikke engang på Guds Ånds verk i sjelen, som bedrøvelse etter Gud, bot eller tro. Denne porten kalles trang og denne veien smal fordi man bare kan komme inn som en helt naken synder.

Hvis du blir trøstet ved å se på deg selv, har du ennå ikke funnet denne døren. Kanskje tenker du hver gang samvittigheten blir urolig: «Jeg er da et skikkelig og hederlig menneske, så jeg kan slå meg til ro og være ved godt mot.» Eller du bygger i all hemmelighet på din virksomhet for Guds rike. Eller du stoler på at du ber til Gud, eller du hviler i ditt eget alvor, din oppriktighet, din gode vilje, din grundige omvendelse og så videre.

Og ser du så på grunn av dette deg selv som en sann kristen, og blir du kanskje også sett slik av andre, da er du en som har steget over muren. Derfor ser Herren på deg som en tyv og en røver.

Men kanskje kan du derimot si av hele ditt hjerte, fordi du føler og kjenner det slik: «Det står dårlig til med alt mitt. Jeg mangler den rette sønderknusningen og angeren, den rette botferdigheten og oppriktigheten, den rette viljen og kraften til alt godt. Jeg mangler alvor og utholdenhet, jeg mangler tro og kjærlighet. Det er ingenting hos meg som har noe verd, eller som jeg kan bygge min rett til å ta imot nåden på.

Derfor må jeg bruke den ugudeliges rett. Jeg bygger på det Kristus har gjort – ikke for botferdige og troende, men for hele verden, for urettferdige og syndere. Når jeg tror at mine synder er tilgitt, gjør jeg det altså ikke som en som er riktig botferdig eller riktig omvendt eller riktig troende. Jeg gjør det som et fortapt Adams barn, som hører med til den verden som Gud forsonte med seg selv i Kristus.

Jeg har ingen annen rett til å ta nåden til meg enn hvert annet menneske på jorden, enten det er gudsfornektere, tyver, mordere, drankere eller røvere. Og jeg vil bruke den retten som alle disse menneskene har, men som de fleste dessverre forkaster: retten til å gå til nådestolen så ugudelig som jeg er av naturen, uten noen forbedring eller egen hellighet, og ta imot nåden som virkelig nåde.» Er dette ditt hjertes bekjennelse, venn, da er du gått gjennom døren til fårekveen. Og da eier du den første og viktigste betingelsen for å være en rett hyrde.

For dette hjertets syn på den frie nåden i Kristus er nøkkelen til å forstå Guds ord rett. Bare den som har dette synet, kan dele sannhetens ord rett og sette hver ting på sin rette plass. Bare en slik kan peke på Kristus som den eneste rette veien og forkynne evangeliet i bibelsk betydning. Uten dette evangeliske synet kan man heller ikke forkynne Guds lov på rett måte, og da mangler man også den rette bibelske forståelsen av omvendelse, tro og helliggjørelse.

Man kunne gråte blod når man tenker på all den uklare og usunne, villedende og sjelefordervende forkynnelsen som finnes iblant oss. Det kommer av at så mange av dem som gir seg av med å forkynne Guds ord, ikke er gått gjennom

døren til fårekveen. Prester og lekpredikanter kappes mange ganger om å villede og forkvakle sjelene med sin urene og ubibelske forkynnelse av kristendommen.

Nådebordet som er dekket for oss i Kristus, og som alle ugudelige mennesker på jorden skal innbys til, blir inngjerdet og omhegnet på alle slags måter. Det skjer riktignok oftest i den beste hensikt, men med den følge at sjeler som virkelig hungrer etter nåde og sukker etter fred og frelse, blir stengt ute fra sin forbarmer.

Man forkynner sent og tidlig om anger og bot på en slik måte at disse tingene blir gjort til en betingelse som må finnes hos mennesket før det får lov å tro. Men sannheten er at både Guds ord og erfaringen lærer at ingen vil tro uten først å ha lært å se og kjenne at han er ugudelig.

Ved denne måten å forkynne på blir de som søker frelse, forført til å vende blikket innover mot seg selv. De leter etter en botferdighet som den oppriktige aldri finner hos seg selv. I stedet burde man legge vinn på å få vendt slike sjelers blikk mot ham som likesom slangen i ørkenen er opphøyet, «for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv» (Joh 3,14–16).

På den andre siden er denne måten å forkynne på heller ikke egnet til å vekke den sanne botferdigheten. Til den kreves det at man holder fram Guds hellige lov i hele dens strenghet, så mennesket kan se seg selv i dens klare speil. Og sammen med det må Guds store kjærlighet, åpenbart i Kristus, forkynnes, så synderens hjerte kan smelte og dras til Herren.

Visselig er det nå mye mer sann evangelisk forkynnelse både i kirkene og på oppbyggelsesmøtene enn det var i gamle dager. For evangeliet trenger mer og mer fram også i vårt land, trass i all motstand fra dem som «vil være lovlærere» (1 Tim 1,7), og det setter de oppriktige fri, både blant Ordets forkynnere og andre.

Likevel finnes det fremdeles mye uklart sammensurium både her og der. For mange har påtatt seg en sjelehyrdes kall uten engang å være kommet så langt at de er blitt bekymret for sin egen sjels frelse. Likeså finnes det visselig mange, særlig blant lekpredikantene, som nok er vakt, men som ennå ikke har lært å skue inn i evangeliets hemmelighet. Andre har en gang vært troende, men ved likegyldighet og forsømmelse er de igjen kommet bort fra den sanne frigjørelsen i Kristus og inn under lovens herredømme.

Alle slike taler ut av sitt hjertes overflod. Og når deres eget hjerteforhold til Herren og den åpenbarte sannheten ikke er rett, kan de heller ikke veilede andre til den rette erkjennelsen av sannheten.

I en østlandsk bygd bor en gammel troende mann – han er nå 92 år – som ble vakt til erkjennelse av sin synd i de siste årene Hans Nielsen Hauge levde. Denne mannen har vært oppbyggelsespredikant i over et halvt hundreår. Nå er han en evangelisk, åndelig frigjort sjel som av hele sitt hjerte synger den nye sangen om Lammet, som ble slaktet og kjøpte oss til Gud med sitt blod (Åp 5,9).

Men han forteller om seg selv at han i en rekke år talte Guds ord i forsamlinger uten selv å kjenne Kristus. Han var vakt, han var en bedende mann og en «leser», men fremmed for evangeliets hemmelighet. «Og slik som jeg var, var

også de fleste av mine medarbeidere», sier han, «og vi villedet våre medmennesker i stedet for å veilede dem.»

Jeg leste en gang et brev fra en fin prest til en norsk stasjonsmester. De to hadde vært sammen på et svensk kursted. Presten forteller at han i tretti år hadde holdt seg selv for en sann kristen og for en som forkynte Guds ord rett. Men da han på dette kurstedet kom sammen med evangeliske venner, falt det som skjell fra øynene hans. Han kom til en levende tro på Frelseren. Og i det nye lyset han da fikk, oppdaget han at han hittil bare hadde vært en leiekar, som hadde myrdet og ødelagt fårene i stedet for å fø og vokte dem.

En sann hyrde må videre ha gått gjennom døren til fårekveen, for bare en slik har den rette kjærligheten til fårene. Et menneske uten nåde kan etterligne en sann troende i mange ting, som bønn, virksomhet for Guds rike, barmhjertighetsgjerninger og så videre. Men å elske, det makter han ikke.

Kjærligheten blir først født i et menneskehjerte når man som en synder som er fortapt i seg selv, lærer å ta den frie nåden i Kristus til seg. Men dette er jo nettopp det samme som å gå inn gjennom døren til fårekveen. Og den som ikke eier kjærlighet, har ingen sann rett til å gi seg av med hyrdegjerningen. Da mangler han også den rette utholdenheten til å arbeide i tide og utide og overvinne den motstanden som arbeidet for sjelenes frelse alltid møter.

Da Herren spurte apostelen Peter: «Simon, Johannes' sønn, har du meg kjær?», kunne Peter svare: «Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær» (Joh 21,17). Da fikk han befaling om å røkte og vokte hans lam og får.

Den som i sannhet elsker Herren, han elsker også sin neste. Når Paulus i 2 Kor 5 taler om å vinne mennesker, sier han: «For Kristi kjærlighet tvinger oss, idet dette er avgjort: Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14).

Og det er en erfaring alle sanne kristne gjør: Jo klarere man skuer inn i denne nådens hemmelighet – at man selv er frelst alene ved Kristi offer, som er fullbrakt for oss, og at den nåden som dermed er vunnet, tilhører alle syndere i like høy grad – desto mer brenner også hjertet av kjærlig omsorg for sjelene.

Da kjenner man en stor smerte i sitt indre ved tanken på de mange som er fremmede for denne nåden. Og man får en inderlig lengsel etter å få dra alle man ser omkring seg, til denne åpne kilden «mot synd og urenhet» (Sak 13,1).

Visselig har også de sanne hyrdene sine mørke stunder, da de mest kjenner kulde og likegyldighet i sjelen. Men de slår seg ikke til ro med det. De dømmer seg selv og sukker over det, og de lengter inderlig etter at hjertet igjen må komme i brann, tent av Den Hellige Ånds glød. Og hver gang det åndelige mørket forsvinner igjen og strålene fra nådens sol på nytt trenger inn i sjelen, blir det vår igjen der inne, og det kommer nye skudd på kjærlighetens plante.

For slike hyrder lukker dørvokteren, Den Hellige Ånd, opp. Han lukker opp Ordets dør, så de får nåde til å gå inn i Herrens forrådskammer og bære fram nytt og gammelt fra Guds hus (Matt 13,52). Slik fører hyrden sine egne får, det vil si Kristi får, ut på løftenes herlige beiter og lar dem drikke av nådens klare strøm.

Selv er han et sant får av Kristi hjord og har del i Den Hellige Ånd. Derfor lærer han som regel snart å kjenne de sanne fårene i menigheten. Han blir

fortrolig med dem og føler seg hjemme i fellesskapet med dem, og han kaller dem ved navn. Han gjør det ikke slik som leiekarene, som skjeller ut fårene og kaller dem svermere, pietister, lettvinte veifarere og lignende. Han nevner dem slik overhyrden selv gjør når han kaller dem sine elskede barn, sin øyesten og så videre.

For en slik hyrde lukker dørvokteren også opp hjertenes dører. Sannhetens ord strømmer ut fra et hjerte som er gjennomtrengt av sannheten, og blir båret av Kristi sanne kjærlighet. Derfor trenger det inn i hjertene til de tilhørerne som er av sannheten. Der sårer og leger det, bedrøver og trøster, formaner og driver på, alt etter hva hver enkelt har behov for.

Og en slik hyrderøst kjenner Kristi får. For det er jo egentlig overhyrdens røst, og han har selv sagt: «Hver den som er av sannheten, hører min røst» (Joh 18,37).

Det hender ikke så sjelden at en prest blir rost og opphøyet av den store mengden i menigheten – fromme og lastefulle, vakte og sovende mennesker om hverandre. Men en liten flokk kan aldri føle seg oppbygget av prekenene hans, fordi de ikke hører den sanne hyrderøsten i talen hans. For Kristus, som er deres åndelige næring, blir formørket og tilsølt av alle slags menneskelige tilsetninger til det sanne, enkle evangeliet.

De blir tilbudt steiner for brød. De er kommet i kirken for å få virkelig føde, ikke for å få sine menneskelige følelser satt i bevegelse, eller for å nyte predikantens veltalenhet, eller for å høre en tørr morallære revet løs fra nådens ord, som er kilden til all sann kristelig moral. Derfor føler de bare skuffelse og går like tomme hjem fra Guds hus som de gikk dit.

Det er videre en rett hyrdes plikt å gå foran sine får på troens og hellighetens vei. Han skal gå foran i kristelig ydmykhet og selvfornektelse, i frimodig bekjennelse av Kristus også i dagliglivet, i kjærlighets- og barmhjertighetsgjerninger, i all dyd, i alt som er prisverdig, og i alt som det tales vel om. Da kan han si med Paulus: «Brødre, vær mine etterfølgere! Og akt på dem som vandrer etter det forbildet dere har i oss» (Fil 3,17). Og bare den som er gått gjennom døren til fårekveen, har noen forutsetning for å kunne leve et hellig liv.

Å, hvor mange prester, lærere, foreldre og andre, som etter sin stilling er satt til å undervise barn eller voksne og føre dem til Kristus, vil ikke falle igjennom når de skal prøve seg selv etter det bildet av en rett hyrde som Frelseren holder fram i evangeliet!

Måtte de mange leiekarene, som har kastet seg over muren som tyver og røvere, våkne opp og få se sitt store ansvar! Måtte de betenke at overhyrden snart kommer for å kreve hver enkelt til regnskap for hans forvaltning. Hvor grufullt når fårenes blod skal kreves av hyrdens hånd!

«Så sier Herren Herren: Ve Israels hyrder, som røkter seg selv! Er det ikke hjorden hyrdene skal røkte? Dere eter fettet, og dere kler dere med ullen. Det fete slakter dere, hjorden røkter dere ikke. Det svake har dere ikke styrket, det syke har dere ikke legt. Det som er brutt ned har dere ikke forbundet, det bortdrevne har dere ikke ført tilbake, og det fortapte har dere ikke oppsøkt. Men med vold og med hardhet har dere hersket over dem» (Esek 34,2–4).

Herren åpne våre øyne før det blir for sent! Amen.

3. søndag etter påske: Den viktige undervisningen før avskjeden

> «La ikke deres hjerte forferdes! Tro på Gud, og tro på meg! … Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som tror på meg, han skal også gjøre de gjerningene jeg gjør. Og han skal gjøre større gjerninger enn disse, for jeg går til min Far» (Joh 14,1–12).

Preken av Jacob Traasdahl.

Tiden mellom påske og pinse er satt av til å være en festtid i Herrens menighet, og det går også en herlig festklang gjennom de evangeliene som kirken betrakter i denne tiden. Herrens menighet skal leve seg inn i de store, herlige sannhetene som påskeevangeliene holder fram.

I disse festdagene skal erkjennelsen av Jesus Kristus som vårt rette påskelam bli dypere og mer inderlig. Da kan den frelsende sannheten slå dype røtter i vår erkjennelse, og vi kan bli «lik et tre, plantet ved rennende bekker», som «gir sin frukt i sin tid» (Sal 1,3).

Men ved siden av denne festklangen hører vi også dempede sorgtoner, for Herren minner disiplene om at han snart skal tas fra dem. Ja, slik er det i livet: Sorgen og gleden vandrer sammen. Og slik er det fremfor alt i en kristens liv.

I den merkverdige avskjedstalen som Frelseren holdt til disiplene sine, og som dagens evangelium er en del av, søker han å ruste dem og gjøre dem skikket til de kampene som lå like foran dem. Han vil rive dem ut av den uselvstendige og sorgløse roen de levde i så lenge de hadde ham midt iblant seg. Han vil lære dem å stå mer på egne ben, godt grunnfestet på de evige sannheters klippe. La oss da betrakte:

Den viktige undervisningen før avskjeden

«La ikke deres hjerte forferdes! Tro på Gud, og tro på meg!» Slik taler vår Frelser i dagens evangelium. Og så nevner han farshuset der oppe med de mange rommene og sier at han går bort for å gjøre i stand et sted for dem. Og når han har gjort i stand et sted for dem, kommer han igjen og vil ta dem til seg, for at de også skal være der han er.

Med disse ordene ville han trøste og berolige dem, for sinnet deres var fylt av bange anelser. Han ville vende blikket deres mot det herlige målet for dette fattige jordelivet, der oppe i himmelen. Og han ville gjøre klart for dem og styrke

det eneste sikre båndet mellom deres sjeler her nede i jordelivets prøvelser og den himmelske herligheten som var gjort i stand for dem.

Dette båndet mellom himmel og jord er troen. På løftenes himmelstige stiger den opp til himmelen og ser de mange rommene fylles av fryd og jubel. Så stiger den ned igjen for å fylle sjelen til den ofte trette og motløse evighetsvandreren med disse opphøyde og herlige synene av livet.

Da Frelseren hadde talt disse ordene om at han skulle gå bort, og om stedet han ville gjøre i stand for dem i de mange rommene, sa han videre: «Og dit jeg går, vet dere veien.»

Men her kommer den kjære Tomas med en bestemt innvending. Han taler ut fra sin blindhet, som om han aldri før hadde hørt et ord fra Frelseren: «Herre, vi vet ikke hvor du går hen, hvordan kan vi da vite veien?» Tomas hadde nå vandret sammen med Mesteren i tre år, og hans første læretid under den store Mesterens synlige nærvær var nå nesten over.

Hva synes du om denne disippelen? Hvilken karakter tror du han fortjener? Han visste ikke hvor Frelseren skulle gå hen, og han visste ikke veien – og likevel ga Frelseren ham karakteren «ikke å forkaste». For trass i all sin blindhet og uvitenhet hang han fast ved Mesteren. Og jeg vil håpe det ble noe bra av ham til slutt, når Ånden fikk ham ordentlig i skole.

Frelseren sier til Tomas: «Jeg er veien og sannheten og livet» (Joh 14,6). Disse ordene lyser som en herlig ledestjerne midt i dette evangeliet.

«Jeg er veien.» Han sier ikke: Jeg er en vei – som om det fantes flere veier til himmelen. Nei, han sier: Jeg er veien – den eneste veien en fattig synder kan gå for å nå fram til de evige boligene jeg har gjort i stand. At han ble menneske, at han oppfylte loven, at han led, døde, sto opp og for til himmels – det er veien til himmelen. Det finnes ingen annen.

Alt det Jesus har gjort og lidt som vår stedfortreder, er den veien troens føtter må gå på. Derfor står det at den nye og levende veien inn til helligdommen går «gjennom forhenget, det er hans kjød» (Hebr 10,20). Han tok vårt kjød på seg, for at alt det han utførte som Gud og menneske, skulle kunne skrives på menneskets regning og bli til evig frelse for det.

Men hvor mange er det som ser Jesus som veien til sin frelse på denne måten? Det tales mye om at Jesu fotspor er veien, og at den som etterfølger ham i liv og ferd, er sikker på å nå målet. Nå vel, det er visselig slik at

Jesu fotspor er alene
vei til himlens herlighet,
og den dette ei vil mene,
han av gudsfrykt intet vet.

Men hvor mange er det ikke som mener at de har begynt å vandre i Jesu fotspor, og som likevel er helt fremmede for Jesus som veien til sin frelse! De kan ta kampen og striden mot synden i det ytre alvorlig nok. De har gått bort fra verdens alminnelige, brede vei og gått inn på en ganske smal sti, som de mener er anlagt av Gud selv, og som uten tvil må føre til himmelen.

På denne stien strever de så for å komme opp helliggjørelsens og selvfornektelsens bakker, mens de bærer det korset som de mener Herren har lagt på

skuldrene deres. Og når de er trofaste på denne vandringen, trofaste i å fornekte kjød og blod og følge Frelserens eksempel, mener de at nettopp dette er veien og vandringen mot himmelen.

Sant å si kjenner de ikke til noen annen vei. Eller om de vet litt om en slik vei, har den ingenting å gjøre med hvordan de lever, ingenting med det hjertet tenker og trakter etter. Det er bare en død, ufruktbar teori.

Kjære venn, la meg si deg i Herrens navn: Du er ennå helt blind for veien til himmelen, hvor smal du enn kan gjøre livsveien din her på jorden. Jesu fotspor er gode som rettesnor for hver kristens ferd, og ingen må innbille seg at han er en kristen dersom ikke hans innerste sinn og lengsel retter seg mot disse sporene.

Men det skulle mer til for å redde oss enn at disse sporene og merkene ble satt opp for vår ferd. Vi måtte først og fremst få rett til himmelen, få barnerett og arverett, bli et folk som Gud selv har rettferdiggjort og forløst. Denne retten er kjøpt med Jesu blod. Har du ikke tatt den til deg i en levende tro, så himmelen er din alt før du begynner selve vandringen på den trange veien, da får du sannelig ingen rett til himmelen gjennom din vandring – selv om du i det ytre var fullkomment lik Jesus selv.

«Jeg er sannheten», sier Frelseren. Han er selve virkeligheten som de gammeltestamentlige skyggene og forbildene viste fram. Han er det sanne offerlammet, hvis blod renser fra all synd. Han er den store ypperstepresten som én gang for alle gikk inn i helligdommen «og fant en evig forløsning» (Hebr 9,12).

Han er sannheten og kjernen i all Guds åpenbaring. Og han må være den innerste kjernen i vår kristendom, om den ikke skal være bare et tomt skall. Han er ikke bare en sannhet, men selve sannheten, som all sannhet stråler ut fra, likesom lyset stråler til oss fra solen.

Når han selv sier: «Dere skal kjenne sannheten, og sannheten skal frigjøre dere» (Joh 8,32), da stiller han seg fram som motsetningen til all løgn, alt skinn og alt bedrag i denne verden. Og han viser oss veien til å bli virkelig fri. Vi blir fri fra lovens trelldom ved å ha lovens kjerne i ham: sannheten, oppfyllelsen av alle lovens krav. Vi blir fri fra alt mørke, selvbedrag og skinnvesen ved å ha ham som er lyset. Og vi blir fri fra uverdige syndevaner og syndelenker ved ham som alene har kraft til å frigjøre, og som ved sitt eksempel viser oss de frigjortes herlige stand.

Og han sier: «Jeg er livet!» Syndefallet førte en tredobbelt død over oss. Dødspiren ble lagt ned i våre legemer, og de ble underlagt død og forgjengelighet. Det åndelige livet, livet i Gud, mistet vi, og vi sank ned i fiendskap mot Gud og all den åndelige dødens elendighet. Og den endelige følgen av alt dette er «den evige død», den evige bortstøtelsen fra Herrens ansikt i mørket utenfor, der det er gråt og tenners gnissel.

Fra alle disse dødstilstandene har Jesus forløst oss, og han har «ført liv og uforgjengelighet fram i lyset ved evangeliet» (2 Tim 1,10). «Jeg er livet», sier han. Og klagende sa han til sine motstandere: «Men dere vil ikke komme til meg for å få liv» (Joh 5,40). «Den som tror på Sønnen, har evig liv» (Joh 3,36).

«Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er i hans Sønn. Den som har Sønnen, har livet» (1 Joh 5,11–12) – for livet er i Guds Sønn.

Ved troen på ham blir vi gjort levende. «Også dere har han gjort levende, dere som var døde ved deres overtredelser og synder» (Ef 2,1). Døde og fortapte som vi er, lokker han oss til seg ved sitt evangelium og sier: «Hør! Så skal deres sjel leve» (Jes 55,3). «De døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve» (Joh 5,25). Dette hans livgivende ord tenner troens liv og lys i sjelen, og dette er det åndelige livet.

Og er vår sjel gjort levende ved ham, da skal han «som reiste Kristus opp fra de døde, også levendegjøre deres dødelige legemer ved sin Ånd, som bor i dere» (Rom 8,11). Og så er vi befridd fra den evige død. For han sier: «Jeg er oppstandelsen og livet. … Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø» (Joh 11,25–26).

Slik er Jesus veien og sannheten og livet! Veien til Gud, sannheten i Gud og livet i Gud. Derfor sier han videre at ingen kan komme til Faderen uten ved ham, han som er den eneste åpenbaringen av sannhetens vei til Gud.

«Hadde dere kjent meg, så hadde dere også kjent min Far. Og fra nå av kjenner dere ham og har sett ham», sier Frelseren videre, for at disiplene skulle få anledning til å prøve seg selv og se hvor langt de var kommet i å kjenne Gud. Men da plumper også Filip ut med sin uvitenhet og sier: «Herre, vis oss Faderen, og det er nok for oss!» Han hadde ennå aldri fått greie på Faderen, og han hadde nok aldri skikkelig tenkt over at Jesus var «avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3).

Mildt bebreidende svarer da Frelseren: «Så lang en tid har jeg vært hos dere, og du kjenner meg ikke, Filip? Den som har sett meg, har sett Faderen. Hvordan kan du da si: Vis oss Faderen? Tror du ikke at jeg er i Faderen, og Faderen i meg?»

Da Filip hadde røpet at han ikke kjente Faderen, sier Frelseren: Hvordan, har du da ikke lært å kjenne meg, Filip? «Den som har sett meg, har sett Faderen.» Med dette vil ikke Frelseren si at han og Faderen er samme person, men at de er av samme guddomsvesen. Sønnen er et tro bilde av Faderen. I Sønnen har Faderen åpenbart sin evige kjærlighet, sin makt, sin visdom og sitt hjertelag mot syndere.

Filip mente at han kjente Sønnen godt nok, men Faderen var fremmed for ham. Det kunne nok aldri falle ham inn at han kunne omgås Faderen like fortrolig som Sønnen. Og likevel var det nettopp dette Sønnen ville lære ham. Han hadde jo tidligere lært disiplene sine å be Fadervår og på alle måter søkt å knytte et ømt, fortrolig bånd mellom dem og deres himmelske Far.

Men det skulle vel ikke være noen blant oss som ligner Filip i dette at han ikke kjente Faderen? Vi bekjenner i vår første trosartikkel at vi tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper. Men hvordan tror vi på ham? For mange er han visselig bare en streng, kald styrer som ikke bryr seg om syndere, og som sitter bak universet med verdens tøyler i sin hånd.

De tenker ikke at det er «i ham det er vi lever og rører oss og er til» (Apg 17,28), at ikke én spurv faller til jorden uten hans vilje, og at han har talt alle hårene på hodet vårt (Matt 10,29–30). De tenker seg Gud bare i det store, men ikke i det

små. De tilskriver ham skaperverket og ser vel også hans hånd med i de store begivenhetene i verden. Men den uendelige mengden av småting i livet kan de umulig sette i forbindelse med ham.

At en spurv faller død til jorden, at et hår krummes på hodet til hans barn, at det her er folk som sulter, fryser og lider ondt på andre måter – nei, det kan han da ikke bry seg om!

Se, her stikker hedenskapet fram! Og her har vi moren til de mange hedenske sorgene – ja, la meg også si: moren til mye jordisk nød og elendighet, som det var vår Fars tanke og vilje å hjelpe oss ut av, bare vi vendte oss til ham om hjelp. Og har ikke Jesus lært oss å be: «Gi oss i dag vårt daglige brød … Og led oss ikke inn i fristelse, men fri oss fra det onde» (Matt 6,11.13)?

Gud er visselig stor i det store. Vi må beundre hans makt når vi ser de veldige klodene svømme omkring i universet. Mot dem er vår lille jord som et ubetydelig punkt. Men vi må ikke mindre beundre hans storhet i det små. Men det er sant: Vi må se ham i lyset fra hans eget ord. Ellers forsvinner han snart fra de små begivenhetenes verden, og vi ser den prisgitt omstendighetenes og tilfeldighetenes makt.

«Den som har sett meg, har sett Faderen», sier Frelseren, og han tilskriver Faderen de gjerningene han gjør. Slik har Faderen det samme ømme hjertelaget mot syndere som Frelseren hadde. «Jeg sier dere ikke at jeg skal be Faderen for dere. For Faderen selv elsker dere, fordi dere har elsket meg» (Joh 16,26–27).

Hvordan ofret ikke Frelseren seg for disiplenes vel, både det timelige og det åndelige! For dem arbeidet og virket han, og for dem led og gråt han. Som den store ypperstepresten hadde han skrevet navnene deres inn i sitt brystskjold. Han bar dem på sitt hjerte, han hadde medlidenhet med deres skrøpeligheter. Og når han ofte gikk avsides opp i fjellet og ble der hele natten i bønn – lå ikke da også disiplenes evige vel ham inderlig og varmt på hjertet?

Slik er også vår Far. «Som en far forbarmer seg over sine barn, forbarmer Herren seg over dem som frykter ham. For han vet hvordan vi er skapt, han kommer i hu at vi er støv» (Sal 103,13–14).

Å, om Guds farsomsorg rett gikk opp for våre hjerter – hvor trygge og lykkelige skulle vi ikke da føle oss under alt som møter oss på jorden! Vi skulle hvile i hans barmhjertige armer og kaste all vår bekymring på ham, for han har omsorg for oss (1 Pet 5,7). De tærende sorgene for det daglige brødet skulle vike, slik de mørke skyene viker for solen. Og med inderlig trygghet skulle vi se boken om vår framtid hvile i hans hånd.

«Gud er kjærlighet. Den som blir i kjærligheten, blir i Gud, og Gud i ham» (1 Joh 4,16). Den kjærlighetens favn som åpner seg for oss i Sønnen, er også Faderens. Måtte vi da bli, leve, ånde og føre hele vårt liv i hans kjærlighet!

At Faderen ble åpenbart i Sønnen, det skulle disiplene ha et bevis for i hans gjerninger. Derfor sier han: «Tro meg at jeg er i Faderen, og Faderen i meg. Om ikke for annet, så tro det for selve gjerningenes skyld.» De var jo daglig vitner til hans undergjerninger, der den guddommelige allmakt ble åpenbart. Disse gjerningene måtte jo være bevis nok for dem på hans forbund med Faderen.

Men så slutter Frelseren evangeliet med å forsikre at den som tror på ham, skal gjøre de samme gjerningene som han gjorde: «Og han skal gjøre større gjerninger enn disse, for jeg går til min Far.» Disiplene skulle ikke for bestandig bli liggende i den åndelige avmakten og uklarheten som de nå var i. De skulle også gjøre undergjerninger, som et vitnesbyrd om et inderlig og mektig fellesskap mellom dem og deres livs Gud.

Men først måtte det skje en omveltning i deres åndelige forestillinger, og de måtte døpes med kraft fra det høye. Da dette hadde skjedd, da de var ikledd «kraft fra det høye» (Luk 24,49), og tungene deres var rørt av gløden fra alteret (Jes 6,6–7), da gjorde de også større undere enn noen av dem Frelseren selv hadde gjort. For ved livets evangelium, som de nå forkynte, våknet syndere i tusentall opp av dødens slummer. De begynte å love Gud med nye tunger og viet sitt liv til hans tjeneste, selv om det skulle gå gjennom pine og kval.

Herren gi oss nåde til å erfare noe av oppstandelsens kraft, så også vi kan gå ut som hans levende vitner, døpt med Ånden, for å vinne sjeler for hans rike! Amen.

Store bededag: Hvordan Guds ords hørere også skal være dets gjørere

> «Men hvorfor kaller dere meg Herre, Herre! – og gjør ikke det jeg sier? Hver den som kommer til meg og hører mine ord og gjør etter dem – hvem han er lik, vil jeg vise dere: Han er lik en mann som bygde et hus, og som gravde dypt ned og la grunnmuren på fjell. Da flommen kom, brøt strømmen imot huset, men greide ikke å rokke det, for det var godt bygd. Men den som hører og ikke gjør etter det, er lik en mann som bygde et hus på bare marken, uten grunnmur. Strømmen brøt imot huset, og det falt straks sammen, og dette husets fall var stort» (Luk 6,46–49).

Preken av P. G. Sand.

Da Gud ga oss sitt ord, var det hans hensikt at vi skulle bli frelst ved det. Ordet skal ikke bare vise oss veien til frelsen, men også være middelet som frelsen blir virket i oss ved. Etter Jesu ord er Guds rike inne i oss, og dette riket blir opprettet når Ordet trenger inn og får virke i hjertene våre. Får det komme inn hos oss, begynner det straks å reise oss opp fra fallet i Adam ved å gi oss tilbake det vi mistet i dette fallet.

Ordet virker nemlig på forstanden vår, som ble formørket ved fallet, så vi på ny begynner å kjenne Gud. Og ved denne nye kunnskapen om Gud får vi samtidig et nytt syn på alle ting. Da ser vi ikke bare oss selv i et nytt lys, men vi lærer også å se både våre egne og andres handlinger på en annen måte enn før. For nå blir alt bedømt etter hvilken verdi det har for evigheten.

Derfor virker slike mennesker ofte litt forskrudde på andre, for de har så ofte en oppfatning som er stikk motsatt av de flestes. Det som den store mengden av ugjenfødte kaller hvitt, kaller de ofte svart, og det mengden kaller godt, kaller de mange ganger ondt.

Videre virker Ordet på samvittigheten. Det frigjør den fra den nagende uroen og trellefrykten som plager den, og fyller hjertet med en fred og glede som er fremmed for den uomvendte. Derfor hender det så ofte at de som har begynt å erfare kraften i Guds ord – eller som Skriften sier, «har smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter» (Hebr 6,5) – forakter de fornøyelsene og gledene som verdensmenneskene prøver å mette sine tomme sjeler med. Og derfor ser verdensmenneskene i sin tur på dem som tullinger og narrer.

Guds ord virker videre på viljen. Det frigjør den fra syndens herredømme og bøyer den inn under Guds gode og fullkomne vilje ved å fylle den med lyst til Guds lov og gi den kraft til å utføre Herrens bud. Har Guds ord på denne måten begynt å gjenopprette Guds bilde i deg, da har ditt håp om frelse god grunn. Ja, da kan du umulig gå fortapt, så sant Ordet får lov til å virke videre helt til du dør. For da har du det evige liv i deg, og da kan du umulig dø.

Men er du fremmed for denne nådevirkningen av Ordet i hjertet ditt, da er ditt håp om frelse falskt. Det ligner et hus som er bygd på bare marken, uten grunnmur. Hvor mye du enn trøster deg selv eller blir trøstet av andre som tenker som deg, vil du likevel til slutt bli kastet ut som en tørr gren for å brenne i helvete i evighet. Som åndelig død er du ikke skikket for saligheten; du mangler betingelsen for å kunne leve og trives der.

Det finnes ingen overgang fra død til liv på den andre siden av graven, ingen anledning til å komme i samfunn med Gud etter døden. Derfor har vi fått nådetiden, og derfor lar Herren sitt ord bli forkynt for oss, for at dette kan skje mens vi er her. Kjære venn, la deg ikke bedra, men la deg overbevise av sannheten før det blir for sent. La Guds ord få trenge inn hos deg og begynne sin frelsende gjerning i hjertet ditt.

Men dette skjer ved at du begynner å lyde Ordet – altså ikke bare hører det, men gjør etter det. «Vær Ordets gjørere, ikke bare dets hørere, ellers vil dere bedra dere selv» (Jak 1,22). Dette er også den formaningen Frelseren vil legge deg på hjertet i dagens evangelium. Hvordan dette kan skje, vil vi nå vise litt nærmere. Ut fra evangeliet vårt setter vi derfor opp dette emnet for vår betraktning:

Hvordan Guds ords hørere også skal være dets gjørere.

Dessverre er det så mange, også blant oss, som disse Jesu ord passer på: «Hvorfor kaller dere meg Herre, Herre! – og gjør ikke det jeg sier?» Store skarer strømmer til kirken og andre steder der evangeliet blir forkynt, for å høre Ordet. Med dette gir de seg ut for å være slike som vil la seg lære av Ordet, og som er villige til å lyde Herren. Men leter en etter frukten, leter en så ofte forgjeves.

Det ser ut som mange mener at Vårherre har gitt oss Den hellige skrift bare til tidsfordriv, og at kristendommen bare er et fag det skal undervises i, men som ikke har noe med det praktiske livet å gjøre. Mange tror for øvrig at det er helt umulig å leve etter Guds ord. Ordet er godt nok, sier de, bare en kunne leve etter det – men å leve etter det er en umulig ting for oss svake og kraftløse skapninger.

Var dette sant, så la oss snarest mulig få kristendomsundervisningen ut av skolene! La oss rive ned kirkene våre og avsette prestene våre, la oss gjøre om bedehusene til butikker eller verksteder, la oss brenne alle biblene våre og selge andaktsbøkene våre som innpakningspapir til kjøpmennene! Å, for en dårskap å ofre tid og penger for å få Ordet utbredt i skrift og tale! For en dårskap å gå, kjøre eller ro lange veier for å høre det, dersom det ikke er mulig å lyde det!

Jo, Herren være lovet! Ved Guds nåde er det mulig for alle som bare vil, å gjøre det Jesus sier. Vi mangler visselig kraft til det, men Ordet selv har kraften i seg – en kraft vi først får når vi begynner å legge vinn på å lyde det. Ordet er et legemiddel som gjør de blinde seende, de døve hørende, de stumme talende

og de lamme gående. Det leger den sårede, styrker den svake og reiser opp den falne, ja, det gjør de døde levende.

Men som andre legemidler må det brukes etter legens forskrift. Ordet har selv den rette bruksanvisningen i seg, og den må du følge om du skal få erfare kraften i det på hjertet ditt. Ikke alt i Guds ord passer for alle tilstander. Derfor gjelder det å lyde det som passer for den stillingen en er i. Når Bibelen for eksempel formaner til glede i Herren, til uavlatelig bønn, til å avlegge det gamle mennesket og ikle seg det nye og til arbeid for Guds rike, da gjelder dette bare visse mennesker, nemlig de gjenfødte Guds barn.

Når en forkynner ikke har lært å «dele sannhetens ord rett» (2 Tim 2,15), men formaner en hel forsamling, der de fleste som regel er åndelig døde mennesker, til helliggjørelse, kamp og strid mot det onde, da gjør han en like nyttig gjerning som om han ville formane tilhørerne sine til å fly til månen. Og den ugjenfødte som prøver å etterkomme slike uskriftmessige formaninger, har like mye hell med seg som om han ville rekke ut hånden for å gripe stjernene.

En avdød biskop sa en gang i en preken i Trondheims domkirke: «Om jeg ville formane uomvendte til et hellig liv, gjorde jeg det samme som om jeg ville gå ut på kirkegården og befale de døde å stå opp og begynne å arbeide.»

Nei, vil du bli en som gjør etter Ordet, må du følge en bestemt orden som Ordet selv setter opp, og som er blitt kalt nådens orden. Du må begynne nedenfra og først legge grunnmuren, og så bygge videre på denne grunnmuren, om huset ditt skal bli stående når flommen kommer og strømmen bryter løs. Hvordan dette kan skje etter Guds klare ord, skal vi nå se litt nærmere på.

Jeg tenker meg altså at du er et uomvendt menneske som er overbevist om at du er en synder. Du har overtrådt Guds bud ved å gjøre det onde og forsømme det gode. Men nå er du blitt trett og lei av syndelivet og ønsker at det må bli annerledes med deg. Derfor lengter du etter å få høre hvordan dette skal kunne skje. Det skal vi nå prøve å vise.

For å unngå misforståelse vil jeg først gjøre oppmerksom på at både omvendelse, tro og helliggjørelse er et verk av Den Hellige Ånd. Det er Gud selv som både begynner, fortsetter og fullender gjerningen. Men han behandler oss ikke på samme måte som en håndverker behandler materialet han skal lage noe nyttig av. For Herren har gitt oss en vilje. Den er riktignok bundet under synden, men ved Den Hellige Ånds arbeid på oss blir den så mye frigjort at vi kan velge det gode, om vi ikke gjør bevisst motstand.

Får du derfor ikke en frelst sjel gjennom omvendelse, tro og helliggjørelse, da er det din egen skyld, for da blir du utestengt fra nåden ved ditt eget frivillige valg.

Når du nå innser at det ikke står rett til med deg, og har begynt å lengte etter noe bedre, da er dette allerede en Guds gjerning. Det kan godt hende at Den Hellige Ånd har brukt mange år på å bringe deg til denne erkjennelsen, men det kan også hende at han har virket den på ganske kort tid. Men han kan ikke komme lenger uten din vilje. Derfor må du nå gi akt på hva Guds ord sier til deg. Og det ordet som passer nettopp for din tilstand, er dette: «Omvend dere og tro på evangeliet!» (Mark 1,15).

Du må altså først omvende deg. For det er ikke omvendelse at du erkjenner at du er på vei til fortapelsen, så lenge du fortsetter på den samme veien. Derfor må du i hjertet ditt ta den avgjørende beslutningen at du nå, i dette øyeblikket, vil stanse på vantroens og overtredelsens vei. Med ordet omvendelse kan en mene hele overgangen fra døden til livet, altså selve gjenfødelsen, som blir virket ved troen på evangeliet. Men den omvendelsen som går foran troen, består bare i at viljen gir seg over til Gud.

«Jeg vil stå opp og gå til min far» (Luk 15,18). Jeg vil bryte tvert med hele syndelivet, bekjenne min synd for Herren og begynne å leve helt for ham. Hvem kan hindre deg i å ta en slik beslutning i dette øyeblikket? Kan du ikke i dag på denne måten begynne å bli en som gjør etter Ordet?

Rådfør deg ikke med kjøtt og blod. Lytt ikke til djevelens forslag om å utsette det. Tenk ikke på hva dine tidligere venner vil si, men redd sjelen din ved å flykte fra fordervelsens by. Vent ikke på dypere inntrykk av sannheten, vent ikke på nådens rørelser eller større bedrøvelse, men ta en rask beslutning akkurat nå.

Men en slik omvendelse av viljen gir ingen kraft til å holde opp med å tjene synden. Bare nåden i syndenes forlatelse kan gi denne kraften. Derfor må du ikke slå deg til ro før du kan tro at syndene dine er tilgitt. Og til det trengs det ikke lang tid, så sant du bare virkelig vil. For denne nåden blir tilbudt deg nettopp nå i Guds ord.

Guds Sønn har gitt seg selv for dine synder som et hellig og ulastelig offer. «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser og la ned i oss ordet om forlikelsen» (2 Kor 5,19). Også du er med i ordet «verden». Derfor var også dine overtredelser med blant dem som Kristus gjorde forlikelse for.

Og så snart du tror dette – gir ditt ja til det Ordet sier, og tar til deg den salige trøsten som ligger i det – regner Gud deg som hellig og rettferdig, ja, som om du aldri hadde syndet. «Ham gir alle profetene det vitnesbyrd at hver den som tror på ham, får syndenes forlatelse ved hans navn» (Apg 10,43).

Her gjelder det altså igjen å gjøre etter Ordet; det gjelder å vise troens lydighet mot evangeliet. Da jødene spurte Herren Jesus hva de skulle gjøre for å gjøre Guds gjerninger, svarte han: «Dette er Guds gjerning at dere skal tro på ham som han har sendt» (Joh 6,29). Og i samsvar med dette sier apostelen Johannes: «Dette er hans bud, at vi skal tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn og elske hverandre, slik han bød oss» (1 Joh 3,23).

Du trenger altså ikke å ransake ditt eget hjerte for å undersøke om du er i en slik tilstand at du har lov til å begynne å tro på Jesus. For siden du er et menneske, har du ikke bare tillatelse til å tro – det er også din plikt. Ingen tjener trenger å undersøke om han tør utføre sin herres befaling.

Det er vantroen som er forbudt i Guds ord. Likevel mener de fleste at de ustraffet kan gjøre seg skyldige i den. Ja, mange ser det til og med som en hovmodssynd og ren formastelse når noen bekjenner at han tror på syndenes forlatelse i Kristus.

Å, kjære sjel, vær ikke gjenstridig, men bøy deg for Guds ord! Vent ikke på følelser eller særskilte åpenbaringer eller på Guds time. For i dag blir du innbudt

til hans nådes bord, og evangeliet forteller at alt er ferdig, så du ikke trenger å vente på noe. Ta Bibelen din og les Herrens løfter, og begynn straks å bruke dem på deg selv. Øv deg i å tro dem, og hold fram med denne øvelsen så lenge du er her.

Du blir ikke ferdig med troen før døden fører deg inn i skuelsens land. Men i samme øyeblikk som du med viljen din gir deg over til å øve deg i troen, er syndene dine forlatt, og det åndelige livet har begynt i sjelen din.

Dette betyr likevel ikke at synden er helt beseiret og overvunnet i deg. Tvert imot vil du komme til å kjempe mot den så lenge du er her i verden. Men ved troen på syndenes forlatelse blir likevel syndens makt brutt i hjertet ditt, så du ikke lenger er en slave under den, selv om den dessverre i svake øyeblikk kan komme til å bryte ut i ord eller gjerning.

Når derfor noen mener at de tror på Kristus, mens de fortsatt blir i syndens tjeneste på verdens vanlige vis – enten i åpenbar last eller i et utvortes fromt levnet, mens de onde lystene uhindret får råde i hjertet – da er dette et stort selvbedrag. Det er ikke Kristus og hans soning slike stoler på, men sin innbilte tro. Den ser de på som en dyd som skal gjøre dem velbehagelige i Guds øyne.

For det slår aldri feil: Den som hviler i Guds frie nåde i Kristus og ikke vet av noe annet til frelse enn Jesus Kristus og ham korsfestet, han bygger verken på sin omvendelse, tro, bønn eller helliggjørelse. Han har blikket festet på noe utenfor seg selv, nemlig det som skjedde i Getsemane og på Golgata.

Og det slår aldri feil at en slik ser på synden som sin største fiende, som han må bekjempe med alle de midlene han har til rådighet. Ja, som en har sagt: En slik hater etter sitt nye menneske mest den synden som han etter sitt gamle menneske elsker mest.

Men legg nå endelig godt merke til at dette først kommer etter at du har begynt å tro, som en frukt av troen. Du må heller ikke stille for store krav til troens virkekraft i begynnelsen. Begynn altså å tro mens du er ugudelig og bare har ønsket og beslutningen om at du vil bli kvitt synden – altså før du har fått noen kraft til å beseire det onde. Så skal det nok med Guds hjelp siden bli råd mot synden.

For endemålet for Kristi forløsning er nettopp at synden blir renset ut av hjertet ditt, og at Guds bilde blir fullt ut gjenopprettet i sjelen din. Og i samme grad som du i troen lærer å ta denne forløsningen til deg, skal den guddommelige naturen vokse fram i hjertet ditt.

Men denne veksten, som også er et verk av Den Hellige Ånd, er likevel i en viss forstand avhengig av hvordan vi selv forholder oss. Derfor har Skriften så mange formaninger som bare er rettet til troende, og her gjelder det igjen å gjøre etter Ordet og ikke bare høre det. Guds ord formaner oss til å avlegge det onde som kjødet, verden og djevelen frister oss til: hovmod, vrede, utålmodighet, ukyskhet, gjerrighet, løgn, baktalelse, lettferdig spøk, smiger, bitre ord, hykleri – med ett ord: Alle onde lyster, tanker, ord og gjerninger skal avlegges og overvinnes ved kraften i Guds nåde.

Men vi skal også legge vinn på det gode, som vi etter vår nye natur har lyst til, men som kjødet, verden og djevelen prøver å hindre oss i. Vi skal vandre i

kjærlighet ved at vi alltid søker å gjøre mot andre det vi vil at andre skal gjøre mot oss. Vi skal glede oss i Gud og takke, love og prise ham for all hans nåde.

Vi skal legge vinn på ydmykhet, saktmodighet og tålmodighet, bekjenne Kristi navn med munnen og pryde bekjennelsen vår med barmhjertighetsgjerninger. Vi skal søke å være til behag for vår neste i det gode og søke det som er til gagn for de mange.

Vi skal arbeide for at Guds rike blir utbredt. Vi skal søke å støtte all slags misjonsarbeid med våre jordiske midler og personlig ta del i alt det arbeidet i Herrens vingård som våre evner, midler, utvikling og stilling nærmest viser oss til. Og for at vårt eget åndelige liv ikke skal bli forsømt, må vi hver dag betrakte Ordet, ofte gå til nattverd og be uavlatelig.

Kjære troende sjel! Legg vinn på å gjøre etter Ordet hver dag, helt og fullt. Prøv ikke å prute på eller bortforklare de kravene Guds ord stiller til livet ditt. Ta ikke lett på etterfølgelsen av Kristus, men korsfest kjødet ditt med dets lidenskaper og lyster. Våk over tankene dine, ordene dine og all din ferd. «Men vær, etter Den Hellige som kalte dere, også dere hellige i all deres ferd» (1 Pet 1,15).

Hellig i tankene, hellig i ordene, hellig i handlingene dine; hellig når du er alene, hellig blant menneskene; hellig i ditt hus blant dine egne, hellig blant fremmede; hellig blant de troende, hellig blant verdens barn; hellig når du er i selskap, og hellig i ditt jordiske arbeid. Alltid og overalt skal du legge vinn på å ligne din Gud; ingen tid og intet sted er unntatt.

Til dette kreves det en daglig kamp og at en stadig gir akt på seg selv. Vær bare tro, så skal det ved Guds nåde lykkes bedre og bedre for hver dag. Men etter hvert som du blir helliggjort, ser du også klarere både hva som er din plikt, og hvor mange mangler du har. Derfor blir du ikke fornøyd med din egen hellighet så lenge du er her i utlendigheten. Du får mer og mer bruk for den frie nåden i Kristus, og slik lærer du bedre og bedre å bygge på den rette grunnmuren.

Til dette kreves det også at du hver dag øver deg i å tro at du har forlatelse for all skrøpeligheten som henger ved deg, og for alle dine syndefall. Bær ikke syndebyrden selv, men vend blikket hver dag opp til ham som bar dine synder på sitt legeme opp på treet (1 Pet 2,24). Glem ikke at Jesu blod renser fra all synd (1 Joh 1,7)! Glem ikke at dersom noen blant Guds barn synder, «har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige» (1 Joh 2,1)!

Ved å tro at du har full tilgivelse i Kristi blod – hvor mange og store synder samvittigheten din enn anklager deg for – legger du også vinn på å gjøre etter Ordet. Herren hjelpe alle sine til hver dag å ta både formaningens og trøstens ord til hjerte! Amen.

4. søndag etter påske: Innbydelsen til den levende vannkilden

> «Men på den siste, den store dagen i høytiden, sto Jesus og ropte ut: Om noen tørster, han komme til meg og drikke! Den som tror på meg, som Skriften har sagt, fra hans indre skal det flyte strømmer av levende vann. Dette sa han om den Ånd de skulle få, de som trodde på ham. For Ånden var ennå ikke gitt, fordi Jesus ennå ikke var herliggjort» (Joh 7,37–39).

Preken av Jacob Traasdahl.

O livets vann, du sjelens leskedrikk,
utgyd deg salig over den som lider
lik hjorten tørst og aldri lindring fikk
ved verdens brønner, hvorfor sjelen kvider.
O, tørsten er der – vend den, Gud, til deg,
at vi ei går og drikker oss til døde
av Sodoms salte vann og fører krig
mot deg, vår hjertevenn, som for oss døde.

Nedenfor tempelberget Sion var det en kilde som het Siloa. På løvhyttefesten hentet prestene vann fra denne kilden i en sølvskål, og dette vannet ble helt ut over alteret, mens folket og prestene sang jublende til basunklang: «Dere skal øse vann med glede av frelsens kilder» (Jes 12,3).

Ved en slik festlig anledning finner vi Frelseren vår i templet i dag. Og vi tar nok ikke feil når vi antar at det var i det øyeblikket vannet ble båret inn og mengden sang disse herlige ordene fra Jesaja 12,3, at Jesus sto fram og ropte: «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!»

Han sto fram og ropte, sier evangelisten. Jubelen over vannet fra Siloa hadde vel ikke helt stilnet ennå, derfor måtte han rope høyt for å vekke oppmerksomhet. For en underlig bevegelse må ikke dette utropet hans ha vakt! «Om noen tørster, han komme til meg og drikke! Den som tror på meg, … fra hans indre skal det flyte strømmer av levende vann.»

Evangelisten forteller at Frelserens ord satte sinnene i bevegelse, så det ble riktig uro i leiren. Noen sa at han var en profet, andre sa rett ut: «Han er Messias!» Andre igjen kom med innvendinger, og «det ble da splittelse i folket på grunn av ham» (Joh 7,43). Tenk at dette salige, frie tilbudet skulle vekke slik splid!

Men det var nå ikke så underlig på den tiden – det er slett ikke utrolig at det hadde gått deg og meg på samme måte om vi hadde vært der. Men at det er splid om Jesus blant oss som kaller oss etter hans navn, det er mer underlig. Og det er splid nettopp om hvilken betydning han skal ha for syndere, som han er kommet for å frelse!

Vi vil likevel ikke oppholde oss med å se på denne heftige striden som fremdeles blir ført rundt frelsens brønn, og som fienden bare vil bruke til å hindre sjelene i å drikke. Vi vil stå stille og lytte til Frelserens rop i dag og tenke sammen over:

1. Hva slags kilde han innbyr oss til.
2. Hvem det er som blir innbudt.
3. Hva vi skal gjøre ved kilden.
4. Hvordan vi selv skal bli kilder.

1. Kilden Siloa, der prestene hentet vannet som ble helt ut over alteret på den store høytidsdagen, var et forbilde på ham som står i templet i dag og roper: «Om noen tørster, han komme til meg og drikke!» Å, om disse prestene hadde latt dette vannet få sprudle friskt og livgivende ut over alteret sitt og inn i hjertene sine – for en jubel det da ville ha blitt! Da hadde en høytidsdag større enn noen annen brutt fram over det arme folket, og den jødiske kirke var blitt en Herrens hage.

Men akk, den skulle bli som et avhugget tre, som en gold og øde mark som sukker under forbannelsen, fordi den forkastet ham.

Jesus er frelsens rette brønn. Fra ham strømmer all den velsignelse ut som en fattig og tørst synder trenger til sin frelse. Derfor kunne han si til kvinnen ved Jakobs brønn: «Kjente du Guds gave, og visste du hvem det er som sier til deg: Gi meg å drikke – så hadde du bedt ham, og han ville gi deg levende vann! … Men den som drikker av det vannet jeg vil gi ham, skal aldri i evighet tørste, men det vannet jeg vil gi ham, blir i ham en kilde med vann som veller fram til evig liv» (Joh 4,10.14).

Hans evige kjærlighet til syndere og den frie frelsen som den har beredt for alle, er også de rike vannene profeten Jesaja taler om når han sier: «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom, kjøp … uten penger og uten betaling» (Jes 55,1). Og det er det vannet Ånden og bruden byr fram når de sier: «Den som vil, han får ta livets vann for intet» (Åp 22,17).

Og når det heter: «Dere skal øse vann med glede av frelsens kilder», så må vi med disse kildene tenke på alle de midlene og veiene Jesus vil bruke for å komme til hver enkelt synder med sine velsignelser. Foruten de herlige nådemidlene, dåpen og nattverden, er løftene i hans dyrebare ord en slik kilde, som Den Hellige Ånd vil lede inn i hjertene våre. Det er vann som den evige kjærlighet har avpasset etter alle våre behov, ja, vann som fører alle himmelens skatter til oss.

Derfor sier en Guds mann: «For den troende er Guds løfter en uuttømmelig gullgruve. Lykkelig er den som forstår å finne de skjulte årene og berike seg med de skjulte skattene i dem. De er som et våpenkammer, fullt av alle slags

våpen både til angrep og forsvar. Salig er den som har lært å tre inn i det hellige arsenalet for å ta på seg brynjen og hjelmen og gripe spydet og sverdet.

De er som et apotek der den troende vil finne alle slags styrkende midler og oppkvikkende eliksirer. Der finnes en salve for hvert sår, en styrkedrikk for hver svakhet, et legemiddel for hver sykdom. Salig er den som er dyktig i den himmelske legekunsten og forstår å trekke den helbredende kraften ut av Guds løfter.

For den kristne er løftene som et forrådshus fullt av mat. De er som kornlagrene Josef bygde i Egypt, eller som gullkrukken som mannaen ble oppbevart i. Salig er den som kan ta løftets fem byggbrød og fiskene og bryte dem til alle hans fem tusen behov er dekket, og likevel være i stand til å samle opp kurver fulle av stykker som ble til overs.

Løftene er den kristnes store frihetsbrev; de er skjøtene på hans himmelske rettigheter. Lykkelig er den som forstår å lese dem og ta dem til seg. Ja, de er juvelkammeret der den kristnes kostbareste skatter er oppbevart. Kronjuvelene er hans. Nå kan han beundre dem i det skjulte, men en gang skal han bære dem åpent i paradis. Allerede nå har han som en konge rett til sølvnøkkelen som låser opp skattkammeret. Han tør til og med allerede nå gripe septeret, bære kronen og henge den kongelige kappen om skuldrene.

Å, hvor usigelig rike er ikke løftene fra vår sannferdige og trofaste Gud! Om vi hadde den mektige talerens tunge, og om den tungen kunne bli rørt av det glødende kullet fra alteret, kunne den likevel ikke frambære tidelen av den pris som Guds uendelig store og dyrebare løfter fortjener. Nei, ikke engang de som er gått inn til hvilen, og som har fått tungene stemt til kjerubenes og serafenes opphøyde og henrivende veltalenhet, vil noen gang kunne uttale høyden og dybden, lengden og bredden av Kristi uransakelige rikdom, som er oppbevart i Guds skattkammer – løftene i hans nådepakt.»

Å ja, hvor kostelige er ikke Guds løfter, og hvor rikt og fritt flyter ikke Guds evige kjærlighet til oss i dem! «For så mange som Guds løfter er, i ham har de fått sitt ja. Derfor får de også ved ham sitt amen» (2 Kor 1,20).

Han har betalt den store prisen som de alle hviler på. Og de flyter nå sammen i denne store, bunnløse floden som vi kaller evangeliet. Som Nilen gjør hele Nildalen fruktbar, vil også denne floden oversvømme hjertet ditt og gjøre det til en Guds hage. Hvorfor setter du da opp demninger så denne floden ikke skal få bryte inn?

En skulle jo vente at denne ufeilbare frelsesfloden skulle samle uhyre skarer til sine bredder. Men nei! Ingen kilde gir så store velsignelser som denne, men heller ingen helsebrønn er så oversett og lite aktet. «Er det fordi det er så dyrt å oppholde seg der?» Nei, det koster ingenting, for den som vil, får jo ta livets vann for intet.

Men nettopp dette at kildens vann blir gitt for intet, er vel den egentlige grunnen til at så få søker det. Mange tenker jo som så at det er best som koster mest. Slik tenker det fordervede hjertet. Men vår dyrebare Frelser roper ut i dag at enhver tørst sjel får lov til å komme til ham og drikke. Og en gang skal det sannelig vise seg at adgangen var fri for alle syndere på jorden.

«Adgangen fri for alle?» sier du. «Står det ikke her: Om noen tørster?» Denne innvendingen fører oss over til det andre punktet.

2. Hvem det er som blir innbudt. Hva slags tørst er det Frelseren vil slukke? Her er jo så mange sjeler som graver dypt i jorden for å finne forgjengelig vann. Noen tørster etter å finne gullåren, andre kjenner en brennende lengsel etter å finne berømmelsens brusende kilder. Og hos andre igjen er behovene så lave og simple at de er tilfreds og slår seg til ro i utuktens og dyriskhetens sumper.

Er det slik tørst Jesus er kommet for å slukke? Nei. Av det vannet han gir, kan du slutte deg til hva slags tørst det gjelder. Alle hans nådestrømmer har som mål å gjøre menneskene lykksalige. Og tror du at tørsten etter lykksalighet rører seg i svært mange bryst? Å ja, den rører seg mektig! Men Satan har så forblindet de vantros sinn at de ikke forstår hvor lykksalighetens kilder flyter.

«Av naturen er det slik med mennesket at de kjødelige driftene setter sjelen i bevegelse, så den begjærer det som smaker og behager kjødet. Og legemet, som er av jord og etter sitt opphav dras mot jorden, tar også ånden med seg og gjør den til en simpel jordtrell. Det er en fornedrelse som synden har ført mennesket inn i: Ånden med sine dypere behov er styrtet fra sin trone og er ikke lenger herre i sitt eget hus.»

Derfor er ikke det arme mennesket seg bevisst hva det trenger. Det må våkne opp, komme til seg selv, bli edru og slippe løs fra djevelens snare (2 Tim 2,26). Da vil ånden, den arme fangen, straks våkne til sans og kjenne sine behov riktig brennende.

Vi tør altså ikke rope fritt ut til alle at de kan få komme til Jesus og drikke? Jo, vi tør, like visst som han selv torde det. For vi vet at selv dåren i sin dypeste fornedrelse – selv den ulykkeligste slave under syndens herredømme – kan stanse ved et slikt rop om det levende vannet. Ved hjelp av Guds Ånd kan han plutselig komme til å kjenne at han har vært på villspor med sin sjels dypeste behov, og at han har prøvd å slukke tørsten etter lykksalighet med Dødehavets salte vann.

En trett vandrer kan bli seg bevisst at han er tørst, når han hører lyden av rislende vann. Du kan stå likegyldig foran et butikkvindu og se på de forskjellige tingene, men så får du øye på noe du sårt trenger, og plutselig våkner behovet. Slik kan det glade budskapet, det sprudlende kildevellet fra Jesu elskende hjerte, plutselig vekke behovet hos de mest forkomne syndere, så Guds kjærlighet begynner å vende deres lenge forvillede tørst mot frelsens kilder.

Tror du ikke det var slik det gikk til med kvinnen som vætte Jesu føtter med tårene sine, og med henne som han talte så gripende til om det levende vannet?

Å, du tørster, kjære sjel! Det er et dypt behov i din udødelige ånd etter lykksalighet. Kom nå fram, og la ikke nådens vann flyte forbi deg. Jesus vil frelse alle; han vil favne alle med sin evige kjærlighet.

3. Men hva skal vi gjøre ved kilden? Vi skal drikke, sier Jesus. Mange kommer til kilden og blir stående der, fortapt i undring over det klare, sprudlende vellet. Men det er ikke meningen. Legg deg ned og drikk! Ta imot frelsen! Sug inn i deg det friske, levende vannet!

Andre kommer til kilden og blir stående og filosofere over seg selv, over tørsten sin og over om de har rett til å ta imot det levende vannet akkurat nå. Andre igjen ser ut til å komme dit for å stå vakt og hindre de tørste i å drikke. Bry deg ikke om alt dette.

«Ja, men jeg er så syndig og uren,» sier du. Har du ikke hørt at kilden i Davids hus er åpnet «mot synd og urenhet» (Sak 13,1)? Bare drikk så mye du orker – det er deg vel unt. Snart klager du over dette, snart over et annet onde – og det kan være stygge, fæle ting som du mener stenger deg ute fra kilden.

Men hør, min venn: Hvem er det som skal ta imot medisinen? Er det ikke den syke? «Sett glasset bort til jeg føler meg bedre.» Er det fornuftig tale av en syk? Er det ikke medisinen som skal gjøre deg bedre?

Og å drikke er ikke noe annet enn å tro – enkelt og enfoldig å tro det ordet Herren har talt til deg. Det levende vannet kommer til deg gjennom Ordet og kan ikke tas imot på noen annen måte enn ved troen. Gud velsigne deg da og gi deg nåde til å lukke munnen vidt opp, så vil han fylle den!

4. Men så kommer vi til det siste punktet: «Den som tror på meg, som Skriften har sagt, fra hans indre skal det flyte strømmer av levende vann.»

Den som tar imot av Jesus, får også noe å gi. Den som drikker av kilden med levende vann, blir selv en kilde som det flyter strømmer av levende vann ut fra. Derfor sier brudgommen om sin brud: «En kilde i hagene er du, en brønn med levende vann og strømmer fra Libanon» (Høys 4,15). Evangelisten føyer til at Jesus «sa dette om den Ånd de skulle få». Den Hellige Ånd forklarer evangeliets ord for synderens hjerte. Og når synderen tror Ordet, tar Ånden bolig der inne og gjør hjertet til sitt tempel.

De levende vannstrømmene som flyter ut fra en kristens indre, er altså inderlig forbundet med Guds Ånd. De strømmer ut fra troslivets dype, hemmelighetsfulle kildevell, som den samme Ånd stadig fyller og holder ved like gjennom erkjennelsen av nåden.

Disse strømmene må da være av samme slag som det vannet han har drukket. Han har drukket vannet av Guds kjærlighet. Derfor strømmer det samme vannet nå ut i en inderlig kjærlighet til medmenneskene, som han gjerne vil gi del i de samme velsignelsene. Han lever av kjærlighet. Fra solskinnet av Guds kjærlighet har han sin varme og sin trivsel. Derfor er det som om han ånder kjærlighet, og han er rede til å gjøre vel og tjene sin neste i alt som er godt og nyttig.

I en tid som vår, da det blir øvd så mange såkalte kjærlighetsgjerninger, skulle en vel tro at det fantes mye av denne kjærligheten. Men akk, vår tid er visselig fattig – usigelig fattig – på kjærlighet, slik den i det hele tatt er fattig på det som gir et sant vitnesbyrd om et kraftig liv av Ånden i sjelene.

Og spør du hvordan kjærligheten kan vokse, finnes det bare ett svar: Troen må øse den ut av Jesu eget hjerte. Bare når dette skjer, kan du bli «som en vannrik hage, som et kildevell der vannet aldri svikter» (Jes 58,11). Søk flittig næring for sjelen din! Bruk de dyrebare nådemidlene og nådeanledningene Herren har gitt deg. Så skal du ikke trenge å gjøre kunster for å få kjærlighetens vann til å flyte – det skal flyte like naturlig som strømmen flyter ut av det rike kildevellet.

Flere steder i landet vårt, der den varme sommersolen truer med å svi av årets grøde, pleier bøndene å grave dype renner. Gjennom dem leder de vannet fra kildene bort til de utsatte stedene. Den Hellige Ånd gjør likedan. Også han må grave dype renner, så vannet kan nå fram til oss i de tørre tidene – og det kjennes ikke alltid så godt og behagelig når han graver.

Det står om Jesu forløper at han skulle senke fjellene og haugene, så det kunne bli vei for ærens konge. Dette er ikke noe som er gjort en gang for alle, men det må stadig skje igjen om bekkene fra elven som gleder Guds by (Sal 46,5), skal få strømme ut over hjertene våre. Akk, hvor gjerne vil ikke fjellene og haugene heve seg igjen, og hvor lett fyller ikke de jordiske sorgene og bekymringene rennene med grus, så det levende vannet ikke får komme fram!

Vil du vite, kjære venn, hva som er den egentlige årsaken til at du mer ligner en tørr, avsvidd haug enn en vannrik hage? Da har du den kanskje her. Gud hjelpe oss både til å se årsaken til at vi er så tørre, og til å få ryddet den av veien. For skjer ikke det, kan det gå så ille at vi som skulle være til velsignelse, ikke har noen velsignelse å spre omkring oss. Ja, vi kan også tørke inn, dø og bli evig fortapt. Gud hjelpe oss da i sin nåde for Jesu skyld! Amen.

5. søndag etter påske: Herrens bønn som mønster for en rett bønn

> «Og når dere ber, da vær ikke som hyklerne. De vil gjerne stå i synagogene og på gatehjørnene og be, for å vise seg for folk. … Og led oss ikke inn i fristelse, men fri oss fra det onde. For ditt er riket og makten og æren i evighet. Amen» (Matt 6,5–13).

Preken av P. G. Sand.

Guds folk er et bønnefolk. Det finnes riktignok bedere som ikke er sanne kristne, men det finnes ikke sanne kristne som ikke er bedere. Vi ber fordi vi trenger det. Vi blir oppmuntret til det ved Herrens mange befalinger om bønn og ved de mange dyrebare løftene som er knyttet til befalingene. På mange måter har Herren søkt å overbevise oss om at en bønn i tro er til behag for ham, og at den aldri blir båret fram forgjeves.

Vår Gud er rik på alle de timelige og åndelige gavene vi trenger, og like gjerne vil han gi oss dem, så langt det tjener til vårt sanne gagn. Gud er kjærlighet, og kjærligheten trives ikke uten at den får dele ut og gi. Derfor er bønnen en gudstjeneste, for ved den gir vi Herren anledning til å velsigne. All gudstjeneste består nemlig bare i at en lar seg tjene av Gud.

Men ingen sann beder tenker på å gjøre Gud en tjeneste med bønnen sin. Slike tanker finnes bare hos fariseere og hyklere. Det som driver en troende til bønn, er på den ene siden hans stadige nød og trang, og på den andre siden de lokkende løftene som er knyttet til bønnen og vekker tillit. Det er bare denne nøden og disse løftene, sammen med all den nåden de allerede har fått av sin himmelske Far, som Guds barn har i tankene når de ber.

De som ber for å bli regnet av menneskene som alvorlige og salvelsesfulle bedere, er hyklere, og deres bønn er en vederstyggelighet for Herren. Bønnen deres bringer forbannelse i stedet for velsignelse over den som ber. Det er også hykleri når en legger vinn på å bruke mange og vakre ord for bevisst å bevege Gud med dem – han som gransker hjerter og prøver nyrer, og derfor vet alt vi trenger, før vi åpner munnen for å tale med ham.

Men når Frelseren i dagens evangelium advarer mot å ramse opp mange ord, forbyr han oss ikke å be lenge av gangen, når de mange ordene bare er et uttrykk for hjertets begjær og ikke en pyntet tale som vi bygger vårt håp om bønnhørelse på. Hovedsaken er, som sagt, at bønnen er et uttrykk for hjertets trang.

En slik bønn er den som Frelseren selv har lært oss, og som står i evangeliet vårt. Det er en mønsterbønn som passer til alle tider, på alle steder og for alle slags kristne. Derfor vil vi i dag ut fra teksten vår tale med hverandre om

Herrens bønn som et mønster for en rett bønn og et uttrykk for Guds barns hjertetrang.

I vår barnelærdom kaller Pontoppidan Fadervår den mest fullkomne bønnen. Jeg kan ikke forstå annet enn at han har rett i det, for Fadervår rommer med få ord alt det en troende kjenner trang til å be om, både for legeme og sjel, både for seg selv og for andre.

Men nylig skrev en av våre teologiske doktorer i en avis: «At en i en lærebok i kristendom kan kalle Fadervår den mest fullkomne av alle bønner, vitner nok om en viss fromhet og tro. Men det vitner også om et uklart og uutviklet kristenliv, der individualiteten og den frie personligheten kommer lite til sin rett. For en måtte vel da tenke seg at den mest fullkomne bønnen er den som blir sendt opp ut fra levende, personlig erfaring av hva den eller de enkelte trenger akkurat nå.»

Vi må være enige med doktoren i at den mest fullkomne bønnen er den som blir sendt opp ut fra levende, personlig erfaring av hva vi kjenner oss trengende til i bønnens øyeblikk. For bare en slik bønn kommer fra hjertet. Men på den andre siden er det helt sikkert at alt et troende hjerte begjærer, er inneholdt i Herrens bønn. Derfor vitner også denne bønnen om at Frelseren kjenner hjertene, siden han så fullkomment har uttalt alt som rører seg i den troende sjels innerste.

En teologisk professor har sagt: «Fadervår inneholder alt vi har å be om. Derfor er denne bønnen også vanskelig, så den selv etter all mulig utlegning likevel ikke kan forstås helt uttømmende. For skal den bes rett, forutsetter den en dybde i det åndelige livet som vi alltid vil mangle her nede. Men nettopp derfor er den også gitt oss, for at vi skal vokse ved den og lære å be ved den.» Sannheten i disse ordene vil gå klarere opp for oss når vi ser litt nærmere på selve innholdet i bønnen.

Som vi vet, deles den i tre deler: innledningen, bønnene og avslutningen. Innledningen lyder slik: «Fader vår, du som er i himmelen!» Av ordet Fader lærer vi for det første hvem bønnen er bestemt for, nemlig de sanne troende. Når en uomvendt ber Fadervår, gjør han seg skyldig både i løgn og hykleri. For Gud er ikke de vantros Far. Jesus sier til de selvrettferdige fariseerne: «Var Gud deres far, da hadde dere elsket meg», og igjen: «Dere har djevelen til far» (Joh 8,42.44).

Og de uomvendte blant oss gir seg jo som regel heller ikke ut for å være Guds sanne barn. De ser det til og med som en hovmodssynd når noen våger å påstå at han er et Guds barn. Ingen ugjenfødt har heller noe hjertelig ønske om at Guds navn skal helliges, hans rike komme og hans vilje skje. Det er helt andre lengsler og ønsker som rører seg i verdens barns hjerter.

Videre inneholder ordet Fader en bekjennelse av troen på Kristus. Det er jo ham vi har å takke for barneretten. «Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1,12–13).

Fadervår er altså en troens bønn og en bønn i Jesu navn. Og nettopp slik skal din bønn være, om den skal bli bønnhørt. «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn» (Joh 16,23). «Men han må be i tro, uten å tvile. For den som tviler, ligner en bølge på havet, som drives og kastes av vinden» (Jak 1,6).

Når du ber, bør du tenke på at Gud er din Far, så troen din kan bli styrket ved det. Er Gud din Far, så har han også en fars sinnelag mot deg. Han er full av farskjærlighet og farsomsorg. Derfor vil han verken nekte deg noe som kan tjene til ditt gagn, eller gi deg noe som kan bli til fordervelse for deg. Kan du virkelig tvile på at din himmelske Far vil gi deg alt som er nyttig for deg, kjære Guds barn?

Når syndige og onde fedre gir barna sine alt godt de ber om – så sant de er i stand til det og ikke frykter at gaven vil skade barnet – hvor mye mer da han som er kjærlighet! Hans hjerte er fullt av den inderligste medlidenhet med oss og den inderligste trang til å fremme vår timelige og evige lykke.

Og når han stundom nøler med å gi oss det vi ber om, da handler han nettopp med oss som med barn som skal oppdras, utvikles og modnes for den arven som venter oss. På denne måten søker han å grunnfeste troen vår, utvikle håpet vårt, fremme ydmykheten vår og øke tålmodigheten vår.

Og når vi ber om noe som ville bli til ulykke for oss om vi fikk det, og han da nekter oss det og i stedet gir oss noe annet som blir til velsignelse – handler han da ikke som en far? Ja, den kjære Gud i himmelen er vår Far, så sant vi i troen har tatt imot Herren Jesus. Og for at han kunne bli vår Far, har han måttet gi sin eneste Sønn for oss. Dette er den største av alle hans gaver, for ingenting er kjærere for en far enn hans sønn.

Tenk på det, kjære venn: Gud har latt denne sin enbårne Sønn lide den mest vanærende og smertefulle død for dine synder, for at himmelen med all dens herlighet kunne bli din. Når han så villig har gitt dette store offeret uten at et eneste menneske ba om det, hvor mye mer må han ikke da være villig til å gi deg de gavene, som er små til sammenligning, og som du på kne tigger ham om! «Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham?» (Rom 8,32).

Og likesom Gud er villig til å gi oss det vi ber om fordi han er vår Far, er han også mektig til å oppfylle det vi ber om, fordi han er den store Gud som er i himmelen. Disse ordene, «du som er i himmelen», skal minne oss om at han er allmektig og kan gjøre alt det han vil, uten noen som helst begrensning. Hva skulle vi med hans kjærlighet om han ikke kunne hjelpe oss i vår nød?

Mang en jordisk far føler medynk med barna sine når de er i nød, og ville så gjerne redde dem, men er ute av stand til det. Slik er det ikke med vår himmelske Far. For ham er ingenting umulig.

Derfor slutter også Herrens bønn slik: «For ditt er riket og makten og æren i evighet. Amen.» Du kan nok gi oss alt det gode som vi i denne bønnen har bedt om, og fri oss fra alt det onde som vi i den har bedt om å bli spart for. For riket er ditt. Du er den store kongen som regjerer over alt og alle, og uten din vilje faller ikke en spurv til jorden. Du styrer alt som skjer, du leder kongers tanker som

bekker, du skaper lykke og ulykke, du opphøyer og fornedrer, du sårer og leger, etter som du finner for godt.

Nådens og naturens krefter holder du i din hånd, og du er eneveldig herre både i himmelen og på jorden. Og fordi riket er ditt og makten din, derfor hører også all ære både i tid og evighet deg alene til.

Slik skal både innledningen og avslutningen i Fadervår lære deg å be i tro, fullt forvisset om at Herren både vil og kan bønnhøre deg. Men du skal også lære av dem å takke og prise Herren for den nåden du allerede har fått. Kan du i sannhet kalle Gud din Far, da skyldes det mye nåde du har fått. Vi har nevnt før at han måtte ofre sin enbårne Sønn for å gi deg barnerett, og for denne store gaven bør du alltid takke Herren i bønnene dine.

Men han har gjort mer. Mens du ennå ikke kunne skille mellom høyre og venstre, tok han deg til sitt barn i den hellige dåp. Ved dette hellige nådemiddelet ga han deg del i sin Sønns fyldestgjørelse for dine synder, fødte deg på ny og podet deg inn som en spe gren på vintreet Jesus Kristus. Du forsto ingenting og maktet ingenting, men nettopp derfor var du også skikket for dåpen. For Herren fikk uhindret adgang til hjertet ditt, mens du ennå ikke hadde den motstanden fra egenviljen som finnes hos de voksne.

Den motstanden må Den Hellige Ånd beseire hos dem, om de først i voksen alder skal få del i gjenfødelsens nådemiddel. Du ga ikke Herren noe i dåpen, men Herren ga alt. Derfor bør du takke for den.

Og dersom du senere forlot farshuset, slik dessverre de fleste døpte gjør, og vandret bort i syndens fremmede land, kalte Herren deg tilbake. Han viste deg synden din og hjalp deg ved sin Hellige Ånd til på ny å ta imot den nåden som ble gitt deg i dåpen, og som du hadde mistet ved ditt frafall. Han tilga deg syndene dine og tente på ny det livet som var slukket i hjertet ditt. Her er det noe å takke for!

Tenk videre på all den nåden som Herren, din barmhjertige og kjærlige Far, hver dag har øst ut over deg, snart med trøst og snart med tukt. Han våket alltid over deg med sitt milde farsøye, beskyttet deg i farer og bevarte deg fra ulykke. Som din gode hyrde førte han deg på evangeliets skjønne beitemarker og lot deg drikke av nådens herlige strømmer. Herrens velgjerninger er flere enn du kan telle, for hans miskunn er ny hver morgen. Han gir nåde og ære og «gjør ikke med oss etter våre synder, og gjengjelder oss ikke etter våre misgjerninger» (Sal 103,10).

Derfor: «Min sjel, lov Herren, og glem ikke alle hans velgjerninger! Han som forlater all din misgjerning, som leger alle dine sykdommer. Han som forløser ditt liv fra graven, som kroner deg med miskunnhet og barmhjertighet» (Sal 103,2–4). Begynn alltid bønnen din med å takke for den nåden du allerede har fått. Det skal både styrke troen din, gjøre deg skikket til bønn og fylle hjertet ditt med glede. «Det er godt å prise Herren og lovsynge ditt navn, du Høyeste, å kunngjøre din miskunnhet om morgenen og din trofasthet om nettene» (Sal 92,2–3).

Til slutt vil vi nå vise hvordan bønnene i Fadervår er et uttrykk for en sann troendes hjertetrang.

Ved den nye fødselen har hver kristen fått et nytt, hellig sinn. Det viser seg i et levende hat til synden og en inderlig lengsel etter hellighet. Den kristne ser på synden som sin største fiende, både fordi den skader oss selv og andre, og fordi den er mot vår himmelske Far. Derfor går et Guds barns daglige strev ut på å bli mer og mer kvitt den.

Hjertet skal renses fra all urenhet på kjøtt og ånd (2 Kor 7,1), og hele vår ferd i livet, i tale og handling, skal mer og mer stemme med Guds hellige lov. Denne lengselen i den troende sjelen, sammen med erkjennelsen av at vi selv er avmektige og udugelige, er det som får fram bønnen: «Helliget vorde ditt navn.» For Guds navn helliges når vi som bekjenner Kristus, ligner ham i hele vår ferd.

Be mye om dette, kjære kristen! Be om at Herren må styrke din tro og fylle ditt hjerte med sin Ånd. Be om at han må øke din fred og glede og lære deg å elske både ham og din neste med stadig større kjærlighet. Be om at han må gjøre deg brennende i ånden, våken og trofast i kampen mot det onde og flittig til å arbeide med din egen frelse (Fil 2,12).

Be om at han må gjøre deg våken over deg selv og varsom i omgangen med verdens barn, så du kan bli revet løs fra verden. Be om nåde til å skinne som et lys i det store mørket rundt deg, ved barmhjertighetsgjerninger og ved å gi deg selv. Å, så rik denne bønnen er! Herren har satt den først fordi innholdet ligger Guds barn mest på hjertet.

Men nest etter ønsket om økt hellighet kommer Guds rikes sak. Derfor lyder den andre bønnen slik: «Komme ditt rike.» Denne bønnen rommer alt som tjener til at Guds rike står og vokser. Be denne bønnen flittig, bror og søster! Be om at Herren vil gi både deg og dine søsken i nåden en levende omsorg for nestens sjel. Be om frimodighet og den rette visdommen til å bekjenne Herren for høy og lav så ofte det er anledning til det.

Be for dem som forkynner Ordet, her hjemme, ute blant hedninger og jøder og blant våre sjøfolk. Be om at Guds Ånd må lære alle levende vitner å forkynne Jesus Kristus, den korsfestede, uten frykt, i tro og kjærlighet. Be om at Herren må vekke opp og drive ut stadig flere slike arbeidere til sin høst, som taler fordi de tror (2 Kor 4,13), og som bare drives av den rette lysten til å vinne sjeler for Gud.

Be om at Den hellige skrift må bli spredt mer og mer, og at Herren må velsigne lesningen av Ordet overalt. Be om at Guds Ånd må bli utøst i strømmer, så de som sover, blir vakt, de vakte lærer å tro på Kristus, og de troende får nåde til å vise sin tro ved et hellig og gudfryktig liv.

Når Guds navn blir helliget og hans rike kommer, da skjer Guds vilje. Men en kristen kjenner også trang til å be Herren om at Guds vilje må skje med ham i alle ting, for han er redd for å bli bedratt av sin egen onde vilje. Mange ganger er vi i tvil om hva Guds vilje er i det ene og det andre. Da har vi ikke annet å gjøre enn å be Herren hindre oss i å handle mot hans gode vilje, og så får vi handle etter beste skjønn.

Likevel er det ofte vanskelig nok å be den tredje bønnen. Den som alltid kan be den uten det minste hemmelige ønske om å få sin egen vilje fram, han er en fullkommen mann. Det er særlig vanskelig når Gud fører oss gjennom lidelse og

nød, når våre jordiske forhåpninger slår feil og planene våre mislykkes. Da går det aldri av uten kamp med egenviljen, og Herren må ofte bruke harde midler for å knekke den og bøye oss inn under sin vilje.

Men selv om vi ikke lærer å gi opp egenviljen så fort som vi kunne ønske, vil vi likevel ikke miste motet. Vi vil fortsette å be: «Skje din vilje.» Så skal nok den dagen snart komme da Guds vilje og vår vilje faller helt sammen – nemlig når den siste resten av fordervelsen som bor i oss, er utslettet ved vår salige død.

Av den fjerde bønnen lærer vi at vi også skal be om de timelige ting – riktignok ikke om rikdom og overflod, men om det daglige brødet. Glem ikke, du troende som ber, at din himmelske Far også vil sørge for det du trenger på jorden. Er du kommet i nød, så gå bare trøstig til ham og hold fram for ham hans egne løfter, og du skal bli hjulpet. La ikke den hedenske matsorgen få bukt med deg, men velt alle dine byrder på ham som har lovet å sørge for deg i alle ting.

Hver troende kjenner daglig at han ikke er så lydig mot sin Gud som han skulle være. Derfor kjenner han også daglig trang til å be: «Forlat meg min skyld.» Visselig eier vi full forlatelse for gamle og nye synder, selv om vi ikke ber, så sant vi virkelig tror på Kristus. Derfor må heller ingen bygge sin tro på syndsforlatelsens nåde på sin bønn. Men som sagt kjenner den troende likevel trang til å bekjenne sin synd og be om tilgivelse.

Den femte bønnen i Fadervår skal for øvrig også lære oss å be om at troen må vokse. Vi ber om nåde til at Kristi forsoning ved Den Hellige Ånds arbeid i vår sjel mer og mer må bli forklaret for oss, så vår samvittighet stadig blir friere fra lovens trellefrykt. Med ett ord: Vi ber om å lære å tilegne oss syndenes forlatelse i stadig rikere mål. Og i samme grad som dette skjer, får vi også nåde til å tilgi dem som synder mot oss.

Det er umulig å lære å tro virkelig på den nåden Kristus har vunnet, så lenge vi ikke vil tilgi vår neste. Og det er like umulig å la være å tilgi når en er kommet til en slik tro. Det koster nok kamp iblant, for den gamle Adam får aldri lyst til å tilgi. Men med Guds hjelp skal nåden seire også i denne kampen.

Tanken på vår egen svakhet og de mange farene som omgir oss, legger den sjette bønnen i Guds barns hjerte og munn. Vårt onde kjød, verden og djevelen bruker alle tenkelige midler for å føre oss bort fra Gud igjen. La oss derfor daglig be: «Led oss ikke inn i fristelse.» Vi bør be om kraft til å stå imot og overvinne de fristelsene som møter oss. Men samtidig må vi også legge vinn på å bekjempe dem og vokte oss så vi ikke selv går rett inn i faren uten at vi må.

I den sjuende bønnen ber vi om å bli fridd fra alt ondt til legeme og sjel. Vi ber om at Herren vil holde borte fra oss alt som kan skade oss ved å hindre oss i vårt himmelske løp. For virkelig ondt er bare det som skader vår sjel. Legemlige plager som fremmer vår helliggjørelse, er ikke noe ondt, selv om de smerter og bedrøver.

Vi bør venne oss til å se alt fra evighetens ståsted. Da vil mye som kjennes ondt, vise seg å være godt, og mye som smaker godt for kjøtt og blod, bli sett på som noe ondt. La det derfor være vår bønn at Gud vil gi oss alt som fremmer den guddommelige veksten i oss, og ta fra oss alt som vil kvele den.

Vi er her bare en liten stund, og nå har vi anledning til å samle for evigheten ved stadig og utholdende bønn. Å forsømme bønnen er grusomhet mot oss selv. Men den som flittig øver seg i bønn tross all kjødets treghet og ulyst, fremmer sitt eget vel i tid og evighet. La oss derfor be uten opphold (1 Tess 5,17)! Amen.

Kristi himmelfartsdag: Han åpnet deres forstand, så de kunne forstå Skriftene

> «Så sa han til dem: Dette er mine ord, som jeg talte til dere mens jeg ennå var hos dere, at alt det måtte oppfylles som er skrevet om meg i Mose lov og profetene og salmene. Da åpnet han deres forstand, så de kunne forstå Skriftene. … Og de falt ned og tilba ham og vendte tilbake til Jerusalem med stor glede. Og de var alltid i templet og lovet og priste Gud» (Luk 24,44–53).

Preken av Jacob Traasdahl.

Den høytidelige avskjedsstunden er kommet. Etter Guds evige rådslutning skulle vår guddommelige Forløser leve og virke, lide og dø på jorden en tid, og den tiden er nå til ende. Nå står bare avskjeden igjen. Han tar farvel med de kjære han hadde samlet om seg som sine vitner, og som skulle føre hans sak videre i verden. Så stiger han inn i den strålende skyen som skal være hans kongevogn og føre ham tilbake til himmelen.

Hvor naturlig at han nå, i avskjedsøyeblikket, ser tilbake på sitt fullbrakte verk. Så langt det lot seg gjøre før Ånden ble utøst, søker han å innvie disiplene i den dype meningen i dette verket. De visste nok en del om hva som var skrevet om ham i Moseloven, profetene og salmene. Men de trengte ennå å få øynene åpnet, så de forsto dypere hva forbildene og det profetiske ordet betydde – slik alt nå var gått i oppfyllelse i ham på den klareste og herligste måte.

Så mange ganger før hadde han holdt fram for dem hvordan alt som var skrevet om ham hos Moses, profetene og i salmene, måtte gå i oppfyllelse. Og nå åpnet han deres forstand, så de kunne forstå Skriftene.

Ved et guddommelig under, som gjentar seg den dag i dag hver gang en sjel blir åndelig seende, rev han bindet fra øynene deres. Nå kunne de se og forstå det gamle, underfulle tegnspråket. Før hadde de umulig kunnet fatte det, innhyllet som de var i de forutfattede meningenes natt. Slik et lynglimt plutselig kan lyse opp et helt landskap, slik brøt et herlig lys fram og strålte ut over åpenbaringens horisont. Nå fikk de se og erkjenne de sannhetene som var aller viktigst for deres frelse, og som før hadde ligget innhyllet i mørkets natt.

Nå forsto de Herrens ord til slangen: «Han skal knuse ditt hode, og du skal knuse hans hæl» (1 Mos 3,15). Guds løfte til Abraham om den velsignede ætten

lyste som en vakker stjerne på åpenbaringens himmel. Blodet av de tusener av «lyteløse» påskelam, strøket på israelittenes dørstolper til befrielse og frelse, forkynte høyt og klart om Kristi blod, utøst på Golgata til en evig forløsning.

Offerene på den store forsoningsdagen, med blod som ble båret inn bak forhenget og stenket på nådestolen (3 Mos 16,14–15), ypperstepresten som hvert år gikk inn i helligdommen med offerblod for sine egne og for folkets synder, de utallige andre offerene som hvert for seg framstilte en side ved frelsens hemmelighet – alt dette sto nå klart for dem. Det var en preken om blod, skrevet med blod.

Israels barns utfrielse fra Egypt og frelse gjennom Rødehavet, vandringen gjennom ørkenen og til slutt inngangen i Kanaan hørte også med til det tegnspråket de nå kunne fatte.

Og profetenes herlige forutsigelser sto nå for dem i det klareste lys: om det underfulle barnet som er født oss, Sønnen som er gitt oss, og som skulle ha «herredømmet på sin skulder» (Jes 9,6); om kvisten som «skjøt opp som fra en rot i tørr jord», og som «hadde ingen skikkelse og ingen herlighet» – han hadde «ikke et utseende så vi kunne ha vår lyst i ham» (Jes 53,2).

De forsto også det profetene skrev om smertenes mann, som ble «såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger», og som tok straffen på seg for at vi skulle ha fred og legedom i hans sår (Jes 53,5), og om jomfruen som skulle føde en sønn som skulle få navnet Immanuel (Jes 7,14). Og slik var det med mye mer av det profetene hadde skrevet.

Slik fikk de øynene åpnet til å forstå Skriftene. Men de var ennå ikke skikket til å gå ut og forkynne for andre det de hadde sett og hørt. Først måtte de døpes med Åndens dåp og ikles kraft fra det høye. På en måte lignet de slike skriftlærde og opplyste folk som har mye kunnskap, men som ennå ikke har tatt imot Ånden, så kunnskapen kan lyse fram (2 Kor 4,6). Derfor måtte de bli i Jerusalem og vente på det Faderen hadde lovet.

Å, hvor lærerikt det er for oss å se hvordan de tok fatt på saken i denne ventetiden! Av det de gjorde mens de ventet, kan vi forstå hvor merkbart øynene deres var blitt åpnet.

De satt ikke uvirksomme med hendene i fanget og ventet på at Ånden skulle bli utøst. De samlet seg i en stor sal der i Jerusalem og holdt ut dag etter dag i enig og inderlig bønn til Gud (Apg 1,14). De ba om at Ånden måtte bli utøst, og om den kraften fra det høye som de så sårt trengte, om de skulle våge å ta opp kampen mot mørkets makter og håpe å føre sin sak fram til seier.

Har vi ikke her en tydelig rettesnor for hvordan også vi bør forholde oss i en tid som vår? Visselig trenger vi mer enn noen gang Åndens salvelse og kraft fra det høye, om vi som Herrens vitner skal kunne løse de store oppgavene vi er stilt overfor i disse siste, onde tider. Vi, denne tidens barn, er nok snare til å gå ut – her folder det seg ut en storslått virksomhet i alle retninger. Men går vi ut med Åndens kraft og salvelse? La enhver stille seg selv dette spørsmålet.

Jeg er redd for at mange av oss løper av sted med en hel del teorier i hodet, men svært lite kraft i hjertet. Derfor ville det være riktig godt om vi kunne våkne og følge eksemplet deres.

«Men jeg liker ikke disse larmende, støyende bønnemøtene som hele verden blir innbudt til», sier du.

Ikke jeg heller. Jeg ser ikke noe eksempel på slike moderne bønnemøter i Guds ord. Man prøver å gjøre bønnemøtene til et vekkelsesmiddel for verdens barn – og jeg kan legge til: et skremmemiddel for Guds barn. «Alt det to av dere på jorden blir enige om å be om», sier Skriften (Matt 18,19). Skaren av lengtende og ventende sjeler som var samlet i salen i Jerusalem, besto nok bare av slike som kunne ta Herren på hans løfter, og som kjente en dyp trang til å bli ikledd kraft fra det høye.

Vår Herre har ikke sagt at vi skal holde bønnemøter for å påvirke folk, men at vi skal forkynne dem omvendelse og syndenes forlatelse. Er vår bønn inderlig og oppriktig, legger vi fram vårt hjertes dypeste hemmeligheter for den levende Gud. Og vi ville gi hundene det hellige og kaste perlene for svin (Matt 7,6) om vi lot hele verden være vitne til alt vi har å tale med vår Gud om.

Men så sant som dette er, så sant er det også at de kristne går glipp av store velsignelser når de unnlater å samles til felles bønn for nådens trone. Om vi kunne se litt dypere inn i forholdet mellom årsak og virkning i Åndens rike, ville vi i sannhet oppdage forbausende ting. Vi ville se tusener av svar fra Gud på de enkelte kristnes bønner, og vi ville også se store under utført som svar på felles bønn.

Har ikke slik felles bønn også et eget løfte i disse ordene: «Alt det to av dere på jorden blir enige om å be om, skal de få av min Far i himmelen» (Matt 18,19)? Store vekkelser har ofte kommet som svar på bønner de troende har sendt opp til Herren i fellesskap.

Kom derfor sammen i bønn til Gud, brødre og søstre! Vi har det samme bønneemnet som de, for også vi trenger å bli ikledd kraft fra det høye. Vi ser vår ynkelige avmakt og elendighet og må innrømme at det ligger en god del sannhet i det både venner og fiender sier om kristendommens lunkenhet i vår tid. Årsaken forklarer apostelen Jakob når han sier: «Dere ligger i strid og ufred. Dere har ikke, fordi dere ikke ber» (Jak 4,2).

Ja, det er sikkert at vi ligger i strid og ufred – det vitner alle våre blader om, både de politiske og de kirkelige. Det er en endeløs, hårkløvende strid, en strid som setter mye vondt blod både om verdslige og åndelige ting. Det er en strid som svulmer av løgn og bedrag, og som egger og setter alle de onde lidenskapene i bevegelse. Også mange av dem som skulle være Åndens fanebærere, skammer seg ikke over å gripe til de samme våpnene av løgn og usannhet som virker best i verdensfyrstens tjeneste.

Gud hjelpe oss, brødre og søstre, vi lever i onde tider! Er det sant at kristendommen er lunken og avmektig overfor de veldige ondskapens makter som rører seg i tiden, da mener jeg det er på høy tid at vi våkner opp. Sammen må vi gripe til det eneste middelet som kan reise opp vårt hensyknende trosliv og vårt splittede kristne fellesskap.

Men la oss be iherdig! La ikke vår bønn være som en morgensky som snart går bort (Hos 6,4). Disiplene holdt på dag etter dag, uke etter uke, før de fikk det svaret de lengtet etter. Og jeg tenker at de mer enn én gang var ferdige til å synke

sammen fordi de kjente seg så åndelig avmektige. Skal Gud få svare på bønnen, må han gjøre rom i hjertet for sine velsignelser gjennom bønnens kamp, strid og utholdenhet.

Men svaret kom til slutt – et overraskende, salig svar som gikk langt ut over deres dristigste forhåpninger. Også vi skal få svar, brødre og søstre, om vi er «vedholdende i bønnen» (Rom 12,12).

Men la oss ikke «be ille», som apostelen Jakob sier (Jak 4,3). De som ba den gangen, klamret seg fast til Herrens løfter. La oss gjøre det samme. Gud er rede til å innfri hvert eneste av sine løfter, selv om det noen ganger kan se ut som han nøler. Og nøler han, er det for å kunne oppfylle løftet i så mye herligere mål.

Det er underlig hvor samstemt de fleste kristne synes å kjenne at vi lever i den siste, onde tid – den tiden da lovløshetens hemmelighet skal være stor og kjærligheten bli kald hos mange (2 Tess 2,7; Matt 24,12). Hvor mektig regjerer ikke allerede Antikrists ånd! Hvor stortalende, seierssikker og hånlig opptrer ikke denne ånden mot alt som er hellig for oss!

Hvilke skarer ser ikke ut til å ha «dyrets merke i sin hånd og på sin panne» (Åp 13,16)! Og hvor lite ild og varme, hvor lite samhold og åndelig kraft viser seg ikke i de kristnes leir! Vil vi selv bli frelst og få så mange som mulig av våre kjære med oss inn i den hytten der Herren skal gjemme sine på den onde dag (Sal 27,5), da gjelder det sannelig at vi våkner opp av vår slummer. Vi må ikle oss Guds veldige kraft og den åndelige rustningen (Ef 6,10–11).

Men også vi har en stor oppgave. Slik som de disiplene Frelseren tar avskjed med i evangeliet vårt, skal også vi «i hans navn forkynne omvendelse og syndenes forlatelse for alle folkeslag». Det er Kongens store befaling da han forlater jorden og setter seg ved Faderens høyre hånd. Vi skal ikke bare forkynne om at omvendelsen er nødvendig – det skal vi visselig også gjøre – men særlig forkynne til omvendelse, forkynne slik at folk blir omvendt ved vår forkynnelse.

Skal dette skje, må vi ikke fortape oss i disse endeløse utmalingene og beskrivelsene av omvendelsen. Vi må forkynne et direkte ord som går inn på hjertet og virker omvendelse. Vi har nok erfart hvordan menneskene blir sittende urørte og upåvirket av pene læreforedrag og beskrivelser. Vi skal prøve å stille synderen fram i Ordets lys og gå rett løs på ham med denne sannheten: «Du er mannen!» (2 Sam 12,7)

Vi skal stevne ham inn for lovens domstol. Vi skal ikke forkynne bare for å ha forkynt, men sikte på selviskhetens døde ro med det tveeggede sverdet som trenger gjennom helt til marg og ben og dømmer hjertets tanker og råd (Hebr 4,12).

Og så skal vi ikke bare forkynne *om* syndenes forlatelse, men se til at vi forkynner forlatelsen inn i de ulykkelige sjelene som ikke har fred. Det gjør vi ved å forkynne en hel Kristus for dem, en inderlig varm og trofast syndervenn, som allerede har utslettet deres synder ved sitt blod, og som nå lengter etter å få fylle deres hjerter med syndsforlatelsens salige trøst.

Dette er vår oppgave og vårt største livsmål. Men å, hvor vi må kjenne trang til Guds Ånd i rikere mål når vi holder på med denne gjerningen! «Det er Ånden som gjør levende» (Joh 6,63), og vi står der som avmektige stakkarer med all

vår kunnskap og all vår forkynnelse om ikke Ånden får legge sin overbevisende tyngde og kraft i ordene våre.

Frelseren hadde nå åpnet disiplenes øyne for de sannhetene de skulle erkjenne, og for den store oppgaven de skulle løse i livet. Da ble han plutselig innhyllet i en lysende sky og fór opp til himmelen. De må ha kjent seg underlig til mote der de sto alene og forlatt og så opp etter den kjære vennen som i disse årene hadde vært deres trofaste følgesvenn og trøster i all nød. «De falt ned og tilba ham» – sikkert på en helt annen måte enn de hadde gjort før. «Og de vendte tilbake til Jerusalem med stor glede.»

Hadde han ikke åpnet øynene deres, ville de nok ha vendt tilbake med stor sorg og fortvilelse. Men nå hadde de hans ord å støtte seg til. Hans dyrebare løfter lyste for dem som en vakker morgenstjerne og varslet en salig dag etter atskillelsens mørke.

Også vi, kjære brødre og søstre, har det samme ordet og derfor også den samme grunnen til stor glede. De trodde på «kraften fra det høye» som om de allerede kjente at de eide den. La oss gjøre det samme, og la oss som de søke kraften der den er å finne.

Og så gledet de seg over at han skulle komme igjen. For han skulle komme tilbake på samme måte som han var tatt fra dem (Apg 1,11). La også oss på denne himmelfartsdagen fryde oss over at han kommer igjen. «Se, jeg kommer snart», sier han (Åp 22,12). Han kommer for å ta sin brud til seg. Lykkelig da hver sjel som kan løfte sitt ansikt med frimodighet når Menneskesønnens tegn viser seg (Matt 24,30)!

Amen.

6. søndag etter påske: Menneskefrykten som skader Kristi bekjennere

> «Men til dere, mine venner, sier jeg: Frykt ikke for dem som slår legemet i hjel og deretter ikke kan gjøre mer. … Men når de fører dere fram i synagogene og for øvrigheter og myndigheter, så vær ikke bekymret for hvordan eller hva dere skal forsvare dere med, eller hva dere skal si. For Den Hellige Ånd skal lære dere i samme stund hva som bør sies» (Luk 12,4–12).

Preken av P. G. Sand.

I Bergprekenen sier Herren Jesus til disiplene sine: «Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. Heller ikke tenner noen et lys og setter det under et kar, men i lysestaken. Da lyser det for alle som er i huset» (Matt 5,14–15). Det er hver troende kristens oppgave å vitne om sin Herre og Frelser i ord og gjerning og slik skinne som et lys i den mørke verden. Vi skal prøve å spre den sanne kunnskapen om Gud og arbeide mot de mange falske forestillingene verdens barn gjør seg om den levende Gud.

Med vår munn skal vi bekjenne ham som den som elsker syndere og innbyr hver og en til sin nådestol. Han tilbyr alle ugudelige full tilgivelse, fritt og for intet, i Jesu blod. Men vi skal også vitne om at han er en hellig Gud, en fortærende ild mot synden. Han straffer det onde og lønner det gode, og han tar hevn over alle som ikke vil være lydige mot Jesu Kristi evangelium.

Og vår ferd i livet skal bekrefte og stadfeste disse sannhetene. Ved å følge Kristus trofast i selvfornektelse og lydighet mot Guds bud skal vi på en gang bevise to ting: at den frie nåden vi priser med munnen, er en Guds kraft i oss, og at Herren mener det alvorlig når han i sitt ord byr oss å leve et hellig liv.

Det er ved de kristnes bekjennelse at verden blir vunnet for Herren. Det er ved den at Guds rike på jorden har vokst seg stadig større til denne dag, tross all den motstanden mørkets makter har reist mot Herrens menighet og dens arbeid. Men også i den troendes eget hjerte vokser Guds rike når han frimodig bekjenner Herrens navn. Hvert ord vi sier, og hver gjerning vi gjør, virker tilbake på den som talte ordet og gjorde gjerningen.

«Med hjertet tror en til rettferdighet, og med munnen bekjenner en til frelse» (Rom 10,10). Det nye livet får næring og vokser ved den bekjennelsen av

Kristus som vi avlegger med munnen – når den er et ekte uttrykk for hjertets tro og derfor også følges av troens frukt i livet. Og slik bekjennelsen gjør oss lykkeligere og rikere i Herren allerede her, slik fremmer den også vår herlighet der borte. Den mest trofaste bekjenneren når den mest fullkomne hellighet i livet, og den mest fullkomne i hellighet skal skinne med det klareste lys i herligheten.

Hvor viktig er det derfor ikke for hver sann kristen å legge vinn på å bekjenne Kristus! Det formaner Frelseren oss også til i dagens evangelium. Men det er så mye som vil hindre oss i å bekjenne frimodig, og blant disse tingene er ingenting verre enn frykten for våre medmennesker. Mot denne frykten advarer Herren oss i dag, og ved Guds nåde vil vi prøve å ta advarselen til hjertet.

For å se denne fienden klarere vil vi tale litt nærmere om den. Emnet for vår betraktning er:

Menneskefrykten som skader Kristi bekjennere.

De viktigste årsakene til menneskefrykt er vantro hos den som frykter, og fiendskap mot Gud hos dem han frykter. Skriften vitner at «kjødets attrå er fiendskap mot Gud» (Rom 8,7). Om alle mennesker i uomvendt tilstand sier den at de er «fremmede og fiender av sinnelag, i deres onde gjerninger» (Kol 1,21). Av naturen elsker hvert menneske synden og hater det hellige.

Derfor sier Kristus: «Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde. For hver den som gjør det onde, hater lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gjerninger ikke skal bli refset» (Joh 3,19–20).

Lyset kan man nok tåle så lenge det er langt borte. Men kommer man nær det, lukker man ikke bare øynene for det – man hater det av hele sitt hjerte, fordi det avslører mørkets gjerninger. Så lenge den hellige Gud holder seg usynlig i sin himmel, kan man nok tåle ham. Men når hans egenskaper trer fram i mennesker som har fått del i hans guddommelige natur, da kommer hatet fram.

Ja, man kan til og med tale vel om store hellige som levde i en svunnen tid, eller som bor i en annen kant av verden. Men dem man er nær, tåler man ikke. Derfor kunne de gudsfiendtlige jødene på samme tid pryde de gamle profetenes graver og slå sin egen tids profeter i hjel (Matt 23,29–31).

Ingen har fått merke verdens hat mer enn Guds egen Sønn, han som «er avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3). Han ble hatet mest fordi han er det eneste fullkomment hellige mennesket som har levd på jorden. Og hans disipler får del i dette hatet i samme grad som de er blitt Gud like.

Derfor: Jo alvorligere kristen du er, desto større blir fiendskapet fra verden. Og jo slappere og mer lik verden du er i ditt kristenliv, desto bedre blir du tålt. Når verdens barn påstår at de forfølger de troende på grunn av deres synder, er det derfor en usannhet, enten de vet det eller ikke. Våre feil kan nok gi fiendenes hat anledning til å bryte ut, men de er aldri årsaken. De hater oss for vår hellighet og forakter oss for vår skrøpelighet.

Men det er bare den helligheten som springer ut av troen på Jesu Kristi evangelium, som blir hatet – ikke menneskets egen selvlagde hellighet. Du kan være så naturlig from du vil og likevel være verdens venn. Men har nåden i Kristus

fått gjøre deg til en ny skapning og er nåden drivkraften i din gudsfrykt, da er bruddet skjedd og vennskapet forbi.

Til alle tider er den korsfestede Kristus «for jøder et anstøt og for hedninger en dårskap» (1 Kor 1,23), og evangeliet om ham møtes med mistro, kjetterstempling og fiendskap, fordi det gjør all menneskets egen fromhet og ros til intet. Derfor er millioner av mennesker slaktet ned og pint til døde på den mest grufulle måte, fordi de i salig glede har bekjent sin Frelser i liv og lære. Dette forutsa Frelseren for disiplene sine: «Da skal de overgi dere til trengsel og slå dere i hjel. Og dere skal hates av alle folkeslag for mitt navns skyld» (Matt 24,9).

Her hos oss slipper vi riktignok for tiden å miste livet for Kristi navns skyld, men vi utsetter oss likevel for spott og hån. Og dette gjør at vi dessverre mange ganger setter lyset under karet i stedet for å sette det i lysestaken og la det lyse for alle som er i huset (Matt 5,15).

Hvor mange predikanter unnlater ikke å refse lastene for ikke å få fiender blant tilhørerne? Mer enn én prest er redd for å støte menighetslemmene med en skarp og nærgående preken, fordi han frykter å tape inntekter. For kort tid siden skysset en bonde en prest. Underveis spurte bonden hvorfor prestene ikke talte så alvorlig om at omvendelse er nødvendig som lekpredikantene vanligvis gjør. Bonden tenkte særlig på en byprest som han ofte hørte.

Den geistlige mannen svarte: «Byprestene får inntektene sine særlig ved frivillig offer. Skulle de hamre løs slik som lekfolket, ville de ikke klare seg, for offeret ville bli mye mindre.» Det kan godt hende at prestens ord nærmest var spøk. Men anklagen som lå i dem, kan nok ramme mangen en prest både i by og på land. Slike menn, som bare forkynner for å tjene sin egen buk, fortjener likevel ikke navnet Jesu vitner. De er leiekarer som kler seg med fårenes ull, men ikke bryr seg om at ulven ødelegger fårene (Joh 10,12).

Men det finnes andre predikanter som av menneskefrykt setter et gjerde rundt Kristi evangelium. Selv har de erfart evangeliets kraft i sitt eget hjerte og vet at det er ordet om den frie nåden verden trenger. Men kanskje vet taleren om noen blant tilhørerne som ikke tåler et helt og fullt evangelium. Slike skjeller ut dem som forkynner det slik Bibelen gjør, som nyevangelister og folk som viser en lettvint vei. Men å bli stemplet som nyevangelist er ikke akkurat behagelig for en som forkynner Ordet.

Så blir han fristet til å prute på sannheten under påskudd av at han må være klok. Han våger nok ikke å si noe som er usant. Men han våger heller ikke å holde fram med full styrke det som skal være hovedsaken i enhver kristen preken: ordet om Kristi død for ugudelige. Når predikanten slik frir til menneskers gunst og frykter forfølgelse, uteblir den rette velsignelsen over forkynnelsen hans. De fattige sjelene i forsamlingen som hungrer etter nåde, går tomme og bedrøvet hjem.

Men det er ikke bare i den offentlige forkynnelsen av Kristus at menneskefrykten gjør seg gjeldende. Det gjelder i enda høyere grad i den daglige omgangen. Det er hver kristens plikt å refse synden og advare den ugudelige, men hvor ofte blir ikke dette forsømt av menneskefrykt!

De fleste troende erkjenner likevel sin feighet. De dømmer den som synd, bekjenner den for Gud og tror at den er tilgitt i Kristi blod. Og ved den kraften som forlatelsens nåde gir, søker de mer og mer å overvinne den. Dette er nettopp den rette veien å gå med sin feighet. Andre derimod unnskylder og forsvarer den, til stor skade for seg selv og andre.

«Man bør ikke støte eller forarge de uomvendte», heter det, «men bruke visdom og forsiktighet, så vinner man mer.» Men sannheten er at vi er redde for å få verdens barn til fiender. Vi er redde for å bli skjelt ut som hovmodige og dømmesyke mennesker, som svermere og som slike som «driver religionen for langt» ved å tale om den i tide og utide.

Det er også menneskefrykt som mange ganger binder vår munn når vår neste blir baktalt. For ikke å støte eller fornærme baktaleren tier vi i stedet for å forsvare den som blir baktalt. Ja, det hender til og med ofte at vi stemmer i med baksnakkeren og klandrer den som ikke er til stede, bare for å behage ham.

Av menneskefrykt gjør vi videre ofte det onde. Vi ler for eksempel av en slibrig vits for ikke å støte den som fortalte den. Eller vi er med på fornøyelser vi ikke kan gå til i Jesu navn, for ikke å bli sett på som en pietistisk surmuler. Av samme grunn blir en troende ofte fristet til å forsømme det gode – for eksempel å støtte og ta seg av en som er misforstått og forlatt, eller å arbeide for å føre beryktede mennesker til omvendelse.

Av menneskefrykt gjemmer den nyomvendte iblant Bibelen når gamle venner kommer på besøk. Han kvier seg for å gå sammen med en utpreget kristen på gaten, særlig når denne ikke er av høy stand. Han går bakveier når han skal til bedehuset, og søker den mest ubemerkede plassen når han er kommet dit. Av samme grunn tør han ikke be høyt på rommet sitt, for noen kunne høre ham gjennom veggen eller taket. Ja, kanskje er han redd for å knele under bønnen, i frykt for at noen kunne komme over ham i den stillingen.

Ja, menneskefrykten er en tyrann som hersker vidt og bredt i verden. Den frister den troende kjøpmannen til å hykle litt for verdens barn for å få solgt varene sine, og den prøver å få håndverkeren og arbeideren til å gjøre det samme for å skaffe seg arbeid. Verken kongen eller den ringeste undersått, verken professoren eller tjenestegutten, verken presten eller husmannen er fri for dens etterstrebelser. Like uforferdet trenger den seg inn i den rikes palass og den fattiges lave stue.

Og den er like gammel som synden i verden. Den gjestet Abraham og bedro ham da han ba sin hustru si at hun var hans søster (1 Mos 12,11–13). Og den overtalte Aron da han støpte gullkalven (2 Mos 32,1 ff.). Apostelen Peter falt for den da han fornektet Kristus (Matt 26,58 ff.), og da han ikke ville spise sammen med de omvendte hedningene (Gal 2,11–12). Den tvang Nikodemus til å oppsøke Jesus om natten (Joh 3,2), og den ærverdige Josef fra Arimatea til å holde skjult lenge at han var en Jesu disippel (Joh 19,38).

Og vil du ha flere eksempler, min venn, behøver du ikke gå utenfor huset etter dem. Tenk bare etter hvor ofte du selv på en fin måte har fornektet din Frelser og hans sak, hvor ofte du har skammet deg over ham. Er du en våken kristen, har nok din egen samvittighet mer enn én gang latt høre fra seg i denne saken.

Men hvor skjendig er det ikke å skamme seg slik over sin Frelser, han som for vår skyld villig tok på seg så mye vanære! For en stygg synd mot vår kjære Herre og Gud! Men vi synder også mot oss selv og vår neste når vi gir etter for menneskefrykten. Mot oss selv synder vi fordi vi stenger oss ute fra den velsignelsen som den frimodige bekjennelsen av Kristi navn bringer vårt åndelige liv. Mot andre synder vi fordi vi frarøver dem den vekkende, trøstende, formanende og oppmuntrende innflytelsen som en slik bekjennelse som regel har.

Derfor er det på tide at vi begynner å bekjempe vår feighet med større alvor enn vi kanskje har gjort til nå.

Den vei Guds Sønn har lært,
den må vi alltid følge
og den for ingen mann
i ord og gjerning dølge.
Så våkner mangen opp
av sikkerhetens natt,
når lyset blir med rett
i lysestaken satt.

Opp, Sion, det er tid
at lunkenhet har ende!
Enhver med hjertens lyst
sin Jesus nå bekjenne
og føle intet til
den tidens korte ve
for gleden at vi skal
vår Jesus evig se!

Som nevnt er det vantroen som gjør at vi så lett gir etter for menneskefrykten. Det beste middelet til å overvinne den er derfor troen. Øv deg daglig i troen på Guds frie nåde i Kristus! Tenk flittig over ordet om Guds kjærlighet, og tenk på den store lykken du har fått, at du er blitt et Guds barn og en arving til himmelen.

Jo mer du senker deg ned i Guds nåde, desto mer skal ditt hjerte fylles med fred og glede i Den Hellige Ånd. Og jo mer gleden i Gud får gjennomtrenge din sjel, desto mer lyst får du til å bekjenne din Frelser, og desto mer frimodighet får du til en slik bekjennelse. Jo større Gud blir for deg, desto mindre blir de menneskene du blir fristet til å frykte. Og jo mer himmelsk fryd ditt hjerte eier, desto mindre tørster du etter den tilfredsstillelsen for kjødet som følger med verdens ære og vennskap.

Glem ikke at det er Herren som beskytter deg mot alle dine fiender, så de ikke kan krumme et hår på ditt hode uten hans vilje. «Er Gud for oss, hvem er da imot oss?» (Rom 8,31) Troen på hans løfter om vern skal komme deg til hjelp i kampen mot menneskefrykten.

«Hør på meg, dere som kjenner rettferdighet, du folk som har min lov i ditt hjerte! Frykt ikke for menneskers hån, og vær ikke redd for deres spottende ord. For møll skal fortære dem som et klesplagg, og makk skal fortære dem som ull. Men min rettferdighet skal vare til evig tid, og min frelse fra slekt til

slekt» (Jes 51,7–8). «Jeg, jeg er den som trøster dere. Hvem er du, at du frykter for et menneske som skal dø, for et menneskebarn som skal bli lik gress?» (v. 12)

«Og hvem kan gjøre dere ondt, hvis dere legger vinn på det gode? Men om dere òg skulle lide for rettferdighets skyld, er dere salige. Frykt ikke for dem, og la dere ikke skremme, men hellige Kristus som Herre i deres hjerter» (1 Pet 3,13–15). Bibelen er full av formaninger til å slippe all menneskefrykt, og av løfter om at Herren vil være med oss og beskytte oss mot alle våre fiender.

Det er ikke nok at vi ikke viker tilbake for forfølgelsen – vi skal til og med glede oss over den. «Ja, salige er dere når de spotter og forfølger dere og lyver allslags ondt på dere for min skyld. Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen. For slik forfulgte de profetene før dere» (Matt 5,11–12).

Hør hva Frelseren sier, kjære venner: «Stor er den lønn dere har i himmelen.» For en fylde av salighet det ligger i disse ordene: stor lønn! Hvem makter å tenke det til ende? Hvor smått blir ikke det lille du må lide her i verden, når du sammenligner det med den herligheten du går i møte! «La oss da gå ut til ham utenfor leiren og bære hans vanære!» (Hebr 13,13)

Bort med all feighet og vekhet! Med blikket festet på ham som utholdt en slik motstand fra syndere (Hebr 12,3), vil vi trosse verden og heise korsets blodrøde fane. Vi vil forkynne et fritt og ubetinget evangelium for ugudelige og refse egenrettferdigheten, vantroen og alle slags laster. Vi vil gi en god dag i fariseernes beskyldninger om at vi gjør himmelveien for bred, og i saddukeernes skrik om at vi fordømmer våre medmennesker.

I vår daglige omgang vil vi bruke hver anledning til å tale vel om vår kjære Herre og Gud og prise hans nåde. Vi vil la den fredløse verden få vite at vi som tror på Kristus, er et lykkelig folk allerede her. Dessuten vil vi legge vinn på å holde oss borte fra alt ondt og gjøre alt det gode vi har anledning til. Og vi vil ikke bry oss om at den blinde hopen ser på oss som særlinger og narrer som ikke forstår å nyte livet.

La oss ikke frykte menneskene! De er bare støv og aske, en dømt fyrstes dømte undersåtter. De kan i høyden slå legemet vårt i hjel og slik i verste fall bare hjelpe oss til en raskere hjemreise. Og deres spott og hån kan ellers bare bli oss til velsignelse for tid og evighet.

Se på de gamle troshelter! Tenk på Mordekai, som ikke ville bøye kne for Haman (Est 3,2). Tenk på Sadrak, Mesjak og Abed-Nego, som ikke ville tilbe Nebukadnesars bilde (Dan 3,15–18). Og tenk på Daniel, som uten frykt fortsatte med sin bønn, enda han visste på forhånd at han ville bli kastet i løvehulen (Dan 6,11). Tapte noen av dem noe på at de var uforferdet? Ga det dem ikke tvert imot rik velsignelse for tid og evighet? Gud hjelpe alle sine tjenere til å ligne dem!

Og nå til slutt noen ord til deg som menneskefrykten hindrer i å omvende deg til Herren. Kanskje har du mange gode venner som du ville støte om du ga Herren ditt hjerte. Eller du frykter for din ektefelle, dine foreldre eller dine søsken. Men kan vennene eller slektningene dine hjelpe deg når du skal fram for ham som har sagt: «For den som skammer seg over meg og mine ord i denne

utro og syndige slekt, ham skal også Menneskesønnen skamme seg ved når han kommer i sin Fars herlighet med de hellige engler» (Mark 8,38)?

Kanskje er du så redd for å bli kalt en «leser» eller en pietist, eller for den smule spott som ville ramme deg om du ble et Guds barn, at du derfor lar være å omvende deg. Å, for en dåre du da er! Hvor mye bedre er det ikke å dele vanæren med Kristus her og æren med ham der borte, enn å nyte verdens falske ære her og høste evig skam og vanære der borte!

Å, kjære venn, la deg ikke lenger bedra av djevelen og verden. Ta mot til deg og si til deg selv i denne stund: «Det koste hva det koste vil – min sjel vil jeg likevel berge!» Herren hjelpe deg til det for sitt navns skyld.

Å tro på Jesus og
ham gjerne å bekjenne,
det er den sikre vei
som får en salig ende.
Til himlen skal man gå
med hjertens ydmykt sinn,
dog ingen tenke, han
kan stjele seg derinn.

Amen.

1. pinsedag: Åndens verk til menneskets helliggjørelse

> «Dersom dere elsker meg, da holder dere fast på mine bud. Og jeg vil be Faderen, og han skal gi dere en annen talsmann, for at han skal være hos dere for evig, sannhetens Ånd, som verden ikke kan få, for den ser ham ikke og kjenner ham ikke. Dere kjenner ham, for han blir hos dere og skal være i dere. Jeg skal ikke etterlate dere farløse, jeg kommer til dere. Ennå en liten stund, og verden ser meg ikke lenger. Men dere ser meg, for jeg lever, og dere skal leve. På den dagen skal dere kjenne at jeg er i min Far, og dere i meg, og jeg i dere. Den som har mine bud og holder fast på dem, han er den som elsker meg. Og den som elsker meg, skal bli elsket av min Far. Og jeg skal elske ham og åpenbare meg for ham» (Joh 14,15–21).

Preken av P. G. Sand.

Kom, Hellige Ånd, Herre Gud,
gyd dine nådegaver ut,
i sjel og hjerte oss dem send,
og kjærlighetens ånd opptenn!
O Herre, ved din glød så klar
til troen inn du samlet har
all verdens folk og slekter mange
og tungemål med takkesange!
Halleluja, halleluja!

Du hellige lys, la på jord
opplyse oss ditt livsens ord,
og lær oss Gud å kjenne grant,
med Faders navn ham kalle sant!
O Herre, vokt vår lærdoms vei,
at annet vi forkynner ei
enn Jesus og hans ord det rene,
og sette tro til ham alene!
Halleluja, halleluja!

Målet for Kristi forløsergjerning er at menneskeslekten skal bli fullstendig reist opp igjen fra fallet i Adam. Dette fallet besto i ulydighet mot et bud Gud hadde gitt. Det førte inn i hjertet til Adam og hans etterkommere både ulyst og kraft-

løshet til å holde Herrens befalinger, og det fylte sjelen med tilbøyelighet til alt ondt. I denne mangelen på lyst og evne til å lyde Herren, sammen med hat til alt hellig, består synden. Og i det består også menneskets ulykke.

Synden er folkenes fordervelse. Som en grusom tyrann plager den sine arme slaver og gir dem stadig flere sår. Jo lenger en tjener den, desto mer ufred fyller den hjertet med. Men er et liv i syndens tjeneste ulykke, så er på den andre siden et hellig liv salighet. Og når helligheten blir fullkommen, da er også saligheten fullkommen. Da er den siste resten av de onde følgene av fallet borte for alltid. Først da kan det sies om et menneske at det er frelst i ordets videste betydning.

Kristi død på korset ville hjelpe oss lite om den bare skaffet oss syndenes forlatelse, men ikke befrielse fra selve synden. Derfor er det bare en bedragersk drøm når så mange mennesker midt i kristenheten håper at de i dødsstunden skal få tilgivelse for alle sine synder, gå rett inn der de salige er, og så uten videre være lykkelige der.

Med stor grådighet tar slike forblindede døende imot Herrens legeme og blod, i den tro at dette skal skaffe dem adgang til de evige boliger. Men knapt har de lukket sine legemlige øyne i døden, før deres åndelige øyne blir åpnet. Da oppdager de til sin store forferdelse at over himmelens porter står det skrevet: «Uten helliggjørelse skal ingen se Herren» (Hebr 12,14).

Intet menneske slipper noen gang inn gjennom himmelens dører uten at det her i nådetiden er blitt delaktig i den guddommelige natur (2 Pet 1,4). Like lite kan noen trives i herligheten uten å eie et sant liv i Gud. «Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike» (Joh 3,3).

Et slikt guddommelig liv kan Den Hellige Ånd alene vekke og holde ved like i våre hjerter. Hans gjerning er å føre oss over fra døden til livet, fra mørket til lyset og fra Satans makt til Gud (Apg 26,18). Og målet for alt hans verk er full befrielse fra all synd som bor i oss – altså nettopp det samme som vi i begynnelsen nevnte som målet for Kristi forsoning.

Og det er nettopp denne forsoningen Ånden skal forklare og gjøre levende for synderhjertet. Da blir Jesu ord oppfylt: «Han skal herliggjøre meg, for han skal ta av mitt og forkynne det for dere» (Joh 16,14). For å belyse dette nærmere vil vi på denne Den Hellige Ånds store festdag tale med hverandre om

Åndens verk til menneskets helliggjørelse.

Ved sitt hellige liv og sin smertefulle død har Herren Jesus Kristus gjort fyllest for hele verdens synd. Slik har han åpnet adgang for alle mennesker til å få tilgivelse for alle sine misgjerninger. Og den nåden Kristus har vunnet, bringer ikke bare syndenes forlatelse, men rommer også alt som tjener til liv og gudsfrykt (2 Pet 1,3).

Kristus er det sanne lys, sendt for å jage mørket fra våre hjerter. Han er det levende brødet som er kommet ned fra himmelen, ikke bare for å stille menneskets åndelige hunger, men også for å gi verden liv (Joh 6,33). Han er blitt «visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» for oss (1 Kor 1,30). «Og det er ikke frelse i noen annen. For det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved» (Apg 4,12).

Kristus er derfor den eneste kilden Den Hellige Ånd øser av i sitt helliggjørende arbeid i hjertene. Fra denne kilden blir lys og trøst, lyst og kraft, fred og glede, kjærlighet og håp båret inn i våre sjeler. Derfor arbeider Den Hellige Ånd for å føre den uomvendte til en levende tilegnelse av Kristus, og den troende til en stadig dypere erkjennelse av ham som er vår Frelser.

Men i sin naturlige tilstand er mennesket blindt for hvor sårt det trenger en frelser. Herrens ord til menighetens engel i Laodikea passer så godt på oss alle så lenge vi sover syndens tunge søvn: «Du sier: Jeg er rik, jeg har overflod og har ingen nød – og du vet ikke at du er ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17).

Kanskje er nettopp du en slik, min venn. Spør noen om du er en synder, svarer du med den største ro: «Ja, jeg er en synder, jeg som alle andre.» Men om noen holder fram for deg at du ikke elsker Gud, ikke frykter og ikke tjener ham, at du er full av egenkjærlighet og hovmod, at dine tanker er onde, dine ord syndige og dine gjerninger i strid med Guds hellige bud – da protesterer du av hele ditt hjerte og viser til at du gjør alt så vel og riktig.

Og fordi du har denne falske innbilningen om at du er ulastelig, haster du ubekymret, trygg og sikker mot evigheten og dommen og roper: «Fred, fred, ingen fare!» Blir du i denne tryggheten til du dør, vil øynene dine bli åpnet på den andre siden av graven. Da får du se det du ikke ville tro her: at du er en synder som fortjener fordømmelse, skyldig til evig fortapelse.

Men Den Hellige Ånd vil vekke deg av din slummer. Gjennom Guds ord prøver han å rope inn i din samvittighet: «Våkn opp, du som sover! Stå opp fra de døde, og Kristus skal lyse for deg» (Ef 5,14). Vekkelsen er det Den Hellige Ånd begynner med når han har med sikre verdensmennesker å gjøre.

Et menneske har kanskje levd fritt i synden uten noen sann omsorg for sin sjels frelse. Når vi så opplever at han begynner å spørre: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» (Apg 16,30), da merker vi straks at Guds Ånd har begynt sin gjerning i hans sjel.

Ved den første nytestamentlige pinsefesten ble mange av dem som hørte Guds ord, stukket i hjertet, så de begynte å spørre: «Hva skal vi gjøre, brødre?» (Apg 2,37) Det var et like sikkert bevis på at Guds Ånd var til stede og virket, som når trærne beveger seg og viser at vinden farer gjennom skogen.

Kjenner du deg derfor urolig i ditt syndeliv, kjære venn, kjenner du en hemmelig angst for død og dom, vil den overbevisningen trenge seg inn på deg at det ikke står bra til med deg, og at du i den tilstanden du nå er i, ikke er skikket for saligheten. Å, stans da opp, for det er Guds Ånd som prøver å vekke deg! Vær ikke redd for å bli vakt. For dette må skje en gang, enten her eller hisset. Skjer det ikke i nådens tid, så skjer det i helvete, der den rike mannen «slo sine øyne opp» (Luk 16,23).

Men det er mange som prøver å kvele og jage bort den uroen Ånden vekker i hjertet deres. De holder fram for seg selv alle de gjerningene de mener er gode: bønnene, bibellesningen, nattverdgangen, arbeidet for Guds rike og så videre. Samtidig søker de ro i tanken på alle skrøpelighetene hos Guds barn, på de

mange hyklerne som finnes blant de hellige, og på at de selv i grunnen ikke er verre enn de fleste andre.

«Det kan umulig være slik», mener de, «at den store mengden av skikkelige mennesker, som likevel ikke hører med til de helliges flokk, kan gå fortapt. I hvert fall går det ikke meg verre enn alle disse andre. Derfor vil jeg slå meg til ro og jage disse mørke åndelige grublingene ut av sinnet.»

Men det skal være sagt deg, du menneske, at du på denne måten står Guds egen Ånd imot. «Dere stivnakker og uomskårne på hjerter og ører! Dere står alltid Den Hellige Ånd imot – som deres fedre, så også dere!» (Apg 7,51). Og tenk hvor forferdelig det er å stå sannhetens Ånd imot! Han elsker deg, og han har ingen annen hensikt med sitt arbeid på hjertet ditt enn å gjøre deg lykkelig i tid og evighet ved å føre deg til sannhetens erkjennelse.

Og når du fortsetter å stå ham imot, blir hjertet ditt mer og mer forherdet, og den falske tryggheten vokser, til du ikke lenger står til å vekke. Derfor: «Bare erkjenn din misgjerning, at du er falt fra Herren din Gud» (Jer 3,13). Gå i deg selv og si med David: «Mot deg alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øyne, har jeg gjort» (Sal 51,6). Slik skal du begynne å «gi Den Hellige Ånds nådevirkning rom i hjertet ditt».

Men mange ser og kjenner at de er ugudelige og fortapte syndere, uten at det kommer lenger med dem. Og skjer det ikke noe mer med oss, gagner synet av vår fordervelse oss lite. For frelsen ligger like lite i denne erkjennelsen som en sykdom i legemet blir helbredet ved at en kjenner den.

Den eneste nytten erkjennelsen av synden gjør oss, er at vi ved den blir villige til å ta imot Kristus. Vi får ingen verdighet eller rett til å tro på Kristus ved at vi blir vakt, men ved det får vi trang til nåden. En sovende og en vakt synder er begge like uverdige i seg selv, men på den andre siden har de også like stor adgang til nådestolen.

Men den sovende er helt uvillig til å bruke denne adgangen. Så lenge han sover, kan han ikke se at det er noen fare, eller at han trenger noen frelser. Den som er blitt overbevist om at han er skyldig til fordømmelse, kjenner derimot lengsel etter redning. Derfor lytter han villig til budskapet om ham som kom til verden for å frelse syndere. «Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt» (Matt 9,12).

Kan du derfor trives i synden og fortsette å tjene den, da mangler du det rette synet på din fordervelse og din fare. Men ser du at du må gå fortapt om du dør i den tilstanden du nå er i, og er du villig til å gå til Jesus med synden din og ta imot tilgivelse i hans blod – for slik også å bli fridd fra syndens herredømme –, da er selverkjennelsen din av rett slag. Da svarer den til sin hensikt, som er å drive deg til Kristus.

Og dette har Guds Ånd virket hos deg. Det er han som har vist deg at du har et egenkjærlig, hovmodig og trassig hjerte, fullt av løgn og falskhet. Han har åpenbart for deg at du har overtrådt alle Guds bud, og at du ikke engang er i stand til å sørge rett over alle syndene dine. Du er likegyldig og følelsesløs, med et hardt og kaldt hjerte, maktesløs og udugelig overfor syndens fristelser og rik på lyst til alt det Herren har forbudt i sitt ord.

Og den samme Ånd som har overbevist deg om din elendighet, er også villig og mektig til å forklare Kristus for hjertet ditt. Men er du da også villig til det? Herren fører ingen med makt til troen. Kanskje vil du ennå en tid bli i din åndelig døde tilstand? Kanskje har du en eller annen yndlingssynd som er deg like kjær som ditt eget øye, og som du derfor vil beholde for enhver pris.

Men nå vet du at ingen kan hjelpes til troen som ikke er villig til å skilles helt fra syndetjenesten. Kraften til det får en riktignok først når en tar imot nåden – en kraft som alltid står i forhold til hvor sterk troen er. Men vilje til å bli fri fra syndens herredømme må det likevel være, om det skal bli noen tro på syndenes forlatelse. Og selv om den som kjenner seg selv, også merker at han mangler den rette viljen, så vet han likevel med seg selv at han i det minste ønsker å ha den.

Noen vil ikke overgi seg helt til Herren fordi de frykter skammen. De er redde for å bli regnet blant de hellige, for de elsker ære fra mennesker mer enn ære fra Gud. Andre frykter å miste fortjeneste, venner og lignende. Så går en der og utsetter den fulle overgivelsen til Frelseren dag etter dag. En er overbevist om at en vandrer på fortapelsens vei, men har verken vilje eller mot til å ta steget helt ut og flykte fra fordervelsen. Alle slike står Guds Ånd imot, og ved denne motstanden blir de for hver dag mindre og mindre skikket til virkelig omvendelse.

Men det er ikke nok at du av hele ditt hjerte vil overgi deg til Herren og bli kvitt syndens skyld og dens herredømme. Som du vet, kan dette bare skje ved troen, og derfor må du også være villig til å tro. På dette punktet er det mange vakte sjeler som synder grovt mot Guds Ånd.

Evangeliet er fullt av innbydelser til nådebordet, og Herren forsikrer gang på gang at synden er fullkomment sonet ved Jesus, og at han gjerne tar imot enhver ugudelig synder som kommer til ham. Likevel går mange der uten nåde og uten fred. De viser til at troen er en Guds gave, og derfor kan de ikke bare gå i gang med å tro, som de sier. De må vente på Guds time, ellers står de Guds Ånd i veien, mener de.

Men nettopp ved denne ventingen står de Guds Ånd i veien. For å komme til troen må du nemlig ta evangeliets ord for deg og betrakte og tenke over det mens du ber om nåde til å tro. Og så skal du straks begynne å øve deg i troen. For det er når du selv strever etter å tilegne deg evangeliets trøst, at Den Hellige Ånd kan få hjelpe deg til å holde det for sant, helt og fullt, som et ord som gjelder deg – nettopp nå, hvor elendig du enn måtte føle deg.

Det er du som skal tro, men det er Guds Ånds sak å hjelpe deg til det. Og Guds Ånd er villig i denne stund. Derfor trenger du ikke å vente på ham. Du må heller ikke legge skylden for vantroen din over på ham.

Når et menneske ved Den Hellige Ånds virke er blitt ført til troen på Kristus, da er det nye livet skapt i hjertet, og sjelen er blitt en bolig for sannhetens Ånd. «Eller vet dere ikke at deres legeme er et tempel for Den Hellige Ånd som bor i dere, og som dere har fått fra Gud? Dere tilhører ikke lenger dere selv» (1 Kor 6,19). Før arbeidet Ånden på hjertet, nå arbeider han i hjertet.

Bare på slike mennesker går Jesu ord i evangeliet vårt i oppfyllelse: «Og jeg vil be Faderen, og han skal gi dere en annen talsmann, for at han skal være hos

dere for evig, sannhetens Ånd, som verden ikke kan få, for den ser ham ikke og kjenner ham ikke. Dere kjenner ham, for han blir hos dere og skal være i dere» (Joh 14,16–17).

Ingen har Guds Ånd boende i hjertet uten at han har lært å tro på Kristus. Det er ved troen Ånden tar bolig hos oss. «Bare dette vil jeg få vite av dere: Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt?» (Gal 3,2). Når Ånden bor i en, er det derfor også et vitnesbyrd om at en ikke er under loven. «Men hvis dere blir drevet av Ånden, da er dere ikke under loven» (Gal 5,18).

Men å være fri fra loven er det samme som å være et ekte Guds barn. De som holder seg til loven og søker sin rettferdighet for Gud ved den, er treller. Men de som bygger på evangeliets løfter, er frie sønner og døtre. «For så mange som drives av Guds Ånd, de er Guds barn. Dere fikk jo ikke trelldommens ånd, så dere igjen skulle frykte. Men dere fikk barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far! Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn» (Rom 8,14–16).

Dette vitnesbyrdet hører med til hans gjerning som de troendes Talsmann. Det består i at vi i våre lysere stunder kan merke hos oss noe av de fruktene som Den hellige skrift nevner som de sanne kjennetegnene på dem som er født av Gud. «Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet, trofasthet, ydmykhet, avholdenhet» (Gal 5,22–23). Kjærligheten er den første og største av disse fruktene, likesom den rommer alle de andre i seg.

Men likesom Ånden vitner for oss om at troslivet vårt er ekte ved å åpenbare for vårt indre øye den nye, guddommelige naturen som vi ved troen har fått del i, slik avslører han også mer og mer vår egen fordervede natur for oss. Og det finnes stunder i Guds barns liv da en merker lite eller ingenting av den nye naturen, men desto mer av den gamle. Hvis Ånden ikke i slike tider holdt troslivet vårt oppe og gjennom evangeliet minnet oss om at Kristus har gjort fyllest for syndene våre, ville vi mang en gang gi helt opp.

Slik styrker han troen vår og fremmer veksten vår i hellighet ved stadig å øke vår erkjennelse både av synden og av nåden. En slik vekst fremmes også av bønnen, som Ånden virker hos oss. «For vi vet ikke hva vi skal be om slik vi burde. Men Ånden selv går i forbønn for oss med sukk som ikke rommes i ord» (Rom 8,26).

Likeså strever han etter å lære oss Guds vilje for livet vårt, og han driver og tilskynder oss til å holde Herrens bud. «Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, han skal lære dere alle ting, og minne dere om alt det som jeg har sagt dere» (Joh 14,26).

Etter Kristi ord veileder han oss til hele sannheten (Joh 16,13). Og han slipper oss ikke ut av sin skole – så sant vi ikke frivillig vender ham ryggen helt og løper fra ham – før sannheten helt har jaget løgnen ut av vårt arme hjerte, lyset helt har drevet bort mørket, og den fullkomne helligheten har fortrengt den siste resten av synd som bor i oss.

Og denne salige tilstanden lengter vi jo alle etter, så sant vi eier livet i Guds Sønn. Synden er vår verste plage og vår verste fiende. Den kan ikke fordømme oss, siden den selv er blitt dømt i Kristus. Men den gjør oss bedrøvet – og det er samtidig en frukt av Åndens tukt og av den avskyen for synden som vårt nye,

åndelige sinn bærer på. La oss derfor, troende venner, legge vinn på å bli den mer og mer kvitt.

Til dette kreves for det første at vi ikke «utslokker Ånden» (1 Tess 5,19). Tvert imot skal vi være «brennende i ånden» (Rom 12,11). Men Åndens ild blir bevart og øker hos oss på samme måte som den ble tent, nemlig ved troen. Se derfor daglig på Kristus. Tenk på det store offeret han brakte for syndene dine, ikke bare for de gamle, men også for de daglige overtredelsene som ennå henger ved deg.

Når du ligger nede i mørke og motløshet, og syndelystene raser i ditt indre, da er det bare én måte å komme opp igjen på: Trass i alle følelser og fornemmelser som sier imot, må du frimodig gripe fatt i Herrens nådeløfter og legge vinn på å hvile på den grunnvollen som er utenfor deg – Jesus Kristus, gitt for dine overtredelser og reist opp til din rettferdiggjørelse (Rom 4,25).

Gi akt på ordet om ham «som en lampe som lyser på et mørkt sted, inntil dagen lyser fram og morgenstjernen går opp» i ditt hjerte (2 Pet 1,19). Og når du ved å betrakte nåden utenfor deg igjen merker nåden i deg, så våk over denne nåden og bruk den kraften den gir deg, til å døde ditt onde kjød. «Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg» (Ef 4,30) ved å gi etter for kjødets fristelser, men kjemp mot hvert ondt begjær i lydighet mot alle Herrens bud. «Den som har mine bud og holder fast på dem, han er den som elsker meg» (Joh 14,21).

O Helligånd, regjer min ånd
og før meg ved din egen hånd
mot synden natt og dag å krige
og alltid «Abba, Fader!» sige.
La Jesus i mitt hjerte bo
og gjør meg stadig, huld og tro,
så ingen synd meg fra deg driver,
og jeg i pakt med deg forbliver.
Halleluja, halleluja!

Amen.

2. pinsedag: Hva har du i Jesus?

> «Men Jesus ropte og sa: Den som tror på meg, tror ikke på meg, men på ham som har sendt meg. Og den som ser meg, ser ham som har sendt meg. Jeg er kommet som et lys til verden, for at hver den som tror på meg, ikke skal bli i mørket. Om noen hører mine ord og ikke tar vare på dem, så dømmer ikke jeg ham. For jeg er ikke kommet for å dømme verden, men for å frelse verden. Den som forkaster meg og ikke tar imot mine ord, han har den som dømmer ham: Det ordet jeg har talt, det skal dømme ham på den siste dag. For jeg har ikke talt av meg selv. Men Faderen, som har sendt meg, han har gitt meg befaling om hva jeg skal si og hva jeg skal tale. Og jeg vet at hans bud er evig liv. Det som jeg da taler, det taler jeg slik som Faderen har sagt meg» (Joh 12,44–50).

Preken av Jacob Traasdahl.

Det er vel ikke noe spørsmål Den hellige skrift besvarer klarere enn dette: Hva bruk har et falt menneske for Jesus? Og likevel er han blitt en anstøtsstein og en klippe til fall for verden, nettopp fordi menneskenes behov og meninger er så svært forskjellige. «Han kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham» (Joh 1,11). For hans slektninger etter kjødet hadde dannet seg så forkjærte meninger om den Messias de ventet på.

Og for en larm og strid det var om ham mens han vandret på jorden! Noen sa at han var god, men andre at han villedet folket (Joh 7,12). Han var «for jøder et anstøt og for hedninger en dårskap» (1 Kor 1,23). Både han og læren hans var en stor anstøtsstein også for slike som åpenbart hadde begynt å fatte godhet for ham.

Det gikk akkurat som han hadde sagt på forhånd: Tre ble splittet mot to og to mot tre, og en manns husfolk ble hans fiender (Luk 12,52; Matt 10,36). Det var strid om ham ute i det offentlige livet – i templet, i synagogene og i rådsforsamlingene – og det var strid inne i familiene.

Jesus sa riktignok til sine: «Salige er de som stifter fred» (Matt 5,9). Men verken han eller disiplene hans kjente til kompromissets kloke utvei for å jevne ut stridighetene. De hadde satt seg som mål å påføre fienden et fullstendig nederlag og vinne hele verden under korsets banner. Ikke en tøddel av sannheten kunne gis opp for den kjære fredens skyld. Og vi roper uten å nøle et ve over hver sjel som våger å prute på sannheten for å oppnå en falsk fred.

Jeg vil stille deg et spørsmål i dag, kjære venn, som skal hjelpe deg til klarhet over hvordan du står til Jesus. Og jeg vil be deg om å tenke alvorlig over det. Spørsmålet er enkelt og enfoldig og lyder slik:

Hva har du i Jesus?

1. Noen synes å tro på Jesus, men denne troen setter dem ikke i levende forbindelse med Gud. Slike sjeler har Jesus uten tvil for øye når han begynner evangeliet vårt slik: «Den som tror på meg, tror ikke på meg, men på ham som har sendt meg. Og den som ser meg, ser ham som har sendt meg.»

Han vil si: Den som i sannhet tror på meg, ser ikke bare et høyt begavet menneske i meg, en lærer eller rabbi – eller en Messias uten guddommelig verdighet. Nei, han ser i meg Gud åpenbart i kjød. Ved å ta imot meg tror han seg slik inn i livsforbindelse med Gud Fader selv.

Troens øye ser i meg den evige livskilden, og det setter sjelen slik i forbindelse med meg at den suger til seg evig liv. Dette hadde Jesus også for øye da han sa i sin yppersteprestlige bønn: «Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus» (Joh 17,3).

Men har vi ikke også i våre dager slike sjeler blant oss? De sier at de tror på Jesus, men har slett ikke erfart noen levende forbindelse med Gud som har gitt dem del i hans natur. Peter sier at Gud «har gitt oss de største og mest dyrebare løfter, for at dere ved dem skulle få del i guddommelig natur» (2 Pet 1,4). Prøv deg, kjære sjel, om troen din på Jesus har hatt en slik virkning!

Å, kanskje du er fremmed for dette. Du kan glede deg over løftene, du taler i høye toner om «det glade budskap», men kanskje er du fremmed for den virkningen som dette budskapet etter Peters ord har på hver den som i sannhet tar imot det. Han sier at det gjenføder «til et levende håp» (1 Pet 1,3), at det gir oss «del i guddommelig natur», og at vi ved det lærer å flykte «bort fra fordervelsen i verden som kommer av lysten» (2 Pet 1,4). Skulle det ikke være umaken verdt å prøve seg på dette punktet? Det gjelder jo liv eller død.

Her spørres altså: Hva har du i Jesus? Kan du si: «Gud være evig lov, jeg har mye – ja, jeg har mitt alt i ham. Han har lært meg å kjenne min Far. Han er blitt det sanne vintre for meg. Innpodet i ham, slik han har åpenbart seg for meg som synderes venn, suger jeg daglig guddommelige livskrefter inn i sjelen min.

Ved å ta imot ham er jeg født, ikke av kjøds vilje, ikke av manns vilje, men av Gud (Joh 1,13) – gjenfødt til et levende håp. Og jeg ser min Far vente på meg der oppe i de evige boliger. Jeg vet hvordan han er sinnet, og jeg fryder meg ved tanken på at jeg en gang skal få kaste meg ned og tilbe for hans trone. Alt dette har jeg i Jesus.»

2. Men så er det andre igjen som også synes å tro på Jesus, men som likevel ikke har funnet det lyset i ham som kan lede dem ut av mørket.

Frelseren sier i evangeliet vårt: «Jeg er kommet som et lys til verden, for at hver den som tror på meg, ikke skal bli i mørket.»

Da vår Frelser vandret omkring her på jorden, kunne det med rette sies: «Lyset skinner i mørket, og mørket tok ikke imot det» (Joh 1,5). Han lyste ved sine store under, og han lyste ved sin herlige forkynnelse. Men hvor mange var det som tok imot lyset? Bare noen få lot seg opplyse av ham, og selv hos dem

sto det for øvrig svært skrøpelig til med opplysningen. De var så bundet av de tåpelige drømmene i sine forutfattede meninger at de gikk der som i søvne de årene han hadde dem rundt seg her på jorden, trass i alt han lyste for dem.

Og hvordan er det nå med oss? Hvordan er det med deg, kjære venn? Er du blitt opplyst av Jesus slik at du har «livets lys» (Joh 8,12) og vandrer som et dagens barn og ikke som et nattens (1 Tess 5,5)? Her er mange som roser seg av stor åndelig opplysning og kan tale både mye og godt om åndelige ting. Men dette lyset synes bare å ha plass i hodet deres, og det er så kaldt at en kan fryse i strålene fra det.

Selv har de ingen varme. Trass i all opplysningen sitter hjertet fremdeles som en fange innenfor isveggene i deres ubrutte natur. Derfor gidder de heller ikke selv å følge lyset sitt der det krever at de slutter seg helhjertet til Frelseren og ofrer seg selv for hans navns skyld. Og likesom hjertene deres fremdeles er lammet i syndens kulde og mørke, slik er hele naturen deres bundet av synden. De kan være kjødets største treller og slaver under mammon, trass i all sin opplysning.

Er du, kjære leser, opplyst av Jesus, rettferdighetens sol med legedom under sine vinger (Mal 4,2)? Da vet du av erfaring at dette lyset har jaget uvitenhetens mørke bort fra forstanden din. Det har lyst det evige livs varme inn i hjertet ditt, som før var så kaldt og trist. Nå elsker du lyset og ønsker ingenting heller enn at det må trenge gjennom hver krok av ditt vesen og føre deg til å vandre mer helt og fullt som et lysets og dagens barn.

På spørsmålet «Hva har du i Jesus?» kan du svare frimodig: «Han er mitt lys, som har ført meg ut av uvitenhetens og dødens natt og latt salighetens dag gå opp for sjelen min.»

3. Atter andre, som sier at de tror på Jesus, synes å se ham mer som en dommer enn som en frelser. Til dem sier han i evangeliet vårt: «Om noen hører mine ord og ikke tar vare på dem, så dømmer ikke jeg ham. For jeg er ikke kommet for å dømme verden, men for å frelse verden. Den som forkaster meg og ikke tar imot mine ord, han har den som dømmer ham: Det ordet jeg har talt, det skal dømme ham på den siste dag.»

Han vil si: Jeg er ikke kommet til verden for å styre menneskene som en ny Moses, med lover, trusler og bud. Den som ser slik på meg, har ennå ikke lært meg å kjenne. Nei, jeg er kommet for å frelse menneskene, for å kjøpe dem løs og fri dem ut av syndens slaveri og føre alle bortkomne sønner og døtre tilbake til sin himmelske Far. Menneskene kan ikke frelses ved dommer, trusler og bud. Bare min selvoppofrende kjærlighet kan frelse dem. «Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til en løsepenge i manges sted» (Matt 20,28).

De stakkars jødene gikk der med sine forutfattede meninger og ventet på en Messias som på en ytre måte skulle frelse dem fra fiendene og være deres dommer, lovgiver og konge. De hadde ikke noe dypere behov enn det som kunne tilfredsstilles på denne måten. Derfor tok de også så bittert anstøt av ham da han trådte fram som frelser i dypere forstand og samlet bortkomne, ulykkelige syndere rundt seg.

Og da han forklarte for sjeler som frivillig hadde sluttet seg til ham, at de måtte ete hans kjød og drikke hans blod om de skulle ha livet og i sannhet få del i frelsen hans (Joh 6,53), da tok også disse anstøt. De forlot ham og sa at dette var harde ord som de ikke kunne tåle (Joh 6,60.66).

Å ja, til alle tider har denne talen vært hard: å ete Jesu kjød og drikke hans blod, å ete påskelammet helt, å ha i Jesus – og i ham alene – all sin visdom, rettferdighet, helliggjørelse og forløsning (1 Kor 1,30).

Hvor mange dømte, ulykkelige stakkarer går ikke blant oss og drar på det tunge trelleåket som Jesus allerede har kjøpt dem fri fra! I evangeliet ser de bare en ny lov. De ser bare befalinger, trusler og bud overalt. Og Jesus, synes de, pisker også dem med sine dommer og ser på dem med truende blikk, fordi de aldri kan bli riktig fromme og gudfryktige og strekke til overfor de dommene og kravene som stadig holder samvittigheten deres i uro.

Å, kjære sjel, du kjenner ikke Jesus! Du ser ikke det i Jesus som skulle gjøre deg lykkelig. Du ser ikke synderes venn, som kom «for å søke og frelse det som var fortapt» (Luk 19,10). Du kjenner ikke det hjertet som brenner varmere enn noen mors. Du er fremmed for den faren som løper sin bortkomne sønn i møte og dekker ham med ømme kyss (Luk 15,20). Av bare glede over å ha fått ham hjem glemmer han helt syndene hans og setter hele huset i bevegelse for å holde en riktig herlig gledesfest for hjemkomsten.

Du forstår ikke dette, kjære sjel, at dommer og bud, fromhetsregler og forskrifter bare jager deg lenger bort fra Herren og dypere inn i mørket. Så lenge samvittigheten din ikke er renset i Kristi blod, kan ingen dommer hjelpe deg, ingen regler og bestemmelser. Du må først bli frelst fra de dødsmaktene som har deg i sin vold. Lasarus ble først vakt opp ved disse ordene: «Lasarus, kom ut!» Og så kunne Frelseren si: «Løs ham og la ham gå!» (Joh 11,43–44).

Beretningen om hvordan Lasarus ble vakt opp, kan gi oss flere vink om frelsen ut av den åndelige døden. Først måtte steinen veltes fra graven. Også ubotferdighetens stein må veltes bort, om Jesus skal få komme til graven med livets ord. Men denne steinen er veltet bort hos deg, kjære sjel, som ikke ønsker noe heller enn å bli frelst og lykkelig.

Da graven var åpnet, kom det en fæl liklukt ut, og Marta sa: «Herre, han stinker allerede» (Joh 11,39). Slik er det også i den åndelige oppvekkelsen når ubotferdighetens stein er veltet fra graven. Å, hvor det stinker av åndelig forråtnelse når budet kommer og synden blir levende (Rom 7,9)! Denne dødslukten skremte Marta. Hun trodde det var for sent når det var kommet så langt. Og det er denne åndelige liklukten som også skremmer deg, kjære sjel, så du ikke skal høre det livgivende ordet.

Så heter det at Jesus løftet sine øyne og sa: «Far, jeg takker deg fordi du har hørt meg» (Joh 11,41). Lasarus var altså gitt tilbake til livet mens han ennå lå død og stinkende der inne. Jesus hadde allerede fått ham av sin Far. Slik har Jesus allerede fått deg, kjære sjel. Han har fått deg av Faderen som lønn for sin smerte. Du hører altså Jesus til. Du er hans dyrekjøpte eiendom, som han ikke har råd til å miste.

Så ropte Jesus med høy røst: «Lasarus, kom ut!» Det var underordet, ordet som løste dødens bånd og tente liv. I evangeliet lyder det samme ordet til deg, kjære sjel. Likesom Jesus talte til Lasarus som om han allerede levde, og sa: «Lasarus, kom ut!», slik taler han også til deg og sier: «Kom ut av fengselet ditt! Vær levende, glad, salig og frelst for min regning! Jeg har fått deg av min Far. Jeg er kommet for at du skal ha liv» (Joh 10,10).

Så kommer Lasarus fram, vakt av livsordet. Men hvordan så han ut? Han var «ombundet med liksvøp på føtter og hender, og om hans ansikt var bundet en svetteduk» (Joh 11,44). Slik ser også den sjelen ut som har hørt evangeliets livsord. Og nå sier Frelseren: «Løs ham og la ham gå!»

Det går som det er sagt hos profeten Jesaja om det fete gjestebudet som Herren har gjort for alle folk på Sions berg: «Han skal snart ta bort på dette fjellet det svøpet som alle folk har svøpt om ansiktet, og det dekket som alle hedningefolkene er dekket med. Han skal oppsluke døden til seier, og Herren Herren skal tørke tårene av alle ansikter» (Jes 25,7–8).[1]

Her ser du, kjære sjel, at vår Herre vil følge en annen vei for å frelse deg enn den som den blinde fornuften og den lovsyke samvittigheten din foreskriver. Og er du ved Guds gode Ånd ført inn på denne frelsesveien, som er så herlig lagt til rette for døde, stinkende og urene syndere, da vet du hva du har i Jesus. Da kan du bekjenne for hele verden: «Han er min Frelser. Han er ikke kommet for å dømme meg, men for å frelse meg. Han er min sjels brudgom.

Gjort levende i ham blir jeg nå daglig løst fra liksvøpet og blir helliget og renset mer og mer i hans blod. Dekket er borte fra øynene mine, og jeg ser de underfulle ting i hans lov (Sal 119,18). Hendene og føttene mine blir mer og mer viklet løs fra svøpet, så de kan tjene ham i hellighet og rettferd alle mitt livs dager» (Luk 1,75).

Og så heter det til slutt i teksten vår: «For jeg har ikke talt av meg selv. Men Faderen, som har sendt meg, han har gitt meg befaling om hva jeg skal si og hva jeg skal tale. Og jeg vet at hans bud er evig liv.»

Jesus vil si: Når Faderen har befalt hva jeg skal si og tale, da har hans befalinger dette for øye at ordene mine skal skape evig liv hos dem som hører meg. Det er altså dette evangeliet vil gi, og som bare evangeliet kan gi.

Det er et stort mysterium hvordan en åndelig død skal komme til liv igjen. Og likevel er det det samme mysteriet som vi daglig ser for øynene våre i naturens rike. Hvordan kan den døde jorden bli gjort levende? Jo, planter du en livskraftig plante i jorden, vil den med røttene sine suge til seg det som før var dødt, og gi det del i sitt liv.

Underfullt blir da den svarte jorden forvandlet til blader, blomster og frukt. Og da kan planten i sannhet si om det døde som den slik har gjort levende: «Jeg er som en grønn sypress, din frukt kommer fra meg» (Hos 14,9). Kristus er den fruktbare planten som ble plantet i jordsmonnet i vår natur. Og når denne eviggrønne, himmelske planten får suge oss inn i seg og gi oss del i sitt liv, da er

[1] NB: «På dette fjellet skal han tilintetgjøre det sløret som tilslører alle folkene, og det dekket som dekker alle hedningefolkene. Han skal oppsluke døden for evig. Og Herren Herren skal tørke tårene av alle ansikter.»

vi gjort levende. Da kan vi også forstå hva det vil si: «Kristus er mitt liv» (Kol 3,4; Fil 1,21).

Den døde jorden tjener til næring for planten. Jesus hungrer etter å dra sjeler inn i sitt liv. Derfor fant disiplene ham også så vederkvegt der borte ved Jakobs brønn, da en syndig kvinne var kommet til ham og hadde fått del i livet hans. «Kan noen ha brakt mat til ham?» sa de undrende. Men han svarte: «Jeg har mat å ete som dere ikke vet om!» (Joh 4,32–33).

Vår kjære Frelser ble altså plantet på jorden vår som det sanne livets tre, for at vi skulle bli levende igjen, innpodet i ham. Han er hvetekornet som måtte falle i jorden og dø for å bære mye frukt (Joh 12,24). Å, måtte han da få slå rot i oss og ved sin underfulle kjærlighetskraft dra oss slik inn i sitt livsfellesskap at vi kunne leve ved ham! Amen.

Treenighetssøndag: Vår konges makt og hvordan han bruker den til vår frelse

> «Men de elleve disiplene dro til Galilea, til fjellet hvor Jesus hadde satt dem stevne. Og da de fikk se ham, falt de ned og tilba ham. Men noen tvilte. Og Jesus trådte fram, talte til dem og sa: Meg er gitt all makt i himmel og på jord! Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet dere døper dem til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!» (Matt 28,16–20).

Preken av Jacob Traasdahl.

Vår kjære Frelser talte disse ordene i den høytidelige stund da han bare hadde ett eneste skritt igjen før han hadde fullført sin gang til Faderen. Dette skrittet var triumftoget etter den fullførte seieren – himmelfarten. Som vitner om sitt seierstog hadde Herren enda en gang samlet sine kjære rundt seg for å kunngjøre dem sin siste vilje.

Med en myndighet som bare tilkommer en konge som også er Gud, erklærer Frelseren høytidelig at både himmel og jord er lagt under hans septer, og at all makt i himmel og på jord er gitt ham. Og det er på grunnlag av denne maktstillingen at han nå gir sine vitner fullmakt til å gå ut og forkynne evangeliet for hele verden. De skal føre syndere inn i hans rike ved de frelsesmidlene han selv som rikets konge har innstiftet.

Vi vil da i denne stund tale litt om **den fulle makten vår konge har vunnet seg, og hvordan han bruker den til vår frelse**.

Da Faderen fører sin Sønn inn i verden, sier han: «Begjær av meg, så vil jeg gi deg hedningene til arv og jordens ender til eie» (Sal 2,8). Og Jesus begjærte ikke noe mindre enn det Faderen her hadde stilt ham i utsikt. Han begjærte hele den falne menneskeslekten. Hjertet hans brant av kjærlighet og favnet alle de arme syndens treller som noen gang skulle røre seg på den falne jorden.

Men selv om han slik begjærte å frelse alle, hadde han likevel ikke makt til det før et stort slag var utkjempet på jorden. Ved det slaget vant han seg makten. Mørkets fyrste måtte overvinnes, den sterke, væpnede måtte fratas våpnene sine (Luk 11,21–22), og rettferdighetens krav måtte oppfylles. Alt dette skjedde ved Kristi død. Nå kunne Jesus se triumferende tilbake på valplassen der det

største slaget på jorden noen gang var utkjempet, og rope ut: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord!»

Hele den frafalne menneskeheten sto for den rettferdige Gud som en slekt av bare forbrytere. Den hadde krenket sin Skapers rettferdighet og senket seg ned i et bunnløst dyp av elendighet og jammer. Slekten satt som innesperret i et fengsel som ikke en eneste sjel kunne bli frelst ut av. Det måtte skje en forsoning – og det ved blod. For «uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt» (Hebr 9,22).

Derfor heter det om vår dyrebare Frelser: «Han tok fengselet til fange, førte fanger bort og ga menneskene gaver» (Ef 4,8).[1] Han tok hele fengselet til fange da han ga sitt liv som løsepenge for alle. Og det er særlig denne løsepengen han sikter til når han sier: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord.» Ved å kjøpe slekten fikk han makt over slekten – makt og rett til å komme til den med frelsens glade budskap, med frelsens midler.

Å, hvor trøstefullt for oss syndere at Jesus eier oss! Uhindret av rettferdighetens dommer, som vi har fortjent ved syndene våre, kan han komme til oss med sitt glade budskap og bruke all sin frelsermakt til vår evige redning. Gud har gitt ham «hedningene til arv og jordens ender til eie», og nå er det denne dyrebare arven han vil frelse. Derfor sier han:

«Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen!» (Mark 16,15). «Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet dere døper dem til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn» (Matt 28,19). «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst» (Mark 16,16).

Slik lyder hans befaling til de første utsendingene. Og vi vet hvordan apostlene og alle Herrens andre disipler etter pinsedagen søkte å oppfylle dette kallet. De gikk ut og forkynte evangeliet for alle de traff – rike og fattige, ærbare og lastefulle, vise og uvitende. Det var ingen skranker satt for dem etter at Ånden var utøst.

Riktignok vendte de seg først til de fortapte sauene av Israels hus. Men for at også hedningene skulle få del i det glade budskapet, lot Herren Peter forstå ved et bemerkelsesverdig syn at også de var tatt med i den store renselsen som var fullført i Kristi død, da han «hadde fullført renselsen for våre synder» (Hebr 1,3). Nå falt all forskjell bort. Herrens vitner så seg som skyldnere til hele slekten, for de skyldte den Kristi evangelium.

Og nå begynte de et rastløst arbeid for å gi så mange som mulig del i den store frelsen. Verden raste mot dem. Det ble tent en forfølgelsens ild som truet med å ødelegge dem. De ble stilt fram for Rådet, pisket, hudstrøket og fengslet – ja, noen av vitnene måtte ofre livet. Men ingenting av alt dette maktet å hindre evangeliets seiersgang gjennom verden.

Når så noen tok imot budskapet – og det var mange som gjorde det, tusener og atter tusener ble vunnet på kort tid –, da ble de døpt i den treenige Guds navn og innlemmet i den kristne menighet. Først kom evangeliets budskap, og så dåpen. Slik går det jo ennå på misjonsmarkene: Først forkynnes evangeliet, og så døpes de sjelene som er fanget i evangeliets garn.

[1] NB: «Han for opp i det høye og bortførte fanger, han ga menneskene gaver.»

Men av denne ordningen, som er fastsatt i Guds ord, har noen trukket den forkjærte slutningen at det er galt å døpe barna, siden de jo ikke kan høre, tro og ta imot budskapet. Det står jo: «Den som tror og blir døpt.» Denne innvendingen ville vært helt berettiget hvis noen fant på å døpe hedningebarn som ikke kunne få noen kristelig undervisning og oppdragelse. Enhver vil jo forstå at en slik praksis ville være meningsløs. Men når innvendingen gjelder barn innenfor den kristne kirke, rommer den en stor villfarelse.

Frelseren har jo selv sagt at Guds rike hører barna til (Matt 19,14). Og hører riket dem til, da hører jo også alle rikets velsignelser dem til.

«Ja,» sier noen, «riket hører dem jo til allerede på forhånd. Derfor trenger de ikke dåpen. De er allerede som barn i riket.» Hvor står det skrevet at de som barn er i riket? Riket hører dem til, det er sant. Jesus har vunnet riket for dem, derfor sier han: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord.» Men nå gjelder det for ham å få føre dem inn i det riket han har vunnet for dem, og det skjer ved dåpen.

Her har vi et bemerkelsesverdig forbilde i Guds ordning for sitt eiendomsfolk. Abraham fikk omskjærelsens tegn som segl på den rettferdigheten han hadde ved troen (Rom 4,11) – og det som gammel mann. Men bestemmelsen lød slik at hvert guttebarn skulle omskjæres når det var åtte dager gammelt. Her kunne jo de fornuftskloke komme med samme innvending og si: «Det som passet for Abraham som voksen, kunne umulig passe for barna. De kunne jo ikke tro» og så videre.

Men den innvendingen kommer ingen med, for her foreligger en likefrem guddommelig befaling. Når det gjelder dåpen, derimot, da kommer innvendingen – enda Peter i sin store pinsepreken sa rett ut: «Løftet tilhører dere og deres barn» (Apg 2,39). «Men hadde ikke Peter like før sagt: ‹Omvend dere, og la dere alle døpe på Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse› (Apg 2,38)? Han taler altså til slike som måtte omvende seg, og det kan jo ikke små barn gjøre,» innvender du.

Svar: Helt riktig. De som hørte prekenen hans, måtte komme til erkjennelse av synden sin og kjenne trang til frelsen før de kunne få del i den. Men har du ikke lest og hørt hva Frelseren sa til de voksne: «Uten at dere omvender dere og blir som barn, kommer dere slett ikke inn i himlenes rike» (Matt 18,3)?

Det er da merkverdig hvordan en kan snu sannheten på hodet! Fornuften sier: «Du barn, du må bli voksen for å kunne ta imot Guds rike.» Men Frelseren sier: «Du voksne, du må omvende deg og bli som et lite barn for å komme inn i Guds rike.» Er ikke det merkverdig? Det lille, hjelpeløse barnet som ligger der, kan ta imot Guds rike, sier Jesus. «Den som ikke tar imot Guds rike som et lite barn, skal slett ikke komme inn i det!» (Mark 10,15).

Men du voksne, du må brytes gjennom omvendelsens nød. Egenviljen din og ditt utviklede, kjødelige sinnelag må brytes, om Herren skal få handle med deg slik han handler med det lille barnet, der motstandskraften og egenviljen ennå ikke har fått utvikle seg.

Og er det ikke dit Herren må føre hver voksen, at han ser seg maktesløs og hjelpeløs, uten lys og erkjennelse, uten kraft og styrke, ja, uten alt mulig godt? Som en som ikke på noen måte kan bidra det aller minste til sin frelse, må han

la seg gripe av Guds reddende kjærlighet. Og er det slik, da faller alle de innvendingene mot barnedåpen bort som bygger på at en må være voksen for å kunne ta imot Guds rike.

Da må vi bli stående stille og tilbedende overfor den tanken som slår all kjødelig fornuft til jorden: at Gud må handle med begge på samme måte og med sin sterke arm ta dem opp der de ligger i sitt blod (Esek 16,6), fullstendig udugelige og hjelpeløse.

«Men hvorfor ga ikke Frelseren da en uttrykkelig befaling om at små barn skulle døpes?» sier en. Svar: Frelseren og apostlene hans ga bare befaling der gamle skikker skulle avskaffes og nye innføres. Nå vet vi at det var skikk i den jødiske kirke – og det etter guddommelig befaling – at guttebarna skulle tas opp i pakt med Gud ved omskjærelsen når de var åtte dager gamle. Jødiske forfattere forteller oss også at det lenge før Kristi komme var en forordning blant jødene om at proselytter, både store og små, skulle tas opp i jødedommen ved dåp.

Av alt dette trekker vi den slutningen at hvis Frelseren ikke hadde villet at små barn skulle tas opp i pakt med Gud ved dåpen – som apostelen kaller Kristi omskjærelse (Kol 2,11–12) –, måtte han ha gitt et bestemt forbud. Men noe slikt forbud finnes jo ikke. Tvert imot taler alt for at allerede apostlene begynte å praktisere barnedåpen, slik Augustin sier.

Vi ser altså av Apostlenes gjerninger at hele familier ble døpt. Om Lydia heter det at hun «og de som tilhørte hennes hus», ble døpt (Apg 16,15). Om fangevokteren i Filippi heter det: «Og samme time på natten tok han dem med seg og vasket dem etter slagene. Og straks ble han døpt med alle sine» (Apg 16,33). Paulus sier at han døpte Stefanas' hus (1 Kor 1,16).

De eldste kirkefedrene vitner også om barnedåpen. Justin Martyr, som døde i 166, sier: «Mange blant oss er 60 og 70 år, av begge kjønn, som i barndommen ble gjort til Herrens disipler.» Ireneus, biskop i Lyon omkring år 170 etter Kristus, sier: «Han (Kristus) kom for å frelse alle ved seg selv – alle, sier jeg, som ved ham blir gjenfødt til Gud – spedbarn og små, gutter og unge menn og eldre personer.»

Tertullian, som levde omkring år 200, er den første som kommer med noen rene fornuftsinnvendinger mot barnedåpen, og nettopp disse innvendingene viser jo at barnedåpen ble praktisert. Origenes og Kyprian taler om barnedåpen, og den store kirkefaderen Augustin sier rett ut: «Vi har barnedåpen fra apostlene.»

Vi tør altså frimodig bære våre små barn fram til dåpen, overbevist om at Herren øser sine rike velsignelser over dem. De blir døpt «til hans død» (Rom 6,3) – kan det være uten velsignelse? Apostelen sier: «Dere, så mange som er døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus» (Gal 3,27). Og å være ikledd Kristus kan ikke bety annet enn å ha fått del i alle hans velsignelser.

Men hvordan skal vi forholde oss til de små som vi i den hellige dåp har lagt i Herrens armer? Evangeliet vårt sier: «... og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere.»

Se, her har vi vilkåret for at barna våre kan bli bevart i fellesskapet med Herren: De må oppdras for Herren. Etter hvert som de våkner til selvbevissthet, begynner de onde kreftene i naturen å røre på seg, og verden setter ut tusener av

snarer på veien deres. Hvis ikke det guddommelige livsfrøet nå får utvikle seg, og sjelens øye blir åpnet for farene, er det klart at de vil bli et altfor lett bytte for Satans list.

Derfor gjelder det at barnet så tidlig som mulig blir ledet til Herren, så han ved sin Hellige Ånd kan få trykke sitt segl på hjertet mens det ennå er bløtt og mottakelig. Det gjelder at den åndelige luften i hjemmet er sunn, og at det er varmt solskinn fra det høye. For det må den lille planten ha om den skal trives og utvikle seg. Guds kjærlighet, åpenbart i Kristus Jesus, er det sollyset som disse spede plantene virkelig kan trives og vokse i.

Men å, så ille det ser ut i mang et hjem! Det er tykke skodder for vinduene, så lyset fra det høye ikke får stråle inn. Barna lærer nok å lese og tilegne seg de kristne sannhetene rent teoretisk. Men fordi de savner sol og varme fra det høye, får ikke den gode sæden slå rot og gro. Naturlig kjærlighet kan de nok få et begrep om og inntrykk av. Men den kjærligheten fra Gud som varmer hjertene og lokker fram de evige livsspirene Herren selv har lagt ned i sjelen – den får svært få av våre kjære små kjenne.

Kjære foreldre, dere vil jo så gjerne at barna deres skal bli lykkelige. Dere har båret dem fram til Herrens alter, og tanken på deres framtidige vel kan få dere til å spenne kreftene til det ytterste for å skaffe dem dette jordiske livets goder. Men, kjære foreldre, hva gjør dere for barnas udødelige sjeler? Hva gjør dere for det livet som så nødvendig trenger hjemmets hegn og foreldrenes kjærlighet og omsorg, om det ikke skal blekne og dø i verdens kalde vindpust? Hva gjør dere for at han som tok dem i sine armer da de var små, også kan få beholde dem i sitt fang?

Tenk om deres kjære skulle komme til å forbanne dere i all evighet fordi dere, som var satt i Guds sted, var så fullstendig fremmede for Guds vilje og hensikter! Å, foreldre, om dere ikke fortjener helvete med noe annet, så fortjener dere det visselig ved å forsømme barnas kristelige oppdragelse.

Hva hjelper det at dere etterlater dem en gjeldfri jordflekk å sitte på, litt verdslig dannelse og noen usle kroner, hvis de ikke gjennom dere, som står nærmest til det, har fått trangen sin vakt og synet sitt åpnet for livets evige goder?

Ingenting er mer egnet til å ringe inn en bededag for oss, kjære foreldre, enn tanken på hvordan vi står til våre små. Gud gi at det måtte ringe lenge for ørene våre, ringe natt og dag, til vi blir manet inn i lønnkammeret for å be tollerens bønn: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13). Amen.

1. søndag etter treenighet: Det store tapet for den som forsømmer sin sjels frelse

> «Da sa Jesus til disiplene sine: Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv, ta sitt kors opp og følge meg. For den som vil berge sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det. For hva gagner det et menneske om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel? Eller hva kan et menneske gi til vederlag for sin sjel? For Menneskesønnen skal komme i sin Fars herlighet med sine engler, og da skal han gi enhver igjen etter hans gjerning» (Matt 16,24–27).

Preken av P. G. Sand.

Når det gjelder timelige ting, er menneskene i alminnelighet svært kloke og betenksomme. En bruker forstand og tenkeevne, kunnskaper og erfaringer for å finne ut hva som til enhver tid best fremmer ens jordiske velvære. Og skal en velge mellom to ting og er på det rene med at den ene er mer fordelaktig enn den andre, da tenker en seg ikke lenge om – selv om fordelen den ene gir framfor den andre, er ytterst liten. Med omtanke og flid søker en å utnytte rikdommene av alle slag som Skaperen har lagt ned i naturen.

Trofast bruker bonden kreftene sine på å dyrke åkeren, og om våren ofrer han villig kornet sitt til jorden, viss på å få det mangedoblet tilbake i høstens tid. Fiskeren forlater hus og hjem og drar ut på havet, ofte med livet som innsats, for å hente de gavene fra Herren som finnes i de dype vann. Han kjøper den laglige tid og legger vinn på å skaffe seg de mest tjenlige redskapene for sitt arbeid. Andre trenger ned i jordens dyp og graver fram skatter som ligger skjult i fjellets indre.

Og hvem vet ikke hvordan de forskjellige naturkreftene i vår tid blir tatt i bruk for å vinne rikdom og gjøre det jordiske livet så behagelig som mulig? Oppfinnelser og forbedringer av alle slag hører så å si til dagens orden. Folk legger for dagen en flid som om vi var bestemt til å leve her for alltid. Samtidig søker en å verne seg mot alle slags ulykker og tap.

Det blir stadig opprettet nye forsikringsselskaper. En forsikrer eiendelene sine mot ildebrann eller tap på sjøen, en forsikrer seg mot ulykker, ja, det finnes

til og med såkalte livsforsikringsselskaper. Allerede tidlig begynner en å tenke på alderdommen og søker å legge litt til side for «de gamle dager».

Ingenting av det som nå er nevnt, bør lastes. Tvert imot er sparsomhet, flid og omtanke i det jordiske kallet prisverdige egenskaper. Og vi bør være takknemlige for alle de lettelsene og forbedringene i de jordiske kår som de mange oppfinnelsene av alle slag har gitt oss. Det som derimot fortjener daddel, er at de fleste av de samme menneskene som er så kloke og handler så fornuftig når det gjelder det korte oppholdet her på jorden, bærer seg ad som store tåper og narrer når det gjelder livet etter døden.

En bekymrer seg mye for hvordan en kan få det så godt som mulig på den korte reisen mot evigheten, som kan bli avbrutt i dag eller i morgen. Men en er likegyldig for hvordan en skal få det når en kommer til reisens mål og begynner den tilværelsen som ingen ende har. For den som ser tingene i evighetens lys, står en slik handlemåte fram som den største dårskap. De kortsynte verdensmenneskene ser på sin side som oftest på dem som strever etter å vinne det himmelske fedrelandet, som tåper.

Guds folk ser på verdens treller som narrer og er dypt bedrøvet over blindheten deres. Og de uomvendte ser på de troende som narrer; de både hater og spotter dem fordi de ikke vil leve på verdens vis.

Hvem har så rett? Det svarer vår Frelser på i dagens evangelium når han stiller det alvorlige spørsmålet: «Hva gagner det et menneske om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel? Eller hva kan et menneske gi til vederlag for sin sjel?» Det hjelper lite, mener han, om en får alt et menneskehjerte kan ønske seg her i livet, når en til slutt skal gå evig fortapt.

«For den som vil berge sitt liv» – det vil si: den som bare har dette nåværende livet for øye og søker å få mest mulig ut av det – han «skal miste det». Han skal ikke finne det han søker her, og til slutt må han helt forlate alt han satte pris på her. Derfor lider han et dobbelt tap. Disse Jesu ord gir oss grunn til å stille opp som vårt emne i dag:

Det store tapet for den som forsømmer sin sjels frelse.

Dette tapet er dobbelt: tap i tiden og tap i evigheten. Riktignok taler Kristus om å vinne verden, men denne vinningen er i virkeligheten ikke annet enn tap. For verden bringer bare skuffelse og smerte.

La oss tenke oss at et menneske virkelig kunne vinne hele verden. Det lykkes ham å legge under seg alt som kalles eiendom. Alt han ser rundt seg, kaller han sitt: jordeiendommer, skoger, fabrikker, hus, skip. Han er enehersker over alle mennesker, og hver eneste en må lyde hans bud.

La oss dessuten tenke oss at han er utrustet med uvanlige åndsevner, og at han har nådd toppen av kunnskap og dannelse. Derfor, og på grunn av sin rikdom og makt, nyter han større ære og anseelse enn noe annet menneske har oppnådd. Han har anledning til å skaffe seg alle slags nytelser for legeme og sjel, og han har lykken med seg i alt han tar seg fore.

Men tiden iler, og årene går. Døden kommer nærmere for hver dag. Og selv om han sover så trygt i syndene sine at han ikke frykter den kommende dommen, kan han likevel ikke skjule for seg selv at han snart må forlate all sin

jordiske herlighet. Døden vil skille ham fra alt det hjertet hans søkte fred i, og ta fra ham alle gudene hans. For øvrig tilfredsstiller disse gudene heller ikke hans trang etter fred mens han har dem. Gullet metter ham ikke, æren gir ingen varig glede i sjelen hans, og fornøyelsene etterlater bare en ynkelig tomhet i hjertet.

Men hvem vinner vel hele verden? Det er jo så mange om den at bare en liten brøkdel kan falle på hver enkelt. Noen får mer, andre mindre, og ingen synes at han får nok. Jo mer man får, desto mer vil man ha. Begjæret vokser med det man eier. Det er en stadig higen og lengsel, det er forhåpninger og vakre drømmer – men aldri blir disse drømmene til virkelighet.

Riktignok når man iblant det man søker. Men man gjør igjen og igjen den erfaringen at det man har lengtet etter, ikke gir den gleden man håpet på så lenge man bare higet etter det. Tvert imot: Den som har vunnet mest av verden, er tommest for tilfredshet, og ingen er mer lei av livet enn den som har de rikeste mulighetene til nytelse. Visst ser de uomvendte ofte lykkelige ut, og de snakker sent og tidlig om fornøyelser og adspredelser. Men utseendet er bare et tomt skinn som skjuler hjertets fattigdom på sann glede.

Men hva er så det egentlige tapet slike lider? De mister sin sjel. Med andre ord går de glipp av alle de velsignelsene for tid og evighet som Kristus har vunnet for oss ved sin frelsergjerning. Disse velsignelsene er sann lykke her på jorden og salighet i evigheten.

La oss først tale litt om den lykken på jorden som de stenger seg selv ute fra. Denne lykken er ikke ytre, og derfor er den skjult for den som ikke har fått Åndens øye å se med. Guds barn får nemlig også sin del av de plagene synden har ført inn i verden. De kan være syke og fattige som andre mennesker og rammes av alle slags timelige ulykker. De lider både av sin egen og andres synd, og i tillegg blir de hatet, baktalt og til tider til og med mishandlet og drept for Kristi navns skyld.

Kristi guddomsherlighet var skjult for verdens øyne under den ringe skikkelsen i hans fornedrelses dager. Slik er også hans disiplers lykke og herlighet dekket til av all den skrøpeligheten som omgir oss så lenge vi er her på jorden.

Hva er dog de kristne så strålende smukke
innvortes! Utvortes har solen dem brent.
De frukter som Jesus dem gir til å plukke,
er dem alene, ei andre bekjent.
Hva ingen kan fatte,
hva ingen kan skatte,
har disse livaktig i sjelen befunnet
å være som lyset i mørket opprunnet.

De er nok ellers av Adam som andre
og bærer den jordiskes bilde med;
de våker og sover, arbeider og vandrer
og lider så vel som de andre fortred;
i jordiske skikker,
i mat og i drikke

man ser dem ei noe særdeles å gjøre,
kun at de av verdens lyst intet vil høre.

«De frukter som Jesus dem gir til å plukke» – det er de troendes lykke på jorden. Og det er nettopp disse herlige fruktene den går glipp av, som ikke lyder Guds kall til omvendelse. Fruktene er all den velsignelsen Kristus har brakt oss ved sin forsoning. Ved troen på denne forsoningen kommer vi i samfunn med Gud. Slik får vi tilbake den freden og gleden som gikk tapt ved synden, da den skilte oss fra Gud.

Hovedgrunnen til et Guds barns glede, og samtidig kilden til alt det andre gode, er syndenes forlatelse. Når vi tar imot Kristus, blir alle våre gamle synder utslettet med én gang, helt og fullstendig. De blir glemt og begravet, senket i havets dyp, for aldri mer å komme til syne som skyld for Gud – så sant vi ikke på ny river oss løs fra Herren ved vantro. «Jeg utsletter dine overtredelser som en tåke og dine synder som en sky» (Jes 44,22).

Også de syndene som dessverre henger ved oss etter omvendelsen, hører med under forlatelsen. I barnelærdommen bekjenner vi om Den Hellige Ånd sammen med alle som hører den troende menigheten til: «I denne menigheten gir han meg og alle troende hver dag full forlatelse for syndene.»

Vi får forlatelse for våre syndige lyster, våre tanker og ord, vår treghet og forsømmelighet, vår pliktforsømmelse, vår feighet i bekjennelsen, vår utakknemlighet og utålmodighet – med ett ord for alt som heter synd. «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu» (Jes 43,25).

Denne nåden er varig og stadig; den blir aldri uttømt og avtar aldri. Som en dyp og bred elv strømmer den ut fra Guds og Lammets trone, full av friskt og levende vann, og den holder freden ved like og fornyer den i Guds barns hjerter.

Guds Ånd, som bor i oss, tukter oss for synden. Ved sitt hellige lys åpenbarer han mer og mer av hjertets dype fordervelse. Derfor blir trangen til den ufortjente tilgivelsen i Kristus ikke bare holdt levende; den vokser til og med år for år. Og jo mer vi får se vår egen fordervelse, og jo mer vi sørger over den, desto større og klarere syn får vi også på forløsningens herlighet. Slik vokser stadig gleden over det vi eier i vår Frelser.

Denne sanne, dype og virkelige hjertegleden stenger du deg ute fra hvis du vandrer borte fra din Gud i synd og ubotferdighet. En troende står for Gud fullkommen rettferdig, kledd i Kristi renhets drakt, og trenger derfor ikke å frykte for dommen eller Guds vrede. Men du vandrer gjennom livet som en dødsdømt forbryter, som gripes av angst hver gang du tenker på den store åpenbaringsdagen som venter oss alle. Og selv om samvittigheten din sover så trygt at du er uten frykt, har du i alle fall ingen glede over å ha fått nåde.

«Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn» (Joh 3,18). Du ligner en forbryter på vei til retterstedet, der dødsdommen over ham skal fullbyrdes. Å, for en elendig stilling!

Blant de fruktene den troende bærer og samtidig selv nyter, vil vi videre nevne kjærligheten. Vi elsker Gud. «Hennes mange synder er henne forlatt,

derfor elsker hun meget» (Luk 7,47). Og det er salig å elske Gud! Fordi vi elsker ham, er han hjertets glede.

Visste du, uomvendte menneske, hvilken fryd Guds barn ofte føler når den kjære Gud blir malt fram for dem i skrift eller tale, og hans fullkommenheter blir stilt fram – da ville du sannelig bli misunnelig på dem. Hvor mange herlige stunder har vi ikke når vi i det stille kammeret glemmer alt omkring oss og får senke oss ned i hans ord, der han åpenbarer seg for oss på det mest fullkomne! Dette ordet nærer kjærlighetens ild i våre hjerter og øker lengselen vår etter ham.

Den samme frukten kommer når vi frimodig bekjenner hans navn. Hvilken sann kristen har ikke erfart at det er salig å få prise og opphøye vår Gud overfor medmenneskene våre? Å betrakte ham slik han åpenbarer seg i sine gjerninger i nådens og naturens rike, fører til det samme målet.

All denne lykken mangler du som står utenfor hans samfunn. Når noen begynner å tale om Gud i det daglige livet, blir du nedstemt og trykket i stedet for oppglødd og glad. Du kan høre hans navn bli misbrukt og spottet uten å kjenne smerte, men blir det opphøyet og priset, fylles sjelen din med uro. Å, du ulykkelige menneske!

Videre er broderkjærligheten en av de kildene som fyller sanne kristnes hjerter med glede og velsignelse. «Hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham» (1 Joh 5,1). En troende er ett med alle Guds barn gjennom Kristus. «Hellige Far! Bevar dem i ditt navn, som du har gitt meg, for at de kan være ett, likesom vi er ett» (Joh 17,11). De samme sorgene og de samme gledene, de samme fristelsene og de samme kampene, de samme lengslene og det samme håpet – men framfor alt den felles nåden i Kristi blod – gjør dem alle til én familie.

Derfor favner de også hverandre med en egen kjærlighet. Den gjør at de så gjerne vil være sammen, og at samværet blir en velsignelse som flyter ned over hjertene som oljen som rant ned på Arons skjegg, og som duggen som falt på Sions berg (Sal 133). Her er igjen en åndelig skatt den uomvendte går glipp av.

Det samme gjelder den alminnelige nestekjærligheten. Den gir oss også rik glede fordi den driver oss til å lindre medmenneskenes legemlige og åndelige nød. Den som ikke har prøvd det, forstår ikke hvor mye sann glede hjertet får når en kristen går i Jesu fotspor. Drevet av sann omsorg for nestens timelige og evige vel ofrer han da sin tid, sine midler og sin egen makelighet og bekvemmelighet i kjærlighetens tjeneste. Hver frigjort kristen erfarer noe av dette, og vi kunne erfare mer av velsignelsen om vi brakte større offer.

Blant de velsignelsene verdens barn berøver seg selv ved sin vantro, vil vi videre nevne bønnesamfunnet med Gud. I daglig samtale med Herren legger vi fram for ham alle våre bekymringer og kaster all vår sorg på ham. Vi ber om visdom, lys og kraft og alt som er godt for legeme og sjel.

Og bønnestundene er ofte Tabor-stunder. Mange ganger er det som om himmelen åpner seg over oss mens vi ber, og nådens livgivende strøm flyter ned i hjertene våre. Da smaker vi «den kommende verdens krefter» (Hebr 6,5). Hva har du, uomvendte, som kan veie opp mot en slik salighet her på jorden?

Og hva eier du som kan settes ved siden av det himmelske håpet de troende bærer i sitt bryst? Hver dag kommer vi nærmere og nærmere «byen med de faste grunnvollene, den som har Gud til byggmester og skaper» (Hebr 11,10). Som en lys og vennlig stjerne kaster salighetens håp sine velgjørende stråler inn i hjertene våre og gjør hver lidelse på veien søt.

Vi gleder oss over å vite at vi snart skal være uten synd. Vi skal få se Herren ansikt til ansikt og være sammen med ham for evig. Vi skal treffe alle våre kjære brødre og søstre av alle slekter og tungemål, og aldri mer skilles fra dem. Vi eier det levende håpet at sykdom, sorg og smerte skal opphøre for alltid, at hver tåre skal bli tørket bort og hvert sukk skal fly.

Og dette håpet vårt skal snart bli oppfylt. Da skal hjertene våre fylles med så mye salighet som de kan romme. Herlige og hellige skal vi skinne som solen i vår Fars rike, og fulle av usigelig fryd skal vi synge Lammets nye sang. Med forklarte legemer, for evig fri fra all skrøpelighet, skal vi vandre omkring på den nye jorden, der rettferdighet bor. Vi skal tjene Gud uten kamp og skue ham uten tro.

For alltid skilt fra alle våre fiender skal vi aldri mer savne vennenes selskap. Aldri lei av å nyte, aldri trette av å betrakte ham som er opphavet og kilden til vår salighet, skal vi stå for hans trone. Der skal vi drikke salighet og fryd mens vi skuer hans hellige åsyn, og lovsangen skal bruse som lyden av mange vann (Åp 14,2).

Men du som ikke vil åpne ditt hjertes dør for Herren Jesus og ta imot den nåden han tilbyr deg, du skal stenges ute fra all denne herligheten. Mens Guds barn sitter til bords med Abraham, Isak og Jakob i Guds rike, skal din «del være i sjøen som brenner med ild og svovel» (Åp 21,8). Når du er styrtet ned i det ytterste mørket, skal nådens sol aldri mer skinne på deg, og ingen håpets stråle skal mer trenge inn i ditt arme hjerte.

I nådens tid foraktet du livets vann som Herren Jesus så ofte bød deg gjennom forkynnelsen av evangeliet. Derfor skal du til evig tid forsmekte av den mest pinefulle tørst. Du var syndens trell og brydde deg ikke om alle formaningene om å ta imot Kristus og slik bli skilt fra syndens herredømme. Derfor skal de syndige lystene aldri slutte å brenne i din gudfiendtlige sjel. De onde lidenskapenes ild skal fortære deg uten å tilintetgjøre deg. I avmektig raseri skal du reise deg mot Gud. De mange velsignelsene du tok imot fra ham i nådens tid, blir forvandlet til evig forbannelse.

Grepet av den mest kvalfulle misunnelse skal du se dem du foraktet her, i herlighet og lys i det riket som var gjort i stand for dem fra verdens grunnvoll ble lagt. Omgitt av slekt og venner som du syndet sammen med her – som du forførte, og som forførte deg – skal gamle minner om synd du gjorde, om nådetilbud du forsmådde og anledninger til frelse du forsømte, gnage deg som udødelige ormer.

For alltid utestengt fra Guds nådes område, for evig uskikket til å bli reist opp fra fallet i Adam, skal verken anger, bønn eller gråt lindre smerten din det minste. Du bærer djevelens bilde, og han og hans engler skal være ditt selskap til evig tid.

Å, hvem kan beskrive det forferdelige livet du kommer til å leve på den andre siden av graven, uomvendte sjel? Det er grunn til å gråte over deg dag og natt. Med den kjærlighetsfulle Frelseren vil vi klage over deg: «Visste også du, om enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred! Men nå er det skjult for dine øyne» (Luk 19,42).

Men ennå er det ikke for sent. Stans i dag løpet ditt på veien til helvete og ta den avgjørende beslutningen at du fra nå av vil høre Jesus til. Gå så straks til nådestolen, bekjenn din synd og tro tilgivelsens ord som evangeliet holder fram for deg. Da kan alt ennå bli godt. Å, gjør det da, kjære venn! Tenk deg om før det blir for sent!

Og for om mulig å bevege deg til det, vil vi til slutt enda en gang stille det alvorlige spørsmålet Frelseren stiller i evangeliet vårt: «Hva gagner det et menneske om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel? Eller hva kan et menneske gi til vederlag for sin sjel?» (Matt 16,26). Sett deg stille ned og prøv å finne svar på det. Herren åpne dine øyne for sin barmhjertighets skyld. Amen.

2. søndag etter treenighet: Hvor ulikt menneskene forholder seg til Guds kall

> «Og det skjedde da det led mot tiden da han skulle opptas, da vendte han sitt ansikt mot Jerusalem for å gå dit. … Men Jesus sa til ham: Ingen som legger hånden sin på plogen og ser seg tilbake, er skikket for Guds rike» (Luk 9,51–62).

Preken av Jacob Traasdahl.

I evangeliet vårt i dag ser vi Frelseren og disiplene hans på vei gjennom Samaria mot Jerusalem. Snart skulle de dagene være fullført som etter et evig rådslag skulle gå før han ble tatt opp igjen til sin Far. «Hans ansikt var stadig vendt mot Jerusalem.» Ingenting kunne endre reiseplanen hans, enda han godt visste hva som ventet ham. Han sendte bud til samaritanernes byer for å få gjort i stand husrom for seg, men ingen ville ta imot ham.

Da disiplene hans, Jakob og Johannes, merket denne uviljen, sa de til sin Mester: «Herre, vil du at vi skal by ild fare ned fra himmelen og fortære dem, slik som Elia gjorde?» De syntes innbyggerne i disse byene hadde gjort seg vel fortjent til en slik straffedom. Men han vendte seg om, talte strengt til dem og sa: «Dere vet ikke hva ånd dere er av. For Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»

Så gikk de til en annen by. Men underveis støtte de på tre menn som virket velvillige mot Mesteren. Den ene sa: «Jeg vil følge deg hvor du så går!» Til den andre rettet Jesus et bestemt kall og sa: «Følg meg!» Men han ba om først å få gå og begrave sin far. Og en tredje sa: «Jeg vil følge deg, Herre. Men la meg først få lov til å si farvel til dem der hjemme.»

Disiplene og disse tre mennene gir oss i dag anledning til å tale om

Hvor ulikt menneskene forholder seg til Guds kall.

Det kan vel ikke nektes at Jakob og Johannes var ivrige for Herrens ære. Men de forsto ennå ikke at Herrens ære var at sjeler ble frelst. Hadde Jesus handlet i den ånden som rørte seg hos disse disiplene da de ville at ild skulle falle ned fra himmelen over dem som foraktet nåden – da var ikke en eneste sjel blitt frelst. Da var i det minste du og jeg, kjære venn, fortært for lenge siden.

Riktignok ville han kalle ild ned fra himmelen, men ikke den ilden som fortærer. Han ville kalle ned Åndens ild, slik hans eget hjerte brant av kjærlighetens ild for å redde de arme fortapte.

Hvor mange disipler misforstår ikke sitt kall på samme måte! De følger Mesteren slik rettsbetjenter følger dommeren, for å hevde rettferdighetens krav. De larmer i vei med lovens krav og dommer. De står der i det de mener er hellig vrede, og lyser den evige fordømmelsens dom over de arme, uvitende sjelene som ikke forstår å verdsette deres sendelse. De venter seg kraftige virkninger og store resultater av sine harde, dømmende ord. Og de er så inderlig overbevist om at de hevder sin Mesters ære når de tordner løs over de ubotferdige og gjenstridige sjelene.

Hvor helt annerledes handler ikke Mesteren selv! Han lot seg gjerne vise bort fra hus til hus og fra by til by. Han så bare med medlidenhet og sorg på de arme menneskene som ikke forsto sitt evige vel. Han ble ikke krenket over all den blindheten og det fiendskapet som rørte seg mot ham. For han visste altfor godt at det arme menneskehjertet ikke lar seg vinne ved trusler og bud.

Men disse disiplene var annerledes sinnet, og Frelseren irettesatte dem med de alvorlige ordene: «Dere vet ikke hva ånd dere er av.» Han kalte dem også Boanerges, tordensønner.

Men hvor helt annerledes sinnet er ikke de to disiplene når vi senere møter dem i livets aften! Da vitner Jakob om «frihetens fullkomne lov» (Jak 1,25). Og Johannes, gammel og svekket, lar seg bære fra den ene menigheten til den andre og gjentar overalt disse ordene: «Kjære barn, elsk hverandre!» Disse kjære disiplene hadde fått et annet sinn og et annet syn. Nå ville de at alle medmenneskene skulle varmes av Guds kjærlighets ild – den ilden som ikke ødelegger, men frelser menneskenes sjeler.

Mener du at du er kalt av Jesus til å forkynne hans navn, så prøv deg nøye: Er ditt eget hjerte smeltet i Guds kjærlighets ild? Og er det den som kommer til orde i forkynnelsen din og er din dypeste drivkraft? Vi har nok av tordensønner, slik det var nok av dem på Paulus' tid. Han kunne si: «For selv om dere skulle ha ti tusen læremestre i Kristus, så har dere ikke mange fedre» (1 Kor 4,15) – fedre som kan avle åndelige barn ved Kristi evangelium.

Kanskje har du ikke fått det ømme, medlidende og kjærlige sinnet som ynkes over det arme menneskets nød og blindhet. Kanskje har du ikke fått så mye lys og innsikt at du vet at menneskenaturen bare blir egget til motstand og trass ved en slik hard og dømmende virksomhet. Da bør du holde deg i ro og tenke alvorlig over din egen sjels tilstand. Du kan nok stå under Åndens arbeid og være oppriktig så langt du ser. Men du kan ennå ikke stille deg i rekken av de vitnene som roper ut: «Kristi kjærlighet tvinger oss» (2 Kor 5,14).

Den første av mennene Frelseren møtte på denne vandringen, sa: «Herre, jeg vil følge deg hvor du så går!» Dette måtte være en framifrå mann. Han ville følge Jesus overalt. Han syntes å være så løs og fri fra alle men og om at det bare var å begynne vandringen, så ville alt gå godt.

Men Frelseren så tvers gjennom ham og svarte: «Revene har huler, himmelens fugler har reder, men Menneskesønnen har ikke det han kan helle sitt hode

til.» Matteus forteller at denne mannen var en skriftlærd. Frelseren forsto klart at det var en øyeblikkelig begeistring som la ordene i munnen på ham. Derfor ville han få ham til å «regne etter hva det vil koste» (Luk 14,28).

Denne begeistrede sjelen tenkte nok at det skulle bli en herlig lystvandring å få følge Jesus og være vitne til kraften i hans ord og hans guddommelige under. Men han tenkte ikke på at vandringen med Jesus fra først til sist er en korsvandring i selvfornektelse.

Enda han var Herre over himmel og jord, hadde revene og fuglene et sikrere tilholdssted enn han. Han hadde ingen jordisk støtte og ingen kjødelige utsikter. Han var i aller egentligste forstand en fremmed og utlending på sin egen jord. Derfor måtte også de som ville følge ham, gi avkall på alt, ja, til og med på sitt eget liv, om de ville være hans disipler.

Denne skriftlærde hadde et helt forråd av åndelig kunnskap og var dessuten grepet av begeistring. Men han hadde ingen anelse om det oppgjøret fra hjerteroten av som måtte til. Uten det ville begeistringen fort forsvinne som skinnende bobler på vannet så snart trengslene brøt inn.

Herrens kall til sjelene blir også nå mange ganger møtt med en slik tilslutning, tilsynelatende uten forbehold. Glade og overrasket gratulerer vi oss selv med nye og varme brødre for evigheten. Men akk, vi mister dem snart av syne igjen! For de ligner de lysende meteorene som plutselig kommer til syne, lyser og stråler et øyeblikk, men like plutselig forsvinner i mørket igjen. De er lettlastede luftseilere som tror at himmelreisen går for seg i bare solskinn, men som lider skipbrudd så snart storm og uvær bryter løs.

Hvordan det gikk med denne mannen, vet vi ikke. Men vi vet at det har gått ille med tusener av hans likesinnede. I et begeistret øyeblikk har de bestemt seg for å følge Jesus, men de har ikke regnet etter hva dette fører med seg for kjøtt og blod. «Om noen kommer til meg, og ikke hater sin far og mor … ja, også sitt eget liv, da kan han ikke være min disippel» (Luk 14,26).

Den som ikke levende og klart merker at han har et liv å frelse, har heller ikke et liv å miste. Den eneste vektstangen som kan løfte en sjel opp i Jesu samfunn, er denne bevisstheten: «Ingen annen enn han kan frelse meg. Utenfor ham er jeg evig ulykkelig.» Men det er også en stang som løfter når Guds Ånd virkelig får sette den inn under synderen.

Se, når denne trangen til frelse blir levende i sjelen, da blir det salig å følge Jesus. Det er visst tungt for kjøtt og blod – men kjøtt og blod er døden. Å følge Jesus og ha sitt liv og alt sitt i ham, det er livet.

Den andre mannen evangeliet vårt taler om, hørte uten tvil til en helt annen slags mennesker. Han kommer ikke og tilbyr seg å følge Mesteren slik den første gjorde, men venter til et bestemt kall går ut til ham. Han hadde ikke et så lettbevegelig sinn og en så sorgløs selvtillit som den første, men var sindig og betenksom til det ytterste. Han følte seg nok dratt til Jesus, men samtidig ble han holdt bundet av betenkeligheter og kunne ikke ta det avgjørende skrittet akkurat nå. Faren hans var nettopp død, og han ba om lov til å gå og begrave ham før han kunne slutte seg til for alvor.

Herren viser denne mannen større tillit enn han viste den første. Ordene hans til den første lyder som et avskrekkende avslag. Men ordene til denne mannen skal gi ham et kraftig puff til å ta en avgjørende beslutning og slutte seg til følget med én gang. «La de døde begrave sine døde,» sier han. «Gå du av sted og forkynn Guds rike.»

Du undrer deg kanskje over at mannen ikke fikk lov til å gå og begrave sin far. Men du ville ikke undre deg om du kunne se inn i mannens hjerte slik Frelseren gjorde. Han så uten tvil at mannen måtte følge kallet nå eller aldri. Det er slett ikke vår Frelsers mening at vi ikke skal gjøre vår plikt mot våre kjære avdøde. Men det er én ting som står over alle slike forpliktelser: at vi må følge Guds kall når det lyder til oss.

Frelseren så uten tvil at begravelsen og alt som hørte med til den, ville bli en farlig snare for mannen. Derfor søker han straks å få ham inn i sitt samfunn. Etter Moseloven skulle den som kom nær et lik, være uren i sju dager. Men før den tiden var omme, ville Jesus ha forlatt stedet, og mannen ville ikke ha hatt styrke nok til å dra etter. Nye betenkeligheter og nye hindringer ville ha overmannet ham. Nå – akkurat nå – var det viktige øyeblikket da sjelen hans kunne bli frelst.

Akk, hvor mange av dette slaget har vi ikke! Slike fredløse, ulykkelige sjeler møter vi ofte på vår vei, og mange av dem kommer nok også på møtene våre. De er mektig dratt av Guds Ånd, men kan aldri ta det avgjørende skrittet – det er noe som binder dem. I livsforholdene deres, i slekt eller vennskap, har Satan spunnet en snare som han har lagt om halsen deres.

Til disse ulykkelige sjelene hørte den unge mannen som fikk det alvorlige påbudet å selge alt han hadde, men som «gikk bedrøvet bort» (Matt 19,22). Han maktet ikke å bryte den gullenken Satan hadde bundet ham med.

Ulykkelige sjeler! De har sin besøkelsestid, men forsømmer den. Satan innbiller dem at det skal komme bedre tider, da det blir lettere å overvinne hindringene. Derfor utsetter de omvendelsen gang på gang, uten å ane at Satan legger sterkere og sterkere bånd om halsen deres for å sikre seg deres arme sjeler i dødens og mørkets fangenskap.

Da Jesus gråt over Jerusalem, sa han disse gripende ordene: «Du kjente ikke din besøkelsestid … nå er det skjult for dine øyne» (Luk 19,44.42). Når en sjel har besøk av Herren, blåser det god vind, så det er mulig å komme ut av dødens havn. Forsømmer sjelen denne anledningen, blir tilstanden mer forferdelig enn noen gang før.

Jeg skal aldri glemme med hvilken smerte jeg en gang forlot en ung kjøpmann. I dypeste nød for sin sjel hadde han snakket lenge med meg om hva som vel kunne stå i veien for ham, siden han umulig kunne komme til fred. Jeg famlet lenge før jeg ble klar over mannens egentlige tilstand.

Men til slutt kom snaren han var fanget i, til syne. Stakkars mann! Han hadde prøvd å forgylle den lenken han var bundet med. Lenge hadde han forhandlet med samvittigheten sin for å få den til ro med tanken på at det var omstendighetenes makt som hadde ført snaren over ham. Ja, djevelen hadde endog villet

innbille ham at snaren ikke var noen snare – han måtte kunne komme til fred med Gud uten å bryte dette forholdet.

Jeg ba med ham, ja, jeg gråt med ham og la fram for ham et bestemt enten–eller. Men jeg forsto at kampen ikke førte til noe gjennombrudd.

Og jeg har fortsatt god anledning til å følge med på den samme mannen. Han er en mann med kristelige interesser. Hver søndag er han på sin plass i kirken. Han er med i kristelig barmhjertighetsarbeid. Men snaren ligger fremdeles om halsen hans, og den er blitt tykkere og sterkere enn noen gang før. Tenk hvilke minner en slik mann vil ta med seg fra nådetiden – tusen minner om Guds kjærlige dragning – og likevel – Gud gi at det ikke må skje – likevel fortapt.

Den tredje mannen som evangeliet vårt forteller om, trer fram med denne bekjennelsen: «Jeg vil følge deg, Herre.» Men vi forstår straks at det ikke er alvor i beslutningen hans. For han sier: «Men la meg først få lov til å si farvel til dem der hjemme.» Hjertet hans hang ennå fast ved dem som sto ham nær i verden, enda han forsto at det måtte et farvel til om han skulle bli en sann borger i Kristi rike.

Samvittigheten hans var uten tvil alvorlig grepet, og jeg antar at han mente det oppriktig når han sa: «Jeg vil følge deg.» Men han forsto ikke at han først måtte slutte seg til Kristus om det skulle bli et virkelig og sant farvel med alt som sto i veien.

Var han bare helt overfladisk rørt av Herrens dragende nåde, og gikk han av sted i disse naturlige følelsene, som snart dunster bort, for å si farvel til dem der hjemme, da tenker jeg at båndene som knyttet ham til dem, snart viste seg å være for sterke. Og så ble det ikke noe farvel av.

Natur makter ikke å bryte med natur. Kjøtt makter ikke å seire over kjøtt. Bare når vi først blir salig kjent med Frelseren og tar imot lys, liv og kraft fra ham – bare da er det mulig å bryte med verden og bli en sann Jesu etterfølger.

Og da er ikke den første tanken å si farvel til dem der hjemme. Nei, Kristi kjærlighet og det nye livsmotet som nå fyller sjelen, gir håp om at de der hjemme skal bli vunnet. Fra sin nye, faste stilling i livssamfunnet med Herren søker man da først og fremst å vinne de sjelene som står en nær.

Å ta farvel med verden før man har liv i Kristus, fører bare til usannhet og skinnvesen – selv om man stenger seg inne i et kloster og lar de tykke gråsteinsmurene danne et varig skille mellom seg og verden. Hjertet er i verden likevel. Lots hustru var i Sodoma med hjertet sitt, enda hun sammen med mann og barn var på vandring bort fra den dømte byen. Denne dobbeltheten og usannheten beskriver Frelseren treffende med disse ordene: «Ingen som legger hånden sin på plogen og ser seg tilbake, er skikket for Guds rike.» Nei, skal det pløyes riktig, må øynene følge plogen.

For et treffende speilbilde gir ikke dette evangeliet også av vår tid! Jesu virkelige disipler, som i sannhet har sluttet seg til ham, misforstår så ofte hva slags kall de har, og lar seg lede av en fremmed ånd. Tusener av sjeler synes å slutte seg til følget med begeistring og varme. Men begeistringen er av det slaget som fort dunster bort – de har ikke regnet etter hva det koster.

Og så har vi de mange som skal gjøre noe før de slutter seg helt til Jesus, og som stadig blir gående i denne dobbeltheten.

Gud hjelpe oss da, kjære brødre og søstre, til å «gjøre vårt kall og vår utvelgelse fast» (2 Pet 1,10), så det kan vise seg at vi er Herrens både i liv og død. Amen.

3. søndag etter treenighet: «Hvorfor eter deres mester med syndere og tollere?» – fariseernes spørsmål og Jesu svar

> «Da Jesus gikk videre derfra, så han en mann ved navn Matteus sitte på tollboden. Han sa til ham: Følg meg! Og han sto opp og fulgte ham. Og det skjedde ved måltidet i hans hus, se, da kom mange tollere og syndere og spiste sammen med Jesus og disiplene hans. Da fariseerne så det, sa de til disiplene hans: Hvorfor eter deres mester sammen med tollere og syndere? Men da Jesus hørte det, sa han: Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt. Gå bort og lær hva dette betyr: Barmhjertighet er det jeg vil ha, ikke offer! Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men for å kalle syndere» (Matt 9,9–13).

Preken av P. G. Sand.

Kristi bitreste fiender mens han vandret her, var fariseerne. Sterke og tilfredse med seg selv, fromme og hellige i egne øyne, hatet de av hele sitt hjerte ham som var kommet for å gjøre syndere salige. De kjente ingen trang til en frelser, for de manglet erkjennelsen av sin egen fordervelse. Derfor kunne de heller ikke tåle at andre flokket seg om ham.

De var plaget av den mest forferdelige misunnelse, og det skar dem i hjertet at Kristus ble priset og beundret av folket for sine herlige gjerningers skyld. Selv ville de æres som de eneste veilederne i åndelige ting. De kunne aldri tåle at Herren Jesus ikke bare unnlot å prise deres fromhet, men endog dro folket til seg ved sin forkynnelse og sine under. Derfor var hele deres tanke å få ham ryddet av veien, eller i det minste få ham revet ned og gjort ringe i mengdens øyne.

For å få det til fulgte de ham overalt. De ville holde øye med alle hans gjerninger og høre alle hans ord, i håp om å oppdage noe de kunne bruke som våpen mot ham. Og i sin blindhet mente de ofte å finne det de søkte. Han ga seg ut for å være Guds Sønn, noe som i deres øyne var både formastelig og løgnaktig. Dessuten brøt han sabbaten, mente de, og hånte de gamle ved å forsømme skikkene de hadde innført.

Og det verste av alt var jo at han forkynte en ny lære og satte døren til nådens rike på vidt gap for tollere og skjøger. Med vrede så de at «alle tollerne og synderne holdt seg nær til ham for å høre ham».

Derfor «knurret de og sa: Denne mannen tar imot syndere og eter sammen med dem!» (Luk 15,1–2). Og da Jesus tok inn i Sakkeus' hus, sa de bebreidende: «Han gikk inn som gjest hos en syndig mann!» (Luk 19,7). Det samme sinnelaget åpenbarer seg hos fariseeren Simon da synderinnen kom og vætte Jesu føtter med tårene sine: «Var denne mannen en profet, da visste han hvem og hva slags kvinne det er som rører ved ham, at hun er en syndig kvinne» (Luk 7,39).

Likevel bør vi være disse Kristi fiender takknemlige. Ved forskjellige anledninger uttalte de selv dyrebare sannheter om Frelseren – sannheter som etter deres mening nedverdiget ham, men som i virkeligheten forherliget ham. Og de ga dessuten vår dyrebare Mester anledning til å forkynne det herligste evangelium. Det Guds ordet som er lagt fram for oss til ettertanke i dag, forteller om en slik anledning.

Da Jesus hadde kalt tolleren Matteus, holdt Matteus et gjestebud for ham i huset sitt. Og her fikk Frelseren en hel flokk tollere og grove syndere som bordfeller. Dette så de selvbestaltede oppsynsmennene hans, som stadig lurte på byttet sitt som rovdyr. Denne gangen henvender de seg til disiplene hans, i håp om å sette dem i forlegenhet med spørsmålet sitt: «Hvorfor eter deres mester sammen med tollere og syndere? Han gir seg jo ut for å være en hellig mann. Men hvorfor gjør han da ikke som andre fromme og holder slikt ugudelig pakk tre skritt fra livet?»

Disiplene hadde nettopp begynt å vandre med Jesus og visste vel knapt hva de skulle svare. Derfor griper Mesteren selv inn. Svaret han gir, er svært fullstendig. Han forteller dem nemlig ikke bare hvorfor han særlig søker sammen med syndere, men også hvorfor syndere holdt seg nær til ham. Om dem sier han at de, i motsetning til de friske fariseerne, hadde ondt og derfor trengte legen. Og om seg selv sier han at han har mer behag i å vise barmhjertighet enn i å ta imot offer. Derfor søkte han nettopp slike som var villige til å ta imot hans nåde.

Jesu svar inneholder en herlig legedom for en såret synder og mettelse for alle som hungrer åndelig. Det flyter levende vann fra disse ordene, like friskt nå som da de ble sagt. Vi vil derfor i dag ta for oss og tenke nærmere over

Fariseernes spørsmål til disiplene: «Hvorfor eter deres mester med syndere og tollere?» og Jesu svar på det.

Fariseerne og de skriftlærde kjente godt til profetiene om Messias. De hadde også en viss forventning om at han skulle komme, for de mente at frelsergjerningen hans skulle være å bedre deres jordiske kår. Og når han kom, måtte vel de – som i egen innbilning var de fromste og helligste i folket – bli hans mest fortrolige venner og bli lønnet med de fornemste æresplassene i riket hans.

Nå trådte Jesus fra Nasaret fram og vitnet om seg selv at han var den Messias som profetene hadde talt om, og kraftige gjerninger fulgte vitnesbyrdet. Disse gjerningene gjorde et visst inntrykk også på fariseerne. De måtte se Guds finger i dem, om de ikke med vilje ville lukke øynene.

Men om undrene hans viste at Gud var med ham, så syntes hele hans ferd ellers på mange punkter å vitne mot det han bekjente om seg selv – at han var Guds hellige Sønn. Han syntes så langt fra å elske hellighet at han tvert imot trivdes best sammen med de mest elendige syndere.

At deres egen hellighet bare var hykleri, og at det var dette hykleriet han avskydde, forsto ikke fariseerne. Like lite kunne de forstå den egentlige grunnen til at han omgikkes tollere og syndere: Det var ikke av kjærlighet til deres synd, men av kjærlighet til personene, som han så inderlig gjerne ville frelse fra syndene deres.

Om seg selv mente fariseerne at de ikke trengte noen frelser fra synden. Og om de åpenbare overtrederne mente de at det ikke fantes noen mulig frelse for dem. Derfor lå det fjernt for dem å tenke seg den egentlige grunnen til at Jesus var så vennlig mot tollere og andre ugudelige. Og så kommer de fram med spørsmålet sitt til disiplene.

Men disse fariseerne har mange åndelige etterkommere. Så lenge evangeliet er blitt forkynt i verden, har det vært nok av dem som har tatt anstøt av at Jesus eter med syndere. Og den dag i dag finnes det midt i kristenheten store skarer som knurrer over at Jesus er så villig til å ta imot syndere. Riktignok klager ingen som vil være kristen, rett ut på Jesus selv. Men beskyldningene deres går ut over vitnene hans.

Disse beskyldningene har hatt ulik form til ulike tider og på ulike steder. Snart heter det om dem som forkynner Bibelens evangelium uten menneskelige gjerder og tilsetninger, at de forkaster loven og forakter gode gjerninger. Snart heter det at de setter de gamles forordninger til side, og snart at de forkynner et nytt evangelium og lærer at mennesket kan bli frelst uten omvendelse, og så videre.

Men hvor ulikt disse beskyldningene enn kan lyde, går de likevel alltid ut på ett og det samme: at man åpner døren som fører inn i nådens rike, for vidt. Hvem kjenner ikke det anstøtet som forkynnelsen «Kom som du er» har vakt blant oss? Og likevel går det ikke an å forkynne et virkelig evangelium uten at innbydelsen til å komme til Jesus lyder: «Kom som du er» – selv om disse ordene ikke alltid blir brukt. Her er det imidlertid ikke snakk om ord og uttrykk. Det er selve saken det er delte meninger om.

Og de delte meningene kommer av at hjertene forholder seg ulikt til Kristus. Er man selv blitt avkledd all sin egen visdom og kraft, så man som en ugudelig og fortapt synder har lært å klamre seg til Kristi kors – og har derfor ikke sin trøst i sin bot og omvendelse, men ene og alene i Kristi blod – da kan man heller ikke vise andre noen annen vei.

Man vet da av erfaring at det ikke står i et menneskes makt å bli annerledes enn man er av naturen, før man kommer til nådestolen i Kristi blod. Der får man ved en ny fødsel del i den guddommelige natur og blir slik en helt annen enn man var før – en ny skapning i Kristus, og dermed skikket for det evige liv.

La oss derfor bare innby alle mennesker til å komme til Kristus akkurat som de er, uten den minste forbedring på noe område. De skal ikke vente på dypere syndserkjennelse, mer anger, større kraft over synden, økt alvor og så videre.

Og når vi slik, som Jesus og apostlene hans, innbyr alle uten forskjell til å komme til Frelseren – så harde, ufølsomme, vantro og ugudelige som de er – da skal vi ikke forkynne uten frukt.

Det finnes nemlig her og der noen åndelig syke som skal finne fred for sjelen sin ved en slik forkynnelse. Alle de åndelig friske forsmår nåden, hvor mye den enn blir forkynt, og holder seg borte fra Kristus, hvor mye de enn får høre om den frie adgangen. Men alle de som er blitt til skamme med alle sine forsøk på å forbedre seg, kommer straks de bare får høre at de får komme som de er.

Og hvor godt smaker ikke en slik forkynnelse for slike som tross all sin streben ikke er i stand til å bli annerledes enn de er! Er du, min venn, en slik elendig som må dømme deg selv i alle ting? Ser du at du av naturen verken har lyst eller kraft til å gjøre det gode, men at du er «kjødelig, solgt til trell under synden» (Rom 7,14), at du har et svikefullt og ustadig hjerte, fullt av hykleri og list? Er det slik med deg at du ikke får til å omvende deg rett, tro rett, be rett, elske rett og kjempe rett?

Kom da bare til Jesus uten å eie noen sann botferdighet og sann omvendelse, uten sann tro, bønn, kjærlighet, kamp og seier over synden. Ja, kom du, så syk og kraftløs som du er, og Herren Jesus skal ikke bebreide deg at du kommer, eller undre seg over det. For han har selv sagt: «Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt.»

Og la deg heller ikke holde tilbake av den tanken at du ikke er syk nok. For bare den føler seg virkelig syk som kjenner sin mangel også når det gjelder følelsen av sin egen elendighet. Men den som mener at han er bedrøvet, sønderknust og angerfull nok, han er frisk og åndelig rik. Han har sin rikdom og søker sin trøst i det han innbiller seg er åndelig fattigdom. Vil du bare komme, så har du likevel følelse nok av din elendighet. For denne følelsen har jo ikke noe annet formål enn å drive deg til Kristus.

Det er en stor selvmotsigelse når noen sier: «Jeg er så ugudelig og elendig, så avmektig overfor synden. Jeg har et så hardt og kaldt hjerte, jeg er så lettsindig, følelsesløs og likegyldig, at jeg umulig kan ta Guds nåde i Kristus til meg. Det ville være formastelig om jeg nå, slik jeg er, skulle begynne å tro at mine synder er forlatt.» Det er samme slags tale som om noen ville si: «Jeg er altfor syk til å hente legen eller ta medisin», eller: «Jeg er altfor sulten til å spise, altfor kraftløs til å la meg bære av en annen, altfor fattig til å ta imot en gave.»

Nettopp fordi du har så mange synder, trenger du tilgivelse for intet. Og nettopp fordi du er så avmektig og udugelig at du umulig kan forandre deg selv, må du begynne å sette din lit til Jesus, slik du er.

Var du bare på ett eneste punkt fornøyd med deg selv – om det så bare var at du syntes du hadde en grundig anger over din synd – da var det nok til å holde deg borte fra Frelseren. Riktignok kunne du i denne tilstanden be til Herren og kanskje også innbille deg at du trodde på ham. Men det ville bare være selvbedrag. For mens du med munnen bekjente at du ville bli frelst av nåde, ville hjertet ditt i all hemmelighet henge ved og bygge på det ene du var tilfreds med hos deg selv.

Bare den har en sann tro på Kristus som erkjenner at han ikke har noen annen rett til å tro enn alle andre mennesker på jorden. En slik ser at retten ikke ligger i noen botferdighet eller omvendelse hos ham selv, men i det salige evangeliet, som i like høy grad tilhører alle, også de mest forkomne blant de ugudelige.

Han tror fordi han er et menneske – ikke et botferdig, omvendt, troende eller gjenfødt menneske, men bare fordi han er et virkelig menneske. Han har del i den alminnelige fordervelsen som har gjennomsyret hele slekten, men har også eiendomsrett til all den nåden som ble vunnet for hele verden da Jesus Kristus ble menneske. Gud være lovet for denne nåden!

Hvor skulle vi vel gjøre av oss, alle vi elendige som ser og kjenner at vårt hjertes tanker er onde fra ungdommen av? Vi som tross all vår bønn, kamp og strid daglig kommer til kort med vår helliggjørelse. Vi som lever alle våre dager under selvanklage og selvfordømmelse fordi vi mangler den rette kjærligheten og gudsfrykten, den rette troen og kraften, men som derimot er så rike på onde lyster og tilbøyeligheter, så rike på fall og overtredelser.

Ja, hvor skulle vi vel gjøre av oss, alle vi som i oss selv er ugudelige, og som jo lenger, jo mer oppdager at all vår egen dyd og rettferdighet bare er stinkende skarn og smuss? Vi som trenger tilgivelse endog for bønnene våre, kjærlighetsgjerningene våre og arbeidet vårt for Guds rike. Hvor skulle vi vel gjøre av oss, vi som hvert sekund overtreder den loven som krever fullkommen hellighet og renhet i tanker, ord og gjerninger?

Hvor skulle vi vel gjøre av oss om vi ikke hadde en slik Frelser som vi har – en Frelser som er blitt vår virkelige stedfortreder, som har båret vår synd og skyld og lidt vår straff?

Om ham vil vi flokke oss. Ved hans føtter vil vi sette oss for å høre dag etter dag nådens ord som er utøst på hans lepper. Frimodig setter vi oss til bords med ham og forsyner oss av de kostelige rettene han byr oss i sitt hellige evangelium. Begjærlig legger vi oss ned ved nådens levende elv og drikker det salige livets vann som strømmer ut fra nådens trone.

Knurr bare, dere fariseere, dere mange religiøse og verdslige, bønnefolk og bannere, predikanter og gudsfornektere – alle dere som er mer eller mindre fremmede for deres store og dype fordervelse, deres store hjelpeløshet og avmakt! Knurr bare og spør hvorfor vi trenger oss fram til Jesus, hvorfor vi sent og tidlig priser og opphøyer ham, og hvorfor vi så gjerne vil synge, lese og høre om ham. Svaret er allerede gitt: «Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt.»

Hans blod renser oss, hans sår leger oss, hans angst for syndens skyld skaper vår fred. Han som ble gjort til synd, er vår rettferdighet, og hans fornedrelse er veien til vår opphøyelse. Han er vår visdom, rettferdighet, helliggjørelse og forløsning (1 Kor 1,30), vårt liv, vårt lys og vår kraft. Han er vår kostelige perle, vår skatt, ja, vårt alt i alle. Han er døren som vi går gjennom inn i den rette sauefloKken, og veien som fører til evig salighet.

Han er også vår trofaste hyrde, som har gitt sitt liv for oss arme, gjenstridige og villfarne sauer. Han fører oss til de vakre beitemarkene og verner oss mot alle våre salighetsfiender. Fariseerne finnes både blant de verdslige og blant

dem som regnes til de vaktes og helliges flokk. Når de, drevet av sitt hjertes hat til Kristus, kommer med sine snedige spørsmål eller slynger ut sine falske beskyldninger mot oss, da tar han oss i forsvar. Han styrer det slik at motstanderne våre til slutt må bli til skamme. Det ser vi av dagens evangelium.

Nå har vi nevnt noen av grunnene til at så mange av oss holder oss nær til Jesus, priser og opphøyer hans navn og søker vår rette glede og fornøyelse i ham. Men hva er det da som beveger Frelseren til å søke et så dårlig selskap? Og hva er det som gjør at han trives så godt sammen med elendige, stygge og urene syndere? Han svarer selv: «Barmhjertighet er det jeg vil ha, ikke offer! Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men for å kalle syndere.»

Se, her er løsningen på gåten! Frelseren har behag i barmhjertighet og ikke i offer. Med andre ord: Det er hans lyst å få gi, mens han ikke har noen trang til å få noe fra menneskene. Riktignok tar han noe, nemlig vår synd og vår elendighet – men når han tar det, er det jo nettopp en gave. Vi kan jo ikke bringe ham noe han trenger, for han er opphavet til alle ting og den som alle gode gaver kommer fra. Når et menneske derfor mener å bringe ham noe han skulle finne behag i, er det et stort selvbedrag.

Og i dette selvbedraget er fariseerne til alle tider fanget. De søker å bringe ham botferdighet, tro, bønn og alle slags gode gjerninger. Men han vender seg med avsky bort fra alle disse innbilte offerne. Han har bare behag i å få vise barmhjertighet mot elendige syndere. Derfor leter han etter slike som er villige til å ta imot nåde for intet. Jo mer han får dele ut av sine åndelige skatter, desto mer gleder han seg.

Derfor liker han at fortapte syndere tror på ham, for ved denne troen griper de hans nåde og tar den til seg. Og derfor liker han at en troende ber, leser og hører Guds ord, går til nattverd, gjør kjærlighetsgjerninger og bekjenner hans navn – fordi den troende selv og hans medmennesker blir velsignet og beriket gjennom disse tingene.

David sier: «For du har ikke lyst til slaktoffer, ellers ville jeg gi deg det. I brennoffer har du ikke behag. Offer for Gud er en nedbrutt ånd. Et nedbrutt og knust hjerte vil du, Gud, ikke forakte» (Sal 51,18–19).

Her hører du hva du skal bringe ham, nemlig et nedbrutt hjerte. Det vil si at du skal gi ham ditt hjerte, fordervet og ødelagt av synden, akkurat som det er, uten å prøve å reparere det selv. Det som er nedbrutt, er jo udugelig; det kan ikke lenger tjene sin hensikt. Når du altså bringer ham et knust hjerte, da bringer du ham ikke noe godt, men tvert imot noe svært ondt og dårlig. Med andre ord bringer du ham din synd – både de mange onde lystene og tilbøyelighetene som finnes i hjertet, og alle de onde ordene og gjerningene som har sitt utspring i hjertet.

Men vil du ikke gå til ham så hard og likegyldig, lettsindig og ugudelig som du nå kjenner deg, og vil du i stedet arbeide med hjertet ditt for å få det riktig nedbrutt, da er du igjen inne på fariseerveien. For da går strevet ditt ut på å bringe ham noe godt som offer. Er du nedbrutt, så kjenner du at hjertet er hardt. Mener du derimot at det er rikt på sann anger, da hører du, som sagt, til de friske, som ikke trenger lege.

Du som er trett og lei av syndens usle liv og ønsker å bli et Guds barn – å, om du riktig kunne lære å forstå hvilket sinnelag Herren har mot deg – ja, mot alle mennesker! Hans hjerte brenner av den inderligste kjærlighet og er fylt av den sterkeste lengsel etter å frelse deg. Da faren så sin ulydige og hjelpeløse sønn langt borte, løp han ham i møte, falt ham om halsen og kysset ham (Luk 15,20). Her har Herren skildret seg selv.

Så snart han ser at du har bestemt deg for å vende om til ham, fylles hans sjel med glede. Og så snart du nærmer deg ham for å fortelle om dine mange synder og din store elendighet, og ber om forlatelse for synden og kraft til å stå opp til en hellig vandring i et nytt liv, er han villig til å gi deg den nåden du ber om. Ja, i en forstand har han allerede gitt deg den, da han gav sin Sønn for oss. Slik har han også lagt nåden til rette i ord og sakrament, der den venter på at du skal ta imot den.

Rekk derfor ut troens hånd og grip den! Hold vitnesbyrdet om Jesu soning fram for deg, og la hans gjerning og lidelse være nok for deg. Sett din lit til det og stol på det, så skal du nok få erfare at det har kraft til å gi fred og liv. Og fortsett så hele livet med å ta imot ny nåde for hver ny dag. Bruk flittig alle nådens midler og be uavlatelig, så skal Herren gi deg mer og mer av sin velsignelse.

La nå ingen gjøre det som er sagt om Guds frie nåde, til en sovepute midt i et liv i synd. Du som vil fortsette i dine synder, har ingen del i denne nåden. Riktignok er den gitt deg i Kristus én gang for alle, og adgangen til å ta imot den står åpen for deg i dag, om du så er den verste synder. Men bruker du ikke denne adgangen ved å vende deg bort fra syndens vei og gjøre Kristi fortjeneste til din, da vil alt du har hørt om Guds kjærlighet, bare bli deg til så mye større dom.

Legg merke til Kristi ord i evangeliet: «Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere til omvendelse» (Luk 5,32).[1] Merk deg: til omvendelse! Kan den maten du ikke spiser, mette deg eller gi deg kraft? Slett ikke! Like lite hjelper det deg at Kristus er kommet ned fra himmelen for å gi verden liv (Joh 6,33), om du ikke i troen eter hans kjød og drikker hans blod.

Men så lenge du har bestemt deg for å forbli den du er, og fortsette i synd og trygghet, kan du ikke tro på Kristus. Så lenge du har et slikt sinn, er troen din bare en falsk innbilning.

Bestem deg derfor av hele ditt hjerte for i denne stund å vende helt om til Gud. Gå til ham, som du har hørt før, så elendig som du er. Bekjenn din synd, tro evangeliet og begynn så et nytt liv i Herrens frykt. Å, at dette måtte skje med mange i dag! Kjære sjel, vent ikke lenger, men begynn i dette øyeblikk! Herren la det lykkes for sin miskunnhets skyld. Amen.

[1] Slik lyder ordet i Luk 5,32. I dagens tekst, Matt 9,13, har NB: «men for å kalle syndere».

4. søndag etter treenighet: Rettferdig og urettferdig dømming

> «Døm ikke, for at dere ikke skal bli dømt! For med den dommen som dere dømmer, skal dere selv dømmes, og med det målet dere måler, skal dere selv bli tilmålt. Hvorfor ser du flisen i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye blir du ikke var? Eller hvordan kan du si til din bror: La meg trekke flisen ut av øyet ditt! og se, det er en bjelke i ditt eget øye? Du hykler! Dra først bjelken ut av ditt eget øye! Så kan du se å dra flisen ut av din brors øye. Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin. De vil bare tråkke dem ned med føttene sine, og snu seg mot dere og rive dere i stykker» (Matt 7,1–6).

Preken av Jacob Traasdahl.

Frelseren formaner oss i dette evangeliet til ikke å dømme. Skal vi forstå denne formaningen og bruke den rett, må vi av levende erfaring kunne stemme i med apostelens bekjennelse: «Meg er det vist barmhjertighet» (1 Tim 1,13).[1]

Jorden er full av Guds barmhjertighet. Vi har ikke fortjent noe godt. Skulle Herren handle med oss etter fortjeneste, måtte vår himmel være dekket av en tordensky som stadig sendte sine vredeslyn ned over oss. For vi har syndet, og vi er syndige og urene. Men Gud har forbarmet seg over den falne slekten. Før han la grunnvollen til den jorden vi vandrer på, tenkte han på oss i barmhjertighet, for han så på forhånd hvor ulykkelig det skulle gå med den slekten han hadde bestemt til å bære hans bilde på jorden.

Barmhjertighet er den lysende innskriften som står over alle hans nådes ordninger. Derfor kunne han med sannhet si: «Barmhjertighet er det jeg vil ha» (Matt 9,13). Av barmhjertighet sendte han oss sin Sønn til frelser. Av barmhjertighet sendte han Ånden, som skulle oppsøke oss på våre villstier og dra oss til Sønnen. Og tusen hendelser som han lar møte oss i livet, forkynner om barmhjertighet.

Likevel er det så få som kan stemme i: «Meg er det vist barmhjertighet.» Barmhjertighet er vist alle, men få har latt seg fange av barmhjertighetens armer. Derfor er det så mye ubarmhjertighet og så mye hjerteløs dømming i verden. Barmhjertigheten er den stormakten som kan smelte våre harde, kalde og egenkjærlige hjerter og fylle dem med forbarmende kjærlighet. Den som har tatt imot barmhjertighet, viser barmhjertighet.

[1] NB: «Men jeg fikk miskunn».

Guds barmhjertighet var en smeltende ild som varmet Paulus' hjerte. Fra den stund han kunne si: «Meg er det vist barmhjertighet», satte han derfor hele sitt liv inn på å «vinne mennesker» og gjøre dem delaktige i den evige Forbarmerens velsignelser (1 Kor 9,19).

Evangeliet vårt advarer oss mot all unødvendig, urettferdig og kjærlighetsløs dømming. Selv om vi har tatt imot barmhjertighet og ved barmhjertighet fått et nytt sinn og hjertelag, trenger vi sårt denne formaningen. Derfor vil vi en stund dvele ved dette emnet:

Rettferdig og urettferdig dømming.

La oss da først tenke over at ikke all dømming er urettferdig. For å forstå det må vi huske at ordet «dømme» i sin rette og egentlige betydning ikke betyr annet enn å skille rett fra urett og sant fra falskt.

Slik dømming er først og fremst nødvendig i samfunnet her på jorden; uten den kunne det ikke bestå. I en trassig verden, dypt sunket ned i synd, kunne ikke rett og orden opprettholdes på noen annen måte. Derfor sier apostelen at øvrigheten ikke bærer sverdet for ingenting (Rom 13,4). Den må skjelne mellom ondt og godt, og det kalles å dømme.

Men heller ikke i Kristi kirke er all dømming forbudt. Selve ordet, grunnvollen i Kristi rike, er et dømmende ord, og det gjør sine store gjerninger ved sine dommer. Ordets tveeggede sverd trenger igjennom «helt til det kløver sjel og ånd, ledd og marg, og dømmer hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12). Også Kristi kirke som fellesskap har både makt og plikt til å skjelne mellom det onde og det gode, det sanne og det falske. Derfor sier Paulus til menigheten i Korint: «Støt da den onde ut fra dere!» (1 Kor 5,13).

Når kirken i dag ikke bruker en slik myndighet til å dømme og skille ut åpenbare syndere og fornektere, er det ikke fordi den mangler rett og plikt til det. Det er fordi den er sunket ned i slapphet og sløvhet og lar armene sine bindes av uverdige lenker.

Men ikke bare staten og kirken har rett og plikt til å dømme. Det har også hver enkelt kristen, for han har fått påbud om å «prøve hva som er til behag for Herren» (Ef 5,10) og å «prøve alt og holde fast på det gode» (1 Tess 5,21). Skal vi prøve oss fram i denne onde verden og velge mellom godt og ondt, må vi naturligvis dømme det onde som ondt. Vi vandrer her blant onde og gode mennesker, som alt etter hvordan de er, bærer fram godt eller ondt fra sitt hjertes forråd (Matt 12,35). Her er det vår plikt å dømme.

Av dette følger også at Vårherre ikke kan mene at det er ubarmhjertig dømming å kalle både synden og synderen ved deres rette navn. Verden vil gjerne leve uten å bli refset. Så snart den møter noen som har mot nok til å dra det skarpe, tveeggede sverdet – Guds ord, der den rettferdige Dommer sier hva han tenker og dømmer om verdens vantro, forfengelighet og syndige vesen – da forskanser den seg straks bak ordet: «Døm ikke!» I ly av dette ordet vil den leve uforstyrret i synd og vantro.

Hver venn av sannheten som med Paulus våger å gå rett på synderen og tale alvorlig om «rettferdighet og avhold og den kommende dom» (Apg 24,25), må være forberedt på å bli beskyldt for urettferdig dømming. Her må en

kristen være årvåken, så han ikke lar seg føre bort fra den rette veien, verken av menneskefrykt eller for å behage mennesker. Han må stadig huske Herrens ord gjennom profeten: «Ve dem som kaller det onde godt og det gode ondt» (Jes 5,20).

Verdens barn kaller det kjærlighetsløst og ubarmhjertig at en dømmer deres vesen og ferd slik Guds ord dømmer. Men hva er mest ubarmhjertig – å vise den villfarne hvor farlig han står, eller å la ham leve uforstyrret i ro? Ville det være barmhjertig av meg om jeg så huset ditt i brann, men ikke ville forstyrre den rolige søvnen din? Jeg mener nei. Mitt barmhjertige sinnelag ville tvert imot drive meg inn gjennom flammene til sengen der du lå i fare. Jeg ville gripe tak i deg og gjøre alt for å få deg berget, selv om det måtte skje på en noe hardhendt måte.

Tør du beskylde Jesus for ubarmhjertighet – han, den gode hyrde, som gav sitt liv for sauene og ikke unte seg selv noen ro eller bekvemmelighet for å kunne frelse fortapte stakkarer? Og likevel sier han: «Ormeyngel! … Dere hyklere, som farer omkring over hav og land for å vinne en eneste tilhenger. Og når han er blitt det, gjør dere ham til et helvetes barn, to ganger verre enn dere selv!» (Matt 23,33.15).

Var det mangel på barmhjertighet som fikk Paulus til å si: «Gud skal slå deg, din kalkede vegg!» (Apg 23,3)? Eller hos Peter, da han refset Ananias og Saffira for deres løgn (Apg 5,1–11)? Eller da han sa til trollmannen Simon: «Du har ingen lodd eller del i dette ordet, for ditt hjerte er ikke rett for Gud» (Apg 8,21)?

Den dømmingen som Jesus forbyr, og som en aldri må tåle, er de unødvendige og kjærlighetsløse dommene som springer ut av kjødets onde rot og ikke tar sikte på nestens sanne vel. Slik dømming har sitt utspring i hovmodet og egenkjærligheten. Uansett hvilke falske forkledninger den opptrer i, har den ikke nestens virkelige vel for øye. Den går heller ut på å sette ham ned og gjøre ham ringe, så den som dømmer, selv kan få en anledning til å stige til værs.

Synes du det passer seg for deg å være dommer – du som selv er benådet? Du som lever av Guds barmhjertighet fra stund til stund hver eneste dag? Synes du det passer seg for deg å opptre med harde og ukjærlige dommer? Hvordan ville en dødsdømt, men benådet forbryter føle seg om han ble satt i dommersetet? Å, jeg tror det ville bli en tung gjerning for ham, som bare hadde nåde og miskunn å takke for at livet hans ble berget.

Også du, kjære bror og søster, vil bli sen til å dømme andre om denne innskriften står levende i din sjel: «Meg er det vist barmhjertighet.» Men dette barmhjertige sinnelaget blir så ofte overdøvet av kjødets sinn. Vil vi få se hvor sant dette er, trenger vi bare å skaffe oss noen politiske aviser som kommer ut under valgkampene. Om en satte disse ordene som overskrift over de «ledende» artiklene: «Tal vel om hverandre og ta alt i beste mening», ville det virke som blodig ironi over det disse bladene inneholder. For der fører motstanderne en ynkelig kappestrid om å rakke ned på, kjetterstemple og fordømme hverandre.

Og mang en gang må selve kristendommen tjene som et skjermbrett som den dømmesyke ånden forskanser seg bak. Brødre, døm ikke hverandre for politiske meninger! Vær et salt i verden ved å vise fordragelighet. Kjemp med edle

våpen og ut fra edle beveggrunner for det dere holder for sant og rett. Fordøm ikke ditt medmenneske fordi det er kommet til en annen overbevisning enn du – aller minst når det gjelder disse jordiske tingene, de forskjellige formene for styre her på jorden, som Guds ord ikke sier noe om.

Men om vi er vitne til urettferdige dommer på det rent verdslige feltet, står det ikke stort bedre til på det åndelige og kirkelige. Vi «forstår stykkevis» og «taler profetisk stykkevis» (1 Kor 13,9). Og enda mer: Selv om de åndelige tingene er klart nok framstilt i Guds ord, er de mer hemmelighetsfulle og skjulte for oss enn de timelige. Derfor kommer det opp en hel del meninger og forestillinger som strider mot hverandre, og også her lyder dette alvorsordet til oss: Døm ikke!

Vi skal visselig ikke kalle det onde godt eller regne alle meninger som gjør seg gjeldende på det åndelige området, som like gode. En slik slapphet og likegyldighet viser at en ikke selv har gjort noen sannhet til sin med levende overbevisning. Men vi skal ikke være så raske til å opptre som dommere. Vi skal heller komme vår bror til hjelp med kjærlig undervisning og inderlig deltakelse, og ikke være så snare til å sette oss i dommersetet.

Å, hvilken ukjærlig dømming har en ikke vært vitne til fra den såkalte rettroenhetens leir! Det kjødelige sinnet, det arme hjertets hovmod og forfengelighet og egenkjærlighetens umettelige trang etter laurbærkrans – det gamle jeget – har så ofte kjempet i rettroenhetens rustning. Det har dømt og fordømt i fleng hver retning og person som ikke helt svarte til dets mål. Disse kalde rettroenhetsmakerne har sett flisen i nestens øye og gjort mye vesen av den. Samtidig har de glemt bjelken i sitt eget – den store, svære bjelken av hovmod og egoisme.

En oppriktig kristen kan ikke annet enn bli inderlig bedrøvet når han ser så mye grums i det øyet som broren skal se den guddommelige sannheten med. Han kan heller ikke la være å formane broren «med ydmyk ånd» og i kjærlighet (Gal 6,1), men han setter seg ikke til doms over hans person. Dommersetet er det setet han aller minst ønsker å innta. Blir han tvunget til det, ser han seg først om etter bjelken og prøver seg alvorlig for Guds øyne: Gjør jeg dette av kjærlighet og med Herrens ære og nestens vel for øye?

En kristen som har fått et mer opplyst syn, kan jo ikke annet enn bli bedrøvet over alt det ynkelige partivesenet som myldrer omkring i det åndelige lavlandet. Likevel tror han – og han er glad i denne troen – at Herren til sist skal få høste rikt blant disse. Derimot ser han med bedrøvelse på all den fornemheten og stive og kalde religiøsiteten som beveger seg høyt over ham. Der føres det stadig en slik strid og kamp om ren lære og sunn åndelighet at en med god grunn kan frykte at de til sist krepere av bare renhet og sunnhet.

Vokt deg for å dømme ubillig og urettferdig, kjære bror, «for med den dommen som dere dømmer, skal dere selv dømmes, og med det målet dere måler, skal dere selv bli tilmålt» (Matt 7,2).

Så har vi de ukjærlige og urettferdige dommene som kommer av at oppriktige kristne kan stille seg noe forskjellig til livet i samfunnet og det arbeidet som drives der. Den ene holder seg så mye som mulig utenfor det alminnelige samfunnsarbeidet, fordi han er redd for å bli viklet inn i verdens farlige garn. Fra politikk og annet samfunnsarbeid holder han seg mest mulig borte. Han føler

at om han tok del i det, ville han komme i betenkelig berøring med verden, som ligger i det onde.

Døm ham ikke, du som ser saken noe annerledes! Det kan godt være at det er best for ham å leve et slikt eremittliv. I hvert fall blir han ikke hjulpet av kalde og ukjærlige dommer, og det er et fint håndverk å behandle ømme samvittigheter.

Andre mener det er deres plikt å blande seg inn i samfunnslivet og dets forhold så mye som mulig. De er jo ikke bare borgere av himmelen, men også av jorden, og har plikter og ansvar overfor samfunnet her på jorden. Døm ikke disse, kjære bror, du som ser saken annerledes! Det kan godt være at de har kristendommens salt med seg i alt de gjør, og at de har styrke nok til å stå imot den farlige påvirkningen.

Døm dem ikke for verdslighet om de har flere jordiske interesser enn du, men be heller flittig for dem. For det kan ikke nektes at føttene deres ofte står på glatte steder. Blir de dømt kaldt og urettferdig av det brorskapet som hjertet deres hører til, blir de fristet til å ta standpunkt i verden. Og ve deg om du har vært med på å støte dem bort!

Det finnes også andre forskjeller mellom virkelige brødre som ofte gir anledning til forhastede og urettferdige dommer. Noen brødre har fått et mer evangelisk syn. Slik kan de se dypere inn i Guds evige frelsesråd og forstår seg bedre på hans nådes husholdning enn andre. Disse andre er oppriktige for Herren, men går likevel med et mer lovbundet sinn, og derfor har de smakt mindre av hvor herlig Guds nåde er.

Denne forskjellen har ofte gitt anledning til harde og uforstandige dommer. De som er mer evangelisk sinnet, har dømt de andre som lovtreller og selvrettferdige, ja, som trellkvinnens sønner, som skal drives ut av huset og ikke arve sammen med den frie kvinnens barn (Gal 4,30).

Ja, det er sant – og hvilken fryktelig sannhet! – at når Herren til sist skal skille mellom sine bekjennere, vil det finnes en skare som blir vist bort til det ytterste mørke. Det skjer tross deres vekkelse, deres syndserkjennelse, deres alvor og deres kristelige strev. For Jesus kjente dem ikke som sine her, og i dommens høytidelige øyeblikk finner han ikke navnene deres i livets bok. Å, det er en sannhet en kunne gråte blod over! Men her tør vi ikke opptre som dommere, for Gud alene har kasteskovlen i sin hånd (Matt 3,12).

Vokt deg for å dømme alle som har et mer eller mindre lovbundet sinn, som om de hørte til disse ulykkelige! Da vil du forgripe deg på mange av lemmene på Herrens legeme, som han har så kjære. Døm ikke, men la din basun gi en tydelig lyd (1 Kor 14,8), så frelsens vei kan ligge klart banet for hver den som i oppriktighet vil gå på den.

Og du som ikke riktig kan fordøye den friere forkynnelsen av evangeliet, men har forelsket deg i en annen retning enn den ofte foraktede evangeliske – vokt deg for å dømme, bror! Det kan være at du er en hånd eller en fot på legemet. Vil du da dømme øyet, som er satt til å se både for hånden og foten? Vokt deg! Døm ikke, men prøv deg selv om du har erfart sannheten i disse ordene: «Får da Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri» (Joh 8,36).

Det er mye mer vi gjerne ville belyse ut fra disse ordene av Frelseren: «Døm ikke!» Men nå må vi slutte. Måtte den evige Barmhjertighet få holde oss bøyde og ydmyke ved nådestolen. Da skal vi ikke så lett forgripe oss på våre brødre med ukjærlige dommer. Amen.

5. søndag etter treenighet: Kristus og den troende bekjenner hverandre

> «Da Jesus var kommet til traktene ved Cæsarea Filippi, spurte han disiplene sine: Hvem sier folk at Menneskesønnen er? De svarte: Noen sier døperen Johannes, andre Elia, andre igjen Jeremia eller en av profetene. Han sier til dem: Men dere, hvem sier dere at jeg er? Da svarte Simon Peter og sa: Du er Messias, den levende Guds Sønn. Jesus svarte ham og sa: Salig er du, Simon, Jonas sønn! For det er ikke kjøtt og blod som har åpenbart dette for deg, men min Far i himmelen. Jeg sier deg at du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min menighet, og dødsrikets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg nøklene til himlenes rike, og det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen» (Matt 16,13–19).

Preken av P. G. Sand.

En gang fariseerne var samlet, spurte Jesus dem: «Hva mener dere om Messias? Hvem er han sønn av?» (Matt 22,42). De trodde ikke at det var Kristus selv som stilte dem dette spørsmålet. Men de hadde en historisk kunnskap om den Messias som var lovet Israel, og derfor visste de også at han som menneske skulle stamme fra David. Derfor svarte de Frelseren at Kristus er Davids sønn. Men at denne Davids sønn samtidig er Davids Herre, det vil si sann Gud, var ennå skjult for dem. Derfor kom de i forlegenhet da Jesus spurte dem hvordan David da i Ånden kunne kalle ham Herre.

Forsto de ikke at den Messias Skriften taler om, virkelig var Guds Sønn, så forsto de enda mindre at Jesus fra Nasaret var den virkelige Messias. Denne mangelen på forståelse hadde sin grunn i at de bevisst sto imot Faderens Ånd, som gjennom Jesu forkynnelse og undergjerninger søkte å dra dem til Frelseren.

Vår Herre Jesus var en brysom mann for dem, både fordi han tok folkets gunst fra dem, og fordi han refset hykleriet deres. Derfor ønsket de helst at han måtte være en bedrager – og fordi de ønsket det, trodde de det også. Med hele sin vilje satte de seg mot den overbevisende kraften som lå i alt det Jesus gjorde. Deres falske mening om Jesus fra Nasaret var altså først og fremst en frukt av deres vilje.

Folket i alminnelighet holdt ham derimot for en profet. De mistet ingen ære eller makt om de holdt ham for en Guds mann. Tvert imot ble jo mange av dem velsignet gjennom ham, for noen fikk mat og andre ble helbredet. Derfor gav de ham dette vitnesbyrdet: «Han har gjort alle ting vel! Han gjør det så at både de døve hører og de stumme taler» (Mark 7,37). De ble også revet med av talen hans, så de begeistret ropte ut: «Aldri har noe menneske talt slik som denne mannen!» (Joh 7,46).

Men at han var den sanne Gud og en frelser for syndere, var skjult for de store massene. De hadde ikke åpnet hjertet sitt for Åndens nådeverk, og uten Ånden kan ingen kalle Kristus Herre (1 Kor 12,3). Meningene sine om Frelseren var de kommet fram til ved egen spekulasjon. Og fordi disse meningene var frukter av mange forskjellige hoders ettertanke, ble de så forskjellige som vi hører i dagens evangelium: Noen sa at han var døperen Johannes, andre Elia, og atter andre Jeremia eller en av profetene.

Alt mulig kunne de tro om ham, bare ikke den virkelige sannheten. Og selv om de på langt nær hadde så onde tanker om Frelseren som fariseerne, ble resultatet nettopp det samme når det gjaldt sjelens frelse. Ingen av dem hadde lodd eller del i frelsens gave, for de manglet alle den troen som tar imot denne gaven.

Men det var likevel en liten flokk i Israel som så den lovede Messias i profeten fra Nasaret. Ved Den Hellige Ånds nåde hadde de lært å tro på ham som Guds Sønn. Selv om de ennå forsto svært uklart hva det egentlig betydde at han var kommet til verden, hadde de likevel sin trøst og glede i ham.

Det er som talsmann for denne lille skaren at Peter, slik evangeliet vårt forteller, svarer på Jesu spørsmål til disiplene: «Hvem sier dere at jeg er?» – «Du er Messias, den levende Guds Sønn.» Og bekjente Peter her Kristus på vegne av hele disippelflokken, da gjelder også Jesu ord til Peter alle sanne disipler. Det gjelder ikke bare dem som levde den gangen, men også alle som siden har levd og kommer til å leve så lenge verden står.

Kan altså også vi avlegge den samme bekjennelsen som Peter, kan vi også gjøre de herlige ordene Frelseren talte til ham, til våre. Dette vil vi forsøke å utdype litt nærmere, når vi nå ut fra evangeliet vårt taler med hverandre om

hvordan Kristus og den troende bekjenner hverandre.

Peter bekjenner hva Jesus er, og Jesus bekjenner hva Peter er. Dette er hovedinnholdet i teksten vår.

Og det Peter var, var han blitt ved sin bekjennelse av Kristus. Denne bekjennelsen var nemlig et uttrykk for det hjertet hans hadde erkjent. For går ikke erkjennelsen foran bekjennelsen, er bekjennelsen bare hykleri. Derfor ligger ikke frelsen i munnens bekjennelse, men i hjertets tro. Men når bekjennelsen er et uttrykk for hjertets tro, bringer den uendelig velsignelse, så Guds rike vokser i oss og omkring oss. «Med hjertet tror en til rettferdighet, og med munnen bekjenner en til frelse» (Rom 10,10).

Peter hadde lært å kjenne Frelseren som den levende Guds Sønn. Det var hans lykke, og ordene fra hans munn var et uttrykk for den salige kunnskapen han eide i sitt hjerte. «Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne

Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus» (Joh 17,3). Med Johannes kunne Peter si: «Vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,14).

Ja, han erkjente ikke bare at Jesus var full av sannhet, men at han var sannheten selv. «Jeg er veien og sannheten og livet» (Joh 14,6). «Dersom dere blir i mitt ord, da er dere i sannhet mine disipler. Og dere skal kjenne sannheten, og sannheten skal frigjøre dere» (Joh 8,31–32).

En slik erkjennelse av Kristus som den eneste sannheten som frigjør og frelser, må også du eie, min venn, om det skal gå deg vel i liv og død. Og har du erkjennelsen, som er det samme som troen, da kommer nok også bekjennelsen som en følge av den.

Men hvem har nå den rette erkjennelsen av Kristus? Likesom den gangen han vandret på jorden, finnes det også nå mange forskjellige meninger om ham, men bare én er den rette. De som mente at han var Johannes, de som trodde at han var Elia, og de som holdt ham for å være Jeremia eller en av profetene, tok alle feil. Bare de få som så på ham som den levende Guds Sønn, hadde den rette kunnskapen om ham.

Slik også i dag. Det er noen blant oss som sier: «Vi tror at Jesus fra Nasaret var en mer enn alminnelig vis og dydig mann, og at en bør ta hans opphøyde morallære til hjertet. Men at han er Guds Sønn, og at hans død er en soning for menneskenes synd, det tror vi ikke. Saligheten må en nemlig tilkjempe seg selv ved å leve et fromt og dydig liv. Vi misunner dem som kan tro Guds ord, men vi kan det ikke.»

Når de slik innrømmer at de ikke er i stand til å tro, høres det nok ydmykt ut, men i virkeligheten er det bare selvros. Tanken bak denne talen er nemlig denne: «Vi er altfor kloke og vise, altfor langt framme i opplysning og dannelse, til å kunne tro alt dette ammestuepratet om kristendommen. Det passer bare for barn og uvitende mennesker.»

Slike ligner fariseerne i at de ikke vil tro. Og fordi de ikke vil tro, gjennomsøker de Skriften bare for å finne såkalte motsigelser i den, så de kan bli styrket i sin vantro. Derfor styrer også den rettferdige Gud det slik at de finner noe å støte seg på. Hadde de derimot villet følge Kristi formaning om å gjøre Guds vilje, skulle de snart ha fått erfare at hans ord er sanne (Joh 7,17). Slike mennesker fornekter Kristus, de bekjenner ham ikke.

Det er andre som påstår at de tror hele Guds ord, og dermed også det som vitner om Kristus som Guds Sønn og verdens Frelser. Likevel fortsetter de samtidig å tjene synden, på en grovere eller finere måte. Spør en dem om deres håp om salighet, svarer de at de tror de skal bli salige for Kristi skyld når de dør.

Vil en så innvende at livet deres viser at de ikke har noen del i nåden, blir en straks beskyldt for å være en hard og dømmende fariseer, som ikke forstår å sette pris på Guds godhet og Kristi forløsergjerning. Etter deres mening består denne gjerningen i at vi ved ham har fått frihet til å tjene synden av alle krefter så lenge vi orker, for så å gå inn til den evige salighet. Slike gjør vår Frelser til en tjener for synden og er like fullt fornektere av Kristus som de første. Mange slike setter for øvrig sin lit til at et sukk i dødstimen skal frelse dem.

Atter andre legger vinn på dyd og gudfryktige øvelser av alle slag. Regelmessig leser de sine faste bønner i en eller annen bønnebok. Om søndagen møter de opp i kirken med salmeboken sin, og er det ingen gudstjeneste, brukes huspostillen hjemme. Alt går så regelmessig og etter snoren. Den rettferdige livsførselens kjortel er uten flekk og rynke, og derfor er de så sterke i troen og vel fornøyde med seg selv. Ve den som våger å tvile på at disse fromme menneskene er på vei til himmelen!

Spør en dem om de tror på Kristus, setter de straks opp en både misfornøyd og forundret mine: «Javisst tror jeg på Kristus! Hvem skulle jeg da tro på, om jeg ikke trodde på ham som alltid har hørt de bønnene jeg har sendt opp natt og dag, og som alltid har vært så god mot meg?»

«Tror du da at du har fått syndenes forlatelse og er et Guds barn nå?» – «Hva for noe? Syndenes forlatelse? Et Guds barn? Nei, så hovmodig er jeg da ikke. Jeg er ingen fariseer, men en fattig toller.» – «Men når du nå tror på Kristus, hva er det egentlig du tror?» – «Jeg tror at når jeg strever så godt jeg kan og er ydmyk av hjertet, så skal Gud for Kristi skyld benåde meg i døden» og så videre.

Også disse menneskenes bekjennelse viser at de i sitt hjerte fornekter Kristus. De holder Kristus for en dommer i en premiekonkurranse, som deler ut premie til den mest dydige. Og fordi slike som regel ser på seg selv som nummer én i dydsklassen, tviler de ikke på at de skal bli hedret på dommens dag.

Men det er andre som tar sin gudsfrykt mer alvorlig, og som derfor mer eller mindre kommer til kort i sine fromhetsøvelser. De strever og har tungt å bære, men har ikke lært å tro at Kristus er en frelser for ugudelige. Spør du en slik om han tror på Kristus, svarer han et bestemt ja. Det er ingen mangel ved troen, mener han; det er livet som ikke er helt i orden.

Men deres tro er ikke en tillit til en nåde som er her nå. Den er et usikkert håp om en gang i framtiden å bli benådet, når deres bedrøvelse og anger over synden, deres bønn, kamp og strid, deres alvor og oppriktighet, hellighet og gudsfrykt blir riktig i orden. De ligner de foregående i at de ser på Kristus som en frelser for fromme og hellige mennesker.

Men på ett punkt skiller de seg fra de forrige: Mens de forrige ser på seg selv som fromme og derfor er trygge og ved godt mot, ser disse sine mangler og tør derfor ikke ta evangeliets trøst til seg. Og selv om ingen av dem forstår det, fornekter likevel begge parter i virkeligheten den sanne Kristus. Etter kortere eller lengre tids utmattende strev pleier likevel de sistnevnte oftere å forlate sitt «fritenkerske standpunkt» og begynne å holde for sant det Den hellige skrift vitner om vår Frelser.

Men selv om det er mange blant oss som har bakvendte og forkvaklede begreper om Herren Jesus, er det likevel også en liten flokk som har lært å kjenne ham som den han er. Derfor kan de avlegge den samme bekjennelsen som Peter: «Du er Messias, den levende Guds Sønn.» Og den som tror at Jesus er Guds Sønn, tror også at han er hellig og sannferdig.

Ser en på Jesus som en hellig mann, forstår en også at hans død og lidelse må være en stedfortredende død og lidelse. Den skal komme ugudelige syndere til gode, i samsvar med hans eget ord, som må være sant om han er Guds Sønn. Den

som derfor av hele sitt hjerte kan bekjenne at Jesus er den levende Guds Sønn, har i ham all sin trøst både mot syndens skyld og syndens herredømme.

En slik erkjenner at han i seg selv er en skapning som fortjener fordømmelse, og derfor hviler han i det ordet at Kristus døde for ugudelige (Rom 5,6). Samtidig bekjenner han at Kristus og hans nåde er den eneste hjelpen også mot den synden som bor i ham.

Han venter ikke på en nåde som han skal få en gang senere i livet, når han blir riktig from, eller endog i dødsstunden. Nei, han tror på en nåde som er her nå – en nåde som var gitt ham lenge før han trodde, og som han tok imot ved troen. Og han har begynt å erfare dens kraft til å skape hjertet om og fornye det, etter at han begynte å bli lydig mot evangeliets bud.

«Ingenting i meg, men alt i Kristus» er bekjennelsen til en slik. «Ikke min omvendelse, min tro, min hellighet, min bedrøvelse, mitt alvor, min kamp, men Jesu kjærlighet, Jesu hellighet, Jesu lidelse og død, Jesu trofasthet er klippen jeg bygger på.» Lik dem som ble bitt av slangene (4 Mos 21,4–9), ser den rette Kristus-bekjenneren bort fra alt hos seg selv. Han legger vinn på å ha blikket stadig vendt mot ham som er opphøyet på treet, lik slangen i ørkenen, for at «hver den som tror på ham, skal ha evig liv» (Joh 3,14–15).

La oss legge godt merke til Peters svar. Kristus spør: «Men dere, hvem sier dere at jeg er?» Peter svarer bare med å bekjenne hva Kristus er. Han sier ikke: «Vi sier slik og slik», men: «Du er Messias, den levende Guds Sønn.» La oss tenke oss at han hadde svart slik: «Vi holder deg for å være Guds Sønn, og vi er ikke like vantro tosker som alle disse andre. Vi har en sterk og rett og sann tro på deg» og så videre.

I en slik bekjennelse er «jeg, jeg» grunntonen. Men i den rette kristne bekjennelsen er det «du, du»: Du er Kristus, du er en stor og virkelig Frelser, du er trofast, du bevarer og beskytter meg, du renser og helliggjør meg og så videre. Her er vi inne på en hemmelighet som ikke noe menneske kan fatte uten selv å ha erfart den.

Den som ikke er født på ny, kan ikke engang høre dette «store du» i en troendes bekjennelse. For hans ører lyder det alltid som «jeg, jeg». Priser en den frie nåden i Kristus og opphøyer og roser sin Frelsers store kjærlighet og sier med Paulus: «Meg er det vist barmhjertighet» (1 Tim 1,13), da synes lovens treller at vi sier: «Vi er dyktige og fromme mennesker og har derfor vunnet vår Herres velbehag» og så videre. Det som er den rette ydmykheten, nemlig å gi Herren æren for alt, blir sett på som det største hovmod.

Slik går det med dem som privat eller offentlig holder Kristus fram som en sann Frelser for syndere og oppfordrer alle som trenger ham, til å tro på ham. De blir ofte beskyldt for å ha så lett for å tro. På motstandernes språk betyr det det samme som at troen er uekte og «selvtatt».

For noen år siden døde en meget gammel troende kvinne i Trøndelag. Mange lovbundne kristne så på henne som litt «herrnhutisk» eller, som en nå pleier å kalle det, nyevangelisk. «Du er Kristus» var nemlig hovedinnholdet i hennes bekjennelse, og om dette «store du» dreide talen hennes seg som regel når hun kom sammen med kristne venner.

Ved en slik anledning, da hun som vanlig roste og opphøyet sin kjære Jesus, sa en til henne: «Du har en stor tro, du, Ragnhild!» «Å nei», svarte kvinnen, som var fattig i seg selv, «jeg har ikke stor tro, men jeg har en stor Kristus.» Se, nettopp slik er bekjennelsen til dem som har Peters sinn!

«Jeg har dessverre så liten tro, så lite alvor, så liten bedrøvelse over min synd, så lite sann åndelig fattigdom, så lite ydmykhet, så lite hellighet og sann lydighet mot Guds bud. Det er dårlig stelt med meg og min kristendom. Men Gud være lovet! Jeg har en Frelser som har fullbrakt alt. Han har helliget seg selv for meg, betalt min gjeld, båret min straff og lidt min død. Ja, han har frelst meg helt og fullt uten min medvirkning og fortjeneste. Han rettferdiggjør meg som en ugudelig og berger meg som en helt fortapt. Ham alene tilhører æren, men meg skammen i mitt ansikt» (Dan 9,7).

Er denne bekjennelsen din, min kjære venn, da er du salig. Enten du er fattig eller rik, syk eller frisk, æret eller foraktet, er du likevel salig. Jesus sier det, og da må det være slik. «Salig er du, Simon, Jonas sønn! For det er ikke kjøtt og blod som har åpenbart dette for deg, men min Far i himmelen.» Det er umulig å være ulykkelig for den som har funnet sin Frelser. Han kan nok stundom være bedrøvet, men aldri ulykkelig.

Tenk å eie hele Kristi fortjeneste! Tenk å være Guds barn og arving til himmelen! Tenk å få bli undervist og ledet av Faderen gjennom Ånden! Tenk å ha en samvittighet som er leget ved Kristi sår, og ikke behøve å frykte for dommen! Ja, du er virkelig salig, troende venn – salig i motgang og salig i medgang. Jesus er din brudgom, og du er hans brud.

Trofast og kjærlig vokter han deg som sin øyesten. Hans kjærlige blikk følger deg hvor du går, og hans øre lytter til ditt minste sukk. Du er salig, og hele din salighet består i å eie ham. Ham vunnet, alt vunnet; ham tapt, alt tapt. Å, for en nåde at Faderen har dratt deg til ham! For en nåde at han har åpnet øynene dine, så du har lært å se på Guds Lam, som bar all verdens synd!

Er det altså noen av dere, mine venner, som er ulykkelige, å, skynd dere da bare til Jesus! Stå ikke lenger imot den Guds Ånd som i denne stund er villig til å åpenbare hemmeligheten i Kristus for dere. Å, vend om, alle dere som til nå har bygd på deres eget store «jeg»! La dere overbevise om at grunnen under dere er falsk.

«Kom til ham, den levende stein, som vel ble vraket av mennesker, men er utvalgt og dyrebar for Gud. Og bli også selv oppbygd som levende steiner til et åndelig hus» (1 Pet 2,4–5). Lærer du først å bygge på denne steinen, skal du selv bli en levende stein. Når du ut fra det hjertet ditt har erkjent, kan si med Peter: «Du er Kristus», da skal Frelseren si til deg som til ham: «Du er en klippe.»

Peter var ingen klippefast karakter i seg selv. Tvert imot var han av naturen svak og vaklende. Men fordi han hvilte i Kristus, fikk han kraft gjennom alle livets stormer. Han hadde ingen kraft hos seg selv å stole på, men så på Frelseren som sin visdom, rettferdighet, helliggjørelse og forløsning (1 Kor 1,30). Derfor ble han stående fast lik en klippe som ingen vantroens stormvind kunne føre bort, både når han falt og når han reiste seg igjen. Og bekjennelsen hans var alltid den samme.

Han lignet ikke de mange som lar seg kaste omkring av all slags lærdoms vind, alt etter hvordan forførelsens vind blåser (Ef 4,14). Han holdt fast ved den sannheten han én gang hadde erkjent, og gjorde den mer og mer til sin, mens han vokste i nåde og kjennskap til vår Herre Jesus Kristus (2 Pet 3,18).

Derfor ble hans bekjennelse av Kristus også den klippen som den kristne menighet først ble bygd på. For tre tusen mennesker ble ført til Kristus ved hans preken på kirkens stiftelsesdag (Apg 2,41). Ved den frie forkynnelsen av evangeliet løste han alle som tok imot det, fra syndens bånd. Men alle som foraktet det, ble bare enda mer forherdet og bundet i sine synder. Og det som slik ble løst på jorden ved den frimodige bekjennelsen av Kristus, ble også regnet som løst i himmelen. Og det som på samme måte ble bundet på jorden, var også bundet i himmelen.

Den samme makten har også du som i dag tror på din Frelser og bekjenner ham i ord og gjerning. Ved ditt hellige liv og din munns bekjennelse tar du del i det store fellesarbeidet for alle sanne kristne, både menn og kvinner: å dra sjeler til Jesus. Alle som kommer til ham, blir løst, mens de mange som står imot, bare blir lenket enda fastere i syndens tjeneste.

Ingen må innbille seg at Frelseren har gitt Peter eller noen annen makt til å dele ut syndenes forlatelse på noen annen måte enn den som allerede er nevnt. Makten ligger i evangeliet, og den blir brukt når evangeliet blir forkynt. Den som tror det, er løst; den som forkaster det, er bundet. Det en kaller absolusjon, er ikke noe annet enn en egen form for evangelieforkynnelse. Der rettes Herrens løfter direkte til den enkelte synderen som har vanskelig for å ta nåden til seg. Denne formen for evangeliet blir ofte brukt med hell overfor slike som er i tung anfektelse for sine synder.

Som kjent brukes absolusjonen hos oss sammen med nattverden. Det skulle det vel ikke være så mye å innvende mot, om ikke så mange trygge foraktere av nåden også fulgte med til Herrens bord. Det er svært sørgelig at evangeliets «perler» på denne måten skal kastes for de mange ubotferdige «svin» (Matt 7,6), som tråkker Kristus og hans nådes ord under føttene. Og at mange tar avløsningsordet forfengelig og mener at de på den måten får ordnet sin sak med Gud med jevne mellomrom, hver gang de går til nattverd og får tilsagn om syndenes forlatelse – det er en velkjent sak, og det er sørgelig over all beskrivelse.

Men de som trenger denne særlige bruken av evangeliet – sjeler som er i mørke og åndelig nød – må ikke la seg skremme av disse vanegjestene fra å nærme seg nattverdbordet og ta imot tilsagnet om syndenes forlatelse av Herrens tjener. For det er nettopp slike elendige Herren vil reise opp med dette personlige tilsagnet, slik også nådebordet er dekket for dem og ikke for verden.

For øvrig bør alle vi som ved Guds nåde har lært å se inn i evangeliets hemmelighet, legge vinn på å gjøre denne kunnskapen fruktbar. Det gjør vi ved stadig å vise våre medmennesker til den Frelseren som «tar imot syndere og eter sammen med dem» (Luk 15,2). Tenk på, kjære venner, at tiden er kort, og at så mange ennå er lenket fast i syndens trelldom.

Bruk derfor flittig de nøklene Gud har gitt deg, kjære bror og søster, så du kan få en skare frigitte med deg inn i de himmelske salene når du om en liten stund skal bytte ut støvhytten med de evige boliger. Amen.

6. søndag etter treenighet: En kristens sedelige renhet og hans kamp for å bevare den

> «Dere har hørt det er sagt: Du skal ikke bryte ekteskapet! Men jeg sier dere: Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede brutt ekteskapet med henne i sitt hjerte. … Heller ikke skal du sverge ved hodet ditt, for du kan ikke gjøre et eneste hår hvitt eller sort. La deres tale være ja, ja – nei, nei! Det som er mer enn dette, er av det onde» (Matt 5,27–37).

Preken av Jacob Traasdahl.

Ingen preken er vel blitt mer misforstått og mistydet enn den herlige Bergprekenen, som evangeliet vårt i dag er hentet fra. Noen overfladiske ånder ser ut til å gå til Skriften med et kjødelig ønske om å finne en så bekvem og makelig vei til frelse som mulig. De har på en lettvint måte gjort seg ferdige med denne alvorlige, dyptgående og hjerteransakende prekenen. Kort og godt har de kalt den en lovpreken, som bare har til hensikt å skremme oss bort fra alle forsøk på å søke vår rettferdighet på lovens vei.

Etter deres syn har den stilt opp sine krav om hellighet og renhet bare for å lukke vår munn og gjøre oss skyldige for Guds dom. Derfor har en sjel som søker sin rettferdighet bare i Kristus, egentlig ikke noe med den å gjøre.

Andre har gått til den motsatte ytterligheten. De har sett Bergprekenen som et ideal for en rett evangelisk forkynnelse og rett og slett gjort Frelserens krav om sedelig renhet og hellighet til betingelser for frelse. Begge har tatt feil av hva denne prekenen egentlig vil.

De første har rett i at vår Frelser visselig har tolket lovens åndelige krav for å føre oss til en dypere erkjennelse av synden vår enn den som fantes hos de bokstavdyrkerne som hadde tatt brodden av loven. Men Frelseren mener på ingen måte at vi med det skal være ferdige med loven. Tvert imot vil han skjerpe inn lovens dype krav, som går på hjertet, og stille dem opp som ledestjerner for en kristen gjennom hele hans vandring her i livet.

De siste har også rett i at de ser denne merkverdige Bergprekenen som en mønsterpreken når det gjelder å stille opp lovens åndelige krav. Men noen evangelieforkynnelse i egentligste forstand er den ikke. Den taler ikke om Kristi blod

som det eneste som renser, og om livet i troen på Guds Sønn (Gal 2,20). Derfor er jeg redd for at disse sjelene er fremmede for evangeliets hemmelighet.

Bergprekenen sier oss ikke hvordan vi blir kristne, men hvordan vi skal leve som kristne. Den sier oss ikke hvordan samvittigheten vår blir løst fra loven som vilkår for frelse og renset i Kristi blod. Den sier oss ikke hvordan den nye, frivillige ånden og den nye kraften til helliggjørelse kommer i stand – det var ikke Bergprekenens mål å framstille disse tingene.

Men den går til bunns i menneskenaturen med kravene i Guds hellige lov. Den trenger inn med hellighetens skarpe og tveeggede sverd, så det kan kløve «ledd og marg» og dømme «hjertets tanker og råd» (Hebr 4,12). Og den stiller opp for oss det fullkomne idealet som vi i hjertet lengter etter å jage mot (Fil 3,12) – så sant vi allerede har loven skrevet på hjertets kjødtavler (2 Kor 3,3).

La oss da i lys av evangeliet vårt se på

en kristens sedelige renhet og hans kamp for å bevare den.

«Dere har hørt det er sagt: Du skal ikke bryte ekteskapet! Men jeg sier dere: Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede brutt ekteskapet med henne i sitt hjerte.»

Det budet Frelseren her skjerper inn, var opprinnelig gitt for å verne om ekteskapets hellighet og renhet. Men det hadde også til hensikt å sette grenser for den naturdriften som Skaperen selv hadde lagt ned for at slekten skulle formere seg. Mer enn noen annen drift er denne fordervet ved syndefallet. Den fører menneskene inn på veier der både sjel og legeme, som skulle være Guds tempel (1 Kor 6,19), blir forvandlet til en bolig for urene ånder.

Jødene gav dette budet, som alle de andre budene, en overfladisk tolkning. De regnet bare ekteskapsbrudd som hor. Og det til tross for at ikke noe bud i loven blir så omhyggelig behandlet som det sjette. Gud går der inn på alle tenkelige forhold og setter store, strenge straffer, ja, endog dødsstraff for dem som bryter det. Men slik går det når kjødets sinn skal tolke Guds bud: Det lager seg alltid smutthull der det mener å kunne slippe unna dommen.

Men Frelseren gir dette budet en tolkning som går lenger, og sier: «Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede brutt ekteskapet med henne i sitt hjerte.» Det er ikke bare den ytre gjerningen som er synd mot det sjette bud. Hver uren lyst er synd mot det. «Deres øyne er fulle av hor», sa Herren til Israel, og det kan vel fortsatt sies om altfor mange av dem som kaller seg kristne.

Denne synden mot det sjette bud truer med å bli vårt folks undergang. Som en ødeleggelsens demon fulgte den med sivilisasjonen og forfinelsen av sedene hos de gamle kulturfolkene. Den angrep selve livsmargen deres og gjorde dem til krøplinger både på legeme og sjel. Den inspirerte dikterens ord og gav farge til malerens pensel. Den urene lysten ble tent av slibrige bøker og bilder. Den lammet og ødela all moralsk samfunnssans og alt alvorlig syn på livet. Alt gikk opp i lettsinn, og det store spørsmålet var hvordan en riktig grundig kunne fråtse i og nyte vellystens skummende beger.

Men denne skildringen gjelder jo det gamle hedenskapet og kan vel ikke gjelde vår kristne, opplyste tid? Det beste svaret på dette spørsmålet ville du få,

kjære leser, om jeg kunne følge deg fra by til by i de store kulturlandene. Jeg ville føre deg gjennom gater som myldrer av skjøger og er fulle av offentlige horehus. Der er det allment kjent, og ingen gjør noen hemmelighet av det, at både samfunnets høyeststående og dets bunnfall velter seg i denne urenhetens pøl.

Men vi trenger sannelig ikke å reise utenlands for å bli vitne til dette syndige vesenet. Våre egne byer myldrer jo av skjøger og enda mer av horkarer. Den som har hatt noe med arbeidet mot usedeligheten å gjøre, vil ha gjort forferdelige oppdagelser. Unge menn, og det fra de såkalte bedre klassene, slår seg sammen i rene horelag og legger planer for å fange unge, ubefestede kvinner i garnet sitt. Og når de har forført én, speider de straks etter en ny. Når de så kommer sammen, roser de seg riktig av sin skjensel.

Unge kvinner blir drevet inn i disse forførernes garn av sin forfengelighet og pyntesyke. Fedre og mødre har mer enn god grunn til å skjelve for de listig utlagte snarene når de tenker på sine kjære små.

På landet er forholdene riktignok betydelig bedre. Men byene våre, særlig de større, er godt på vei til å bli Sodoma-byer. Ta dere derfor i vare, dere foreldre på landet, som så ofte synes det er en stor ting å få barna sine anbrakt i byen!

Det er sannelig på høy tid at de kristne våkner til en alvorlig erkjennelse av hvilket fryktelig onde usedeligheten er for samfunnet. Da kan det danne seg en mektig motstrøm mot denne helvetes malstrøm, som drar så mange av våre unge ned i en fryktelig elendighet.

Men kanskje synes du det ikke passer å tale om slike ting i en preken. Tenk hva du vil om den saken – jeg fortsetter likevel. Å, om du kunne overskue hvilken ødeleggelse denne usedelighetens orm gjør i det skjulte og hemmelige!

Om du kunne få et overblikk over den fryktelig store hopen av unge menn og kvinner som har fordervet både sjel og legeme ved onani – synden mot sitt eget legeme (1 Kor 6,18). Så mangt et uskyldig barn, både gutt og jente, begynner å drive med denne synden i den tidligste alder, nesten uten å ane at det i det hele tatt er synd. Om du kunne se disse skarene gå der livstrette, utmattet på sjel og legeme, som viljeløse vrak som i usedelighetens strømvirvel føres mot en for tidlig grav – å, om du kunne se disse, og se hvor stor flokken er – da skulle du skjelve, du som er far eller mor. Da ville du sikkert ikke synes at det er unødvendig å rope et varsko om disse tingene.

Elendigheten blir også mer og mer kjent blant dem som har med oppdragelsen av de unge å gjøre. Men én ting er ikke allment erkjent, og det er nettopp dette vår tids nøkterne vitenskap kan holde fram med så forferdelig styrke: at fedrenes misgjerninger blir hjemsøkt på barna. Når urenhetens spire blir dyrket i slekten, går den i arv i sterkere og sterkere grad til de små. De blir da prisgitt nesten uovervinnelige drifter som fedrene har dyrket i sin natur. Å, for en forferdelig arv!

Derfor er også de kristne svært utsatt for urenhetens djevel i en bløtaktig tid som vår. Mange av dere som leser disse ordene, må kanskje i stillhet bekjenne i hjertet at dette uhyret snor seg som en giftig slange i deres indre og ødelegger alt. Det lammer deres åndelige kraft. Det forfølger dere på veier og gater, ja, helt

inn i gudshusene, og egger opp den urene fantasien deres. Slik viser det seg at også deres øyne er fulle av hor (2 Pet 2,14).

Paulus så dette onde skarpt da han sa til dem som var oppreist med Kristus: «Så død da deres jordiske lemmer: utukt, urenhet … ond lyst» (Kol 3,5). Han visste at her måtte det bli en kamp på liv og død, om sjelen skulle bli frelst. Disse syndelemmene må drepes, ellers dreper de oss.

Og legg merke til hvem som taler slik: den apostelen som tydeligere enn noen annen kunne vise at vår natur er ute av stand til alt godt. For han visste at vi makter alt i ham som gjør oss sterke (Fil 4,13). Men her kan det bli en forferdelig kamp mot en seig og utholdende fiende, en kamp der vi må stå imot like til blodet i striden mot synden (Hebr 12,4).

Gir vi tapt i denne kampen, får kjødet overhånd, og vi begynner å drive med strømmen. Da blir alt åndelig liv forpestet, og vi ligger snart som stakkars fanger, bundet på hender og føtter.

Det er også denne Åndens kamp mot det mektige kjødet vår Frelser skildrer i dagens evangelium. Han skjerper inn advarselen mot hor med disse ordene: «Om ditt høyre øye frister deg til fall, da riv det ut og kast det fra deg! For det er bedre for deg at du mister ett av dine lemmer enn at hele ditt legeme blir kastet i helvete. Og om din høyre hånd frister deg til fall, da hogg den av og kast den fra deg! For det er bedre for deg å miste ett av dine lemmer, enn at hele ditt legeme kommer i helvete» (Matt 5,29–30).

Det er en alvorlig ting når et av legemets lemmer må tas av for at ikke hele legemet skal ødelegges. Sykdommen kan ha angrepet et øye, en hånd eller en fot. Da må lemmet straks skilles fra legemet, ellers fører det smitten over på hele kroppen, så den går til grunne. Og ingen går glad til en slik operasjon, like lite som legen kan gjøre den uten smerte.

Det finnes ingen kloroform som kan bedøve pasienten når den gamle Adam skal drepes. «Jo, evangeliet», sier du. Å nei! Evangeliet gir nok kraft og mot til å gjøre operasjonen, men smerte må du nok kjenne. Den gamle Adam dør ikke smertefritt. Han dør heller ikke av alderdomssvakhet. Når han skal dø, får du nok kjenne hvordan livsrøttene hans er festet i selve hjertet.

Men vil du bli frelst, min venn, så må den gamle Adam på korset. Det er ingen annen råd. «For dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø. Men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve» (Rom 8,13). «Den som finner sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det» (Matt 10,39).

Men om vi sto overfor dette mektige onde med bare naturlige krefter, ville djevelen sikkert le av alt vårt strev for å slite syndebåndene i stykker, særlig utuktens bånd. For natur kan ikke overvinne natur, kjød kan ikke beseire kjød – det er en avgjort sak. Men Gud være evig lovet! Den samme apostelen taler om slike som har «smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter» (Hebr 6,5), og som er blitt sterke i Herren og «i hans veldige kraft» (Ef 6,10).

Vil du derfor ta opp kampen mot urenhetens mektige djevel, må du se til at de guddommelige livskreftene får strømme gjennom sjelen din. Ellers er alt ditt strev forgjeves. Og hvordan kommer vi under disse kreftenes innflytelse? Helt

enkelt: ved å la dem trenge inn i vårt åndelige liv. En syk mann som har fått helsen ødelagt av dårlig luft, kan bli frisk igjen ved å flytte. Har du bare holdt deg på naturens mark – selv om det har vært i nærheten av Sinai – da har du hittil bare pustet inn dårlig luft.

Å, flykt til Golgata! Hold deg nær korset, der strømmer de evige livskreftene ut. Følg Frelseren fra Getsemane til Golgata. Følg ham i ånden på smertenes vei, der han kjemper det veldige slaget som skulle frelse deg. Da skal du snart merke at urenhetens djevel ikke vil følge med på disse stiene – han holder seg helst i sumpene. Drikk av livets vann, så skal sjelens sykdommer renses bort. Ta imot syndenes forlatelse, den livgivende medisinen, så skal sjelen din bli grepet av en sterkere og sterkere lyst til å følge Herren på alle hans veier.

Tenk deg en stor og vid ring, og inne i den holder en skare mennesker til. Midt i ringen er Jesus. Over ham og tett rundt ham stråler et herlig lys ned fra det høye, og der er også luften ren og klar. Jo lenger ut fra midtpunktet du kommer, desto svakere blir lyset, og desto mindre ren blir luften.

Inne i denne ringen holder Guds levende menighet til. Over dem som er nærmest Jesus, stråler livets lys klart, og sjelene deres puster inn ren, himmelsk luft. Men jo nærmere ytterkanten en kommer, desto mindre klart blir lyset og desto mindre sunn blir luften. Tenk deg så at urenhetens tåke velver seg inn over ringen – og stakkars de sjelene som holder seg i utkantene!

De har nok livet, men å, hvor de fremdeles kan bli herjet av dampene fra avgrunnen! Hvor giftig er ikke den luften de nå puster inn, og hvor svake er ikke de lysstrålene som trenger fram til dem! Nærmere Jesus, min venn! Det er det eneste som hjelper. Et liv i nært og inderlig samfunn med ham er et lykkelig liv, fullt av salighet.

Riktignok skyter Satan sine piler overalt innenfor denne ringen. Og når Frelseren oppdrar sine aller kjæreste barn, må han riktignok la dem se både herligheten på forklarelsens berg og redslene i Getsemane. Men selv korset og lidelsene arter seg forskjellig for dem som står ham inderlig nær, og for dem som står lenger borte.

De som står ham nærmest, er flyttet opp i en høyere klasse, og de har både sorger og gleder som er noe annerledes enn de andres. Men i det store og hele har de smakt mer av den kommende verdens krefter og et salig, fullt liv i Kristus Jesus. I hovedsaken er likevel alle som befinner seg innenfor denne ringen, like: De er seg levende bevisst at de lever på blodets regning, og at de får alt sitt lys og all sin salighet fra ham som er deres sol.

Måtte den kjære Frelser få dra oss tett inn til seg! Så skal vi lyse mer i glansen av hans herlighet, bli forvandlet etter hans bilde og stadig mer bli skikket til å gå over i den store ringen som har dannet seg rundt Lammets trone. Amen.

7. søndag etter treenighet: De rette barmhjertighetsgjerningene

> «Han sa også til ham som hadde innbudt ham: Når du gjør gjestebud til middag eller kvelds, skal du ikke be venner og brødre og slektninger eller rike naboer. For da vil de be deg igjen, og du får gjengjeld. Men når du gjør gjestebud, da innby fattige, vanføre, lamme, blinde. Da skal du være salig. For de har ikke noe å gi deg igjen. Men du skal få det igjen i de rettferdiges oppstandelse. Da en av dem som spiste sammen med ham, hørte dette, sa han: Salig er den som får sitte til bords i Guds rike!» (Luk 14,12–15).

Preken av P. G. Sand.

I dag finner vi vår Frelser i et stort selskap. En av de øverste fariseerne hadde innbudt ham til å spise hos seg. Ellers besto gjestene av vertens venner og standsfeller, lovkyndige og fariseere. Jesus sitter altså her til bords sammen med sine bitreste fiender. Hele gjestebudet var trolig lagt an på å fange Frelseren. Dette visste han jo på forhånd, men han tok likevel imot innbydelsen. For også her, blant fiendene sine, hadde han anledning til å gjøre noe godt.

Han helbreder en vattersyk mann, som nok var ført dit for å se om han ville helbrede på sabbaten. Det kom altså noe godt ut av fariseernes ondskap. Men ikke nok med at de ga ham anledning til å gjøre en barmhjertighetsgjerning. De ble også årsak til at Frelseren uttalte noen kostelige lærdommer, og en av dem står i vårt evangelium. Etter å ha irettesatt sine bordfeller fordi de søkte de øverste plassene ved bordet, ga han verten en påminnelse.

Mange som vil regnes blant Kristi etterfølgere, smigrer både vertsfolk og andre gjester når de er i selskap, i skåltaler og på annen måte, og gjør dem bare skade med det. Men Frelseren ville være til virkelig nytte for dem og sa dem alvorlige sannheter rett i øynene. Den falske hensynsfullheten som verden nå er så full av, fantes ikke hos Frelseren. Han tok hensyn til bare én ting: menneskenes sanne vel, både for tid og evighet.

Og jo mer en troende er gjennomtrengt av Kristi sinn, desto mindre legger han an på å tale menneskene etter munnen. Han vil nok være høflig, vennlig og forekommende mot alle, villig til å ofre og tjene. Men han er redd for den falske kjærligheten som bare vil behage andre og tilfredsstille deres onde tilbøyeligheter.

Den fornemme fariseeren som holdt gjestebudet, følte seg nok ikke lite stolt av det han mente var en oppofrelse. Og han hadde kanskje ventet å få høre noen rosende ord av profeten fra Nasaret.

Men til hans store ergrelse holder Jesus ikke en tale for ham, men en tale til ham. Når du gjør gjestebud, sier han, så innby ikke vennene dine, men de fattige. For å innby dem som innbyr oss igjen, er ingen kjærlighetsgjerning. Innbyr du derimot de fattige, er det en oppofrelse som ikke skal bli ulønnet. Hva Frelseren vil lære oss med disse ordene, skal vi se nærmere på. Emnet for samtalen vår er:

De rette barmhjertighetsgjerningene.

Skulle vi ta Frelserens ord i evangeliet bokstavelig, måtte vi slutte av dem at det er synd å innby venner, slektninger og naboer. Men en slik forståelse er like falsk som om vi tok ordene hans om å hate far, mor, hustru, barn og søsken slik de lyder (Luk 14,26). Herren har sikkert ikke noe mot at vi tar imot besøk av vennene våre og ved slike anledninger beverter dem med det som trengs.

Derimot ser han sikkert med stor mishag på all den overdådigheten som dessverre også hans barn mang en gang gjør seg skyldige i når de har slekt eller venner hos seg. Vi som har funnet vår lykke i samfunnet med vår Frelser, har jo ikke buken til vår gud (Fil 3,19). Derfor skal vi heller ikke legge vinn på å pleie vårt kjød. «Guds rike består jo ikke i mat og drikke, men i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17).

Med flotte selskaper og all overdådighet i mat og klær stjeler vi dessuten fra de fattige, for vi bruker opp til ingen nytte det de skulle vært hjulpet med. La oss derfor vokte oss for alle unødvendige utgifter, altså også for unødvendig traktering av venner, slektninger og naboer, så vi kan ha så mye mer å dele med dem som trenger det. For virkelige kjærlighetsgaver er bare det vi hjelper vår neste med i nøden. Og det er nettopp denne sannheten vår Frelser vil skjerpe inn med talen sin til fariseeren som hadde innbudt ham.

Innbyr vi dem som kan innby oss igjen, bringer vi jo slett ikke noe offer, for vi får igjen for det vi gir. Og gjør vi vel mot dem som ikke trenger det, er som oftest egenkjærligheten med i spillet også her, selv om vi ikke tenker på gjengjeld.

Hvem har for eksempel ikke erfart at det er behagelig for vår «gamle Adam» å få beverte dem som står høyere enn oss i samfunnet? Vi fristes til å føle oss smigret, og slik har vi allerede fått lønn nok. Det er jo en stor ære for oss at de vil komme til oss, og ingenting nærer vårt onde kjød mer enn verdslig ære.

Jeg frykter at de troende ikke alltid er oppmerksomme på denne faren. For å nevne et eksempel: Hvor ofte kappes ikke de kristne vennene om å få en anerkjent forkynner inn til seg, mens få bryr seg om den mindre anerkjente! Og mens vi i vårt stille sinn mener å gjøre ham en stor tjeneste, er sannheten som oftest at vi søker vårt eget. La oss være ærlige, venner, og prøve oss selv som for Guds ansikt. Det gamle mennesket er listig, og vi må være årvåkne om det ikke skal bedra oss.

Virkelige barmhjertighetsgjerninger er altså bare de gavene som vi ofrer uten noen som helst tanke på gjengjeld. Og derfor kan de, som vi har pekt på, bare gjøres mot dem som virkelig trenger det. Men for å trenge noe behøver man ikke

alltid være fattig. Det hender ofte i livet at også folk som ikke kan regnes blant de fattige, trenger vår gjestfrihet eller hjelp på annen måte.

Enhver tjeneste vi gjør vår neste fordi kjærligheten driver oss, er en ekte barmhjertighetsgjerning – så sant han trenger den der og da, og vi ikke gjør den for å få noe igjen i noen form. Alt vi gjør av uegennyttig kjærlighet, med vår nestes sanne gagn for tid og evighet som mål, er til behag for Herren, enten den vi gjør godt mot, er rik eller fattig.

Å tjene en rik kan være en sann barmhjertighetsgjerning når bare den rette drivkraften er til stede. Like sikkert kan vi på den andre siden søke vårt eget med de almissene vi gir de fattige. Da er de uten sann verdi. Slik er det når vi gir for å bli æret av mennesker (Matt 6,2), eller i håp om å vinne saligheten ved det. For det er alltid drivkraften bak gjerningen som avgjør hva den er verd.

Ingen kan derfor gjøre virkelige barmhjertighetsgjerninger slik Guds ord forstår dem, uten at han ved troen på Kristus er blitt en ny skapning og slik har fått del i guddommelig natur (2 Pet 1,4) – en natur som har sann kjærlighet som sitt grunndrag. Hvor mye den ugjenfødte enn strever for å være uegennyttig, kan han likevel ikke annet enn søke sitt eget på en eller annen måte.

Men har du som en fortapt synder lært å tro at syndene dine er tilgitt i Kristi blod, og gjør du vel mot alle som trenger din hjelp, drevet av den kjærligheten som nåden virker – da er du salig, som Frelseren sier i teksten vår. Kjærlighetsgjerningene gjør deg ikke salig i den forstand at de skaffer deg rettferdighet for Gud og gir deg adgang til himmelen. Det går jo allerede fram av at vi må være rettferdiggjort for Gud ved Kristus før vi kan gjøre sanne gode gjerninger.

Men barmhjertighetsgjerningene er med på å øke din glede og lykke i den salige nådestanden, som du er gått inn i ved troen på den frie nåden. Slike gjerninger bærer samme frukt for oss selv og andre som når munnen bekjenner Kristus: De øker vår salighet. «Med hjertet tror en til rettferdighet, og med munnen bekjenner en til frelse» (Rom 10,10).

Alle sanne troende er lykkelige, men ikke alle er like lykkelige. De lykkeligste er de som bringer de største offer for å lindre nestens timelige og åndelige nød. Og når vi taler om store offer, mener vi ikke hva gavene er verd i seg selv, men hvor mye den som gir, kommer til å savne det han gir. Derfor kan en som har mindre, mang en gang ofre mye mer enn en rik.

Det var denne målestokken Frelseren dømte etter da han sa at den fattige enken la mer i tempelkisten enn alle de rike, enda gaven hennes bare var to små kobberpenger (Mark 12,41–44). Det var ikke den ringe gaven han roste, men det offervillige sinnet som viste seg i at hun tok alt hun eide, og kastet det i kisten. Slik ga hun bort det hun selv så godt kunne trenge.

For det første fremmer sann godgjørenhet den troendes lykke ved at den øker kjærligheten. Enhver kjærlighetsgjerning virker tilbake på den som gjør den. Og kjærlighet er salighet. En del av denne saligheten er den gleden vi kjenner ved å drive sorg og savn bort fra dem vi elsker. Når vi ofrer av vårt jordiske gods, blir dessuten hjertene våre revet løs fra det som er her og nå. Slik blir sinnet dratt til Herren, og det øker vår glede i Gud. På denne måten bytter en troende til seg åndelige og evige goder for de legemlige og timelige.

Men den som bruker sitt jordiske gods i kjærlighetens tjeneste, får også gjengjeld i timelige ting. Herrens velsignelse hviler over all hans gjerning.

«Du skal gjerne gi ham (den fattige), og la ikke ditt hjerte være ondt når du gir ham. For Herren din Gud vil velsigne deg i alt ditt arbeid og i alt det du tar deg fore, fordi du gir» (5 Mos 15,10). «Den som sår sparsomt, skal også høste sparsomt, og den som sår rikelig, skal høste med rik velsignelse» (2 Kor 9,6). «Gi, så skal det bli gitt dere! Et godt mål, stappet, ristet og overfylt, skal bli gitt dere i fanget! For med det samme mål som dere har målt med, skal det måles igjen til dere» (Luk 6,38).

Men det er ikke bare for dette livet at den kristne godgjørenheten lønner seg så godt. Frelseren sier i teksten vår at du skal få det igjen i de rettferdiges oppstandelse. Dette livet er såtiden, og evigheten er høsten, og det et menneske sår, skal det også høste (Gal 6,7). Dette gjelder både hva slags sæd man sår, og hvor mye.

Den som i troen sår kjærlighetens sæd, skal i evigheten høste velsignelse i forhold til det han sådde her. Denne velsignelsen er en større fylde av salighet, og det er her, ved å gjøre gode gjerninger, at vi blir gjort i stand til å ta imot den. Frukten og lønnen på den andre siden er altså en direkte følge av den åndelige veksten som fant sted her. Og når vi tenker på at vi skal nyte disse fruktene i evighet, mens vi bare en svært kort stund strever med å vise barmhjertighet her, kan vi nok forstå hvorfor Frelseren sier at et slikt menneske er salig.

Men hvordan står det nå til med oss på dette punktet, kjære venner? Akk, jeg frykter at de fleste av oss må kle oss i sekk og aske og si med tolleren: «Gud, vær meg synder nådig!» (Luk 18,13). Dessverre har vi mang en gang brukt det vi skulle ha ofret på fattigdommens alter, til vår egen nytelse og bekvemmelighet. Vi har vært rundhåndede og offervillige der det ikke trengtes, og knipne og påholdne der noen trengte vår hjelp.

Slik bør det ikke være lenger. La oss gå til nådestolen med denne store synden vår, bekjenne den for Herren og tro at den er utslettet i Kristi blod. Men la oss også bestemme oss for at vi heretter, ved den kraften som er gitt oss i Kristus, vil gi oss mer helhjertet til barmhjertighetens tjeneste.

La oss tenke på de mange som mangler klær og mat. La oss også huske på at det vi har av jordiske eiendeler, er et lån fra Herren, som vi skal forvalte og la bære frukt til hans ære og nestens gagn. Som gode forvaltere skal vi være tro mot det godset vi har fått. La oss ikke elske med ord, men «i gjerning og sannhet» (1 Joh 3,18).

Da ligner vi ham som «gikk omkring og gjorde vel» (Apg 10,38) og til slutt til og med ofret sitt eget liv for å frelse oss. På denne måten skal vi skinne som sanne lys for de mange som ennå sitter i mørket blant oss.

«Gud elsker en glad giver» (2 Kor 9,7). Derfor: «Glem ikke å gjøre godt og dele med andre. For slike offer er til behag for Gud» (Hebr 13,16). «La oss gjøre det gode og ikke bli trette. For vi skal høste i sin tid, så sant vi ikke går trett. La oss derfor, mens vi har tid, gjøre det gode mot alle, men mest mot troens egne folk» (Gal 6,9–10). «Men den som har jordisk gods og ser sin bror lide nød og

likevel lukker sitt hjerte for ham, hvordan kan kjærligheten til Gud bli værende i ham?» (1 Joh 3,17).

La oss ikke glemme at Skriftens mange formaninger om å gjøre vel mot dem som er i nød, også hører med til det Guds ord vi skal lyde. Forsømmer vi dem, skader vi vårt åndelige liv i høy grad. Ja, ved slike forsømmelser kan vi til og med miste livet litt etter litt. Gud hjelpe hvert av sine barn til å besinne seg rett, mens det er tid. Amen.

8. søndag etter treenighet: En lumsk, falsk og hyklersk gudsdyrkelse

> «Da spurte fariseerne og de skriftlærde ham: Hvorfor følger ikke disiplene dine de gamles forskrifter, men eter brødet med vanhellige hender? Da sa han til dem: Rett profeterte Jesaja om dere, hyklere, slik det står skrevet: Dette folket ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt borte fra meg. … Han kalte da igjen folket til seg, og han sa til dem: Hør på meg alle, og forstå! Det er ikke noe utenfor mennesket som kan gjøre ham uren når det kommer inn i ham. Men det som går ut fra mennesket, det er det som gjør mennesket urent. Om noen har ører å høre med, han høre!» (Mark 7,5–16).

Preken av Jacob Traasdahl.

Ut fra dette evangeliet vil vi tale litt om en lumsk, falsk og hyklersk gudsdyrkelse.

Fariseerne og de skriftlærde anklaget Jesus og disiplene hans fordi de brøt med de gamles forskrifter og spiste med uvaskede hender. Disse ivrige håndheverne av gamle skikker og bruk hang etter Jesus overalt for å finne noe å anklage ham for. Men samtidig som de var så ivrige etter å holde gamle skikker og seremonier i hevd, glemte de det aller viktigste som Gud hadde befalt. De glemte å undersøke hvordan hjertene deres sto i forhold til ham.

Derfor kunne han med rette si til dem: «Rett profeterte Jesaja om dere, øyenskalker, slik det står skrevet: Dette folket ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt borte fra meg. Forgjeves dyrker de meg, for de lærer fra seg lærdommer som er menneskebud. Dere vasker fat og begre utvendig, og mange andre slike ting gjør dere. Vakkert setter dere Guds bud til side for å holde deres egne forskrifter!»[1]

Så nevner Frelseren et eksempel på hvordan de med sin ytre fromhet kunne omgå og tilsidesette de helligste plikter. Moses hadde sagt: «Du skal hedre din far og din mor!» (2 Mos 20,12). Men de kunne avvise kravet fra gamle foreldre som var i nød, med ordene: «Den gaven du skulle hatt av meg, har jeg gitt til templet.» Og dermed var de løst fra plikten mot far og mor.

[1] NB: «hyklere». Det gamle ordet «øyenskalk» betyr en som gjør alt for syns skyld; Traasdahl bygger på det lenger nede.

Det var lettere å kaste en gave i tempelkisten nå og da enn å bøye seg lydig under Guds ordning og sørge for far og mor. De valgte en vei i gudsdyrkelsen der de kunne ha et skinn av fromhet, men slippe å gjøre etter de budene som gikk for nær inn på kjøtt og blod.

På samme måte slapp de unna de dypeste kravene i alle Guds bud. Avgudsdyrkere var de naturligvis ikke, for de vendte seg selvfromt bort fra de hedenske gudene. Guds navn vanhelliget de ikke, for de kom regelmessig til templet, viste den Høyeste all ære og bøyde seg dypt for hans navn. Hviledagen kunne de holde etter alle ytre regler, men de glemte hvilen i Gud.

Og når det gjaldt de nærgående og besværlige budene: «Du skal ikke drive hor» og «du skal ikke slå i hjel», da trengte de bare å holde seg ren for den ytre synden. Så fikk hjertet gå sine egne veier så mye det lystet.

Når de punktlig holdt de ytre forskriftene for gudstjenesten, kunne det aldri falle dem inn å spørre hva Gud egentlig ville med forskriftene. Hjertet var langt borte, sier Frelseren, mens de æret ham med leppene.

Er det ikke et treffende navn Frelseren gir slike folk, når han kaller dem øyenskalker? Fromheten deres var hyklersk og lumsk. Den besto i å gjøre alt pent for øyet og gi tingen et vakkert ytre, uten å bry seg om det som lå innenfor. Det var slike folk Frelseren kalte kalkede graver – hvite og vakre utvendig, men innvendig fulle av dødningeben og urenhet (Matt 23,27).

Men for en dårskap, på grensen til vanvidd, å innbille seg at man kan bestikke den Hellige og Rettferdige med et slikt lureri – han som ransaker hjerter og prøver nyrer (Jer 17,10)! At man legger seg til et visst skinn av gudsfrykt for å behage mennesker og oppnå visse jordiske fordeler, det kan jeg forstå. Men at noen tror de kan bedra Gud med et ytre hyklervesen som bare er innlært, og som står i den skarpeste motsetning til deres indre, er nesten ufattelig.

De ligner de små bedragerne som pakker skitt inn i gullpapir og legger det på veien for å narre godtroende vandrere. Vandrerne tar opp de forgylte pakkene og tror de har funnet en skatt. Men Gud skal du ikke narre. Hans øye ser gjennom forgyllingen, og ve deg, du stakkars skitt, når du en gang for alvor blir kledd av og din nakne skam kommer for dagen!

For noen år siden hadde jeg anledning til å iaktta en familie på landet. Husfaren var ytterst punktlig med å oppfylle sine kristne plikter. Om søndagen samlet han alle sine til andakt, sang salme på salme og leste prekenen med høytidelig tone. Så ba han av bønneboka og sang igjen. Om været var aldri så stygt, dro han likevel av sted til kirken langt borte. Jeg så ham flere ganger i Guds hus, der han satt like urørlig og alvorlig som Moses-bildet på altertavlen. Sent søndag kveld var det salmesang og lesning igjen, og dette gjentok seg hver kveld hele uken igjennom.

Jeg hadde omgang med denne mannen en lengre tid, men jeg kunne ikke spore tegn til virkelig gudsfrykt hos ham. Når Guds barn samlet seg til andakter i hjemmene, rørte han seg ikke av flekken. Han hadde nok aldri sagt et ord til hustru og barn om åndelige ting. Han virket død og likegyldig både for sin egen og andres frelse – og likevel en slik gudsdyrker! Jeg hørte aldri noen kalle denne mannen «leser», enda han sikkert leste mer enn de fleste som går under det

navnet. Jeg tror han føler seg viss på at han styrer rett kurs mot himmelen – og likevel er han steindød.

Kjære venn, tror du denne mannen har mange åndsfrender? Jeg tror det. Og siden jeg vet at mange av dem kommer til å lese denne prekenen, vil jeg prøve å nå dem med et alvorsord. Kjære, hvorfor leser du prekener? Hvorfor synger du salmer, går i kirken og til alters? Ja, si meg, hvorfor gjør du det? Du mener at Vårherre ser med velbehag på alt dette. Og likevel er det ikke annet enn et avskyelig skalkeskjul som du gjemmer ditt ubotferdige hjerte under.

Tror du det blir spurt om hvor mange prekener du har lest, hvor mange salmer du har sunget og hvor ofte du har vært i kirken, når du skal fram for Guds dom? Jo, det blir nok spurt om disse tingene. De blir kalt fram som vitner mot deg for å bevise at du er en løgner og bedrager.

Jeg hørte den mannen synge salmen «I Jesus søker jeg min fred». Og jeg tror salmen vil stå fram mot ham i dommen og vitne: «Du har aldri søkt din fred i Jesus.» Han sang: «Inntil jeg fant den kilden ren, gikk jeg på tørre veier» – og likevel gikk han der i den tørreste trelldom under verden og egenrettferdigheten, så fremmed for kilden der oppe som noen kan være. Fra barnsben av var han drillet i en slik ytre fromhet. Gjennom lang øvelse var den blitt et hardt skall, så han lignet de egyptiske mumiene som er i ferd med å forsteines helt utenpå.

Er det ikke slik med deg også, kjære sjel? Det er jo ikke sant det du synger. Du synger: «Jesus er mitt liv i livet.» Er det sant? Du synger: «Halleluja, jeg har min Jesus funnet.» Er det sant? Du synger: «Bort verden fra mitt sinn og øye!» Hva mener du med det? Å, du gir bare et falskt vitnesbyrd, og sangen din er en blodig ironi over din egen tilstand.

Du spør: «Er det da ikke sant, det som står i disse salmene?» Jo, sant for Guds barn, men du lyver når du synger slik. I stedet for å dyrke Gud spotter du ham bare ved å hykle fram ord som aldri har hatt noe med hjertet ditt å gjøre. Og om du leser den mest alvorlige preken, ja, selv om du lar Lars Linderot piske deg med helvetes ildsvøpe, så går du likevel like ubotferdig fra lesningen som da du begynte. Og slik går det deg også i Guds hus.

Lyder det en alvorlig forkynnelse der, blir den bare til evig dom for deg, fordi du aldri for alvor ville innlate deg med Gud og få gjort opp regnskapet for sjelen din. Alt dette vil samle seg mot deg og fordømme deg når du skal fram for den hvite tronen og bøkene blir åpnet (Åp 20,11–12).

Husk på dette: Du glemmer hva Gud først vil med deg. Han vil først gjøre deg til sitt barn, og så vil han lære deg sine skikker. Med alt det du er og gjør utenfor barnekåret, er du bare en ynkelig trell. Og på den store regnskapsdagen vil du bli behandlet etter rettferdighet og fortjeneste og ikke etter nåde og barmhjertighet.

Men ser vi oss litt nærmere omkring, skal vi også få se andre som gjør Guds helligste bud ugyldige ved å følge ytre forskrifter, om ikke akkurat på en så påfallende hyklersk måte som disse.

Tror du alle disse mennene og kvinnene som i våre dager ser ut til å arbeide sammen med oss i vingården, er sanne kristne? Hvordan står det til med de 1500 medlemmene av Indremisjonen i byen vår? Og disse tusener av menn og

kvinner som arbeider for hedningemisjonen? Vi gleder oss over all den tilslutningen Herrens gjerning får her på jorden. Men for ofrenes skyld, for den ytre deltakelsens skyld, må vi ikke glemme å si disse sjelene sannheten. For skarer av dem går uten tvil med bind for øynene og tror at de er blant Herrens vitner, mens de ennå står på dødens liste.

Du venn av Indremisjonen, du gir årlige bidrag for å fremme Guds rike, og du er med på det som er på moten. Men du har kanskje glemt at den rette gudsdyrkelsen er å se til farløse og enker i deres nød og å holde seg uplettet av verden (Jak 1,27). Jødene ville kjøpe seg fri fra den tyngre plikten å sørge for sine gamle foreldre med en korban, en gave til templet. På samme måte synes du det er mest bekvemt å kaste ansvaret av deg ved å være med og lønne en emissær som skal gjøre gjerningen for deg.

Og du som er så virksom for hedningene, ser du den vrimlende skaren av hedninger rundt deg? Og arbeider du for å vinne noen av dem for Guds rike? Søker du å vinne dine nærmeste ved inderlig forbønn og kjærlig påvirkning? Gjør du ikke det, sier apostelen om deg: Du er verre enn en hedning (1 Tim 5,8).

Og du som er så virksom utenfor hjemmet, men like uvirksom – ja, kanskje sur, vrang og frastøtende – når du ferdes sammen med dine egne, må ikke du kjenne at du er i slekt med disse øyenskalkene? Du som flittig kommer i Guds hus, men aldri med virkelig syndenød bøyer kne for nådens trone – er ikke du en øyenskalk? Du som henger med hodet og klager med stemmen for å gi deg skinn av en særlig gudsfrykt, men som samtidig ligger nedsunket i gjerrighet og andre synder – hvilken klasse hører du til?

Å, her er sannelig mange øyenskalker og mange kalkede graver! Gud hjelpe oss å våkne opp og se før det blir for sent! Alle disse sjelene som ligger fanget i det ytre selvbedraget, prøver nok til en viss grad å rense seg fra urenhet. Men de «gjør beger og fat rene utvendig» (Matt 23,25) og glemmer det som er innvendig.

For å føre oss ut av selvbedraget og få blikket vårt rettet mot det det her egentlig gjelder, sier Frelseren i evangeliet vårt: «Hør på meg alle, og forstå! Det er ikke noe utenfor mennesket som kan gjøre ham uren når det kommer inn i ham. Men det som går ut fra mennesket, det er det som gjør mennesket urent. Om noen har ører å høre med, han høre!»

Urenhetens kilde velter fram fra hjertets dyp. Derfra kommer de onde lystene og begjærene som gjør mennesket urent, selv om de ikke får slå ut i ytre laster. Spedalskheten er farligst når den arbeider innvendig. Og synden er farligst når den får herske i hjertet under et ytre skinn av fromhet. Det er hjertet Frelseren sikter til når han sammenfatter alle Guds bud i dette ene: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv!» (Luk 10,27).

Prøv deg etter dette budet, så skal du snart oppdage kilden til all din elendighet. Du skal snart få erfare hvor ille det står til med hjertet ditt, som skulle være Herrens tempel og bolig. I stedet for kjærlighet til Gud sitter egenkjærligheten så tykk og svart der inne. Den har sine fine tråder i alt du tenker og gjør, også når tankene og gjerningene dine skal være gudfryktige.

Du har kanskje grepet så mye av sannheten at du ser at syndens vei fører til helvete. Men til helvete vil du nødig komme. Egenkjærligheten selv sier deg at du må søke å bli frelst – men naturligvis til lavest mulig pris. Så driver egenkjærligheten deg til kirken og til andre oppbyggelige møter. Så driver egenkjærligheten deg inn i forskjellig slags virksomhet for Guds rike, selv om det i grunnen er mot din natur. Ja, den kan til og med drive deg til å gi avkall på visse ting, for eksempel drukkenskap, hor og lignende, fordi ditt selviske instinkt sier deg at disse lastene ødelegger både sjel og legeme.

Men den rene, frie kjærligheten til Gud har du ikke anelse om før du ligger ved korsets fot som en avkledd synder, gjort til intet, og lar Guds frie, forbarmende kjærlighet stråle inn i ditt mørke hjerte som en livgivende sol.

Prøv hjertet ditt i alt det tenker og trakter etter, så skal du snart erfare at mine ord er sanne. Prøv deg ikke etter tankene, teoriene og spekulasjonene dine. For de kan arbeide utenfor hjertet og skjule for deg hvordan det egentlig står til der. Bryt deg gjennom veggen, du menneskebarn, og se hva som rører seg i ditt innerste jeg, i grunnkilden for ditt vesen, der livet ditt springer ut.

Og husk at det er der inne frelsen må ta sin begynnelse. Det som gjør deg uren, kommer derfra. Og det som skal gjøre deg ren, må komme dit inn og derfra strømme ut over hele livet ditt som en levende vannstrøm.

Først når hjertet er helt med, blir det sannhet i vår gudsdyrkelse. Livets ord må slå rot i hjertets åker som en levende sæd. Det er der inne Guds rike må begynne.

Når du blir kledd av leirhytten, tar alt det arbeidet og all den virksomheten slutt som var bundet til ditt liv i sansene. Da er også all den fromheten borte som ikke hadde sin rot i den udødelige åndens skjulte dyp. Da må din udødelige ånd frasi seg all del i det du mente var fromhet og gudsfrykt, men som ikke hadde sin rot i livet i Gud.

Det var bare egenkjærlige spekulasjoner og ikke et sant uttrykk for livet i ditt indre vesen. Derfor må sjelen forlate denne blendverkets verden og løse seg fra den bedragerske forbindelsen med kjødet for å gå over i en evig døds kvaler – naken, ufrelst, fortvilet og ulykkelig.

Vil du derfor bli frelst, min venn, så må du våkne opp av disse farlige fariseiske drømmene og søke hjelp for din egentlige grunnskade der hjelpen er å finne. Og Gud skje lov, du skal ikke søke hjelp forgjeves! Jesus står med utstrakte armer for å ta imot deg. Han har brutt ned skilleveggen mellom deg og Gud (Ef 2,14). La derfor ikke vantroen din bygge opp kunstige skillevegger, men kom til ham som en virkelig synder som trenger tilgivelse og renselse i hans blod.

Legg ditt syke hjerte inntil hans varme frelserhjerte, så vil det bli gjennomglødet av den kjærligheten som skaper liv og kan lede føttene dine inn på fredens vei. Og denne kjærligheten virker gjenkjærlighet: Du elsker ham fordi han elsket deg først (1 Joh 4,19). Og ut fra dette nye livet i kjærlighet vil du kunne se og vokte deg for all den falskheten og alt det skinnvesenet som holder så mang en sjel fanget i et evig bedrag.

Fattig og ringe vil du da bli i dine egne øyne, det er sant. I samme grad som det blir sannhet og innhold i din kristendom, vil du selv med alt ditt bli ringe

og ubetydelig. Og du kan ikke rose deg av noe annet enn av Jesu Kristi kors (Gal 6,14). En hellig lengsel etter å komme Gud nærmere og bli mer og mer lik ham vil strømme gjennom hele ditt vesen. Og du vil gjøre flittig bruk av alle de nådemidlene og nådeanledningene som Herren gir deg her nede.

Å Herre, led oss ved din Hellige Ånd, så vi ikke holder oss nær til deg med munnen alene, men med hele vårt hjerte, og slik i sannhet viser at vi hører deg til. Amen.

9. søndag etter treenighet: Troskap i Herrens tjeneste

> «Den som er tro i smått, er også tro i stort. Og den som er urettferdig i smått, er også urettferdig i stort. Dersom dere ikke er tro i den urettferdige mammon, hvem vil da betro dere de sanne skatter? Og har dere ikke vært tro i det som hører andre til, hvem vil da gi dere noe til egen eiendom? Ingen tjener kan tjene to herrer. For han vil enten hate den ene og elske den andre, eller han vil holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene Gud og mammon. Fariseerne hørte alt dette, og pengekjære som de var, spottet de ham. Og han sa til dem: Dere er slike som rettferdiggjør seg selv i menneskenes øyne, men Gud kjenner hjertene deres. For det som mennesker akter høyt, er en styggedom i Guds øyne. Loven og profetene hadde sin tid inntil Johannes. Fra da av forkynnes evangeliet om Guds rike, og enhver trenger seg inn i det med makt. Men før skal himmel og jord forgå, før en eneste tøddel av loven skal falle bort» (Luk 16,10–17).

Preken av P. G. Sand.

Det er to åndelige riker på jorden, Guds rike og djevelens rike. Hvert menneske hører hjemme i et av disse to rikene, og ingen kan være undersått i begge på en gang. Derfor sier Frelseren i evangeliet vårt: «Ingen tjener kan tjene to herrer.» Det er umulig å lyde to herrer når vilje og bud går stikk imot hverandre. Og slik er det nettopp med Gud og djevelen.

Guds vilje er at vi skal ha vår lykke i samfunnet med ham, både i tid og evighet. Men mørkets fyrste pønsker bare på å ødelegge oss og føre oss i undergangen. Det gjør han ved å forføre oss til synd og til å stå imot når Herren søker å vinne oss for sitt rike. Herren sier: «Søk da først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt dette (det jordiske, nemlig) i tillegg!» (Matt 6,33). Djevelen sier: «Søk bare å nyte det timelige livet best mulig. Trakt etter rikdom, ære og fornøyelser i verden, så kommer nok sjelens frelse i sin tid.»

Og siden denne verdens gods både gir verdslig ære og åpner for timelige nytelser, frister den onde de menneskene som er hans slaver, til å slite sent og tidlig for bare én ting: å samle mer og mer av den forgjengelige mammon. For å nå dette målet bruker mange derfor alle sine evner, sin kunnskap, sine krefter og sin tid. Tanken på døden, dommen og evigheten søker man å holde så langt

borte som mulig. Sinnet er hele tiden opptatt av planer og beregninger, som alle går ut på å gjøre livet her så bekvemt som mulig.

Herrens sanne tjenere ser derimot på seg selv bare som reisende her på jorden, med himmelen og evigheten som mål. For dem er livet her, og alt som hører med til det, bare et middel til å nå målet på den andre siden. Derfor er de i grunnen like forskjellige fra mammons treller som lys er fra mørke. For de andre har ikke noe annet mål for livet sitt enn livet her og nå.

Til en av disse to klassene hører også du, min venn. Enten er du et Guds barn eller et djevelens barn. Enten samler du med Frelseren, eller du sprer. Enten er du mot ham eller med ham (Matt 12,30). Enten vandrer du på den trange veien som fører til livet, eller på den brede, som fører til fortapelsen (Matt 7,13–14). Enten tjener du Gud eller mammon.

Enten – eller. Merk deg det! Ikke både det ene og det andre. Enten – eller. Og av dette enten–eller avhenger din lykke for tid og evighet. Prøv deg derfor selv i denne stund: Hvor hører du hjemme? Liv og død avhenger av det. Og er du en Herrens tjener, må du ta til deg den lærdommen vår Frelser vil legge oss på hjertet i dagens tekst. Denne lærdommen, som vi vil tenke litt nærmere over sammen, er:

Troskap i Herrens tjeneste.

Å tjene Herren er å gjøre hans vilje. Men Guds vilje er vår helliggjørelse (1 Tess 4,3). Herren vil at vi skal være befridd fra all synd og være lykkelige i samfunnet med ham. Han «vil at alle mennesker skal bli frelst og komme til sannhets erkjennelse» (1 Tim 2,4). Derfor går alle Guds befalinger – både evangeliets bud og lovens bud – ut på å fremme vår lykke i tiden og vår salighet i evigheten.

Herren trenger ikke noens tjeneste for egen del. Han har bare én trang: kjærlighetens trang til å gi og dele ut. Derfor består den rette gudstjenesten for det første i å ta imot det han gir oss til frelse. Men frelsen er gitt oss i hans Sønn, og derfor er evangeliets bud det viktigste av alle. I dette budet befaler han oss å ta imot Herren Jesus i troen som en gave. «Dette er hans bud, at vi skal tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn og elske hverandre, slik han bød oss» (1 Joh 3,23).

Og å overtre dette budet er menneskeslektens største synd, enda de fleste ikke engang regner det for synd. Ja, mange er til og med redde for å oppfylle Guds befaling i evangeliet. Den store mengden i verden ser det jo som formastelighet og hovmod når noen bekjenner at han har tatt imot Kristus og dermed har fått rett til å bli Guds barn (Joh 1,12). Og mang en vakt sjel tør ikke ta Guds frie nåde til seg fordi den er redd for å gjøre noe riktig galt.

Å, for en blindhet! Tenk å være redd for å gjøre Guds vilje for tidlig! Herren innbyr oss i evangeliet og sier: «Kom, for nå er det ferdig» (Luk 14,17), og mennesket kommer med unnskyldninger. Dette er ulydighet. Kanskje unnskylder du deg med at du ikke er verdig eller rett forberedt til å ta din plass ved nådebordet. Men nølingen din er likevel en forferdelig synd. Den ser ut som ydmykhet, men den er hovmod og vantro.

Også de som går og venter på Åndens time og unnskylder vantroen sin med at denne timen ennå ikke er kommet, gjør synd. Slik får egentlig Gud selv

skylden for vantroen deres. Skriften sier: «Se, nå er nådens tid, se, nå er frelsens dag!» (2 Kor 6,2). Er du bare villig til å tro på Kristus i dette øyeblikket, så er nok Ånden villig til å hjelpe deg til en slik tro nettopp nå.

Evangeliets bud er ikke noe tungt bud. Det krever jo bare at vi skal stole på det Gud har sagt. Til det trengs verken klokskap eller styrke. Den mest enfoldige og den mest kraftløse kan gjøre dette ved Guds Ånds nåde, om han bare vil. Er det et urimelig krav av vår kjære Gud når han krever at vi skal holde evangeliets ord helt og fullt for sant?

Eller kan noen beskylde ham for hardhet eller urimelighet når han har bestemt at hvert menneskes forhold til evangeliets bud skal avgjøre hans evige skjebne? Er det urimelig når han sier: «Den som tror på ham, blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn» (Joh 3,18)?

Er det for mye forlangt når en mann krever av en fattig at han tar imot den gaven mannen med stor oppofrelse har skaffet til veie for ham? Og det er jo nettopp dette Gud krever av oss som vilkår for saligheten. Ta imot min Sønn, sier han, så er du frelst. «Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre» (Rom 6,23). «Alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn» (Joh 1,12).

Kristus har gjort alt som kreves for at vi skal bli frelst. Lovens rettferdige krav har han oppfylt ved sitt hellige liv, og lovens dom og forbannelse har han tatt inn over seg. «For det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse, for syndens skyld, og fordømte synden i kjødet» (Rom 8,3). «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre» (Gal 3,13).

Slik har han skaffet til veie frelse for alle Adams barn. Derfor tilbyr Herren nå gjennom sitt hellige evangelium syndenes forlatelse til hvert ugudelig menneske som vil ta imot nåden hans. Og sammen med dette herlige tilbudet sier han at det er hans hjertes inderligste ønske og faste vilje at hver eneste en av Adams falne slekt skal ta imot denne frelsens gave.

Han krever ingen verdighet eller fromhet hos den som skal ta imot den, og han krever ingen motytelse for den. Han ber bare om denne ene ting: at vi ikke forsmår gaven eller skyver den fra oss, men tar imot for intet det han har gitt for intet. Uomvendte sjel! Vil du begynne å tjene Gud på denne måten i dag?

Bare den som i troen har tatt imot det Herren har gitt i Kristus, kan derfor tjene Herren i sannhet. Alt det et vantro menneske gjør, er i virkeligheten djeveltjeneste, enten han banner eller ber, preker eller spotter. Var ikke fariseernes bønner djeveltjeneste? «Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre etter deres fars lyster» (Joh 8,44).

En annen sak er at Gud tar uomvendte menneskers handlinger i sin tjeneste for å fremme sine planer med dem. Simeis forbannelser brukte han til å ydmyke sin tjener David (2 Sam 16,5–12). Og da Jakobs sønner solgte sin bror Josef, brukte han det til å fremme sine planer med Israels barn. Slik bruker Herren den dag i dag onde menneskers spott og forfølgelse til å oppdra sine barn. Han

lar til og med ugjenfødte predikanters forkynnelse tjene til at enkelte våkner opp av syndesøvnen.

Men av den grunn kan vi ikke si at disse tjener Gud. I så fall måtte jødenes mord på Frelseren også være en gudstjeneste. Det som avgjør om gjerningene våre er en gudstjeneste eller ikke, er hvordan vi står i forhold til Gud. Alt en troende gjør, er gudstjeneste, om han ikke gjør annet enn å hogge ved eller feie gulvet. Men alt den uomvendte gjør, er mammonstjeneste, selv om det består i å be, preke eller på annen måte virke for Guds rikes sak.

Men er du nå en av dem som ved troen på Kristus er tatt opp blant Herrens sanne tjenere, da er det nødvendig at du viser troskap i denne tjenesten, selv om det du har å gjøre, er ringe og uanselig. For «den som er tro i smått, er også tro i stort». Du bør derfor ikke så mye trakte etter å få gjøre store gjerninger som etter å gjøre det du gjør, med troskap. Og gjør du det, skal Herren la deg gå fram fra det mindre til det større.

Dette er en grunnlov som alltid blir fulgt i Guds rike. Den som bare trakter etter å komme høyt opp, i stedet for å legge vinn på å løse trofast de oppgavene han allerede har, vil snart falle. Det Gud ser på, er ikke hva som blir gjort, men hvordan gjerningene våre blir gjort. Det er troskapen det kommer an på.

Selv om virkefeltet ditt er begrenset, har du likevel mange gjøremål å ta vare på. Det første av dem er å gi din egen sjel føde. Og er du ikke tro i dette, kan du umulig være tro i resten.

Du må få nytt lys, ny glede og ny kraft hver dag fra Herren din Gud. Herren er sannelig selv verten som gir deg mat, men du må selv ta til deg maten om den skal være til gagn for deg. Derfor har vår Gud lagt den ned i sine nådemidler, ordet og sakramentet. Til dem har du adgang, og det avhenger av deg selv om du vil bruke dem med troskap eller ikke. Gjør du det, skal Herren nok ikke la være å la lys, fred og kraft strømme hjertet ditt. Men er du utro, og går det på slump med bruken av nådemidlene, da har du selv skylden for at nådelivet ditt er sykt og svakt. Slik er du ulydig mot den Gud som av hele sitt hjerte ønsker å få velsigne deg i stadig høyere grad gjennom nådemidlene.

Og det som her er sagt om Ordet og sakramentet, gjelder også bønnen. Gud har i sitt ord gitt deg lov til å kaste alle dine sorger på ham og be om alt godt av ham, og han har lovet å gi deg alt som tjener til ditt sanne gagn. Det gjorde han fordi han ville at du flittig skulle bruke denne adgangen. Han trenger jo ikke din bønn. Men når det likevel hører med til å gjøre Guds vilje at vi ber, så kommer det igjen av at Herren vil velsigne oss så rikt som mulig – og til det er bønnen et middel.

Det er likevel ikke nok at vi flittig bruker de midlene som Herren lar sin nåde strømme gjennom, ned i hjertene våre. Vi må også våke med troskap over den nåden vi har fått. Våk over tankene dine, så de ikke får holde på med det som er mot Gud. Våk over øynene dine, så de ikke får se etter det som vekker den onde lysten. Og våk over tungen din, så den ikke får tale slikt som smitter sjelen og tømmer hjertet for Guds nåde. Her trengs både varsomhet og troskap hvis en ikke vil bedrøve Guds Ånd og såre sin egen samvittighet.

Vær videre tro i ditt jordiske kall. Vokt deg for den ugudelige tanken at ditt daglige arbeid ikke skulle høre med til din gudstjeneste. Når en troende mann pløyer eller sår, hugger tømmer eller fisker, og når en troende kvinne koker, baker, feier gulvet eller steller dyrene, da er det like mye gudstjeneste som den som holdes i kirken om søndagene. Å tjene Gud er ikke annet enn å gjøre hans vilje, har vi sagt. Og Guds vilje er at du med troskap skal gjøre det jordiske arbeidet som hører med til din stilling i samfunnet.

Du bør derfor også være viss på at Herren har satt deg på den plassen der du er, selv om din egen synd skulle være den nærmeste årsaken til det. Og synes du at arbeidet ditt er ringe, så må du ikke glemme at det ikke er gjerningene i seg selv som behager Gud, men sinnet og troskapen de blir gjort med.

Er du tjener, må du tenke på at det er Herren som har satt husbondsfolket ditt over deg. Derfor må du se på deres bud som Herrens bud, selv om du synes at befalingen er urimelig – så sant du ikke blir befalt å gjøre noe som rett og slett er synd. At husbondsfolket ditt ikke er slik de skulle være, fritar deg ikke fra plikten til å lyde. Det samme gjelder hustruen overfor sin mann og barna overfor sine foreldre.

Vær samtidig en tro forvalter av ditt jordiske gods. «Gjør dere venner ved den urettferdige mammon, for at de, når den svikter, kan ta imot dere i de evige boliger!» (Luk 16,9). Bruker du alt det timelige Herren har betrodd deg, til din egen og din families bekvemmelighet, da er du en utro forvalter. Men bruker du det til å lindre den fattiges nød og støtte Guds rikes sak, da bruker du det etter Herrens vilje.

Vær videre tro i bekjennelsen av Kristi navn. Skam deg ikke over vitnesbyrdet om Kristus, men legg vinn på å spre kunnskapen om ham så mye som mulig. Men vokt deg for å gi hundene det hellige og kaste perler for svin (Matt 7,6). Og er det ditt særlige kall å være lærer i Herrens menighet på en eller annen måte, så vokt deg for å gjøre Herrens gjerning med svik (Jer 48,10).

Ellers la oss i all vår ferd legge vinn på å gjøre mot andre det vi vil at andre skal gjøre mot oss (Matt 7,12). Bare den som gjør det, vandrer i kjærlighet. Og den som ikke ferdes i kjærlighet, tjener ikke Gud. «Gud er kjærlighet. Den som blir i kjærligheten, blir i Gud, og Gud i ham» (1 Joh 4,16). Er kjærligheten altså innholdet i ditt liv og det som bestemmer dine tanker, ord og handlinger, da viser du den rette troskapen i alle ting, og nådelønnen for det skal ikke utebli. Amen.

10. søndag etter treenighet: Vil også dere gå bort?

> «Etter dette trakk mange av disiplene hans seg tilbake og gikk ikke lenger omkring med ham. Jesus sa da til de tolv: Vil også dere gå bort? Simon Peter svarte ham: Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord, og vi tror og vet at du er Guds Hellige! Jesus svarte dem: Har jeg ikke utvalgt dere tolv? Og én av dere er en djevel. Han talte om Judas, Simon Iskariots sønn. For det var han som skulle forråde ham, enda han var en av de tolv» (Joh 6,66–71).

Preken av Jacob Traasdahl.

Vil også dere gå bort?

Slik lyder det alvorstunge spørsmålet som Frelseren i dag stiller sine disipler. Noe svært sørgelig hadde hendt. Mange av disiplene hans hadde nettopp tatt anstøt av talen hans og forlatt ham for aldri mer å komme tilbake. Evangelisten kaller dem «disipler», disse som hadde forlatt ham. Det var altså ikke slike som sto i et løst forhold til Frelseren, slik de fleste gjorde – de som bare var blitt nysgjerrige og kunne strømme til i flokkevis.

Det var slike som hadde kommet ham nærmere, som hadde vandret med ham en tid og virkelig bestemt seg for å være hans disipler, og som også ble regnet for det. Kanskje hadde de hatt mange harde kamper for å komme løs fra slektninger, venner og forskjellige forhold i livet som bandt dem. De hadde nok også måttet tåle en god del spott og hån fordi de ville være disipler av den foraktede nasareeren. Og enda mer: Jeg tenker at de hadde vært mektig grepet av hans under og mer enn én gang sittet ved hans føtter, inderlig overbevist om at ingen kunne tale slik som han talte.

Og likevel ble han for dem en anstøtsstein og en klippe til fall.

Vår Frelser kunne ikke slå seg til ro med at saken hans vant ytre tilslutning, slik som så mange av hans underhyrder gjør. Han var jo kommet for å frelse sjelene. Derfor speidet hans syndersøkende øyne rundt i disippelflokken etter tegn som tydelig viste at de hadde fått frelse. Og for at disiplene skulle få anledning til å prøve seg selv og bli klar over hvor de sto, sa han ofte ord som var ment å trenge inn i det innerste av dem og dømme over hjertenes tanker og råd.

Det var et slikt ord disse disiplene hadde tatt anstøt av, de som nå forlot ham. Han hadde sagt dem rett ut at dersom de ikke åt Menneskesønnens kjød og drakk hans blod, hadde de ikke livet (Joh 6,53). Og det var livet det kom an på

for ham – ikke bare det ytre livet, som kunne se bra nok ut når de beundrende fulgte ham fra sted til sted og samlet seg rundt ham for å høre hans ord og se hans gjerninger.

Nei, det var det indre livet det gjaldt: virkelig liv i Gud, et liv ovenfra, som går seirende gjennom døden inn i livets evige boliger. De måtte ete hans kjød og drikke hans blod for å ha et slikt liv.

Livet blir til ved hans livgivende ord. For «de døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve», sier han (Joh 5,25). Og dette livet måtte stå i samme forhold til hans person som vårt naturlige liv står til den maten vi spiser.

Den maten vi spiser flere ganger om dagen, blir ved fordøyelsen omdannet til kraft og helse, kjøtt, blod og ben. Slik vil Jesus, livets brød, som kom ned fra himmelen for å gi verden liv, gi seg selv til oss. Han vil at vi skal ta imot ham til åndelig kraft og helse, så det nye mennesket blir skapt og vokser fram i oss – det som etter hans egne ord er kjøtt av hans kjøtt og ben av hans ben. Derfor skal vi «som nyfødte barn» lengte «etter den uforfalskede åndelige melken», for at vi «ved den kan vokse» (1 Pet 2,2).

Av denne åndelige maten, Kristi kjød og blod, vokser det gudsmennesket fram i oss med alle sine egenskaper: kjærlighet, glede, fred, saktmodighet, ydmykhet og mer. Og av denne livgivende næringen vokser livskraften fram, den kraften som renser bort alt det onde som vil henge ved oss. Livet angriper døden og seirer over den skritt for skritt, alt etter som det får utvikle seg, inntil det har lagt hele vår person under seg. «Hver den som har dette håpet til ham, renser seg selv, likesom han er ren» (1 Joh 3,3) – renser seg ved det nye livet som behersker ham.

Disse ordene om å ete Menneskesønnens kjød og drikke hans blod ble en anstøtsstein for de disiplene. For dem var det en hard tale som de ikke kunne fordøye (Joh 6,60), slik den er det den dag i dag. De kunne til en viss grad beundre hans ord og gi dem sitt bifall, så lenge ordene ikke støtte mot deres kjødelige sans. De kunne godta hans alvorlige forskrifter for livet. Men de ante ikke at de manglet selve livet. Derfor tok de anstøt da det prøvende ordet kom, det ordet som skiller mellom fornuften og troen, livet og døden.

Å, hvor mange meddisipler har vi ikke i vårt åndelige reiseføLge som er nøyaktig av samme slag som disse! De fortsetter å gå med oss fordi det prøvende ordet aldri riktig når hjertene deres, så de forstår hva valget gjelder. De går med oss i det ytre arbeidet for Guds rike. De virker ofte sterkt og varmt interessert i de ytre tingene i Guds rike. De møtes med oss i festlige lag og stemmer i lovsangen om Lammet. Og likevel er det ingenting de er så fremmede for som nettopp dette Guds Lam som de lovsynger.

Hender det at det prøvende ordet om hva som skal til for å ha livet, når fram til disse sjelene, da støter de seg og tar anstøt. Så velger de seg en annen vennekrets, der de kan gå mer i fred for dette spørsmålet om livet i troen på Guds Sønn.

Men Frelseren kaster lys over dette ulykkelige forholdet og forklarer den egentlige grunnen til at slike disipler forlater ham. Han sier i den samme sammenhengen: «Ingen kan komme til meg uten at det er gitt ham av Fade-

ren» (Joh 6,65). Noen vers tidligere sier han: «Ingen kan komme til meg uten at Faderen som har sendt meg, drar ham» (Joh 6,44).

Se, dette er hemmeligheten! Faderen må gi Sønnen de sjelene som virkelig skal ta imot Sønnen, og han må «dra» dem til ham. En kan bli dratt av mye i kristendommen og likevel ikke bli dratt til Sønnen. Kristendommens sannheter har mange festepunkter i mennesker flest, og særlig i den vakte og bekymrede sjelen. Derfor får de tak i oss og drar oss et stykke på veien. For der inne finnes bevissthet om synd og skyld og lengsel etter glede og fred. Og det er så mange sorger og bekymringer, skuffelser og savn i livet som gjør sitt til å gi dragningen tyngde.

Men all denne dragningen fører bare til et visst punkt – til anstøtssteinen – og kommer aldri forbi den om ikke Faderen ved sin Ånd får opplyse sjelen og vise den hva det egentlig gjelder. Han må vise den at valget mellom liv og død – det avgjørende valget – ikke er truffet i vekkelsen. Det er heller ikke truffet ved at en slutter seg til kristendommens syn på livet og velger å gå sammen med Guds folk.

Nei, det avgjørende valget blir egentlig truffet når det blir spørsmål om å gi opp oss selv helt til fordel for Kristus: å gi opp vår egen fornuft, vår egen fromhet og rettferdighet, våre egne tanker og spekulasjoner, og helt la oss lede av Åndens ord, som åpenbarer evangeliets hemmelighet for oss om livet i Guds Sønn.

Taler vi med den slags kristne som har stanset ved anstøtssteinen, skal vi også snart merke at de ikke er dratt til Sønnen. De har ikke livet sitt i ham alene, de eter ikke hans kjød og drikker ikke hans blod, og de er derfor ikke forvandlet etter hans bilde, så de har fått det i sannhet ydmyke, kjærlige sinnelaget som kjennetegnet ham. Nei, prøver vi deres sinn litt nærmere, skal vi merke tegn til den bitterheten som følger når en støter seg mot klippen til fall.

De kan bli forbitret i sinnet, ja, riktig komme i harnisk når all menneskelig fromhet blir framstilt som gressets blomst (Jes 40,6), og Kristus alene blir opphøyet og æret som vårt alt i alle. Disse sjelenes mat er ikke Kristi kjød og blod, men – la meg få si det – deres eget kjøtt og blod. De spiser og gnager på seg selv, på sine fromme følelser, gode forsetter og gode gjerninger. Derfor blir de også lik den åndelige føden de lever av. De blir selviske, dømmesyke, tørre og åndelig forkrøplet, og vi merker aldri noen vekst i livet deres.

Da disse disiplene hadde forlatt Jesus for aldri mer å vandre med ham, vendte han seg til sine nærmeste med dette spørsmålet: «Vil også dere gå bort?» Men da trådte den kjære Peter fram og svarte på alles vegne. Svaret lar oss tydelig forstå hvorfor en sann Jesu disippel aldri kan forlate sin Frelser. Peter sa: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord, og vi tror og vet at du er Guds Hellige!» (Joh 6,68–69).

Merk deg her hvorfor de sanne disiplene ikke kunne forlate sin Mester. Hvem skulle vi gå til om ikke til deg? For du har det evige livs ord, sier Peter. Vil vi virkelig bli frelst, mener han, da kan ingen andre frelse oss enn du. Du har ført oss inn i et slikt forhold til deg og har fått en slik betydning for oss at vi ville bli ulykkelige alle andre steder enn hos deg. Du har skapt en trang i sjelen vår

som ingen andre enn du kan stille. Du har «det evige livs ord», og på dette ordet hviler vårt liv.

Kan du ikke forstå, kjære venn, at det de andre hadde tatt anstøt av, var blitt det aller dyreste for de sanne disiplene? Å ete Menneskesønnens kjød og drikke hans blod og å ha sitt alt i det evige livs ord – det er nøyaktig det samme. Det er i sitt ord Jesus gir seg selv til sine sanne disipler. Det er i Ordet de eter hans kjød og drikker hans blod og har det evige liv.

Vi sa at dette punktet i kristendommen, som er anstøtssteinen og klippen til fall for noen, nettopp er det aller saligste for andre. Er ikke det underlig? De selvrettferdiges anstøtsstein er Guds barns levende grunnstein. De selvfrommes og fornuftsklokes klippe til fall er selve frelsens klippe, der de frelste står og jubler med gamle Moses i hans avskjedssang: «Klippen! Fullkomment er hans verk, for rettferd er alle hans veier» (5 Mos 32,4). «Klippen, ditt opphav» (5 Mos 32,18).

Og med David: «Herren er min klippe og min festning, min frelser» (Sal 18,3). «Hos Gud er min frelse og min ære, min sterke klippe, min tilflukt er i Gud» (Sal 62,8). Ja, lovet være Herrens navn! Vi bygger ikke på selvrettferdighetens hengemyr eller på fornuftsklokskapens flyvesand, men på den evige klippen.

Men brødre, la oss også se til at vi blir bevart på denne klippen. For det er lettere enn du aner å gli ned av den til den ene eller den andre siden. Gamle Moses, som sang så yndig om sin frelses klippe, har et vers i den samme sangen der han forteller oss hvor ulykkelig det hadde gått med Israel, Guds eget utvalgte folk. Han sier: «Da ble Jesurun fet og spente bakut – du ble fet og tykk og stinn. Han forkastet Gud, som hadde skapt ham, og foraktet sin frelses klippe» (5 Mos 32,15).

Hvem skal vi gå til om ikke til deg? For du har det evige livs ord. Livets ord er, som vi har hørt, næringen for de sanne disiplenes liv. Det er også deres trøst i all nød og bekymring. Derfor må de så ofte bekjenne med David: «Hadde ikke ditt ord vært min trøst, var jeg omkommet i min elendighet» (Sal 119,92).[1]

Å leve av dette ordet og bli ledet av det er ikke det samme som å leve på følelser og la seg lede av dem. Det er ved troen vi eter Menneskesønnens kjød og drikker hans blod. Og troen viser nettopp sin rette art når følelsene stormer og bruser mot oss og vi ikke har noen søt fornemmelse av vår frelse. Da henger troen likevel fast ved Kristus og nærer seg av hans kjød og blod. Den troen som er født av livets ord, henger bare fast ved Ordet og lar det være sin ledestjerne både i mørke og i lyse timer.

Og hvor godt er det ikke å ha dette helt faste Guds ord å holde seg til i livets mange slags stormer? Hjertet er svikefullt mer enn noe annet (Jer 17,9). «Bare løgn er mannens sønner» (Sal 62,10). Venner kan ta feil og bedra. Følelsene ligner alltid det lunefulle havet. Men Jesus, vår frelses klippe, og hans dyrebare evangelium, det evige livs ord, slår aldri feil.

[1] NB: «Dersom din lov ikke hadde vært min lyst, var jeg omkommet i min elendighet.»

Peters bekjennelse måtte nok glede Frelserens hjerte. Likevel sto et sørgelig syn for hans indre blikk. For også en av de tolv skulle forlate ham. Derfor sier han: «Har jeg ikke utvalgt dere tolv? Og én av dere er en djevel.»

Innenfor den lille, fortrolige kretsen var det også én som skulle forlate ham. Og ikke nok med det: Han skulle også bli det redskapet som djevelen brukte til å overgi ham i fiendehånd. Dette ordet – «Én av dere er en djevel» – ga nok disiplene et underlig støkk i hjertet. Det gjorde uten tvil et alvorlig inntrykk på alle unntatt ham det gjaldt. Og slik er det dessverre den dag i dag.

Frelseren når lett samvittigheten til sine ømme, oppriktige barn når han kommer med sine advarsler og trusler. Men han når ikke de falske disiplene. For det er nettopp et kjennetegn på dem at de ikke tar hans ord til hjertet. Satan er en mektig trøster for sjeler som er forhekset av hans list. Dem kan han gi en slik fred og trygghet at ikke ett eneste av de mange alvorsordene Herren har talt, kan gi dem en skygge av tvil om hvordan det står til med dem.

De kan gå sammen med Guds kjæreste barn og kanskje ikke engang vekke de kristnes mistanke. Likevel bærer de dypt inne i hjertet dette judasmerket: De frykter ikke for noen fare. Det kan også se ut som om de virkelig eter Menneskesønnens kjød og drikker hans blod. For de har også lært seg å tale fortreffelig og sant om disse tingene. Det ser ut som om de ved Faderens dragning er kommet forbi anstøtssteinen og har fått føttene på klippen – intet menneske kan skille dem ut. Og likevel har de forlatt frelsens vei og vandrer på dødens stier midt blant levende Guds barn. Å, så forferdelig!

Får ikke den tanken deg til å skjelve, kjære bror og søster, at du muligens kan være en av disse? Vær rolig og trygg på din frelses klippe, du som drevet av din nød må henge fast ved Jesus. Nær deg flittig av livets brød, du som har vendt din sult og tørst mot ham alene, og som må si med David: «Alle mine kilder er i deg» (Sal 87,7). For deg er ikke Satan noen trøster, men en plageånd som stadig vil holde sjelen din i opprør ved unødig tvil og engstelse.

Og jo mer tillitsfullt du kan sette deg ved din Frelsers nådebord og i enfoldig tro ete hans kjød og drikke hans blod – tilegne deg ham helt med alle hans velsignelser – desto mer skal du vokse en vakker vekst ved denne kostelige næringen. Din åndelige helse skal bli god, og allerede her på jorden skal du få smake den kommende verdens krefter (Hebr 6,5). Herren gi deg nåde til det for Jesu skyld. Amen.

11. søndag etter treenighet: Hvordan vi skal stille oss til vantro lærere

> «Da talte Jesus til folket og til disiplene sine og sa: På Mose stol sitter de skriftlærde og fariseerne. Alt som de sier til dere, skal dere derfor gjøre og holde. Men gjør ikke etter gjerningene deres. For de sier det, men de gjør det ikke. … Men den største blant dere skal være tjener for de andre. Den som opphøyer seg selv, skal fornedres, og den som fornedrer seg selv, skal opphøyes» (Matt 23,1–12).

Preken av P. G. Sand.

Den gangen Johannes døperen og senere Kristus selv sto fram som forkynnere av Guds ord i Israel, var fariseerne og de skriftlærde folkets ledere og lærere. På grunn av sin åndelige blindhet og sitt kjødelige sinn var de helt udugelige til en slik stilling og hadde ingen rett til den. Likevel hadde de på egen hånd satt seg på Mose stol og gitt seg ut for å være hans rettmessige etterfølgere. Fra dette opphøyde setet hersket de over samvittighetene. Med alle slags menneskebud bandt de tunge byrder og la dem på tilhørernes skuldrer.

Selv holdt de bare de ytre gjerningene, som både var lette å gjøre og samtidig ga dem ære og anseelse blant den blinde mengden. Den lot seg forlede av deres tilsynelatende nidkjærhet til å se på dem som store helgener. Fordi de så på seg selv som klokere og mer rettferdige enn andre, inntok de de fornemste plassene i synagogen og i gjestebudene. Når de gikk på gaten eller over torget, så de med hovmodig glede at folket hilste dem ærbødig.

Og for riktig å kunne vise fram sin store «gudsfrykt» bar de brede bønneremmer på klærne, beskrevet med bibelsteder. Det skulle vise at de hadde Herrens lov for øye hvor de enn gikk.

I evangeliet vårt advarer Frelseren folket og disiplene sine mot å ligne disse øyentjenerne. Det de sa, skulle en ta til hjertet, så langt det stemte med sannheten. Men en skulle ikke gjøre etter gjerningene deres. Av denne advarselen fra Frelseren kan vi lære at det i visse tilfeller ikke bare er tillatt, men til og med en plikt å tale ille om nesten.

En bør ikke være redd for å gjøre dem som står i fare for å bli forført, oppmerksomme på forførernes vranglære eller ugudelige liv. En synder slett

ikke mot nestekjærligheten med dette. Tvert imot er det nettopp den sanne kjærligheten som krever en slik framgangsmåte. Det sier seg selv at den sanne omsorgen for sjelene må ligge til grunn for advarslene våre, om vår framferd skal ligne vår Frelsers.

Også i vår tid er det fullt av lærere som ligner de fariseerne. En finner dem på prekestolene i kjole og krage, og en treffer dem i bedehusene og andre steder under tittelen lekpredikanter. Ofte er de kristendomslærere i skolene våre. Det er vel neppe noen kristen som ikke i større eller mindre grad kommer i berøring med slike. Derfor er det viktig at vi stiller oss rett til dem. Det vil vi tenke litt grundigere over når vi nå ut fra evangeliet vårt taler med hverandre om:

Hvordan vi skal stille oss til vantro lærere.

Svaret har vår Frelser allerede gitt i dagens tekst: Vi skal gjøre etter deres ord, men ikke etter deres gjerninger. Det ligger likevel i sakens natur at vi bare skal lyde dem når ordene deres stemmer med sannheten, mens vi må sky deres falske lærdommer som gift. Det gjelder derfor å prøve det en hører av dem, etter Guds ord.

Noen kristne blant oss mener at en ikke bør høre lærere en regner for uomvendte. Men det ser ikke ut til at det er vår Frelsers mening. Skal en gjøre etter deres ord, slik Herren formaner oss til, da må en jo også høre ordene deres. Har en likevel anledning til å høre en predikant hvis liv og lære vitner om at han er drevet av Kristi kjærlighet, da sier det seg selv at hver kristen bør bruke den anledningen i stedet for å høre på en han ikke har tillit til.

Riktignok har Guds ord kraften i seg selv, hvem som enn forkynner det. Derfor har vi også eksempler på at sjeler er blitt vakt opp av syndesøvnen til og med ved prekenen til grove hyklere og bedragere. Men en uomvendt kan likevel ikke legge fram Ordet og sette hver ting på sin rette plass slik den kan som eier Åndens lys og selv har erfart sannhetens kraft i sitt hjerte.

Når en taler fordi en tror, blir prekenen langt varmere og mer inntrengende og bygger opp på en helt annen måte enn når den bare er frukt av menneskelig studium og ettertanke. I det første tilfellet er den et levende vitnesbyrd om ham som er livet. I det siste er den bare en tørr framstilling av den døde kunnskapen en har i hodet.

Ellers går prekenene til de åndelig døde lærerne vanligvis ut på hva vi skal gjøre og ikke gjøre. Talen deres inneholder for det meste morallære. De påstår at de er apostlenes etterfølgere, men i virkeligheten sitter de på Mose stol. Selv er de lovens treller, og de kan bare forkynne lov. Riktignok er lovens brodd brukket av og dens åndelige krav byttet ut med menneskebud. Men som regel er det likevel noe i den som en kristen bør ta til hjertet.

Forkynner de evangeliet, da er det enten omgjerdet med så mange betingelser at det blir den tyngste lov, eller det blir lagt fram som en pute som trygge syndere kan sove seg inn i evigheten på. Ta derfor det gode, og kast skitten bort.

Et framtredende trekk i prekenene til fariseiske kristendomsforkynnere er at de fordømmer de levende kristne i menigheten. Og jo mer ærbart og fromt en slik predikant lever, desto større er hans hat til de sanne troende. Dette hatet kommer da ofte fram i prekenen. Snart blir Guds folk beskyldt for å være

svermere, og snart blir de skjelt ut som hyklere og fariseere. Snart blir de kalt lettvinte veifarere som tror for fort og for lett og tar Guds nåde forfengelig. Og snart får de navnet surmulere og mørke pietister.

Hvor mang et Guds barn går ikke såret hjem fra kirke og bedehus etter å ha hørt på en selvhellig prests eller lekpredikants utgytelser! Hva skal en da gjøre? Ikke annet enn å bøye seg i ydmykhet for tukten, som en bør ta imot som fra Herren. En skal prøve seg selv om en på noen måte har gitt grunn til de onde utgytelsene, og be Gud om at de må bli til velsignelse for en selv. Og en skal rope til Herren om at han må åpne den blinde mannens øyne, så han kan lære å se det forferdelige i å forfølge Guds folk, og omvende seg.

Men samtidig som vi etter Kristi ord i teksten legger vinn på å gjøre det fariseiske lærere sier – så sant de ikke lærer falskt – skal vi vokte oss for å gjøre etter gjerningene deres. Vi skal ikke ligne dem i deres makelige og egenkjærlige liv, i deres mangel på offervilje overfor den nødlidende, i deres pengegriskhet, fråtsing og levevis i overflod, i at de tar ære av hverandre og så videre.

Men det Frelseren særlig innskjerper i evangeliet vårt, er at vi ikke skal ligne dem i deres åndelige hovmod. Det var jo fariseernes hovmod som gjorde at de gikk med brede bønneremmer, at de satte seg øverst ved bordet og i synagogen og gjerne ville bli hilst på torget og så videre. Og åndelig hovmod er den dag i dag kjennetegnet på all fariseisme. Og siden hver kristen bærer en fariseer i sitt eget bryst, er han mer utsatt for fristelsen til hovmod enn for noen annen.

Av naturen har vi alle lyst til å være store. Vår gamle Adam synes fortreffelig godt om å være ansett blant menneskene. Etter kjødet har vi lyst til å herske, men ikke til å tjene. Vi vil gjerne at alle andre skal ta hensyn til oss og tenke og tale godt om oss, mens vi selv vil være fri for det. Hver og en har lyst til å være midtpunktet i den kretsen han ferdes i.

Derfor synes vi godt om ydmykhet hos andre, for denne herlige egenskapen gjør dem skikket til å bøye seg under oss. Men for vår egen del liker vi ingen annen ydmykhet enn den falske, det vil si hovmodet kledd i ydmykhetens kappe.

Og intet hovmod er verre enn den falske ydmykheten. Den driver det arme mennesket til å tale ille om seg selv for å gi andre anledning til å rose. Den gjør at en setter seg på den laveste plassen ved bordet for å få den selvbehagelige nytelsen å bli trukket høyere opp. Den plager sine treller til å legge seg til særlige manerer i tale, klesdrakt og framferd, alt sammen under et åndelig og gudfryktig skinn, for å dra andres oppmerksomhet mot seg og så videre.

Aller mest kommer det fariseiske hovmodet til syne overfor Guds frie nådetilbud i evangeliet. Fariseeren forkaster det og viser til at han ikke er verdig til å ta imot det. Dette ser jo igjen ut som den reneste ydmykhet.

En har, sier han, for mye synd og for lite alvor, oppriktighet og anger til å tro på Kristus. Derfor må en i det minste vente til en har fått mer av disse tingene, og til en får mer herredømme over synden og så videre. Mange slike ser derfor også på dem som bekjenner at de er Guds barn, som hovmodige fariseere, mens de selv holder seg for «fattige tollere» som regner seg uverdige til Guds nåde.

Her er vi inne på fariseismen i dens fineste og derfor også farligste skikkelse. Derfor bør hver og en av oss ta Frelserens advarsel mot å gjøre etter fariseernes gjerninger til hjertet også når det gjelder slikt. Vi bør tenke på at den sanne ydmykheten overfor Guds frelsesråd er å tilegne seg nådens gave i troen og gi opp all tanke på nåværende eller framtidig fortjeneste.

Har vi den rette bevisstheten om vår egen uverdighet, da vet vi at vi like lite kan bringe Herren noe i framtiden som i dag. Derfor har vi bare valget mellom å fortvile helt om å bli frelst og straks å gripe den tilgivelsen som Herren gjennom evangeliet tilbyr de ugudelige. Når en sjel som søker frelse, går og venter på at noe skal skje før han tør tilegne seg evangeliets trøst, da vitner det slett ikke om dyp syndserkjennelse eller stor ydmykhet, men tvert imot om et fariseisk sinn.

På den andre siden er det slett ikke tegn på hovmod når den som har bestemt seg for helt å tilhøre Herren, straks tar imot evangeliet i troen og begynner å prise Gud for syndsforlatelsens nåde. Tvert imot viser det at en slik sjel har lært å akte alt sitt eget for tap, «fordi kunnskapen om Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd» (Fil 3,8).

Måtte derfor ingen bekymret sjel lytte til den fariseiske og løgnaktige prekenen om å vente på nåden under påskudd av at en først må bli mer verdig. Og måtte heller ingen følge eksemplet til dem som i sin blindhet til og med roser seg av at de har gått lenge under loven før de torde gripe nåden.

Har noen gått lenge under loven og strevd med å forbedre seg selv før han lærte evangeliets frihet å kjenne, da skammer han seg over det. Han bekjenner at det var en fariseisk hovmodssynd, og han stiller det ikke fram som et oppmuntrende, men som et advarende eksempel. Han sier ikke: «Jeg gikk lange omveier før jeg kom til Kristus, derfor må også andre gjøre det samme, ellers tror de for lett og for fort.»

Han sier tvert imot: «La dere advare av mitt eksempel! For i vantro og selvrettferdighet forkastet jeg lenge Guds frie nåde. Derfor gikk jeg lenge uten fred og trøst og kom ikke til noe liv i Gud. Måtte derfor ingen følge mitt eksempel, men heller rive himmelriket til seg med makt (Matt 11,12) ved å gripe løftet i Ordet, tross all følelse av sin egen ugudelighet.»

Vær helt viss på dette, kjære venn: All den forkynnelsen som krever noe av deg som betingelse for å ta imot evangeliet, eller som krever at du skal vente med å tro på Kristus, er en fariseisk preken. Å formørke Kristus på denne måten og gjerde inn nådestolen hører med til de fariseergjerningene som du må sky som pesten.

La deg ikke villede av at en slik preken av og til kommer fra Guds barns lepper. For er det en virkelig levende kristen som forkynner slik, da er han forledet til det av den kloke fariseeren som han bærer i sitt eget bryst under navnet: det gamle mennesket.

Et framtredende trekk hos fariseerne til alle tider er deres lyst til å bli sett på som veiledere og fedre.[1] De som levde på Kristi tid, mente at de alene satt inne med nøkkelen til den åndelige kunnskapen. Derfor var all undervisning i Guds ord som ikke gikk gjennom dem, etter deres mening falsk og uekte. Med

[1] NB i Matt 23,10: «La heller ikke noen kalle dere lærere, for én er deres lærer, Messias.»

stolt selvbevissthet anbefalte de seg selv som de eneste rettmessige lærerne. De advarte mot og fordømte hver den som ga seg av med å forkynne for folket uten å ha gått i deres skole.

Og som det var den gangen, slik er det nå. Hvem vet ikke at uomvendte prester, særlig slike som lever et ytre fromt liv, som regel ser på seg selv som de eneste som er kalt til å være veiledere i saker som gjelder frelsen? Hvert arbeid utenfor deres eget som har sjelers omvendelse som mål, blir av slike fariseiske hyrder sett på som et urettmessig inngrep i deres embete og en tilsidesettelse av deres høye geistlige verdighet.

Og om tidene nå gjør at de finner det klokest å tie til Guds folks strev for å utbre Guds rike blant oss, så ulmer likevel fariseerhatet i deres indre. Dersom makten sto i forhold til hjertelaget, ville mer enn én tro arbeider i Herrens vingård få stifte bekjentskap med fengsel og tukthus, slik som på Hans Nielsen Hauges tid.

Dette gjelder likevel ikke bare selvrettferdige prester. Det er mange fromme lekfolk i landet vårt som er like «pavelige» som de prestene vi har nevnt. Noen av dem har aldri nådd fram til sant liv i Gud. Andre har en gang eid dette livet, men har mistet det ved skjødesløshet og utroskap. En finner dem både som medlemmer av indremisjons- og bedehusstyrer og i andre stillinger. De vokter trofast over den makten de sitter inne med, redde for å miste sin ære og anseelse som de rette veiledere og åndelige fedre.

De viser til sin åndelige alder og til alle kampene de har kjempet da de sto i gapet mot fiendene. Slik prøver de å kvele hver livsbevegelse som ikke har sitt utspring i deres egen virksomhet. Hatet sitt til levende Kristus-forkynnere gir de utløp for ved å beskylde dem falskt for vranglære og dårlig liv. For deres opptreden er til enhver tid og på hvert sted i hovedtrekkene nettopp den samme som hos de fariseerne Frelseren advarer mot i teksten vår.

Men som vi sa før: Hver levende kristen er også i slekt med fariseerne etter sitt onde kjød. Derfor har også de troende av naturen en tilbøyelighet til å ville bli sett på som veiledere og fedre. Og det hender dessverre mer enn én gang at også en sann kristen gir etter for denne fristelsen, selv om en slik naturligvis umulig kan ligge helt under for den.

Faren er likevel størst for dem som ved større åndelig innsikt, sammen med trofast arbeid for sjelers frelse, har oppnådd en viss anseelse og innflytelse blant det kristne folket vårt. For slike gjelder det særlig å våke over seg selv, så ikke lysten til å være herrer i Guds menighet får overvinne dem. Skjer det, da kommer en litt etter litt opp på den fariseiske innbilskhetens høyde, og derfra går veien tilbake som regel gjennom et fall.

For «den som opphøyer seg selv, skal fornedres», selv om en er – eller rettere har vært – den mest benådede kristen. Hver den som mer eller mindre gir etter for herskelysten, skal i alle fall få erfare at jo mer han streber etter overhøyhet og makt, desto mer vil han miste sin innflytelse. Det er med dette som med skyggen: Jo mer en løper etter den, desto fortere flykter den.

Veien til storhet i Guds rike går gjennom ydmykhet. For «den som fornedrer seg selv, skal opphøyes». Vil du derfor bli stor, så legg vinn på å være liten.

Men liten er du når du legger vinn på å være alles tjener, drevet av den Kristi kjærlighet som troen på den frie nåde virker. Da tenker du ikke på hvordan du skal komme deg opp og bli en høvding blant Guds barn. Tankene dine går stadig ut på hvordan du best kan være til nytte for dine medmennesker. Da søker du nok å veilede din neste, men du streber ikke etter tittelen veileder.

Frelseren forbyr jo heller ikke å veilede, men å ville kalles veileder. Det er ikke selve veiledergjerningen han misbilliger, men det fariseiske jaget etter en veileders ære og anseelse. Hvis du veileder på rett måte, da gir du Kristus all ære. For da framstiller du all menneskelig visdom og kraft som det som er ingenting, og Kristus og hans nåde som det som er alt. Du gjør Kristus så stor at du selv blir helt skjult og dekket av ham.

Og det gjør at noe av den æren du gir ham, kommer tilbake til deg selv. Ja, om du flykter fra den fordi du erkjenner din egen uverdighet, så vil den følge etter deg som skyggen. Og den aktelsen, tilliten og innflytelsen som du slett ikke tenker på å vinne, kommer til deg og blir din eiendom helt uten at du ber om det.

Derfor, kjære venner, la oss som har smakt at Herren er god (1 Pet 2,3), legge vinn på å kunne være til velsignelse for våre medmennesker. La oss gå i vår Frelsers fotspor og bruke våre krefter, vår tid og våre midler i kjærlighetens tjeneste. Det er et salig og innholdsrikt liv. La oss ikke kappes om å strebe etter ære og verdighet, men la oss kappes om å ofre oss helt og fullt for Guds rikes sak. Herren hjelpe oss til det for sitt navns skyld. Amen.

12. søndag etter treenighet: Ett vet jeg: at jeg som var blind, nå ser

«De kalte da for andre gang til seg mannen som hadde vært blind, og sa til ham: Gi Gud ære! Vi vet at denne mannen er en synder. Han svarte da: Om han er en synder, vet jeg ikke. Ett vet jeg: at jeg som var blind, nå ser! … Jesus sa til ham: Du har sett ham. Han som taler med deg, han er det. Han sa: Jeg tror, Herre! Og han falt ned for ham i tilbedelse» (Joh 9,24–38).

Preken av Jacob Traasdahl.

«Ett vet jeg: at jeg som var blind, nå ser!»

Beretningen om den blindfødte er svært merkverdig og lærerik. For det første har vi her for oss en enfoldig, oppriktig troende fra Det gamle testamentes tid, som ved Jesu under blir ført over på den nye pakts grunn. Han var en enfoldig sjel som ikke, slik som fariseerne, hadde forskanset seg bak de tykke murene av falske, forutfattede meninger, eller var fanget i selvfromhetens farlige garn.

Nei, han var visselig en sjel som hungret etter nåde og trengte frelse. Derfor sto han der forberedt og mottakelig da frelsen meldte seg ved døren hans. Beretningen er også merkverdig fordi den viser oss hvordan en enfoldig, oppriktig tro stiller seg når fiendene angriper.

Men særlig merkverdig er denne fortellingen som et speilbilde av den fiendskapen som til alle tider rører seg i fariseiske sinn mot Jesus og hans frelsesgjerning på jorden.

Fariseerne prøvde først å slå mynt på at Jesus hadde helbredet den blindfødte på en sabbat. «Denne mannen er ikke fra Gud, siden han ikke holder sabbaten», sa de (Joh 9,16). Men de nådde ikke målet sitt med denne anklagen for sabbatsbrudd. For evangelisten sier at det ble uenighet blant dem fordi andre innvendte at et syndig menneske, en sabbatsbryter, ikke kunne gjøre slike ting som å åpne øynene på en blindfødt.

Det var likevel ikke vanhelligelsen av sabbaten de stakkars fariseerne var så redde for. De var mye reddere for sin egen ære og anseelse. For dersom det kom ut blant folket at denne nasareeren, som de foraktet så dypt, virkelig hadde gjort et så stort under – ja, da ville hans stjerne stige, mens deres egen ville dale mer og mer.

Derfor tok de igjen fatt i den blindfødte og sa til ham: «Gi Gud ære! Vi vet at denne mannen er en synder.» Takk Gud for at du har fått synet ditt, men bry deg

ikke det minste om ham som gjorde underet. Ti stille om ham. Ikke gå omkring og pris navnet hans – det kan ikke vi, dine åndelige ledere, tåle.

Fariseerne tenkte visselig rett i dette stykket. Dersom Jesu herlige gjerninger kom fram i lyset, ville han vinne ære og ry, og mange, mange ville slutte seg til ham. Slik går det også nå. Jesu navn blir herliggjort for hver sjel som blir frelst. Hans frie nåde stiger i anseelse for hver eneste sjel som blir frelst. For disse sjelene, som har fått øynene åpnet for evangeliets hemmelighet, kan ikke tie. Fra dypet av deres lykkelige indre stiger lovsangen opp til Lammet, som ble slaktet og med sitt blod har kjøpt dem til Gud (Åp 5,9).

Den formen deres pris og lovsang over frelsen får, kan være enkel og ukunstlet og ofte svært skrøpelig. Men ett er sikkert og visst og står som en urokkelig sannhet, tross alle skriftlærdes og fariseeres hyl: Dette levende erfaringsvitnesbyrdet fra de frelstes hjerter er en stormakt. Til alle tider har det lagt de fleste sjeler ned for Jesu føtter.

Det er vitnesbyrdet om at jeg er frelst, hvordan jeg ble frelst, og hvordan hver eneste sjel på jorden kan bli frelst. Dette vitnesbyrdet får gjenklang i hjertene som intet annet. For bevisstheten om å være ulykkelig og lengte etter lykke og salighet går jo gjennom hvert eneste menneskebryst. Å, hva makter den lærde, dogmatiserende forkynnelsen mot dette enfoldige vitnesbyrdet! Hva makter alle verdens moralpredikanter og disse byggmesterne av selvrettferdighet mot det disse korsets vitner makter!

Derfor er en enfoldig sjel som tror og bekjenner en sannhet den har opplevd – en salig, frelsende sannhet – virkelig farlig for djevelen og hans rike. Og det er derfor ikke å undres over at den onde fiende til alle tider har prøvd å binde munnen på de vitnene Herren har gjort levende, både med list og med makt.

Men bekjenn du, bror og søster, det du har opplevd og erfart. For skulle du tie, måtte selve steinene begynne å rope (Luk 19,40). Bekjenn i ydmykhet hva Jesus har gjort mot deg, og hva du vet at han vil gjøre med hver enkelt synder.

Men vokt deg vel for Satans list. For kan han ikke stoppe munnen din ved fiendskap utenfra, så vil han prøve å forgifte den kilden bekjennelsen skal flyte ut fra. Han vil vekke hovmodets og egenkjærlighetens krefter til liv i sjelen din, så de forgifter det rene barnesinnet som bekjennelsen må flyte fra. Se til at det bare er Jesu ære og sjelers frelse du har for øye.

Og blir du angrepet av fiender som er redde for at Jesu anseelse skal stige, da la deg ikke skremme, selv om angrepene kommer fra kanter der du minst kunne ha ventet dem. Det måtte jo være en stor prøve for den blindfødte mannen at hans åndelige ledere reiste seg til motstand. Men se hvordan han holdt fast ved Jesus og vitnet til hans ære, enda han visste langt mindre om hvem Jesus var, enn du vet.

Vi hører ikke så sjelden at gamle kristne, lærere og prester på steder der det er åndelig liv, reiser seg til motstand mot den livsbevegelsen som Jesus setter i gang ved sitt evangelium. Og det er over all måte sørgelig at det skal være slik. For dermed får jo den sorgløse og likegyldige verden en kjær trøst i sin ubotferdighet.

Vi vet nok at det kan blande seg skrøpeligheter inn i livsbevegelsene, store skrøpeligheter av både det ene og det andre slaget. Men noe annet kan vi heller ikke vente når vi vet hvor skrøpelige vi arme mennesker er, og hvordan Satan arbeider på å ødelegge den gode sæden ved å så sitt ugress. Det er likevel langt bedre å være med i livsbevegelsene, selv om vi også ser det onde i gjæring, enn å holde seg fornemt utenfor slik som de fariseerne. De ringte straks med stormklokkene når en livsbevegelse satte deres autoritet på spill og forstyrret deres sløve ro.

Det er riktig rørende å se hvordan den enfoldige mannen i evangeliet forsvarte seg – eller rettere: forsvarte ham som hadde helbredet ham. «Om han er en synder, vet jeg ikke», sa han. Det var ennå ikke gått opp for ham at Jesus var Gud og menneske. Men han la til: «Ett vet jeg: at jeg som var blind, nå ser!»

Kan du si det samme, kjære venn, ja, da har du i aller egentligste forstand «syn for saken» og kan trosse alle innvendinger.

Men nå tenkte de onde skalkene at de skulle finne et eller annet å sette fingeren på ved selve framgangsmåten. Derfor spør de: «Hvordan åpnet han øynene dine?» De kunne ikke nekte for at mannen hadde fått synet. Men kunne det ikke være noe ved framgangsmåten som fortjente kritikk?

For en del år siden gikk det en stor vekkelse over en viss kant av landet vårt. Men denne vekkelsen hadde noe særegent ved seg. Sjelene ble ikke bare vakt, men også virkelig seende. De fikk øye på noe forunderlig i Guds ord som de aldri hadde ant, og det ble et helt rabalder om dette synet. De gamle kristne på stedet ble først tvilrådige, siden i høyeste grad mistenksomme.

Gamle, erfarne lekpredikanter ble hentet fra andre steder for å si sin mening om dette nye synet. Flere ansette prester ble også spurt. Men det var et helt virvar. Noen sa at det var et rett syn, andre at det var et helt forkjært. Så kom det en mann, en gammel, ærverdig haugianer, som skulle si sin dom. I begynnelsen var han litt usikker, for ryktene hadde forvirret ham.

Men så traff han en av de nye lederne og spurte ham, slik fariseerne spurte i evangeliet: «Hvordan gikk det til at du fikk dette nye synet?» Mannen svarte: «Jeg fikk tak i et lite skrift som en svenske ved navn Rosenius hadde skrevet. Det handlet om den frie nåde, og da jeg leste det, var det som et dekke falt fra øynene mine. Jeg hadde lenge gått ulykkelig og uten fred. Men nå fikk jeg se at syndene mine var utslettet i Lammets blod for over atten hundre år siden.»

Den gamle mannen ble dypt beveget, falt den unge om halsen og sa: «Gud velsigne deg, bror! Det samme hendte meg også, etter at jeg i over tjue år hadde stått i tussmørket og forkynt for andre.»

Den elskelige gamle mannen forsto nå sammenhengen. Men det kom også en annen som skulle prøve det nye synet, og han kom til et annet resultat. Etter at han hadde talt med noen av de frigjorte sjelene, ga han en dom som omtrent lød slik: «Det har gått altfor lett og for fort med dere. Dere har vært for kort tid i botens ovn og er kommet for tidlig til troen, og det nye synet var bare en falsk innbilning.»

Selv måtte han ennå kjempe og stride for kanskje en gang å kunne nå det som disse unge allerede hadde fått. Men den lykkelige seende svarte: «Vi som var blinde, ser nå. Gud gi at også du må få øyensalve så du kan se!» (Åp 3,18).

Mannen i teksten vår spurte motstanderne sine om også de ville bli Jesu disipler, siden de var så opptatt av å få vite hvordan det gikk til at han fikk synet. Men da svarte de i hellig harme: «Du er hans disippel! Men vi er disipler av Moses. Vi vet at til Moses har Gud talt. Men hvor denne mannen er fra, vet vi ikke.»

Da svarte den enfoldige mannen: «Dette er da merkelig! Dere vet ikke hvor han er fra, enda han har åpnet øynene mine!» Og så la han til et ord som måtte trenge inn i det innerste av dem som et sverd: «Vi vet at Gud ikke hører syndere, men han hører den som er gudfryktig og gjør hans vilje.» Med dette anklager han dem rett ut for å være syndere som simpelthen sto Gud imot. Derfor hadde Gud heller ikke hørt dem og åpenbart seg for dem.

De var ikke i sannhet gudfryktige. For hadde de vært det, hadde Herren også åpenbart seg for dem. Det var en skarp brodd, og vi merker også at den stakk. For nå gjorde de kort prosess og svarte: «Du er helt og fullt født i synder, og du vil lære oss?» Og de kastet ham ut.

Nå var den stakkars mannen ferdig med sine åndelige ledere. For de kunne ikke tåle noen i sitt fellesskap som opphøyet den foraktede nasareeren. Tenk for et hovmod og en selvgodhet: at en enfoldig og ulærd mann som han ville lære dem! De var jo ikke født i synd slik som han. Hans blindhet fra fødselen av måtte etter deres mening være et vitnesbyrd om at han var født i synd på en annen måte enn vanlige mennesker.

Nå var han utstøtt, og hvem skulle nå ta seg av ham? Frelseren som han så tappert hadde forsvart uten ennå å kjenne ham riktig, var ikke langt borte. Straks hadde han tak i den arme utstøtte og sa til ham: «Tror du på Guds Sønn?» Og han svarte: «Hvem er han, Herre, så jeg kan tro på ham?» Jesus sa til ham: «Du har sett ham. Han som taler med deg, han er det.» Da sa mannen: «Jeg tror, Herre!» Og han falt ned for ham i tilbedelse.

Hvor rett fram og enkelt! Da Jesus spurte ham om han trodde, ba han om å få vite hva han skulle tro. Og da Jesus hadde pekt på seg selv som den troen skulle holde seg til, trodde han straks og tilba.

Trodde og tilba – se, dette er veien! Her står den blindfødte som et lysende eksempel for oss som har gått oss vill i så mange slags spekulasjoner om troen at vi helt glemmer å tro enfoldig på ham som har åpenbart seg for oss som vår Frelser.

Her ser du at det å tro rett og slett er å tro. Mannen trengte ikke å få høre en hel preken om hva troen var. Det visste han fra før, da han sa: «Hvem er han, så jeg kan tro på ham?» Men han trengte noe nytt å tro på. Og da han fikk høre at Jesus var Guds Sønn, trodde han og tilba.

Nå forkynner evangeliet deg, kjære sjel, at Jesus Kristus, Guds Sønn, har tatt dine synder på seg. Han har utslettet skyldbrevet ditt og naglet det til forbannelsens tre (Kol 2,14). Det forkynner deg at du har alle dine synders forlatelse

forlatelse i Lammets blod, og at Gud har «benådet deg i Den Elskede» (Ef 1,6). Tror du dette?

«Ja,» sier du, «jeg tror alt det evangeliet forteller meg om Kristus.»

Nåvel, da er du jo lykkelig og salig. Er synden din utslettet, og er du benådet i Den Elskede, da må du jo være et salig Guds barn. «N-e-i,» sier du, «det tør jeg ikke tro at jeg er ennå. Jeg er redd jeg ikke er rett omvendt – synden er ennå så mektig i meg.»

Altså tror du slett ikke evangeliet. Evangeliet sier jo ikke: Når du føler at du er rett omvendt og er blitt herre over synden, da skal du tro. For da var det jo omvendelsen din du måtte tro på. Og at du ikke kan tro på den før den er kommet i stand, sier seg selv.

Du tror altså slett ikke på evangeliet. Du tror at evangeliet bringer frelse når du er kommet så og så langt med omvendelsen. Men du tror ikke på en frelse som er her nå, virkelig og fullbrakt. For trodde du på en slik frelse, måtte du jo være lykkelig. Fienden skjuler evangeliet for deg ved å skyve omvendelsen din inn mellom deg og Kristus. Så blir du stående ved omvendelsen og kommer aldri gjennom den fram til Kristus.

Du spenner hesten bak lasset, og derfor blir lasset stående. Men Vår Herres mening er at du skal tro helt enfoldig på Jesus, slik som du er. Så kommer omvendelse, gjenfødelse, rettferdiggjørelse og helliggjørelse – alt i sin rette orden.

Jeg går nå ut fra at du kjenner deg som en fortapt synder, og jeg spør deg i Herrens navn: Hva venter du på? Står ikke Jesus ved din side, slik som ved den blindfødtes, og spør: «Tror du på Guds Sønn?» (Joh 9,35). Tror du at Guds Sønn er din virkelige Frelser, som etter din barnelærdom har forløst deg fra synden, døden og djevelen og gitt deg et evig liv? Tro enfoldig på dette! Tro på denne sannheten slik du tror på andre sannheter, og du skal straks bli lykkelig.

Det var en ung mann som så noen tall i en avis. Med ett ble han så lykkelig at han så ut som om han hadde gått fra vettet. I samme hus bodde det en del fattige folk, og til dem delte han ut hver eneste skilling han eide – av bare takknemlighet. Og hva var det disse tallene sa ham? Jo, de sa at han hadde vunnet en stor sum i et lotteri, og at han slik med ett var blitt en rik mann. Han trodde rett og slett på tallene fordi de stemte helt med tallene på den lille lotteriseddelen han hadde.

Og du, kjære venn, du er ikke henvist til et lotteri som kan bedra, men til et «troverdig ord, fullt verdt å motta: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere» (1 Tim 1,15). Tro nå rett og slett på evangeliet, slik som mannen trodde på tallene. Da blir du glad som han og takknemlig som han, og i din takknemlighet vil du straks begynne å gjøre noe for Jesus.

Å, det er en skam at Jesus, den levende Guds Sønn, har åpenbart seg så herlig for oss i sitt evangelium – og vi tror ikke på ham! Vi sier at vi tror alt det evangeliet forteller oss om ham, og likevel tror vi knapt en tidel av det. Det viser vårt gledesløse, kraftløse og fredløse liv tydelig nok. Herre, åpne våre øyne! Amen.

13. søndag etter treenighet: Den sanne broderkjærligheten

> «Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre! Som jeg har elsket dere, skal også dere elske hverandre. Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre» (Joh 13,34–35).

Preken av P. G. Sand.

Hovedinnholdet i Guds ord er kjærlighet. I evangeliet tolker Herren sin kjærlighet til oss, og i loven byr han at vi skal elske ham og vår neste. Men også loven vitner om hans kjærlighet, for alle budene er slik innrettet at vi fremmer vårt eget gagn når vi lever etter dem. Og innholdet i det åndelige livet som Guds ord skaper i det hjertet som tar imot det i tro, er også kjærlighet. Det springer fram og næres ved troen på Guds kjærlighet, og det åpenbarer seg i livet som nestekjærlighet.

Den evige salighet består også i kjærlighet. Gud elsker sine salige barn, og de elsker ham igjen og hverandre innbyrdes. Den som ikke har lært å elske, kan derfor ikke være virkelig lykkelig, verken her eller hisset. Livet hans er tomt, innholdsløst og unyttig. Et liv i sann kjærlighet er derimot både lykkelig og rikt og til gagn for nesten.

Den som er gjennomtrengt av kristelig kjærlighet, både lyser og varmer i denne mørke og kalde verden. Han er de fattiges og de elendiges venn og ser det som sin livsoppgave å tjene sine medmennesker. Han gleder seg med de glade og gråter med de gråtende. Nestens tap kjenner han som sitt eget tap, og nestens fordel som sin egen fordel. En slik mann legger vinn på å gjøre mot andre det han vil at andre skal gjøre mot ham.

Var det mer kjærlighet på jorden, ville livet her bli helt annerledes enn det er. Hvor mye ville ikke forandre seg om i det minste de fleste mennesker elsket Gud og hverandre! Tross all den elendighet som synden har brakt inn i verden, ville jorden vår da være et lite paradis. Men når så få har kjærlighet, kommer det av at så få har tatt imot det frelsende og livgivende ordet om Jesus Kristus, han som elsket oss helt inn i døden.

Og den som ikke elsker, er fortapt for tid og evighet, om han så i det ytre var den fromeste av alle mennesker.

Derfor sier Paulus: «Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle. Om jeg

har profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, og om jeg har all tro, så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg ingenting. Og om jeg gir alt det jeg eier til mat for de fattige, og om jeg gir mitt legeme til å brennes, men ikke har kjærlighet, da gagner det meg ingenting» (1 Kor 13,1–3).

I dagens evangelium formaner vår Frelser til en egen art av kjærlighet. Han gir disiplene sine det budet at de skal elske hverandre. Det gir oss anledning til i dag å samle tankene om

Den sanne broderkjærligheten.

Broderkjærligheten er en egen form for nestekjærlighet. All broderkjærlighet er nestekjærlighet, men ikke all neste kjærlighet er broderkjærlighet. Når et gjenfødt menneske elsker sitt medmenneske, er det nestekjærlighet. Men er dette medmennesket også gjenfødt, da er det broderkjærlighet. «Hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham» (1 Joh 5,1).

At det er forskjell på den alminnelige nestekjærligheten og broderkjærligheten, går klart fram av Guds ord: «Må Herren gi dere rikdom og overflod av kjærlighet både til hverandre og til alle» (1 Tess 3,12). «... og i gudsfrykten broderkjærlighet, og i broderkjærligheten kjærlighet til alle» (2 Pet 1,7).

Broderkjærligheten er en frukt av troen på Guds nåde i Kristus. Like umulig som det er at den som ikke tror, kan eie den, like umulig er det at en troende kan mangle den. Den springer fram i hjertet uten noe strev fra menneskets side, så snart en erkjenner sin egen ugudelighet og lærer å klamre seg fast til Kristi kors som sitt eneste håp om frelse. Den som ikke har lært denne kunsten, kan ikke drives til å elske brødrene ved formaninger og bud. Ingen kan lokkes, og ingen kan skremmes til det.

Tenk om en kunne vise det ugjenfødte mennesket himmelen i all dens herlighet på den ene siden, med løfte om å få plass der bare han ville elske Guds barn, og helvete i all dets redsel på den andre siden, med trusler om å bli kastet dit om han ikke elsker brødrene. Det stakkars mennesket ville likevel forbli like kaldt, med et hjerte fullt av fiendskap mot alle de hellige. Derfor sier den vise: «Jeg ber dere inderlig, dere Jerusalems døtre, ved gasellene eller ved hindene på marken, at dere ikke vekker og ikke egger kjærligheten, før den selv vil!» (Høys 3,5).

Samtidig som broderkjærligheten er en art av nestekjærligheten, er den også en del av kjærligheten til Gud. Det vi elsker i den troende, er nemlig den nye, guddommelige naturen. Derfor elsker vi en kristen desto mer jo mer helliggjort han er. For etter vår nye natur har vi behag i det hellige. Det vekker salig beundring og hjertelig glede hos oss. Det drar oss uimotståelig til seg og virker på vårt åndelige liv som en forfriskende dugg.

Vi elsker alle Guds barn, så sant vi selv hører med blant dem. Men graden og styrken i denne kjærligheten avhenger av hvor mye eller lite likhet med Gud som åpenbarer seg i livet til våre åndelige søsken.

Broderkjærligheten forener altså nestekjærligheten og kjærligheten til Gud i seg. Derfor eier den som elsker brødrene, den kjærligheten som er lovens oppfyllelse og summen av alle Guds bud. I et slikt menneske har Herrens ord hos profeten gått i oppfyllelse: «Jeg vil gi min lov i deres sinn og skrive den i deres

hjerte» (Jer 31,33). Han hører til dem som lovens krav blir oppfylt i (Rom 8,4). Å eie i sitt hjerte det loven krever av oss – riktignok ikke i grad, men i art – det er et vitnesbyrd om at en har begynt å tro på evangeliet.

Derfor stiller Skriften fram broderkjærligheten som det eneste sanne og sikre kjennetegnet på at en er Guds barn. «Vi vet at vi er gått over fra døden til livet, fordi vi elsker brødrene» (1 Joh 3,14). Her har du altså prøvesteinen, kjære venn, som kan hjelpe deg til visshet om du hører Herren til eller ikke! Har du din sjels frelse kjær, da vet jeg at ingenting ligger deg mer på hjertet enn visshet i denne saken.

Er du derimot likegyldig her, så du aldri prøver deg selv, men trøster deg med den løgnen at ingen kan vite om han er Guds barn så lenge han er her på jorden, da trenger du heller ingen selvprøvelse. For denne likegyldigheten er mer enn bevis nok for at du er et uomvendt verdensmenneske som vandrer på veien til den evige fortapelse.

Men du som er reddere for å bedra deg selv i frelsessaken enn for noe annet, du må undersøke om du i hjertet ditt kan finne noen kjærlighet til dem som med sitt liv vitner om at de er himmelske pilegrimer. Spørsmålet er ikke hvor mye du elsker, men om du virkelig elsker dem. Du trenger ikke være fornøyd med din kjærlighet til de hellige. En slik tilfredshet med sin egen kjærlighet er så langt fra noe kjennetegn at den tvert imot ville vitne om at hele kjærligheten bare var innbilning og selvbedrag.

Men det du bør være på det rene med – bortsett fra i de mørkeste anfektelsesstundene – er om du er gladere i Guds folk enn i andre mennesker. Undersøk om du føler deg dratt mot dem. Ikke bare mot de mest framstående blant dem, men også mot de ringere og uanselige. Ikke bare mot dem som har levd i fortiden, eller som bor på andre kanter av verden, men mot dem som ferdes rundt deg, og som du kanskje ser feil og svakheter hos like godt som du ser deres strev for å leve et liv til glede for Herren.

Foretrekker du deres selskap framfor andre menneskers? Er de dine fortrolige? Er det gjensidig forståelse og samhørighet mellom dem og deg? Savner du dem når du lenge må være uten deres samvær, og gleder du deg når du igjen treffer dem? Kan du i sannhet svare ja på disse spørsmålene, da er du sikkert en av dem som elsker brødrene. Og det viser seg da også ved at du ikke riktig kan trives i samvær med dem som ikke hører til det kristne brorskapet.

Broderkjærligheten skal imidlertid ikke bare være et tegn som den kristne selv kan kjenne på at han står i nåden. Den skal også vitne om det samme utad. Derfor sier Frelseren i vår tekst: «Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre.» Vår kjærlighet skal altså sees av dem som omgir oss. Men det betyr ikke at vi skal gjøre noe spesielt for at kjærligheten vår skal bli lagt merke til. Det ville jo være å gjøre sine gjerninger for å bli sett av mennesker.

Det du skal gjøre, er å gå din stille gang og legge vinn på å behandle brødrene dine i alle ting slik som kjærligheten krever. Da blir kjærligheten din synlig for verden når du følger apostelens formaning: «La oss ikke elske med ord eller med

tunge, men i gjerning og sannhet!» (1 Joh 3,18). Vi skal senere komme tilbake til hvordan dette skal gjøres i det praktiske livet.

Som nevnt inneholder teksten vår en formaning til å elske. Men vi har allerede søkt å vise at kjærligheten ikke kan springe fram i et menneskehjerte, verken ved formaninger eller ved menneskets eget strev. Vi skal derfor merke oss at Frelserens befaling i vårt evangelium gjelder de troende alene. Men hver troende eier noe broderkjærlighet. Men ingen har nok av den, og derfor bør vi stadig trakte etter mer. Det er dette Frelseren med ordene i teksten vår vil oppmuntre både sine nærmeste disipler og alle Guds barn til. Det er altså til slike som virkelig allerede elsker, han sier: Elsk hverandre!

Derfor sier også Paulus til menigheten i Tessalonika: «Men om broderkjærligheten er det ikke nødvendig å skrive til dere. Dere er jo selv lært av Gud til å elske hverandre. Dere viser da også denne kjærligheten mot alle brødrene i hele Makedonia. Likevel formaner vi dere, brødre, til å bli enda mer rike i dette» (1 Tess 4,9–10).

Hvordan denne veksten skal skje, forklarer apostelen Peter oss når han sier: «Rens deres sjeler i lydighet mot sannheten ved Ånden til oppriktig broderkjærlighet, og elsk hverandre inderlig av et rent hjerte» (1 Pet 1,22).[1] Vi skal rense oss i lydighet mot sannheten ved Ånden – det vil si: Vi skal være lydige mot den sannheten som bringer Ånden.

Men det er jo mange sannheter. Hvilken av dem mener apostelen her? Han mener ikke en av de mange sannhetene, men sannheten. Og sannheten er bare én. «For loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus» (Joh 1,17). Den sannheten som kom ved Kristus, rommer alle andre sannheter i seg, slik som alle farger er i sollyset. Derfor kalles den ikke en sannhet, men sannheten, og den er vår Frelser selv: «Jeg er veien og sannheten og livet» (Joh 14,6).

Og å være lydig mot sannheten er ikke noe annet enn å holde fast ved den frie nåden i Kristus som en tok imot da kristenlivet begynte, og tilegne seg den mer og mer. Det var da vi tok imot evangeliet, at Den Hellige Ånd ble gitt oss. Ved troen ble vi podet inn i Kristus. Slik fikk vi del i hans natur og tok imot hans Ånd.

Og blant Åndens frukter blir kjærligheten alltid nevnt som den første og største, ja, som summen av alle de andre. «… vi som forut hadde håpet på Kristus. I ham har også dere, da dere fikk høre sannhetens ord, evangeliet om deres frelse, ja, i ham har også dere, da dere kom til troen, fått til innsegl Den Hellige Ånd, som var lovt» (Ef 1,12–13).

Når du derfor føler deg kald mot brødrene, må du stille deg i strålene fra Guds kjærlighets sol. Det gjør du ved å betrakte og tenke over all den nåde Herren har gitt deg gjennom sin Sønn. Da skal hjertet ditt smelte, og broderkjærligheten skal bli fornyet igjen og igjen, mens alle de andre kristelige dydene vokser med den.

Denne sannheten er jo også uttalt i vår tekst, der Jesus sier: «Som jeg har elsket dere, skal også dere elske hverandre.» Likeså i Joh 15,12–13: «Dette er mitt

[1] NB: «Rens da deres sjeler i lydighet mot sannheten til oppriktig broderkjærlighet. Elsk hverandre inderlig av hjertet!»

bud at dere skal elske hverandre, likesom jeg har elsket dere. Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for vennene sine.» Se bare på min kjærlighet, vil han si, så skal dere få lett for å elske hverandre. Tenk på at jeg til og med setter livet mitt til av kjærlighet til dere, og det er jo den høyeste kjærlighet.

Broderkjærligheten vokser videre når vi øver den og gjør vel mot brødrene. Den kjærligheten vi allerede eier i hjertet, skal vi la tre fram i livet som handling. Som før nevnt er det jo også kjærlighetens gjerninger som skal overbevise dem som står utenfor, om at vi er Kristi sanne disipler. Alle disse gjerningene går ut på å fremme det som er til gagn for våre åndelige søsken, i tid og evighet. Derfor er de enten åndelige eller legemlige.

Blant de åndelige tjenestene vi skal gjøre brødrene, er for eksempel å trøste dem når de er bedrøvet. «Sett mot i de mismodige» (1 Tess 5,14). Det er godt for den som er nedbøyd av indre eller ytre trengsel, å bli oppmuntret og styrket av en medvandrer på veien gjennom jammerdalen.

Og har vi selv vært i lignende kår, er vi særlig skikket til å hjelpe andre, for vi bringer dem den samme trøsten som vi selv fikk. «Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, barmhjertighetens Far og all trøsts Gud, han som trøster oss i all vår trengsel, for at vi skal kunne trøste dem som er i all slags trengsel, med den trøsten vi selv blir trøstet med av Gud» (2 Kor 1,3–4).

Vi skal ta oss av brødrenes nød som om den var vår egen. Derfor skal vi søke å reise opp den som snubler, og føre den villfarne tilbake på sannhetens vei. «Brødre! Om også et menneske skulle bli overrumplet av en eller annen synd, da hjelp ham til rette, dere åndelige, med ydmyk ånd» (Gal 6,1).

Videre bør vi «gi akt på hverandre, så vi oppgløder hverandre til kjærlighet og gode gjerninger» (Hebr 10,24). Særlig gjelder det for eldre kristne å ta seg av de yngre, formane og tilskynde dem til troskap mot Herren og advare dem mot de mange farene som omgir oss.

Det er videre vår plikt å øve brodertukt mot dem som synder. «Irettesett dem som ikke skikker seg vel» (1 Tess 5,14). «Du skal irettesette din neste, for at du ikke skal få synd på deg for hans skyld» (3 Mos 19,17). Dette er nok ikke behagelig for vår bløtaktige natur, men vi må stride mot bløtaktigheten som mot enhver annen fristelse fra kjødet. Vår tid blir beskyldt for å være særlig bløtaktig: Ingen vil tukte, og ingen vil tuktes. Og dessverre er det nok altfor mye sannhet i den beskyldningen.

Men er det få som vil øve tukt mot sin bror ved å holde hans feil fram for ham, så er det desto flere av oss som snakker om brødrenes synd bak ryggen på dem. Denne ugudelige sladrelysten er en av de verste markene som gnager på broderkjærlighetens tre. For hver gang du taler ille om din bror, svekkes din kjærlighet til ham. Men den vokser hver gang du søker å forsvare og unnskylde ham overfor baktaleren.

Baktalelsen er en frukt av egenkjærligheten. Vårt gamle menneske søker i det skjulte sin egen ære ved å sverte andre. Med våre beskyldninger mot brødrene vil vi nemlig framstille oss selv som folk som ikke bare er fri for deres feil, men

som også i vårt hellige sinn blir opprørt over synden deres. Den som derimot tar den baktalte i forsvar, risikerer jo å bli sett på som en som godtar overtredelsen.

Det skal vi likevel ikke frykte. Etter kjærlighetens lov bør vi ta den fraværendes parti og så overlate resten til Herren. Det sier seg for øvrig selv at vi aldri må kalle det onde godt. Vi bør bare holde fram det som kan tjene til unnskyldning for den som har feilet.

Vår broderkjærlighet bør videre vise seg i tålmodighet mot våre søsken i nåden. Noen av dem er mindre behagelige på grunn av dårlig karakter, gamle vaner, legemlige skrøpeligheter og så videre. Kanskje du daglig er sammen med en slik kristen, eller i alle fall ofte treffer ham. Her har kjærligheten noe å prøve seg på. Er du i en slik stilling, gjelder det å legge vinn på å undertrykke utålmodigheten din. Tenk på din egen skrøpelighet og på Guds langmodighet med deg tross dine mange feil.

Tenk også på at den broren du synes er så ubehagelig, hører Herren til og er elsket av ham. Han går den samme veien som du og har det samme hjemmet i de evige boliger, der dere begge skal tilbringe evigheten.

Videre skal broderkjærligheten øves hver gang noen blant Guds folk har gjort oss en eller annen urett. Da gjelder det å være villig til å tilgi. «… så dere tåler hverandre og tilgir hverandre dersom en skulle ha noe å anklage en annen for. Likesom Kristus har tilgitt dere, skal også dere tilgi hverandre» (Kol 3,13). Faller det tungt for deg, så tenk på all din egen ulydighet mot Gud og på den daglige tilgivelsen han gir deg i Kristi blod. De syndene din bror gjør mot deg, er uansett svært små i forhold til alt det onde du hver dag vekker Herrens vrede med.

De legemlige velgjerningene, som både skal vise og øke vår kjærlighet til brødrene, går ut på å avhjelpe deres legemlige nød og behov. Vi skal gi den sultne mat, kle den nakne og vise gjestfrihet mot den husløse broren. Vi skal dele det vi eier, med de nødlidende blant Guds folk, slik Guds ord sier: «La oss derfor, mens vi har tid, gjøre det gode mot alle, men mest mot troens egne folk» (Gal 6,10). «Men den som har jordisk gods og ser sin bror lide nød og likevel lukker sitt hjerte for ham, hvordan kan kjærligheten til Gud bli værende i ham?» (1 Joh 3,17).

Måtte Herren gi at hjertene våre mer og mer ble gjennomtrengt av den sanne broderkjærligheten! For at det skal skje, er det – foruten det vi nå har nevnt – også til gagn at vi flittig ber sammen med de kristne vennene. Og vi bør tale med dem om den felles nåden vi eier i Kristus, om våre felles fristelser, farer og kamper, og om vårt felles fedreland på den andre siden av graven.

Der skal vi snart samles med alle våre kjære søsken for aldri mer å skilles fra dem. Og da skal det ikke lenger være noe som hindrer eller forstyrrer broderkjærligheten. Gud gi at ingen av oss som har begynt på veien til dette vårt fagre og herlige hjem, skulle gå glipp av sin krone! Herren la det skje for sitt navns skyld! Amen.

14. søndag etter treenighet: Vantroen stenger ute, men troen åpner for Guds rikes velsignelser

> «Da sa Jesus til dem: Dere vil sikkert si til meg dette ordspråket: Lege, leg deg selv! Alt dette som vi har hørt er skjedd i Kapernaum, gjør det også her på hjemstedet ditt! … De reiste seg og drev ham ut av byen, og førte ham ut mot pynten av det fjellet som byen deres var bygd på, for å styrte ham utfor stupet. Men han gikk midt gjennom flokken og dro bort» (Luk 4,23–30).

Preken av Jacob Traasdahl.

Vårt evangelium i dag fører oss til Nasaret, Jesu barndomshjem. Der blir vi vitner til et underlig opptrinn som virkelig lar oss se hvor lunefullt det arme menneskehjertet kan skifte. Historien er full av vitnesbyrd om hvordan folkegunsten til visse tider kan smile til Herrens vitner på jorden, men så plutselig slår om til ugunst og fiendskap.

Den samme folkemengden kan i det ene øyeblikket rope: «Hosianna, Davids sønn!» (Matt 21,9), og i det neste: «Korsfest! Korsfest ham!» (Luk 23,21). Folkestemningen kan i ett øyeblikk ligne et rolig hav med medvind og god strøm for Herrens vitner, men i neste øyeblikk reise seg til storm og orkan som truer med å knuse dem.

Slike lunefulle skifter i folkestemningen fikk Frelseren ofte erfare, og beretningen i vårt evangelium er et særlig tydelig eksempel.

Han var kommet til Nasaret, sitt barndomshjem, for å vitne om sitt høye kall også der. Lukas forteller at han gikk inn i synagogen i byen og reiste seg for å lese. Han slo opp i profeten Jesajas bok og leste disse mektige ordene: «Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne evangeliet for fattige. Han har sendt meg for å lege dem som har et nedbrutt hjerte, for å forkynne for fanger at de skal få frihet og for blinde at de skal få syn, for å sette undertrykte fri, for å forkynne et nådens år fra Herren» (Luk 4,18–19; jf. Jes 61,1).

Da han hadde lest profetens ord, lukket han boken. Og mens alle stirret på ham, sa han: «I dag er dette Skriftens ord blitt oppfylt for ørene deres» (Luk 4,21). Vi kan forstå av sammenhengen at han også forklarte disse ordene nærmere. Og da han var ferdig, heter det: «Alle ga ham vitnesbyrd og undret seg over de nådens ord som lød fra hans munn» (Luk 4,22).

Det så altså svært lovende ut. Frelseren gledet seg nok i sin ånd da han så de mange kjente og kjære ansiktene til barndomsvennene vendt tillitsfullt mot seg. Men plutselig slår stemningen om. En stemme lyder: «Er ikke dette Josefs sønn?» Matteus gjengir det slik: «Er han ikke tømmermannens sønn? Heter ikke hans mor Maria, og hans brødre Jakob og Josef og Simon og Judas? … Hvor har han vel alt dette fra? Og de tok anstøt av ham» (Matt 13,55–57).

Tanken på hans ringe herkomst førte til dette plutselige omslaget. Kjære, det er jo tømmermannssønnen – ha, vi kjenner ham! Og han reiser seg for å undervise oss? Og han, den fattige stakkaren, taler om at han er sendt for å forkynne et godt budskap for de fattige – da burde han vel kunne hjelpe seg selv og sine!

Da Jesus leste denne stemningen i hjertene deres, sa han: «Dere vil sikkert si til meg dette ordspråket: Lege, leg deg selv! Alt dette som vi har hørt er skjedd i Kapernaum, gjør det også her på hjemstedet ditt! Men han sa: Sannelig sier jeg dere: Ingen profet blir godtatt på sitt hjemsted» (Luk 4,23–24). Så kommer han med to eksempler fra Det gamle testamente. Med dem viser han at det egentlig var den vantro forakten han møtte i fedrenes by, som gjorde at han ikke kunne gjøre så kraftige gjerninger der som andre steder.

Men da heter det at «alle i synagogen ble fylt av harme da de hørte dette». Det ble et helt folkeoppløp, og mengden førte ham med seg ut av byen og opp på den høyeste toppen av fjellet, der de prøvde å styrte ham ned.

For en plutselig overgang! For en storm hans ord til selvprøvelse kunne vekke! La oss stanse et øyeblikk og se hvordan

Vantroen stenger, men troen åpner adgangen til Guds rikes velsignelser.

Først så det ut som forsamlingen Jesus talte til i Nasaret, skulle ta imot ordene hans. Men plutselig ble mengden grepet av en ond tanke, som tok bort det gode inntrykket og forherdet dem enda mer. «Er ikke dette Josefs sønn?» tenkte de. Tanken på at han som nå ville lære dem, var sønn av en ringe, uanselig håndverker, opprørte deres hovmodige og forfengelige sinn. Og den velvillige stemningen slo plutselig om i et rent morderisk sinnelag.

De innså ikke at han var blitt fattig, for at de ved hans fattigdom skulle bli rike (2 Kor 8,9). En kjærlighet som gir avkall på alt for å hjelpe andre, var noe helt fremmed for deres egenkjærlige sinnelag. Hadde Jesus lyttet da djevelen bød ham verdens riker og deres herlighet (Matt 4,8–9), da hadde han vært etter disse folkenes smak. For hadde de selv hatt den makten Jesus tilla seg, ville de sikkert først og fremst brukt den til å skaffe seg timelig velstand og anseelse.

Jesu ringhet ble for disse folkene en anstøtsstein som de snublet over til sin egen ødeleggelse. Og hvor ofte blir ikke Jesu ringhet ennå i dag en stein som mange snubler over? Når apostelens ord viser seg sanne, at «ikke mange rike, ikke mange fornemme» er kalt, men at Gud har utvalgt det som er uanselig og foraktet i verden for å gjøre de vise og fornemme til skamme (1 Kor 1,26–28), da ligger anstøtssteinen der.

En hovmodig frue sa en gang: «Jeg vil heller gi avkall på himmelen enn tenke meg at jeg og tjenestepiken min skulle komme til samme sted.» Stakkars

dumme narr! Hvis tjenestepiken hennes var en levende kristen, passet nok heller ikke tjenestepikens himmel for den forfengelige damen.

Når Jesus ennå i dag går omkring i sine ringe vitner, hvor mange er det vel ikke som snubler over ham? I en rik og fornem familie er kanskje tjenestepiken eller vedhoggeren de eneste sannhetsvitnene – og hvem skulle ville høre på dem? I byen finnes noen fattige håndverkere eller arbeidsfolk som bærer fram et levende vitnesbyrd om Frelseren – hvem kan vente seg noe godt av dem? Vantroen stenger de store skarene ute fra slike fattige menns innflytelse, og på landet er det omtrent likedan.

Tenk at en fattig tjenestegutt eller husmann har fått livet i Gud og kjenner trang til å vitne for andre. Tror du ikke gårdbrukerne er for stolte til å høre ham, og at de ved vantro stenger seg ute fra hans innflytelse? Jeg husker fra barndommen at en rikmann som kjørte med dombjeller og gikk i ulveskinnspels, skulle preke. Da kan du tro storbøndene holdt seg fram! Og de satt der i samlingene med et så fromt og gudfryktig vesen at de som kjente dem i hverdagen, umulig kunne kjenne dem igjen.

Våre fornemme storfolk, enten de er byfolk eller bønder, lever i sitt ubrutte hovmod. Den Kristus de trenger, må gå i silke og fløyel og ta på dem med bløte hender. Han må være lærd, dannet og fin i sin framferd. Han må ha kongebrev på sitt kall og forstå å «sy luer etter alle hoder». Da passer han utmerket.

Men er det bare verdens fornemme eller bedrestilte folk som tar anstøt av Kristi ringe skikkelse? Å nei, vi er alle av samme slag! De ytre fortrinnene i samfunnet kan gjødsle hovmodsplanten hos dem, men denne stygge planten gror frodig nok hos oss alle. Det er visst og sikkert at vi alle grundig må ned på kne og kjenne jammeren over vår åndelige armod før den foraktede nasareeren får tre inn gjennom våre dører.

Å, venner, hvordan kan ikke vantroen – den dumme, innbilske og hovmodige vantroen – stenge oss ute fra Guds rikes velsignelser! Det er nettopp Herrens vei og måte å la dem strømme til oss gjennom uanselige redskaper og ringe midler som fornuften tar anstøt av. Derfor kan ikke de «stolte øyne» se ham, og det hovmodige, innbilske hjertet har ikke bruk for ham.

Med et slikt hovmodig vesen stenger vi hjertene og boligene våre for solen, så den ikke får lyse inn i vårt fattige jordeliv med sin rikdom fra det høye. Vi går innestengt i hovmodets, selviskhetens og forfengelighetens kvalme og usunne luft. Der spirer aldri hjertefredens yndige himmelplante, og de store underne fra Gud, som kunne gjøre et i seg selv fattig menneskeliv så usigelig rikt, fagert og herlig, får ikke åpenbare seg.

Men det er ikke nok med at vantroen stenger den enkelte ute fra Herrens velsignelser. Hele folk blir stengt ute, fordi vantroen hindrer Herrens vitner i å åpenbare Guds underkraft både i ord og gjerning. Matteus sier at selv Jesus ble hindret av vantroen i å gjøre kraftige gjerninger (Matt 13,58). Hvordan skal det da ikke gå med hans arme, fattige vitner, som så lett blir overveldet av den ånden som rår omkring dem?

Men la oss se hvordan troen åpner adgangen til Guds rikes velsignelser.

Frelseren nevner to eksempler som vi skal dvele litt ved. «Det var mange enker i Israel i Elias dager,» sier han, «den gang himmelen var lukket i tre år og seks måneder, da det ble stor hungersnød over hele landet. Men ikke til noen av dem ble Elia sendt, bare til en enke i Sarepta i Sidons land» (Luk 4,25–26).

Det så mørkt ut i Israel den gangen. Gud lukket himmelens sluser og ville ved nøden tukte folket sitt så det erkjente sitt frafall. Det var nok mang en fattig, sørgende og ulykkelig enke som hadde sjelens vinduer stengt av vantro, så Herren ikke fikk gjøre sine under med henne.

Men i Sarepta i det hedenske Sidon var det også en fattig enke. Og hun måtte få hjelp i sin nød, om så Herren måtte sende sin profet til henne. Hun trodde virkelig på Israels Gud, og hun ble ikke til skamme. Smått så det nok ut for henne, men oljen i krukken og melet i karet skulle aldri ta slutt så lenge Guds velsignelse hvilte over dem (1 Kong 17,14).

Se her, du fattige stakkar som går og sukker over dine dårlige utsikter: Slå opp sjelens vinduer og la solen lyse inn! Det kan bli en herlig utsikt for deg, bare du får øynene vidt opp. Store, hjertegripende syn vil Herren rulle opp for deg – syn som kan kvele den vantroens orm som gnager rundt hjerteroten din. Har ikke Herren talt om sin omsorg for liljene på marken og fuglene under himmelen for å drepe din tærende matsorg? Skulle ikke deres himmelske Far mye mer gi dere mat og klær – han som vet at dere trenger alt dette (Matt 6,26–32)?

Men det er barnesinnet det kommer an på, det enfoldige barnesinnet som fantes hos denne enken. Derfor: «Søk først Guds rike» – søk å komme i et enfoldig hjerteforhold til Herren og få et barnlig troens blikk åpnet for alle hans løfter – «så skal dere få alt dette i tillegg!» (Matt 6,33). Gud skal ikke la dere mangle noe som tjener til deres sanne gagn. Som en trofast far skal han oppsøke dere og verne om dere, slik som han gjorde med denne kvinnen.

Det andre eksemplet Frelseren nevner, er den spedalske hærføreren, syreren Na'aman, som profeten Elisja ble sendt til.

Denne mannens historie er svært lærerik. Selv om det ser ut som hjertet hans allerede hørte Herren til, var han ikke med en gang den fattige stakkaren som uten forbehold overgav seg i Herrens hånd.

På et erobringstokt hadde han tatt til fange en liten israelittisk pike. Det ser virkelig ut til at hun var midlet Herren brukte for å dra denne stolte generalens hjerte til Israels Gud. I det minste var det hun som viste ham til Herrens profet og fikk ham til å reise dit for å bli fri for spedalskheten (2 Kong 5,2–3). Han sa ikke: Kan det komme noe godt fra Israel? Nei, han kuet sitt hovmod, som sikkert var mektig også hos ham. Han fulgte rådet fra den fangne slavepiken og dro av sted, rustet ut med store gaver, for å søke hjelp hos Herrens sendebud.

Men nå ventet ham en ny ydmykelse. Han lot de staselige hestene sine stanse utenfor profetens hus og sendte bud inn etter gudsmannen. Men profeten viste ham ikke engang så mye oppmerksomhet at han gikk ut og bukket for ham.

Kort og godt sendte profeten beskjed om at han skulle gå og vaske seg sju ganger i Jordan-elven, så skulle han bli fri for spedalskheten. Men dette var en for stor ydmykelse. «Jeg tenkte at han ville komme ut og påkalle sin Guds navn og røre ved spedalskheten min, så skulle jeg bli helbredet,» sa han. «Er ikke

elvevannet i Damaskus like rent og klart som i Jordan?» (2 Kong 5,11–12). I harme snudde han og begynte på hjemveien.

Men da han ble minnet om at det kanskje likevel var riktigst å følge den anvisningen han hadde fått, seiret de bedre kreftene i hans indre. Han dro av sted til Jordan for å gjøre det profeten hadde pålagt ham. Her var han lydig og snill. Han spurte ikke: Hvorfor nettopp sju ganger? Men han dukket seg en gang, to ganger, tre ganger – ja, sju ganger – og så stod han der fullkommen helbredet (2 Kong 5,13–14).

Det var mange spedalske i Israel i de dager, men ingen ble helbredet unntatt Na'aman. Og hvorfor nettopp han? Jo, fordi han trodde på Gud. Men prøves måtte han. Skulle den stolte generalen få del i Guds velsignelser, måtte han bli ydmyk og liten og ta Gud på ordet som andre fattige stakkarer. Det var ringe redskaper Herren brukte, og en underlig måte å hjelpe på. Men troen seiret over vantroen, og hjelpen kom i rik fylde.

Vi har hørt hvordan vantroen snubler over Kristi ringhet. Måtte da vi som har fått litt innsikt i hvorfor han åpenbarer seg på denne måten, vokte oss for det bedragerske hovmodet som vil hindre oss i å nyte hans velsignelser så rikt som vi ellers kunne. La oss ta imot hans sendebud og ikke forakte dem for den ytre ringheten de ofte kan framtre i.

Slik er det nå en gang i denne verden: Jesus får som regel åpenbare sin rikeste fylde av velsignelser gjennom ringe og uanselige redskaper. Og som regel er det også en uanselig flokk som samler seg om disse Herrens vitner. De frir ikke til kjødets sanser, verken med ytre framtreden eller klingende fraser. I enfold søker de å stille seg til tjeneste for ham som lar sin rikeste nåde flyte gjennom de ydmykeste redskaper, så verktøyet han bruker, ikke skal bli ødelagt, og han selv får beholde sin ære.

Vokt deg også for å ta anstøt av Jesu lille, uanselige hjord og stille deg kjølig og på avstand fra dem som slutter ring om den foraktede nasareeren.

Du vet ikke hva du taper om du holder deg utenfor brorskapet. Har du livet, vil du bli gående der og forkrøples i ånden, og til slutt står du kanskje igjen med bare tomme former og har mistet selve livet. Der hvor brødre bor sammen, sier David, «der har Herren satt velsignelsen, liv til evig tid» (Sal 133,3). Og brorskapets velsignelser skal strømme ned over oss når vi mang en gang går der tørre og forsmektende – slik som duggen falt på Israels fjell.

Ja, måtte vi ikke ta anstøt av Jesu ringe skikkelse! Og måtte vi heller ikke ta anstøt av hans evangelium, som også er «en dårskap for dem som går fortapt, men for oss som blir frelst, er det en Guds kraft» (1 Kor 1,18).

Herre Jesus, hjelp oss å elske deg i din ringhet! Amen.

15. søndag etter treenighet: Det åndelige øyet og dets sykdommer

> «Samle dere ikke skatter på jorden, hvor møll og rust tærer, og hvor tyver bryter inn og stjeler. Men samle dere skatter i himmelen, der verken møll eller rust tærer, og tyver ikke bryter inn og stjeler. For hvor din skatt er, der vil også hjertet ditt være. Øyet er legemets lys. Er ditt øye friskt, da vil hele ditt legeme være opplyst. Men om ditt øye er sykt, da blir hele legemet mørkt. Er nå selve lyset i deg mørke, hvor dypt blir da mørket!» (Matt 6,19–23).

Preken av P. G. Sand.

Av naturen er alle mennesker like, og likevel er de så forskjellige som natt og dag. Det er Guds nåde i Kristus som skaper denne forskjellen, for den bringer et nytt liv inn i alle de hjertene som tar imot den i tro. Hver og en av dem blir med det en ny skapning. Selv om han ennå bærer på sin gamle, fordervede natur, er han en helt annen enn han var før. Han blir ikke bare annerledes enn han var – han blir en annen. «Det gamle er forbi, se, alt er blitt nytt» (2 Kor 5,17).

Med det nye livet følger også et nytt syn. Fra nå av er det himmelske større enn det jordiske, og det evige viktigere enn det timelige. Det dype syndemørket som gjennomtrengte forstanden, har måttet vike for Åndens nye lys. Ofte blir den gjenfødte spottet av dem som ennå vandrer i mørket, og de ser på ham som en ufornuftig dåre. Men han vet fullt og fast at han har «valgt den gode del, som ikke skal bli tatt fra» ham (Luk 10,42). Han vet at hver ting bare betyr så mye som den er verdt i evighetens lys.

Han er en reisende gjennom denne verden mot den evige salighet. Selv om han er besjelet av sann kjærlighet til fedrelandet, setter han sitt himmelske fedreland høyere enn det jordiske, og han ser på de himmelske rikdommene som større enn dem som hører verden til. Med blikket rettet oppover skynder han seg fram for å nå det salige målet som er felles for alle Guds barn: «en arv som er uforgjengelig og uflekket og uvisnelig, og som er gjemt for dere i himlene» (1 Pet 1,4).

Men akk, på grunn av den fordervelsen som bor i ham, blir også en troende ofte fristet til å henge ved det som er her og nå. En blir fristet til å glemme hvem en er, hvor en skal hen, og hva som er målet for reisen. En blir fristet til å skikke seg likt verdensmenneskene, som har sin salighet i de jordiske tingene. Og gir

en etter for denne fristelsen og begynner å legge vinn på å samle de skattene som møll og rust tærer, da sitter det arme hjertet snart i snaren.

Mot dette advarer Frelseren oss i dagens evangelium. Han gjør oss oppmerksomme på at om det er viktigst for oss å samle jordiske rikdommer, da vil også hjertene våre henge ved verden. Og det fører til at de himmelske tingene blir oss mer likegyldige. Det går nemlig ikke an å være like ivrig etter å vinne jordiske og himmelske skatter på samme tid. Den ene av delene må ha førsteplassen i hjertet. «Dere kan ikke tjene både Gud og mammon» (Matt 6,24).

Dette utelukker likevel ikke at en kan være nidkjær i sin kristendom og samtidig flittig i sitt jordiske kall. Tvert imot kan den som ikke tar vare på sitt jordiske kall med troskap, neppe kalles en ivrig kristen. Men en sann kristen er ikke flittig i sitt jordiske kall fordi han jager etter rikdom. Gjør han det, er hjertet hans allerede fanget av mammon. Denne faren må vi som troende søke å unngå. Og det avgjørende er at vårt åndelige blikk til enhver tid er klart. For «er ditt øye friskt, da vil hele ditt legeme være opplyst».

Har du bare det rette synet på din Gud og på deg selv, på det evige og det timelige, da vil også din ferd bli som den skal være. Men er ditt åndelige syn uklart eller skjevt, da blir også ditt forhold til de himmelske og jordiske tingene deretter.

Vårt syn er imidlertid utsatt for mange svakheter, og det er nødvendig at vi gir akt på dem. Derfor vil vi i dag ta for oss:

Det åndelige øyet og dets sykdommer.

Synden har formørket det åndelige øyet hos hvert Adams barn. Derfor er hvert eneste menneske av naturen åndelig blindt – en blindhet som bare den himmelske sjelelegen kan ta bort. Følgen av denne blindheten er at alle uomvendte vandrer i mørket. Alle deres tanker, ord og handlinger er «mørkets ufruktbare gjerninger» (Ef 5,11). «Om ditt øye er sykt, da blir hele legemet mørkt.»

I blinde går alle verdensmennesker sin vei gjennom livet, uten riktig å kunne forstå målet for tilværelsen, veien de går på, eller hvor de går hen. «Den som vandrer i mørket, vet ikke hvor han går hen» (Joh 12,35). Med raske skritt kommer de for hver dag nærmere den evige fortapelse – og de fleste uten den minste frykt. Mens de roper: «Fred og ingen fare!» (1 Tess 5,3), danser de på randen av helvetes avgrunn.

Tanken på døden og dommen jager de fra seg. De søker å drive bort samvittighetens påminnelser og alle alvorlige inntrykk ved å kaste seg ut i de onde lystenes malstrøm. «For de er et folk uten visdom, det er ikke forstand hos dem» (5 Mos 32,28). Likevel holder de seg selv for kloke og fornuftige, mens de ser på hver den som har slått inn på livets sti, som en narr og en tosk.

Med spott forfølger de himmelvandreren og ler ham ut som en dåre som ikke forstår å nyte livet. De mener at den sanne lykken er å finne på syndens vei.

Gang på gang blir de skuffet av verdens lyst, som aldri kan mette et eneste menneskehjerte. Likevel håper de stadig på framtiden og mener at den skal bringe den freden de nå mangler. At den sanne lykken er å finne i samfunn med Gud, forstår de ikke. Jesu ord til jødene passer på dem alle: «Visste også du, om

enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred! Men nå er det skjult for dine øyne» (Luk 19,42).

De hører evangeliets ord, men tror det ikke. Solen i Guds kjærlighet lyser for dem, men de ser den ikke. For «denne verdens gud har forblindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde» (2 Kor 4,4). De er sultne, men vil ikke ta imot innbydelsen til nådens bord. De er tørste, men forsmår livets vann som Herren byr dem gjennom sitt ord.

De er grådige etter rikdom, men forakter de himmelske skattene som de kunne få for ingenting. Og selv om de gjerne vil være kledd i vakre klær, ser de ned på rettferdighetens drakt som kunne dekke deres åndelige nakenhet for tid og evighet. Å bli æret og aktet i noen få dager her på jorden ser de på som en stor lykke, og for å nå den setter de inn alle sine evner og krefter. Men den ære som består i å være Guds barn her på jorden og en arving til himmelen i evigheten, bryr de seg ikke det minste om.

De bytter bort virkeligheten for skinnet og sannheten for løgnen. De foretrekker denne verdens grisemat framfor det levende brødet, som «kommer ned fra himmelen og gir verden liv» (Joh 6,33). De hogger seg ut «brønner som ikke holder vann» (Jer 2,13), og vender ryggen til nådens «vin og melk» (Jes 55,1). Mens de treller under syndens tunge åk, roper de stadig på frihet – og forakter den friheten som er vunnet for oss ved Guds Sønn.

Når Frelseren roper etter dem, holder de for ørene. Men villig vandrer de «i ugudelige folks råd» (Sal 1,1). De holder hjertedøren lukket når deres kjærlige Frelser banker og søker å komme inn for å holde nattverd med dem (Åp 3,20). Men for mørkets fyrste, som bare har til mål å skade dem for tid og evighet, setter de døren på vidt gap. De «gjennomborer seg selv med mange piner» (1 Tim 6,10) og arbeider hver dag på sin egen ødeleggelse.

I djevelens bånd traver de av sted på den brede veien (Matt 7,13) og skynder seg mot sjøen som brenner med ild og svovel (Åp 21,8). De har det like travelt som om det var en stor premie å vinne for den som kom først. Deres «forstand er formørket. De er fremmede for livet i Gud ved den uvitenhet som er i dem» (Ef 4,18). Sent og tidlig tenker de bare på det som er her og nå, og derfor går alt deres strev ut på å samle skatter av alle slag på jorden.

La meg spørre deg om én ting, du uomvendte sjel: Forstår du at du er en tosk? Innser du at du handler som den største dåre når du bytter bort himmelen for jorden? Skjønner du ikke at du taper begge deler? Den himmelske salighet har du ingen del i, og din jordiske herlighet må du snart forlate.

Dine eiendommer, ditt vakre hus, dine prektige møbler, dine hester og kostbare kjøretøy, dine skip, dine sparebankbøker og obligasjoner, din lønnsomme forretning – med ett ord: alle dine skatter, de mange gudene som eier hjertet ditt – alt må du snart forlate. Du drømmer vel om et langt liv og mange dager ennå til å nyte livet. Men timene svinner fort, og den veistrekningen du ennå har igjen, blir kortere for hvert sekund.

Og om du i dag føler deg sterk og frisk, varer det likevel ikke lenge før du får besøk av en ubuden gjest: mannen med ljåen. Mørk og alvorlig trer han fram til sengen din og hilser deg med det korte budskapet: «Beskikk ditt hus! For du

skal dø» (Jes 38,1). Da nytter det ikke å unnskylde seg med travelhet eller å be om utsettelse.

Bort må du, bort fra alt du har kjært her i verden, bort fra slekt og venner, bort fra alle dine fornøyelser – bort til et sted du ikke kjenner, et sted der omgivelsene vil passe til tilstanden i ditt forherdede hjerte.

Der vil ikke noe lys lenger forstyrre dine formørkede øyne, for du er i det ytterste mørke. Og ingen vennlig røst vil lenger søke å trenge inn i din fredløse samvittighet. For ved et fast svelg er du skilt fra den Gud som elsket deg helt inn i døden, og fra hver den som her på jorden eide en smule sann kjærlighet til deg i sitt hjerte (Luk 16,26).

Med brennende begjær vil du da lengte tilbake til skattene dine. Du vil tørste etter de mange midlene du her på jorden brukte for å glemme deg selv, for å døyve samvittighetens røst og overdøve hvert advarende rop som søkte å trenge inn i din sjel fra dem som hadde deg kjær.

Men ennå er du ikke der, min kjære venn! I morgen kanskje, eller i neste uke – men i dette øyeblikket er du her, der nådens strømmer flyter gjennom «Guds bekk» (Sal 65,10), evangeliet. Det er mektig til å jage bort din blindhet og gjøre ditt øye friskt, til å skylle bort all din synd og slukke ditt hjertes tørst.

I morgen er kanskje nådens dør stengt for deg for alltid, og Frelserens kallende stemme stilnet for evig. Men i dag står denne døren på vidt gap, og Frelserens kjærlige hyrderøst lyder gjennom ordet: Kom hit til meg, du villfarne, og jeg vil gjøre deg lykkelig for tid og evighet! I morgen er kanskje ethvert valg blitt umulig, men i dag blir livets og dødens vei lagt fram for deg (Jer 21,8), så du kan treffe ditt valg.

Og nå vil jeg igjen stille deg et spørsmål: Vil du fortsatt være en tosk? Vil du fremdeles tråkke Guds Sønn under føtter og forakte det hellige blodet som er utøst til forlatelse for dine synder (Hebr 10,29)? Skal Herrens advarsel også i denne stund lyde forgjeves, og skal hans tilbud om nåde og tilgivelse gå upåaktet hen? Å, hvorfor vil du dø, du arme menneske (Esek 33,11)? Hvorfor vil du tilbringe evigheten i helvete, når himmelen nå står åpen for deg?

La deg da overbevise om at det står galt til med deg, og at veien du går på, vil ende i fortapelsen. «Dersom de var vise, ville de forstå dette, innse hvordan det vil gå dem til slutt» (5 Mos 32,29). Alle Guds barn i himmelen og på jorden stemmer i med dette ønsket fra Herren. Selv var de blinde av naturen, men ved Guds nåde har de fått øynene åpnet. Derfor har de ikke noe høyere ønske enn at det samme også må skje med deg.

Men er du en av dem som har fått øynene åpnet av sjelelegen Jesus, da er du et lykkelig menneske. Du har lært å se deg selv som en fortapt og Jesus som en Frelser for de fortapte. Fridd ut av mørkets makt (Kol 1,13) er du nå «lys i Herren» (Ef 5,8). «For Gud, som bød at lys skulle skinne fram i mørket, han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnskapen om Guds herlighet i Jesu Kristi åsyn skal lyse fram» (2 Kor 4,6).

Når du kjenner Gud i hans herlighet og nåde, har du valgt ham som din del. Derfor er du villig til å selge alt for å kunne beholde denne «verdifulle perlen» (Matt 13,46). Men synet ditt er ennå ikke fullkomment klart. Derfor

bør du trakte etter at dine åndelige øyne mer og mer må bli renset for alt det jordiske støvet som vil legge seg i dem, og bli helbredet for de mange åndelige øyesykdommene de er utsatt for. Det samme ønsket hadde apostelen Paulus for de troende i Efesus. Derfor sier han: «… når jeg minnes dere i bønnene mine. Jeg ber om at vår Herre Jesu Kristi Gud, herlighetens Far, må gi dere visdoms og åpenbarings Ånd til kunnskap om seg, og gi deres hjerter opplyste øyne, så dere kan forstå hvilket håp han har kalt dere til, hvor rik på herlighet hans arv er blant de hellige» (Ef 1,16–18).

Se, her er hovedsaken: å kjenne det håpet vi er kalt til, å ha et rett syn på den store herligheten vi går i møte, og stadig ha blikket festet på dette målet. Men det forutsetter at vi ser rett på oss selv – at vi i oss selv ikke har noen rett til denne saligheten – og på vår Frelser, han som alene har vunnet oss denne herlige arven ved det store kjærlighetsofferet han bar fram for oss. Er øyet vårt rent og klart på denne måten, lar vi oss ikke så lett overtale til å legge stor vekt på de jordiske tingene.

Vår Herre Jesus er midtpunktet i alt som gjelder vår salighet. Det var ved troen på ham at synet vårt ble åpnet første gang. Slik kan vi også bare bli bevart i den rette erkjennelsen og den åndelige forstanden når vi legger vinn på å ha troens blikk stadig vendt mot ham. Jo mer dette skjer, desto mer ser vi alt i evighetens lys. Det som ellers synes stort, blir som regel smått, mens det som ellers virker ringe, ofte blir stort og herlig når det ses fra evighetens ståsted.

Hvor lite verdt blir ikke for eksempel jordisk gods som eiendom når vi holder det opp mot evighetens lys! Skulle vi da fristes til å skrape og samle på det, eller til å misunne dem som har mer av det enn vi? Det timelige godset har jo bare evighetsverdi for så vidt som det gir oss anledning til å gjøre kjærlighetsgjerninger mot de nødlidende og trengende. De fattige er vekslerne som bytter de jordiske pengene om i himmelens mynt.

Den som har et rent øye, er derfor så langt fra å legge vinn på å hope opp de forgjengelige skattene at han tvert imot, som Guds ord sier, «har strødd ut, han har gitt de fattige» (Sal 112,9). Og jo mer han sprer på denne måten, desto mer samler han. Hver øre som forsvinner fra pungen hans gjennom barmhjertighetsgjerninger, blir samlet opp og bevart i himmelen. Slik samler en seg «en skatt og legger en god grunnvoll for fremtiden» (1 Tim 6,19).

Alle troende er likevel mer eller mindre svaksynte, og det er derfor vandelen vår ikke er så fullkommen som den skulle være. Men noen har særlig svake øyne. De har fått øye på noe av sin egen fordervelse, særlig at de har lyst til og ofte gjør det onde som Gud har forbudt oss i sitt ord. Men de mangler det rette synet på de mange budene om å gjøre det gode, som vi også plikter å følge. Følgen er at syndserkjennelsen deres blir mangelfull.

Dette fører igjen til at synet på Frelseren blir mindre klart. Og så blir gleden i Gud og lysten og kraften til å tjene ham ringe, og hele kristenlivet blir svakt og sykelig. Slike sykelige kristne har svært vanskelig for å sette rett pris på de evige og himmelske tingene, og like vanskelig for å vurdere det jordiske riktig. Derfor viser øyesvakheten deres seg som oftest som nærsynthet: De ser godt det som er

nær, og verdsetter det for høyt, men det som skal komme, ser de ikke klart, og derfor verdsetter de heller ikke det riktig.

Andre igjen er langsynte og har vanskelig for å se det som er nær. Med stor tydelighet kan de skjelne flisen i sin brors øye, men bjelken i sitt eget øye blir de ikke var (Matt 7,3). De har det travelt med støvet som henger ved brødrene, men skitten ved sin egen dør oppdager de ikke.

Atter andre er skjeløyde. Denne feilen består, som kjent, i at en ikke kan se på samme ting med begge øynene på en gang. Mens det høyre øyet ser i én retning, ser det venstre i en annen. De åndelig skjeløyde ser himmelen og jorden på samme tid. De åndelige øynene deres er så pass åpnet at de er kommet til liv i Gud – riktignok et skrøpelig og forkrøplet liv. De gjør seg en viss flid med å nære og utvikle dette livet ved å bruke nådemidlene og øve seg i bønn. Men mens de har dette målet for øye, skjeler de stadig mot jorden.

Derfor kan de bare be og lese Guds ord når ingenting jordisk blir forsømt av den grunn. De forstår ikke at den tiden som ofres på bønn og bruk av Guds ord, rikelig kommer igjen som Herrens velsignelse så sant en ellers røkter sitt jordiske kall med troskap.

Slike arbeider også for Guds rike, men alltid med det ene øyet vendt mot jorden. De passer nøye på at virksomheten deres ikke skal gjøre noe skår i den jordiske fortjenesten eller komme for mye i strid med deres egen makelighet og bekvemmelighet. Er det en omvendt prest som lider av denne øyefeilen, og han skal søke seg en ny arbeidsmark, er det nok svært viktig for ham å komme dit Gud vil ha ham. Men han må også ta hensyn til om husene på prestegården er i god stand, om jordveien er lettdrevet, om inntektene er store og så videre.

Og er det en lekpredikant, ser det ene øyet hans etter hvor stor lønn indremisjonsstyret byr ham, mens han med det andre øyet prøver å oppdage de sporene Herren vil at han skal følge. Å, for en dårskap! Klok er derimot den arbeideren i vingården som lukker øyet for de jordiske fordelene, legger seg ned for Herrens føtter og sier: «Her er jeg, Herre, send meg dit du vil!» – og som deretter gir akt på hvor Herrens finger peker, redd for å gå sine egne ærend.

For øvrig er det vel ingen kristen som tør påstå at han er helt fri for de åndelige øyesykdommene vi har nevnt. Derfor gjelder det for hver enkelt av oss å be flittig om Den Hellige Ånds øyensalve (Åp 3,18), så vi mer og mer kan bli fri for disse svakhetene våre. Gud gi oss nåde til det for sin barmhjertighets skyld! Amen.

16. søndag etter treenighet: Et virkelig lykkelig hjem

> «Da Maria kom dit hvor Jesus var, og fikk se ham, falt hun ned for hans føtter og sa til ham: Herre, hadde du vært her, da var min bror ikke død! … Da kom den døde ut, ombundet med liksvøp på føtter og hender, og om hans ansikt var bundet en svetteduk. Jesus sier til dem: Løs ham og la ham gå! Mange av jødene, som var kommet til Maria og hadde sett det han gjorde, trodde da på ham» (Joh 11,32–45).

Preken av Jacob Traasdahl.

Av alle hjemmene Skriften taler om, er det ett som framfor alle andre må være oss kjært og dyrebart. Og blant alle familiene som nevnes, er det særlig én som vil bli husket med den inderligste kjærlighet gjennom alle tider. Hjemmet er Martas hus i Betania, som åpnet dørene for vår Frelser, han som ellers var så hjemløs på jorden. Familien er de tre elskelige søsknene Marta, Maria og Lasarus, som gjorde sitt beste for å gi vår kjære Frelser så mye hygge som de kunne i sine jordiske kår. Det var sannelig et lykkelig hjem, der et vakkert familieliv fikk folde seg ut.

Tenker en på hva sann lykke er, finnes det dessverre ikke mange lykkelige hjem på jorden. Mange hjem synes å være lykkelige så lenge ikke sorg og motgang kommer. Familielivet der inne kan utvikle seg aldri så harmonisk og vakkert så lenge det er velstand, helse og framgang i det timelige. Men kommer fattigdom, sykdom og nød, forandres alt på et øyeblikk, og det viser seg at lykken i slike hjem er bygd på dårlig grunn.

De ligner skip som ser vakre og solide ut så lenge de ligger i havn eller pløyer over det stille havet, men som ikke holder når storm og uvær bryter løs. La oss se på hjemmet i Betania som et forbilde på

et virkelig lykkelig hjem.

Den egentlige grunnen til at dette hjemmet og denne familien var lykkelig, var deres forhold til Jesus. Jeg tror ikke det finnes et eneste lykkelig hjem på jorden der ikke Jesus er gjest og egentlig er hjemmets sol. Og å ha Jesus som gjest er ikke det samme som å ha og bruke hans ord i huset. Det kan være mye gudsfrykt i et hus uten at Jesus er gjest der. Det kan leses prekener om søndagene, synges salmer og leses bønner – ja, hele husordningen kan ha et visst alvorlig og fromt preg, og likevel er ikke Jesus gjest i huset.

Over døren i et slikt hus kunne en med rette sette den innskriften Paulus så på et hedensk alter: «For en ukjent Gud» (Apg 17,23). De kjenner ikke den sanne Gud, og likevel vil de dyrke ham. Jesus blir møtt med høyaktelse, men han er ikke deres husvenn. Han er ikke familiens sol, lyst og glede. Det viser seg også snart når nøden bryter inn i et slikt hjem. Da får nøden enevelde i hjertene. Gudsfrykten og hengivenheten til Gud blir drevet bort av den mørke uværsskyen som nå henger truende over dem og formørker hele livets himmel.

Annerledes er det i det hjemmet der Jesus er gjest. Der får gudsfrykten et helt annet preg. Også der blir det sunget, lest og bedt, men en merker snart at her er hjertet med. Sangen er uttrykk for virkelig glede i Gud. Bønnen er det åndelige livets åndedrett, båret av en dyp trang til å suge inn himmelske velsignelser. Og når de leser Guds ord eller andre oppbyggelige skrifter, eller går i Guds hus for å høre ordet der, gjør de det ikke for å oppfylle en plikt mot Gud, men fordi de virkelig trenger føde for sjelen.

I familien har de Jesus midt iblant seg. De fryder seg i samfunnet med ham og taler helt fortrolig med ham om alt som angår dem. Og han er ikke en taus og innesluttet husvenn, men en som åpner seg for dem, trøster og oppliver sjelene deres og gir råd og vink i alle deres saker. Når de har hans ord foran seg, får de fryde seg over «hans ansikts smil», og i bønnen får de tale med ham som en venn taler med sin venn. Han holder nattverd med dem, og de med ham (Åp 3,20). Og når sorg og nød kommer, oppsøker de hjertevennen.

Også over disse hjemmene der Jesus er en kjær gjest, kan det gå alvorlige stormer. Den himmelske Far sender dem i den vise hensikt å drive sjelene til hjelperen og gi ham anledning til å rekke ut sin hjelpende hånd og fri dem fra all nød.

Også over denne lille elskelige familien i Betania kom det en voldsom storm. Lasarus, de to søstrenes eneste bror, husets støtte og forsørger, ble kastet på sykeleiet. Straks sendte søstrene bud til Jesus og lot si: «Herre! se, han som du elsker, er syk» (Joh 11,3). En underlig beskjed til legen: «Han som du elsker, er syk!» Ja, slik var det i denne kristne familien: De visste at Jesus elsket dem.

Og er du deg levende bevisst at Jesus elsker deg, kjære venn, da er du ikke sen til å sende bud til ham i alt som kommer på. Da kan du si til ham: «Herre Jesus, du har elsket meg med en evig kjærlighet, du elsker meg mer enn noen mor kan elske sitt barn – nå kommer jeg til deg med dette onde, nå må du hjelpe meg. Jeg er syk, helbred meg, Jesus! Min bror, min søster er syk, nå må du komme og hjelpe!»

Ja, slik kan vi tale fortrolig med ham når vi er oss levende bevisst at han elsker oss. Og vi kan legge oss så trygt i hans hånd og overlate til ham hvordan hjelpen skal komme.

Da Jesus fikk budskapet om at vennen var syk, sa han til disiplene sine at Gud skulle æres og Guds Sønn herliggjøres ved denne sykdommen (Joh 11,4). Å, om vi hadde en enfoldig tro! Hvor skulle ikke Guds navn bli æret og Guds Sønn herliggjort når vi i enfoldig tro gikk til ham med alle våre sykdommer, sorger og bekymringer og virkelig trodde at han ville hjelpe!

Men selv om Jesus elsket Lasarus, og elsket Marta og Maria også (Joh 11,5), lot han likevel vennen dø og søstrene synke ned i dyp sorg før han kom med hjelpen. Var det slik hjertevennen behandlet sine kjære? Ja, han lot nøden gå forbi den grensen der fornuften ennå ser hjelp. Og han lot de kjære søstrenes smertebeger fylles til randen, for at hjelpen skulle bli underfull, stor og guddommelig.

Endelig styrer Frelseren kursen mot Betania. Men da møter søstrene ham med beskjeden at nå var det for sent å hjelpe, nå var Lasarus død. Maria sa: «Herre, hadde du vært her, da var min bror ikke død!» Da Jesus så søstrenes sorg og bedrøvelse, og så vennenes sorg, «ble han opprørt i sin ånd», og han gråt med dem.

Se her, du nødens og sorgens barn, hvilken Frelser du har! Han står ikke likegyldig og ser på at du lider. Han er «en miskunnelig og trofast yppersteprest» (Hebr 2,17) som kan «ha medlidenhet med oss i vår skrøpelighet» (Hebr 4,15). Å, om hans kjærlighet og deltakelse kunne vekke gjenkjærlighet og et overgitt sinn hos deg! Da skulle du snart bli hjulpet – hjulpet selv om de ytre omstendighetene du lider under, ikke blir forandret.

For er det ikke en underfull hjelp – en guddommelig hjelp – enten han forandrer de omstendighetene som volder deg lidelse og nød, eller forandrer hjertet og sinnet ditt slik at du ikke lider under dem? Guddommelig hjelp er det i begge tilfeller.

Jesus gråt! Å, gråt ut ved hans bryst, du bedrøvede sjel! Gråt ut sorgen, og la hans gråt bringe gleden og freden inn i deg.

Jeg undrer meg ikke det minste over at verdens barn gråter og fortviler når sorgens bølger ruller over dem. For tenk å være alene med sin sorg og gå der uten noen annen trøst enn den en kan hente ut av omstendighetene!

Å, du sorgtyngede verdensbarn, kom til ham som har det varmeste av alle hjerter i sitt bryst, og som har lyst til miskunnhet (Mika 7,18)! La disse vindene av sorg og motgang drive deg inn i den sikre havnen. Kjære deg, det som trykker deg nå, er småting mot det som kommer! Snart skal du stige ut i den mørke elven som danner skillet mellom tid og evighet. Og da blir det nød hvis du ikke kjenner Jesus som din sjels venn og har livet i ham.

Tenk å ligge alene der på bredden av dødselven! Ingen far eller mor kan rekke deg en hjelpende hånd når du skal vade over dypet – du må vade alene. En mektig arm skyver deg framover, og du må av sted, om sjelen din aldri så mye gyser. Over må du, selv om det henger en fryktelig uværssky over hodet ditt, og du synes å ane at landet på den andre siden er innhyllet i et grufullt mørke som lynene fra Guds vrede flerrer gjennom på kryss og tvers.

Over må du, og etter døden kommer dommen (Hebr 9,27). Og der blir du også stående alene, uten forsvar, uten å høre navnet ditt bli lest opp fra livets bok – å, forferdelig! Kom til Jesus, venn, før det er for sent! Ennå kan du knytte et vennskap for livet med ham og finne en venn som vil hjelpe deg i all nød og til slutt bære deg over elven.

Du har hørt om den stakkars fritenkeren som ba om opium da han lå for døden. Da han hadde fått en stor dose, sa han: «Nå gjør jeg meg klar til å ta det grufulle spranget ut i dypet.» Samvittigheten hans holdt på å våkne.

Men ser du, min venn, samvittigheten har ikke noe hyggelig å fortelle en slik døende stakkar, hvor berømt og opphøyd han enn har vært i verden. Samvittigheten ville stille ham som skyldner for den levende Gud og kreve ham til regnskap. Men han ville ikke bli urolig. I dødsøyeblikket bedøvet han vitnet som våknet i hans indre, for å få mot til å ta det siste spranget ut i dypet. Å, hvor forferdelig!

Og likevel har denne mannen mange like, som også prøver å bedøve den våknende samvittigheten med falsk trøst. «Send bud etter presten!» lyder det fra manges døende lepper. Og hva vil de med presten? Jo, de vil ha trøst mot anklagen i sitt indre. Selv om jeg ikke er prest, har jeg ofte nok fått slike bud. Mange ganger har jeg fått erfare hvor falskt det arme mennesket kan være mot seg selv. «Å, du må trøste meg!» sier den døende.

Et arment menneskebarn skal trøste der Gud ikke kan trøste – men hvor mange låner seg ikke til denne forræderske gjerningen! De vil ikke høre om syndene sine. De bryr seg ikke om å få et oppgjør med Gud, nei, de vil bare ha trøst. Men en Herrens tjener har trøst bare for den som virkelig har smerte over synden. Det er ikke hans gjerning å dysse ned en samvittighet som bare frykter døden. Hans gjerning er å vise synderen hans synd – enten han er frisk eller døende – og forkynne ham syndenes forlatelse, vunnet ved Kristi blod.

Da Jesus hadde vist sin inderlige deltakelse ved å gråte med dem som gråt, går han bort til graven og befaler at steinen skal veltes bort. Og da det var skjedd, sier Marta: «Han stinker allerede.» Hvor fortvilet det så ut for fornuften! Forråtnelsen var begynt, og hvilket gjennomgripende under måtte ikke da skje! Marta så ingen utvei, men Jesus oppmuntrer henne med disse ordene: «Sa jeg deg ikke at dersom du tror, skal du se Guds herlighet?» Troen hennes sviktet overfor dødsstanken. Men her gjelder det å tro mot all fornuft og la blikket hvile på ham alene, han som er oppstandelsen og livet (Joh 11,25).

Så vender Jesus seg til sin himmelske Far og sier: «Far, jeg takker deg fordi du har hørt meg.» Det sa han ikke for sin egen skyld, men for deres skyld som sto omkring ham, og ikke minst for Martas. Gud hadde allerede hørt ham. Den døde var gitt tilbake til livet, selv om han ennå lå der og stinket – akkurat slik det er med menneskeslekten som Jesus har kjøpt fri fra døden og vunnet tilbake for livet, selv om den ennå ligger der og stinker i åndelig død.

Så roper Frelseren: «Lasarus, kom ut!» Og vi må rope ut: «Død, hvor er din seier?» (1 Kor 15,55) når vi blir vitne til det underfulle synet at et lik som stinker av død, reiser seg. «Løs ham og la ham gå!» sier Frelseren. Han blir løst fra liksvøpet, og svetteduken blir tatt bort fra hodet hans. For et syn! Ansiktet ser gustent og likblekt ut, men i dette ansiktet lyser et par øyne som vitner om liv.

Strålende vender de seg mot Jesus og de elskelige søsknene, som for å hilse dem i et lykkelig gjensyn. Livet hadde allerede beseiret døden, men nå skal det også beseire dødens følger. Det gustne, bleke ansiktet skal få livets farge. All duft av død til død skal forvandles til en duft av liv til liv (2 Kor 2,16), avmakt og skrøpelighet til kraft og styrke. Livet skal trenge inn i hver åre og hver fiber og skille ut alt som hører døden til.

Slik går det også når de åndelige livskreftene begynner å herske i sjelen. Er du gjort levende i Kristus, min venn, da har det sannelig skjedd et usigelig gjennomgripende verk i sjelen din. Du er gått over fra døden til livet (Joh 5,24) og har navnet ditt i livets bok, og du kan gå inn til Herrens herlighet i det øyeblikket Herren kaller deg.

Men må du leve en stund til på jorden, skal du nok få erfare at det blir en kamp mellom livet og døden i ditt indre – en kamp så het og alvorlig at det mange ganger vil se betenkelig ut for ditt oppriktige sinn, som ofte vil kjenne mer til døden enn til livet.

Og likevel, min venn, arbeider livet stadig videre i ditt indre. Surdeigen som ble skjult i tre kar mel, skulle gjennomsyre det hele (Matt 13,33) – og surdeigen består jo av små levende organismer. Slik skal også livet gjennomsyre deg – gjennomsyre deg mer og mer så lenge du bor her nede.

Ja, det er livet som skal gjennomsyre ved sin egen iboende syrekraft. Måtte da all vår oppmerksomhet være rettet mot dette ene: at vi står under gode livsvilkår, så himmelplanten, vårt nye liv, aldri mangler verken solskinn eller regn. Jeg holdt på å si storm også – den har sannelig også sin betydning for livsprosessen – men den bør vi ikke selv prøve å kalle ned over oss. La oss flittig bade oss i nådens solstråler. La oss bruke nådemidlene og nytte velsignelsene i samfunnet med brødrene. Så får Vårherre sende oss storm eller stille, alt etter som han ser at vi trenger det.

For Lasarus ble det bare en ny frist i livet – han måtte enda en gang sovne inn i døden. Men underlig må det ha vært for ham å leve sammen med de kjære søsknene fra denne dagen av – og underlig å se på Jesus, som hadde vakt ham opp fra de døde.

Er vi gjort levende i Kristus, må nok også vi dø – hvis ikke Herrens gjenkomst er nærmere enn vi aner. Men vi har allerede livet. Døden er ikke lenger noen død for oss. La oss bare fryde oss i vår Frelser, som er vårt liv, og allerede her på jorden søke metthet i å skue hans ansikt (Sal 17,15). Amen.

17. søndag etter treenighet: Frelserens preken om de små barna

> «I samme stund kom disiplene til Jesus og sa: Hvem er den største i himlenes rike? Han kalte da et lite barn til seg og stilte det midt iblant dem, og sa: Sannelig sier jeg dere: Uten at dere omvender dere og blir som barn, kommer dere slett ikke inn i himlenes rike. Den som gjør seg liten som dette barnet, han er den største i himlenes rike. Og den som tar imot ett slikt lite barn for mitt navns skyld, tar imot meg. Men den som forfører én av disse små som tror på meg, for ham var det bedre om en kvernstein ble hengt om halsen på ham og han ble senket i havets dyp. Ve verden for forførelser! For forførelser må komme, men ve det mennesket som forførelsen kommer ved!» (Matt 18,1–7).

Preken av P. G. Sand.

Helt fra den dagen da våre første foreldre ga etter for fristerens forførende tale, som lovet dem at de skulle «bli slik som Gud» (1 Mos 3,5), har menneskene hatt lyst til å være store. Hovmodet, som alltid henger sammen med vantroen, er grunnsynden i oss. Også Jesu disipler var av naturen gjennomsyret av denne giften. Etter kjødet hadde de lyst til å være noe riktig stort. Men da de hadde lært at den sanne storheten bare finnes i Guds rike, gjaldt ærgjerrigheten deres de fornemste plassene der.

Frelseren hadde valgt dem ut til sine fortrolige og følgesvenner på vandringen blant Israels folk. Derfor følte de seg sikre på at de også måtte bli de fornemste i det riket han var kommet for å opprette. Men nå var de jo tolv i tallet, og de kunne umulig være størst alle sammen. Og vi tar nok ikke feil om vi mener at hver enkelt av dem hadde lyst på den fremste æresplassen.

Selv om de var troende, var de jo ennå svært kjødelige, slik vi kan se av hvordan de opptrådte ved forskjellige anledninger. Og denne kjødeligheten kommer tydelig nok fram i spørsmålet de ifølge dagens evangelium stilte Frelseren: «Hvem er den største i himlenes rike?»

Men var spørsmålet en frukt av disiplenes hovmod, så var også Frelserens svar av et slag som var egnet til å kvele dette hovmodet. Han kalte et barn til seg og sa til dem at ingen kunne komme inn i hans rike uten å vende om fra hjertets høye tanker om seg selv og bli som et slikt lite barn.

Derfor er også den størst som har mest av barnets ringe tanker om seg selv. En slik – enten det nå er et virkelig barn eller en voksen med barnets sinn – står

Frelseren så nær at han regner det som blir gjort mot en slik, som gjort mot seg selv. La oss se litt nærmere på dette når vi samler tankene om

Frelserens preken om de små barna.

Den første lærdommen vi skal høste av Jesu ord om barna, er at ingen kommer inn i nådens rike på jorden uten at han på visse måter ligner et lite barn. Vi må ligne barnet i to ting: at det erkjenner sin egen avmakt, og at det tror enfoldig. Et lite barn har ingen egen kraft og dyktighet å påberope seg. Det skryter ikke av egne dyder og gjerninger. Først i en senere alder får egenrettferdigheten folde seg ut og skyte vekst, selv om spiren til den også finnes hos spedbarnet.

Og jo lenger det drar ut før et menneske kommer til omvendelse, desto mer blir det gjennomtrengt av fariseismens ånd. Dette er sannelig en av de viktigste grunnene til at så få kommer til omvendelse på sine gamle dager. Å vokse i år er å vokse bort fra barnesinnet, så sant en ikke blir stående i samfunn med Gud. I mitt arbeid for Guds rike har jeg lagt merke til at en som regel ikke møter en så fariseisk blindhet hos de unge som hos de gamle. Som oftest er det helt nytteløst å ville overbevise gamle uomvendte ut fra Guds ord om at de er virkelige syndere.

Men enten en er gammel eller ung, står Jesu ord fast: «Uten at dere omvender dere og blir som barn, kommer dere slett ikke inn i himlenes rike.»

Men hva er det da å omvende seg? Det er å slutte å tjene synden og begynne å tjene Gud. Du vender om i det øyeblikket du stanser i syndeløpet. Denne stansen skjer i hjertet. Den begynner med den avgjørende beslutningen at en ikke lenger vil vandre borte fra Gud: «Jeg vil stå opp og gå til min far» (Luk 15,18). «Fra dette øyeblikket vil jeg ikke lenger gjøre det onde. Fra nå av vil jeg tilhøre Herren helt og tjene ham alene.»

I dette hjertets «jeg vil» består egentlig omvendelsen. Det er jo denne fulle overgivelsen av hjertet til Gud som er vendepunktet. Men den som har tatt en slik beslutning, begynner også straks å sette den ut i livet. Med all kraft kaster han seg inn i striden mot hver fristelse til synd – en kamp som ikke tar slutt før i døden, hvis han da ikke vender tilbake til det gamle livet. Og det er under denne kampen han litt etter litt kommer til barnets fulle erkjennelse av sin egen avmakt og fordervelse.

Og siden denne kampen varer til døden, foregår det også en vekst i selverkjennelse helt til døden. Derfor er ingen kristen kommet så langt at han ikke fortsatt trenger å komme lenger i den sanne åndelige fattigdommen. Det var jo til disiplene Frelseren talte om omvendelse. De var sannelig omvendte og troende mennesker, men de var ennå ikke fullkomne. De trengte å kjenne seg selv grundigere, og de trengte en mer barnlig tro.

Du som har slått inn på denne omvendelsens vei, må ikke undre deg over at du oppdager så mye ondt der inne i hjertet ditt. Det bor jo ikke noe godt i deg, slik du er i deg selv (Rom 7,18). Og det er den smertelige kunnskapen om dette som øker når du strever etter å lyde Gud. Etter hvert som du på denne måten blir tømt for all din egen visdom, fromhet og kraft, blir det gjort plass i sjelen din for Guds nåde i Kristus. Fra den springer alt sant godt i en troendes hjerte ut.

Det er likevel ikke bare erkjennelsen av egen avmakt som kjennetegner et lite barn. Det skiller seg også fra de voksne ved sin enfoldige tro. Et barn stoler på det som blir sagt til det. Også i dette skal vi ligne de små. Derfor hører også troen med til omvendelsen når ordet brukes i videste betydning. Så snart en syndens tjener har bestemt seg for et nytt liv, og derfor har begynt å legge vinn på å gjøre Guds vilje, øker selverkjennelsen hans sterkt.

Allerede før en tar et slikt skritt, finnes det jo en viss overbevisning om synd. For ingen kan tenke på å vende om uten at han er blitt seg bevisst at veien han går på, ikke er den rette. Men denne overbevisningen blir straks mer levende når en, som før sagt, begynner å gjøre alvor av å holde seg borte fra synden. Nå ser en at en er hjelpeløs og ute av stand til å oppfylle Guds lov, enda en vil det aldri så gjerne. Dette vekker trang til en Frelser.

Denne trangen til frelse kommer evangeliet i møte. Det forkynner: «For det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse, for syndens skyld, og fordømte synden i kjødet» (Rom 8,3). Dette herlige budskapet om nåde og syndenes forlatelse i Kristi blod krever ingenting av oss. Det byr seg fram for ugudelige syndere og forlanger bare å bli trodd. Gud vil at en skal holde for sant det han sier, og stole fullt og helt på det.

Også i dette skal vi altså ligne de små barna, som trygt bygger på det som blir sagt dem. Og gir en et lite barn en gave, tar det imot den med glede. Slik skal også hver den som gjerne vil bli et Guds barn, ta imot frelsens gave uten innvendinger, så elendig og ugudelig som han er. Han tar imot den ved å stole på det Gud vitner i sitt ord: at all hans misgjerning er sonet ved Kristus, og at han derfor blir regnet som fullkommen rettferdig fra det øyeblikket han begynner å sette sin lit til Kristus.

Den som derimot først vil bli hellig og from i seg selv før han tror, eller som mener at han først må ligne barnet fullkomment i åndelig fattigdom, skiller seg nettopp ved det fra barnet. For barnet tar, som nevnt, imot gaven uten innvendinger. Når vi nevnte erkjennelsen av vår egen avmakt før troen, var det ikke meningen at en skulle være fullkommen i det første før en begynte på det andre. Meningen var at erkjennelse av synd og tro på nåden skal følges ad hele livet igjennom.

Så snart en synder begynner å se at han går fortapt om han fortsetter på den veien han hittil har gått, skal han bestemme seg for aldri mer å ville synde. Og han skal straks gå til Herren og bekjenne den synden han til nå har gjort, og samtidig begynne å øve seg i å tro syndenes forlatelse. Det trengs ikke lang tid til det, og denne veien er verken vanskelig eller innviklet. «Ingen veifarende, ikke engang dårer, skal fare vill» på den (Jes 35,8).

Når mange likevel famler og leter lenge før de finner veien, kommer det slett ikke av at den er så vanskelig å finne. Det har sin grunn i menneskets egen visdom, som gjør at en ikke vil være enfoldig som et barn. Det kan likevel ikke nektes at de åndelige veilederne også ofte har stor skyld i at de søkende sjelene går lenge før de kommer til fred. For mange gjør salighetsveien innviklet, både i skrift og tale, enda den i seg selv er så enkel.

De beskriver Den Hellige Ånds verk i hjertene vidt og bredt. I stedet burde de enfoldig holde fram det Kristus har gjort til vår frelse, og oppfordre den uomvendte til å stanse i syndeløpet, begynne å tro på Kristus og så søke å leve til Herrens ære. De mange beskrivelsene av kristendommen fører sjelene inn i et fruktesløst eget arbeid, der de prøver å frambringe det som det er Den Hellige Ånds sak å virke i oss. Men nettopp ved det blir Den Hellige Ånds hender bundet.

Hans virksomhet blir derimot fremmet når det blir talt slik Bibelen taler. Det kan sammenfattes i denne enfoldige formaningen til mennesket: Vend om, tro på Kristus, lev hellig og arbeid for Guds rike! Hvordan dette blir virket i oss – og det er Guds side av saken – forklarer ikke Bibelen. For den er ikke skrevet for å undervise Den Hellige Ånd, men menneskene. Derfor taler den stadig til menneskene om hva de må ta vare på for å komme inn på salighetsveien og bli bevart på den.

Er noen likevel nysgjerrig på hemmelighetene i Den Hellige Ånds virksomhet, lyder svaret: «Vinden blåser dit den vil. Du hører den suser, men du vet ikke hvor den kommer fra og hvor den farer hen. Slik er det med hver den som er født av Ånden» (Joh 3,8).

Veien videre er likevel like enkel som begynnelsen. Vi har bare å se til at vi hver dag på nytt bekjenner vår synd for Herren og tror at den er tatt bort i Kristi blod. Vi fornyer det første hellige forsettet om å ville leve helt for Herren, og så legger vi vinn på å gjennomføre det ved å stå imot lysten til det onde og uviljen mot det gode. Gjør vi dette, og bruker vi nådemidlene og øver oss i bønn, da skjer den veksten i selverkjennelse og tro som vi talte om. Ved den kommer vi mer og mer til å ligne det umyndige barnet.

Og den som når det høyeste målet i denne veksten – altså den som gjennom troens kamp er blitt mest tømt for all egen visdom, fromhet og kraft – han rommer mest av Guds rike nåde i sitt hjerte. Derfor er han den største i nådens rike på jorden og i herlighetens rike i himmelen. Når Kristus blir stor i oss, da blir vi store. Men han blir stor når vi blir små, akkurat som vi blir små i oss selv når han blir stor.

Videre kan vi av Jesu preken om barna lære å forstå at barnedåpen har sin rett. Den som ser fordomsfritt på ordene hans, vil lett innse at ingen er bedre skikket enn de små til å bli innlemmet i Guds rike ved dåpens nådemiddel. Skal noen i voksen alder kunne få del i den nåden dåpen bringer, må han jo omvende seg og bli som et barn. Først når denne omvendelsen er begynt i ham, er han skikket til å ta imot Guds nåde i Kristus.

Men skulle da ikke barna, som altså ikke trenger en slik omvendelse, være skikket til det? Er det ikke nettopp dette – at barnet er skikket til å ta imot nåden – som Kristus priser hos det og stiller fram for oss som forbilde? Barnet gjør ingen motstand, men lar Herren gjøre med seg som han vil. Og det er jo Gud som handler med oss i dåpen. Han er den som gir, og vi er bare de som tar imot. Derfor er intet menneske så skikket for dåpen som det lille barnet, for ingen er så avkledd all egen verdighet som det.

Vi lærer videre av Frelserens ord i teksten vår at et lite barn – og følgelig også hver voksen som har barnets sinn – representerer Frelseren selv. Derfor blir den

som tar imot en slik i Jesu navn, regnet som om han hadde tatt imot Frelseren. Men å ta imot et barn i Jesu navn er å ta imot det som Jesu eiendom. Da er det ikke menneskelig medlidenhet som er det viktigste, men kjærligheten til Frelseren. En elsker Jesus i hans små disipler, og denne kjærligheten driver en til å gjøre vel mot dem.

Derfor skal han på dommens dag si til slike som tok seg av hans nødlidende barn på jorden: «Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg» (Matt 25,40).

Til slutt taler vår Frelser om den forferdelige synden som består i å forføre de små. Forførelsene må komme, sier han, på grunn av den ondskapen og fordervelsen som finnes i verden. Men ve det mennesket som de kommer ved! Det var bedre om en kvernstein ble hengt om halsen på forføreren og han ble senket i havets dyp, så han ble hindret i å forføre mer. For jo mer en forfører, desto mer skyld pådrar en seg.

Akkurat som den som gjør seg liten som et barn, er stor i himlenes rike, slik er den som forfører barna mye, stor i mørkets rike. Derfor er han hjemfalt til stor straff og gjengjeldelse i den kommende verden. Forførelsen er en vond såing som bærer en forferdelig høst.

Jesu ord om forførelsen er godt egnet til å vekke alvorlige tanker hos hver den som på noen måte har med hans barn å gjøre her på jorden, enten de er små eller voksne. Å forføre dem som tror på Herren, er å lokke dem til synd ved ord eller eksempel. Og de som er mest utsatt for denne forførelsen, er nettopp barna. For et ansvar har ikke foreldrene overfor de barna Herren har betrodd dem, og som ved den hellige dåpen er podet inn som unge kvister på vintreet Kristus!

Hvordan er det med deg, far og mor? Gjør du det du kan for at det livet som er skapt i barnets hjerte ved dåpen, kan vokse og utvikle seg? Går du foran barnet ditt med et godt eksempel i hellighet og gudsfrykt? Våker du over ordene og handlingene dine, redd for å si eller gjøre noe som kunne være med på å vekke de slumrende syndelystene i barnehjertet?

Dessverre er det så mange foreldre blant oss som fortjener å få en kvernstein hengt om halsen. Mange vil få et forferdelig regnskap å avlegge når bøkene en gang skal åpnes, og de skal dømmes etter det som er skrevet i dem (Åp 20,12). Er det ikke slik at de fleste oppdrar barna sine bare for denne verden? Foreldrene går foran på den brede veien, og barna begynner som regel å følge etter så snart de begynner å forstå noe.

Ja, det finnes til og med foreldre som gjør alt de kan for å hindre barna når de – etter å ha vandret en stund i syndens fremmede land – begynner å våkne og vil vende tilbake til farshuset. Det er ingenting de er så redde for som at barna skal «bli av de hellige». Å, ve dere, dere arme sjelemordere! Evig ve! Barnas sjeler skal kreves av deres hånd. Den forførelsen dere utsatte barna for, skal komme igjen i evigheten som særskilte pinsler. Og de barna dere dro med dere til helvete, skal plage dere til evig tid, fordi dere er skyld i at de gikk fortapt.

Å, la dere advare mens det er tid! Omvend dere selv først, og søk så å dra barna med dere til himmelen. Gud gi at både foreldre og lærere måtte våkne før det blir for sent! Amen.

18. søndag etter treenighet: Hva skal jeg gjøre for å arve evig liv?

> «Og da han gikk ut på veien, kom en løpende og falt på kne for ham og spurte ham: Gode mester, hva skal jeg gjøre for å arve evig liv? … Da ble de enda mer forferdet og sa til hverandre: Hvem kan da bli frelst? Jesus så på dem og sa: For mennesker er det umulig, men ikke for Gud. For alt er mulig for Gud!» (Mark 10,17–27).

Preken av Jacob Traasdahl.

Dette evangeliet gir oss anledning til å stille det alvorligste spørsmålet som noen gang kan stige opp i et menneskes hjerte, nemlig dette:

Hva skal jeg gjøre for å arve evig liv?

Mannen evangeliet vårt taler om, var en rik ung mann, og ifølge Lukas en rådsherre (Luk 18,18). Han hørte altså til dem som var «godt stilt» i denne verden. Alle livets goder kunne han nyte, og det var nok mange som misunte den rike embetsmannen hans lykkelige stilling. Mange tenkte vel som så: «Var jeg så godt stilt som han, hadde jeg ikke mer å ønske. Ingen næringssorger eller mørke framtidsutsikter skulle tynge sinnet mitt. Som rik og ansett mann skulle jeg føle meg lykkelig og tilfreds og virkelig nyte livet.»

Ja vel, slik tenker mang en fattig stakkar når han ser på de rikes stilling i denne verden. Han mener at de har redd seg en seng der de kan strekke seg ut med alle sine livsbehov og hvile sorgløst og rolig under et teppe som verner dem mot alle sorger og bekymringer. Men Herren sier: «Sengen er for kort til å strekke seg ut i, og teppet er for smalt til å svøpe seg i» (Jes 28,20).

Du fattige mener at den sengen ville være lang nok for deg, og teppet mer enn stort nok – du stakkars skrott som må nøye deg med en så trang seng! Men, min venn, her er en hemmelighet du ikke tar med i beregningen: Etter hvert som sengen blir større, vokser også den som skal hvile i den, så den likevel blir for kort og for trang. Den sengen du mener ville være så romslig for deg, er slett ikke romslig nok for ham som ligger i den.

Vokser godset, vokser også kravene og behovene – og de vokser så fort at en finner langt flere misfornøyde i de romslige sengene enn i de små og trange. Den dypeste grunnen til dette er at menneskesjelens behov er så store at de aldri kan fylles av noe timelig.

Og teppet er for smalt til å svøpe seg i, sier Herren hos profeten. Mennesket søker en seng der det kan strekke seg ut med alle sine behov. Slik søker det også å lage seg et teppe å dekke og varme seg med. Helt siden syndefallets dag, da våre første foreldre prøvde å skjule seg med fikenblader, har mennesket hatt en viss uklar følelse av å være nakent overfor den levende Gud.

Så lager en seg et teppe sydd sammen av alle egenrettferdighetens filler: gode gjerninger, gode følelser, gode beslutninger, stor kunnskap om sannheten og så videre. Ja, de som tydeligere har kjent skammen ved sin nakenhet, og som vet at noe mer må til, lapper til og med sammen tepper av anger, omvendelse, bønn, tro og alle slags gode gjerninger.

Men teppene blir for smale. En får dem ikke om seg når en blir seg bevisst hvor stor syndigheten er. En tøyer og sliter i lappeteppet, men får likevel ikke dekket nakenheten. Får Guds gode Ånd fortsette sin gjerning i sjelen, blir nøden mer og mer skrikende. En vakt synder kan aldri finne en jordisk seng stor nok til å hvile ut i, og enda mindre et teppe som kan skjule hans nakne skam for den levende Gud.

Dette kjente den rike unge mannen i evangeliet på. Han følte seg ulykkelig midt i all sin jordiske herlighet. Ja, han følte det så sterkt at han i manges øyne oppførte seg som en stor tåpe, bare for å få svar på det brennende spørsmålet i sitt indre. Da Jesus vandret omkring i nærheten, løp denne rike rådsherren ut på veien, falt på kne for ham og sa: «Gode mester, hva skal jeg gjøre for å arve evig liv?»

Sannelig, det måtte være nød i sjelen hans når han kunne te seg slik. Han gikk der uten fred og usalig midt i all sin rikdom. Og han hadde høye tanker om mesteren fra Nasaret, og derfor vendte han seg til ham i sin nød.

Hos «fine folk» skal alt gå så anstendig og avmålt for seg. Kristendommen deres skal være polert og fin, og de kan ikke annet enn støte seg over hvordan en enkel mann oppfører seg når hjertet kommer i klemme. Men se her hvordan det går dem når de kommer i virkelig nød, og trangen til frelse griper hjertet. Da kan ikke den fine damen skjule tårene sine, den dannede formalisten kaster seg i støvet, og den rike og mektige vrir seg under følelsen av at han er «ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17).

Har du gjort som mannen i teksten vår: vendt deg til Jesus og bedt om hans undervisning? Vil du gjøre det i dag, du sjel uten fred? Eller er det kanskje noe som holder deg tilbake? Kanskje er det venner eller slektninger eller din stilling i livet, så du går der og kveler spørsmålet i ditt indre. Å, venn, la deg ikke bedra! Det gjelder jo din udødelige sjels frelse eller fortapelse.

Men hvor underlig behandler ikke Frelseren den unge mannen! Hvorfor øste han ikke straks sin rike trøst inn i sjelen hans? Frelseren var ikke som de mange trøsterne som straks står klar til å smøre over med trøstende ord uten først å undersøke hvordan det står til med sjelen hos den som spør. Jesus handlet som den samvittighetsfulle legen som vil få greie på hva slags sykdom det er, og bestemmer medisinen etter det.

Mannen kalte Jesus «gode mester», men hadde nok ingen anelse om hvem denne mesteren egentlig var. «Hvorfor kaller du meg god?» sier han. «Ingen er

god uten én, det er Gud.» Mener du at jeg er noe annet enn det du selv er, en menneskesønn? Og kaller du mennesket, Adams ætling, godt? Vet du ikke at ingen er god uten én, det er Gud? Du setter mennesket for høyt, du arme mann, når du tror at det kan hjelpe deg i din nød.

Så viser han ham til hans fedres Gud og den loven han hadde gitt. «Budene kjenner du,» sier han: «Du skal ikke slå i hjel. Du skal ikke bryte ekteskapet. Du skal ikke stjele. Du skal ikke vitne falskt. Du skal ikke bedra noen», og så videre.

Frelseren viser ham jo rett og slett lovens vei til frelse – hvordan skal vi forstå det? Det er jo den veien Guds Ånd fører sjelene inn på den dag i dag, for at de skal lære sin synd å kjenne. «Jeg kjente ikke synden uten ved loven,» sier Paulus, «for begjæret hadde jeg ikke kjent dersom ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære!» (Rom 7,7) Frelseren ville føre mannen til en dypere erkjennelse av synden, så han skulle se hvor ille det sto til med ham og innse at ingen «god mester» blant mennesker kunne hjelpe ham, men bare den levende Gud.

Mannen var snart – ja, altfor snart – ferdig med svaret sitt: «Alt dette har jeg holdt fra jeg var ung.» Han brakk brodden av Jesu ord. Jesus ville såre ham, men mannen visste å passe seg. Helt fra sin tidligste ungdom mente han å ha holdt Herrens bud. Var det sant, det den unge mannen nå sa om seg selv? Til en viss grad var det sant. Han hadde holdt budene etter den ytre bokstaven og mente at han var «i rettferdighet etter loven ulastelig» (Fil 3,6).

Men om lovens krav på hjertet hadde han ingen anelse. Han hadde i alle fall aldri for fullt alvor sett inn i lovens åndelige mening og latt budets sverd trenge inn til marg og bein og dømme hjertets tanker og råd (Hebr 4,12).

Men Jesus så på ham og fikk ham kjær. Det var noe åpenhjertig og likefram ved mannen. «Én ting mangler du,» sier Frelseren. «Gå bort og selg alt du eier, og gi det til de fattige.» Jesus kunne ha sagt: «Alt mangler du», slik han sa til engelen for menigheten i Laodikea: «Du vet ikke at du er ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17).

Herren måtte sette ham på prøve, for det nyttet ikke bare å tale med ham. Det gjaldt å få ham til å se hvor hjertet hans virkelig sto i det store livsspørsmålet. Og svaret måtte bli personlig og avpasset etter denne mannens sjelstilstand.

Hvordan var så den åndelige tilstanden hans? Den var slik at han ikke kunne ha nytte av et likefram svar på spørsmålet sitt. Han hadde gjort seg selv rettferdig, for han mente at det ikke manglet ham noe særlig. Han måtte settes på en avgjørende prøve – en prøve som kan synes oss hardere enn nødvendig. Han skulle selge alt han eide, og bli fattig og avhengig etter å ha vært rik og uavhengig.

La oss se saken i sammenheng: Det gjaldt ikke bare å gi avkall på mye, men også å vinne uendelig mye. Her var det mulig å vinne den høyeste og mest ærefulle stillingen noe menneske kan oppnå: å bli Herren Jesu fortrolige venn og etterfølger, hans tro tjener og forvalter. Og han skulle få de skattene Herren lover når han sier: «Det er ingen som har forlatt hus eller brødre eller søstre eller mor eller far eller barn eller åkrer for min skyld og for evangeliets skyld, uten at han skal få hundrefoll igjen» (Mark 10,29–30).

Jesus nøyer seg ikke med overflatisk tale. Han går rett løs på hjertet, tar mannen for seg selv og sier: «Selg alt du eier, og kom og følg meg!» Hjertekjenneren så at et farlig bånd bandt ham. Og du kan være viss på at han også la i ordene sine all den kraften som trengtes for å slite båndet over. Mannen sto et øyeblikk på veiskillet mellom liv og død. Ved den kraften som lå i kallet, hadde det vært mulig for ham å bestemme seg for livet.

Kjære venn, her lyder et alvorsord til deg. Kanskje er du i samme tilstand som denne unge mannen. Det trenger ikke akkurat være rikdommen som hindrer deg i å gi Jesus hjertet. Og det er heller ingen alminnelig regel at den rike må selge alt sitt og gi det til de fattige for å bli en kristen.

Nei, du kan bli en kristen med din rikdom og som en god forvalter bruke de midlene Herren har gitt deg, til å fremme hans rike – bare Herren får løse hjertet ditt fra den. Og det kan koste like mye som om du fikk pålegg om å gi den helt fra deg.

Men det kan være utallige andre snarer som hindrer deg i å følge frelsens kall. Kanskje er det noe i din stilling i livet som er slik at samvittigheten din sier: «Dette må forandres», så snart sannheten kaster sitt lys over det. Her fristes du til å prute og forhandle med samvittigheten. Å, min venn, dette er dødens vei! Her gjelder det å bryte tvert og med dødens og evighetens alvor for øye søke å innrette alle sine forhold etter Guds ord.

Det kan være mange ting du er fanget i. Satan vet godt at Guds kall en gang vil komme til sjelene. Derfor prøver han å spinne dem inn i garn mens de ennå er trygge i synden – garn han vet de vanskelig kan slite seg løs fra når samvittigheten våkner. Én er fanget i gjerrighet, og gjerrigheten har kanskje forledet ham til knep og bedrageri. En annen er fanget i utukt eller drukkenskap, så viljekraften er brutt ned og energien tapt.

Men disse tingene skal likevel ikke bli en unnskyldning for noen sjel. For i sitt kall rekker Herren også ut sin hjelpende hånd, så det er mulig for mennesket å følge kallet.

Hør derfor og gi akt, kjære sjel! Lytt til kallet! Jesus viser deg ikke inn på en fromhetsvei der du skal gjøre deg verdig til hans nåde. Han sier ganske enkelt: Slutt deg til meg, bli min disippel, følg meg! Og i samme øyeblikk som han kaller oss til å være disipler, er han også rede til å ta oss inn i hjertefellesskap med seg. Han vil vaske bort våre synder med sitt blod og gi oss Åndens innsegl på at vi er hans barn og arvinger (Ef 1,13; Rom 8,17).

Men hvordan gikk det med den rike unge mannen? Klarte han å rive snaren i stykker? Akk, nei! «Han gikk bedrøvet bort», står det, «for han var meget rik» (Mark 10,22). Stakkars mann! Han hadde valget mellom død og liv, men han valgte døden. Han hadde valget mellom Kristus og pengene, men han valgte pengene. Og han gikk bedrøvet bort, for den våknende samvittigheten kunne ikke finne noen lykke i valget.

Å, hvor mange er det ikke gått på samme måte! De har vært ulykkelige over sin tilstand og søkt råd og redning for sjelen. Men når de skulle «regne etter hva det vil koste» (Luk 14,28), har de rådført seg med kjøtt og blod. Rett ut har de vel ikke sagt nei til Herren. Men spørsmålet om sjelens frelse er blitt skjøvet ut i den

uvisse framtiden. Og så går de der bedrøvet, fordi Guds Ånd sier dem at de har gjort et ulykkelig valg.

Sier man til dem at de har valgt døden, kan de nok fare opp i forferdelse og si: «Jeg har ikke valgt ennå, jeg har bare utsatt saken.» Og likevel har de valgt. Gud hjelpe deg, kjære sjel! Du mener det skal bli lettere å rive snarene i stykker senere. Men din sjels fiende fryder seg. For han vet at snarene skal vokse seg sterke og bli flere og flere.

Våkn derfor opp og lytt til Herrens kall i dag! Nå kan du bli reddet. Nå kan din sjel komme løs fra fuglefangerens snare (Sal 124,7). Nå kan du bli Jesu disippel og få ditt navn skrevet inn i livets bok. Stans derfor og tenk etter hva det gjelder! Gud velsigne deg og hjelpe deg til å gjøre et godt valg! Amen.

19. søndag etter treenighet: Hviledagens rette bruk

> «En sabbat holdt han på å lære folket i en av synagogene. Og se, det var en kvinne der som hadde hatt en vanmaktsånd i atten år. Hun var krumbøyd og kunne ikke rette seg opp. Da Jesus så henne, kalte han henne til seg og sa til henne: Kvinne, du er løst fra din vanmakt. Han la hendene på henne, og straks rettet hun seg opp og priste Gud. Da tok synagogeforstanderen til orde – han var harm fordi Jesus helbredet på sabbaten – og han sa til folket: Det er seks dager til å arbeide på, kom derfor på dem og bli helbredet, og ikke på sabbaten. Men Herren svarte ham og sa: Hyklere! Løser ikke hver av dere oksen eller eselet fra krybben på sabbaten og leier dem ut så de får drikke? Men denne, en Abrahams datter, som Satan har bundet, tenk i atten år, skulle ikke hun bli løst av dette båndet på sabbatsdagen? Da han sa dette, ble alle motstanderne hans gjort til skamme, og hele folket gledet seg over alle de herlige ting som skjedde ved ham» (Luk 13,10–17).

Preken av P. G. Sand.

I dag finner vi vår Frelser i en av jødenes synagoger. Som vanlig er han i virksomhet: Han lærer folket og gjør kjærlighetsgjerninger. I synagogen er det en kvinne som har hatt en vanmaktsånd i atten år. Derfor er hun krumbøyd og ute av stand til å se opp. Satan hadde bundet henne. Det vil si at sykdommen hennes, som alt annet ondt på jorden, var en følge av den synden som kom inn i verden ved Satans forførelse.

Herren tar også det onde i sin tjeneste og styrer alt som skjer. Han skaper lykke og ulykke, han sårer og leger, han gjør altså både syk og frisk. Både sykdom og helse bruker han for å fremme sine hensikter, og de tar alltid sikte på menneskets sanne gagn. I sin kjærlighet og visdom hadde han bestemt at nettopp denne sykdommen skulle henge ved henne. Gjennom den ville han dra henne til seg og få anledning til å gjøre henne åndelig frisk.

Nå var imidlertid timen kommet da Herren kunne ta hennes legemlige vanmakt bort uten å skade hennes åndelige vel. Han kaller henne der for til seg og løser henne fra vanmakten, og hun retter seg opp og begynner å prise Gud.

Dette ble for mye for den fariseiske synagogeforstanderen, som sannelig var en bitter fiende av Frelseren. Han gir fiendskapet luft ved å irettesette det forsamlede folket strengt, og han harmes over at sabbatsbudet ikke ble holdt. I sin

fariseiske blindhet kunne han ikke se kjernen i dette budet. Derfor forsto han ikke at gjerningen Frelseren gjorde, slett ikke var noen overtredelse av budet. Tvert imot hørte den med til de kjærlighetsgjerningene som loven befaler.

Men han høster bare dårlig frukt av det han gjør. For Herren Jesus kaller ham en hykler mens hele forsamlingen hører på. Og Frelseren viser alle at han har rett til å gi ham dette navnet. Han minner om det som alle kjente: På sabbatsdagen ble oksene og eslene ført til brønnen for å få drikke. Tillot loven at man slokket dyrenes tørst på hviledagen, hvor mye mer måtte den ikke tillate at man løste et menneske fra lidelsene på denne dagen!

Dette beviset slo hele forsamlingen. Alle motstanderne hans ble gjort til skamme, mens hele folket gledet seg over alle de herlige tingene som skjedde ved ham.

Frelserens ord og gjerning ved denne anledningen kan også tjene oss til nytte og lærdom. Vi vil søke å hente åndelig velsignelse av dem og med evangeliet som utgangspunkt tale med hverandre om

Hviledagens rette bruk.

For å forstå hvordan hviledagen rett skal brukes, må man være klar over hvorfor sabbatsbudet er gitt oss. Her står to oppfatninger mot hverandre, en lovisk og en evangelisk. I den gamle pakt så de fleste på det å holde budet om hviledagen som en tung plikt. De så bare det ytre budet og var blinde for dets rette åndelige betydning. De visste at Gud krevde at den sjuende dagen skulle holdes hellig. Men hvorfor han gjorde det, var skjult for dem.

Den samme oppfatningen av hviledagen har fortsatt alle som treller i lovens fangenskap midt i den evangeliske kirke. Slike betrakter sabbatsbudet som et tungt åk, og i all hemmelighet ønsker de seg fri fra å holde det. De av dem som ikke for alvor tenker på sin sjels frelse, fritar seg uten videre fra dette budet, slik de gjør med alle de andre. De bruker dagen dels til legemlig arbeid, dels til alle slags fornøyelser og dels til å drive med laster.

De mer alvorlige derimot prøver å holde budet utvortes, og de håper at dette, sammen med deres øvrige gode gjerninger, skal fortjene dem saligheten. I sin blindhet mener de at den kjære Gud i himmelen trenger deres søndagsseremonier og derfor også skal lønne dem i evigheten. For slike er hviledagen ingen gledesdag eller sann frihetsdag. Den er en tung arbeidsdag, der de sliter og sveter hardt i Moses' tjeneste med alle de ubehagelige pliktene dagen fører med seg for dem.

Når søndagen er over og hverdagene begynner igjen, er de derfor glade for at den er overstått, og at de igjen kan ta fatt på sysler de liker bedre. I hjertene deres finnes heller ingen takk til Gud for hvilen han ga. Tvert imot bærer de på et hemmelig krav om lønn fra Herren for den oppmerksomheten de viser ham med det de mener er gudstjeneste.

Helt annerledes er det med frigjorte evangeliske kristne. De ser på hviledagen som en gave fra Gud, og for den takker og priser de ham. Dette er det rette synet på den, og det stemmer med det Guds ord lærer.

For ordet lærer at hviledagen ikke ble til for Guds skyld, eller for at vi skulle bringe ham vår hyllest på den, som om han trengte det. Den er gitt utelukkende

for vår skyld (Mark 2,27). På den dagen ville Herren få bedre anledning enn i ukens travelhet til å velsigne hjertene våre, og legemet vårt skulle få nyte litt hvile og vederkvegelse.

Sabbatsbudet er derfor, som alle Herrens andre bud, et uttrykk for Guds store kjærlighet til oss, og det har vårt åndelige og legemlige vel som mål. Hadde ikke legemet vårt trengt en hviledag i uken, og trengte vi ikke en dag da vi, fri fra det jordiske arbeidet, kunne vie oss mer helt til å arbeide på vår egen frelse, så hadde vi ikke fått et slikt bud. Herren gjør ingenting uten hensikt. Og hensiktene hans er alltid gode og går alltid ut på å gjøre oss lykkelige i tid og evighet.

Den som bruker hviledagen etter Guds vilje, fremmer derfor sitt eget sanne gagn. Men den som vanhelliger den, må selv ta skaden. I det første tilfellet er den et middel til at vi får del i legemlige og åndelige velsignelser. I det siste blir den bare til forbannelse. Som alle Guds andre velgjerninger og gaver fører den da bare større dom over den som forakter den.

Å forakte Herrens velgjerninger og forsmå hans gaver er den største synden vi kan gjøre mot ham. For da krenker vi hans kjærlighet og hindrer ham når han strever for å gjøre oss godt. Han gleder seg ved å gjøre oss glade og lykkelige, og han sørger over vår ulykke og nød.

Derfor sa Frelseren til fariseerne da de knurret over at disiplene plukket aks på sabbaten for å stille sulten: «Hadde dere visst hva dette betyr: Jeg har behag i barmhjertighet, ikke i offer, så hadde dere ikke fordømt de uskyldige» (Matt 12,7). Gud har ikke gitt noe bud for å kreve offer av menneskene, men for å vise dem barmhjertighet. Han krever bare for å gi. Vi holder altså hans bud – også sabbatsbudet – når vi lyder dem slik at vi både selv blir velsignet og blir en velsignelse for andre.

Dette er i hvert tilfelle prøvesteinen vi må holde gjerningene opp mot for å se om de er tillatt. Det som stemmer med kjærligheten til oss selv og vår neste, det stemmer også med kjærligheten til Gud. Det følger klart av sannheten vi nettopp har pekt på: Herren befaler bare det som tjener menneskenes sanne vel.

Det første og viktigste når hviledagen skal holdes rett hellig, er derfor at vi ser på den som en gave av Guds kjærlighet, et bevis på Guds uendelige godhet og hans milde farsomsorg for oss.

Ser du den slik, blir den et middel til å vekke gjenkjærlighet til Herren i ditt hjerte og fylle det med glede og takk. Dette bør du tenke på hver søndag morgen, så du kan komme i den rette feststemningen og få et sant søndagssinn. Det skal også gjøre deg skikket til å gjøre de kjærlighetsgjerningene mot deg selv og din neste som bør fylle din tid og ditt sinn på denne dagen.

Pliktene vi har mot oss selv på hviledagen, gjelder dels legemet og dels det åndelige livet. Legemet trenger hvile fra arbeidet vi har gjort i løpet av uken. Og hva slags arbeid vi har til daglig, bør avgjøre hvilken vederkvegelse vi søker å gi legemet på hviledagen.

Har man for eksempel et stillesittende arbeid innendørs, er bevegelse i frisk luft det legemet trenger mest for å trives. For slike er en spasertur ute i det fri en stor velsignelse. Den er også egnet til å oppmuntre sinnet og fylle sjelen med lov og takk. Men vi må passe på at legemet ikke blir pleiet på sjelens bekostning.

For en kristen – og det er jo slike vi taler om her – blir det viktigste alltid å sørge for at det nye mennesket blir pleiet og næret nok på Herrens dag. Dette må likevel ikke forstås slik at man bare på denne dagen skulle ta til seg åndelig næring. Tvert imot må den som vil bli bevart i troen, hver eneste dag sette av litt tid som han vier helt til omsorgen for sin sjel.

Og jo flittigere man gjør dette på hverdagene, desto større trang har man til det på søndagen. For slik er det med det åndelige livet: Jo mer det blir pleiet, desto mer vokser sulten etter sunn sjelemat. Mangel på trang til åndelig føde viser derfor at livet er sykt.

Til den sjelepleien vi særlig skal gi oss til på hviledagen, hører selvprøvelse, betraktning av Guds kjærlighet, godhet og hellige vilje, nattverden, lesing og hørelse av Guds ord, og dessuten bønn, lov og takk. Ved å ransake vårt eget indre og ytre liv skal vi søke å vekke trangen til nåde i hjertene våre. For når vi holder våre tanker, ord og gjerninger opp mot Guds hellige lov, vil vi dessverre alltid finne store mangler hos oss – særlig når vi tenker over alt det gode Guds bud befaler oss å gjøre.

Slik øker den alvorlige selvransakelsen vår syndserkjennelse, og den vekker sult og tørst etter Guds frie nåde. Og når vi så betrakter Guds store kjærlighet, åpenbart i Kristus, og tenker på det store offeret som er gitt til soning for våre synder, skal det stille sjelens sult og tørst og fylle oss med den sanne glede i Gud.

Det skal gjøre hjertene våre takknemlige for all hans nåde og få oss til å elske ham som elsket oss først (1 Joh 4,19). Av dette vokser igjen lysten til å tjene Herren og leve helt etter hans vilje, slik den er åpenbart i loven.

Alt dette virker også Guds ord når det blir hørt og lest på rett måte. Hører vi noe som ikke er egnet til å øke enten vår syndserkjennelse eller vår tro og helliggjørelse, da er det ikke Guds ord vi hører. Det samme gjelder det vi leser.

Til lesingen bør vi først og fremst bruke selve bibelordet, både på hverdagene og om søndagen. Det er jo selve kilden til alt som hører til liv og gudsfrykt (2 Pet 1,3). Når vi tar Bibelen vår, skal vi derfor alltid vente å få noe for hjertet – enten lærdom, tukt, trøst eller formaning.

Med den samme lengselen og den samme forventningen bør du gå for å høre ordet, både når du går til den offentlige gudstjenesten og til de private samlingene. Når det gjelder gudstjenesten i kirken, må ingen mene at den heter gudstjeneste fordi vi bringer Gud noe offer der. Tvert imot er det Herren som også her vil tjene oss og bespise oss. Han er jo verten, og vi er gjestene. Han er den som gir, og vi er de som tar imot.

Noen vil kanskje innvende at vi da bringer Gud vår tilbedelse og takk, og at Gud blir tjent av oss med det. Men hva er tilbedelse annet enn å be Herren om noe? Og du har vel aldri hørt om en tigger som ba om en gave for å gjøre giveren en tjeneste?

Og når det gjelder takken, trenger Herren den slett ikke. Men den er et middel til å øke vår tro og vår glede i Gud, og derfor gleder Herren seg over den. Når han i sitt ord formaner oss til å være takknemlige, er det altså igjen fordi han har vårt åndelige vel for øye.

Skulle derfor noen mene at han gir Herren noe når han er til stede ved den offentlige gudstjenesten og synger med i menighetens lov- og takkesanger, da er hele hans gudsdyrkelse en vederstyggelighet for Herren. En slik manns innbilte takknemlighet er bare en mynt av egenrettferdighet som han prøver å kjøpe seg Guds nåde med. Slik blir det man kaller gudstjeneste, i virkeligheten en djevletjeneste, som bringer forbannelse i stedet for velsignelse.

Kirkegangen blir bare gudstjeneste for den som – slik vi har sagt – går dit for å la seg tjene av Gud. Han åpner derfor også hjertet for den nåden som Herren vil gi i kirken gjennom bønn, sang, lesing og forkynnelse av ordet og nattverden. Vi tjener Gud med det fordi det er hans vilje at vi skal bli velsignet gjennom dette. Men på samme måte er også lesing og hørelse av ordet i hjemmet en gudstjeneste. Det samme er alt vi gjør etter Guds vilje, like ned til det enkleste arbeidet vi utfører i hverdagslivet.

Vi skal likevel ikke bare tenke på oss selv på hviledagen. Denne dagen er også særlig egnet til å vise sann nestekjærlighet, og ikke minst til arbeidet i Herrens vingård. For på denne dagen blir vi ikke hindret av de jordiske gjøremålene. Og de vi prøver å virke på, er også fri fra legemlig arbeid og har god tid til å lytte til vår formaning, tukt eller trøst.

Vi bør søke å få våre medmennesker til å gå og høre Guds ord denne dagen, besøke de syke og tale om det ene nødvendige (Luk 10,42) med dem vi er sammen med, og så videre.

En sann kristen får sannelig ikke tid til å kjede seg denne dagen, slik så mange andre gjør. Til det er høsten altfor stor og arbeiderne altfor få (Matt 9,37). Samtidig som vi har vår nestes timelige vel for øye, bør vi særlig legge vinn på å fremme hans sjels frelse. Derfor må vi aldri la det jordiske hindre det åndelige arbeidet.

Man gjør for eksempel ingen god gjerning hvis man ved avholdsmøter, foredrag om verdslige emner eller undervisning i verdslig kunnskap hindrer sine medmennesker i å være til stede der Guds ord blir forkynt – selv om alt dette i seg selv kan være bra nok. For disse og lignende ting, hvor prisverdige de ellers kan være, er likevel borgerlige. De tar bare sikte på menneskets timelige velvære og har derfor ingenting med sjelens frelse å gjøre.

For øvrig bør vi, som nevnt, prøve alt på kjærlighetens vektskål. Gjør vi det med omhu, skal vi nok i hvert tilfelle finne det rette, så sant vi har åndelig syn. Det sier seg selv at en kristen ikke kan gjøre seg lik dem som forakter Guds bud og bruker søn dagen til reiser i timelige gjøremål, til ærender og til allslags fornøyelser og så videre.

Det er forferdelig hvordan Guds bud om å holde hviledagen hellig blir tråkket under føtter midt i kristenheten. Det blir oppført skuespill og holdt baller, og alle slags veddeløp blir som regel holdt på denne dagen, uten at de fleste så mye som forstår at de gjør noe galt.

Men han som har sagt: «Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig!» (2 Mos 20,8), han sover ikke. Glemmer menneskene hans bud, så glemmer han likevel ikke menneskenes overtredelser. Og de mange sabbatsbryterne skal snart bli stilt til ansvar for alle sine synder for hans hellige dom. Lykkelig den

som får øynene åpnet i nådetiden, så han lærer å akte Guds bud for det de er. Amen.

20. søndag etter treenighet: Hva Gud har gjort for en utakknemlig menneskeslekt, og hva han venter

> «Hør en annen lignelse: En husbond plantet en vingård og satte opp et gjerde omkring den, gravde ut en vinpresse i den og bygde et vakttårn. Så leide han den ut til noen vingårdsmenn og dro utenlands. … Derfor sier jeg dere: Guds rike skal bli tatt fra dere, og bli gitt til et folk som bærer dets frukter. Og den som faller på denne steinen, skal knuses. Men den som steinen faller på, skal den smuldre til støv» (Matt 21,33–44).

Preken av Jacob Traasdahl.

I våre lykkelige og sorgfrie barndomsdager ble vi spurt hvorfor Gud skapte mennesket, og vi lærte å svare slik: «For at de skulle bli evig salige.» Ja, Gud, som er kjærlighet, kunne ikke ha noen annen hensikt. Først innredet han jorden til en vakker bolig og prydet og smykket den med alt det skjønne hans allmakt kunne frembringe.

Og da Gud så at alt han hadde gjort, var svært godt, skapte han arvingen. Han skulle settes inn som hersker over jorden, og Gud ville gjøre ham lykkelig ved å øse hele sin kjærlighets uendelige rikdom ut over ham.

Men hvordan ser det ut med den slekten som hadde en så høy og herlig bestemmelse? Som barn svarte vi så frimodig på spørsmålet om menneskets bestemmelse. Men har vi ikke mange ganger i senere år måttet stusse når vi så hvordan menneskelivet arter seg? Stusse og spørre: Har Gud da forandret sin opprinnelige plan med mennesket? For det er jo åpenbart at de aller fleste ikke kan bli salige, slik som livet deres arter seg. Eller er ikke Gud mektig til å sette sine beslutninger igjennom?

Ja, syndefallet kom, det er sant. Men er ikke Gud sterkere enn djevelen? Og er ikke makten i hans nåde og kjærlighet sterkere enn synden?

Akk, her kan det dukke opp så mange spørsmål! Synet av menneskenes elendighet kan vekke spørsmål uten ende. Vi blir forvirret, og Satan benytter seg av forvirringen for å blåse den mørkeste vantro og tvil inn i sjelene våre. Og svikter grunnen i Guds ord under føttene våre, og vi gir oss ut på spekulasjonenes luftige høyder, så ligger snart hele menneskelivet innhyllet i et ugjennomtrengelig mørke.

Vi kan se Guds hensikter og planer i naturens rike. Men når det gjelder Åndens rike, er vi bare henvist til dunkle anelser og gjetninger. Men Gud være lovet, han har gitt oss sitt ord! Det står som et lysende fyrtårn og kaster strålene sine ut over det bølgende og brusende menneskehavet. La oss da i lyset av dette ordet se

Hva Gud har gjort for en utakknemlig menneskeslekt, og hva han venter.

Evangeliet vårt begynner slik: «En husbond plantet en vingård og satte opp et gjerde omkring den, gravde ut en vinpresse i den og bygde et vakttårn. Så leide han den ut til noen vingårdsmenn og dro utenlands.»

Denne husbonden er ingen annen enn Gud selv, og «Israels hus» er hans vingård, «og Judas menn er hans kjæreste plantning» (Jes 5,7). Han begynte å plante denne vingården ved å forkynne sitt ord og gjøre kjent sin nådige vilje om menneskets frelse. Spiren til denne Herrens plantning ligger i det herlige løftet til våre første foreldre, da de etter fallet sto tynget av skyld og ulykkelige for sin Skaper (1 Mos 3,15).

Men særlig kan man si at Herren tok fatt på å plante vingården da han utvalgte Abraham. Med ham og hans etterkommere sluttet han den pakten at han ville være deres Gud, og de skulle være hans folk. Og han ga ham omskjærelsens tegn som segl på pakten. Hvilken kjærlig omsorg legger han ikke for dagen for dette folket, som han nå kaller sitt eiendomsfolk!

Denne vingården omga han med et gjerde. Det var de ytre forordningene, de kirkelige og borgerlige lovene, ja, alt det han innstiftet som et hegn om dem, så de skulle være et særskilt Guds folk.

«Han gravde ut en vinpresse i den.» Vinpressen skulle få fram druenes edle saft og gjøre den til nytte. Men en presse taler om noe som trykker og klemmer. Slik synes den å peke på de midlene Gud bruker for å slå ned og døde det gamle mennesket og bringe fram nådeverket med alle dets herlige frukter.

Videre «bygde han et vakttårn». En slik bygning blir reist for vekterne og oppsynsmennene, så de derfra kan se ut over vingården og passe på at ikke rever eller andre skadedyr – det vil si falske lærere eller andre ugudelige mennesker – får ødelegge vingården. Her har vi en antydning om et læreembete. Vi vet jo også at husbonden ga folket sitt prester, profeter og lærere.

Så leide han vingården ut til vingårdsmenn og dro utenlands. Han grep ikke direkte inn i hendelsenes gang, men lot vingårdsmennene handle på egen hånd og eget ansvar. «Han ventet at den skulle bære gode druer, men den bar ville» (Jes 5,2).

Han sendte sine tjenere ut for å søke etter frukt. De hellige profetene hadde ikke noe kirkelig kall, men sto i et mer direkte forhold til Gud. De ble sendt ut til folket for å gjøre sin Herres krav gjeldende. Men vingårdsmennene slo noen av tjenerne, andre drepte de, og atter andre steinet de. Herren sendte nye tjenere ut, men det gikk dem på samme måte. Så sendte han sin egen Sønn. Men ham kastet de også ut av vingården og slo ham i hjel.

Slik lyder den sørgelige historien om hvordan eiendomsfolket tok imot Guds kjærlige frelsesplan. Å, du arme menneskeslekt, hvilke sørgelige spor har du

ikke satt i den gamle historien! Den vitner om en grenseløs tålmodighet og kjærlighet fra Guds side, men om en like grenseløs utakknemlighet og elendighet fra din.

Gud søkte å oppdra dem ved all slags tukt. Å ja, i visse øyeblikk så det ut som det skulle hjelpe. Men så snart sviet av riset var over, sank de straks ned i den samme elendigheten igjen.

Og seks hundre år før vingårdseieren sendte sin Sønn, måtte han klage gjennom en av sine tjenere: «Hvorfor vil dere bli slått enda mer? Hvorfor vil dere øke deres frafall? Hvert hode er sykt, og hvert hjerte er svakt. Fra fotsåle til hode er ingenting helt. Her er bare sår, skrammer og åpne sår. De er ikke klemt ut og ikke forbundet og ikke oppbløtt med olje» (Jes 1,5–6). Det hjalp ikke å slå lenger. Det ble verre og ikke bedre.

Hele Det gamle testamente vitner om at mennesket ikke kan oppdras til gudsfrykt ved lover, trusler og bud. Det arme eiendomsfolket hadde en så høy bestemmelse og et like høyt ansvar. Men det fylte sine synders mål da de grep vingårdseierens Sønn og slo ham i hjel. Hans blod kom over dem med en forferdelig dom, og under den har de sukket i over atten hundre år.

Og nå er vingården «leid ut til andre vingårdsmenn», som husbonden venter skal bære ham bedre frukt. Steinen som bygningsmennene forkastet, er blitt hjørnestein. Eiendomsfolket hans har støtt an mot den. Men den er blitt en grunnstein – en «levende stein» (1 Pet 2,4) – som hans nye Israel bygger hele sitt håp om frelse på. Nå er vingården leid ut til vingårdsmenn som Herren venter skal «gi ham frukten i rett tid». «Guds rike skal bli tatt fra dere», sa Frelseren til jødene, «og bli gitt til et folk som bærer dets frukter.»

Hører du, kjære venn, til det nye Israel, som hyller Sønnen (Sal 2,12) og bøyer seg under hans styre? Er du kommet inn i vingården, hans levende menighet? Jeg vet nok at du står i den ytre vingården og kaller deg en kristen. Men er du en vinranke som bærer gode druer?

Herren klaget over Israel at de bar ville druer i stedet for gode. Og disse ville druene – å, hvor frodig vokser de ikke i Herrens ytre vingård, hans menighet! Til de ville druene må vi først regne alle kjøttets gjerninger, som er åpenbare. Men det finnes druer som ligner de ekte, og som likevel er ville. Det finnes en fromhet som må regnes blant de ville druene. For den vokser på trær som ennå ikke er plantet om fra naturens grunn til nådens.

Her finnes mange mennesker som driver med gudfryktige øvelser og gode gjerninger. Ja, noen av dem kan også tale om vekkelse og omvendelse, ja, om kors og trengsler for Jesu skyld. Men alle druene de bærer, vokser bare fram på naturens gode grunn. De er ikke frukter av et nytt liv i Gud. De kan ligne så skuffende på ekte druer at intet menneskeøye kan skille dem fra hverandre. Og likevel er de sure og skal bli avslørt som sure og uekte når Herren skal holde den store atskillelsen.

Du er plantet i Herrens sanne vingård dersom du har fått se deg selv og alt du kan frembringe slik at du helt har måttet fortvile over det. Og i denne tilstanden har du vendt deg til Herren Jesus og er blitt podet inn og innlemmet i ham som er det sanne vintre (Joh 15,1).

Og da får du nok erfare det alle ekte druer må erfare: Det er en vinpresse i vingården, og også du må kastes i den. «Vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler» (Apg 14,22). Gud selv har ordnet det slik. Derfor sier han at vi er «uekte barn, og ikke sønner» dersom vi ikke blir tuktet (Hebr 12,8). Vinpressen skulle frembringe den edle saften, så husbonden kunne få nytte av den.

«All tukt synes vel, mens den står på, ikke å være til glede, men til sorg. Men siden gir den dem som ved dette er blitt oppøvd, rettferdighets salige frukt» (Hebr 12,11). Derfor skal vi sammen med apostelen «rose oss også av trengslene. For vi vet at trengselen virker tålmodighet, tålmodigheten virker et prøvet sinn, og det prøvede sinn håp. Og håpet gjør ikke til skamme, for Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd som er oss gitt» (Rom 5,3–5).

Også i den nye pakts vingård er det reist et vakttårn og innrettet en tjeneste «for at de hellige kunne bli gjort i stand til tjenestegjerning, til oppbyggelse av Kristi legeme» (Ef 4,12). Herren har kalt levende vitner som skal forkynne oss livets ord og passe godt på hans vingård, så ikke de farlige rovdyrene – ja, ikke engang «de små revene» (Høys 2,15) – får trenge inn og ødelegge den.

Og han ville også at det skulle være et gjerde om den, et tuktens gjerde, som i det minste holder de åpenbart ugudelige utenfor. Men her må vi dessverre klage med Herrens profet over at gjerdet er trampet ned, og at villdyret fra skogen har brutt inn. Det er ikke trukket noe skille mellom menigheten og verden, og det er til ubotelig skade for dem begge. Guds menighet sukker i lenker og roper på frigjøring. Akk, måtte dens frihetsdag ikke være langt borte!

Å Jesus, Jesus, kom nå snart
å se din vingårds art!
Av døpte myldrer by og land,
men hvor er troens brann?
Din vekst du har vel her,
men akk, hvor tynn den er!
Hvor lite blir dog kraften kjent
av ord og sakrament!

Hvordan er det da med deg, kjære venn? Hører du til Guds åndelige Israel? Prøv deg ikke etter dette eller hint ytre kjennetegn, men prøv deg etter hvordan ditt hjerte står til Frelseren.

Hør de alvorlige ordene som teksten vår slutter med: «Og den som faller på denne steinen, skal knuses. Men den som steinen faller på, skal den smuldre til støv.»

Faller du på steinen, går det deg som når et glass blir slengt mot berget. Hvor mange er det ikke i våre dager som i blindt overmot styrter fram mot støtesteinen! De tar anstøt av korsets dårskap i forkynnelsen og setter sin for nuft til dommer over Guds ord. Men Herren sier om dem at de «skal snuble, de skal falle og skamslå seg» (Jes 8,15).

«Men den som steinen faller på, skal den smuldre til støv.» Her ser du hvordan det går med alle som forakter nåden. Herrens vredesdommer skal komme over dem. «Dersom han ikke omvender seg, da kvesser han sitt sverd,

da spenner han sin bue og sikter den inn. Han gjør selv i stand det drepende våpenet» (Sal 7,13–14).

Sannelig, «Gud lar seg ikke spotte!» (Gal 6,7). Og: «Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender!» (Hebr 10,31) – når han åpenbarer seg for å ta «hevn over dem som … ikke er lydige mot vår Herre Jesu evangelium» (2 Tess 1,8).

«Fordi jeg ropte, og dere ikke ville høre, fordi jeg rakte ut min hånd, og ingen ga akt, fordi dere foraktet alle mine råd og ikke ville vite av min tilrettevisning, så vil også jeg le når ulykken rammer dere, jeg vil spotte når det kommer som dere gruer for, når det dere gruer for, kommer som et uvær, og deres ulykke farer fram som en stormvind, når trengsel og nød kommer over dere» (Ordsp 1,24–27).

Steinen skal knuse dem den faller på. Her i nådetiden blir hver sjel som støter seg på støtesteinen, knust, enten det er frekke spottere av Kristus eller egenrettferdige fariseere som tar anstøt av korsets evangelium. Men til sist skal steinen falle ovenfra og ned på alle som forakter nåden, når de skal fram for Kristi domstol. Da skal den knuse dem med dødsdommen til evig fordømmelse.

La oss derfor se nøye etter hvordan vi står i Herrens vingård, om vi har vårt liv i Jesus og er grener på ham som bærer frukt. Herren åpne våre øyne, så vi ikke, forblindet av løgnens ånd, går og sløser bort den kostbare nådetiden! Måtte vi heller komme til ham, den levende stein, og bli bygd opp til et åndelig tempel i Herren (1 Pet 2,4–5). Amen.

21. søndag etter treenighet: Vedholdende bønn

> «Han sa en lignelse til dem om at de alltid burde be og ikke bli trette: Det var en dommer i en by, som ikke fryktet Gud og ikke tok hensyn til noe menneske. Og det var en enke der i byen. Hun kom gang på gang til ham og sa: Hjelp meg til å få rett over motstanderen min! Lenge ville han ikke, men til sist sa han til seg selv: Om jeg verken frykter Gud eller tar hensyn til noe menneske, så vil jeg likevel hjelpe denne enken til å få rett, fordi hun bryr meg slik. Ellers kommer hun vel til slutt og slår til meg. Og Herren sa: Hør hva den urettferdige dommeren sier! Men skulle da ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt? Er han sen når det gjelder dem? Jeg sier dere: Han skal skynde seg å hjelpe dem så de får sin rett! Men når Menneskesønnen kommer, mon han da vil finne troen på jorden?» (Luk 18,1–8).

Preken av P. G. Sand.

Hele en kristens liv er en kamp mot synden og all den elendigheten den har ført inn i verden. Vi kjemper for at det onde i oss og omkring oss mer og mer må avta, og at det gode må ta det ondes plass. Det gode, som alltid er fra Gud, skal fortrenge det onde, som har sitt opphav i djevelen og i oss selv.

Guds lys skal jage bort vårt mørke, og hans sannhet fortrenge vår løgn. Den menneskelige egenkjærligheten skal vike plassen for Guds kjærlighet, og de mange onde lystene, ordene og gjerningene som hører oss til, skal drives ut av helligheten fra Gud.

For at dette kan skje, må Herren gi oss sitt lys, sin sannhet, sin kjærlighet og sin hellighet. Men dette skjer ikke på én gang. Riktignok kommer det et øyeblikk i en kristens liv da Guds nåde for første gang drar inn i hans hjerte. Da blir han en gang for alle en ny skapning i Kristus (2 Kor 5,17) og går over fra døden til livet, fra mørket til lyset og fra Satans makt til Gud (Apg 26,18).

Denne nye fødselen er riktignok i seg selv noe helt og avsluttet, for den blir ikke gjentatt – så sant man ikke faller ut av nåden igjen. Men på den andre siden er den bare begynnelsen på det verket som skal fortsette helt til døden, og som i sin fortsettelse blir kalt den daglige fornyelse. Denne fornyelsen består i at den nye, guddommelige naturen som ble gitt oss i gjenfødelsen, fortsetter å vokse i oss.

Men denne veksten er langsom, og den går gjennom mange skifter av lys og mørke, fall og oppreisning. Mange anfektelsesstormer ser ut til å hindre den, mens de i virkeligheten hjelper den fram. Ja, mange ganger synes det for den troende selv som om hans åndelige liv var helt dødt i de kalde åndelige vintertidene. Men sannheten er at livet i slike stunder samler krefter til å skyte nye skudd.

Kan man holde ut, så man ikke ved sin egen vantro lar seg hogge av fra roten, som er Kristus, så kommer det alltid en vår med nytt lys, ny glede, fryd og sang etter den ufruktbare vinteren.

I slike tider blir man imidlertid stundom fristet til å regne alt for tapt. Mangen en synes han er helt overgitt av Herren til et forvendt sinn, som om den siste resten av Guds nåde i ham var tapt.

Man leter forgjeves etter kjærlighet til Gud og mennesker i sitt hjerte. Man finner ingen lyst eller kraft til det gode, ingen omsorg for nestens sjel, ingen frimodighet til å bekjenne Kristus. Derimot kjenner man de mest urene syndelyster i sitt hjerte – lyster som også stundom tar oss til fange og driver oss til å gjøre det vi i virkeligheten ikke vil.

Det merkes ingen lyst til bønn og til å grunne på Guds ord. Og når man likevel prøver å be, synes himmelen lukket. Tar man Bibelen, er det som om ordet var uten saft og kraft. Under alt dette rører den stygge vantroen seg på bunnen av hjertet, og opprørsånden reiser seg i hemmelig knurr mot Gud. Man har vanskelig for å se på ham som en kjærlig Far, som også i våre mørke stunder er like trofast og mild som i de tidene da vi kjenner hans nærvær i hjertet.

Vi blir fristet til å se på ham som en urettferdig dommer, som ikke har hjerte for vår nød og ingen lyst til å høre på våre klager eller gi oss den hjelpen vi trenger. Men holder vi bare ut med denne vår underlige Gud, så kommer likevel hans hjelpetime, og vi får igjen erfare at han er like trofast som før. Til en slik utholdenhet oppfordrer Frelseren oss i dagens evangelium, når han innprenter oss at det er nødvendig å be og ikke bli trette. Ut fra dette vil vi tale med hverandre om

Vedholdende bønn.

Mange steder oppfordrer Guds ord oss til vedholdende bønn: «Vær vedholdende i bønnen» (Rom 12,12; Kol 4,2). «Be uten opphold!» (1 Tess 5,17). «Be til enhver tid i Ånden med all bønn og påkallelse» (Ef 6,18). Dette kan vel ikke forstås slik at vi skal be hvert øyeblikk. Vi har jo også andre ting å gjøre enn å be. Men meningen er sikkert at vi ikke skal bli trette om vi ikke straks synes å bli bønnhørt.

Vi skal ikke holde opp med det vi ber om, om det ikke straks blir oppfylt, eller om det blir oppfylt på en annen måte enn vi hadde tenkt oss. Dessuten skal vi ikke la oss hindre fra bønnen om vi ikke i øyeblikket kjenner lyst til den. Disse tingene vil vi tenke litt nøyere over sammen.

Den lærdommen vår Frelser først og fremst vil legge oss på hjertet i evangeliet vårt, er at vi i tro skal vente på Herrens hjelpetime, selv om den kommer sent. Men nettopp i slike tider har vårt onde hjerte så lett for å male Herren som en urettferdig dommer, som ikke har lyst til å hjelpe oss til vår rett over

motstanderen. I slike tilfeller blir vår tro på Herrens mange løfter om bønnhørelse satt på en hard prøve. For vi synes at Herrens måte å handle på ikke svarer til de mange løftene han har gitt oss i Skriften.

Ja, stundom kan det se ut som om han har gitt oss løftene bare for å drive gjøn med oss. «Be, og dere skal få», sier han (Joh 16,24). Og vi ber og holder hans mange løfter fram for ham, men vi merker ikke noe svar. Vi hører ikke fottrinnet av noen frelsende engel som stiger ned fra himmelen for å bringe oss hjelp.

Vi griper likevel bønnens hammer igjen og banker hardere enn før på nådens og allmaktens dør. Så legger vi øret til og lytter om det er noen der inne som står opp for å åpne for oss. Men vi hører ingenting. Det ser ut som om den kjære Gud har falt i en dyp søvn, eller som om han helt har mistet hørselen.

Vi roper igjen: «Herre, skynd deg å hjelpe meg!» (Sal 40,14). Og så speider vi etter det milde farsansiktet som vi trodde skulle smile trøst til oss. Men vi synes bare å se et vredt dommerblikk.

Som en sjømann hvis skip blir kastet hit og dit av stormen, ser vi lengselsfullt etter en rolig havn. Men øyet møter bare tårnhøye bølger og farlige skjær. Alt ser håpløst ut.

Og gang på gang hvisker den gamle slangen oss i øret: «Det nytter ikke, bare hold opp med bønnen din! Hvorfor kaster du bort tiden på noe så fruktesløst? Hadde det vært noen sannhet i Bibelens løfter, var du for lenge siden blitt hjulpet. Hadde Gud vært den medlidende og kjærlige Far som han gir seg ut for, kunne han ikke overlate deg slik til din elendighet og nød. Men saken er den at han bare er en hevnens Gud, som hjemsøker fedres misgjerninger på barn (2 Mos 20,5) og lar dine synder komme over ditt eget hode», og så videre.

Denne djevelens vantro-preken får dessverre altfor lett innpass i vårt arme hjerte. Og står man ikke riktig på vakt fra først av, så vet man ikke ordet av det før man er midt inne i alle slags granskinger av om det Skriften sier om Guds barmhjertighet, holder stikk eller ikke. Og sjelefienden hjelper oss trofast med det materialet som trengs til undersøkelsen.

Uten at vi vil det, blir tankene våre ledet over på all den timelige og åndelige nøden som finnes i verden, og det onde hjertet vender seg utfordrende og bebreidende mot den hellige Gud. Hvorfor skapte han vel mennesket når han så at det ville falle i synd og bringe ulykke og fordervelse over seg i tid og evighet? Stemmer dette med ordet om hans kjærlighet?

Eller når så mange lider de forferdeligste smerter på sitt legeme – til dels også ganske små barn – mens Herren i sin allmakt kunne fri dem om han ville, men ikke gjør det: Hvordan stemmer dette med hans barmhjertighet?

Hvorfor? Hvorfor? heter det igjen og igjen, og det arme mennesket bærer seg at som om det var vår Herres skolemester. Men Herren lar seg ikke skremme. Han gir kort og godt svar ved selv å spørre: «Hvem er han som formørker mitt råd med ord uten forstand?» (Job 38,2). «Hvem kjente vel Herrens sinn? Eller hvem var hans rådgiver? Eller hvem ga ham noe først så han skulle få vederlag?» (Rom 11,34–35).

Man kommer altså ikke målet det minste nærmere ved å gå i rette med Gud. Det er bare å stampe mot brodden (Apg 26,14), og med det sårer man seg selv.

Klok er derimot den som overgir seg selv og sin sak helt i Herrens hånd, tier og venter på Herrens hjelp under uavbrutt bønn – selv om det synes som om bønnen farer bort i luften uten å være til den minste nytte.

Hold bare ut, kjære venn, så skal morgenen nok en gang komme, om natten er aldri så lang. Og når den kommer, kommer den lys og vennlig med hjelp og legedom for de dype sårene. De mørke og tunge uværsskyene av åndelig anfektelse og timelig nød skal forsvinne. Og det milde farsansiktet, som i nattens mørke var skjult bak disse skyene, skinner fram igjen som en lysende og varmende sommersol.

Da blir sukkene og bønneropene forvandlet til inderlig lov og takk, som strømmer ut av et hjerte fylt av glede. Klagesangens triste og ensformige toner blir avløst av jubel og seierssang. Nå erfarer man at troen ikke blir til skamme, og man angrer ikke på at man i nødens stund hakte seg fast i Herrens dyrebare løfter. Det man før trodde uten å se, får man nå kjenne og erfare. Og var man før fristet til å se på Gud som en hard og ubarmhjertig mann, kan man nå ikke nok beundre og prise hans trofasthet og nåde.

«Da Herren lot Sions fanger vende tilbake, var vi som drømmende. Da fyltes vår munn med latter, vår tunge med jubel» (Sal 126,1–2). Slik går Davids ord i oppfyllelse: «Ingen av dem som venter på deg, skal bli til skamme» (Sal 25,3). Mange har måttet vente på ham i mange år, men ingen ventet forgjeves.

Abraham måtte vente i tjuefem år på at løftet om en sønn skulle bli oppfylt, og disse årene syntes visselig lange for ham. Mange var også fristelsene til vantro som han måtte kjempe med i den lange ventetiden. For med hvert år som gikk, så det etter naturens lover mer og mer umulig ut at det lovede kunne skje. Men han fikk nåde til å vente tålmodig på Guds time.

I over fire hundre år måtte Israels barn trelle under fiendenes åk i Egypt og vente på at Herren skulle føre dem tilbake til det landet han hadde lovet fedrene deres med ed. Josef satt lenge fanget før Herren fridde ham ut. Men da forløsningens time slo, fikk han en herlighet som fullt ut veide opp for lidelsene i det lange fangenskapet.

Slik måtte også David, enda han var salvet til konge over Israel, i lange tider streife omkring som et jaget vilt før Gud etter sitt løfte satte ham på kongetronen. I fire tusen år ventet menneskeslekten på at det første løftet som ble forkynt oss, skulle bli oppfylt: Kvinnens ætt skal knuse slangens hode (1 Mos 3,15). Det trakk lenge ut, men Herren glemte likevel ikke hva han hadde lovet. Han sendte sin Sønn da tiden var inne.

Og nå har vi snart ventet i to tusen år på at løftet om Kristi gjenkomst skal bli oppfylt, enda han har sagt: «Jeg kommer snart!» (Åp 22,20). Herrens ur går langsomt, men det går sikkert. Aldri har han sveket et eneste løfte. Ennå har det aldri vært noen som kunne si: Herren bedro meg.

Hold derfor bare ut i bønnen, kjære troende sjel, om det ser aldri så mørkt ut! Gjør som enken Jesus forteller oss om. Hun ga ikke opp, selv om hun ble avvist gang på gang. Hun kom igjen og igjen for å uroe dommeren med sin bønn. Gjør som hun! La ikke Herren få ro for ditt rop, verken natt eller dag. Si med Jakob: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg» (1 Mos 32,26).

Du er kanskje far eller mor og har ett eller flere barn som går på fortapelsens vei. Kanskje har du i mange år bedt om at barnet ditt må bli omvendt, men utsiktene til at det skal skje, blir bare mørkere og mørkere. Barnet farer stadig lenger vill, bort fra den Far det ble barn av i dåpen, og hjertet blir hardere for hver dag, synes du. Eller kanskje det er din ektefelle, dine foreldre eller søsken det går slik med.

Derfor er motet ditt ofte nær ved å synke, og det synes deg som om alle dine rop var forgjeves. Men bare hold ut, så skal du til slutt med dine bønner seire over den Gud som synes så urokkelig og sen. Vær viss på at din bønn allerede er hørt, og at den hjelpen du ber om, allerede er besluttet i Guds råd. Også utførelsen skal komme til fastsatt tid. I mellomtiden blir du øvd både i tro og tålmodighet.

Når vi nå taler om å vente på Guds time, vil jeg samtidig gjøre oppmerksom på et misbruk som er svært vanlig med denne ventingen på Herren. Det finnes nemlig noen som oppfordrer sjeler som søker frelse, til å vente på Guds time når det gjelder å ta imot nåden. De burde heller vise dem til den nåden som er til stede nå, og som er lagt ned i evangeliet.

Men det er bare Guds troende barn som blir oppfordret til å vente på Herren, for at deres tro og tålmodighet skal bli utviklet og øvd ved det. Og denne ventingen gjelder aldri ting som de trenger straks for å bli virkelig lykkelige. Tvert imot er det alltid slik at deres sanne lykke blir fremmet ved utsettelsen.

Men syndsforlatelsens nåde er noe en sjel som søker frelse, trenger straks for å bli virkelig lykkelig. Når en slik sjel derfor har bekjent sin synd for Herren og bedt om hans tilgivelse, da har han rett til straks å ta til seg den fulle tilgivelsen som Kristus har vunnet for ham ved sitt offer. Det er hans rett etter den nåden som blir tilbudt i evangeliet.

Den følbare vissheten må han kanskje vente på, for den er ikke nødvendig for at han skal bli frelst. Men ordet bør han begynne å tro med én gang. Og i samme stund som han tror det nakne ordet, er han frelst, selv om han ennå ikke kan finne noen frukt av det i sitt hjerte.

Slik er det også senere i livet, i de mange mørke stundene da all fornemmelse av nåden i hjertet er borte. Også da må man holde fast ved det nakne ordet, mens man venter på Guds time for at den følbare fornemmelsen av nåden skal komme tilbake.

Noen ganger ser det ut som om Herren ikke hører våre bønner, fordi gaven vi ber om, kommer på en annen måte enn vi hadde tenkt oss. Slik kan Herren for eksempel tillate at vi blir overvunnet av synden, som svar på vår bønn om åndelig kraft. For vår egen innbilte kraft må knekkes i samme mon som Herrens kraft skal bli gitt oss. Det skjer ved at vi gjennom bitre erfaringer i kampen mot synden oppdager at vår egen kraft ikke er verdt noe. Slik vokser vår trang til styrke fra Herren.

Du ber kanskje om tålmodighet, og Herren sender deg lidelser som avslører din utålmodighet. Eller du ber om ydmykhet, og den vise oppdrageren styrer det slik at hjertets hovmod kommer til syne mer enn noen gang. Herrens veier er underlige, men likevel er de alltid miskunn og trofasthet (Sal 25,10). Hvil

derfor i hans løfter, og fortsett bare å be, selv om det synes deg at han gir steiner for brød og skorpioner for fisk (jf. Luk 11,11–12).

Noen vil ikke be uten at de i øyeblikket kjenner en særskilt trang og tilskyndelse til det. Men det er ikke å be alltid og ikke bli trett, slik vår Frelser formaner oss til i dagens tekst. Skal du følge disse Jesu ord – og det er av den største betydning både for veksten i ditt åndelige liv og for ditt arbeid utad – da kommer du svært ofte til å gå til bønnen i stunder da du mest av alt kjenner kjøttets ulyst og treghet.

Og det beste middelet til å få større lyst og trang til bønnen er å gjøre vold på sin ulyst. Til tross for ulysten bøyer vi da våre knær for Herren, bekjenner våre synder, takker ham for den nåden vi allerede har fått, og ber om ny. Og for å ha en hjelp mot kjøttets fristelse til slapphet er det nødvendig at vi ber til faste tider, for eksempel i det minste morgen og kveld, enten vi føler oss opplagt eller ikke. Samtidig bør vi også se til å få anledning til å møte vår himmelske Far innimellom.

Å, var vi bare mer utholdende i bønnen, kjære Guds barn, da skulle vi også få erfare mer av Den Hellige Ånds lys og kraft i hjertene våre! Vårt kristenliv skulle bli fullere av glede og av sann frimodighet til å bekjenne Herren. Og vi skulle visselig bli mer fruktbare i all god gjerning enn vi som regel er.

Likevel må vi ikke glemme at bønnen må følges av bruk av nådemidlene. For gjennom dem kan Herren gi oss de åndelige nådegavene vi ber om i bønnen. Og vi må legge vinn på å bruke den nåden vi på denne måten får, til et virksomt liv i Herrens tjeneste. Herren hjelpe alle sine barn til å be og ikke bli trette! Amen.

Allehelgensdag: De åndelig fattiges salighet og Jesu ve over de åndelig rike

> «Og han løftet sine øyne, så på sine disipler og sa: Salige er dere fattige, for Guds rike er deres. … Ve dere når alle mennesker taler vel om dere, for det gjorde også deres fedre med de falske profetene!» (Luk 6,20–26).

Preken av P. G. Sand.

På grunnlag av dette evangeliet vil vi sammen se på:

1. De åndelig fattige og deres salighet, og

2. De åndelig rike og Jesu ve-rop over dem.

1. Mange tror at de menneskene som Kristus priser salige i teksten vår, er svært ulykkelige. Det er en vanlig oppfatning blant denne verdens barn at veien til himmelen er en gledesløs vei, og at det sanne kristenlivet er et tukthusliv. Men verden tenker og taler i dette som i alt annet stikk imot Guds ord.

Skriften lærer nemlig at bare de sanne troende er lykkelige. Bare de har fred og sann glede i hjertet. De bor jo i det riket som er «rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17). Frelseren sier om disse menneskene at de er fattige. Men å være fattig regnes jo som en stor ulykke, mens de fleste trakter etter rikdom i tro på at den kan gjøre dem lykkelige.

Det er likevel de åndelig fattige Frelseren priser salige. Åndelig fattigdom er altså et kjennetegn på dem som er salige på jorden. Men fattige i denne betydningen er jo alle mennesker av naturen. Hver og en av oss mangler den rettferdigheten vi skulle ha for Gud. Vi mangler lys, fred og kraft, og i oss selv er vi helt ute av stand til å vandre på Herrens veier.

Og likevel mener ikke Herren Jesus alle når han taler om de fattige i ånden. Han tenker bare på dem som har lært å se og kjenne sin fattigdom. Disse menneskene kjenner at de er ugudelige i seg selv. Er du en av dem, min venn, da kjenner du at du mangler den kjærligheten til Gud og mennesker som Gud krever av deg i sin lov. Samtidig er hjertet fullt av den egenkjærligheten som er forbudt for deg.

Du skulle være saktmodig og ydmyk av hjertet, slik Jesus var, men i stedet kjenner du at du heller til vrede og selvbehag. Hjertet ditt skulle være fylt av en hellig lyst til å gjøre Guds vilje i alle ting, men i stedet kjenner du lyst til all

slags synd. Du skulle bedrøves inderlig over din ulydighet mot Herren, men du er lettsindig og bryr deg lite om synden.

Med ett ord: Du har synd i overflod, men mangler den sanne helligheten. Og å være åndelig fattig i denne betydningen omtales i Skriften som noe godt, for det er jo et verk av Den Hellige Ånd. Derfor synes du at du også mangler den sanne fattigdommen. «Kunne jeg bare være riktig fattig,» sier du kanskje, «men jeg mangler også dette.»

Den som i sannhet er åndelig fattig, finner ikke trøst i noe av sitt eget – verken i sin syndserkjennelse, sin anger, sin omvendelse, sin tro, sin bønn, sin kjærlighet eller sin helliggjørelse. Han finner ikke hvile i noe i seg selv og må derfor se seg om etter en ankergrunn utenfor seg. Når så evangeliet kommer og tilbyr en Kristus som har lidd for urettferdige og er død for ugudelige, en Frelser som er kommet til verden for å frelse virkelige syndere, da finner han trøst.

Ikke sant, kjære venn? Jesus er nettopp den rette for deg. Du er en virkelig synder, og han er en virkelig Frelser. Du har fortjent døden, og han er død i ditt sted. «Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14). Du er skyldig til lovens forbannelse, men «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre» (Gal 3,13).

Samvittigheten din dømmer deg til straff, «men han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53,5).

Er du åndelig fattig, min venn, da vender du deg ikke bort fra den frie nåden som er gitt deg i Kristus. Nei, du åpner hjertet for den ved å sette din lit til at han har gjort fullt opp for dine synder. Den som i sannhet er fattig, hungrer og tørster etter rettferdighet. Når denne rettferdigheten så blir tilbudt ham i Kristus, skulle han da avslå den? Han er bedrøvet over at han er så elendig, blind og naken (Åp 3,17). Skulle han da ikke glede seg over det herlige budskapet at Kristus har fullbrakt alt i vårt sted?

Han finner verken oppriktighet, alvor, sønderknusthet, botferdighet, tro eller kjærlighet i sitt eget hjerte. Han innrømmer at han i seg selv rett og slett er ugudelig. Skulle ikke han da juble når han får høre at hver den som bare vil, får lov til å ta nådens og livets vann for ingenting (Åp 22,17)? Hvem har noen gang truffet en sulten mann som avslo innbydelsen til et godt måltid og sa at han ville fortsette å være sulten? Eller en tørst som ønsket å forbli tørst ved siden av den sprudlende kilden?

Vi forstår altså at det beste kjennetegnet på en åndelig fattig ikke er at han klynker og klager over synden. Det gjør mange som likevel i hjertet er mer eller mindre selvtilfredse. Nei, kjennetegnet er at han uten innvendinger tar imot og tilegner seg frelsens gave, som Herren har gitt oss ved å sende sin Sønn til verden.

Men la oss nå se litt på hva Jesus sier om disse fattige, hungrende, bedrøvede og forfulgte sjelene: «Salige er dere fattige, for Guds rike er deres. Salige er dere som nå hungrer, for dere skal bli mettet. Salige er dere som nå gråter, for dere

skal le.» Du eier altså himmelriket, du fattige! Han sier ikke at det skal bli ditt, men at det er ditt. Tenk, det er ditt nå. I dag eier du det.

Men hva vil det si at du eier himmelriket? Det vil si at du er borger der, at du hører til i dette riket. Men hva er da Guds rike? Det er, som vi hørte i stad, rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd. Du eier altså rettferdighet, fred og glede – motsatsen til din fattigdom, din hunger og din sorg.

Kristi rettferdighet er din rettferdighet. Din egen rettferdighet er en hverdagsdrakt full av hull. Men Kristi lydighet er kledd på deg som «den beste kledningen» (Luk 15,22), og hans hellighet pryder deg som en vakker «bryllupsdrakt» (Matt 22,11). Som en hvit, side kjortel rekker den helt ned over føttene og skjuler de mange feilene og skrøpelighetene i din daglige vandring. Syng derfor av hele ditt hjerte:

Ren og rettferdig,
himmelen verdig,
ikke i meg, men i Jesus jeg er.

Ja, du er i sannhet vakker, min kjære venn, vasket som du er i Jesu blod. Du er ren, for du er en av dem som Frelseren sier til: «Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere» (Joh 15,3). Har han ikke selv renset deg ved sitt blod, som han utøste til syndenes forlatelse for deg? Og ved dette blodet har han «gjort fred» (Kol 1,20). Ved det forlikte han deg med Gud, og ved ham har du adgang til Gud som et barn til en øm og kjærlig far.

Synden skilte mellom Gud og deg, og det var derfor du hungret. For du lengtet etter Gud, og uten ham kunne du ikke finne hvile for hjertet ditt. Men nå er du kommet tilbake til din Gud, og slik blir sjelens lengsel stilt. Derfor sier Jesus: «Salige er dere som nå hungrer, for dere skal bli mettet.»

Du hungrer og blir mettet på en gang. Du hungrer når du ser på den synden som skilte mellom Gud og deg. Og du blir mettet når du ser hen til ham som har tatt bort synden ved sitt offer og ført deg tilbake til ham du var skilt fra. Men du skal ikke bare bli mettet, du skal også le, sier vår Frelser. Det vil si: Du skal glede og fryde deg i Herren.

«Da Herren lot Sions fanger vende tilbake, var vi som drømmende. Da fyltes vår munn med latter, vår tunge med jubel» (Sal 126,1–2). «Salig er det folket som kjenner til jubel! Herre, i ditt åsyns lys skal de vandre. I ditt navn skal de fryde seg hele dagen, og ved din rettferdighet blir de opphøyet» (Sal 89,16–17).

Mitt hjerte lystig springer
i salighetens trinn,
og frydesangen klinger
ved nådens blide skinn.
Den sol som sjelen fryder,
min Jesus, stråler frem,
og all min sang den tyder
at himlen er mitt hjem.

Ja, himmelen er mitt hjem. Slik kan du si, troende sjel. Dette ligger også i disse ordene: «Guds rike er deres.» Den som er i Guds rike her, hører hjemme i Guds

rike der oppe. Dette slår aldri feil. Å, så stor grunn du har til å glede deg, du som vandrer mot et slikt hjem!

Du er sannelig salig allerede her, men ved siden av er det likevel så mye ondt som forstyrrer. Synden i deg og rundt deg er jo en daglig plage. Og du må leve blant fiender som spotter deg og sier alt mulig ondt om deg for Kristi navns skyld. Men du kommer snart hjem, og din lønn skal være stor i himmelen.

Her deler du skjebne med profetene, apostlene og martyrene ved å bære verdens hat og ringeakt. Slik skal du også dele deres lodd der oppe. Der er det ingen forbannelse, ikke mer sukk og skrik. Der skal Herren din Gud tørke bort hver tåre fra ditt kinn (Åp 21,4), og der skal du bli mettet ved å se ham ansikt til ansikt i all evighet. Å, da skal det gå i oppfyllelse i fulleste mål at de som hungrer, skal bli mettet, og de som nå gråter, skal le.

2. La oss nå til slutt tale litt med hverandre om dem som Frelseren kaller rike i teksten vår. Han sier at de er rike, at de er mette, at de ler, og at alle mennesker taler vel om dem. At de er rike, vil si at de innbiller seg at de har noe godt de kan bestå med for Gud.

Mange av dem som søker frelse, er åndelig rike – nemlig alle som ikke er kommet til kort med sitt eget forbedringsarbeid. De har ikke fått munnen lukket ved loven (Rom 3,19), men holder på med lovens gjerninger i sitt hjerte. Slike sjeler, som er mette av sitt eget arbeid, har til alle tider hatet den foraktede «nasareersekten» (Apg 24,5), som bare priser Jesus og hans blod. De har talt ille om dem og forfulgt dem.

Selv nyter de derimot ære, som Jesus sier i dagens evangelium. Alle mennesker, det vil si denne verdens barn, taler vel om dem. De er av verden, derfor elsker verden dem (Joh 15,19). Og fordi verden setter pris på fromhet så lenge den ikke springer ut av troen på Kristus, blir de som regel holdt i aller høyeste aktelse.

Den åndelig rike sier: «Ingen er fullkommen her på jorden, og jeg vil ikke gi meg ut for å være noen hellig, slik som disse surmulende pietistene og mørke vakte. Jeg vil bekjenne meg som en fattig synder, og vår Herre synes godt om de fattige i ånden. Ja, nettopp slike priser han salige. Og Gud skal vite at jeg er akkurat en slik fattig i ånden som ikke gir meg ut for å være noe Guds barn, slik de selvrettferdige fariseerne gjør – disse oppblåste leserne og bedefolkene.

Jeg er en fattig toller, jeg, og jeg takker Gud for at jeg ikke er som så mange andre mennesker (Luk 18,11), som er hovmodige fordi de hører Herren til, og som forakter andre. Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde (Jak 4,6). Og siden jeg er ydmyk av hjertet, må jeg holde fast ved troen og ikke la noen ta fra meg håpet om at jeg skal bli salig når jeg dør.»

Men Jesus roper ve over deg, du som er fattig i ånden i dine egne øyne. Han kaller deg rik, og rik er du i din egen innbilning – rik på alt godt, ja, til og med på åndelig fattigdom. Men snart kommer en dag da øynene dine skal åpnes. Når døden banker på døren din, og det lyder: «Gjør deg rede til å møte din Gud» (Am 4,12), hvordan går det deg da?

Da vil det bli skrevet et «Mene, tekel» over dødsleiet ditt: Du er veid på vektskål og funnet for lett (Dan 5,25–27). Det kan godt hende at djevelen synes

det lønner seg å holde deg oppe med falsk trøst helt til siste øyeblikk. Men når så dine legemlige øyne er lukket, og dine uomvendte venner og slektninger priser deg salig, da åpnes dine øyne på det stedet der fortryllelsen er slutt – nemlig i helvete, i pinen (Luk 16,23).

«Ve dere som nå ler, for dere skal sørge og gråte!» Ja, der skal de gråte og skjære tenner, som Herren har sagt (Matt 8,12). Trøst dere bare med den løgnen at straffen ikke skal vare evig! Det står likevel fast at det finnes en orm som ikke dør, og en ild som ikke slokner (Mark 9,48). Da kommer du til å hungre og tørste, og forgjeves vil du be med den rike mannen om en dråpe vann til å svale tungen med (Luk 16,24).

Å, hvem kan fatte hva som ligger i dette Frelserens ve? Å være fortapt for alltid uten det minste håp! Gjennomtrengt av synden og dens grufulle følger på legeme og sjel, med hjertet fullt av hat og fiendskap mot Gud, brennende i ilden fra de mest forferdelige lyster og lidenskaper! Forstanden er helt innhyllet i mørke, og samvittigheten blir uten opphold gnagd av en udødelig orm. Og rundt seg har den fortapte mennesker som er like onde og hatefulle som han selv, i selskap med djevelen og hans engler. Å, for en forferdelig skjebne!

Å, ve, ve dere, dere trygge foraktere av nåden! Ve dere, arme, forblindede mennesker, som ikke vil kjenne tiden for deres besøkelse (Luk 19,44), men står Herrens Ånd imot fra dag til dag, fra år til år! Snart kommer en dag da dere forgjeves skal rope til fjellene: «Fall over oss!» og til haugene: «Skjul oss for hans åsyn som sitter på tronen» (Åp 6,16). Da må dere fram for hans rettferdige domstol og gjøre regnskap for hver synd, helt ned til hvert unyttig ord dere har sagt (Matt 12,36).

Og når han i dag roper ve over deg, uomvendte synder, så er det fordi han vil vise deg den faren du svever i, og få deg til å komme til besinnelse. Du er jo ennå i nådetiden og kan derfor ennå bli reddet.

Han som ikke har behag i noen synders død, men i at han vender om og lever (Esek 33,11), han kaller deg i dag til sin nådestol og sier: «Kom og la oss gå i rette med hverandre, sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18).

Vil du bare vende om til ham i dag og ta imot hans nåde, skal all din synd bli glemt og tilgitt, og himmelriket med alle sine velsignelser skal bli ditt. Å, skynd deg, kjære venn! Snart kan det være for sent, men nå, i denne stund, er det ennå mulig. Amen.

22. søndag etter treenighet: Hvordan Guds barn skal la sitt lys skinne

> «Og han sa til dem: Kommer vel lyset inn for å bli satt under et kar eller under sengen? Kommer det ikke for å bli satt i lysestaken? Ingen ting er skjult som ikke skal bli åpenbart. Heller ikke er noe blitt gjemt, uten at det skal komme for dagen. Om noen har ører å høre med, han høre! Og han sa til dem: Gi akt på det dere hører! Med det mål dere selv måler med, skal dere bli tilmålt, og dere skal få enda mer. For til den som har, skal det bli gitt. Men den som ikke har, skal bli fratatt endog det han har» (Mark 4,21–25).

Preken av P. G. Sand.

«Stå opp, bli lys! For ditt lys kommer, og Herrens herlighet går opp over deg. Se, mørke dekker jorden, og det er belgmørke over folkene. Men over deg skal Herren oppgå, og over deg skal hans herlighet åpenbare seg» (Jes 60,1–2). Slik taler Guds ord om det åndelige mørket som ruger over jorden, og om det lyset som er kommet ned fra himmelen for å opplyse verden.

Det åndelige mørket som fyller hvert menneskehjerte, hører med til den arven vi har fått fra Adam. Det består i at vi helt og fullt mangler sann kunnskap om Gud. Vi har ikke det rette bildet av Gud og ikke den rette forståelsen verken av hans kjærlighet eller av hans hellighet. Og derfor forstår vi heller ikke oss selv eller hva som tjener til vårt sanne vel i tid og evighet. «Det er ikke én som er forstandig, det er ikke én som søker Gud» (Rom 3,11).

Ja, det er ikke nok med at vi er formørket. Vi er også av naturen slik at vi elsker mørket og hater lyset. «Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde» (Joh 3,19). Av naturen elsker vi synden og søker vår lyst og glede i den. Det vitner klart om vårt mørke. For det er nettopp synden som har brakt smerte og sorg inn i verden.

For en blindhet det er å søke glede i det som er opphav til all slags elendighet! Og jo mer en øver seg i synd, desto mer forherdes og formørkes hjertet, helt til en har nådd det ytterste mørket, som ikke lenger kan opplyses. Men Gud være lovet! Her og der, der ordet om den korsfestede blir forkynt, finnes det likevel noen som ved troen på hans ord har åpnet hjertet for dette sanne lyset, og som slik er blitt lysets barn.

Om slike sier Paulus: «Dere selv var jo en gang mørke, men nå er dere lys i Herren» (Ef 5,8). Og i Bergprekenen kaller Herren Jesus dem verdens lys. Når han i dagens evangelium sier at lyset ikke skal settes under karet, men i lysestaken, er det nettopp til dem han taler. Derfor vil vi i dag, på grunnlag av evangeliet vårt, tale med hverandre om:

Hvordan Guds barn skal la sitt lys skinne, og hvordan mørkets barn kan bli lysets barn.

1. «Gud er lys, og det er ikke noe mørke i ham» (1 Joh 1,5). Han er sannhetens, kjærlighetens og hellighetens lys. Men «ingen har noensinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens favn, han har forklart ham» (Joh 1,18). I Jesus Kristus er Gud stilt fram for oss, for «han er avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3). «Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,14).

Derfor er han verdens lys i ordets fulle betydning, slik han selv sier: «Jeg er verdens lys! Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys» (Joh 8,12). Han lyser med sitt eget lys, og alt lys går ut fra ham. For han er ett med ham som kalles lysenes Far (Jak 1,17).

Annerledes er det med hans barn på jorden. Av naturen er de alle mørke i seg selv, og de har ikke mer lys enn det de får fra ham. Herren Jesus ligner solen, som lyser av seg selv, mens disiplene hans best kan sammenlignes med månen. For månen er i seg selv en mørk klode som får sitt lys fra solen, så det vi kaller månelys, egentlig er sollys. Slik er også det lyset som går ut fra Guds barn på jorden, egentlig Guds lys, som gjennom dem blir ført videre i verden.

Den første betingelsen for at vi kan la vårt lys skinne for menneskene, er derfor at vi ikke hindrer Herrens lys i å skinne på oss. Men Herrens lys kommer til oss ved Jesus Kristus, gjennom evangeliet om ham. «For Gud, som bød at lys skulle skinne fram i mørket, han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnskapen om Guds herlighet i Jesu Kristi åsyn skal lyse fram» (2 Kor 4,6).

Da vi begynte å tro evangeliet, kastet dette lyset sine stråler inn i sjelen vår for første gang. Men det var bare en svak begynnelse på at lyset trengte inn i hjertet vårt. Etter Guds vilje skal lyset mer og mer strømme gjennom hjertet. Men det kan bare skje ved at troen vokser. Derfor må du legge vinn på å vokse i troen på Kristus.

Men troen vokser ved det samme middelet som den ble tent ved, nemlig ved evangeliet. «Så kommer da troen av forkynnelsen som en hører, og forkynnelsen som en hører, kommer ved Kristi ord» (Rom 10,17). Vår tro vokser når vi hører eller leser evangeliet og flittig tenker over det og gransker det mens vi ber om Guds Ånds lys.

Men det hører også med at vi lærer vår egen synd og fordervelse stadig grundigere å kjenne. Det skjer når vi ærlig strever etter å gjøre det Gud har befalt oss i sine bud. Derfor skal vi ikke bare se på evangeliet, men også på loven. Den er til alle tider et sant uttrykk for Guds gode, velbehagelige og fullkomne vilje (Rom 12,2) med vår ferd i livet.

Derfor skinner Guds lys mot oss også i loven. Dette lyset viser oss hva vi burde og skulle være. Men siden vi dessverre aldri er slik, blir loven samtidig et speil som viser oss våre mangler. Når vi ser dem, drives vi igjen inn i evangeliet, for da kjenner vi trang til den nåden evangeliet forkynner.

Hva skal vi så ta vare på for at lyset fra det høye mer og mer kan strømme gjennom oss? Med få ord vil jeg si: Ha alltid øyet vendt mot din Gud slik han åpenbarer seg i Kristus. I Jesu lytefrie liv, som stemte med Guds lov, ser du ham som den Hellige, og i Kristi soning for våre synder ser du ham som den som er kjærlighet. «Men vi som med utildekket ansikt ser Herrens herlighet som i et speil, vi blir alle forvandlet til det samme bildet, fra herlighet til herlighet, som av Herrens Ånd» (2 Kor 3,18).

Dette var noen korte bemerkninger om hvordan vi skal legge vinn på å ta opp i oss mer og mer av det herlige lyset som stråler ut fra vår hellige Far i himmelen. Nå vil vi gå over til å vise hvordan vi skal la det lyset vi tar imot på denne måten, stråle ut igjen i verden – det vil si hvordan vi etter Jesu befaling i evangeliet vårt skal sette lyset i lysestaken.

Det som er sagt, og det som skal sies videre, gjelder naturligvis bare Guds gjenfødte barn. Bare de som er blitt lysets barn, kan la sitt lys skinne. Det er altså til dem Herren sier: «Kommer vel lyset inn for å bli satt under et kar eller under sengen? Kommer det ikke for å bli satt i lysestaken? Ingen ting er skjult som ikke skal bli åpenbart. Heller ikke er noe blitt gjemt, uten at det skal komme for dagen.»

Disse ordene fra Herren stemmer ikke med det noen påstår: at en skal dyrke Herren i det skjulte og holde for seg selv at en vil gjøre hans vilje. Det er ikke vanlig, sier han, å sette lyset under et kar eller under sengen, for da kan det ikke fylle sin oppgave, som er å lyse for menneskene. Og siden Guds barn er verdens lys, kan de ikke fylle sin plass i livet om de skjuler sin gudsfrykt for de menneskene de nettopp skulle skinne blant.

I Matt 5,14–16 sier Frelseren til sine troende barn: «Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. Heller ikke tenner noen et lys og setter det under et kar, men i lysestaken. Da lyser det for alle som er i huset. Slik skal dere la lyset deres skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør og prise deres Far i himmelen.» Her har han selv sagt oss hvordan vi skal la vårt lys skinne. Det skal skje ved våre gode gjerninger.

Ved dem skal vi vitne både om Guds nåde i Kristus, som gir oss kraft til de gode gjerningene, og om Guds hellige vilje, slik den er åpenbart i loven. Den troende skal altså forkynne både lov og evangelium ved sin hellige ferd, selv om han ikke skulle åpne munnen. Slik har han samme oppgave som Guds ord i verden. For slik ordet åpenbarer Gud ved å vitne om hans nåde, hans vilje og hans gjerninger, slik skal alle som tror på Jesus, stille Gud fram ved sitt liv for dem som ikke kjenner ham, så de kan få det rette bildet av ham preget inn i hjertet.

Som det sanne, hellige mennesket stilte Herren Jesus selv Gud fram i sine trettitre år på jorden. Derfor skal han være det forbildet vi søker å ligne i hele

vår ferd. Det formaner Guds ord oss til mange steder. «For jeg har gitt dere et forbilde, for at også dere skal gjøre slik som jeg har gjort mot dere» (Joh 13,15).

«For til dette ble dere kalt, fordi også Kristus led for dere, og etterlot dere et eksempel, for at dere skal følge i hans fotspor, han som ikke gjorde synd, og det ble ikke funnet svik i hans munn, han som ikke skjelte igjen når han ble utskjelt og ikke truet når han led, men overlot det til ham som dømmer rettferdig» (1 Pet 2,21–23).

Vi skal søke å ligne ham i tale og handling, holde oss borte fra alt ondt og gjøre det gode, slik han gjorde. Som han skal vi være hellige i all vår ferd, blant våre egne og blant fremmede, blant venner og fiender. Alltid skal vi handle etter kjærlighetens regel: «Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem! For dette er loven og profetene» (Matt 7,12).

Det er ikke Kristi mening at du skal ta deg til noe særskilt for å vekke oppmerksomhet hos dine medmennesker. Nei, du skal ganske enkelt følge kjærlighetens lov i tale og gjerning. Men gjør du dette i all ydmykhet, kommer du nettopp slik til å skille deg ut – på samme måte som lyset trer fram ved å være lys, motsetningen til mørket rundt.

Et lys har ingen tanke på å utmerke seg. Det bare lyser, slik det må gjøre etter sin natur. Slik skal også du bare legge vinn på å gjøre det som stemmer med din nye natur, den guddommelige naturen i deg (2 Pet 1,4). Slik kommer du i motsetning til denne verdens barn, som drives av sine kjødelige begjær i all sin tale og handling. Det er jo egenkjærligheten som rår i verden. Og når du drives av Kristi kjærlighet, blir du like motsatt verdens barn som lys er motsatt mørke.

Dette gjelder riktignok bare den fullkomne kjærligheten. Men dessverre er ennå ingen troende fullkommen i kjærligheten. Ved siden av det nye sinnet har hver troende ennå en god del egenkjærlighet igjen i hjertet, og den hindrer ham mange ganger i å vise kjærlighet. Derfor blir heller ikke motsetningen så skarp som den skulle være.

Likevel er det Guds vilje at vi skal strebe etter å overvinne og beseire egenkjærligheten. Den hører nemlig med til det gamle mennesket i oss, som vi daglig skal korsfeste ved Guds nådes kraft. Og i samme grad som dette lykkes for oss, går vi ut fra verden og skiller oss fra den, slik Guds ord formaner oss til.

For vi skal ikke skikke oss lik denne verden (Rom 12,2). «For hva delaktighet har rettferd med lovløshet? Eller hva samfunn har lys med mørke? Og hva samklang er det mellom Kristus og Belial? Eller hva samfunn har en troende med en vantro? … Gå derfor ut fra dem og skill dere fra dem, sier Herren, og rør ikke noe urent!» (2 Kor 6,14–17).

2. Nå gjenstår det å vise hvordan den som til nå har vært et mørkets barn, kan bli et lysets barn, om han ønsker det. Om dette gir Herren Jesus oss klar beskjed i Joh 12,36, der han sier: «Tro på lyset mens dere har lyset, så dere kan bli lysets barn!»

Ved å tro på Kristus, som er verdens lys, kan du altså selv bli et lys. For ved troen på ham får du del i hans guddommelige natur og tar slik opp noe av hans lys i deg. Og da er du straks en av dem som har som oppgave å sette sitt lys i lysestaken ved å følge Herren Jesus i en hellig ferd.

«Men hvordan kommer jeg til en slik tro?» spør du kanskje. Paulus svarer: «Så kommer da troen av forkynnelsen som en hører, og forkynnelsen som en hører, kommer ved Kristi ord» (Rom 10,17). Derfor må du ta til hjertet det Frelseren formaner i evangeliet vårt: «Gi akt på det dere hører!»

Den samme formaningen finner vi også hos profeten Jesaja: «Hør på meg! Så skal dere ete det gode, og deres sjel skal glede seg over de fete retter. Vend øret hit og kom til meg! Hør! Så skal deres sjel leve. Og jeg vil opprette en evig pakt med dere, og gi dere Davids rike nåde, den visse» (Jes 55,2–3). Du må bli stille for Herren og enfoldig lytte til evangeliets gledelige budskap. Du må holde det for sant og tilegne deg den nåden som det forkynner for syndere.

Hva sier så evangeliet? Det sier: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv» (Joh 3,16). Det sier at Frelseren «ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger», at «straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53,5). «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (v. 6).

Evangeliet forteller at «det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser og la ned i oss ordet om forlikelsen. … Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2 Kor 5,19–21).

Se, dette er et herlig budskap! Tenk at Gud, som du har syndet mot hver eneste dag i ditt liv, har tatt alle disse syndene dine fra deg og lagt dem på sin Sønn! Han har båret dem på sitt legeme opp på treet (1 Pet 2,24). Ved sin lidelse på legeme og sjel har han fullkomment sonet for dem, og slik har han gjort fyllest for den rettferdigheten som du har krenket.

Han utøste sitt blod til syndenes forlatelse for deg og vant en fullkommen rettferdighet. Den blir tilbudt deg i evangeliet som en fri skjenk og gave. Og nå blir du oppfordret til å strekke ut troens hånd og gripe den, så den kan bli for deg det Gud har bestemt den til: en bryllupsdrakt som skjuler og dekker over all skammen ved din nakenhet.

Den hører deg til før du tror. Ja, den er gitt deg lenge før du ble født. Men først ved troen kommer du i besittelse av den, og først da blir den til virkelig nytte for deg. Og du har ikke bare lov, men til og med plikt til å begynne å tro på denne nåden akkurat nå. Vær derfor lydig mot evangeliets bud, og du er frelst! Amen.

23. søndag etter treenighet: Den store friheten de troende har i Kristus

> «Da de kom til Kapernaum, gikk de som krevde inn tempelskatten, til Peter og sa: Betaler ikke deres mester tempelskatt? Han svarte: Jo! Men da han kom inn i huset, kom Jesus ham i forkjøpet og sa: Hva mener du, Simon? Hvem er det kongene på jorden krever toll eller skatt av? Er det av sine barn eller av fremmede? Han sa: Av de fremmede! Da sa Jesus: Så er altså barna fri! Men for at vi ikke skal støte dem, gå ned til sjøen og kast ut en fiskekrok, og ta den første fisken som kommer opp. Når du åpner munnen på den, vil du finne en stater. Ta den og gi dem for meg og for deg!» (Matt 17,24–27).

Preken av Jacob Traasdahl.

Like før teksten vår forteller evangelisten oss om underet da Jesus ble forklaret der oppe på fjellet. De kjære disiplene Peter, Johannes og Jakob hadde fått et levende inntrykk av den herligheten som ventet dem når «Kristus, vårt liv, åpenbares», og de skulle åpenbares med ham i herlighet (Kol 3,4).

Peter ville nok helst ha slått opp teltet sitt der oppe for alltid og aldri mer tenkt på å flytte. «Herre, det er godt at vi er her», sa han (Matt 17,4). Aldri før hadde han badet sin sjel i et så salig solskinn som det Rettferdighetens sol nå strålte ut. Ikke rart at han helst ville bli der oppe.

Men de kjære disiplene ble snart kalt tilbake til seg selv igjen. De fikk merke at de ennå var på en syndig jord. For knapt var de kommet ned fra fjellet før en far ropte til Mesteren: «Herre, forbarm deg over sønnen min!» Hans kjære barn led mye under djevelen, og «ofte faller han i ilden og ofte i vannet» (Matt 17,15).

For en motsetning mellom det lyse, vakre bildet oppe på fjellet og det mørke, triste bildet der nede i dalen! For en motsetning mellom disse utropene: «Herre, det er godt at vi er her», og dette: «Herre, forbarm deg over sønnen min, som lider under djevelen.» Å ja, her nede regjerer djevelen ennå, og vi må lide mye på forskjellig vis. Men vi har fått et salig glimt av vårt hjemland, og det skal gi oss mot til å trosse farene i den mørke dalen.

Men det hendte også noe annet som lærte Peter å forstå at han ennå var på jorden og måtte rette seg etter jordiske forhold. De som skulle kreve inn tempelskatten, kom, og Peter ble spurt om ikke hans mester betalte skatt. «Jo,» svarte Peter, «det gjør han.» Men da han kom inn i huset, stilte Mesteren ham dette underlige spørsmålet: «Hva mener du, Simon? Hvem er det kongene på jorden

krever toll eller skatt av? Er det av sine barn eller av fremmede?» Peter svarte: «Av de fremmede!» Jesus sa til ham: «Så er altså barna fri!»

Det er et herlig syn Frelseren her vil gi Peter – synet av den store friheten som de troende har i Kristus. Er det vel riktig at jeg, den store Kongens Sønn, Skaperen og Opprettholderen av alle ting, skal være skattlagt her på jorden? Er ikke kongebarna fri? Og du, min kjære Simon, er jo også et kongebarn, og ditt borgerskap er i himmelen (Fil 3,20). Er ikke både du og jeg hevet høyt over de jordiske forholdene?

Og likevel sier han: «Men for at vi ikke skal støte dem», skal vi betale. Og han ba ham dra ut og fiske for å finne den mynten som skulle dekke skatteoppkrevernes krav.

Kjære venner! Vi er frie og salige som Guds barn. Men så lenge vi ennå bor her, må vi underordne oss all menneskelig ordning for Herrens skyld (1 Pet 2,13). Helt frie blir vi først når vi kommer hjem og fullt ut kan bruke rettighetene vi har som borgere av himmelen. Her må vi betale både tempelskatt og kongeskatt, og vi kan ha mange tunge byrder å slepe på som det jordiske samfunnet legger på oss. Men der oppe skal vi være evig frie.

Her må vi betale tempelskatt. Vi må være med og holde oppe den ordningen som gudstjenesten trenger, bygge kirker og bedehus og underholde predikanter. Men der oppe, i det vidunderlige teltet som Herren vil bre ut over oss (Åp 7,15), skal vi ha alt fritt. Der skal vi bare ta imot og mettes av å skue hans ansikt.

Her må vi være med og holde oppe den jordiske rettsordenen og gi keiseren det som keiserens er (Matt 22,21), skatt til dem som har krav på skatt, og toll til dem som har rett til toll. Men i himmelen er alle tanker om skatt og toll borte, for den evige Kongen trenger ikke å leve og regjere ved sine undersåtters midler.

Her lyder formaningen til oss: «Hver og en skal underordne seg de myndigheter han har over seg. For det er ikke øvrighet uten av Gud, men de som finnes, er innsatt av Gud. Den som setter seg opp mot øvrigheten, står Guds ordning imot. Men de som står imot, skal få sin dom. … Gi alle det dere skylder dem: skatt til dem som har krav på skatt, toll til dem som har rett til toll, frykt til dem som skal fryktes, ære til dem som bør æres» (Rom 13,1–2.7).

En kristen er en lovlydig og underordnet sjel. Han bøyer seg under den jordiske samfunnsordenen og strever etter å forherlige sin Frelsers navn også i dette. Jordiske herskere kan være vrangvillige, og lovene og forordningene mangelfulle, ja, rett og slett urimelige. Likevel bøyer han seg i lydighet og vokter seg vel for det opprørssinnet som verdens barn så ofte farer fram med.

Han bruker alle de lovlige midlene som finnes, for å bedre samfunnsforholdene og få urimelige lover forandret. Men han holder seg til lovens vei og lytter aldri til ropet fra dem som vil få ham inn under opprørsfanen. Etter troen ser han seg selv som et kongebarn, hevet høyt over alle jordiske forhold. Men etter kjærligheten ser han seg som alles tjener, og han vil ikke på noe vis vekke anstøt ved sitt eksempel.

Vi lever i en opprørstid. Da gjelder det for en kristen å være edru i dette og vokte seg vel for de falske frihetsideene. Han må også vokte seg for de gale

veiene en går for å vinne virkelige goder. De første kristne levde under forferdelige tyranner, slike som keiser Nero, som tørstet etter deres blod. De gir oss et herlig eksempel på hvordan vi skal være lovlydige borgere og ikke la den kjødelige opprørsånden få makt over oss, selv om vi på mange måter kan finne at forholdene er urettferdige og urimelige.

Men denne deilige teksten gir oss også anledning til å si noen ord om barnas frihet i en enda høyere betydning, nemlig deres frihet fra loven, ja, fra alle lover og bud som vilkår for saligheten. Og her vil vi la den opplyste Guds mann Rosenius si noen ord til oss:

«Apostelen Johannes sier i sitt første brev, kapittel 5, vers 13: "Dette har jeg skrevet til dere for at dere skal vite at dere har evig liv, dere som tror på Guds Sønns navn." Av dette ser vi at en kan være kommet til troen på Jesus og likevel ikke riktig vite hva en har i ham, ikke fullt forstå meningen og innholdet i den nåden han har gitt sine troende.

En opplyst og troende lærer har sagt: "I flere år hadde jeg hengt ved min Frelser før jeg hadde den minste anelse om dette herlige forholdet: at jeg er helt fri fra loven, at jeg aldri mer blir sett på og dømt etter loven, men bare etter den rettferdigheten min Herre Kristus har vunnet for meg.

"Men jeg kan også si at med dette lyset gikk en ny og nådig Herrens dag opp i min sjel. Med dette lyset gikk mitt nye menneske inn i en ny og lykkeligere tid med liv og fred, med hellig lyst og kraft – selv om det også stadig blir formørket og svekket på ny, til Herren gjør meg levende igjen."

Denne bekjennelsen stemmer alle i som har gjort den samme erfaringen.

Og likevel er dette herlige lærepunktet underlig ukjent, misforstått og fortiet! For mange ellers fromme sjeler virker det ennå nesten som noe nytt, ja, kanskje som en farlig nyhet og et kjetteri, om vi sier: "Det finnes mennesker som slett ikke står under lovens domsrett, mennesker som Gud aldri skal dømme etter sin hellige lov, og som Gud aldri tilregner syndene deres. Andre derimot blir fordømt om de så bare feiler i ett eneste stykke." Mange vil bli forbauset over slike ord som over den underligste nyhet.

Slik kan menneskene midt i kristenheten være helt ukyndige om en av kristendommens aller viktigste sannheter. Ved sin blinde fornuft og sitt eget forgodtbefinnende kan de være rett og slett fiendtlige mot selve det lyset som gjør salig, og likevel mene at de selv har det klareste lyset.

Men for å forebygge misforståelser og straks si hva de troendes frihet fra loven betyr, vil vi uttrykke det slik: De som er blitt drept og fordømt av loven, så de har søkt og funnet sin frelse i Kristi forsoning alene, de er helt fri fra lovens vilkår for saligheten. De har ingen plikt til å søke sin rettferdighet og salighet ved å leve etter loven. Dermed er de også fri fra alle lovens dommer, fri fra «lovens forbannelse» (Gal 3,13).

Og dernest er de, i den grad de tror, fri fra lovens herredømme i samvittigheten – det apostelen kaller «trelldommens ånd» til frykt (Rom 8,15) og «trelldommens åk» (Gal 5,1). De er også fri fra de kvalene og lidelsene som følger med det. For i sin Herre og stedfortreder har de hele sin lovoppfyllelse, evig forlatelse, liv og salighet.

At de troende er fri fra den jødiske seremoniloven og samfunnsloven, innrømmer alle, så mye mer som denne loven heller ikke i den gamle pakt var bindende for andre folk enn jødene. Her gjelder spørsmålet den moralske loven, de ti bud. Men også fra den er de troende fri – nemlig slik at de ikke lenger står under dens vilkår for saligheten. De skal ikke lenger dømmes etter hva de selv er for loven, men etter den fullkomne rettferdigheten de har i Kristus.

Derfor lever de under en vedvarende nåde, i et nåderike som alltid er mektig over dem, så lenge de i troen henger ved Kristus. Det er «en så meget bedre pakt, den som Jesus er blitt garantist for» (Hebr 7,22). Min sjel, lov Herren, og alt som i meg er, love hans hellige navn (Sal 103,1)!

Dette skal vi nå se av Den hellige skrifts egne ord. I Rom 7 stiller apostelen først fram et eksempel på den fullkomne friheten fra mannens lov. Den får en hustru når mannen hennes dør, så hun nå uten synd kan ta en annen mann (v. 2–3).

Så legger han til i vers 4: "Slik døde også dere, mine brødre, fra loven ved Kristi legeme, for at dere skal tilhøre en annen, ham som ble reist opp fra de døde." Og videre (v. 6): "Men nå er vi løst fra loven, ettersom vi er døde fra det vi var fanget under, slik at vi tjener i Åndens nye vesen, ikke i bokstavens gamle vesen."

Spør noen hvilken lov apostelen taler om her, får han straks svar i neste vers, vers 7. Der nevner apostelen uttrykkelig det aller innerste, ja, selve kjernen i de ti buds lov, nemlig: "Du skal ikke begjære!" Det er jo slutten på den moralske loven, det siste av de ti bud. Der ser jeg altså hvilken lov apostelen taler om.

Det er også bare av den moralske loven, de ti bud, vi lærer å «kjenne synden» (v. 7), «dø» (v. 10) og bli «overmåte syndig» (v. 13) og så videre, slik apostelen sier om loven i dette kapitlet. For av seremoniloven fikk jødene sin trøst og ros, ettersom den kunne oppfylles. Så er det altså om denne moralske loven apostelen sier at de troende er «løst fra loven».

Men det skal forstås bare slik han selv forklarer det: Vi er fri fra dens forbannelse (Gal 3,13) og fra dens trelldoms åk (Gal 5,1). Derfor uttrykker han også motsetningen til å være under loven med det å være under nåden, når han sier: "Dere er ikke under loven, men under nåden" (Rom 6,14). Siden disse to forholdene, å være under loven og å være under nåden, står som motsetninger til hverandre, ser jeg hva som menes med frihet fra loven.

Bare som rettesnor og lys i spørsmålet om hva som er synd eller hellighet, beholder den moralske lovens bud sin evige kraft og gyldighet også for de troende. Den er en kjær veiledning for deres villige ånd og en tukt for deres onde kjød. For, som sagt før: Det Gud noen gang har elsket, det elsker han alltid, og det Gud har hatet, det hater han alltid, så visst som hans hellige vesen ikke kan forandres.

Derfor ser vi at den samme apostelen Paulus, som taler mest om vår frihet fra loven, likevel holder lovens bud fram som rettesnor når han formaner de kristne. Han sier for eksempel: "La bare ikke friheten bli et påskudd for kjødet, men tjen hverandre i kjærlighet" – og legg merke til dette tillegget – "for hele loven er oppfylt i ett bud, i dette: Du skal elske din neste som deg selv!" (Gal 5,13–

14). Der ser vi at han stiller fram lovens bud som rettesnor. Og Johannes sier: "For dette er kjærligheten til Gud at vi holder fast på hans bud" (1 Joh 5,3).

Men om de troende likevel synder av kjødets skrøpelighet, og samvittigheten fordømmer og skremmer dem med lovens trusel og forbannelse, da sier apostelen: "Nei, ikke slik! Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. Stå derfor fast i den friheten som Kristus har frigjort oss til, og la dere ikke igjen legge under trelldommens åk" (Gal 3,13; 5,1).

Slik lever de troende i et forhold der de riktignok har en uforanderlig rettesnor i lovens bud, men der de aldri skal fordømmes for større eller mindre mangler i hvordan de følger den. For sine synder skal de nok tuktes, refses, renses og knuses – først av loven og dernest ved «ris» og «slag» (Sal 89,33), der det trengs. Men de skal aldri dømmes etter loven. For skulle de dømmes etter loven, måtte de fordømmes, ettersom lovens dom er forbannelse over den minste synd.

Dommen lyder slik: "Forbannet er hver den som ikke holder fast ved alt det som står skrevet i lovens bok, slik at han gjør det" (Gal 3,10). Derfor ser vi også at Kristus nok refset og tuktet disiplene sine for deres synder, men aldri stengte dem ute fra nåden. Midt i tuktelsen talte han om æresplassene deres i himmelen (Luk 22,24–30). Slik sier også Johannes: "Mine barn! Dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde. Og hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige" (1 Joh 2,1).

Se, dette kan nå forklare oss den fullkomne friheten fra loven. Har noen ennå vondt for å tro og fatte at dette er sant, så minner vi bare om at den som ikke tror denne store sannheten, ennå ikke har det rette begrepet om syndenes forlatelse. For det kommer bare av et underlig mørke i sjelen vår at vi ikke tenker over at «syndenes forlatelse innebærer frihet fra loven». Hvordan kan synden være forlatt om vi fremdeles skulle dømmes etter loven?

En nådestand, en vedvarende forlatelse, må jo innebære at vi ikke står under lovens dom. For tenk om jeg om morgenen fikk alle mine synder forlatt, og hele Kristi fortjeneste ble tilregnet meg, men senere skulle dømmes etter loven. Da var all min glede borte før kvelden. All den nåden som var gitt meg, ville ikke gagne meg det minste, nei, ikke en time. For jeg er jo ikke et øyeblikk så fri for synd at loven ikke refser og fordømmer meg, om jeg skal dømmes etter den.

Hva skulle da benådningen min være godt for? Og hvordan skulle det da gå med den evige sangen til Lammets ære? "Nei," sier apostelen, "jeg forkaster ikke Guds nåde. For er rettferdighet å få ved loven, da er altså Kristus død uten grunn" (Gal 2,21). "Den som har Sønnen, har livet" (1 Joh 5,12). Han «kommer ikke til dom» (Joh 5,24). Han skal ikke dømmes etter loven. Dette er vår fullkomne frihet fra loven.

Men til friheten fra loven hører også at min samvittighet ved troen er frigjort fra lovens trelldomsåk. Jeg har ikke fått «trelldommens ånd, så dere igjen skulle frykte», men «barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far!» (Rom 8,15). Men denne friheten i samvittigheten er en ufullkommen frihet. Den beror på min tro, og min tro er aldri fullkommen.

I Guds hjerte er det en evig tilfredshet med Sønnens fortjeneste alene, en evig nåde, et evig velbehag i det den Enbårne har gjort. Men i mitt hjerte er det en stadig veksling og strid mellom tro og vantro, en stadig veksling mellom mørke og lys. I himmelen er det en evig lovsang over Lammets seier. Men her nede på jorden er det bare korte øyeblikk med mer lys, fryd og lovsang.

I Guds store bok er min regning utslettet og kvittert for evig. Men i min lille kontrabok, samvittigheten, er det sjelden riktig rent og klart. For vi har en fiende som stadig skriver inn gjelden vår på ny for å uroe og skremme oss med den. Men lovet være Gud at nådepakten står fullkomment fast og urokkelig i hans hjerte! Han tilregner oss ikke synden, og han dømmer oss ikke etter loven, selv om vi selv gjør det!»

Slik har vi i korthet dvelt ved det store emnet: de kristnes frihet fra loven. Måtte Herren i sin store nåde bevare hver og en av oss, så vi kan stå fast i den friheten som Kristus har frigjort oss til, og ikke igjen la oss legge under trelldommens åk (Gal 5,1). Og måtte han samtidig bevare oss fra å la friheten bli et påskudd for kjødet (Gal 5,13). Til det hjelpe Herren oss i sin uendelige barmhjertighet! Amen.

24. søndag etter treenighet: De dødes oppstandelse

> «Så kom det noen saddukeere til ham, de som nekter at det er en oppstandelse. De spurte ham: Mester, Moses har foreskrevet oss: Når en gift mann dør og han er barnløs, da skal mannens bror gifte seg med enken og holde oppe slekten for sin bror. … Og Gud er ikke de dødes Gud, men de levendes. For de lever alle for ham. Da tok noen av de skriftlærde til orde og sa: Mester, du svarte godt! For de våget ikke å spørre ham mer om noe» (Luk 20,27–40).

Preken av P. G. Sand.

Frelseren hadde nettopp stoppet munnen på fariseerne, som hadde spurt ham om det var rett å gi keiseren skatt eller ikke. Men da de ikke kunne fange ham, kom saddukeerne fram med et listig uttenkt spørsmål. Med det regnet de sikkert med å få målbundet den forhatte profeten. Disse verdslige, nytelsessyke menneskene kunne ikke tåle Frelserens forkynnelse om dommen og det evige livet, fordi de la vinn på å overtale seg selv til å tro at alt er slutt med døden.

Tilfellet med de sju brødrene, som alle hadde hatt den samme hustruen, skulle etter deres mening bevise at læren om en evig tilværelse ikke holdt. «Hvem av dem skal så ha kvinnen til hustru i oppstandelsen?» spør de, og de mener at det bare kan gis to svar på dette spørsmålet. Enten sier han at kvinnen skal ha alle sju til menn, eller at hun bare skal ha én av dem. Men det første er jo helt urimelig, og det andre er helt galt. For når alle har hatt henne til hustru, har de også alle like stor rett til å ha henne på den andre siden av graven. Med djevelsk glede frydet de seg allerede over den knipen deres veluttenkte spørsmål skulle sette profeten i.

Men gleden varte ikke lenge. Frelseren ga nemlig et svar de ikke hadde tenkt seg, og det gjorde dem til skamme. Samtidig viste svaret at Moses allerede hadde forkynt den læren om de dødes oppstandelse som Frelseren forkynte. Han forteller jo at Gud kaller seg Abrahams, Isaks og Jakobs Gud lenge etter at disse var sovnet inn. Av det går det tydelig fram at disse mennene ennå levde, selv om de var legemlig døde. For Herren er «ikke de dødes Gud, men de levendes» (Matt 22,32).

Mot dette kunne ikke saddukeerne innvende noe, og derfor gikk de beskjemmet bort. Ja, noen av de skriftlærde sa til og med: «Mester, du svarte

godt!» (Luk 20,39). Denne samtalen mellom Jesus og saddukeerne gir oss i dag anledning til å tale med hverandre om:

Oppstandelsen fra de døde.

At en slik oppstandelse står foran oss, lærer Guds ord klart og tydelig mange steder. Derfor er det heller ingen tvil om dette blant dem som tror Guds ord. Det er ikke mulig å tro Guds ord uten å tro de dødes oppstandelse. For hovedinnholdet i dette ordet, læren om frelsen ved Kristus, sikter i det vesentlige mot det kommende livet.

Riktignok bringer forsoningen goder som vi nyter allerede her. Men disse godene mister mye av sin verdi om man river dem ut av sammenhengen med evigheten. De troende er evighetsmennesker. Er deres åndelige liv sunt, bedømmer de alle ting etter den verdien de har i evighetens lys.

De kan likevel stundom bli fristet til å tvile på læren om de dødes oppstandelse. Men denne tvilen henger alltid sammen med fristelsen til å tvile på hele Guds ord, og den er en av de glødende pilene sjelefienden prøver å såre Guds barn med (Ef 6,16). Tvilen får likevel ikke makten over dem. De legger ikke vinn på å holde den ved like og gi den næring.

Døperen sendte bud til Jesus da han i anfektelsens mørke ikke lenger følte seg sikker på at Frelseren var den sanne Messias (Matt 11,3). Slik går også de til Jesus med alle de innvendingene vantroen vekker i hjertet deres. Derfor kommer de til slutt alltid seirende ut av fristelsene, og slik må fristelsene alltid tjene til at troen vokser.

Det som mest står i veien for troen på at legemene våre skal stå opp, er tanken på at de fleste legemer for lenge siden vil være smuldret opp når Kristus kommer. De er gått over i jorden som vi er tatt av. Hvordan skulle vel disse myriadene av mennesker få liv igjen og stå opp, når noen er brent til aske og andre er fortært av ville dyr? spør noen.

Den beste måten å avvæpne slike dårlige spørrere på er likevel å stille dem et motspørsmål, for eksempel: Hvordan kunne Gud skape verden av intet? Hvordan kan han styre de mange millioner kloder i verdensrommet uten at de støter sammen eller kommer ut av sin bane?

Eller: Hvordan kan det ha seg at kornet vi sår i åkrene våre, kommer igjen som strå og aks med mange korn av samme slag, enda det beviselig råtner og blir til jord? Er ikke dette et like stort under som at et menneske som har gått i oppløsning, står opp av graven igjen?

Gud gjør dette store underet med kornet, og det ser vi for øynene våre hvert år. Skulle han da ikke være i stand til å gjøre et lignende under med mennesket, selv om vi ennå ikke har sett det? Er kanskje Guds makt begrenset, så den stanser ved en bestemt grense? Kan han kanskje gi liv igjen til kornet som dør, men ikke til det døde mennesket? En slik tanke strider ikke bare mot Skriften, men er også i høy grad ufornuftig.

Det beste beviset for at læren om de dødes oppstandelse er sann, er likevel Kristi oppstandelse. Derfor bruker apostelen Paulus dette beviset mot vranglærerne i menigheten i Korint, som forkynte at det ikke finnes noen oppstandelse

fra de døde. Han viser at «dersom de døde ikke reises opp, da er heller ikke Kristus reist opp» (1 Kor 15,13.16).

Men nå er det et bevist faktum at Kristus stod opp fra de døde, slik han selv hadde sagt på forhånd. Han ble nemlig sett gang på gang av apostlene, av mer enn fem hundre brødre på én gang og til slutt av Paulus (1 Kor 15,5–8). Og alle disse som så ham med egne øyne, ga samstemmig vitnesbyrd om hans oppstandelse.

Dette var jo nettopp kjernen i all deres forkynnelse, og det var særlig dette som vakte jødenes harme mot dem. Dette vitnesbyrdet førte forfølgelse og lidelser av alle slag over dem. Derfor kan bare en dåre tro at de talte usant. Vi kjenner nok eksempler på at mennesker har løyet for å slippe lidelse. Men aldri har det hendt at flere hundre er blitt enige om å spre en løgn som de visste ville føre dem i fengsel eller død.

Derfor står det fast at Herren er stått opp og «er blitt førstegrøden av dem som er sovnet inn» (1 Kor 15,20). Ved ham og i ham skal alle troende stå opp, og ved sitt allmaktsord skal han også vekke opp de vantro på den ytterste dag.

«For ettersom døden kom ved et menneske, så er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske. For likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus» (1 Kor 15,21–22). «For den time kommer da alle de som er i gravene skal høre hans røst. Og de skal komme ut, – de som har gjort det gode, til livets oppstandelse, men de som har gjort det onde, til dommens oppstandelse» (Joh 5,28–29).

Til liv skal altså bare de stå opp som har gjort det gode. Det vil si alle dem som har lært å tro på Kristi død for våre synder og hans oppstandelse til vår rettferdighet (Rom 4,25), og som ved denne troen er blitt ett med Jesus og har fått del i hans guddommelige natur (2 Pet 1,4).

Alle slike har det evige livet i hjertet allerede her, og derfor kan døden umulig binde dem. For «den som har Sønnen, har livet» (1 Joh 5,12). Derfor sier også Frelseren selv: «Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø» (Joh 11,25–26).

For å få del i de rettferdiges oppstandelse må vi altså allerede her være åndelig reist opp med Kristus. Og denne åndelige oppstandelsen fra syndens død og søvn skjer ved troen på den oppstandne Frelseren. Ved denne troen får vi ikke bare full tilgivelse for alle våre synder. Det blir også skapt et nytt liv i sjelen vår, og det utvikler seg mer og mer gjennom den daglige fornyelsen. Slik blir synden som bor i oss, overvunnet og utryddet litt etter litt, til den siste resten er borte.

Når Frelseren kommer for å vekke oss opp, skal vi derfor være helt rene fra synd og for evig befridd fra fordervelsen som bor i oss. Kristus ble gjort til synd for oss (2 Kor 5,21). I sin død ble han regnet og behandlet som en overtreder. Men ved sin oppstandelse fra de døde viste han klart at han var den rettferdige Guds Sønn.

Slik skal også vi stå fram som hellige mennesker på oppstandelsens salige morgen, vi som alle dør som virkelige syndere og blir frelst av fri nåde i Kristus. Da ligger syndens tilstand bak oss, overvunnet. Kristus stod opp som rettferdig

i kraft av sin egen guddommelige hellighet, men vi står opp rettferdige i kraft av hans rettferdighet. Ved sin egen makt tar han igjen det livet han ga for oss, men vi blir levende ved hans makt.

Men likesom vi står opp helt fri for synd, skal vi også være fri for alle syndens ulykkelige følger, både på legeme og sjel. Sjelen skal da være befridd fra alle de manglene som synden har påført våre åndelige evner. Forstanden vår skal være klar og ren, så vi kan kjenne Gud. Alt mørke omkring hans vesen og egenskaper, hans vilje og hans førelse med oss skal da være borte. Hans veier er ikke lenger usporlige for oss, og hans dommer ikke lenger uransakelige (Rom 11,33). Med salig glede skal vi beundre hans uendelige visdom og godhet, hans hellighet og allmakt.

Samvittigheten vår skal da for evig være fri for all trelldomsfrykt og uro. Sårene i den, som er leget ved Kristi sår, skal aldri mer bryte opp, for all skyldfølelse er tatt bort for alltid. Og viljen vår skal ikke lenger være svak eller i strid med Guds vilje. Tvert imot skal disse to viljene være fullkomment ett. Derfor vil det heller ikke koste noen kamp lenger å tjene Gud. Å gjøre det han befaler, vil være vår høyeste lyst og glede.

Hukommelsen vil ikke lenger svikte oss, og dømmekraften aldri mer ta feil. Fantasien blir ren, og forestillingene våre vil alltid stemme med sannheten. Alle følelsene våre vil være både sanne og gode å kjenne, og ingenting skal noen gang mer såre dem.

I oppstandelsen blir legemet vårt forent med den hellige sjelen. Det skal stå opp fullkomment sunt og fritt for alle slags smerter som vi her må bære i større eller mindre grad som følge av synden. Det skal stå opp uforgjengelig og herlig, som en passende bolig for den fullkomne ånden. Det skal ikke kunne dø, og heller ikke kjenne savn. Vi skal aldri mer sulte eller tørste, kjenne kulde eller hete eller bli trette og utmattet.

Om legemet vårt sier Paulus: «Det blir sådd i forgjengelighet, det reises opp i uforgjengelighet. Det blir sådd i vanære, det reises opp i herlighet. Det blir sådd i svakhet, det reises opp i kraft. Det blir sådd et naturlig legeme, det reises opp et åndelig legeme» (1 Kor 15,42–44).

De naturlige driftene, som bare var nødvendige for det nåværende livet, skal da være byttet ut med åndelige tilbøyeligheter. Da skal sjel og legeme i den skjønneste harmoni bare begjære én og samme ting: å prise Gud, glede seg i ham og tjene ham. Ekteskap eller kjødelig slektskap skal ikke finnes, men vi skal være som Guds engler, som Frelseren sier i dagens tekst (Luk 20,36).

Men selv om vi skal ligne englene i dette, skal vi likevel ikke være engler. Vi skal være sanne og virkelige mennesker, med kjøtt og blod, fornuft og sanser. Vi skal være åndelige mennesker, men ikke ånder, slik vår himmelske bror, Herren Jesus, er et sant menneske med legeme og sjel og ikke en ånd. Han sa jo til disiplene sine etter oppstandelsen, da de trodde at de så en ånd: «Se mine hender og mine føtter, at det er meg selv! Rør ved meg og se! For en ånd har ikke kjøtt og ben, slik dere ser at jeg har» (Luk 24,39).

Vi skal få igjen det samme legemet som vi hadde her, og likevel få et nytt legeme. Det er som med kornet vi høster som frukt av vårsåingen: det er det

samme og likevel ikke det samme. Det vi høster, er av samme art og har samme utseende som det vi sådde, men likevel er det nytt korn. Det gamle, som råtner, går over i det nye, blir levende igjen og står fram i det.

Man har spurt om vi skal kjenne hverandre igjen i himmelen. Å, for et tåpelig spørsmål! Det henger nok sammen med tanken om at det evige livet skal være en åndelig, tåkete tilværelse uten forbindelse med livet her. Men denne meningen er like falsk som muslimenes lære om at saligheten består i sanselige nytelser.

Vi skal jo fortsatt være samme slags mennesker som vi var her, med samme legeme og samme sjel, samme karakter og samme evner. Forskjellen er bare at vi helt igjennom er helliget og befridd fra synden med alle dens følger. Derfor vil legemet vårt også være et sant og pålitelig uttrykk for sjelen. Sjelens hellige glede, kjærlighet og renhet vil speile seg i det. Skulle vi da ikke kunne kjenne hverandre?

Uten tvil skal vi til og med kjenne dem vi aldri har sett før. Det synes å gå fram av at Peter på forklarelsens fjell kjente både Moses og Elia, enda han aldri hadde sett dem.

I oppstandelsen skal alle Guds barn være fri fra synd, men ikke alle skal være kommet like langt i hellighet. Hver og en skal være skilt fra det onde, som urene begjær og tanker. Men ikke alle har nådd like langt i å tilegne seg det gode. Helligheten er av samme art hos alle, men graden er forskjellig fra den ene til den andre.

Alt dette beror på utviklingen her. For denne tiden står i forhold til evigheten som såing til høst, både når det gjelder hva slags korn som blir sådd, og hvor mye. Jo mer vi tar imot av Guds helliggjørende nåde i hjertet her, desto herligere skal vi skinne på oppstandelsens morgen. «Én glans har solen, en annen månen, og en annen stjernene – stjerne skiller seg fra stjerne i glans. Slik er det også med de dødes oppstandelse» (1 Kor 15,41–42).

Tanken på den salige oppstandelsen vi går i møte, bør fylle hjertet vårt med glede og trøst. «Vær glade i håpet», formaner Paulus (Rom 12,12). Og Peter priser Herren for dette håpet: «Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, som etter sin store miskunn har gjenfødt oss til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde, til en arv som er uforgjengelig og uflekket og uvisnelig» (1 Pet 1,3–4).

Tenk ofte på det, kjære troende sjel, at du snart skal møte din Frelser i luften og for alltid være sammen med Herren. Da skal du for evig være befridd fra all synd og smerte. Bærer du på et skrøpelig legeme, fullt av sykdom og alle slags plager, så trøst deg med at det ikke skal vare evig. For i oppstandelsen skal du få et legeme som er fullkomment sunt og udødelig.

Og om du opplever Kristi komme, skal legemet ditt bli forvandlet uten å gå gjennom død og oppløsning. «For Herren selv skal komme ned fra himmelen med et bydende rop, med overengels røst og med Guds basun, og de døde i Kristus skal først stå opp. Deretter skal vi som lever, som er blitt tilbake, sammen med dem rykkes opp i skyer, opp i luften, for å møte Herren» (1 Tess 4,16–17).

Og når det gjelder dine kjære som er gått foran deg inn i evigheten, skal du ikke «sørge som de andre, de som ikke har håp» (1 Tess 4,13). Kanskje lukkes

graven over ditt barn, din ektefelle eller dine foreldre, og du står igjen med tårefylte øyne og et bedrøvet hjerte. Husk da at det samme legemet som ble lagt i kisten og senket i graven, igjen skal stå opp herliggjort og uforgjengelig – så sant den døde i tro hadde tatt nåden i Kristus til seg.

Guds barn skilles aldri for siste gang. Om vi enn må være skilt en liten stund, skal det bli en herlig gjenforening når basunen lyder og vår brudgom kommer med kraft og stor herlighet (Matt 24,30).

Ja, Gud være lovet for dette salige håpet! Det bør gjøre all vår lidelse søt og styrke de trette knærne våre (Hebr 12,12). Det er jo bare en liten stund, så kommer han som skal komme, og all møye og trengsel er forbi (Hebr 10,37). La oss vente på ham og lengte etter ham i et hellig liv og øve oss i gudsfrykt.

Gud gi alle sine nåde til å holde blikket ufravendt rettet mot vårt herlige mål! Jo mer det skjer, desto mindre blir verden og dens herlighet for oss, og desto mer lærer vi å leve helt for evigheten. Herren la det lykkes, for sitt navns skyld. Amen.

25. søndag etter treenighet: En dommens dag står for døren

> «Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal slett ikke forgå. … Vær derfor beredt, dere også! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker» (Matt 24,35–44).

Preken av Jacob Traasdahl.

Det er dommens basun som lyder for oss i dette evangeliet. Vi blir manet til alvorlig å granske hvordan vi står i forhold til den levende Gud. På den store dagen skal han føre fram i lyset det som er skjult i mørket, og åpenbare hjertenes råd (1 Kor 4,5).

La fritenkeren aldri så lenge undergrave sin egen og andres ansvarsfølelse. La ham prøve å slukke den siste gnisten av den dunkle bevisstheten om at han en gang skal stilles til ansvar. Gang på gang skal en hemmelighetsfull røst lyde i hans indre: Du skal fram for dommen likevel.

Forholdene i dette livet forkynner høyt og klart at en regnskapsdag må komme. Sannheten og rettferdigheten, som så ofte blir undertrykt, roper på en slik dag. Like høyt roper løgnen og falskheten, som så ofte seirer her på jorden. Tror du at urettferdigheten skal forstumme i en evig glemsel? Tror du løgn og bedrag er dekket over for evig, fordi de her på jorden kan begraves i mørke og natt? Tror du at all den lidelse og kval som er blitt utstått for sannhetens skyld, ikke skal bli hevnet?

Nei! Abels blod ropte om hevn (1 Mos 4,10), og Sodomas og Gomorras synder krevde at rettferdigheten grep inn (1 Mos 18,20). Slik roper all den synd og urettferdighet som er gjort på jorden, etter en dag, en regnskapsdag, en dommens dag, da enhver skal få igjen det som er skjedd ved legemet (2 Kor 5,10).

Sannhetens martyr og morderen ligger kanskje side om side på kirkegården. De skal en dag stå opp for å bli ransaket og dømt. Den rike mannen som kunne forgylle sine forbrytelser med gullet sitt, ligger ved siden av den fattige arbeideren som ble urettferdig behandlet. De skal bli dømt uten at det blir gjort forskjell på person.

Da vil Jakobs ord gjelde for tusener som ved sin rikdom har kunnet spre en falsk glans over seg her på jorden: «Og nå, dere rike! Gråt og klag over all den ulykke som kommer over dere! Rikdommen deres er råtnet, og klærne deres er blitt møllspiste. Deres gull og sølv er rustet bort, og rusten på det skal bli et

vitnesbyrd mot dere, og den skal fortære deres kjød som ild. Dere har samlet skatter i de siste dager! Se, lønnen dere har holdt tilbake fra arbeiderne som har skåret åkrene deres, roper høyt, og ropene fra høstfolkene er nådd fram til Herren Sebaots ører. Dere har levd i overdådighet og overflod på jorden. Dere har gjødd deres hjerter på slaktedagen. Dere har domfelt og drept den rettferdige, ingen gjør motstand mot dere» (Jak 5,1–6).

Og de arme stakkarene som har forpestet luften her nede med sitt urene liv, og som har plantet synder videre som har båret giftig frukt i tusen ledd – hva har ikke de i vente!

Men undersøker vi i lyset av Guds ord hvordan det skal gå til på dommens dag, får vi et helt annet bilde enn mange overflatiske mennesker har. De beklager bare de arme lastenes treller og synes ikke å ane at dommens sverd også skal trenge inn til marg og ben og dømme hjertets tanker og råd (Hebr 4,12).

Vi ser slike som har vært «greiner» på vintreet, og som likevel skal kastes bort og brennes (Joh 15,6). Vi ser slike som har vært jomfruer og gått ut for å møte brudgommen, men som for evig blir stengt ute fra bryllupshuset (Matt 25,10–12). Ja, vi ser – og for et forferdelig syn! – slike som har profetert, drevet ut onde ånder og gjort kraftige gjerninger i Herrens navn, og som likevel blir vist bort til mørket utenfor. For de har aldri kjent Jesus i et sant liv (Matt 7,22–23).

Et slikt syn må jo fylle hjertet vårt med redsel, og vi sier: Ve den sjel som ikke synes det er nødvendig å prøve seg selv!

Du som går rolig og jevnt i ditt daglige kall, må tenke over at du slett ikke trenger å være horkar, morder eller dranker for å gå til helvete. Du trenger bare å være åndelig livløs, så er dommen din sikker.

Når evangeliet vårt taler om dem som ble rammet av dommen på Noahs tid, sier det ikke et ord om at folket var lastefullt. Det nevner bare at de «åt og drakk, tok til ekte og ga til ekte». Med det vil Guds Ånd si oss at disse menneskene bare levde for verden og var fremmede for alt som hører et høyere liv til. Det er sant at deres fordervede tilstand også viste seg i stygge laster. Men lastene var bare et utslag av deres åndelige død.

Men man kan også være åndelig livløs uten å leve i åpenbare laster. Ja, du kan være livløs selv om du lever som en helgen. Luther sier at helvete er fullt av fromme folk og himmelen full av ugudelige. Med de ugudelige mener han slike som er kommet til omvendelse og har fått et nytt liv, og med de fromme slike som har manglet livet.

Å, en forferdelig dag, når Herren skal ta kasteskovlen i sin hånd for å rense sin treskeplass (Matt 3,12)! Da skal to være ute på marken; den ene blir tatt med, og den andre blir latt tilbake. To kvinner skal male på kvernen; den ene blir tatt med, og den andre blir latt tilbake. Da skal mann og hustru, som har vært så inderlig forent, skilles for evig. Foreldre ser det siste glimtet av barna sine, og barn av foreldrene sine. Venner og slektninger skilles for aldri å se hverandre igjen – å, en forferdelig dag!

«En gammel av dager» skal sette seg på den store, hvite tronen (Dan 7,9; Åp 20,11). Bøkene skal bli åpnet, og enhver skal bli dømt etter det som står skrevet i bøkene (Åp 20,12). Da skal din livsbok bli åpnet, du sjel, og alt du har

skrevet på bladene i den, fra fødselen til den siste dagen, skal ransakes og prøves av den Allvitendes øyne.

Da skal din samvittighets bok åpnes, og alt det du har visket ut av minnet, skal stå fram som ildskrift i sjelen din. Og da skal bøkenes bok åpnes, Guds eget sannhetsord, og du skal veies og prøves på helligdommens vekt. Ja, du skal opp på vektskålen, min venn!

All Guds kjærlige dragning, alle nådetilbud, alle hendelser i livet som var ment å føre deg til erkjennelse, loven med sine krav og evangeliet med sine herlige tilbud om nåde og frelse som en fri, ufortjent gave – alt dette skal legges i den ene vektskålen og du i den andre. Å, hvordan vil det da gå deg? Vil ikke ordene til Belsasar lyde, så det iser i sjelen din: Du er veid på vektskål og funnet for lett (Dan 5,27)?

Men en annen bok ble åpnet, Lammets livsens bok. Å, salige bok, der navnene til alle dem står som har lært å sette pris på Guds Lam, som bar all verdens synd! Alle de blødende lammene under den gamle pakts ordning skulle forkynne om Guds Lam og «den nye og levende vei» inn til helligdommen gjennom Kristi blod (Hebr 10,19–20). De skulle åpenbare Guds frelsesråd for den falne slekten: at syndere blir frelst ved blod. Og nå har Lammet i livsens bok navnene til alle dem som har lært å leve på blodets regning.

Også disse frelste sjelene skal fram for dommen. Der skal den hemmeligheten bli åpenbart som verken de åpenlyst verdslige eller de selvfromme kan fatte eller begripe: at de har fått sjelen renset i blodet, har fått et nytt indre liv ved blodet og har båret nye åndelige livsfrukter ved sannhetens kraft. Da skal Herren rose dem for alt det gode de har gjort mot ham. Han skal føre dem inn i den evige bryllupssalen som sin Fars velsignede (Matt 25,34) – ja, som «bruden, Lammets hustru» (Åp 21,9).

Men de skal også være med og «dømme verden», ja, også «dømme engler» (1 Kor 6,2–3). De skal være med og stadfeste at Guds dommer er rettferdige og sanne. De skal stadfeste at de ulykkelige sjelene som ikke har navnet sitt skrevet i livsens bok, fullt ut har fortjent den dommen som rammer dem.

Prøv deg derfor, kjære sjel, og se hvordan du står med din Gud. Husk at det er ditt forhold til Lammet som skal avgjøre din evige skjebne. Har du navnet ditt i Lammets livsens bok, er du trygg for evig. Men har du ikke navnet ditt der, hjelper det deg ikke om det står i en annen bok, selv om det så var i helgen- og martyrkalenderne.

Vil du bli klar over din tilstand, kan du bli det, og Guds Ånd vil hjelpe deg. Men hører du til dem som viker tilbake for oppgjøret, eller som ikke har noen trang eller indre drift til å ta opp spørsmålet med fullt alvor, da er det et fryktelig tegn. Det er et dødsmerke, og det må du se til å bli kvitt hvis du ikke vil at sjelen din skal synke ned i et evig helvete.

Nå burde du vel kunne få greie på om Jesus er ditt livsens brød. Stiller du daglig sjelens sult med hans nåde? Ser du alltid ditt regnskap gjort opp med den herlige underskriften: Nådig forlatelse for alle dine synder? Du går kanskje et par ganger i året til alters og hører disse ordene der. Men vokt deg, min venn, så

du ikke gjør ordene til en sovepute! La Den Hellige Ånd virkelig skrive dem inn i hjertet ditt, så du lever av syndenes forlatelse.

Og vitner Guds Ånd med din ånd at du er et Guds barn (Rom 8,16), så fryd deg! For du er «gått over fra døden til livet» og kommer ikke til dom (Joh 5,24). Du er et kongebarn, og ingen skatteoppkrever skal kunne nå deg med sine krav.

Men også til deg lyder et alvorsord i dag. Etter at Herren har sagt: «Den ene blir tatt med, den andre blir latt tilbake», sier han: «Våk derfor! For dere vet ikke hva dag deres Herre kommer. Men det skjønner dere, at dersom husbonden visste hva for en nattevakt tyven kom i, så ville han våke og ikke la ham bryte inn i huset sitt. Vær derfor beredt, dere også! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker.»

Ja, den lyder alvorlig, denne formaningen om å våke. Og hvor mye er det ikke som gir den vekt! Vi lever i en atmosfære som dysser i søvn, og den kan lettere enn vi aner, legge tåke over øynene våre. Kanskje puster vi også i en usunn åndelig luft, for det er ikke akkurat åndelig årvåkenhet som mest kjennetegner dem vi omgås.

Og vi vet jo av erfaring at det er noe hemmelighetsfullt ved dette å våke. For det betyr ikke bare at vårt ytre liv arter seg noenlunde bra, men fremfor alt at vårt indre syn ikke blir tåket til og ånden søvnig.

Apostelen Peter har talt om hvordan Herrens dag skal komme som en tyv om natten, og hvordan himlene skal forgå med veldig brak, himmellegemene komme i brann og jorden og alt som er på den, brenne opp. Etterpå retter han dette spørsmålet til oss: «Da nå alt dette går i oppløsning, hvor nødvendig er det da at dere ferdes i hellighet og gudsfrykt, mens dere venter på at Guds dag skal komme» (2 Pet 3,10–12).

Ja, vi skal vente på dagen, på en stor befrielsesdag. Etter den skal vi ta i eie den nye jorden, «hvor rettferdighet bor» (2 Pet 3,13). Og mens vi venter, skal vi legge vinn på å leve et hellig liv og øve oss i gudsfrykt.

Et hellig liv, en salig død
hverandre kjærlig møter;
det liv har manna i sitt skjød
som døden selv forsøter.
De to kan ikke skilles ad,
den ene gjør den andre glad
og meget liflig favner.

Og skal vi oppleve redslene på den store dagen, når himmelen skal komme i brann og jorden smelte, da skal vi løfte hodet med frimodighet, så sant vi lever i Kristus. For vår forløsning stunder til (Luk 21,28). Vi skal se Menneskesønnens tegn i skyene (Matt 24,30). Og jeg tror det skal bli et salig tegn, som kan dra alle Guds barns blikk til seg og gi dem frimodighet mens alle andre vrir seg i hjertekval.

Noen har ment at det er korset som skal vise seg: at Frelseren skal la sitt kors stråle i skyene til trøst og ro for dem som har funnet fred ved blodet fra hans kors (Kol 1,20).

Men hvordan vil du ha det, du som har foraktet korset?

Å, ve da den som i syndig id
sitt levnet har fortæret!
Den meget ille da består,
til helvete med Satan går
fra Gud til evig plage.

Herren hjelpe deg til å våkne og se opp til ham som sa at når han ble opphøyet, skulle han dra alle til seg (Joh 12,32). Se opp til ham der han henger som en forbannelse for å vinne velsignelsen for oss (Gal 3,13)! Herren hjelpe oss til det, for sitt navns skyld. Amen.

26. søndag etter treenighet: Kristus som dommer

> «For heller ikke dømmer Faderen noen, men har overgitt hele dommen til Sønnen, for at alle skal ære Sønnen slik som de ærer Faderen. Den som ikke ærer Sønnen, ærer ikke Faderen, som har sendt ham. Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som hører mitt ord og tror ham som har sendt meg, han har evig liv. Han kommer ikke til dom, men er gått over fra døden til livet. Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den time kommer, og den er nå, da de døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve. For likesom Faderen har liv i seg selv, slik har han også gitt Sønnen å ha liv i seg selv. Og han har gitt ham makt til å holde dom, fordi han er menneskesønn. Undre dere ikke over dette! For den time kommer da alle de som er i gravene skal høre hans røst. Og de skal komme ut, – de som har gjort det gode, til livets oppstandelse, men de som har gjort det onde, til dommens oppstandelse» (Joh 5,22–29).

Preken av P. G. Sand.

Det står en dom foran oss mennesker. Guds ord sier: «Det er menneskenes lodd én gang å dø, og deretter dom» (Hebr 9,27). Det vitner også samvittigheten vår om. Derfor frykter og skjelver til og med hedningene for den gjengjeldelsen som venter dem etter døden, enda de ikke har hørt noe om dette. Denne bevissthetten driver dem til de mange offrene de mener å kunne forsone den vrede Gud med.

Dommeren er Menneskesønnen, Jesus Kristus. Faderen har overgitt hele dommen til ham, for at de som ikke frivillig vil hylle ham og anerkjenne ham for den han er, til slutt skal måtte ære ham som Guds Sønn mot sin vilje. I dommen skal «hvert kne bøye seg» for ham, «og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære» (Fil 2,10–11).

Dette sier han oss selv i dagens evangelium: Faderen har overgitt hele dommen til Sønnen, for at alle skal ære Sønnen slik som de ærer Faderen. Han forteller oss også hvordan vi kan unngå å bli fordømt i dommen: ved å gi ham ære her, ved å tro hans ord og ta imot ham som vår Frelser. Alle som gjør det, skal stå opp til liv når han kommer i skyen med kraft og stor herlighet. Men alle som foraktet ham i nådetiden, skal stå opp til dom.

Med utgangspunkt i Frelserens ord i dagens evangelium vil vi sammen se på:
Kristus som dommer.

Faderen har gitt ham makt til å holde dom, fordi han er Menneskesønn. Fordi han selv er menneske, skal han altså også dømme menneskene. Likevel er han ikke blitt menneske for å dømme, men for å frelse. «For Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham» (Joh 3,17).

For å kunne gjøre fyllest for våre synder ved lydighet og lidelse måtte han være en av oss. For å kunne bli stamtre for en ny og hellig menneskeslekt måtte han ved den legemlige fødselen la seg pode inn i Adams falne slekt. Hensikten med at han ble menneske, var én eneste: slektens frelse. Likevel følger også dommergjerningen hans av det. Den dommen hvert menneske får, avhenger av hvordan det stiller seg til Menneskesønnen som Frelser.

Derfor sier han selv: «Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde» (Joh 3,19). Det som er nåde, er altså også dom – nåde for dem som tar imot frelsen, og dom for dem som forkaster den. Slik avgjør mennesket selv sin skjebne i dommen ved sitt forhold til nåden som er gitt i Kristus. «Den som tror på ham, blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn» (Joh 3,18).

Tro eller ikke tro – det er det som avgjør. Men tro og vantro hører det nåværende livet til, og derfor blir menneskets evige skjebne også avgjort her. Den som tror, er allerede frikjent, og den som ikke tror, er allerede dømt. På den ytterste dag blir derfor i virkeligheten ingen dømt. Men på den dagen blir den dommen mennesket har felt over seg selv her i nådetiden, åpenbart for hele menneskeslekten og for Guds engler.

Når så mange håper å finne nåde ved den ytterste dom, er det derfor bare et sørgelig bevis på den blindheten djevelen har slått de vantro med. Dommens dag er ingen nådedag. Den er dagen da Guds rettferdige vrede blir åpenbart. På den dagen kan heller ingen velge, men da blir det valget stadfestet som enhver gjorde i nådetiden.

Ingen forsvarer vil føre saken for dem som blir dømt, og ingen anklager vil prøve å hindre at de rettferdige blir frikjent. De som anklager Guds barn, står da selv som anklagede for tronen. Og de som de anklaget i nådetiden, skal være med og dømme dem.

Livets barn og dødens barn skal stilles opp på hver sin side av Frelseren, de første på høyre side, de siste på venstre. Dommeren skal altså selv være skilleveggen. Men det er han jo allerede her. Mellom menneskene på jorden er det en forskjell like stor som mellom lys og mørke, liv og død. Og det som utgjør forskjellen, er som sagt forholdet til Kristus. Den som tar imot ham i troen, har livet. Men den som forkaster ham i vantro, er død.

Det er ikke en bestemt ond gjerning som gjør at et menneske går fortapt, men at det forsømmer å ta imot ham som er livet. Av naturen er vi alle dødens barn, og vi kan bare bli befridd fra denne døden ved å ta imot livets høvding (Apg 3,15) i hjertet. Den som forsømmer dette, må dø evig.

Det skjer på samme måte og etter samme åndelige lov som når en som er legemlig syk, ikke vil ta den medisinen som kan helbrede ham. Da dør han. Han

trenger ikke å gjøre vold mot seg selv for å miste livet. Han kan ligge helt rolig i sengen og bare nekte å ta det legemiddelet som kunne redde ham, og så dør han uten anstrengelse.

Slik trenger heller ikke du, min venn, å gjøre noe særlig ondt for å gå fortapt. Steng bare hjertet ditt for den livgivende nåden. Kom bare med «pene og høflige» unnskyldninger når du blir innbudt til å ete av det levende brødet som kom ned fra himmelen for å gi verden liv (Joh 6,33), og til å drikke av livets vann (Åp 22,17).

Da kan du være viss på at din plass på dommens dag blir på Jesu venstre side. For der skal alle de stå som ikke har navnet sitt skrevet i livsens bok. Men de som ikke har liv, er heller ikke skrevet i livsens bok.

Mange steder i Guds ord synes å si imot at det på dommens dag bare er troen som er årsak til frikjennelsen, og vantroen som er årsak til fordømmelsen. Flere steder står det nemlig at vi skal dømmes etter våre gjerninger. Slik sier Paulus: «For vi må alle åpenbares for Kristi domstol, for at enhver kan få igjen det som er skjedd ved legemet, etter det han gjorde, enten godt eller ondt» (2 Kor 5,10).

Det samme sier Johannes i Åpenbaringen: «Og jeg så de døde, små og store, stå for Gud, og bøker ble åpnet. Og en annen bok ble åpnet, som er livets bok. De døde ble dømt etter det som var skrevet i bøkene, etter sine gjerninger» (Åp 20,12). I samsvar med dette lærer Frelseren selv at han på dommens dag skal si til dem som står på hans høyre side: Kom hit og arv, for dere gjorde den og den gode gjerningen. Og til dem som står på hans venstre side: Gå bort, for dere forsømte å tjene meg i mine barn på jorden (Matt 25,34 ff.).

Er det da likevel de gode gjerningene Guds barn gjør, som bringer frelse? Og er det forsømmelsen av disse gode gjerningene som ligger til grunn for at de fortapte blir fordømt? Langt derifra! Det står fast, som vi har vist ut fra Guds ord, at den som blir frelst, blir frelst ved troen, og den som går fortapt, går fortapt ved sin vantro.

Men den som ved troen har fått nytt liv i Gud, gjør nettopp slike gjerninger som Frelseren skal nevne på den ytterste dag, mens den vantro verken kan eller vil gjøre dem. Derfor er slike kjærlighetsgjerninger det sanne kjennetegnet på dem som er født av Gud, for de åpenbarer det livet som er skjult i menneskets hjerte.

Derfor skal gjerningene allerede her på jorden tjene til å rettferdiggjøre Guds barn i medmenneskenes øyne. De viser at de virkelig er det de gir seg ut for å være. Og frikjennelsesdommen over Guds barn på den ytterste dag er ikke noe annet enn en slik rettferdiggjørelse for menneskene. De som her ikke har villet regne dem for Guds barn og sanne hellige, skal på den dagen måtte erkjenne det. Slik skal de mot sin vilje måtte ære dem som de her har spottet.

Likesom de sanne troende her har måttet dele Kristi vanære, skal de altså på dagen da Kristus åpenbares, også få del i den anerkjennelsen han skal tvinge fram hos sine fiender. Fiendene skal da bli nødt til å ta tilbake sine mange beskyldninger og anklager mot Jesu disipler når de hører hvordan dommeren roser dem for de gode gjerningene de har gjort av kjærlighet til ham.

Derimot skal alle de som her har rettferdiggjort og opphøyet seg selv, bli beskjemmet på den dagen. Beskyldningene om fariseisme, hovmod, mangel på sunn forstand og så videre, som de rettet mot de troende, skal komme tilbake over deres egne hoder.

Likevel vil de da beholde det samme sinnet som de hadde her. De kommer neppe til å erkjenne at de har fart vill. De vil ikke kunne innrømme at det er en rettferdig dom som kommer over dem fordi de har foraktet nåden. Det ser vi både av den innvendingen mot dommerens ord som Frelseren legger i munnen på dem når han beskriver dommen, og av det den rike mannen sier til Abraham.

«Herre, når så vi deg sulten eller tørst eller fremmed eller naken eller syk eller i fengsel, og tjente deg ikke?» (Matt 25,44). Med disse ordene skal de prøve å rettferdiggjøre seg selv – et bevis på det store mørket som ruger over hjertet deres. Slik er det også med den rike mannen. Han prøver å velte skylden for sin fortapelse over på Gud. Han påstår at advarslene i Moses' og profetenes skrifter ikke er nok til å føre menneskene til omvendelse (Luk 16,29–31).

På dommens dag skal fortapelsens barn bare erkjenne det de med makt blir tvunget til å erkjenne: at den foraktede Kristus er Herre, at hans troende skal regjere med ham, og at de selv er evig fortapt. Men hjertet deres skal forbli like hardt og ubøyd, like trassig og opprørsk, like fattig på anger over synden og på erkjennelse av Guds rettferdighet og kjærlighet. I avmektig raseri skal de skjære tenner mot den Allmektige, fulle av det mest brennende hat mot den Gud de ikke lenger kan rive seg løs fra.

Og jo lenger man har gått i syndens tjeneste, og jo mer man er blitt forherdet under nådens lys i nådetiden, desto større blir det åndelige mørket, og desto sterkere hatet og fiendskapet mot Gud i sjelen. Det er derfor også grader i fordømmelsen. Og det som avgjør hvilken grad av straff hver enkelt skal lide, er livet her.

Det et menneske sår, skal det også høste (Gal 6,7), ikke bare når det gjelder hva slags såkorn det er, men også hvor mye. Jo lenger man har levd i synden, jo bedre anledning man hadde til omvendelse, jo flere formaninger og advarsler man har foraktet, og jo flere nådetilbud man har lukket øret for, desto verre blir dommen. Derfor sier Frelseren om dem som hører evangeliet uten å ville ta imot det: «Sodomas og Gomorras land skal få det tåleligere på dommens dag enn den byen!» (Matt 10,15).

Om du, min kjære venn, er så ulykkelig at du hører til den store flokken som forakter nåden, vil du få en forferdelig dom når Jesus kommer med kasteskovlen i hånden for å rense sin treskeplass (Matt 3,12). Tenk på den gode anledningen du har til å søke Herren! Tenk på alle de alvorlige advarslene som har lydt for deg, og på alle de mange gangene Frelseren banket på hjertedøren din (Åp 3,20), fortalte deg om sin kjærlighet og ba om å få lov til å frelse deg! Tenk på de mange kjærlige formaningene fra foreldrene dine, lærerne dine eller andre som elsker deg!

Tenk på de mange nådedagene du har levd gjennom og latt gå til spille, og på all den kjærligheten Gud har overøst deg med fra din tidligste barndom til nå! Tenk på alle de velgjerningene Herren har prøvd å dra deg til seg med, og alle de

tuktelsene han har prøvd å bøye deg med! Tenk på de troendes eksempel, som skulle vekke deg, på alt det Guds ord du hørte, som skulle føre deg til troen, og på alt det Guds ord du hadde anledning til å høre og lese uten at du gjorde bruk av det!

Ja, tenk, du arme uomvendte, på all den nåde av alle slag som Herren har jaget etter deg med, uten at du har latt deg bevege til omvendelse! For alt dette skal Kristus dømme deg på den ytterste dag. Å, for en forferdelig dom!

Tenk videre på alle de onde lystene og begjærene du har nært i hjertet ditt, all den misunnelsen og alt det hatet du følte, all den ukyskheten og urenheten du husete, alt det hovmodet og den selvgodheten du bar på, all din egenkjærlighet og falskhet, din vrede og bitterhet!

Tenk på alle dine lettsindige og unyttige ord, din løgn og din smiger, din baktalelse, ditt misbruk av Guds hellige navn og din gudsbespottelse! Tenk på alle dine pliktforsømmelser mot foreldre, husbondsfolk, barn eller tjenere, og på hvordan du har forsømt bønnen og bruken av Guds ord! Tenk på det dårlige eksemplet du har gitt de unge, på de mange gangene du har forført dine medmennesker til å synde, og på alle de onde gjerningene du gjorde, snart i det skjulte og snart åpenlyst!

For alt dette skal Kristus dømme deg på den ytterste dag. Å, for en forskrekkelig dom! På den dagen skal det som var skjult i mørket, føres fram i lyset, og hjertenes tanker og råd skal åpenbares (1 Kor 4,5). Han som ransaker hjerter og prøver nyrer (Jer 17,10), følger deg med sitt altseende blikk hvor du enn ferdes. Og alt blir skrevet opp i hans allvitenhets bok. Til og med for hvert unyttig ord du har sagt, skal du gjøre regnskap på dommens dag (Matt 12,36).

Kom, hjerte, ta ditt regnebrett,
skriv opp ditt livs dage!
Se til at du kan sanse rett
og tenke litt tilbake!
Hva har du gjort de mange år
du har i verden levet?
Tenk, sikre sjel, at alting står
i Herrens bok oppskrevet!

Vel løper tiden hastig hen
og blir for evig borte;
men det vil komme visst igjen
hva du i tiden gjorde,
når Gud engang til dommen vil
den hele verden sanke,
og der skal nøye svares til
hver gjerning, ord og tanke.

Gruer du ikke for denne dommen, du uomvendte synder? Håper du kanskje at den milde og kjærlige Frelseren skal spare deg? Et slikt håp vil likevel gå til grunne. Ingen medlidenhet og ingen skånsel vil gjelde på den dagen. Dommen vil skje i samsvar med Guds rettferdighet.

Herren handler for øvrig alltid i fullt samsvar med sin rettferdighet. Når han her i nådetiden frikjenner synderen som tror på Kristus, fra skylden hans, skjer det nettopp i kraft av hans rettferdighet. For den som ved troen ikler seg Kristi rettferdighet, han er rettferdig. Det finnes ingen nåde som frelser, utenom Kristus. I ham er liv og frelse gitt. Den som vil bli frikjent ved den ytterste dom, må derfor her la seg rettferdiggjøre ved å tilegne seg det Kristus har gjort fyllest for.

Lytt derfor til Jesu ord i teksten vår: «Den som hører mitt ord og tror ham som har sendt meg, han har evig liv. Han kommer ikke til dom, men er gått over fra døden til livet.» Lytt til det velsignede evangeliet, som forteller deg at Kristus er dømt i ditt sted, og at han har lidt den straffen du fortjener!

Erkjenner du din egen skyld og tilegner deg den trøsten som ligger i evangeliets ord, skal det skapes et nytt liv i hjertet ditt. Det skjer etter Jesu ord om at den som hører og tror, går over fra døden til livet. Som en død hører du Guds Sønns røst i evangeliet og lever. Og når du lever åndelig her, skal du leve evig der hinsides. Med alle sanne Guds barn skal du da gå fram til livets oppstandelse den dagen vår Frelser kommer for å dømme levende og døde.

Gud gi at riktig mange må våkne opp av syndens tunge søvn og la seg forlike med Gud mens det er tid. Amen.

27. søndag etter treenighet: Den herligheten som venter Guds folk

> «Seks dager etter tok Jesus med seg Peter, Jakob og hans bror Johannes, og førte dem opp på et høyt fjell, hvor de var for seg selv. … Og da de var på vei ned fra fjellet, bød Jesus dem og sa: Fortell ingen om dette synet før Menneskesønnen er reist opp fra de døde» (Matt 17,1–9).

Preken av Jacob Traasdahl.

Vi har nylig hørt om den siste, avgjørende verdensdommen, da Herren skal stevne alle jordens slekter fram for sin store, hvite trone og dømme enhver etter det som står skrevet i bøkene. Ved slutten av kirkeåret vil vi også gjerne tale litt med hverandre om:

Den herligheten som venter Guds folk.

I evangeliet i dag ser vi Jesus og hans fremste disipler på forklarelsens fjell: «Og han ble forvandlet for øynene deres. Hans ansikt skinte som solen, og klærne hans ble hvite som lyset.» De kjære disiplene skulle få et levende inntrykk av den herligheten som ventet dem når Kristus, løst fra forgjengelighetens bånd, skulle åpenbares for dem i evig, uutsigelig glans.

Det var et øyeblikk da himmelen senket seg ned på jorden for å gi Herrens trette pilegrimer et glimt av hjemlandets herlighet. Der skulle de etter fullendt strid stå opp med forklarede legemer og «skinne som solen i sin Fars rike» (Matt 13,43). Her trer også to salige avdøde fram: den gamle Moses, som Herren selv begravde (5 Mos 34,6), og mannen som ble hentet hjem i ildvognen (2 Kong 2,11). De talte med Frelseren om hans forestående bortgang (Luk 9,31).

Peter syntes det var salig å bli værende der oppe på fjellet. I sin begeistring taler han som en som drømmer, om å bygge hytter der de for alltid kunne føle seg løftet opp over jordelivets jammer og nød.

Nei, min kjære Peter, du skal bare få en forsmak på den herligheten som etter fullendt strid skal møte deg i de boligene som allerede er beredt (Joh 14,2). Du skal ennå en stund få kjempe med kjødet, djevelen og verden. Først når du er blitt tro inntil enden, skal den salige dagen gry for deg da «Kristus, ditt liv, åpenbares», og du skal «åpenbares med ham i herlighet» (Kol 3,4).

La så de glimtene vi får der oppe på fjellet, lede oss til å tenke over de dødes oppstandelse og et evig liv. Og la den høyt opplyste Guds mann Rosenius si oss noen hjertevarme ord om dette.

«Det er et svært viktig emne vi har foran oss her. Forstod vi det rett, skulle vi fylles med glede og himmelsk fred. Under alt som hendte oss her, kunne vi da si: Det er det samme, bare tiden går og jeg er din, Herre, inntil du kommer!

Det kan neppe beskrives hvor mye skade, slapphet og løshet i hele ens kristendom som kommer av at man ikke tenker rett over denne saken, de dødes oppstandelse. Djevelen vet godt hva han gjør når han får legge et dekke over disse siste ting, over oppstandelsen til evig salighet eller til evig død.

Da blir alt åndelig som regel mindre viktig. Det blir mindre maktpåliggende for oss å være stadig viss på vår Guds vennskap. Man spiser, drikker, sover og så videre, enda man ikke vet om man kommer til himmelen eller til helvete om man skulle dø nå. Er det siste endemålet tilslørt, bryr man seg heller ikke om å gi akt på Ordet, be til Gud, forlike seg med sin uvenn, si et vekkende ord til sin neste og så videre.

Men særlig viser skaden seg når det gjelder å gjøre eller lide noe for Kristi skyld. Kanskje skal man ofre et helt livs jordiske bekvemmelighet, fornekte seg selv og ta sitt kors opp for å følge Jesus. Da skal man snart merke hvor lite kraft man har når man ikke tror rett og holder øyet ufravendt festet på det store endemålet: oppstandelsen til evig salighet.

Apostelen kaller frelseshåpet en hjelm (1 Tess 5,8). Beskyttet av hjelmen gikk krigeren uforferdet fram i kampen. Dekket av frelseshåpet som en hjelm bryr vi oss ikke stort om hva som kan ramme oss her i tiden. Vi vet at den nåværende tids lidelser ikke er for noe å regne mot den herligheten som venter oss (Rom 8,18).

Så er det også helt nødvendig å være utrustet med dette frelseshåpet når veien vår gjennom livet blir mørk og øde, når følelsen av Frelserens nærhet blir sjeldnere og svakere og så videre. Du hadde kanskje det håpet at du allerede her i livet skulle få føle deg lykkeligere. Men se, her finner du «hele ditt livs lykke forspilt». Da føler du deg så usigelig ulykkelig, og du har ingen annen glede enn «bare Gud». Og trykker i tillegg et eller annet særlig kors deg, svartner det ofte for øynene dine, og du føler deg svak og ussel. Å, om du da hadde øyne til å se inn i den «Underfulles» skjulte råd og vei!

Da skulle du se at lykken din ikke er forspilt, bare gjemt til en annen tid, en annen verden. Stod dette klart for deg, ville du bli så glad i din Gud at du aldri ville ønske deg noe annet enn ham. Da ville du være riktig glad og lykkelig med «bare Gud».

Et herlig eksempel på dette har vi i Salme 73. Asaf bekjenner at det plaget ham sårt å se at det gikk den ugudelige godt, mens det gikk ham selv og den gudfryktige ille. Han bryter til og med ut: «Forgjeves har jeg renset mitt hjerte og vasket mine hender i uskyld» (Sal 73,13).

Men legg merke til hvordan han ble fridd ut av denne fristelsen! Han sier: «Jeg tenkte etter for å forstå dette. Det var en plage i mine øyne – inntil jeg gikk inn i Guds helligdommer og ga akt på hvordan det går dem til slutt. … Hvor de ble ødelagt i et øyeblikk! De gikk under og tok ende med forferdelse. … Du leder meg ved ditt råd, og deretter tar du meg opp i herlighet» (Sal 73,16–19.24).

Dette gav ham så stor glede i sin Gud at han bryter ut: «Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig» (Sal 73,25–26).

Når vi altså går inn i Guds helligdom, finner vi den evige ulykke skjult under den rike mannens prektige klær. Under Lasarus' filler og motbydelige sår ligger derimot den evige saligheten skjult i all sin usigelige herlighet. Tenk nøye over dette. Enden er ikke i denne verden. Det kommer en annen, og der blir det annerledes.

Men også den kristne som her i livet kanskje har fått det man kaller lykke, trenger sårt denne lærdommen. Hvor falskt og ustadig, hvor forfengelig og forkrenkelig er ikke alt det jordiske! Hvor snart kommer ikke de dagene da vi må si: Jeg har ingen glede av dem! Hvor krymper ikke hjertet seg da og vil fylles av bitter smerte!

Hvor fredfullt og trøstefullt er det derimot ikke å få tro på de store og herlige tingene som venter oss, og å kunne si med Job: «Men jeg, jeg vet at min gjenløser lever, og som den siste skal han stå fram på støvet. … Ut fra mitt kjød skal jeg skue Gud» (Job 19,25–26). Herren åpne våre øyne for det som skal komme! Vi går nå over til å se på Paulus' herlige ord om oppstandelsen.

«Men nå er Kristus reist opp fra de døde og er blitt førstegrøden av dem som er sovnet inn» (1 Kor 15,20). Kristus er den første som stod opp for aldri mer å dø. Derfor kalles han førstegrøden av dem som er sovnet inn. Slik er hans oppstandelse et pant og en forsikring om at de rettferdige skal stå opp til livet.

I versene 36–44 framstilles legemenes oppstandelse som en høst etter en såing, «enten det er hvete eller et annet slags korn». Av denne høsten er Jesus selv førstegrøden, den første som er ført inn i templet i det himmelske Jerusalem. Slik er han i sannhet blitt pantet på at mange lignende kornbånd skal høstes inn etter ham.

La oss huske godt at alt Jesus gjorde og led på jorden, det gjorde og led han for oss. Da er det klart at han stod opp for oss, og at hans oppstandelse var «førstegrøden av dem som er sovnet inn».

«For ettersom døden kom ved et menneske, så er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske. For likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus» (1 Kor 15,21–22). Kristus er Frelseren som gjenoppretter alt det vi mistet i Adam ved syndefallet. Men ved synden kom jo døden – både den åndelige, den legemlige og den evige.

Dette skulle Kristus gjøre godt igjen, slik at vi ved ham på nytt skulle få et helt og virkelig menneskevesen. Til det hører også et vakkert, friskt og udødelig legeme. Du tror jo at likesom fordømmelsen kom over alle mennesker ved den enes fall, slik skal også livsens rettferdiggjørelse komme over alle mennesker ved den enes rettferdighet. «For likesom de mange ble stilt fram som syndere ved det ene menneskets ulydighet, så skal også de mange stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet» (Rom 5,19).

Men da må vi også tro apostelen når han her sier at legemet skal reises opp igjen: «Likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus.»

Vi må ikke rive Kristi verk og gjerning i stykker. Han skulle gjøre alle våre fiender uskadelige: synden, døden og djevelen. Men her i tiden ser vi det ennå ikke. For at troen skal øves, har han ennå latt det ondes ytre skikkelse bli igjen.

Selv om jeg er blitt et Guds barn, kan jeg likevel ikke se at synden er tatt bort. Tvert imot må jeg fremdeles både se og kjenne den i mitt kjød. Da kunne jeg nok fortvile og mene at jeg var helt avskyelig for Gud – hvis jeg ikke av Guds nåde fikk tro at Gud alt har «fordømt synden i kjødet» (Rom 8,3), og at det nå «ingen fordømmelse» er «for dem som er i Kristus Jesus» (Rom 8,1).

Men i denne troen kan jeg med full sannhet si: «I all min synd er det ingen synd – nemlig for Gud, som vet hva Kristi blod gjelder. For Gud er jeg syndfri, rettferdig og ren alene ved Kristi blod, alene i Kristus.»

På samme måte er det med djevelen. «Alt hans raseri skal ikke skade meg, så lenge jeg blir i Kristus.» Og slik er det også med døden. Når døden legger mitt legeme i jorden, og det råtner der og blir til støv, ser det helt urimelig ut at dette legemet igjen skal stå opp og leve evig.

Men når Kristus har sagt: «Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør» (Joh 11,25), da skal jeg frimodig si: Kristus skal heller ikke i dette ordet vise seg å være en løgner. For et ubegripelig under! Synden skal ikke lenger gjelde som synd, djevelen skal ikke kunne skade meg, og døden skal ikke kunne holde på meg. For Kristus er en fullkommen Frelser.

Om dette sier Luther: «Sannelig, når Kristus rett har fullført sitt verk og latt det forkynne ved sine apostler, så skal det ikke være noe uvisst. La oss derfor dristig våge det på ham og hans ord, og fare herfra på denne artikkelen.

Når vi alt lenge har vært døde og oppråtnet, og basunen endelig lyder og røsten høres: ‹Peter, Paulus, kom ut!›, da skal vi i et øyeblikk fare fram av jorden som en gnist, vakrere enn himmelen, med hele legemer og alle lemmer føyd sammen. Og det selv om vi var blitt brent til det fineste pulver eller fortært på havets bunn.»

Lovet være Herren! Han skal selv gjøre det, slik han har sagt, for eksempel i Jesaja 26,19: «Dine døde skal bli levende. Mine lik skal stå opp. Våkn opp og juble, dere som bor i støvet! For dugg over grønne urter er din dugg.»

Slik må vi da her i tiden kjempe oss fram gjennom motsigelsene og gjennom de andre fiendenes tette rekker. Men den tiden kommer da fiendene ikke lenger skal anfekte oss. Da skal vi se og kjenne at de er fullstendig slått. Det skjer når dette forgjengelige blir ikledd uforgjengelighet, og dette dødelige blir ikledd udødelighet. Da, sier apostelen, «blir det ordet oppfylt som står skrevet: Døden er oppslukt til seier» (1 Kor 15,54).

Da skal vi se og nyte seieren fullt og helt. Da er døden drept, synden tatt bort, og djevelen og helvete brakt til taushet for evig. Da synges seierssangen med full og udelt glede. Da skal vi se at alt det vi trodde her, var fullt ut sant og riktig.

Og da – for en salighet! «Da Herren lot Sions fanger vende tilbake, var vi som drømmende. Da fyltes vår munn med latter, vår tunge med jubel» (Sal 126,1–2). Vi skal si: Er det sant, eller drømmer jeg bare, at jeg nå er helt fri fra alt ondt, all synd og all fare? Er jeg nå helt hellig og helt salig, så jeg aldri, aldri mer kan falle

og gå fortapt? Ja, vi skal være «som drømmende» og likevel med salig undring spørre oss selv:

«Nei, hvor er jeg nå? Nyss stedt i mørke daler,
og nå i himlens saler!
Nyss i en tåredal, nå her blant frelstes tall!
Nyss kjempende med kjødet,
som hindret meg i løpet på løpebanen der:
Hvor annerledes her!
Nyss pine, strid og møye,
nyss kjødets død å døye,
nå frelse, fryd og fred – og det i evighet!»

Amen.

Om Paul Gerhard Sand

1848–1911

Paul Gerhard Sand (1848–1911) ble født 25. februar 1848 på Eiker ved Drammen. Moren var så glad i salmene til Paul Gerhardt at hun kalte gutten opp etter ham. Hjemmet var haugiansk. Som ung mann kom han i sterke åndelige kamper, og han fikk hjelp ved å lese Rosenius og av den svenske lekpredikanten Anders Norström. Fra dem fikk han det sterke evangeliske draget som preget forkynnelsen hans til det siste.

Han tok lærerskoleeksamen og arbeidet en kort tid som lærer, og forkynte i fritiden. Gjennombruddet kom i 1877, på en lang reise gjennom Nordre Land, Etnedalen og Valdres. Ofte holdt han to møter om dagen og kunne tale i opptil tre timer. Først talte han om de ti bud og viste at ingen er rettferdig; så vendte han seg til ordet om slangen i ørkenen og vitnet om Kristus så klart at mange hørte evangeliet som noe helt nytt. Han giftet seg i 1879 med Hanna Alseth fra Biri, og de bosatte seg på gården Steig der.

Sand forkynte over store deler av Sør-Norge, særlig i Oppland og Trøndelag, og ble regnet som sin tids mest veltalende vekkelsespredikant. I 1887 kom han til Ålesund. Han hadde lovet å bli en måned, men ble i over fire, og vekkelsen spredte seg ut over hele Sunnmøre. Den ble hetende «Sandstormen». Ludvig Hope, som hørte ham som ung, mintes hvordan han lærte folk å tro seg frelst med den troen de hadde: «Det er ikke skjeen du skal leve av, det er maten i skjeen.»

Sand skrev mye. I 1880 ga han ut flere oppbyggelige småskrifter, blant dem «Nogle Ord om Helliggjørelsen» til veiledning for unge kristne, og sangboken «Pilegrims-Kvad». Sammen med Jacob Traasdahl ga han ut prekensamlingen «Livet i Guds Søn» over kirkeårets tekster. Han avviste bestemt at han forkynte en nyevangelisme som gjorde alle tilgitt uten tro; han forkynte både loven og evangeliet, med hovedvekten på evangeliet.

I 1890-årene trappet han ned reisevirksomheten. Han startet Balberg kristelige sanatorium ved Lillehammer og hotell Augustin i Kristiania, og i 1906 kjøpte han gården Hovin i Østre Aker. Men også i sine siste år kunne han forkynne det hele evangelium med gripende virkning. Han døde på Hovin 30. september 1911.

«Betragtninger» kom ut i 1907 hos K. C. Holter i Minneapolis, for de norske lutheranerne i Amerika.